

MIKKELI

Mikkelin kaupungin tilinpäätös 2022

Sisältö

1 TOIMINTAKERTOMUS	5
1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa.....	7
1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus.....	7
1.1.2 Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	9
1.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	19
1.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa	21
1.1.5 Henkilöstö.....	26
1.1.6 Ympäristötilinpäätös.....	27
1.1.7 Muut ei-taloudelliset asiat.....	29
1.1.8 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	29
1.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	31
1.2 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen	34
1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus.....	38
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	38
1.3.2 Toiminnan rahoitus.....	42
1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset	45
1.5 Kokonaistulot ja -menot	50
1.6 Kaupunkikonsernin toiminta ja talous.....	51
1.6.1 Mikkelin kaupunkikonsernin rakenne	51
1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus.....	54
1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat vuonna 2022	54
1.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	55
1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	55
1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	56
1.6.6.1 Konsernituloslaskelma	56
1.6.6.2 Konsernin rahoituslaskelma	57
1.6.6.3 Konsernitase	59
1.7 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet	63
1.7.1 Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä	63
1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet	63
2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	75
2.1 Kaupungin strategia ja tavoitteiden toteutuminen 2022.....	77
2.2 Käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan toteutuminen	83
2.2.1 Konsernin tavoitteiden toteutuminen	83
2.2.1.1 Etelä-Savon Energia -konserni.....	83
2.2.1.2 Etelä-Savon Koulutus Oy (Esedu)	89
2.2.1.3 Kiinteistökehitys Naistinki Oy	93
2.2.1.4 Metsäsairila Oy	96
2.2.1.5 Mikalo Oy	99
2.2.1.6 Mikkelin Asumisoikeus Oy.....	103
2.2.1.7 Mikkelin Jäähalli Oy.....	107
2.2.1.8 Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy.....	109
2.2.1.9 Mikkelin opiskelija-asunnot Oy, MOAS	113
2.2.1.10 Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy	117
2.2.1.11 Mikkelin Ravirata Oy	120

2.2.2 Toimielinten tavoitteiden toteutuminen	125
2.2.2.1 Keskusvaalilautakunta	125
2.2.2.2 Tarkastuslautakunta	125
2.2.2.3 Kaupunginvaltuusto	125
2.2.2.4 Hallinto- ja elinvoimapalvelut	126
2.2.2.5 Mikkelin seudun ympäristölautakunta	133
2.2.2.6 Kasvatus- ja opetuslautakunta	144
2.2.2.7 Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta	157
2.2.2.8 Kaupunkikehityslautakunta	168
2.2.2.9 Etelä-Savon pelastuslaitos -taseyksikkö	180
2.2.3 Liikelaitosten tavoitteiden toteutuminen	185
2.2.4 Liikelaitosten ja taseyksikön vaikutus tulokseen	186
2.2.5 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	187
2.3 Investointien toteutuminen	191
2.4 Rahoitusosan toteutuminen	196
2.5 Yhteenvedo valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tulosarvioiden toteutumisesta	197
3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	201
3.1 Tuloslaskelma	203
3.2 Rahoituslaskelma	204
3.3 Tase	205
3.4 Konsernin tuloslaskelma	207
3.5 Konsernin rahoituslaskelma	208
3.6 Konsernitase (lyhyt)	209
4 LIITETIEDOT	213
5 ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET	
5.1 Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia	239
5.2 Mikkelin Vesiliikelaitos	253
5.3 Muut eriytetyt laskelmat	273
6 ALLEKIRJOITUKSET	277
7 LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA JA TOSITELAJEISTA SEKÄ NIIDEN SÄILYTYSTAVASTA	281

1

Toimintakertomus

1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus

Toimintaympäristö muutoksessa

Aloittaessani Mikkelin kaupunginjohtajana 1.1.2023 oli koko kuntakenttä historiallisen muutoksen taitekohdassa, kun sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen palveluiden tuottamisvastuu siirtyi kunnilta toimintansa aloittaneille hyvinvointialueille. Mikkelille muutos tarkoittaa jatkossa mahdollisuutta toimia yhä selkeämmin ja fokusoituneemmin maakunnan kasvun veturina ja sitä, että voimme keskittyä miettimään kaupungin elinvoimaan ja houkuttelevuuteen vaikuttavia asioita. Jatkossa pääsemme yhä vapaammin tekemään valintoja niistä teemoista, joihin haluamme panostaa. Panostukset kulttuuriin, liikuntaan ja koulutukseen vaikuttavat vahvasti asukkaiden arkeen. Keskittymällä pitkäjänteisesti elinvoima- ja yritysyritysohjelmaan, houkuttelemme paikkakunnalle uusia yrityksiä, tuemme nykyisten yritysten kasvua sekä houkuttelemme paikkakunnalle osaavaa työvoimaa eri työnantajien palvelukseen. Tuleva työllisyyspalveluiden siirto nykyisiltä TE-toimistoilta kuntien vastuulle on iso rakenteellinen muutos. Tämä tapahtuu näillä näkymin vuoden 2025 alusta lukien. Työllisyyden hoidolla on valtava merkitys siihen, miten vetovoimaisena kaupunkina näytämme tulevaisuudessa ulospäin. Uudistus on iso vastuu, mutta myös valtava mahdollisuus Etelä-Savolle.

Hyvinvointialueen syntyminen selkeyttää kaupungin talouden ennustamista ja suunnittelua, koska muutos vie soite-palveluiden järjestämistä vastuuun kasvavine kustannuspaineineen pois kuntien harteilta. Valitettavasti muutos ei kuitenkaan poista kuntien taloudellisia haasteita, sillä palvelutuotannon siirtyessä myös kuntien rahoituksesta leikkautuu suuri osa.

Vuosi 2022 oli koronaviruspandemian kolmas vuosi. Onneksi vuosi oli monin tavoin edeltäjiensä helpompi. Vaikka tartuntamäärät olivat erittäin runsaita, ei rajoitustoimenpiteitä tarvittu samassa määrin kuin aiemmin. Tilanteen helpottumiseen vaikuttivat laajan rokotuskattavuuden saavuttaminen sekä karttunut ymmärrys koronaviruksesta. Nämä mahdollistivat siirtymisen lähemmäs normaalia arkista elämänmenoa.

Aivan vuoden 2022 alussa ilmapiiri taloudessa ja yhteiskunnassa oli toiveikas ja talouden nousukauteen valmistaututtiin kaikilla sektoreilla. Koronaa vastaan oli taisteltu maailmanlaajuisesti yhdessä rintamassa, mutta helmikuun 24. päivänä 2022 heräsimme uuteen aikakauteen: Venäjä aloitti sodan Euroopassa hyökkäämällä Ukrainaan ja käynnisti näin uuden globaalin epävarmuuden ajan. Tilanteen suorat ja välilliset vaikutukset ovat maailmanlaajuisesti merkittäviä ja epävarmuus tulee jatkumaan. Yli vuosi sodan alkamisen jälkeenkään emme voi selkeästi nähdä mihin tilanne tulee kehittymään.

Mikkelissä Ukrainan tilanne näkyi vuoden 2022 aikana pakolaisten saapumisena. Kaupunki järjesti hyvin tehokkaasti muun muassa ukrainalaislapsille koulunkäyntimahdollisuuden. Lisäksi myös Mikkelissä valmistaututtiin Venäjän vastaisten pakotteiden ja vastapakotteiden aiheuttamaan energiakriisiin. Energiakriisin uhka nosti energian, erityisesti sähkön hinnan moninkertaiseksi. Epävakauden vaikutukset talouteen tuntuvat kaikkialla, luonnollisesti myös kaupunkiorganisaatioissa. Talouden kasvuodotukset ovat hiipuneet, inflaatio on kiihtynyt ja korkotaso on lähtenyt nopeaan nousuun.

Mikkelin taloudessa ratkaisujen aika

Vuosi 2022 sisälsi talouden osalta runsaasti sekä hyviä että huonoja uutisia. Alkuperäinen talousarvio oli laadittu 4,7 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Maaliskuun leikkaavan lisätalousarvion mukainen muutettu talousarvio osoitti 1,3 miljoonan euron alijäämää. Vuoden kuluessa ennusteet vaihtelivat paljon muun muassa Essoten kustannuksiin liittyvien ennusteiden osalta. Myös verotulot vaikeuttivat ennustamista, mutta onneksi positiivisella tavalla, sillä yritystoiminnan ja työllisyyden elpymisen ensimmäisistä koronavuosista toteutui valtakunnallisesti voimakkaammin kuin osattiin ennustaa. Käyttötalouden sopeuttamista jatkettiin aiempien vuosien säästöohjelmien sekä maaliskuussa 2022 hyväksytyyn Palvelut ja tulevaisuus -ohjelman (PATU) edellyttämällä tavalla. Merkittävin talousarviopoikkeama tilikauden aikana oli Essoten kustannuksiin varatun talousarviosumman ylittyminen 24,5 miljoonalla eurolla. Essoten kustannusten ylitymisestä noin kuusi miljoonaa euroa aiheutui koronasta. Toisaalta Mikkelissä myös sai koronaperusteisia avustuksia yhteensä 14,4 miljoonaa euroa, mutta näistä pääosa perustui takautuvasti vuoden 2021 koronakustannuksiin. Iloisena talousarviopoikkeamana saimme todeta ennakoitujen verotulojen määrän ylittymisen 9,6 miljoonalla.

Vuoden lähestyessä loppuaan taloudellisen tuloksen ennuste alkoi jo lähestyä nollatasoa, muun muassa harkinnanvaraisena myönnetyn 1,6 miljoonan euron valtionosuuden lisäyksen ansiosta. Aivan vuoden viimeisinä päivinä saatu käräjäoikeuden tuomio jätevedenpuhdistamoinvestointiin liittyvistä korvausvelvoitteista kuitenkin käänsi tuloksen selvästi negatiiviseksi. Mikkelissä on ilmaissut tyytymättömyytensä käräjäoikeuden päätökseen, joten asian käsittely tulee jatkumaan, mutta vastuullisen taloudenhoidon ja varovaisuuden periaatteen mukaisesti korvausvelvoite kirjattiin kuluksi vuoden 2022 tilinpäätökseen.

Tilikauden 2022 tulos muodostui lopulta 7,2 miljoonaa euroa alijäämäiseksi.

Tilinpäätöksen osoittama 7,2 miljoonan euron alijäämä tarkoittaa, että Mikkelin kaupungin taseessa oleva kumulatiivinen alijäämä on tilikauden 2022 jälkeen 40,8 miljoonaa euroa. Alijäämä tulee saada katetuksi vuoden 2023 aikana. Toisin sanoen, vuoden 2023 tilinpäätöksen on oltava vähintään 40,8 miljoonaa ylijäämäinen, jotta Mikkelin välttyisi kriisikuntakriteerien täyttymiseltä ja sitä seuraavalta valtiovarainministeriön arviointimenettelyltä. Alijäämän kattamista valmistellaan energiaomaisuuteen kohdistuvilla järjestelyillä kaupunginvaltuuston 17.10.2022 tekemän linjapäätöksen mukaisesti.

Kriisikuntakriteerien täyttymisen väistäminen on vain yksi osa talouden ongelmien ratkaisua. Suunnitelmavuodet 2024-2026 näyttävät nykyhetken valossa erittäin vaikeina, sillä Essoten aikana huomattavasti kasvaneet sote-kustannukset jättävät jälkensä Mikkelin talouteen myös sote-uudistuksen jälkeen. Kuntien saaman valtionosuusrahoituksen siirtolaskennassa aiempien vuosien korkea sote-kustannusten taso vaikuttaa madaltavasti tulevaisuudessa saataviin valtionosuuksiin. Tulevia vuosia varten taseeseen tarvitaankin energiaomaisuusratkaisun mahdollistamana myös ylijäämäpuskuria. Lisäksi työtä tulojen ja menojen välisen käyttötalouden epäsuhdan korjaamiseksi on jatkettava edelleen. Tärkeässä asemassa taloudellisen omavaraisuuden löytämisessä on myös onnistuminen kaupungin harjoittamassa verotuloja kasvattavassa elinkeinopolitiikassa.

Elinvoimaa yhteistyöllä

Elinvoiman positiivista kehittymistä vuonna 2022 kuvaavat lähes 10 miljoonaa euroa ennakoitua suurempi verotulojen kertymä sekä muuttoliikkeen kääntyminen ensimmäistä kertaa positiiviseksi vuoden 2016 jälkeen (muuttovoitto 247 henkilöä). Lisäksi osana kaupunkistrategian toteutusta on kaikilla kehittämialustoilla aikana edistytty hyvin.

EcoSairila -kehittämialustan BEM-osaamiskeskukseen on syntynyt konkreettinen ja kansallisesti ainutlaatuinen TKI-ympäristö uuden jätevedenpuhdistamon yhteyteen. TKI-ympäristö on kiinnostanut laajasti eri toimijoita, ja muutenkin EcoSairila on osoittautunut pk-teollisuutta kiinnostavaksi alueeksi.

Memory Campus -kehittämialustan siirto Xamkin koordinoitavaksi vuoden 2022 alusta alkaen on osoittautunut oikeaksi ratkaisuksi. Systemaattinen työ alustan oman TKI-ympäristön eli niin sanotun Memory Labin rakentamiseksi on käynnissä ja etenee suunnitelmien mukaisesti.

Kalevankankaan eri toimijoiden yhteistyötä on edistetty. Valtakunnallisesti poikkeuksellisen hienon hyvinvointikampanjan jatkokehittämiseen liittyvä kaavoitusprosessi eteni alueella viime vuoden aikana.

Uusi matkailun ja vapaa-ajan kehittämialusta alkoi hallinnollisesti ja järjestäytymään vuonna 2022. Aikaisemmin aloitettua kehittämistyötä alueen matkailu- ja vapaa-ajantoiminnoissa jatkettiin kuitenkin keskeytyttä. Venäläisten matkustajien puutetta on pystytty paikkaamaan muualle maailmaan suuntautuneiden onnistuneiden markkinointitoimenpiteiden johdosta.

Osaamisen kehittämisen osalta erityinen ilonaihe on LUT:n Vesitekniikan DI-ohjelman käynnistyminen Mikkelissä syksyllä 2023. Lisäksi toisen asteen koulutus monipuolistuu opetus- ja kulttuuriministeriön myönnettyä Esedulle järjestämisluvan englanninkielisiin perustutkintoihin kone- ja tuotantotekniikkaan, ravintola- ja cateringalalle sekä sosiaali- ja terveysalalle.

Me-hengessä eteenpäin

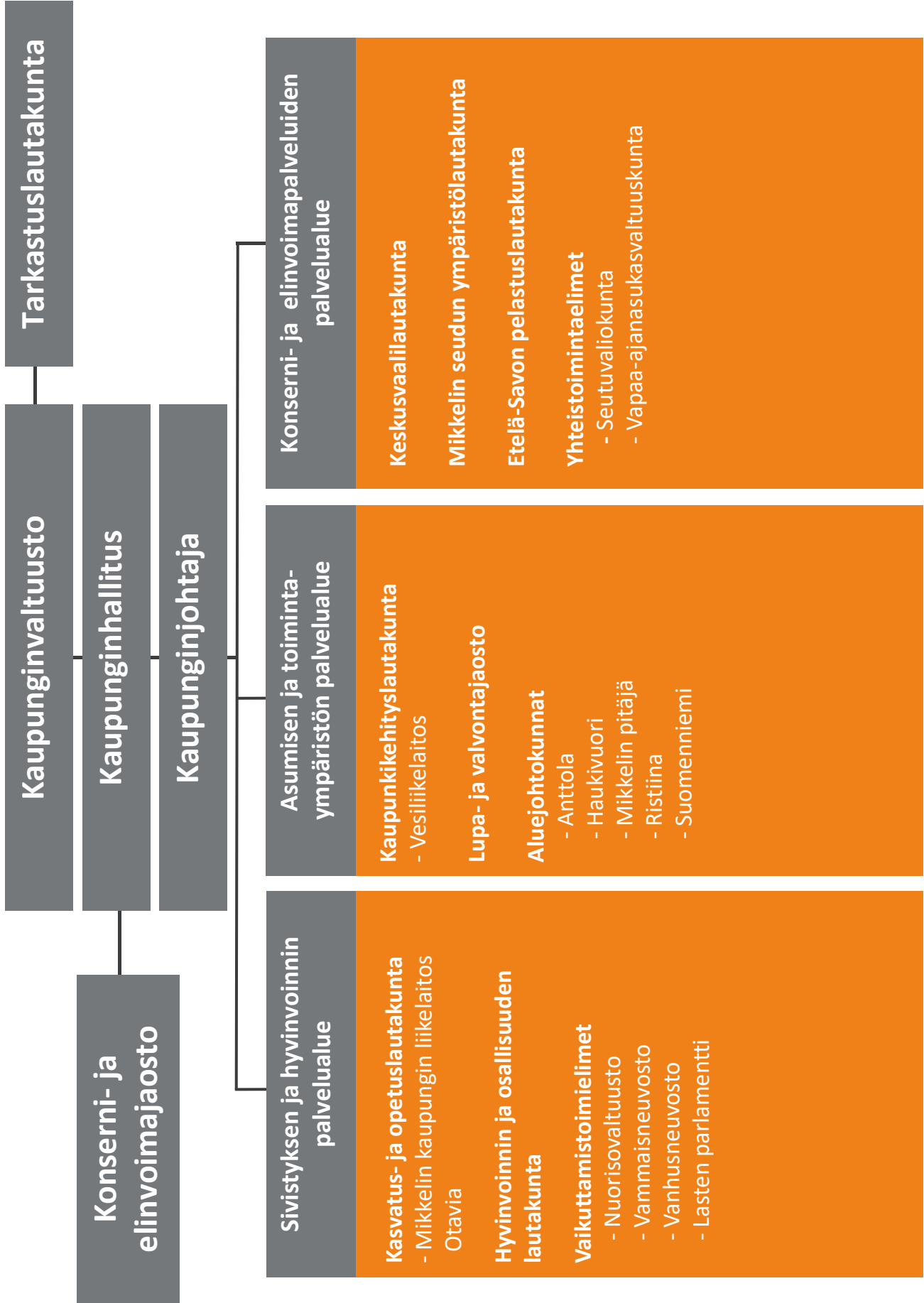
Haastavien aikojen myötä olemme oppineet aiempaa paremmin sietämään epävarmuutta ja varautumaan erilaisiin riskeihin. Meillä on erinomainen toimintaympäristö ja lähtökohdat kokonaisvaltaiselle kaupungin elinvoiman kehittämiseksi. Tiedossamme on taloutemme tasapainottamiseksi tarvittavat keinot, kunhan meillä myös riittää rohkeutta ja suoraviivaisuutta tehdä vaikealtakin tuntuvia päätöksiä, sekä yhteistyökykyä kunnioittaa tehtyjen päätösten toimeenpanoa. Voimme siis katsoa tulevaisuuteen toiveikkaina ja positiivisin mielin.

Mikkelin kaupungin vahvuuksista arvokkain on osaava ja sitoutunut henkilöstö organisaation kaikilla tasoilla. Koronan aikana työelämä on kokenut peruuttamattoman murroksen. Lisäksi talouden sopeuttamistoimien myötä henkilöstöä on edellisten vuosien aikana vähennetty huomattavasti, mutta palveluita ei ole supistettu samassa suhteessa. Tämä on edellyttänyt uudenlaista arviointia ja kehittämisotetta palvelutuotannon prosesseihin, esihenkilötyöhön sekä jokaisen omaan työskentelyyn. Venymistä on tarvittu ja sitä henkilöstöstä on löytynyt. Jatkuva työkuorman kasvaminen on kuitenkin tilanteena kestävä, ja siksi henkilöstön työhyvinvoinnin ja jaksamisen varmistaminen on keskeisenä osatekijänä huomioitava kaikessa tulevassa päätöksenteossa.

Janne Kinnunen

Kaupunginjohtaja
Mikkelin kaupunki

1.1.2 Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Luottamushenkilöorganisaatio

Kaupunginvaltuusto 1.1. - 31.12.2022

Vaalit 13.6.2022

Puheenjohtaja

Valtola Oskari, työterveyshuollon erikoislääkäri (KOK)

1. varapuheenjohtaja

Hämäläinen Laura, yhteiskuntatieteiden kandidaatti, kansanedustajan avustaja (kesk.)

2. varapuheenjohtaja

Pöntinen Minna, Isännöitsijä (AIT), tradenomi (YAMK) (vihr.)

Kok	Aho Eero	palomestari, insinööri
KD	Ahonen Liisa	lähihoitaja
SDP	Barck Paavo	sähköasentaja, eläkeläinen
PS	Hartonen Tanja	sairaanhoitaja, lähihoitaja
PS	Heinänen Raimo	lähiruokayrittäjä
SDP	Hokkanen Marita	opettaja
Kesk	Häkkinen Kati	toiminnanjohtaja, yrittäjä
Kesk	Hämäläinen Laura	opiskelija
Kok	Härkönen Jukka	DI, perojektipäällikkö
Vihr	Janhunen Katriina	ylioppilas
SDP	Juhola Jatta	kehittämisen- ja koulutussuunnittelija, YTM
PS	Järvinen Sami	asiakkuuspäällikkö
PS	Karhunen Pertti	metsätalouden insinööri, työelämäkoordinaattori
Vihr	Kauppinen Heli	viestintäsuunnittelija, FM
Kok	Kervinen Jouko	varatuomari
Kesk	Kokkonen Anu	apulaisrehtori
SDP	Kuitunen Soile	toimitusjohtaja, VTT
Kok	Kähkönen-Valtola Suvi	eläinlääketieteen lisensiaatti, kaupungin eläinlääkäri
Vihr	Lautamäki Jarmo	ympäristöinsinööri, villieläinhoitaja
SDP	Lehkonen Raine Leena	lehtori, FM
Vihr	Liikanen Veli	nuorisotutkija, biologi
Kok	Marjalaakso Olli, ero 12.12.2022 kh §448 ja kv §157 Vuori Juha, 12.12.2022 lähtien	HTM
PS	Marttinen Jussi	eläkeläinen
Kok	Miettinen Olli	muusikko
PS	Nalli Sami	toimitusjohtaja, yrittäjä
Kesk	Noponen Katriina	yrittäjä, LVI-insinööri
Kesk	Nykänen Heikki	maaseutuyrittäjä, sosiaalityöntekijä
Kok	Oksanen Jenni	maatalousyrittäjä
Kesk	Olkkonen Kirsi	DI aluesuunnittelupäällikkö
Kesk	Pakarinen Antti	agrologi
Kesk	Pekonen Petri	ohjelmistokehittäjä, DI
Vihr	Pöntinen Minna	maanviljelijä
KD	Pöyry Jukka	tradenomi YAMK
Kesk	Pöyry Pekka	LVI-tekniikko
Liik	Reponen Anna	opettaja, yrittäjä
Kok	Ropponen Juha	yrittäjä, kauppatieteiden maisteri
Kesk	Rouhiainen Risto	kehitysjohtaja, eläkkeellä
Kok	Salo-Oksa Armi	hallintonotaari, KTM, eläkeläinen
PS	Sensio Jani	toimitusjohtaja, yrittäjä
SDP	Seppälä Arto	yrittäjä
Kesk	Siiskonen Pirjo	ylitarkastaja, kunnallisneuvos
PS	Sikanen Tomi	valtiotieteen tohtori
PS	Strandman Jaana	yrittäjä
SDP	Strengel Jarmo	kasvatustieteen maisteri, erityisopettaja
SDP	Taavitsainen Satu	päluottamusmies, virastomestari
SDP	Tikkanen Petri	toiminnanjohtaja, sosionomi AMK
SDP	Tissari Jenni	työsuojeluasiantuntija
SDP	Tullinen Hannu	sairaanhoitaja, seksuaalineuvoja
Kok	Valtola Oskari	eläkeläinen
Kok	Valtola Pirkko	työterveyslääkäri
Kesk	Väänänen Jaakko	yleislääketieteen erikoislääkäri
		maaseutuyrittäjä, eläkeläinen

Varavaltuutetut

PS	Asikainen Katariina	laivavirkailija, FM
Vihr	Damstén Iris	yhteisöpedagogi (AMK)
PS	Eskelinen Mervi	terveydenhuollon maisteri, ammatillinen opettaja
Kok	Haavikko Harri	yrittäjä, toimitusjohtaja
Vihr	Hakala Kerttu	luontokeskuksen toiminnanohjaaja, FM
SDP	Hakkarainen Juha	linja-autonkuljettaja
PS	Halonen Juuso	koneenkuljettaja
Kesk	Haverinen Mikko	liikuntatieteiden maisteri, nuoriso- ja harrastepäällikkö
Kesk	Hujala Anne	yhteiskuntatieteiden maisteri
SDP	Hämäläinen Reijo	mielenterveyshoitaja
PS	Jenu Juhani, ero 29.8.2022 kv §97	yrittäjä
Vihr	Jussi-Pekka Nina	lastentarhanopettaja, päiväkodinjohtaja
Vihr	Jäntti Elina	yrittäjä, freelancetoimittaja
Kesk	Kakriainen Markku	toimitusjohtaja, insinööri, maakuntaneuvos
PS	Karstu Timo	lääkäri
Kesk	Kekkonen Matti	metsäasiantuntija
Kok	Kirjalainen Miikka	yrittäjä
SDP	Korhonen Tapani	kiinteistöhoitaja, eläkeläinen
PS	Liiknen Jere	insinööriopiskelija
Liik	Marttinen Mika	yrittäjä
Kesk	Mattila Kalle	agronomi, maanviljelijä
PS	Muttillainen Ola	vientipäällikkö, insinööri (AMK)
SDP	Naumanen Eveliina	DI
Kesk	Noponen Perttu	väitöskirjatutkija, yrittäjä
Kesk	Noponen Sari	filosofian maisteri, äidinkielen opettaja
Kok	Oksman Juhani	yli-insinööri
Kok	Paunonen Taika, ero 13.12.2022	lähihoitaja, sairaanhoitajaopiskelija (AMK)
Kok	Puhakka Paavo	DI
SDP	Puntanen Anne	lähihoitaja
	Puustinen-Kiljunen Tanja	lomituspalveluohjaaja, näytelmäkirjailija
KD	Pyökkänen Lotta	lähihoitaja
SDP	Pyrhönen Heikki	hankevastaava
Kok	Pöntinen Hannu	toimitusjohtaja, yrittäjä
SDP	Pöyry Lasse	ekonomisti, yhteiskuntatieteiden maisteri
PS	Pöyry Mikko	rakennusalan yrittäjä
Kok	Rahikainen Ville	KTM, controller
SDP	Rautiainen Sari	ravitsemustyöntekijä, pääluottamusmies
SDP	Rusakko Susanna	myyjä, merkonomi
Kesk	Sihvonen Jari	aluepäällikkö
PS	Siitari Keijo	maanviljelijä, ylluutnantti evp.
Vihr	Siitonen Mikko	lehtori, FM
Kok	Soininen Mali, 12.12.2022 alkaen §157	yksikön johtaja, KM, eläkeläinen
KD	Soivanen Satu	TKI-asiantuntija, ekonomi
Kesk	Strengell Janne	HR-asiantuntija
Liik	Tarvainen Nea	sosionomi
SDP	Tessieri Enrique	valtiotieteiden maisteri
Kok	Tiusanen Tuomas	liikenneopettaja
Kok	Tuunanen Jarmo	insinööri (YAMK), lehtori
SDP	Vartiainen Jaana	päiväkodinjohtaja, sosiaalikasvattaja
Kok	Vuori Juha, 12.12.2022 §157	vanhempi konstaapeli, eläkeläinen
Kesk	Ylönen Päivi	oppisopimuskoordinaattori, KM

KAUPUNGINHALLITUS 1.1. - 31.12.2022

Jäsen		Henkilökohtainen varajäsen	
Siiskonen Pirjo, pj	valtiotieteen tohtori	Olkonen Kirsi	agrologi
Taavitsainen Satu 1. vpj, ero 14.11.22 kv §141	toiminnanjohtaja, HTK, sosionomi (AMK)	Tissari Jenni	projektipäällikkö, sairaanhoitaja (yamk)
Strengel Jarno, 1. vpj 14.11. alk.	virastomestari, pääluottamusmies		
Heinänen Raimo 2. vpj, ero 14.11.22 kv §141	lähiruokayrittäjä	Sikanen Tomi	yrittäjä
Sensio Jani, 2. vpj 14.11. alk.	yrittäjä		
Aho Eero	palomestari	Ropponen Juha	kehitysjohtaja, eläkkeellä
Hartonen Tanja		Strandman Jaana	KM, erityisopettaja, yrittäjä
Kauppinen Heli	viestintäsuunnittelija, FM	Jussi-Pekka Nina	päiväkodinjohtaja
Pekonen Petri	maanviljelijä	Noponen Katriina	sosiaalityöntekijä, maaseutuyrittäjä
Pöyry Pekka	opettaja, yrittäjä	Pakarinen Antti	ohjelmistokehittäjä, DI
Salo-Oksa Armi		Kervinen Jouko	varatuomari
Strengel Jarno	virastomestari, pääluottamusmies	Tikkanen Petri	työsuojeluasiantuntija
Valtola Pirkko	lääkäri	Soininen Mali	yksikönjohtaja, eläkkeellä

KONSERNI- JA ELINVOIMAJAOSTO 1.1.-14.11.2022 kv 14.11.2022 §142

Jäsen		Henkilökohtainen varajäsen	
Siiskonen Pirjo, pj	valtiotieteen tohtori	Pöyry Pekka	opettaja, yrittäjä
Satu Taavitsainen, 1. vpj	hallintotieteiden maisteri, toiminnanjohtaja	Tissari Jenni	yksikönjohtaja, sairaanhoitaja (yamk)
Heinänen Raimo, 2. vpj	lähiruokayrittäjä	Hartonen Tanja	sairaanhoitaja
Aho Eero	palomestari, insinööri	Kervinen Jouko	varatuomari
Kauppinen Heli	viestintäsuunnittelija, FM	Jussi-Pekka Nina	päiväkodin johtaja

KONSERNI- JA ELINVOIMAJAOSTO 14.11.-31.12.2022 kv 14.11.2022 §142

Jäsen		Henkilökohtainen varajäsen	
Siiskonen Pirjo, pj	valtiotieteen tohtori	Pöyry Pekka	opettaja, yrittäjä
Strengel Jarno, 1. vpj	virastomestari, pääluottamusmies	Tikkanen Petri	työsuojeluasiantuntija
Sensio Jani, 2. vpj	yrittäjä	Hartonen Tanja	sairaanhoitaja
Aho Eero	palomestari, insinööri	Kervinen Jouko	varatuomari
Kauppinen Heli	viestintäsuunnittelija, FM	Jussi-Pekka Nina	päiväkodin johtaja

ETELÄ-SAVON PELASTUSLAUTAKUNTA 1.1. - 31.12.2022

Jäsen		Varajäsen	
Kakkriainen Markku, pj	Mikkeli maakuntaneuvos, insinööri	Kilpinen Esko	Pertunmaa
Tiusanen Tuomas, vpj	Mikkeli liikenneopettaja	Savolainen Kalevi	Juva
Hakkarainen Juha	Mikkeli linja-autonkuljettaja	Bovellan Marko	Mikkeli
Halonen Juuso	Mikkeli koneenkuljettaja	Siitari Keijo	Mikkeli
Ahonen Minna	Mäntyharju	Kempainen Sanni	Rantasalmi
Suhonen Leena	Pieksämäki	Lindgren Eeva-Liisa	Hirvensalmi
Torikka Kirsi	Savonlinna	Laukkanen Kati	Enonkoski
Lipsanen Mervi	Savonlinna	Vokkolainen Pia	Rantasalmi
Sopanen Heikki	Pieksämäki	Ylönen Eino	Pieksämäki
Pitkänen Heli	Savonlinna	Häkkinen Anna-Maija	Sulkava
Puustinen Veikko	Savonlinna	Kupiainen Mikko	Savonlinna

HYVINVOINNIN JA OSALLISUUDEN LAUTAKUNTA 1.1. - 31.12.2022

Jäsen		Henkilökohtainen varajäsen	
Kokkonen Anu, pj	apulaisrehtori	Hasanen Satu	tradenomi
Tissari Jenni, vpj	projektipäällikkö, sairaanhoitaja Yamk	Nyysönen Niina	varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
Noponen Sari	filosofian maisteri, äidinkielen opettaja	Karppinen Arja	yrittäjä, eläkkeellä
Haverinen Mikko	liikuntatieteiden maisteri nuoriso- ja harrastepäällikkö	Ylijoki Henri	toriyrittäjä, eläkeläinen

Kähkönen-Valtola Suvi	eläinlääketieteen lisensiaatti, kaupungin eläinlääkäri	Soininen Mali	yksikönjohtaja, eläkkeellä
Huuhilo Marko Hynninen Jukka Tessieri Enrique	keittiömestari, yrittäjä sähköalan erikoisammattimies valtiotieteiden maisteri	Vaarasuo Janne Nieminen Aleks Kvist Matias	DI, tuotantoesimies opiskelija, asumisneuvontakoordinaattori asianhallinnan asiantuntija, hallintotieteiden kandidaatti
Elo Veikko Hartonen Tanja	eläkeläinen, yrittäjä sairaanhoitaja, lähihoitaja	Halonen Juuso Eskelinen Mervi	koneenkuljettaja terveydenhuollon maisteri, ammatillinen opettaja
Jussi-Pekka Nina	lastentarhanopettaja, päiväkodinjohtaja	Kuismin Terppa	opiskelija

Taavitsainen Satu, Kh:n edustaja 14.11.2022 saakka Kv:n § 140
Kuitunen Soile, Kh:n edustaja 28.11.2022 alkaen, kh §469

Grönlund Reijo, vanhusneuvoston edustaja
Hasanen Satu, vammaisneuvoston edustaja
Tiainen Viljam, nuorisovaltuuston edustaja

Lahtinen Tuula, vanhusneuvoston varaedustaja
Rahikainen Ismo, vammaisneuvoston varaedustaja
Venäläinen Jade, nuorisovaltuuston varaedustaja

KASVATUS- JA OPETUSLAUTAKUNTA 1.1.-29.8.2022 §99

Jäsen

Tikkanen Petri, pj	työsuojeluasiantuntija
Pakarinen Antti, vpj	ohjelmistokehittäjä, DI
Elkharam Tiina	yrittäjä, omaishoitaja
Nikulainen Riikka	puhtauspalveluesimies
Marjalaakso Olli	HTM
Oksanen Jenni	DI aluesuunnittelupäällikkö
Ylönen Onni	lähihoitaja
Vainio Hanne	vanerityöntekijä
Marttinen Jussi	muusikko
Strandman Jaana	kasvatustieteen maisteri, erityisopettaja
Jäntti Elina, ero 28.3.2022	yrittäjä, freelancetoimittaja
Kontinen Leena, 29.3.2022 alkaen	yhteiskuntatieteiden maisteri

Valtola Pirkko, Kh:n edustaja
Hurri Hanna-Noora, vammaisneuvoston edustaja
Lahtinen Anni, nuorisovaltuuston edustaja

Henkilökohtaiset varajäsenet

Friman Jose	metallimaalari, ammattiyhdistysaktiivi
Kekkonen Matti	metsäasiantuntija
Häkkinen Kati	toiminnanjohtaja, yrittäjä
Matiskainen Jaakko	maatalousyrittäjä
Kauppinen Jan-Petter	tekniikan ylioppilas
Soininen Mali	yksikönjohtaja, eläkkeellä
Kolmisoppi Jenni	FM, kieltenopettaja
Reponen Ilona	sosionomi
Karhunen Pertti	metsätalousinsinööri, työelämä-koordinaattori
Eskelinen Mervi	terveydenhuollon maisteri, ammatillinen opettaja
Janhunen Katriina	ylioppilas

Hämäläinen Reijo, vammaisneuvoston varaedustaja
Siekinen Miia-Marie, nuorisovaltuuston varaedustaja

KASVATUS- JA OPETUSLAUTAKUNTA 30.8.-31.12.2022 §99

Jäsen

Tikkanen Petri, pj	työsuojeluasiantuntija
Pakarinen Antti, vpj	ohjelmistokehittäjä, DI
Elkharam Tiina	yrittäjä, omaishoitaja
Nikulainen Riikka	puhtauspalveluesimies
Marjalaakso Olli, ero 1.12.2022 alkaen	HTM
Eskelinen Matti, 1.12.2022 alkaen	asiakaspäällikkö
Oksanen Jenni	DI, aluesuunnittelupäällikkö
Ylönen Onni	lähihoitaja
Vainio Hanne	vanerityöntekijä
Kanerva Toni, 29.8.2022 alkaen § 99	nuoriso-ohjaaja
Strandman Jaana	kasvatustieteen maisteri, erityisopettaja
Kontinen Leena	yhteiskuntatieteiden maisteri

Valtola Pirkko, Kh:n edustaja
Hurri Hanna-Noora, vammaisneuvoston edustaja
Lahtinen Anni, nuorisovaltuuston edustaja

Henkilökohtaiset varajäsenet

Friman Jose	metallimaalari, ammattiyhdistysaktiivi
Kekkonen Matti	metsäasiantuntija
Häkkinen Kati	toiminnanjohtaja, yrittäjä
Matiskainen Jaakko	maatalousyrittäjä
Kauppinen Jan-Petter	tekniikan ylioppilas
Soininen Mali	KTM, yksikönjohtaja, eläkkeellä
Kolmisoppi Jenni	FM, kieltenopettaja
Reponen Ilona	myyjä, sosionomi
Karhunen Pertti	metsätalousinsinööri, työelämä-koordinaattori
Eskelinen Mervi	terveydenhuollon maisteri, ammatillinen opettaja
Janhunen Katriina	ylioppilas

Hämäläinen Reijo, vammaisneuvoston varaedustaja
Siekinen Miia-Marie, nuorisovaltuuston varaedustaja

KAUPUNKIKEHITYSLAUTAKUNTA 1.1. - 31.12.2022

Jäsen

Kervinen Jouko, pj	varatuomari
Karhunen Pertti, vpj	metsätalousinsinööri, työelämä-koordinaattori
Väänänen Jaakko	metsätalouslyrittäjä
Noponen Perttu	väitöskirjatutkija, yrittäjä
Noponen Katriina	maaseutuyrittäjä, sosiaalityöntekijä
Panula-Ontto-Suuronen Anni	filosofian tohtori
Härkönen Jukka	DI, perojektipäällikkö
Isoaho Saara	asiakkuuspäällikkö
Tullinen Hannu	eläkeläinen
Hokkanen Marita	opettaja
Vartiainen Jaana	päiväkodin johtaja
Asikainen Katariina	laivavirkailija, FM
Hakala Kerttu	FM

Pekonen Petri, kh:n edustaja
Himanan Aija, vanhusneuvoston edustaja
Petäjämäki Timo, vammaisneuvoston edustaja
Kortelainen Aino, nuorisovaltuuston edustaja

Henkilökohtainen varajäsen

Rossi Jukka	yrittäjä, toimitusjohtaja
Mutttilainen Ola	vientipäällikkö, insinööri (AMK)
Siitari Keijo	maanviljelijä, yliluutnantti evp
Anttalainen Taneli	sähköasentaja, yrittäjä
Kohvakka Tuula	lähihoitaja
Heikkonen Susanna	merkonomi
Kosonen Mikko	turvallisuuspäällikkö
Soininen Mali	yksikönjohtaja, eläkkeellä
Nykänen Reijo	konepuuseppä
Nieminen Kalle	terveystarkastaja, eläkkeellä
Kohvakka Katja	myyjä
Strandman Jaana	kasvatustieteen maisteri, erityisopettaja
Kontinen Leena	yhteiskuntatieteiden maisteri

Lehtinen Ari, vanhusneuvoston varaedustaja
Luusola Pirkko, vammaisneuvoston varaedustaja
Taipalinen Celina, nuorisovaltuuston varaedustaja

KESKUSVAALILAUTAKUNTA 1.1. - 31.12.2022

Jäsen

Velling Nalle, PJ	lippukuntakoordinaattori
Kauppinen Helena, vpj	opettaja, eläkeläinen
Ylönen Hannu	eläkeläinen
Pajunen Tarmo	tietoliikenneteknikko, eläkeläinen
Himanan Vesa	herastuomari

Varajäsenet siinä järjestyksessä, kun heidät kutsutaan kokoukseen

Hämäläinen Raijakaarina	työnohjaaja, eläkeläinen
Marttinen Mika	yrittäjä
Kilpinen Atte	koneenkäyttäjä, pääluottamusmies
Härkönen Päivi	pesulavastaava
Kauria Outi	varatuomari, mökkiyrittäjä

TARKASTUSLAUTAKUNTA 1.1. - 31.12.2022

Jäsen

Lautamäki Jarmo	ympäristöinsinööri, villieläinhoitaja
Kuitunen Soile vpj, ero 12.12.2022 § 160	toimitusjohtaja, VTT
Lehkonen Raine vpj, 12.12.2022 alkaen §160	FM opettaja, eläkeläinen
Sihvonen Jari	aluepäällikkö
Hannukainen Sari	controller (pk-yritykset)
Korhonen Tapani	kiinteistöhoitaja, eläkeläinen
Liikanen Jere	LVI-asentaja
Eskelinen Mervi	terveydenhuollon maisteri, ammatillinen opettaja
Oksman Juhani	yli-insinööri
Tarvainen Nea	sosionomi

Henkilökohtainen varajäsen

Damsten Iris	yhteisöpedagogi (AMK)
Puntanen Anne	lähihoitaja
Mattila Kalle	agrologi, maanviljelijä
Pöyry Raili	psykologi eläkkeellä
Avikainen Kari	hitsuaja, työsuojeluvaltuutettu
Siitari Keijo	maanviljelijä, yliluutnantti evp
Korhola Anne	maaseutuyrittäjä, kirkon vahtimestari
Vänninen Tomi	siltainsinööri
Reponen Anna	yrittäjä, kauppatieteiden maisteri

LUPA- JA VALVONTAJAOSTO 1.1. - 31.12.2022

Jäsen

Mutttilainen Ola, pj	vientipäällikkö, insinööri (AMK)
Haavikko Harri, vpj.	yrittäjä, toimitusjohtaja
Häkkinen Kati	toiminnanjohtaja, yrittäjä
Taskinen Terhi	FM, metsätalouslyrittäjä
Sipilä Arto	rakennusinsinööri, yrittäjä

Henkilökohtainen varajäsen

Korhola Anne	maaseutuyrittäjä, kirkon vahtimestari
Kultanen Kirsi	sairaanhoitaja, AMK
Väisänen Heikki	maa- ja metsätalouslyrittäjä, puuseppä
Siitari Keijo	maanviljelijä, yliluutnantti evp
Marttinen Mika	yrittäjä

ANTTOLAN ALUEJOHTOKUNTA 2022-2025

Jäsen

Harmoinen Taina, pj	TKI-asiantuntija
Saloranta Suvi, vpj	verkkopalveluasiantuntija
Kiljunen Matti	työnjohtaja

Varajäsenet kutsumisjärjestyksessä

Jakobsson Riina	sairaanhoitaja
Ranki Hannu	
Korhonen Tapani	eläkeläinen

Noponen Petri	opettaja
Parkkinen Nina-Maarit	yrittäjä
Ripatti Teemu	projektipäällikkö
Rossi Sirpa	opettaja, eläkeläinen

HAUKIVUOREN ALUEJOHTOKUNTA 2022-2025

Jäsen

Naumanen Eveliina, pj	DI, myyntikoordinaattori
Pöyhö Eljas, vpj	toimittaja
Ahtiainen Jukka	käyttöinsinööri
Manninen Helena	opettaja
Moilanen Joel	kirvesmies
Turkanovic Amir	yrittäjä
Vauhkonen Elina	maatalousyrittäjä

Varajäsenet kutsumisjärjestyksessä

Ahokas Jari	ICT järjestelmäasiantuntija
Pöyhönen Mikko	
Saloviin Sanna	

MIKKELIN PITÄJÄN ALUEJOHTOKUNTA 2022-2025

Jäsen

Sanisalo Jarmmo, pj	HR Business Partner
Vainio Hanne	vanerityöntekijä
Ehrnrooth Yrjö	maatalousyrittäjä
Heikkilä Anja	sisustaja, eläkeläinen
Kontio Heljä	maaseutuyrittäjä
Siiskonen Sampo	toimitusjohtaja eläkkeellä
Torniainen Markus	luokanopettaja

Varajäsenet kutsumisjärjestyksessä

Loponen Lotta	geosuunnittelija
Paasonen Laura	yrittäjä
Ervasti Kalle	asianajaja

RISTIINAN ALUEJOHTOKUNTA 2022-2025

Jäsen

Korhonen Hannu, pj	eläkeläinen
Tikkanen Petri, vpj	työsuojeluasiantuntija
Himanan Vesa	eläkkeellä, herastuomari
Pukarinen Pertti	kapteeni evp
Särkkä Heidi	terveydenhoitaja
Tuominen Lotta	opiskelija
Vartiainen Jaana	päiväkodinjohtaja

Varajäsenet kutsumisjärjestyksessä

Heikkinen Markku	
Härkönen Päivi	kahvilatyöntekijä
Puustinen-Kiljunen Tanja	

SUOMENNIEMEN ALUEJOHTOKUNTA 2022-2025

Jäsen

Kurvinen Lasse, pj	insinööri AMK
Erkkilä Vesa, vpj	eläkeläinen
Harmonen Helena	palveluneuvoja
Kauria kar	yrittäjä
Kiesilä Minna	farmaseutti
Rusakko Susanna	myyjä, merkonomi
Tarhonen Terttu	eläkeläinen

Varajäsenet kutsumisjärjestyksessä

Heikkilä Markku	yrittäjä
Kauppi Marja	fysioterapeutti
Kurtén Rauno	

OTAVIAN LIKELAITOKSEN JOHTOKUNTA 1.1. - 31.12.2022

Jäsen

Pyrhönen Heikki, pj	toiminnanjohtaja
Saikkonen Jukka, vpj	koordinaattori
Alanen Erkki	opiskelija
Puustinen-Kiljunen Tanja, 12.12.2022 §162	näytelmäkirjailija
Ruhanen Seija-Liisa, 12.12.2022 alkaen §162	sairaanhoitaja
Pylkkänen Lotta	lähihoitaja
Särkkä Heidi	lapsiperhejärjestöaktivisti
Tanttu Kimmo	rehtori
Kurki Nina, henkilökunnan ed.	oppimisympäristöpäällikkö

Henkilökohtainen varajäsen

Alexey Oboročan	sähköasentaja
Väisänen Kauko	eläkeläinen
Tarssanen Heikki	maatalousyrittäjä
Ruhanen Seija-Liisa, 12.12.2022 asti	sairaanhoitaja
Kokkonen Anu, 12.12.2022 alkaen	apulaisrehtori
Hokkanen Sanna-Mari	sairaanhoitaja (AMK)
Hokkanen Marita	opettaja
Tiainen Sara	yrittäjä
Ylä-Jussila Lauri	kansanopiston opettaja

VESILIIKELAITOKSEN JOHTOKUNTA 1.1. - 31.12.2022

Jäsen		Henkilökohtainen varajäsen	
Rouhiainen Risto, pj Ero 28.3.2022	kauppatieteiden maisteri, hallintonsuunnittelija	Kakriainen Markku	maakuntaneuvos, insinööri
Noponen Perttu, pj 29.3.2022 alkaen	väitöskirjatutkija, yrittäjä		
Jussi-Pekka Nina, vpj	lastentarhanopettaja, päiväkodinjohtaja	Häkkinen Elina	toimistosihteri, tradenomi
Puhakka Paavo Puntanen Anne Himanan Markku	DI, eläkeläinen lähihoitaja tietoliikenneasentaja, eläkkeellä	Hannukainen Sari Tiimonen Ali Kuitunen Soile, ero 12.12.2022 §161 Hokkanen Pia, 12.12.2022 alkaen §161	controller (pk-yritykset) vesihuoltomestari toimitusjohtaja, valtiotieteiden tohtori lähihoitaja
Haukijärvi Erja Pöyry Mikko	DI, tradenomi yrittäjä	Syrjäläinen Terttu Jenu Juhani, ero 29.8.2022 kv §98 Sensio Jani, alkaen 30.8.2022 §98	eläkeläinen, lastentarhanopettaja yrittäjä yrittäjä
Pitkonen Paula, henkilökunnan ed.	projekti-insinööri	Heinonen Antti	putkiasentaja
Kervinen Jouko, kaupunkiympäristölautakunnan edustaja		Karhunen Pertti, kaupunkiympäristölautakunnan varaedustaja	

VAMMAISNEUVOSTO 1.1.-31.12.2022

Jäsen		Henkilökohtainen varajäsen	
Väisänen Kauko, pj	Yhdenvertainen etelä-Savo ry ja Akson ry		
Hasanen Satu, vpj Hämäläinen Reijo Liukkonen Anneli	Mikkelin Seudun Reumayhdistys ry Etelä-Savon Ada ry Mikkelin Seudun Kehitys- vammaisten Tuki ry	Ylijoki Henri Rahikainen Ismo Hurri Hanna-Noora	Yhdenvertainen Etelä-Savo ry Mikkelin seudun AVH-yhdistys ry Etelä-Savon Näkövammaiset ry
Luusalo Pirkko Paasonen Sanna Petäjämäki Timo	Etelä-Savon Näkövammaiset ry Mikkelin Kuurojen Yhdistys ry Mikkelin Seudun invalidit, Mikkelin Seudun hengitysyhdistys, Mikkelin Seudun allergia- ja astma- yhdistys ry	Hänninen Pirjo Pettinen Erkki Luntta Pirkko	Etelä-Savon Näkövammaiset ry Akson ry Etelä-Savon Allergia, Iho ja Astma ry

VANHUSNEUVOSTO 1.1.-31.12.2022

Jäsen		Henkilökohtainen varajäsen	
Korhonen Risto, pj	Eläkeliiton Suomenniemen yhdistys ry	Kauppinen Helena	Eläkeliiton Ristiinan yhdistys ry
Karttunen Hannu, vpj Lahtinen Tuula Rouhiainen Reino	Otavan Seudun Eläkkeensaajat ry Mikkelin kansalliset seniorit ry Mikkelin Seudun Sotaveteraanit ry	Nieminen Pauli Kohonen Anna-Liisa Puhakka Paavo	Mikkelin Julkisen alan eläkeläiset ry Mikkelin kansalliset seniorit ry Sotainvalidien Veljesliiton Mikkelin Seudun Sotainvalidit ry
Teittinen Anita Grönlund Reijo	Eläkeliiton Haukivuoren yhdistys ry Mikkelin Seudun Opetusalan Seniorit ry	Himanan Raimo Lehtinen Ari	Mikkelin Rintamaveteraanit ry Mikkelin Julkisen alan eläkeläiset ry
Hänninen Aila	Eläkeliiton Mikkelin Seudun yhdistys ry	Parkkinen Pekka	Eläkeliiton Mikkelin Seudun yhdistys ry
Himanan Aija Teittinen Leena	Eläkeliiton Mikkelin yhdistys ry Haukivuoren Eläkkeensaajat ry	Rönkkö Pirkko Peura Eija	Eläkeliiton Anttolan yhdistys ry Mikkelin Seudun Opetusalan Seniorit ry

KIINTEISTÖTOIMITUSTEN USKOTUT MIEHET 2021-2025

Oksanen Jenni Ruuth Noora Hokkanen Jouko Rouhiainen Vesa Friman Jose Pulkinen Yrjö Siitari Keijo Marttinen Mika	DI aluesuunnittelupäällikkö metsätaloudeninsinööri (AMK), maaseutuyrittäjä yrittäjä, eläkkeellä maksatusasiantuntija, FM metallimaalari, ammattiyhdistysaktiivi muusikko, soolosellisti maanviljelijä, ylläluutnantti evp yrittäjä
--	---

ETELÄ-SAVON KÄRÄJÄOIKEUDEN LAUTAMIEHET 2021-2025

Jäsen

Hagert Dimitri	taksiyrittäjä
Kekkonen Matti	metsäasiantuntija
Jalkanen Jari	kasvatustieteiden maisteri, luokanopettaja
Kultanen Kirsi	sairaanhoitaja AMP
Gråsten-Tarkiainen Tarja	herastuomari, venäjä-ekspertti
Kääriäinen Marttu	rakennusinsinööri (AMK)
Hokkanen Outi	työsuojeluvaltuutettu
Hartonen Tanja	sairaanhoitaja, lähihoitaja
Jämsen Raimo	merkonomi, lautamies
Soljasalo Sini	perhetyöntekijä, järjestökoordinaattori

ETELÄ-SAVON SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUIDEN KUNTAYHTYMÄN VALTUUSTO 2022-2025

Jäsen

Perttu Noponen	väitöskirjatutkija, yrittäjä
Kirsi Olkkonen	agrobiologi
Tapani Korhonen	eläkeläinen
Pirkko Valtola	yleislääketieteen erikoislääkäri
Juha Vuori	vanhempi konstaapeli, eläkkeellä
Jaana Strandman	kasvatustieteen maisteri, erityisopettaja
Iris Damstén	yhteisöpedagogi (AMK)
Jukka Pöyry	LVI-tekniikko

Henkilökohtainen varajäsen

Miralem Alic	ravintoloitsija
Anni Panula-Ontto-Suuronen	filosofian tohtori
Lasse Pöyry	yhteiskuntatieteiden maisteri
Roope Nykänen	yrittäjä
Jorma Harmoinen	sähköurakoitsija
Mervi Eskelinen	ammattillinen opettaja
Sini Soljasalo	järjestökoordinaattori
Anna-Liisa Mikkonen	luonnontieteiden kandidaatti

SEUDULLINEN YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA 1.1.-31.12.2022

Jäsen

Mattila Kalle, pj	agrobiologi, maanviljelijä
Hokkanen Pia, vpj	lähihoitaja, sosionomiopiskelija
Korhola Anne	maaseutuyrittäjä, kirkon vahtimestari
Eskelinen Matti	DI, johtaja
Lautamäki Jarmo	ympäristöinsinööri, villieläinhoitaja
Vekki Kirsi	Pertunmaa
Mäenpää Eveliina	Mäntyharju
Ollikainen Juuli	Hirvensalmi
Raatikainen Juhani	Kangasniemi
Hartonen Tanja, kh:n edustaja	sairaanhoitaja, lähihoitaja

Henkilökohtainen varajäsen

Ruuth Noora	metsätaloudeninsinööri (AMK), maaseutuyrittäjä
Laamanen Ilkka	sähköasentaja, rullamies
Ollikainen Aimo	viilunkäsittelijä
Suominen Seppo	sahuri, eläkkeellä
Kontinen Leena	yhteiskuntatieteiden maisteri
Toivonen Raili	
Nykänen Matti	
Ruottinen Markku	eläkeläinen
Ravolainen Markus	

JOHTORYHMÄ 1.1.-31.12.2022

Halonen Timo	kaupunginjohtaja, puheenjohtaja (30.11. saakka)
Liikanen Ari	hallintojohtaja (vt. kaupungin- johtaja 1.12.-31.12.)
Riihelä Jouni	tekninen johtaja
Tamlander Tiia	vt. talousjohtaja
Siekinen Virpi	sivistysjohtaja
Mattila Petri, 1.3.2022 alkaen	henkilöstöjohtaja
Hänninen Heidi	viestintäpäällikkö
	johtoryhmän sihteeri

1.1.2023 kaupunginjohtajana aloitti Janne Kinnunen

YT-neuvottelukunta 2021-2025

Häkkinen Sari	HR-päällikkö, asiantuntijajäsen
Kempainen Mikko	jäsen
Cedesström Antero	jäsen, pääluottamusmies

Pajunen Sirpa	jäsen, pääluottamusmies
Pirhonen Mika	jäsen, pääluottamusmies
Karppinen Juha	jäsen, työsuojeluvaltuutettu
Laitinen Lilli	jäsen, työsuojeluvaltuutettu
Hokkanen Outi, 21.10.2022 saakka	jäsen, työsuojeluvaltuutettu
Kilponen Minka, alkaen 1.11.2022	jäsen, työsuojeluvaltuutettu
Puustinen-Kiljunen Tanja Timo Halonen	jäsen, työsuojeluvaltuutettu toimihenkilöt puheenjohtaja, työnantajan edustaja
Liikanen Ari	työnantajan edustaja
Mattila Petri, 1.3.2022 alkaen	työnantajan edustaja
Riihelä Jouni	työnantajan edustaja
Siekinen Virpi	työnantajan edustaja
Närhinen Maria, 02/2022 saakka	työnantajan edustaja, esittelijä
Lepistö Heidi	työsuojelupäällikkö, asiantuntijajäsen
Hakkarainen Sirpa	työsuojeluvaltuutettu, pääluottamusmies
Lindholm Helena	työsuojeluvaltuutettu

Tilapäinen valiokunta kv 23.5.2022 § 71

Noponen Katriina, pj	jäsen
Tullinen Hannu	jäsen
Heinänen Raimo, vpj	jäsen
Miettinen Olli	jäsen
Jussi-Pekka Nina	jäsen
Poikolainen Tarja	sihteeri
Liikanen Ari	varalla

Tilapäinen valiokunta kv 27.9.2022 § 121

Noponen Katriina, vpj	jäsen	Väänänen Jaakko	varajäsen
Barck Paavo	jäsen	Ahonen Liisa	varajäsen
Pöntinen Minna, pj	jäsen	Reponen Anna	varajäsen
Sensio Jani	jäsen	Karhunen Pertti	varajäsen
Miettinen Olli	jäsen	Kervinen Jouko	varajäsen
Poikolainen Tarja	sihteeri		
Liikanen Ari	varalla		

Kaupunginhallituksen edustajat lautakunnissa 2021-2025

Kaupunginhallitus nimesi 30.6.2021 § 331 edustajakseen seuraavat henkilöt:

Kasvatus- ja opetuslautakunta: Pirkko Valtola
 Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta: Satu Taavitsainen, ero 28.11.2022
 Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta: Soile Kuitunen, 28.11.2022 alkaen
 Kaupunkiympäristölautakunta: Petri Pekonen
 Mikkelin seudun ympäristölautakunta, Tanja Hartonen
 Etelä-Savon pelastuslautakunta, Heli Kauppinen

1.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys¹

Helmikuussa 2022 alkanut Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan sai viime keväänä erityisesti energian ja raaka-aineiden hinnat nousuun. Tilannetta kiristää entisestään EKP:n ja muiden keskuspankkien koronnostot, jotka ovat koronavuosiensa poikkeuksellisen alhaisten korkojen jälkeen lisänneet lainanhoitokustannuksia merkittävästi. Valtiovarainministeriö (VM) arvioi talven 2022 taloudellisessa katsauksessaan raaka-aineiden hintapiikin olevan kuitenkin jo takanapäin ja koronan aiheuttamien maailmankaupan pullonkaulojen helpottaneen. Tavaroiden ja ruuan hintojen odotetaan siten kääntyvän lähitulevaisuudessa laskuun voimakkaan nousun jälkeen. Sähkön hinnan ministeriö arvioi pysyvän korkealla talven ajan, mutta laskevan keväällä ja kesällä. Laskeva kehitys onkin jo näkyvässä. Vaikka ministeriö arvioi sähkön hinnan luultavasti nousevan uudelleen talvelle 2024, on Euroopan energiamaarkkina tuolloin sopeutunut uuteen tilanteeseen jo paremmin, ja hintojen nousu jää tätä talvea maltillisemmaksi. Vuonna 2023 energian ja tavaroiden hintojen arvioidaan siis laskevan, mutta hintatason jäävän kuitenkin lähtötasoaan korkeammaksi. Kuluttajahintojen arvioidaan nousevan 4 prosenttia vuonna 2023 ja vuosina 2024–2025 vajaat 2 prosenttia. Aiempaa korkeammat kustannukset yhdessä nousevien palkkakustannusten kanssa siirtyvät luonnollisesti myös palveluiden hintoihin. Kireät työmarkkinat lisäävät hintakierteen riskiä.

VM:n taloudellisessa katsauksessa heikon talouskehityksen odotetaan jatkuvan talven ajan Suomen BKT:n kääntynyt lievään laskuun syksyllä 2022. Vuonna 2023 VM arvioi BKT:n supistuvan 0,2 prosenttia, kun hintojen nousu heikentää kotitalouksien ostovoimaa ja siten vähentää kulutusta. Reaalitulot kääntyvät kuitenkin kasvuun jo vuoden 2023 aikana inflaation hidastumisen ansiosta. Ministeriö odottaakin Suomen talouden kasvavan jälleen 1,2 prosentilla vuonna 2024 ja 1,4 prosentilla vuonna 2025. Venäjän hyökkäyssodan vaikutusten takia talouden ei kuitenkaan arvioida palautuvan aiemmin ennakoidulle, paremmalle kasvu-uralle. Ennusteeseen liittyy myös hyvin paljon epävarmuutta, sillä sodan uusilla käänteillä voi olla suuria ja nopeasti leviäviä vaikutuksia talouteen. Hintojen noustessa nopeasti voi myös kotitalouksien kulutuskäyttäytymiseen liittyä riskejä, joita ei ole ennusteessa kyetty huomioimaan.

Myös euroalueen tuotanto supistuu väliaikaisesti, ja taloustilanne on muutoinkin samankaltainen kuin Suomessa. Kotitalouksien ostovoima ja kulutus ovat heikentyneet korkeiden hintojen vuoksi, ja epävarmuus ja reilusti nousnut korkotasohidastavat investointitahtia. Toisaalta monet euroalueen maista kärsivät energiakriisistä Suomea enemmän maakaasun suuremman roolin vuoksi. Tästä huolimatta VM arvioi euroalueen talouden kasvavan vuositasolla 0,2 prosenttia, kun Suomen tuotannon ennustetaan vähenevän saman verran. Selittävinä tekijöinä on Suomea voimakkaampi ja vielä osin kesken oleva toipuminen koronavuosiensa, Venäjän markkinoiden menetyksen Suomea pienempi vaikutus maiden vientiin sekä energiakriisiin liittyvien tukien Suomea selvästi korkeampi taso.

VM:n taloudellisen katsauksen mukaan vahva työllisyys- ja talouskehitys pienensi julkisen talouden alijäämää vuonna 2022. Koronaviruspandemian hoidosta aiheutuneet menot olivat kahta edellistä vuotta pienemmät ja verotulojen kasvu oli voimakasta. Julkisen talouden rahoitusasema alkaa kuitenkin jälleen heikentyä vuonna 2023, sillä talous ei kasva. Alijäämää kasvattavat myös Venäjän hyökkäyssodan vuoksi tehdyt varautumistoimenpiteet. Lähivuosiensa talouskasvu jää pieneksi ja julkisen talouden tulojen ja menojen välinen epätasapaino pysyy edelleen suurena. Julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen on alentunut kahtena edellisenä vuonna vahvan nimellisen BKT:n kasvun myötä. Vuodesta 2023 alkaen julkinen velkasuhde alkaa kasvaa uudelleen jo valmiiksi korkealta tasolta. Valtionhallinnon ja paikallishallinnon suuret alijäämät sekä nopeasti kohoavat velanhoitokustannukset pysyttävät velkasuhteen nousevalle uralle.

Kuntien talous

Kuntaliiton ennakkollinen tilinpäätösanalyysi osoittaa kuntien menojen kasvaneen vauhdikkaasti vuoden 2022 aikana. Kuntatalous on vuoden 2022 jälkeen niukasti tasapainossa. Hyvää 1,3 miljardiin euroon nousutta tulosta selittävät poikkeukselliset kertaluontoiset tekijät sekä hyvä verotulojen kehitys. Pelkkä tilikauden tulos ei kuitenkaan ole riittävä kuntatalouden tasapainon mittari mm. sen sisältämien poikkeuksellisen suurten, lähes 900 miljoonan euron myyntivoittojen vuoksi. Ilman myyntivoittoja tulos olisi jäänyt alle 400 miljoonaan euroon. Kuntien ja kuntayhtymien toiminnan ja investointien rahavirta oli ennakkotilastoinnissa noin 300 miljoonaa euroa alijäämäinen. Negatiivinen arvo tarkoittaa, että menoja on jouduttu kattamaan joko kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Ilman kertaluontoisia kirjanpidollisia myyntivoittoja rahoitusjäämä olisi ollut tuntuvasti alijäämäinen.

Talouskasvu ja hyvä työllisyyskehitys näkyvät tilinpäätösennusteissa. Verotuotot ovat kasvaneet; yhteisöveron tuotto koheni jako-osuuden tilapäisen koronakorotuksen päättymisestä huolimatta 7 prosentilla, kunnallisvero 5 prosentilla

¹ Lähteet: Valtiovarainministeriö: Taloudellinen katsaus, talvi 2022; Kuntaliitto 8.3.2023, Kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarviot 2022; Kuntaliitto / Minna Punakallio 22.2.2023: Poikkeuksellinen vuosi – odotetut tilinpäätösarviot 2022

Tilastokeskuksen työvoimatutkimus 2020, joulukuu; Etelä-Savon ELY-keskus: Työllisyyskatsaus joulukuu 2021; Tilastokeskus, väestömuutosten ennakkotiedot ja väestöennuste.

ja kiinteistövero yli 6 prosentilla. Kokonaisuutena verotulot kasvoivat 5,3 prosenttia ja valtionosuudet 6,5 prosenttia. Investointimenot kasvoivat 8 prosenttia ja omaisuuden myyntitulot kaksinkertaistuivat.

Kuntien taloudellinen eriytyminen kiihtyi vuoden 2022 aikana; ennakkotietojen mukaan noin 90 kuntaa on tekemässä negatiivisen tuloksen. Yli 100 000 asukkaan kunnissa vuosikatteiden pudotus oli muita kuntakokoryhmiä vähäisempää, suurin vuosikatetason pudotus tapahtui 40 000–100 000 asukkaan kaupunkien ryhmässä. Taloudellinen tulos muodostui Etelä-Suomen alueella, Itä-Suomessa tulokset heikkenivät. Vahvimmat tilikauden tulokset tehtiin muutamassa kaupungissa, ja muun kuntakentän tulokset olivat nollan tuntumassa tai alijäämäisiä. Koronasta aiheutui vielä vuonna 2022 kustannuksia, mutta kunnat saivat niihin kompensatioita.

On huomattava, että Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset eivät vielä täysimääräisesti välittyneet kuntatalouteen vuoden 2022 aikana. Energiakustannukset nousivat tilinpäätösten ennakkotiedoissa 8 prosentilla, mutta nousupainetta jäi vielä seuraavalle vuodelle. Kuntien korkean suojausasteen vuoksi yleinen korkotason nousu ei vielä vuoden 2022 tilinpäätösennusteissa näkynyt kuntien korkokustannuksissa, mutta vuodelle 2023 on jo selkeä nousupaine. Tulevien vuosien kannalta huolta aiheuttaakin erityisesti menojen ripeä kasvu, jota vielä 2022 kyettiin kompensoimaan kertaluontoisilla erillä. Arvio vuoden 2022 ulkoisten toimintakulujen kasvusta oli tilinpäätösennakkotietojen perusteella 5 prosenttia, mutta odotettavissa on, että etenkin kuntayhtymien menot tulevat kasvamaan ennakkotiedoista vielä runsaasti. Vastaavasti toimintatuotot laskivat 1,9 prosenttia. Kuntien vuosikate heikkeni 11,6 prosenttia ja toimintakate 7,4 prosenttia.

Julkisyhteisöjen rakenne muuttuu vuoden 2023 alussa, kun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämistä vastuu siirtyy sote-uudistuksen myötä kunnilta hyvinvointialueille. Kuntien tulot ja menot käytännössä puolittuvat uudistuksen seurauksena. Kuntahallintoon jäävät tehtävät painottuvat vahvasti varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, joiden yhteenlaskettu palveluntarve on laskeva syntyvyyden alenemisen vuoksi.

Kuntahallinto jää VM:n painelaskelmissa alijäämäiseksi, vaikka väestön ikääntymisen aiheuttamat sote-menopaineet siirtyvätkin hyvinvointialueille. Kuntien taloutta kuormittavat kasvavien kustannusten ohella ikääntyvä rakennuskanta, muuttoliike ja infrarakentaminen, jotka pitävät investointikustannukset korkeina. VM:n painelaskelmassa kuntien tulojen ja menojen välille jää edelleenkin kasvavaa rakenteellista epätasapainoa. Myös hyvinvointialueet aloittavat toimintansa alijäämäisinä mm. mittavien investointien ja kasvavien henkilöstömenojen vuoksi.

VM arvioi kuntahallinnon alijäämän pysyvän noin 0,4 prosentissa suhteessa BKT:hen vuonna 2023. Vuosina 2024–2025 kuntahallinnon alijäämän arvioidaan kasvavan noin 0,5 prosenttiin suhteessa BKT:hen ja 0,6 prosenttiin keskipitkällä aikavälillä vuosina 2026–2027. Kuntahallinnon vastattavaksi jää sote-uudistuksessa mittava määrä velkaa, joka myös kasvaa alijäämien myötä. Alijäämän kasvun arvioidaan valtakunnallisesti kuitenkin tasaantumana viime vuosikymmenen keskimääräiseen kasvuvauhtiin verrattuna, ja tämä hidastaa velkasuhteen kasvua.

Kuluva vaalikausi päättyy vuoteen 2023, ja VM:n julkisen talouden ennuste on laadittu sen jälkeisille vuosille ns. muuttumattoman politiikan urana. Ennuste ei siis sisällä mahdollisia uuden hallituksen toimia, jotka voivat luontees- taan riippuen muuttaa ennusteita kumpaan tahansa suuntaan.

Työllisyys ja ansiotaso

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisiä oli vuoden 2022 joulukuussa 2 605 000, joka on 10 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Työllisyysaste oli 73,4 prosenttia, kun se vuotta aiemmin oli 73,3 prosenttia. Työttömiä oli 187 000 eli saman verran kuin joulukuussa 2021. Työttömyysaste eli työttömien osuus työvoimasta oli 6,7 prosenttia, kuten myös vuoden 2021 joulukuussa.

Etelä-Savossa oli joulukuun 2022 lopussa 5 826 työttöntä työnhakijaa, joka oli 6 prosenttia vähemmän kuin vuotta aiemmin. Kokonaan työttömien määrä, n. 5 300, on laskenut edellisestä vuodesta 331 henkilöllä ja lomautettujen määrä, 492, on laskenut 56 henkilöllä. Toisaalta marraskuun 2022 lukuun verrattuna kokonaan työttömien määrä nousi lähes 500 henkilöllä ja lomautettujen määrä yli 200 henkilöllä. Työttömänä Etelä-Savossa oli joulukuun 2022 lopussa keskimäärin 10,4 prosenttia työvoimasta, Mikkelin alueella vastaava luku oli 10,3.

Valtakunnallisesti työllisyyden toipuminen koronakriisistä vuonna 2022 oli nopeaa, kasvu on jatkunut ja nousut selvästi vuoden 2019 tason yläpuolelle. Vuoden 2022 lopulla työllisyys- ja osallistumisaste olivat ennätyskorkealla, ja avoimia työpaikkoja oli melko paljon tarjolla. Työmarkkinoiden tilannetta voidaan siis pitää vuoden 2023 alkaessa kohtuullisen hyvänä. Vuonna 2023 VM arvioi työllisten määrän laskevan noin 12 000 hengellä ja työttömyysasteen nousevan 7,0 prosenttiin vuoden 2022 6,8 prosentista. Vuonna 2024 työllisyysasteen arvioidaan kääntyvän uudelleen laskuun ja laskevan 6,7 prosenttiin vuonna 2025. Myös työllisyysasteen ennustetaan hieman laskevan vuoden 2023 aikana, mutta nousevan vuoteen 2025 mennessä 74,4 prosenttiin. Työmarkkinoiden kohtaanto vaikuttaa heikentyneen edelleen, ja osaamispuutteet voivat heikentää talouden kasvuedellytyksiä. Kohtaanto-ongelmaa kuvastaa avoi-

mien työpaikkojen korkea määrä yhdistettynä työttömien määrän kasvuun kääntymiseen. Elinkeinoelämän kyselytulojen mukaan ammattitaitoisesta työvoimasta on tietyillä aloilla niukkuutta.

Vuoden 2022 nimellispalkkojen nousuvauhti nopeutui 2,6 prosenttiin edellisen vuoden 2,4 prosentista. Vuoden 2023 nimellisansioiden nousuksi VM arvioi noin 4 prosenttia. Vuosien 2024 ja 2025 nimellisansioiden kasvuennuste on noin 3 prosenttia. Ennusteen taustalla vaikuttavat oletukset vaimeasta tuottavuuden ja talouden kasvusta, mutta myös työllisyyden paranemisesta sekä joidenkin alojen kohdalla työvoimaniukkuudesta. Palkkasumma kasvoi vuonna 2022 lähes 7 prosentilla. Nousun syynä olivat sekä ansioiden että työllisyyden kohentuminen. Vuonna 2023 palkkasumman ennustetaan lisääntyvän 3,5 prosentilla työllisyyden supistumisen johdosta, vaikka nimellisansioiden nousuvauhdin oletetaan nopeutuvan. Sekä vuoden 2024 että vuoden 2025 palkkasumman arvioidaan lisääntyvän runsaat 3 prosenttia, sillä vaikka työllisyyden kasvu jälleen hieman nopeutuu, odotetaan ansioiden nousuvauhdin hieman hidastuvan. Venäjän hyökkäyssodalla Ukrainaan voi olla talousvaikutusten kautta myös työllisyysvaikutuksia, jotka voivat heikentää em. ennusteita.

Väestö

Tilastokeskuksen ennakkoluku Mikkelin 31.12.2022 väestömäärästä on 52 001, joka on 121 vähemmän kuin vuoden 2021 lopussa. Etelä-Savon ja myös Mikkelin väestöennuste on voimakkaasti laskeva. Tilastokeskus arvioi maakunnan asukasmäärän laskevan vuoteen 2040 mennessä noin 24 tuhannella asukkaalla reiluun 107 tuhanteen. Mikkelin osalta vuoden 2040 ennusteluku on 45 066, ja vähenemässä ovat lasten, nuorten ja työssäkäyvien ikäluokkien edustajat; yli 65-vuotiaiden määrän ennustetaan hieman kasvavan. Kehityssuunnalla tulee olemaan tuntuvia vaikutuksia myös Mikkelin kaupungin palveluiden kysyntään tulevina vuosina, ja palvelutuotantoa on tulevaisuudessa pystyttävä sopeuttamaan muuttuvaan väestömäärään ja ikärakenteeseen sopivaksi.

1.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Tässä toimintakertomuksen osassa selitetään keskeisiä toiminnallisia muutoksia kunnan toiminnassa ja niiden vaikutuksia mm. vuosien 2022 ja 2021 tilinpäätösten vertailukelpoisuuteen.

Koronapandemia

Koronapandemia vaikutti kuntien talouteen edelleen vuonna 2022, vaikka sen toiminnalliset vaikutukset olivat etenkin vuoden toisella puoliskolla jo selvästi aiempia vuosia vähäisemmät. Vielä kevätkaudella palvelutuotantoon kohdistui joitakin rajoituksia mm. hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan alaisissa palveluissa.

Valtio on tukenut kuntasektoria koronan vuoksi yhteensä noin 5 miljardilla eurolla vuosina 2020–2022. Vuonna 2022 koronan aiheuttamien ylimääräisten sote-kustannusten korvaukset kunnille toteutettiin sosiaali- ja terveystieteiden (STM) valtionavustuksina. STM myönsi kunnille, kuntayhtymille ja Ahvenanmaan maakunnalle joulukuussa tekemillään päätöksillä covid-19-valtionavustuksia yhteensä noin 460 miljoonaa euroa. Avustukset määräytyivät laskennallisin perustein. Avustuksen toimintokohtaiset erät (testaus, rokottaminen ja covid-19-potilaiden hoito) perustuivat toiminnan volyymin kuvanneisiin lukumäärätietoihin ja laskennallisesti määritettyyn yksikkökorvaukseen. Haettavana oli myös asukasluvuun pohjautuva laskennallinen erä, joka oli tarkoitettu kattamaan muita koronasta aiheutuneita välittömiä kustannuksia. Lisäksi STM ilmoitti tilikauden aikana haettavaksi harkinnanvaraisen lisäavustuksen vuonna 2021 aiheutuneisiin toimintakohtaisiin sote-kustannuksiin, joita vuoden 2021 aikana myönnetty avustukset eivät riittäneet kattamaan. Tätä harkinnanvaraista valtionavustusta myönnettiin vain erittäin perustellusta syystä ja se perustui toteutuneiden kustannusten arviointiin sekä tarkoituksenmukaisuusharkintaan.

Vuoden 2022 korona-valtionavustuksia koskeneessa STM:n haussa Mikkelin kaupungille myönnettiin yhteensä 5 miljoonan euron avustukset. Rokottamiseen liittyvän avustuksen hakuoikeudet siirrettiin kaikkien jäsenkuntien osalta Essotelle, jonka hakemat ja saamat avustukset vaikuttivat jäsenkuntien laskutusosuutta alentavasti.

Lisäksi Mikkelin kaupunki sai tilikauden aikana takautuvaa harkinnanvaraista avustusta vuoden 2021 koronan aiheuttamien ja aiemmat avustusmäärät ylittäneiden sote-kustannusten johdosta yhteensä 9,4 miljoonaa euroa. STM:n korona-avustuksia myönnettiin Mikkelille vuoden 2022 aikana siten harkinnanvarainen avustus huomioiden yhteensä 14,4 miljoonaa euroa. Tilikauden aikana alaskirjattiin vuoden 2021 tilinpäätöksessä siirtosaamiseksi suoritettujen perusteella arvioidun ja lopullisen avustuspäätöksen mukaisen korona-avustuksen välinen erotus, n. 0,1 miljoonaa euroa. Näin ollen vuoden 2022 tilinpäätöksessä STM:n korona-avustustulojen summa on 14,3 miljoonaa euroa.

Vuoden 2022 tavoin koronatuettujen painoutuivat edellisenä vuonna (2021) valtionavustuksiin. Vuoden 2021 tilinpäätös

sisälsi STM:n korona-avustustuloja 7,8 miljoonaa euroa. Ensimmäisenä koronavuonna 2020 valtio tuki kuntia voimakkaimmin valtionosuuskorotusten kautta. Kuntien yhteisöveron ryhmäosuutta korotettiin koronatukitoimenpiteenä 10 prosenttiyksiköllä vuosina 2020 ja 2021. Vuodelle 2022 korotusta ei enää jatkettu.

Kaikkia koronan aiheuttamia kustannuksia ja tulonmenetyksiä on hyvin vaikeaa yksilöidä, sillä epidemian vaikutukset kaupungin toimintaan ovat olleet hyvin moninaisia ja välillisiä vaikutuksia on runsaasti. Vuonna 2022 koronan aiheuttamien talousvaikutusten erottaminen muista oli entistäkin haastavampaa palvelutuotannon ja toiminnan jo sopeututtua uudelleenlaisiin olosuhteisiin ja esimerkiksi uudelleenlaiseen etätyötä hyödyntävään työskentelymalliin. Toisaalta aiempiin koronavuosiin verrattuna tilikauden aikaiset palvelutuotantoon kohdistuneet rajoitukset olivat jo selvästi vähäisempiä.

Merkittävimmät koronan aiheuttamat talouspoikkeamat ovat kuitenkin helposti erotettavissa; myös vuonna 2022 suurin yksittäinen menoerä oli koronaan liittyvät sote-kulut, joita sisältyi Essoten laskutukseen 6,05 miljoonalla eurolla. Kustannukset ylittivät STM:n vuoden 2022 suoritemääriin perustuneiden avustusten määrän miljoonalla eurolla. Kaupunki sai kuitenkin tilikauden aikana edellisen vuoden (2021) avustustasot yli 9 miljoonalla eurolla ylittäneiden sote-kustannusten johdosta harkinnanvaraista avustusta, jonka myötä tilikauden 2022 aikana tuloutuneiden korona-avustusten kokonaismäärä ylitti kustannusten määrän yli 8 miljoonalla eurolla. Kun koronan johdosta saatujen, sote-kustannusten kattamiseen tarkoitettujen valtionavustusten määrää ja koronan aiheuttamien sote-lisäkustannusten tarkastellaan kahden vuoden (2021–2022) ajanjaksolta, jolta avustuksia on myönnetty, jää nettosummaksi Mikkelin näkökulmasta 0,9 miljoonan euron negatiivinen kokonaisvaikutus.

STM:n korona-avustusten ja korona-sotekustannusten nettomäärä 2021–2022	
STM:n korona-valtionavustukset 2022	4,99
STM:n harkinnanvarainen korona-avustus vuodelta 2021	9,44
STM:n korona-valtionavustukset 2021	7,80
Alaskirjattu avustusmäärä tilinpäätöksestä 2021	-0,10
Korona-sotekustannus Essoten ilmoituksen mukaan, 2022	-6,05
Korona-sotekustannus Essoten ilmoituksen mukaan, 2021	-17,00
Yhteensä, miljoonaa euroa	-0,92

Muutoin koronan vaikutukset kaupungin talouteen olivat hyvinkin moninaisia. Sivistyksen eri aloille saatiin myös vuonna 2022 hakumenettelyiden kautta erilaisia korona-avustuksia kaikkiaan noin 0,5 miljoonalla. Koska avustuksista pääosa on haettu määrättyä käyttötarkoitusta varten, on ne tulleet käyttäjä avustushakemuksen mukaiseen koronaviikutusten vähentämiseen tähtäävään toimintaan. Näin ollen niiden nettovaikutus tilikauden tulokseen on ollut lähellä +/- 0 -tilannetta. Avustuksilla on ollut sivistystoimissa merkittävä vaikutus koronan aiheuttamisen haasteiden selättämisessä. Esimerkiksi suurimman avustussumman saaneessa perusopetuksessa avustus on käytetty lisähenkilöstön palkkaamiseen sekä opettajien ja avustajien tuntien lisäämiseen niiden oppilaiden tueksi, jotka ovat kärsineet koronan aiheuttamista poikkeusoloista.

Koronan aiheuttamia tulonmenetyksiä arvioidaan kertyneen noin 0,4 miljoonaa euroa. Suurimmat tulonmenetykset muodostuivat vielä alkuvuodesta koronarajoitusten kohteena olleista liikuntapalveluiden toiminnoista, kuten uimahalleista, sekä kansalaisopiston koronan vuoksi toteutumatta jääneistä kurssimaksutuotoista. Ylimääräisiä menoja aiheutui edellä mainittujen sote-kustannusten ja myönnettyjen avustusten käytön lisäksi koronasuojainten ja muiden aineiden, tarvikkeiden ja palveluiden hankinnasta ja siivoustoimista. Koronan työllisyysvaikutuksista ei arvioitu enää vuonna 2022 aiheutuneen vaikutuksia TMT-maksun tasoon. Toisaalta monissa toiminnoissa ja menoryhmissä muodostui koronan johdosta säästöjä mm. edelleen normaalitasoa alhaisemmaksi jääneiden kuljetus-, matka- ja koulutuskustannusten johdosta. Arvio menosäästöjen kokonaismäärästä on noin 0,3 miljoonaa euroa. Muut kuin sote-menoihin ja niihin saatuihin avustuksiin liittyvät vaikutukset olivat kaikkiaan selvästi pienempiä kuin edellisellä tilikaudella.

Edellä kuvatut arviot koronan erilaisista talousvaikutuksista on tiivistetty karkeasti seuraavaan taulukkoon. Koska vuodelle 2022 tuloutunut STM:n harkinnanvarainen korona-avustus vaikuttaa tilikauden 2022 tulokseen, on sen vaikutus syytä huomioida kokonaisuudessa. Taulukossa on kuitenkin esitetty omassa sarakkeessaan puhtaasti vuoden 2022 eristä muodostuva kokonaisuus ilman edeltävän vuoden harkinnanvaraisen avustuksen vaikutusta pelkästään vuoden 2022 erien hahmottamiseksi. Listaus ja sen taustalla oleva kartoitus on vaikutusten moninaisuuden johdosta väistämättä epätäydellinen, mutta suuruusluokaltaan koko kaupungin tasolla tarkkuudeltaan riittävä. Vuoden 2021 vastaavalla tavalla määritetty koronan nettovaikutus kaupungin talouteen oli -5,9 miljoonaa euroa.

Koronan talousvaikutukset 2022	Sisältäen harkinnanvaraisen v. 2021 avustuksen	Ilman harkinnanvaraista v. 2021 avustusta
Toimintatuottojen lisäykset (avustukset)	14,8	5,4
Toimintatuottojen menetykset	-0,4	-0,4
Toimintamenojen lisäykset	-6,7	-6,7
Toimintamenojen säästöt	0,3	0,3
Yhteensä, miljoonaa euroa	8,1	-1,3

Valtionosuudet ja verotulot

Mikkelin kaupungin vuoden 2022 valtionosuudet olivat yhteensä 135,9 miljoonaa euroa, joka on noin 8 miljoonaa euroa edellistä vuotta enemmän. Vuoden 2022 valtionosuussummaan sisältyy Mikkelille myönnetty 1,6 miljoonan euron harkinnanvarainen valtionosuuden korotus, jota voidaan myöntää kunnille hakemuksesta valtion talousarvion rajoissa, mikäli kunta on ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta jaettiin yhteensä 10 miljoonaa euroa 15 kunnalle. Mikkelin saama harkinnanvaraisen valtionosuuskorotuksen määrä oli myönnettyistä kokonaissummista suurin, mutta asukasta kohden laskettuna toiseksi pienin.

Mikkelin kaupungin verotulot kasvoivat vuoteen 2021 verrattuna yhteensä 8,8 miljoonalla eurolla eli 3,72 prosentilla. Valtakunnallisesti kuntien verotulot kasvoivat vuoden 2022 aikana selvästi ennakoitua enemmän, noin 1,4 miljardilla eurolla eli noin 5 prosentilla. Mikkelin verotulojen kasvu jäi siis valtakunnallisesta trendistä noin 1,3 prosenttiyksikköä. Verotulot ylittivät talousarvion yhteensä 9,6 miljoonalla eurolla.

Huomionarvoista Mikkelin vuoden 2022 verotulokertymässä on erityisesti yhteisöveron tuoton kehitys. Vielä vuonna 2021 kuntien yhteisöveron jako-osuus oli koronatukitoimenpiteenä korotettu 10 prosenttiyksiköllä, mikä tuotti Mikkelille noin 5 miljoonaa euroa normaalia jako-osuutta enemmän yhteisöverotuloa. Vuonna 2022 tilapäinen korotus poistui, minkä odotettiin laskevan kaupungin yhteisöveron tuotto-osuutta selvästi. Tilinpäätöksessä Mikkelin osuus yhteisöveron tuotosta on kuitenkin noin 23,3 miljoonaa euroa, eli 5,5 miljoonaa euroa yli talousarvion ja vain noin 1,1 miljoonaa euroa edellistä vuotta vähemmän jako-osuuden korotuksen poistumisesta huolimatta. Kehityssuunta on siis myönteinen ja selvästi odotettua parempi. Myös kunnan tuloveron tuotto oli odotettua parempaa, ja kasvua edelliseen vuoteen muodostui noin 8,9 miljoonaa euroa. Kiinteistöveron tuoton n. 0,9 miljoonan euron kasvun taustalla oli pääasiassa rakennuskustannusindeksin nousun aiheuttama rakennusten jälleenhankinta-arvojen 4,2 prosentin korotus, joka nosti rakennusten verotusarvoja. Kokonaisuutena vuoden 2022 verotulojen kehitystä voidaan pitää varsin hyvänä.

	TP2021	TP2022	Muutos	Muutos %
Kunnan tulovero	191 019 257	199 948 235	8 928 978	4,67 %
Kiinteistövero	21 771 806	22 719 520	947 714	4,35 %
Osuus yhteisöveron tuotosta	24 330 596	23 269 030	-1 061 566	-4,36 %
Yhteensä	237 121 659	245 936 784	8 815 125	3,72 %

Essoten kuntalaskutus

Taustaksi kerrottakoon, että Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä Essote perustettiin 1.3.2016 ja sen toiminta käynnistyi uudessa laajuudessa 1.1.2017. Essoteen lähtivät mukaan koko sosiaali- ja terveystalouden laajuudella Hirvensalmi, Juva, Kangasniemi, Mikkelin, Mäntyharju, Pertunmaa ja Puumala. Essote-kuntayhtymä on tuottanut palvelut Mikkelin kaupungille vuoden 2017 alusta lukien. Mikkelin kaupungin sosiaali- ja terveystalouden nettomenot olivat vuonna 2016 yhteensä 187,9 miljoonaa euroa, mutta Essotelle eivät siirtyneet 7 miljoonan euron toiminnalliset nettomenot eivätkä kaupungilla olevat eläkevastuut. Mikkelin kaupungin laskutusosuus oli 179,2 miljoonaa euroa vuonna 2017. Sosiaali- ja terveystalouden järjestäjähallinnon kustannukset olivat 3,1 miljoonaa euroa, joten sosiaali- ja terveystalouden menot olivat yhteensä 182,3 miljoonaa euroa vuonna 2017. Järjestäjähallinnon kustannuksista pääosa sisältää vanhoja eläkevastuita, edellisvuosien saamisten poistoja ja vuoden 2016 hoitoihin liittyviä vakuutus päätöksiä. Varsinaisia hallinnon kuluja liittyen omistajaohjaukseen kertyi noin 20 000 euroa. Vuoden 2016 ja 2017 lukuja vertailtaessa on otettava huomioon, että vuoden 2016 sote-menoihin sisältyvät työllisyysmenot, jotka ovat Essoten perustamisen yhteydessä jääneet kaupungille, ja että perustoimeentulotuen maksaminen siirtyi vuonna 2017 kunnilta Kelalle.

Mikkelin kaupungin taloudellinen tilanne on muodostunut hyvin haasteelliseksi, sillä sosiaali- ja terveystalouden kustannukset ovat kasvaneet viime vuosina huomattavasti nopeammin kuin kaupungin tulot. Vuonna 2019 Mikkelin kaupungin talousarvioon oli varattu Essoten kuntalaskutukseen 183,2 miljoonaa euroa. Lopullinen kaupungin kirjanpidon mukainen toteuma oli 203,9 miljoonaa euroa, josta 2,2 miljoonaa euroa oli Essoten alijäämäisen tuloksen johdosta Mikkelille kirjattua pakollista varausta. Alkuperäinen talousarviosumma ylittyi näin ollen 20,68 miljoonalla eurolla eli 11,3 prosentilla. Vuoden 2018 kuntalaskutustoteumaan verrattuna kasvua oli 7,05 %. Vuoden 2020 talous-

arvioon Essoten kuntalaskutukseen varattiin 201,45 miljoonaa euroa, mutta lopullinen kuntalaskutuksen toteuma oli 210,58 miljoonaa eli 9,13 miljoonaa talousarviota suurempi. Korona-kustannuksia Essote arvioi laskutussumman sisältäneen noin 5,7 miljoonaa euroa. Vuoden 2020 sote-kustannusten kokonaiskasvu vuoteen 2019 verrattuna oli 6,7 miljoonaa euroa eli 3,3 prosenttia. Aiempaa normaaliuraa maltillisemmaksi jäänyt kasvu selittynee koronan aiheuttamalla hoitovelalla.

Vuonna 2021 Mikkelin kaupunki oli varannut talousarviossaan 214,84 miljoonaa euroa Essoten kuntalaskutusta varten. Lopullinen toteuma Mikkelin kirjanpidon mukaan oli noin 236,4 miljoonaa euroa, joten alkuperäinen talousarvio ylittyi yli 21,5 miljoonalla eurolla. Kasvua edellisestä vuodesta oli 25,8 miljoonaa euroa eli 12,3 prosenttia. Essoten ilmoituksen mukaan laskutussumma sisälsi koronaan liittyvää laskutusta 17 miljoonalla eurolla. Lisäksi Essote peri vuoden 2021 laskutuksessaan jäsenkunnilta näiden laskennalliset osuudet Essoten arvioimasta palkkojen harmonisointivarauksesta, joka kohdistui vuosien 2020–2021 palkkoihin. Mikkelin kuntalaskutukseen sisältyneen harmonisointivarauksen määrä oli noin 7,4 miljoonaa euroa.

Vuonna 2022 Mikkelin talousarvioon oli varattu Essoten kuntalaskutusta varten 226,7 miljoonaa euroa. Kuntalaskutuksen lopullinen toteuma oli 251,1 miljoonaa euroa. Varsinaisen kuntalaskutusosuuden lisäksi jäsenkuntien tuli vuoden 2022 tilinpäätöksissä kattaa osuutensa Essoten taseessa olleesta kumulatiivisesta alijäämästä. Edellä mainittu mukaisesti Mikkeli oli tehnyt pakollisen varauksen Essoten alijäämäisen tuloksen vuoksi jo vuonna 2019. Tämä pakollinen varaus kattoi vuoden 2022 tilinpäätöksessä katettavaksi tulleen alijäämäosuuden lähes kokonaan; tulosvaihtokutukseksi alijäämän kattamisen osalta jäi noin 0,1 miljoonan euron lisäkustannus. Yhteensä Essoten vuodelta 2022 laskuttamat kustannukset olivat siten 251,2 miljoonaa euroa, joka ylittää alkuperäisen talousarvion 24,5 miljoonalla eurolla. Kustannukset kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 6,3 prosentilla.

Essoten ilmoituksen mukaan Mikkelin vuoden 2022 laskutussumma sisälsi koronan aiheuttamia nettokustannuksia 6,05 miljoonalla eurolla, kun koko Essoten tasolla koronakustannuksia toteutui 8,02 miljoonalla eurolla. Essote itse sai koronaan liittyviä avustuksia n. 0,8 miljoonalla eurolla. Palkkaharmonisoinnin kustannukset koko Essoten tasolla vuonna 2022 olivat Essoten ilmoituksen mukaan noin 17,1 miljoonaa euroa. Tästä Mikkelin laskennallinen osuus perussopimuksen mukaisen laskutusosuuden mukaan laskettuna oli noin 11,4 miljoonaa euroa. Palkkaharmonisoinnin sovintosopimuksen syntymisen jälkeen toteutetussa laskennassa Mikkelin v. 2021 laskennalliseksi osuudeksi Essoten palkkaharmonisoinnista on tarkentunut 4,3 miljoonaa euroa. Summat on huomioitu perussopimuksen mukaisten laskutusosuuksien laskennassa, ja Essoten v. 2021 tilinpäätöksen harmonisoinnin johdosta tehty pakollinen varaus on purettu v. 2022 tilinpäätöksessä lopullisten toteutuneiden harmonisointikustannusten kattamiseksi.

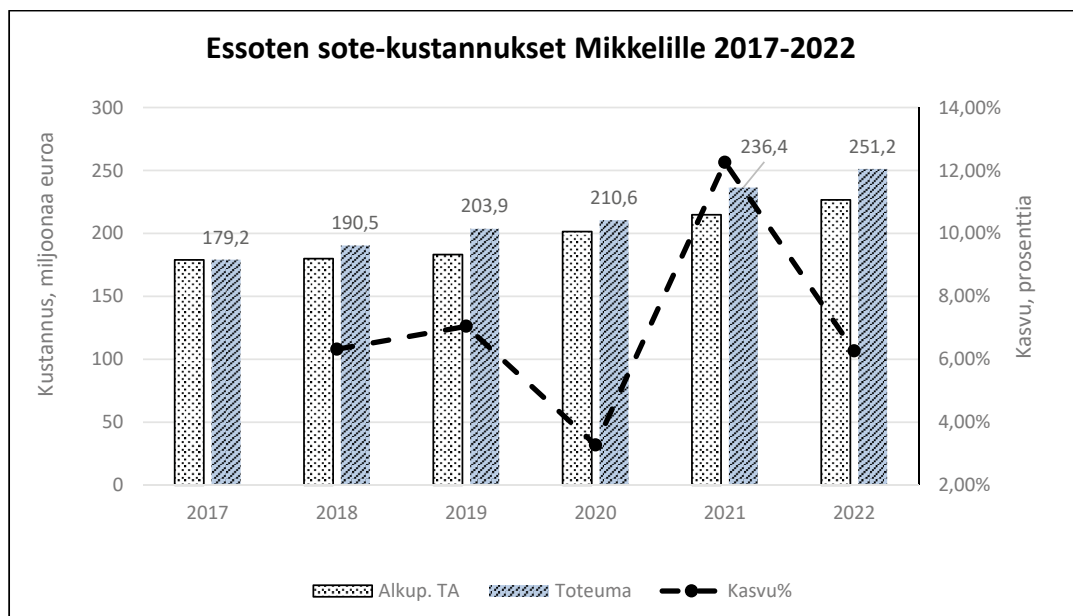
Lisäksi Essote-kuntayhtymän tilinpäätöstä laivalta Etelä-Savon hyvinvointialueelta saadun ilmoituksen mukaan valmiuslain aikaisiin erityisolosuhteisiin liittyvän sote-sopimuksen alaiselle henkilöstölle koronatyön johdosta maksettavan kertapalkkion kokonaisvaikutus ei ole tilinpäätöshetkellä ollut tiedossa, ja siitä on tehty Essoten tilinpäätökseen arvioon perustuva 1,2 miljoonan euron suuruinen kulu- ja siirtovelkakirjaus. Tämä summa on huomioitu kuntayhtymän tilinpäätökseen jo sisältyvässä ja kunnille ilmoitetussa kuntalaskutusosuudessa. Lopullinen kertakorvausten kokonaissumma ja sen kuntakohtainen jako saadaan tietoon vasta, kun hyvinvointialueen aluehallituksen 16.3.2023 tekemän päätöksen perusteella maksettavien korvausten palkka-ajo on tehty maaliskuun lopulla, minkä jälkeen kustannuksen kuntakohtainen jako tehdään perussopimuksen mukaisesti. Mikäli korvaussumma ja/tai sen kohdistuminen jäsenkunnille poikkeaa tilinpäätöshetken oletuksista, on mahdollista, että erä tulee aiheuttamaan myöhemmin keväällä korjaustarpeen jäsenkuntien, myös Mikkelin, tilinpäätöksiin.

Hyvinvointialueelta saadun alustavan tiedon perusteella on mahdollista, että Essoten tilinpäätökseen tehdyt kulu- ja siirtovelkakirjaukset ovat mahdollisesti n. 0,64 miljoonaa euroa liian pienet, jolloin summa laskutettaisiin jäsenkunnilta jälkikäteen ja kirjattaisiin korjauksena vuoden 2022 tilinpäätöksiin. Karkea arvio Mikkelin osuudesta on noin 0,39 miljoonaa euroa. Mahdolliset korjaukset tehdään tilinpäätökseen oletettavasti huhtikuussa.

Vuosi 2022 oli Essote-kuntayhtymän viimeinen toimintavuosi ennen sote-uudistusta ja palveluiden tuottamisvastuun siirtymistä hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta lukien. Essoten omistajaohjauksesta vastasi kuntajohtajista muodostettu neuvottelukunta, joka kokoontui säännöllisesti perussopimuksen mukaisesti. Essoten ja jäsenkuntien välistä yhteistyötä ja viestintää esimerkiksi talousasioista pyrittiin kohentamaan kolmen viimeisen toimintavuoden aikana. Essoten keskeisin tavoite ja haaste oli kyetä järjestämään sosiaali- ja terveyspalvelut kustannustehokkaasti siten, että toiminnan palvelu- ja kustannustaso on muihin maakuntiin vertailtuna kilpailukykyinen. Viimeisenkin toimintavuoden lukujen perusteella voidaan todeta, että Essotelle asetettuja tehostamistavoitteita ei onnistuttu saavuttamaan, mikä on kuormittanut merkittävästi sen jäsenkuntien taloutta. Huomattavasti jäsenkuntien tulokehitystä nopeampi kustannustason kasvu on kuormittanut huomattavan paljon Essoten jäsenkuntien taloutta. Korkea sote-kustannusten taso jättää jälkensä jäsenkuntien talouteen myös sote-uudistuksen jälkeisiin vuosiin, sillä rahoituksen siirtolaskennassa korkea sote-kustannusten taso johtaa kunnan heikompaan valtionosuustasoon.

Vuoden 2017 kuntalaskutustasoon verrattuna Essoten v. 2022 kustannustaso oli Mikkelille noin 72 miljoonaa euroa eli 40,2 prosenttia korkeampi. Kasvua voi verrata esimerkiksi Mikkelin verorahoituksen eli valtionosuuksien ja verotuottojen summan suhteelliseen kasvuun samalta ajalta; vuoden 2017 tasoon verrattuna v. 2022 verorahoitus oli

21,45 % korkeampi. Vertailussa on syytä huomata, että verotulojen kasvusta osa selittyi kaupungin toteuttamilla veronkorotuksilla, ja vuoden 2022 valtionosuuksiin sisältyi myös harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta.

Jätevedenpuhdistamon urakoiden purkamista koskevan riita-asian vaikutukset tilinpäätökseen

Etelä-Savon käräjäoikeus antoi 28.12.2022 tuomion Mikkelin Vesiliikelaitoksen Metsä-Sairilan jätevedenpuhdistamon pääurakan ja tulopumppaamon urakkasopimusten purkamista koskevassa riita-asianssa. Tuomio ei ole lainvoimainen ja kaupunki on ilmoittanut tyytymättömyydestään päätökseen. Koska kirjanpitolaki edellyttää oikean ja riittävän kuvan antamista tilinpäätöksessä sekä varovaisuusperiaatteen noudattamista, on tuomiossa maksettavaksi määrätty erät huomioitu Vesiliikelaitoksen tilinpäätöksessä. Vahingonkorvausluontoisten maksujen ja viivästyskorkojen vaikutus vuoden 2022 tuloslaskelmaan on yhteensä noin 9,98 miljoonaa euroa. Riidattomat määrät maksamattomista urakkahinnoista sekä lisä- ja muutostöistä on tilinpäätöksessä aktivoitu osaksi ao. omaisuuserien hankintamenoa, yhteensä noin 0,5 miljoonaa euroa.

Ukrainan sodan vaikutus palvelutuotantoon

Ukrainan sodan takia Mikkeliiin on tullut lähes 100 perusopetusikäistä ukrainalaista oppilasta, joille on järjestetty valmistavaa opetusta vuoden 2022 aikana. Valmistavan opetuksen järjestämiseen kaupunki saa takautuvasti valtionosuusrahoitusta. Ukrainalaisiin koululaisiin liittyviä kustannuksia aiheutui tilikauden 2022 aikana noin 131 000 euroa. Varhaiskasvatuksen palveluiden piirissä ukrainalaisia lapsia on ollut 10 ja esiopetuksessa 7, mistä arvioidaan aiheutuneen noin 71 000 euron kustannukset. Varhaiskasvatukseen kaupunki sai noin 67 000 euron avustuksen.

Talouden kokonaisluvussa hyökkäyssodan vaikutukset ovat näkyneet selvimmin mm. elintarvikkeiden ja polttoainesten hintatason voimakkaana nousuna sekä rahoituskustannusten odotettua nopeampana kohoamisena. Hankintasopimuksellisista syistä voimakkaasti noussut sähkön hinta vaikuttaa kaupungin talouteen vasta vuoden 2023 alusta lukien. Myös korkokustannusten nousu realisoituu kaupungin taloudessa vuoden 2023 puolella.

Otavian valtionosuuksien takaisinperintä

Opetus- ja kulttuuriministeriö teki 18.12.2019 takaisinperintäpäätöksen koskien Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian (ent. Otavan Opiston liikelaitos) nettilukiotoiminnan 15,65 miljoonan euron valtionosuuksia vuosilta 2013–2017. Takaisinperintä kirjattiin vuoden 2019 tilinpäätöksessä oikaisuksi taseen edellisten tilikausien yli-/alijäämiin sekä jaotettiin neljälle vuodelle taseen lyhytaikaisiin (¼) ja pitkäaikaisiin (¾) siirtovelkoihin. Kaupungin tekemän oikaisuvaatimuksen johdosta OKM kohtuullisesti 16.6.2020 antamassaan päätöksessä takaisinperittävää summaa 2,4 miljoonalla eurolla. Muilta osin oikaisuvaatimus hylättiin. Mikkelin kaupunki valitti päätöksestä hallinto-oikeuteen, joka ei muuttanut päätöstä. Mikkelin kaupunki haki hallinto-oikeuden päätökseen valituslupaa. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi valituslupahakemuksen 18.1.2022 antamallaan päätöksellä. Mikkelin kaupunki haki vuonna 2022 valtiolta akordia takaisinperittävälle summalle, mutta hakemus hylättiin.

Muutoksenhakuprosessin päätyttyä voimaan jääneen 16.6.2020 OKM:n päätöksen mukainen 2,4 miljoonan euron takaisinperinnän kohtuullistaminen oikaistiin vuoden 2021 tilinpäätöksessä edellisten tilikausien yli-/alijäämistä. Samalla takaisinperittävien valtionosuuksien jäljelle jäänyt määrä, noin 13,25 miljoonaa euroa, siirrettiin kokonaisuudessaan lyhytaikaisiin siirtovelkoihin, sillä tarkempaa maksuaikataulua ei ollut vielä sovittu OKM:n kanssa. Sopimus

takaisinmaksusta solmittiin ministeriön kanssa keväällä 2022, ja takaisinperittävä summa maksetaan valtiolle takaisin kolmessa tasasuuruudessa erässä vuosien 2022–2024 aikana. Summalle ei makseta korkoa. Kolmas eli vuoden 2024 erä on vuoden 2022 tilinpäätöksessä siirretty maksuaikataulun perusteella pitkäaikaisiin siirtovelkoihin.

Arvonalentumisten ja muiden poikkeuksellisten erien vaikutus tulokseen

Poistoihin ja arvonalentumisiin on kirjattu tilikaudelle 2022 kertaluontoisia arvonalentumisia noin 2,2 miljoonaa euroa. Suurin yksittäinen alaskirjaus, noin 2 miljoonaa euroa, on aiheutunut Ihastjärven koulurakennuksen tasearvon alaskirjauksesta. Vuonna 2021 kertaluontoisia arvonalentumisia kirjattiin noin 1,1 miljoonaa euroa, joista suurin osa eli noin 0,83 miljoonaa euroa aiheutui Kenkäveronniemen vanhan jätevedenpuhdistamon alaskirjauksesta.

Essote-kuntayhtymän valtuusto päätti 14.6.2022 § 27 purkaa kuntayhtymän ns. kassavarantorahaston ja palauttaa sen varat jäsenkunnille kuntien peruspääomaosuuksien mukaisessa suhteessa. Mikkelille kassavarantorahaston purkamisen johdosta tilitetty määrä oli noin 0,8 miljoonaa euroa. Palautus on jäsenkunnille tulosaikutteinen, ja se on kirjattu Mikkelin tilinpäätöksessä muiden rahoitustuottojen tiliryhmään. Kaupungin sataprosenttisesti omistaman Kiinteistö Oy Mannerheimintie 30 purkamisesta on puolestaan aiheutunut yhtiön osakkeiden tasearvon ja yhtiöltä kaupungille siirtyneen omaisuuden tasearvojen välisen erotuksen johdosta noin puolen miljoonan euron suuruinen tappiokirjaus vuoden 2022 tilinpäätökseen.

1.1.5 Henkilöstö

Kaupungin palveluksessa oli vuoden 2022 lopussa 2125 työntekijää, joka on täsmälleen sama määrä kuin vuotta aikaisemmin. Vakinaiset palvelussuhteet lisääntyivät edellisvuodesta vain kymmenellä, vaikka kaupungin palvelukseen siirtyi lähes 80 henkilöä maatalouslomitusalueen laajentumisen myötä. Määräaikaisia sen sijaan oli vuoden lopussa 10 henkilöä vähemmän kuin vuosi sitten. Konserni- ja elinvoimapalveluiden henkilöstämäärä pieneni, kun yleishallintotiimin purkamisen myötä toimisto- ja koulusihteerit siirtyivät keskushallinnosta palvelualueille. Tarkemmat henkilöstöä koskevat tiedot selviävät erikseen julkaistavasta henkilöstökertomuksesta.

Palkkojen ja palkkioiden summa vuonna 2022 oli 81,3 miljoonaa euroa, joka on 4,8 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna 2021 (77,6 miljoonaa euroa). Toisaalta palkkojen ja palkkioiden määrä alitti alkuperäisen talousarvion yli 2,5 miljoonalla eurolla.

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ 2019-2022

	VAKINAISET				MÄÄRÄAIKAISET				HENKILÖSTÖ YHTEENSÄ			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
KONSERNI- JA ELINVOIMAPALV.	280	263	253	196	19	9	22	19	299	272	275	215
Hallinto- ja elinvoimapalvelut	136	123	115	68	14	6	11	7	150	129	126	75
Ruoka- ja puhtauspalvelut	144	140	138	128	5	3	11	12	149	143	149	140
YMPÄRISTÖPALVELUT	23	25	25	22	1	3	5	11	24	28	30	33
SIVISTYS JA HYVINVOINTI	1076	1052	1040	1055	186	223	271	252	1262	1275	1311	1307
Kasvatus ja opetus, hallinto	3	3	3	5	2	2	1	1	5	5	4	6
Varhaiskasvatus	432	428	429	422	66	72	86	78	498	500	515	500
Perusopetus ja lukiot	517	503	499	521	111	131	161	151	628	634	660	672
Hyvinvointi ja osallisuus	124	118	109	107	7	18	23	22	131	136	132	129
ASUMINEN JA TOIMINTAYMP.	144	134	167	231	21	30	43	47	165	164	210	278
Hallinto ja Kaupunkikehitys	31	33	43	43	2	2	2	3	33	35	45	46
Kaupunkiympäristö	35	32	30	34	1	1	0	2	36	33	30	36
Rakennusvalvonta	15	11	9	14	4	3	5	4	19	14	14	18
Maaseutu- ja lomituspalv.	63	58	85	140	14	24	36	38	77	82	121	178
LIIKELAITOKSET/TASEYKSIKÖT	253	252	251	242	50	46	48	50	303	298	299	292
Mikkelin Vesiliikelaitos	29	26	23	22	2	6	3	1	31	32	26	23
Mikkelin kaup. liikelaitos Otavia	61	62	61	59	18	17	17	16	79	79	78	75
Etelä-Savon pelastuslaitos	163	164	167	161	30	23	28	33	193	187	195	194
	1776	1726	1736	1746	277	311	389	379	2053	2037	2125	2125

	TYÖLLISTETYT			
	2019	2020	2021	2022
KONSERNI- JA ELINVOIMAPALV.	18	15	37	42
SIVISTYS JA HYVINVOINTI	18	19	13	12
ASUMINEN JA TOIMINTAYMP.	1	1	0	2
OTAVIA	0	0	1	0
YHTEENSÄ	37	35	51	56

Lisäksi 31.12.2022

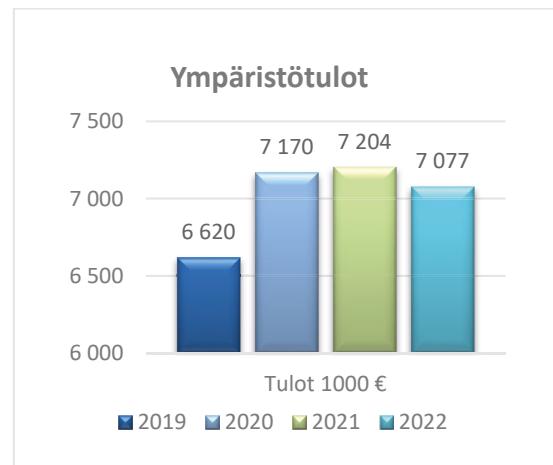
Kansalaisopiston tuntiopettajia	4
Sivutoimisia tunti- ja verkko-opettajia	19
Oppisopimussuhteisia	7
Sopimuspalokuntalaisia	526

1.1.6 Ympäristötilinpäätös

Mikkelin kaupungin ympäristötilinpäätöksessä keskitytään esittämään taloudelliset tunnusluvut ja toiminnan toteutuminen suhteessa ympäristönsuojeluvaatimukseen. Ympäristötilinpäätös kattaa pääosin Mikkelin kaupunkiorganisaation toimintayksiköitä koskevat ympäristötulot ja –menot sekä ympäristöinvestoinnit. Kaupunkikonsernin muut yksiköt eivät kuulu tähän tarkasteluun.

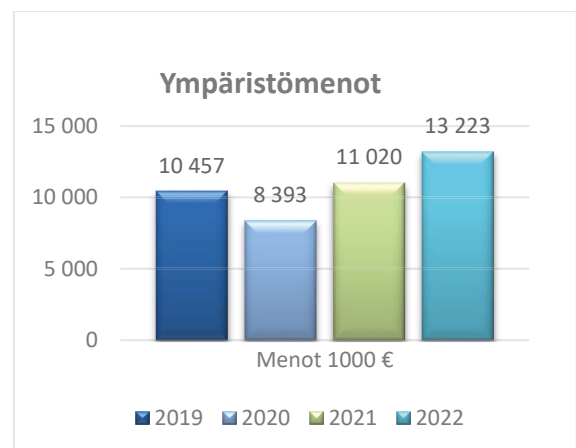
Ympäristötulot

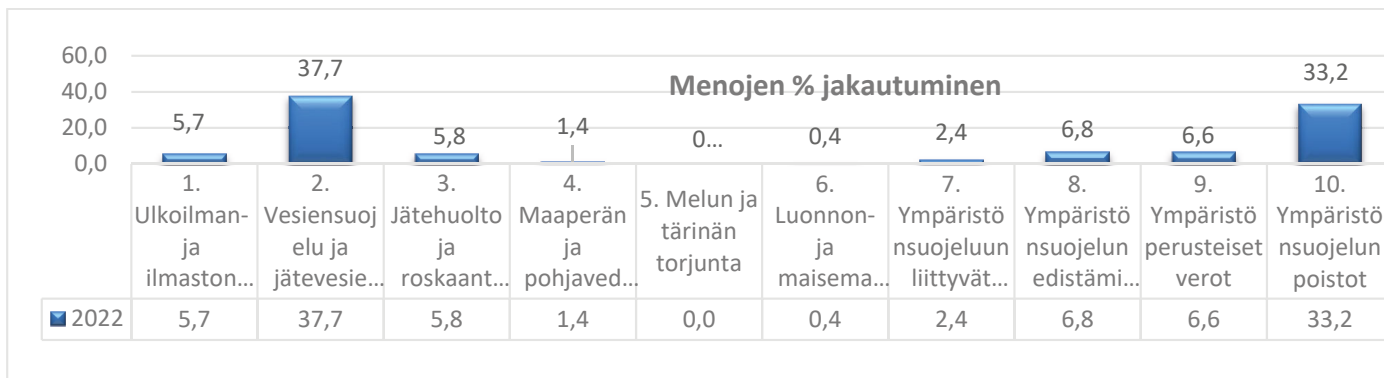
Kaupungin yhteenlasketut ympäristötulot vuonna 2022 olivat 7,08 milj. euroa, joka on 5,5 prosenttia kaupungin kaikista toimintatuloista. Asukasta kohden ympäristötuloja kertyi 136,1 euroa. Lähes kaikki tulot tulivat jätevesimaksuista (6 382 000 euroa), jotka vastaavat noin 90,2 prosenttia kaikista ympäristötuloista. Muita tuloja tuli mm. viranomaistehtävien hoitamiseen liittyvistä lupa- ja valvontamaksuista (noin 87 000 euroa) ja hulevesimaksuista 608 000 euroa.

Ympäristömenot

Vuonna 2022 ympäristömenot olivat 13,22 milj. euroa, joka oli 2,6 prosenttia kaupungin kaikista toimintakuluista (sis. poistot). Asukasta kohden ympäristömenoja kertyi 254,3 euroa. Suurimmat menoerät olivat viemärilaitoksen poistot (30,6 %) ja jäteveden puhdistus (28,6 %). Ympäristömenoihin lasketaan myös ympäristönsuojeluun liittyvät verot ja veroluonteiset maksut, joita on jätevero, sähkövero ja polttoainevero. Lopetettujen kaatopaikka-alueiden (Anttola, Haukivuori, Ristiina, Suomenniemi, Oravinmäki, Metsä-Sairilan vanha jätepenkka ja Tikkala) ylläpitoon sekä suotovesien ja ympäristön tarkkailuun yhteensä n. 160 000 euroa.

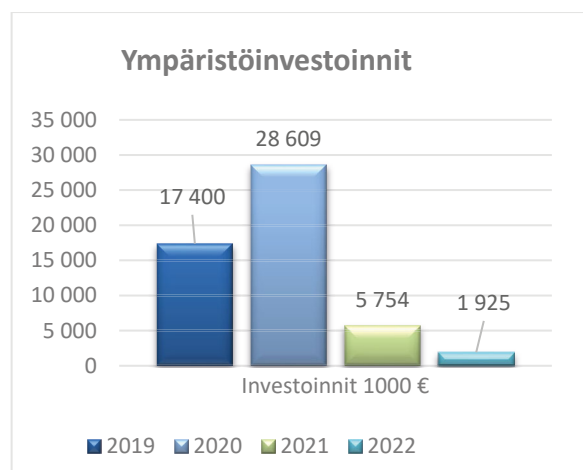

Investoinnit

Kaupungin vuoden 2022 ympäristöinvestoinnit olivat 1,93 milj. euroa, mikä oli 7,3 prosenttia kaupungin kaikista käyttöomaisuusinvestoinneista. Asukasta kohti ympäristöinvestointeja kertyi 37,0 euroa. Vesilaitoksella toteutettiin viemäriverkoston 479 000 euron ja jäteveden puhdistuksen 455 000 euron investoinnit.

Investointikohteet liittyivät Urpolanjoen patojen poistamiseen (noin 100 000 euroa) ja energialamppujen vaihtourakkaan (noin 193 000 euroa), hulevesiohjelman saneerauskohteisiin (noin 536 000 euroa) Naistingin lintukosteikon kunnostamiseen (noin 52 000 euroa).

Ympäristötulot, -menot ja -investoinnit yhteensä

Taulukossa on esitetty ympäristönsuojeluluokittain vuoden 2022 ympäristötulot, -menot ja -investoinnit eriteltyinä verrattuna vuoden 2021 vastaaviin. Poistot ja ympäristövastuuvarauksista maksetut menot sisältyvät taulukon lukuihin.

Ympäristötulot, -menot ja -investoinnit	2022			2021		
	Tulot 1000 €	Menot 1000 €	Investoinnit 1000 €	Tulot 1000 €	Menot 1000 €	Investoinnit 1000 €
1. Ulkoilman- ja ilmastonsuojelu		749			778	
2. Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely	6 990	4 983	1 573	7 016	3 823	5 727
3. Jätehuolto ja roskaantumisen poistaminen		767		75	1 249	
4. Maaperän ja pohjaveden suojeleminen		190			266	
5. Melun ja värinän torjunta		5			5	27
6. Luonnon- ja maisemansuojelu		53	31		32	
7. Ympäristönsuojeluun liittyvät viranomaistehtävät	87	321		113	292	
8. Ympäristönsuojelun edistäminen		904	321		973	
9. Ympäristöperusteiset verot		867				
10. Ympäristönsuojelun poistot		4 384			3 602	
Yhteensä	7 077	13 223	1 925	7 204	11 020	5 754

Ympäristövastuuvaraus

Ympäristövastuu on aikaisemmista tapahtumista johtuva, ympäristöön liittyvä olemassa oleva velvoite, joka todennäköisesti tulee aiheuttamaan kuluja. Tällainen ympäristövastuuseen liittyvä vastainen kulu merkitään taseeseen joko pakollisena varauksena tai siirtovelkana.

Pakollisten varauksien kohdekohtainen tilanne oli 1.1.2022 noin 1,8 milj. euroa, joka jakautuu 12 eri kohteeseen, esim. satamalahden alueet (noin 600 000 euroa), Laiturikatu 6 (n. 180 000 euroa) sekä Karjaportin ja Meijerin alueen (n. 170 000 euroa) tulevat kunnostamishankkeet. Kaikki kohteet, joihin on ympäristövastuuvaraus tehty, eivät ole aktiivisia joka vuosi. Ympäristövastuuvarauksista purettiin maaperän kunnostuksiin vuonna 2022 yhteensä 2 251 euroa (Postintie 7).

1.1.7 Muut ei-taloudelliset asiat

Harmaan talouden torjunta

Mikkelin kaupungin harmaan talouden torjunta perustuu ennen kaikkea hankintasääntöön ja sisäiseen hankinta-ohjeeseen. Mikkelin kaupunginhallitus hyväksyi kaupunkikonsernin hankintatoiminnalle yhteisesti noudatettavat periaatteet ja kriteerit marraskuussa 2014. Koko kaupunkikonsernin kattava hankintasääntö hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 17.12.2018 § 465, ja ohjetta on viimeksi päivitetty kaupunginhallituksessa 10.5.2021 § 192. Kaupunkikonsernin hankintasäännön mukaan konsernin hankinnat on kilpailutettava sähköisellä kilpailutusjärjestelmällä ja kynnysarvon alittavat hankinnat pienhankintajärjestelmällä. Kaupungin mikrohankinnat (0–999 euroa) suoritetaan ensisijaisesti käytössä olevilla maksuaikakorteilla.

Hankintamenettelyn kautta valittavien sopimusosapuolten on toimitettava asiaankuuluvat tilaajavastuulain edellyttämät selvitykset sekä sopimusosapuoliksi tullessaan että tarvittavin osin myös sopimuskauden aikana. Hankintasopimuksia hallinnoidaan keskitetysti Cludia Sopimus -järjestelmässä. Sopimuksissa kielletään alihankkijoiden ketjuttaminen, ja tarjouspyyntöihin kirjataan usein vaatimus, että tarjoajan oman työn osuus on oltava vähintään 50 %. Tietyissä tarjouspyynnöissä tarjoajilta edellytetään myös kartellivakuutusta, eli tarjoajan on vahvistettava, ettei se ole syyllistynyt elinkeinonharjoittajien välisiin kiellettyihin kilpailunrajoituksiin kyseistä palvelua koskevilla markkinoilla.

Vuoden 2020 aikana toteutettiin hankintojen sisäinen tarkastus, jonka tuloksista raportoitiin kaupunginhallitukselle 26.10.2020 § 320. Tarkastusraportin yhteydessä havaittujen ja toteutettavaksi päätettyjen kehittämistoimenpiteiden täytäntöönpanon todentamiseksi toteutettiin sisäisenä tarkastuksena seurantatarkastus kesällä 2022, ja tarkastusraportti esiteltiin kaupunginhallituksessa 16.1.2023 § 17. Seurantatarkastuksessa oli todettavissa, että kehittämistoimenpiteiden käytäntöön vieminen oli hyvällä tasolla, kaikki toimenpiteet olivat tarkastushetkellä joko täysin toteutettuja tai pitkälle edenneitä.

Vuonna 2021 sisäinen tarkastus toteutti konserniohjauksen sisäisen tarkastuksen, johon sisältyi muun muassa sisäisen valvonnan arviointi. Tarkastusraportti käsiteltiin kaupunginhallituksessa 21.2.2022 § 74. Tarkastuksen myötä esiin nousseet kehittämistoimenpiteet vietiin käytäntöön vuoden 2022 aikana.

Mikkelin kaupunki julkaisi ostolaskudatansa 31.3.2022. Julkaistu aineisto kattaa vuoden 2021 ja sisältää niin palvelujen, aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostot kuin muutkin ostolaskuina maksetut menot kaikilta toimialoilta. Ostolaskudatan julkaisulla Mikkelin kaupunki haluaa osaltaan olla mukana julkisen varojenkäytön avoimuuden ja toiminnan läpinäkyvyyden lisäämisessä. Vuosikohtaiset ostolaskutiedot julkaistaan jatkossa kerran vuodessa aina tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen.

Sidonnaisuusrekisteri

Mikkelin kaupunki kerää kuntalain 84 §:n edellyttämällä tavalla tietyiltä luottamushenkilöiltä ja viranhaltijoilta ilmoitukset näiden sidonnaisuuksista. Mikkelin kaupungin hallintosäännön 85 §:n mukaan tarkastuslautakunta on kaupungin sidonnaisuusrekisterin ylläpitäjä. Tarkastuslautakunta huolehtii sidonnaisuusrekisterin julkisten tietojen julkaisemisesta kaupungin verkkosivuilla ja saattaa sidonnaisuusilmoitukset kaupunginvaltuustolle tiedoksi kerran vuodessa.

Ihmisoikeusasiat

Mikkelin kaupunki noudattaa kuntia koskevia velvoitteita ihmisoikeusasioissa. Ihmisoikeudet huomioidaan kaupungin toiminnassa ja päätöksenteossa kokonaisvaltaisesti. Erityisryhmien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä; kaupungissa toimii vanhus- ja vammaisneuvosto, nuorisovaltuusto sekä lasten parlamentti.

1.1.8 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuosi 2023 on kuntataloudessa historiallinen, ensimmäinen sote-uudistuksen jälkeinen vuosi. Vuodesta 2023 lähtien kuntien kustannuksista suurin osa muodostuu varhaiskasvatus- ja koulutuspalveluiden järjestämisestä, kun sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastustoimen järjestämisvastuu on siirtynyt hyvinvointialueille. Sote-uudistuksen myötä nopeimmin kasvavat, väestön ikääntymiseen liittyvät menot siirtyivät pois kuntien harteilta, mikä helpottaa kuntien talouspaineita. Mikkelin sote-kustannusten voimakasta kasvua on selostettu edellä kohdassa 1.1.4. Mikkelin vuoden 2023 talousarviossa toimintakate on noin -129 miljoonaa, kun vielä sote-kulut sisältäneessä vuoden 2022 tilinpäätöksessä toimintakate on -360 miljoonaa euroa. Luonnollisesti valtionosuus- ja verotulot vuonna 2023 ovat vastaavasti rahoituksen siirtolaskennan vaikutuksesta merkittävästi aiempaa matalammat.

Sote-uudistus ei kuitenkaan tuo nopeaa helpotusta yksittäisten kuntien kireisiin taloustilanteisiin rahoituksen siirtolaskennan sisältämien tasauselementtien johdosta. Mikäli kunnan menot ja tulot eivät ole olleet tasapainossa ennen sote-uudistusta, ei tilanne automaattisesti korjaannu sote-palveluiden tuottamisvastuun ja siihen liittyvän rahoituksen siirtyessä hyvinvointialueelle. Kuntataloudessa on näin ollen sote-uudistuksen jälkeenkin suuri tarve tuottavuutta ja tehokkuutta lisääville rakenteellisille uudistuksille. Kunnassa ennen sote-uudistusta vallinneella taloustilanteella on ratkaiseva merkitys sen suhteen, millaiset taloudelliset edellytykset kunnalla on jäljelle jäävien tehtävien hoitoon ja tuleviin investointeihin. Oman paineensa uudistusten toteuttamiseen luo myös väestökehitys, sillä koko 2010-luvun jatkunut syntyvyyden aleneminen ja väestön muuttoliike kääntävät kuntien vastuulle jäävien varhaiskasvatus- ja koulutuspalveluiden tarpeen laskuun suuressa osassa kuntia – myös Mikkelissä.

Kuntien talousnäkökulma on jo muutaman vuoden ajan ollut poikkeuksellisen epävarma ja epäselvä, ensin koronaepidemian vaikutuksesta ja sittemmin sote-uudistuksen rahoitusvaikutusten vuoksi. Sote-rahoituksen siirtolaskenta ja siihen liittyvä epävarmuus ovat tehneet niin pidemmän tähtäimen kuin aivan lähivuosienkin taloussuunnittelusta erittäin haastavaa. Sote-uudistuksen johdosta kunnilta valtiolle hyvinvointialueiden rahoittamiseen siirtyvän tuloveron osuus (12,64 prosenttiyksikköä) vahvistui vuonna 2022, mutta kuntien valtionosuuksiin vaikuttavat sote-laskennan tasauselementit ja siten kuntien tulevien vuosien valtionosuuksien taso vahvistuvat vasta syksyllä tai loppuvuodesta 2023. Siirtolaskelmia päivitetään seuraavan kerran keväällä 2023. Tilinpäätöksen laatimishetkellä käytettävissä olevien tietojen perusteella on kuitenkin jo melko varmaa, että Mikkelin valtionosuuksien määrä tulee putoamaan usealla miljoonalla eurolla tilinpäätöshetkellä käytettävissä olevien siirtolaskelmien tasosta. Syynä on Essoten kuntalaskutuksen vuoden 2022 merkittävä talousarvioylitys, joka vaikuttaa tulevien vuosien valtionosuuksiin laskevasti. Taloussuunnitelmavuodet näyttävätkin taloudellisesti hyvin haastavina.

Koronaepidemiolla oli vaikutuksensa kaupungin talouden kokonaiskuvaan myös vuonna 2022, vaikkakin toiminnalliset vaikutukset olivat rajoitusten päättyessä jo selvästi aiempia koronavuosia pienemmät. Kuten toimintakertouksen kohdassa 1.1.4 on selostettu, koronapandemian nettovaikutus kaupungin tulokseen oli noin + 8,1 miljoonaa, kun huomioidaan vuoden 2022 puolella myönnetty takautuva harkinnanvarainen korona-avustus vuoden 2021 koronan sote-kustannuksiin. Ilman edeltävän vuoden kustannuksiin myönnettyä avustusta oli vuoden 2022 aikana toteutuneiden koronaan liittyvien erien nettovaikutus noin - 1,3 miljoonaa euroa. Sote-kustannuksiin saadut korona-avustukset ovat keskeisessä roolissa myös rahoituksen sote-siirtolaskennan näkökulmasta, sillä ne pienentävät siirtolaskennassa käytettävää sote-kustannusten nettomäärää. Siksi myös takautuvan harkinnanvaraisen korona-avustuksen haun onnistuminen oli tärkeää paitsi tilikauden 2022 lopputuleman, myös tulevien vuosien valtionosuuksien määräytymisen kannalta.

Vuonna 2023 koronalla ei odoteta enää olevan merkittäviä vaikutuksia kaupungin talouteen. Vuonna 2022 alkanut Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa vaikuttaa yleiseen taloustilanteeseen, jolla on luonnollisesti sekä suoria että epäsuoria vaikutuksia myös kuntatalouteen. Kunnat myös tuottavat lakisääteisiä palveluita alueelleen saapuneille sotaa pakeneville ukrainalaisille.

Lähitulevaisuudessa kuntien edessä hämöttää TE-palveluiden uudistus, jossa kuntien vastuulle siirretään työllisyyttä ja elinvoimaa edistävät palvelut, kuten työnvälitys, palkkatuki ja työvoimakoulutukset 1.1.2025 alkaen. Uudistuksessa TE-toimistoista ja ELY-keskuksista kuntiin on siirtymässä noin 4000 työntekijää. Kyseessä on kunnille uusi valtionosuustehtävä, eli lisääntyneiden kulujen korvaamiseksi valtionosuuksia lisätään kuntien vastuulle siirrettävien palveluiden kulutason verran. Kulutaso määritetään valtion vuoden 2024 talousarvion perusteella. Yksittäisen kunnan tasolla palvelukokonaisuuden perusteella myönnettäviin valtionosuuksiin tulevat vaikuttamaan työikäisen väestön määrä, työttömien määrä ja vieraskielisyys. Lokakuussa 2022 julkaistujen, hallituksen esityksen mukaisena laadittujen alustavien rahoituslaskelmien perusteella Mikkelin kohdalla riskinä näyttäisi olevan se, että kaupungin vastuulle siirtyvät kustannukset olisivat niihin saatavaa lisärahoitusta korkeammat. Laskelmat ovat kuitenkin vasta alustavia, ja niitä tullaan päivittämään. Olennainen vaikutus kustannustasoon tulee olemaan kaupungin omilla palveluntuotantoratkaisuilla. Osana uudistusta kuntien osuus etuuskulujen, kuten ansiopäivärahan, peruspäivärahan ja työmarkkinatuen, rahoituksesta on jatkossa reilu viidesosa. Yksittäisen kunnan tasolla etuuskulut luonnollisesti määräytyvät työttömyyden määrän ja keston mukaan. Myös kasvaneet etuuskulut on luvattu kompensoida kunnille. TE-palveluiden siirtyminen kunnille on rahoitukseen liittyvistä kysymysmerkeistä huolimatta syytä nähdä suurena mahdollisuutena. Kunnilla on hyvät lähtökohdat tarjota asukkailleen tehokkaalla ja laadukkaalla tavalla kohdennettuja, juuri paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sopivia TE-palveluita.

Mikkelin kaupungin taseessa on vuoden 2022 tilinpäätöksessä noin 40,8 miljoonaa euroa kumulatiivista alijäämää. Kriisikuntamenettelyn välttämiseksi Mikkelin on kyettävä kattamaan kumulatiivinen alijäämänsä vuoden 2023 loppuun mennessä. Myös taloussuunnitteluvuodet näyttävät alijäämäisinä. Vuosi 2023 on Mikkelille suurten ratkaisujen aikaa taloustilanteen korjaamiseksi valmistelussa olevien energiaomaisuusjärjestelyiden tullessa päätöksentekoon. Alijäämien kattamiseksi ja taloudellisen puskurin taloussuunnitelmavuosille saamiseksi ensiarvoisen tärkeän energiaomaisuusratkaisun lisäksi olennaista on kuitenkin sitoutua myös muihin talouden tervehdyttämistoimiin ja niiden toteuttamiseen. Kaupungin tulojen ja menojen välillä vallitseva rakenteellinen epäsuhta on saatava korjattua

määrätietoisilla toimilla; Mikkelin on kyettävä uudistamaan palvelurakennettaan ja -tuotantoaan saadakseen taloutensa kestävämmälle uralle. Selostus tasapainotustoimenpiteistä on luettavissa toimintakertomuksen kohdasta 1.7.2.

Velkaantumiskehityksen näkökulmasta on huomiota käyttötalouden ohella kiinnitettävä myös investointitasoihin. Toimintakertomuksen kohdassa 1.3.2 kuvatun mukaisesti kaupungin investointien tulorahoitusprosentti on ollut koko maan kuntien keskiarvoa matalammalla tasolla jo vuosia, mikä on osaltaan johtanut kaupungin lainakannan jatkuvaan kasvuun. Mikkelin on syytä painottaa investointiohjelmissaan hankkeita, joilla on mahdollista saada säästöjä tai lisätuloja käyttötalouteen taikka esimerkiksi myönteisiä elinvoimavaikutuksia alueelle. Vuosittaisen nettoinvestointien määrän sovittaminen kaupungin taloudelliseen tilanteeseen ja kantokykyyn sopivaksi onkin jatkossa hyvin tärkeää. Esimerkiksi kunnan vakavaraisuutta ja alijäämän sietokykyä kuvaava omavaraisuusaste oli Mikkelin kaupungilla 30,08 prosenttia vuonna 2022, kun koko maan kuntien keskimääräinen omavaraisuusaste vuonna 2021 oli 58,8 prosenttia. Vuodesta 2023 alkaen sote-uudistus kasvattaa huomattavasti kaikkien kuntien suhteellista velkaantuneisuutta. Tunnusluku kertoo, kuinka paljon käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Muutos johtuu tulojen merkittävästä pienentymisestä velkamäärien pysyessä ennallaan. Vuoden 2022 tilinpäätöksessä Mikkelin suhteellinen velkaantuneisuus on 84,1 prosenttia, kun koko maan kuntien keskimääräinen luku vuonna 2021 oli 57,7 prosenttia. Yleinen arvio on, että suurten kaupunkien kohdalla suhteellinen velkaantuneisuus tulee sote-uudistuksen vaikutuksesta noin kaksinkertaistumaan.

1.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Strategiset riskit

Strategisissa riskeissä Mikkelin kaupungin suurin haaste on väestörakenteen muutoksen ja muuttoliikkeen aiheuttama muospaine palvelurakenteisiin, palveluiden saatavuuteen ja niiden rahoitukseen. Sote-uudistuksen jälkeisen uuden kunnan tehtävistä valtaosa muodostuu varhaiskasvatus- ja koulutuspalveluiden järjestämisestä, kun sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyivät vuoden 2023 alusta lukien hyvinvointialueille. Väestörakenteen muutos aiheuttaa haasteita myös alueen elinkeinoelämälle. Tilastokeskuksen ennakkoluku Mikkelin 31.12.2022 väestömäärästä on 52 001, joka on 121 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Tilastokeskuksen väestöennusteissa Mikkelin vuoden 2040 väestömääräksi ennustetaan 45 066 asukasta, ja vähenemässä ovat lasten, nuorten ja työssäkäyvien ikäluokkien edustajat; yli 65-vuotiaiden määrän ennustetaan hieman kasvavan. Erityisesti lasten ja nuorten, mutta myös työssäkäyvän väestönosan määrien vähentyminen tulevat aiheuttamaan muutoksia kaupungin palveluiden kysyntään, mihin kaupungin on pystyttävä ennakoiden sopeutumaan. Toisaalta mm. määrätietoisella elinvoimatyöllä kaupungilla on myös mahdollisuus pyrkiä ennusteita parempaan kehitykseen.

Taloudelliset riskit

Kuntien talousnäkyminen on jo muutaman vuoden ajan ollut poikkeuksellisen epävarma ja epäselvä, ensin koronaepidemian vaikutuksesta ja sittemmin sote-uudistuksen rahoitusvaikutusten vuoksi. Sote-rahoituksen siirtolaskenta ja siihen liittyvä epävarmuus ovat tehneet niin pidemmän tähtäimen kuin aivan lähivuosienkin taloussuunnittelusta erittäin haastavaa. Sote-uudistuksen johdosta kunnilta valtiolle hyvinvointialueiden rahoittamiseen siirtyvän tuloveron osuus (12,64 prosenttiyksikköä) vahvistettiin vuonna 2022, mutta kuntien valtionosuuksiin vaikuttavat sote-laskennan tasauselementit ja siten kuntien tulevien vuosien valtionosuuksien taso pystytään lopullisesti määrittelemään vasta syksyllä 2023. Sote-siirtolaskelmia päivitetään seuraavan kerran keväällä 2023, mutta lopulliset valtionosuuslaskelmat valmistunevat vasta myöhään syksyllä tai loppuvuodesta. Tilinpäätöksen laatimishetkellä käytettävissä olevien tietojen perusteella on kuitenkin jo varsin varmaa, että Mikkelin valtionosuuksien määrä tulee putoamaan usealla miljoonalla eurolla tilinpäätöshetkellä käytettävissä olevien viimeisimpien siirtolaskelmien tasosta. Syynä on Essoten kuntalaskutuksen vuoden 2022 merkittävä talousarviolityys, joka vaikuttaa tulevien vuosien valtionosuuksiin laskevasti. Ratkaisevaksi laskennassa yksittäisen kunnan näkökulmasta voi lopulta muotoutua se, miten sen sote-kustannusten kasvu vertautuu valtakunnallisiin sote-kustannusten kasvulukemiin, ja toisaalta se, kompensoiko verotulojen kehitys riittävästi kustannusten vaikutusta. Sote-siirtolaskennan tasauselementeistä osa jää pysyvästi osaksi kuntien valtionosuusjärjestelmää seuraavaan laajempaan valtionosuusuudistukseen asti, joka tapauksessa useiksi vuosiksi. Mikkelin osalta nämä tasauselementit ovat etumerkiltään negatiivisia hyvin korkeina toteutuneiden vuosien 2021–2022 sote-kustannusten vuoksi.

Vuodesta 2023 lähtien kaupungin kustannuksista suurin osa syntyy varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestämisestä. Sote-uudistuksen myötä nopeimmin kasvavat väestön ikääntymiseen liittyvät menot siirtyvät pois kuntataloudesta, mikä helpottaa kuntien menopaineita. Kuntien tulojen ja menojen välillä vallitseva epäsuhta ei ole kuitenkaan sote-uudistuksenkaan myötä poistumassa, minkä vuoksi kuntataloudessa on myös sote-uudistuksen jälkeen suuri tarve tuottavuutta ja tehokkuutta lisääville rakenteellisille uudistuksille. Sote-uudistus ei tuo nopeaa helpotusta yksittäisten kuntien kireisiin taloustilanteisiin rahoitusjärjestelmän sisältämien tasauselementtien johdosta. Kunnassa ennen

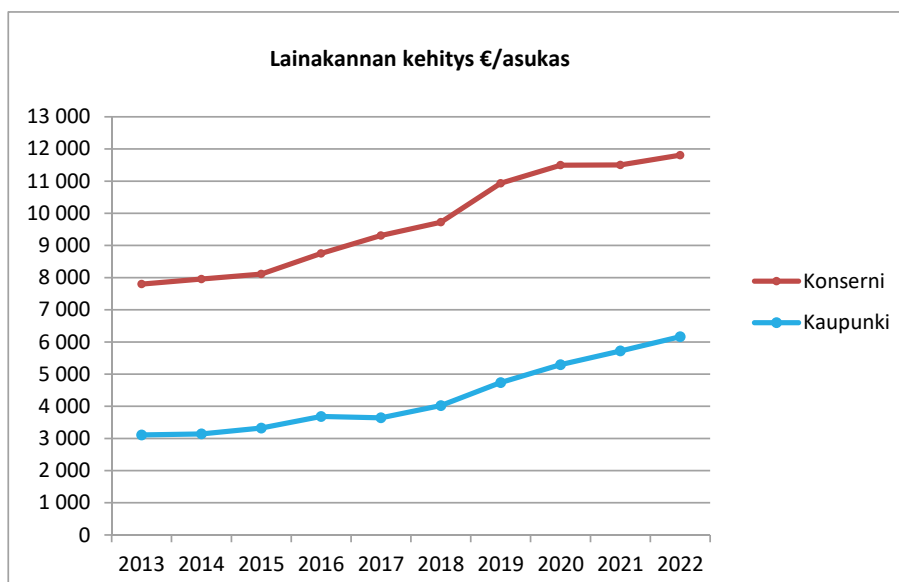
sote-uudistusta vallinneella taloustilanteella on ratkaiseva merkitys sen suhteen, millaiset taloudelliset edellytykset kunnalla on jäljelle jäävien tehtävien hoitoon, lainojen lyhentämiseen ja tarvittavien investointien maksamiseen.

Vuosi 2023 tulee olemaan kaupungin talouden kannalta hyvin ratkaiseva, sillä kuntalain 110 § 3 momentin mukaan Mikkelin on katettava taseeseen kertyneet alijäämät vuoden loppuun mennessä ns. kriisikuntamenettelyltä välttyäkseen. Alijäämien kattamiseksi kaupunki valmistelelee energiaomaisuusjärjestelyitä, joihin liittyviä päätösesityksiä toimielimet käsittelevät maaliskuun 2023 aikana. Jo kertyneen 40,8 miljoonan euron alijäämän kattamisen lisäksi haasteena on myös tulevien vuosien alijäämäinen näkymä. Kaupungin on siis jo kertyneiden alijäämien kattamisen lisäksi kyettävä korjaamaan yhä edelleen olemassa oleva menojen ja tulojen rakenteellinen epäsuhde käyttötaloudessaan sekä saatava taseeseen riittävä taloudellinen puskuri haastavista taloussuunnitelmavuosista selvitäkseen. Taloustilanteen korjaaminen edellyttää siten paitsi energiaomaisuusjärjestelyn merkittävää kertatuloutusta vuodelle 2023, myös järjestelyiltä seuraavina vuosina tavoiteltavia positiivisia tuloslaskelmavaikutuksia sekä käyttötalouden sopeuttamistyön jatkamista siten, että käyttötalous saadaan kokonaisuutena tasapainoiseksi.

Toimintakertomuksen kohdassa 1.1.8 tarkemmin kuvattuun TE-palveluiden uudistukseen, jossa työllisyyttä ja elinvoimaa edistävät nykyisin valtion vastuulla olevat palvelut siirretään kunnille, liittyy rahoituksellinen riski. Kyseessä on kunnille uusi valtionosuustehtävä. Lokakuussa 2022 julkaistujen, hallituksen esityksen mukaisena laadittujen alustavien rahoituslaskelmien perusteella Mikkelin kohdalla riskinä näyttäisi olevan se, että kaupungin vastuulle siirtyvät kustannukset olisivat niihin saatavaa lisärahoitusta korkeammat. Laskelmat ovat kuitenkin vasta alustavia, ja niitä tullaan päivittämään. Olennainen vaikutus kustannustasoon on kaupungin omilla palveluntuotantoratkaisuilla.

Julkisen sektorin velkaantuminen tulee aiheuttamaan paineita myös investointien tulorahoitusosuuden kasvattamiselle. Sote-uudistus kasvattaa merkittävästi kuntien suhteellista velkaantuneisuutta, kun käyttötulot noin puolittuvat ja velkamäärät jäävät käytännössä entiselleen. Sekä kaupungin että koko kaupunkikonsernin lainakannat ovat kasvaneet viime vuosina varsin huomattavasti. Vuoden 2021 tilinpäätöksessä konsernin lainakanta laski hieman vuoden takaisesta, mutta 2022 tilinpäätöksessä tunnusluku palasi jälleen kasvu-uralle. Konsernin lainakanta vuoden 2022 lopussa oli 614 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin oli 599,5 miljoonaa euroa. Asukasta kohden konsernilainaa on 11 808 euroa, kun vuotta aiemmin luku oli 11 502 euroa/asukas. Vuoden 2021 tilinpäätöksissä kuntakonsernien keskimääräinen lainakanta asukasta kohden oli 7 681 euroa, joten Mikkelin kaupunkikonsernin asukasta kohden laskettu lainakanta on huomattavasti valtakunnallista keskiarvoa korkeampi. Kaupungin oma lainakanta vuoden 2022 tilinpäätöksessä on 320,6 miljoonaa euroa eli 6 164 euroa asukasta kohden, kun valtakunnallinen keskiarvo kuntien v. 2021 tilinpäätöstiedoissa oli 3 465 euroa per asukas. Essote-kuntayhtymän lainakanta poistuu Mikkelin kaupunkikonsernin lainakannasta 1.1.2023 lukien sote-uudistuksen takia. Essoten osuus lainakannasta v. 2022 tilinpäätöksessä oli 77,6 miljoonaa euroa.

Tärkeä osa kaupungin talouden tasapainotustyötä olisikin myös velkaantumiskierteen katkaisu, sillä suureen velkamäärään sisältyy merkittävä korkoriski. Kaupunki on suojautunut korkojen nousulta suojaustuotteilla ja kiinteäkorkoisilla lainoilla; vuoden 2023 alussa suojausaste on noin 60 prosenttia. Suojaukset painottuvat tällä hetkellä kiinteäkorkoisiin lainoihin, joita on matalien korkojen aikana onnistuttu saamaan edulliseen hintaan. Etenkin koronavuosina korkotasot olivat erittäin alhaiset, mutta vuoden 2022 aikana voimakkaaseen nousuun lähteneiden korkojen vaikutus kaupungin korkokuluennusteeseen on korkeahkosta suojausasteesta huolimatta pysäyttävä; kun vuoden 2022 tilinpäätöksessä korkokulut ovat noin 2,9 miljoonaa euroa, on vuoden 2023 korkokuluennuste tämän tekstin kirjoitushetkellä yli kuusi miljoonaa euroa, eli yli kaksinkertainen vuoteen 2022 verrattuna. Vastaavasti myös konsernitasolla korkoriski on merkittävä suuren lainamäärän vuoksi.

Varojen käytön valvontaa on suoritettu lautakuntatasolla järjestetyn talousseurannan avulla. Yksiköiden päätösvallassa olevista määrärahoista on koottu seuranta kaupunginvaltuustolle kolme kertaa vuoden aikana. Yksiköt voivat seurata määrärahojensa käyttöä talousohjelmasta helposti saatavilla olevista yksikkökohtaisista raporteista. Käteiskassat tulee tarkastaa vähintään kerran vuodessa ja niiden tarkistamiseen on oma ohjeistuksensa vastuineen ja prosesseineen.

Operatiiviset riskit

Operatiivisissa riskeissä keskeistä on henkilöstöressurssien riittävyys ja hallinta sekä riittävä osaaminen henkilöstömäärän vähentyessä. Henkilöstön vähentyessä on tehtäviä jaettu jäljelle jäävän, määrältään pienemmän henkilöstön kesken säästöjen saamiseksi henkilöstökuluissa. Tehtävien selkeän delegoinnin puuttuminen ja avoinna olevien työpaikkojen täyttämisen viipyminen voivat aiheuttaa viiveitä tehtävien suorittamisessa. Jos vastuut eivät ole selkeitä on riskinä, että tärkeitä tehtäviä jää hoitamatta. Henkilöstön riittävä mitoitus ja perehdytys sekä työprosessien selkeä delegointi muutosvaiheessa ennaltaehkäisevät henkilöstömuutostilanteiden epäselvyyksiä. Henkilöstömäärän pienentäminen kasvattaa myös työntekijöiden kuormittumisen riskiä ja muita henkilöriskejä, mikäli pienemmän henkilöstömäärän kesken jaettavaksi jäävän työn määrää ei pystytä samalla vähentämään. Työssä viihtyvyyden parantaminen, selkeät työnjaot, varahenkilöjärjestelmä, työkuorman hallinta, sairauslomien ennaltaehkäisy ja varautuminen ennakoitaviin henkilöstömuutoksiin ovat keskeisiä keinoja henkilöstöriskien hallinnassa. Mikäli Mikkelin kaupungin julkisuuskuva työnantajana näyttäytyy negatiivisena, aiheuttaa se merkittävän riskin rekrytointien onnistumiselle. Työvoimapula vaivaa useita aloja, ja myös kaupungin toiminnassa resurssi- ja osaamisvajae näyttäytyvät riskinä.

Omaisuuksien kohdistuvat riskit

Omaisuuksien kohdistuvilta vahinkoriskeiltä suojaudutaan pääasiassa vakuuttamalla. Irtaimistohallinnan kehittämislä ennaltaehkäistään irtaimistoon kohdistuvia vahinkoriskejä. Esimerkiksi museokohteet ovat valvottuja, useassa kohteessa on kameravalvonta sekä murto- ja palohälytykset. Riskienhallintaan liittyvä merkittävä riski teknisellä toimialalla liittyy infraomaisuuteen. Omaisuuksien kunto on tunnistettu ja on pyritty toimimaan ennakoivasti. Omaisuuksien arvon säilyttäminen edellyttää myös linjausta investointien rahoituksen järjestämisestä, hinnoitteluperiaatteista sekä vuokrien ja käyttömaksujen tasosta. Omaisuuksien käytettävyyttä arvioidaan siltä kannalta, miten se palvelee tulevaisuuden palvelutarjonnassa. Palvelutuotannon käytöstä poistuvia kohteita on alaskirjattu säännöllisesti. Maaomaisuuden ympäristövastuisiin on varauduttu tekemällä varauksia muun muassa pilaantuneiden maiden ja vanhojen kaato- paikkojen kunnostusta varten.

Kaupungin taloudenhoidon kannalta merkittävän riski on myös kiinteistöjen ja kunnallistekniikan korjausvelka. Korjausvelkalaskelma päivitetään tavallisesti vuosittain edellisen vuoden tilinpäätöstietojen perusteella. Vuoden 2021 osalta kiinteistöjen korjausvelan laskentaa ei suoritettu henkilöresurssivajeen vuoksi, joten korjausvelkaa koskevat tiedot ovat samat kuin vuoden 2021 tilinpäätöksessä. Korjausvelan määrä muodostuu rakennusten teknisen arvon vähenemisestä rakennusten kulumisen vuoksi. Korjausvelka kuvaa rahamäärää, joka rakennuksista on tingitty, jotta ne olisivat kohtuullisessa käyttökelpoisessa kunnossa. Laskennallisen korjausvelan määrää vähenee tehtyjen peruskorjausinvestointien vaikutuksesta. Rakennukseen kohdistuva korjausvelka poistuu myös silloin, kun rakennus puretaan.

Kiinteistöjen korjausvelka on kaikkiaan noin 98,4 miljoonan euron suuruinen (2020), ilman realisoitavien rakennusten osuutta (ns. C-salkku) noin 53,5 miljoonaa euroa. Päällystettyjen katujen korjausvelan arvioidaan olevan noin 10,1 miljoonaa euroa ja sorapintaisten katujen noin 0,6 miljoonaa euroa.

Mikkelin kaupungin kiinteistöjen korjausvelan kehittyminen		
Vuosi	euroa	euroa, ilman C- salkkua (realisoitavat rakennukset)
2012	60 milj. euroa	28 milj. euroa
2013	61 milj. euroa	30 milj. euroa
2014	66 milj. euroa	32,5 milj. euroa
2015	70,5 milj. euroa	35,3 milj. euroa
2016	73,9 milj. euroa	38,5 milj. euroa
2017	83,1 milj. euroa	45,4 milj. euroa
2018	90,6 milj. euroa	51,9 milj. euroa
2019	92,6 milj. euroa	50,4 milj. euroa
2020	98,4 milj. euroa	53,5 milj. euroa

Syksyllä 2022 päivitetyn arvion mukaan päällystettyjen katujen korjausvelka on n. 11,4 miljoonaa euroa ja sorapintaisten katujen n. 0,74 miljoonaa euroa.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä on annettu erikseen kohdassa 1.2.

1.2 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Kuntalaissa (410/2015) säädetään kunnan ja kuntakonsernin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Kuntalain 39 §:n mukaan kaupunginhallituksen on huolehdittava kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskien hallinnasta. Kaupunginhallituksella on vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistamisesta ja asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Kaupunginhallituksen alaiset toimielimet vastaavat omien tehtävälänsä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta, tuloksellisuudesta sekä niistä raportoinnista hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti. Johtavien viranhaltijoiden, erityisesti tilivelvollisten, tehtävänä on toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta vastuualueellaan ja raportoida niistä hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt joulukuussa 2017 kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Niillä luodaan puitteet kaupunkikonsernin ohjaus- ja johtamisjärjestelmän organisointiin ja yhdenmukaistamiseen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan näkökulmasta, tavoitteena vahvistaa konsernitason hyvä hallinto- ja johtamistapaa.

Mikkelin kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje on päivitetty viimeksi päätöksellä KH 10.2.2020 § 52. Ohjeen tarkoituksena on varmistaa ja edistää sisäisen valvonnan käytännön toteutusta Mikkelin kaupunkikonsernissa sekä tiedottaa sisäisen valvonnan merkityksestä, velvoitteista ja vastuista koko henkilöstölle. Mikkelin kaupungin konserniohjeen mukaisesti (viimeisin päivitys KV 7.6.2021 § 82) kaupungin antamien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeita tulee noudattaa myös konserniyhtiöissä. Ohjeessa määritetään sisäisen valvonnan vastuuta sekä tehtäviä toimenpiteitä ja toimintaan liittyviä raportointivelvoitteita.

Mikkelin kaupunkikonsernissa riskeillä tarkoitetaan epävarmuustekijöitä, tapahtumia tai tapahtumaketjuja, joiden toteutuessa konserni tai sen yksikkö ei saavuta sille asetettuja tavoitteita ja/tai kokee huomattavia menetyksiä. Kaupunkikonsernin riskit jaotellaan neljään pääryhmään, jotka ovat strategiset, taloudelliset ja toiminnalliset riskit sekä vahinkoriskit. Kaikkiin näihin ryhmiin voi kuulua sekä sisäisiä että ulkoisia riskejä.

Riskienhallintaprosessi perustuu:

- riskin tunnistamiseen ja kuvaamiseen
- riskin toteutumisen vaikutusarviointiin (merkittävyteen) ja riskin toteutumisen todennäköisyyteen
- mahdollisuuden hallita riskiä eri menetelmillä (valvonta)
- riskeistä raportoinnista ja riskien seurantaan

Kaupunginhallituksella on operatiivinen vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistamisesta ja asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Kaupunginhallitus päättää sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevista ohjeista sekä vastaa tilinpäätöksen toimintakertomuksessa annettavasta sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan järjestämisen selonteosta. Lisäksi Mikkelin kaupungin viranhaltijoista koostuvan konserniohjausryhmän tehtävänä on koordinoita ja kehittää kaupunkikonsernin sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa.

Kaupunginhallituksen alaiset toimielimet vastaavat omalla tehtävälänsä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä merkittävimpien riskien raportoinnista kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Konserniyhteisöjen hallitukset ja toimitusjohtajat vastaavat yhtiöiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta. Konserniyhteisöt raportoivat konsernijohtolle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta sekä merkittävien riskien hallinnasta konserniohjeen mukaisesti.

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa toteuttavat myös kaikki työntekijät kaikilla organisaatiotasolla osana toimintarutiineja. Kaikkien tulosalueiden ja tulosyksiköiden on toimintaa ja tarvittavia resursseja suunnitellissaan otettava huomioon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asettamat vastuut ja velvoitteet.

Tarkempi selonteko merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä on esitetty omana kappaleenaan 1.1.9. Konsernivalvontaa koskeva selonteko on annettu erikseen kohdassa 1.6.5. Kaupunki laatii myös erillisenä tietotilinpäätöksen, joka esitellään kaupunginhallitukselle tilinpäätöksen käsittelyaikataulua noudatellen. Tietotilinpäätös kuvaa tietojenkäsittelyn nykytilan, sekä arvion tietosuojan ja tietoturvan toteutumisesta sekä kehittämistarpeista. Tietotilinpäätös ei ole julkinen.

Vuoden 2022 aikana toteutettiin myös konsernitason sisäisen valvontaan ja riskienhallintaan liittyvien ohjeiden ja toimintamallien yhdenmukaistamista. Kehittämistoimenpiteet perustuivat omistajaohjauksen sisäisen tarkastuksen raportissa esiin nousseisiin suosituksiin.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arvioinnit vuodelta 2022

Tilinpäätösraportoinnin yhteydessä lautakunnat ja johtokunnat täyttivät toiminnallisen raportoinnin ohella sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointilomakkeen, jonka kaupunginhallitus on hyväksynyt (2.5.2016 § 148 / päivitys 10.2.2020 § 52) osana sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjetta. Lomakkeen osa-alueista annettujen arvioiden keskiarvot (asteikolla 1–4 / ei sovellu) olivat seuraavan taulukon mukaiset. Keskiarvoissa on huomioitu myös liikelaitosten arvioinnit kattavan kokonaiskuvan muodostamiseksi.

OSA-ALUE	KESKIARVO	MUUTOS V.2021
Toiminnan seuranta	3,60	-0,11
Toimintakulttuuri	3,58	+0,12
Omaisuuuden hankinta, luovutus ja hoito	3,50	-0,17
Organisaatorakenne	3,50	+0,06
Tietojärjestelmien kontrollit	3,43	+0,14
Lainsäädäntö ja kaup sis ohjeet	3,34	-0,10
Tiedonkulku	3,33	+0,10
Toiminnan tavoitteet	3,32	+0,06
Tietojärjestelmät	3,31	0
Riskien tunnistaminen	3,29	-0,09
Prossien kontrolloitu suunnittelu	3,29	+0,03
Sisäinen arviointi	3,19	+0,22
Ulkoisen arviointi	3,13	-0,12
Riskien arviointi	3,13	0
Resurssit	3,05	-0,15
Riskienhallintamenettelyt	3,00	-0,13
Kontrollien toimivuuden arviointi	2,96	0
Raportointijärjestelmät	2,93	-0,07
Riskeihin vastaaminen	2,77	+0,25

Edellisvuoden tapaan parhaiten toimiviksi riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan osa-alueiksi arvioidaan toiminnan seuranta, omaisuuden hallinta, organisaation toimintakulttuuri sekä organisaation rakenne.

Vaikka riskeihin vastaaminen -osiossa vastausten keskiarvo on kohentunut edellisvuodesta, arvioidaan se edelleen heikoimmaksi osa-alueeksi. Lisäksi raportointijärjestelmät ja kontrollien toimivuuden arviointi kuuluivat heikoimmiksi arvioituihin osioihin. Merkittäviä negatiivisia muutoksia edellisvuoteen nähden ei arvioissa esiinny.

Kaikkien arviointilomakkeilla annettujen arvosanojen keskiarvo on 3,25 arvosteluasteikolla 1–4. Käytännössä muutosta aiempiin vuosiin ei ole tapahtunut, sillä vuoden 2021 tilinpäätöksessä vastaava luku oli 3,24 ja vuonna 2020 keskiarvo oli 3,23. Heikoimmaksikin arvioidun osa-alueen keskiarvo on 2,77, joten yleisesti ottaen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan eri osa-alueiden arvioidaan tulevan hyvin huomioiduksi osana organisaation päivittäistä toimintaa.

Talousarviossa vuodelle 2022 arvioitiin koronaviruspandemian vaikutusten kaupungin talouteen näyttävästi edeltäviä vuosia vähäisempänä. Koronavirusta esiintyi runsaasti, mutta rokotuskattavuuden myötä tilanne oli aiempaa paremmin hallinnassa. Koronatestaus aiheutti kuitenkin osaltaan sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannuksiin kasvua, mutta näitä kustannuksia kompensoi vuoden 2021 kustannuksiin perustuen saadut takautuvat koronakorvaukset, sekä myös korvaukset vuoden 2022 koronatestaukseen perustuen. Muilta osin sosiaali- ja terveyspalvelujen kasvavien menojen tuomat talouden riskit kuitenkin tunnistettiin vahvasti, mutta tiedossa oli myös heikot vaikutusmahdollisuudet kustannusten nousun jarruttamiseksi; sote-menojen ylittyminen Essoten alun perin esittämistä arvioista oli tunnistettu riski, joka mm. kuntayhtymään kohdistetuista ohjaustoimista huolimatta toteutui.

Venäjän hyökkäyssota ja sen vaikutukset eivät kuuluneet ennakoitavissa oleviin riskeihin, mutta helmikuussa Venäjän aloittama hyökkäys Ukrainaan ulottuu vaikutuksiltaan myös Mikkelin kaupungin toimintaan. Hyökkäyksen aiheuttama epävarmuus on vaikutuksiltaan varsin laaja-alainen. Mikkelin kaupungin toiminnassa vaikutukset näkyvät suuremmin mm. pakolaisten saapumisena ja heille tuotettavina perusopetuspalveluina, sekä energiakriisiin varautumisena.

Taloudellisesti energiakriisi on nostanut energiakustannuksia, kiihdyttänyt inflaatiota ja saanut korot nousemaan odotettua nopeammin. Edellisten muutosten vaikutukset tuntuvat Mikkelin kaupungin taloudessa jo vuonna 2022, mutta vaikutukset ovat huomattavasti voimakkaampia vuonna 2023.

Liikelaitos Otavian valtionosuuksien 13,2 miljoonan euron takaisinperintään kohdistuva taloudellinen riski realisoitui vuoden 2021 ja 2022 alkuvuoden aikana siten, että Itä-Suomen hallinto-oikeus hylkäsi Mikkelin kaupungin tekemän oikaisuvaatimuksen opetus- ja kulttuuriministeriön takaisinperintäpäätöksestä, eikä valituslupaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen myönnetty. Mikkelin kaupunki lähetti valtiovarainministeriölle alkuvuodesta 2022 akordihakemuksen, jolla pyydetiin ensisijaisesti saatavan anteeksiantamista 11,8 miljoonan euron osalta, tai toissijaisesti takaisinperittävän summan merkittävää kohtuullistamista. Akordihakemus hylättiin, joten 13,2 miljoonaa euroa jäi kaupungin maksettavaksi erikseen laaditun maksusuunnitelman mukaisesti vuosien 2022-2024 aikana.

Etelä-Savon käräjäoikeus antoi 28.12.2022 (nro 22/878) tuomion Vesiliikelaitoksen jätevedenpuhdistamon ja Kenkäveronniemen tulopumppaamon urakkasopimusten purkuun liittyvään vahingonkorvausasiaan. Mikkelin kaupunki tuomittiin maksamaan urakoitsijalle vahingonkorvauksia, viivästyskorjoja ja maksamattomia urakkahintoja sekä lisätöitä. Vahingonkorvausluontoisten maksujen ja viivästyskorjojen vaikutus vuoden 2022 tuloslaskelmaan on yhteensä noin 10 miljoonaa euroa. Tuomio ei ole lainvoimainen ja kaupunki on ilmoittanut tyytymättömyytensä käräjäoikeuden tuomioon. Asian käsittely jatkuu vuoden 2023 aikana.

Omaisuuksivahinkoihin on varauduttu omaisuus- ja vahinkovakuutuksin. Vuonna 2022 vältyttiin merkittävilä omaisuusvahingoilta.

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen

Sisäinen tarkastus on riippumatonta ja objektiivista arviointi-, varmistus- ja konsultointitoimintaa, joka on luotu tuottamaan lisäarvoa organisaatiolle ja parantamaan sen toimintaa. Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on avustaa kaupunginhallitusta ja kaupunginjohtajaa heidän valvontatehtävässään. Sisäinen tarkastus tukee organisaatiota sen tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation riskienhallinta-, valvontasekä johtamis- ja hallintoprosessien tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen. Sisäinen tarkastus on riippumatonta tarkastettavista toiminnoista eikä sillä ole toimivaltaa eikä vastuuta tarkastettavien toimintojen suhteen.

Sisäistä tarkastusta 2022 suoritti kilpailutetun palvelusopimuksen perusteella KPMG. Kaupunginhallituksessa käsiteltiin 21.2.2022 § 74 konserniohjauksen sisäisen tarkastuksen raportti (tarkastus toteutettu loppuvuodesta 2021). Tarkastuksen tavoitteena oli arvioida ja kehittää konserniohjaukseen liittyviä käytäntöjä ja toimintamalleja, ja esiin nousseet kehittämistoimenpiteet tuli viedä käytäntöön vuoden 2022 aikana. Kehittämistoimenpiteet käynnistettiin kaupunginhallituksen edellyttämällä tavalla vuoden 2022 aikana, mutta osa toimenpiteistä on tilinpäätöksen laatimishetkellä toteutukseltaan vielä hieman kesken.

Vuoden 2022 aikana toteutettiin tarkastussuunnitelman (kh 21.2.2022 § 75) mukaisesti kaksi sisäistä tarkastusta. Kesän aikana toteutettiin *seurantatarkastus*, jossa arvioitiin vuonna 2020 toteutetun *hankinnan ja hankintoihin liittyvän sopimushallinnan* tarkastuksen myötä annettujen suositusten ja päätettyjen toimenpiteiden toteutumista. Syksyllä toteutettiin *kiinteistöinvestointien hallinnan sisäinen tarkastus*, jossa arvioitiin kiinteistöinvestointien hallintaan liittyviä prosesseja ja toimintamalleja suhteessa Mikkelin kaupungin sisäisiin ohjeistuksiin sekä johtaviin hyvän hallintotavan ja sisäisen valvonnan käytäntöihin. Molemmat tarkastusraportit käsiteltiin kaupunginhallituksen kokouksessa 16.1.2023 § 17, ja tarkastuksissa esiin nousseet kehittämistoimenpiteet aikataulutettiin vietäväksi käytäntöön vuosien 2022-2023 aikana.

Sopimustoiminta

Sopimusten valvonta kohdistuu niiden laadintaan, täytäntöönpanoon ja noudattamiseen. Sopimusten hyväksymisoikeuksista on määräykset johtosäännöissä. Sopimusten valvontavastuu on joko sopimuksen hyväksyjällä tai hänen määräämällään taholla. Toimielinten hyväksymien sopimusten osalta valvontavastuu on toimialan johtajalla tai hänen määräämällään.

Kaupunki hankkii enenevässä määrin myös peruspalveluja ulkopuolisilta palveluntuottajilta. Uudet sopimukset talennetaan käytössä olevaan sähköiseen sopimustenhallintajärjestelmään. Ohjeistuksen mukaan myös kaikki vanhat voimassa olevat sopimukset siirretään järjestelmään, minkä myötä sähköisen sopimusrekisterin päivitys etenee. Kaupunkikonsernin alati verkottuvassa toiminnassa sopimusriskien hallinnan tärkeys korostuu entisestään. Sopimusten määrä lisääntyy jatkuvasti ja niiden sisällöt ovat yhä monimutkaisempia. Sopimusosaamisen ja sopimusten valvonnan tarve tulee kaupunkikonsernissa edelleen lisääntymään.

Konsernissa tehdään useita avustus- ja kumppanuussopimuksia, joiden valvonta on tärkeää. Toimintaa ohjaavat avustusperiaatteet on hyväksytty kaupunginhallituksessa 25.9.2017 § 83. Avustus- ja kumppanuusyhteisöjen taloudellista

tilaa, yhteisöille kohdistettujen laskujen maksua ja tiliöintejä sekä yhteisön raportoimaa avustusvarojen käyttöä tulee seurata säännöllisesti ja systemaattisesti.

Kumppanuustoiminta vuonna 2022

Mikkelin kaupungin avustusperiaatteiden mukaisesti (KH 25.9.2017 § 83) kaupunki myöntää avustuksia mikkeliläisille tai Mikkelissä toimiville rekisteröidyille yhdistyksille, järjestöille, yhteisöille ja yksittäisille toimijoille. Avustusten ohella hankitaan yhdistyksiltä ja muilta toimijoilta vastikkeellisia palveluja ja tehdään yhteistyö- ja kumppanuussopimuksia, joiden vaikuttavuus on suuri ja/tai kaupungin nykyinen avustus on merkittävä. Vastikkeelliset palvelut ja yhteistyösopimukset voivat sisältää monenlaisia tapahtumia ja erilaista toimintaa. Kunkin kumppanuussopimuksen hyväksyy lautakunta oman toimivaltansa puitteissa tai kaupunginhallitus, mikäli sopimus koskee työllisyyden hoitoa, kaupunkimarkkinointia tai sisältönsä puolesta ei kuulu minkään lautakunnan toimivaltaan. Valtuustokaudeksi tehtävien kumppanuussopimusten avustuksen ehtona on, että kaupunginvaltuusto myöntää toimintaan määrärahan vuosittain.

Kaupunginjohtajan hyväksymät kumppanuussopimukset

20.01.2022 § 2 Mikkelin Reservinupseerit ry 250 euroa
8.4.2022 § 10 Haukivuorelaiset ry 1 800 euroa
17.06.2022 § 24 Kerran Nii Oy 1 500 euroa
14.07.2022 § 12 SCT Eventis Oy 10 000 euroa
22.08.2022 § 33 Jukurit HC Oy 5 000 euroa
21.09.2022 § 37 Anttolan Urheilijat ry 1 000 euroa
23.9.2022 § 39 Mikkelin Palloilijat ry 1 500 euroa
30.9.2022 § 40 Puula-forum 744 euroa
2.11.2022 § 48 Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulun Opiskelijakunta Kaakko

Kaupunginhallituksen hyväksymät kumppanuussopimukset

7.2.2022 § 58 Mikkelin Eläinsuojeluyhdistys ry 8.500 euroa
21.2.2022 § 83 Mikkelin Musiikkijuhlien kannatusyhdistys ry 90.000 euroa
21.2.2022 § 85 Mikkelin Ravirata Oy 18.000 euroa
21.2.2022 § 89 Taito Itä-Suomi ry 29.250 euroa
21.2.2022 § 88 Mikkelin kesäyliopiston kannatusyhdistys ry 32.850 euroa
21.2.2022 § 97 Mikkelin Torikauppiat ry 3.600 euroa
21.2.2022 § 86 Etelä-Savon Liikunta ry 5.000 euroa
21.2.2022 § 93 Lady Bouncers ry 7.200 euroa
21.2.2022 § 92 Mikkelin Palloilijat ry 6.300 euroa
21.2.2022 § 87 Mikkelin Hiihtäjät ry 5.000 euroa
14.3.2022 § 112 Mikkelin kaupunkikeskustan kehittämisyhdistys Mikke ry 30.000 euroa.
14.3.2022 § 111 Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkiston Säätio 140.000 euroa
4.4.2022 § 162 Mikkelin Oppaat ry 1.000 euroa
20.6.2022 § 278 Mikkelin kehitysyhtiö Miksei Oy 1.215.000 euroa
22.8.2022 § 306 Jukurit HC Oy 45.000 euroa + mahdoll. playoff-bonus 15.000 euroa/kausi 2022-2023
31.10.2022 § 385 Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy (Memory Campus ja Kalevankangas -kehittämislustojen kumppanuus 2022-2025) 120.000 euroa/vuosi
7.12.2021 § 520 Mikkelin Toimintakeskus ry (työllisyydenhoidon kehittämiskumppanuus 2022-2023) 1.400.000 euroa/vuosi
19.12.2022 § 494 Työväen Näyttämöpäivien kannatusyhdistys ry 45.000 euroa/vuosi (2023-2024). Koronasta johtuen Näyttämöpäiviä ei järjestetty 2021-2022.
19.12.2022 § 497 Mikkelin Kampparit ry 9.000 euroa/kausi 2022-2023

Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan hyväksymät kumppanuussopimukset

30.1.2019 § 17 Jalkaväkimuseon säätio, 51 300 euroa
22.5.2019 § 68, Hattu ry (harrastajateatterit) voimassa toistaiseksi, ei suoraa rahallista tukea
23.9.2020 § 84, Sodan ja rauhan keskus Muisti Oy, 50 000 euroa
26.5.2021 § 51, 4H-yhdistys, 56 700 euroa
15.12.2021 § 110, Hope ry, 12 600 euroa
26.1.2022 § 21, Mikkelin Mikaeli Oy, 220 000 euroa
26.1.2022 § 22, Mikkelin Teatterin kannatusyhdistys ry, 1 045 600 euroa
26.1.2022 § 23, Mikkelin Musiikkiopiston kannatusyhdistys ry, 346 800 euroa

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloksen muodostuminen ja tuloslaskelman tunnusluvut

Tilikauden tuloksen muodostumista kuvataan tuloslaskelmassa. Tuloslaskelma osoittaa, kuinka tilikauden tuotot riittävät vuotuisten toiminnasta aiheutuvien kulujen kattamiseen. Virallisessa tuloslaskelmassa osoitetaan ulkoiset tuotot ja kulut, joiden pohjalta seuraavaa analyysia on tehty. Tilikaudelle jaksotettujen tulojen riittävyys jaksotettuihin menoihin osoitetaan tuloslaskelman välitulosten eli toimintakatteen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla. Arvioinnissa käytetään tuloslaskelman eristä ja välituloksesta laskettuja tunnuslukuja. Tuloslaskelman analysoinnissa vertaillaan tuloslaskelman eriä edellisen vuoden tilinpäätökseen, jolloin voidaan arvioida esimerkiksi toimintatuottojen ja -kulujen vuotuista muutosta.

Tulojen kehitys

Tilinpäätöksen tuloja vertailtaessa on huomioitava koronaepidemian vaikutus erityisesti avustustuloihin. Sekä tilikaudella 2022 että 2021 valtion kunnille sote-kuluihin osoittamat koronatuotetoteutettiin sosiaali- ja terveysministeriön myöntämällä valtionavustuksilla. Vuoden 2022 tilinpäätös sisältää STM:n korona-avustuksia 14,3 miljoonalla eurolla, kun vuoden 2021 tilinpäätökseen näitä avustuksia kirjattiin 7,8 miljoonaa euroa. Huomionarvoista kuitenkin on, että tilikaudelle 2022 tuloutuneiden avustusten kokonaissummasta 9,4 miljoonaa euroa muodostuu vuoden 2021 koronakustannuksiin takautuvasti myönnetystä harkinnanvaraisesta valtionavustuksesta. Vielä vuonna 2021 kuntien yhteisöveron jako-osuus oli yhtenä koronakimuna korotettu 10 prosenttiyksiköllä. Korotuksen vaikutus vuoden 2021 yhteisöverotuloihin oli noin 5 miljoonaa euroa. Jako-osuuden korotus ei jatkunut enää vuonna 2022. Tästä huolimatta Mikkelin v. 2022 osuus yhteisöveron tuotosta laski vain n. 1,1 miljoonalla eurolla edelliseen vuoteen verrattuna.

Kuten toimintakertouksen kohdassa 1.1.4 on selostettu, koronapandemian nettovaikutus kaupungin v. 2022 tulokseen oli kokonaisuudessaan noin + 8,1 miljoonaa, kun huomioidaan vuoden 2022 puolella myönnetty takautuva harkinnanvarainen korona-avustus vuoden 2021 koronan sote-kustannuksiin. Ilman edeltävän vuoden kustannuksiin myönnettyä avustusta oli vuoden 2022 aikana toteutuneiden koronaan liittyvien erien nettovaikutus noin -1,3 miljoonaa euroa. Vuoden 2021 tilinpäätöksessä koronan nettovaikutukseksi kaupungin talouteen arvioitiin noin -5,9 miljoonaa euroa.

Mikkelin kaupungin tuottojen (toimintatuotot, verotulot ja valtionosuudet) kokonaismäärä oli yhteensä 462 miljoonaa euroa. Vuoden 2021 tuottojen kokonaismäärään (431,1 miljoonaa euroa) verrattuna kasvua oli 7,2 prosenttia. Verotulot kasvoivat 8,8 miljoonalla eurolla eli 3,7 prosentilla 245,9 miljoonaan euroon. Valtionosuuksissa, joita kertyi 135,9 miljoonaa euroa, oli kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 8 miljoonaa euroa eli 6,3 prosenttia. Valtionosuuksien osalta on syytä huomata, että kasvusta 1,6 miljoonaa euroa selittyy Mikkelille vuonna 2022 myönnetyllä harkinnanvaraisella valtionosuuden korotuksella.

Toimintakulujen kehitys

Mikkelin kaupungin toimintakulujen kokonaismäärä oli 440,8 miljoonaa euroa (416,9 milj. e vuonna 2021). Vielä vuonna 2022 palvelujen ostot olivat kaupungin suurin kustannuserä niihin viimeistä kertaa sisältyneen sosiaali- ja terveyspalveluiden kuntalaskutusosuuden (Essote) vuoksi. Palveluostojen kokonaismäärä oli 298,9 miljoonaa euroa (282 milj. e vuonna 2021). Palveluostoihin sisältyvät Essoten laskuttamat sote-kustannukset olivat kaupungin kirjanpidon mukaan noin 251,2 miljoonaa euroa (236,4 milj. euroa vuonna 2021). Sote-kustannukset kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 6,3 prosenttia, ja ne ylittivät talousarvion yli 24,5 miljoonalla eurolla. Kaupungin oman toiminnan palveluostojen osuus, toisin sanoen palveluostojen määrä ilman Essoten kustannuksia, oli n. 47,7 miljoonaa euroa vuonna 2022, kun edellisen tilikauden vastaava luku oli 45,6 miljoonaa euroa. Kasvua oli noin 4,7 prosenttia.

Palkat ja palkkiot olivat 81,3 miljoonaa euroa nousten edellisestä vuodesta n. 3,7 miljoonalla eurolla (+ 4,83 prosenttia). Henkilöstökulut kokonaisuutena olivat 104,7 miljoonaa euroa, joka on 4,9 miljoonaa euroa eli 4,9 prosenttia enemmän kuin vuonna 2021.

Aine-, tarvike- ja tavarakulut olivat noin 16,1 miljoonaa euroa, joka on 1,3 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2021. Avustukset-tiliryhmän 9,7 miljoonan euron kustannukset olivat 0,7 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuonna 2021. Tiliryhmä sisältää varsinaisten avustusmenojen lisäksi mm. työmarkkinatuen kuntaosuuden sekä Kansaneläkelaitoksen kaupungilta laskuttaman rahoitusosuuden lasten kotihoidon tuesta. Muut toimintakulut olivat noin 11,4 miljoonaa euroa, 1,5 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisenä vuonna.

Rahoitustuottojen ja -kustannusten nettomäärä koheni noin 0,4 miljoonalla eurolla. Korkokulujen määrä, 2,9 mil-

joonaa euroa, laski edellisestä vuodesta noin 0,3 miljoonalla eurolla. Korkokulujen taso oli vielä vuonna 2022 varsin kohtuullinen kaupungin merkittävään velkamäärään nähden. Kustannuserään liittyy rahoitusmarkkinoiden tilanteen vuoksi huomattava nousupaine, ja vuoden 2023 korkokulujen arvioidaankin olevan kaksinkertaiset vuoteen 2022 verrattuna. Korkotuotot olivat lähes edellisen vuoden tasolla (1,1 miljoonaa), muut rahoitustuotot taas nousivat noin 1,9 miljoonalla eurolla 6,9 miljoonaan euroon. Muiden rahoitustuottojen kasvuun vaikutti edellistä vuotta korkeampien osinkotuottojen lisäksi Essoten kassavarantorahaston purkaminen, jonka johdosta Mikkelille tilitettiin sen osuutena rahaston varoista noin 0,8 miljoonaa euroa. Muut rahoituskustannukset kasvoivat 1,7 miljoonalla eurolla aiemmasta vuodesta; nousun taustalla on ennen kaikkea Vesiliikelaitoksen tilinpäätökseen tehty pakollinen varaus, johon sisältyy satunnaisiin kustannuksiin kirjattujen vahingonkorvausluontoisten maksujen lisäksi myös viivästyskorkoja. Vesiliikelaitoksen pakollisen varauksen taustoista kts. tarkemmin toimintakertomuksen kohta 1.1.4 ja tilinpäätöksen liitetieto nro. 4.

Käyttöomaisuudesta tehtävät suunnitelman mukaiset poistot tehdään kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeiden mukaisesti, ja niiden määrä oli noin 22,4 miljoonaa euroa vuonna 2022. Suunnitelman mukaisten poistojen lisäksi omaisuudesta tehtiin kertapoistoja 2,2 miljoonalla eurolla, joten poistojen ja arvonalentumisten yhteismäärä oli noin 24,6 miljoonaa euroa. Vuoden 2021 poistojen ja arvonalentumisten kokonaismäärä oli noin 21,7 miljoonaa euroa, josta kertapoistojen osuus oli 1,1 miljoonaa euroa. Suunnitelman mukaisten poistojen kasvun taustalla merkittävin yksittäinen tekijä on Mikkelin Vesiliikelaitoksen uusi jätevedenpuhdistamo; vuoden 2021 tilinpäätös sisälsi elokuussa 2021 aktivoidun investoinnin poistoja viiden kuukauden ajalta, kun vuodelta 2022 poistot luonnollisesti kirjattiin koko vuoden ajalta. Jätevedenpuhdistamon poistot ovat noin 2,8 miljoonaa euroa vuodessa.

Satunnaiset erät

Satunnaisten erien 8,3 miljoonan euron kulukirjaus liittyy Vesiliikelaitoksen tilinpäätökseen kirjattuun pakolliseen varaukseen. Vesiliikelaitoksen pakollisen varauksen taustoista kts. tarkemmin toimintakertomuksen kohta 1.1.4 ja tilinpäätöksen liitetieto nro. 4.

Tilikauden alijäämä

Tilikauden 2022 alijäämä oli 7,2 miljoonaa euroa. Vuoden 2021 tilinpäätös oli 3,8 miljoonaa euroa alijäämäinen, joten tulos heikkeni edelliseen vuoteen verrattuna 3,4 miljoonalla eurolla. Tilikaudelta muodostunut alijäämä nosti Mikkelin kaupungin kumulatiivisen alijäämän määrän 40,8 miljoonaan euroon.

Tunnusluvut

Toimintakate ja vuosikate

Toimintakate on toimintatuottojen ja kulujen erotus, joka osoittaa, kuinka paljon käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösennusteiden keskimääräinen toimintakate heikkeni 7,4 prosenttia vuoteen 2021 verrattuna. Mikkelin toimintakate kasvoi 9,9 miljoonaa euroa eli 2,8 prosenttia ollen -360 miljoonaa euroa (-350,1 miljoonaa euroa vuonna 2021).

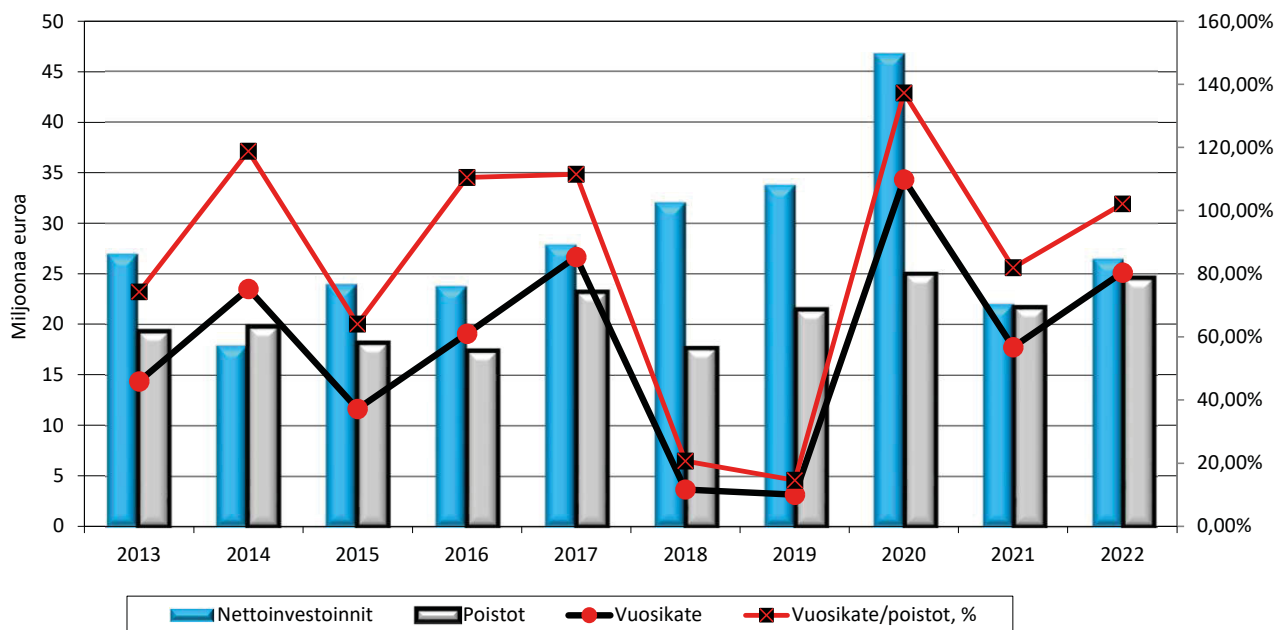
Tuloslaskelmassa vuosikate osoittaa tulo- ja rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo- ja rahoituksen riittävyttä. Perusoletuksena tulo- ja rahoitus on riittävä, jos vuosikate on käyttöomaisuuden poistojen suuruinen. Kuntien ja kuntayhtymien ennakkolisissä tilinpäätöstiedoissa vuosikate heikkeni edellisestä vuodesta 11,6 prosentilla. Mikkelin kaupungin vuosikate oli 25,1 miljoonaa euroa, ja se vahvistui edellisestä vuodesta noin 7,4 miljoonalla eurolla eli 41,6 prosentilla. Asukasta kohden laskettuna vuosikatetta muodostui noin 483 euroa, kun vuonna 2021 vastaava tunnusluku oli 340 euroa per asukas. Aiemmasta vuodesta poiketen vuosikatteen määrä riitti kattamaan tilikaudella tehdyt poistot ja arvonalentumiskirjaukset. Vuosikate ei kuitenkaan riittänyt poistojen lisäksi kattamaan satunnaisten erien 8,3 miljoonan euron kulukirjausta.

Investointien rahoitus tulo- ja rahoituksella ilman lainamäärän lisäämistä edellyttäisi, että vuosikate olisi vuotuisia nettoinvestointeja suurempi. Mikkelin 25,1 miljoonan euron vuosikate oli riittämätön noin 26,5 miljoonan euron nettoinvestointeihin nähden (nettoinvestoinnit = investoinnit - rahoitusosuudet investointeihin - pysyvien vastaavien myynnit).

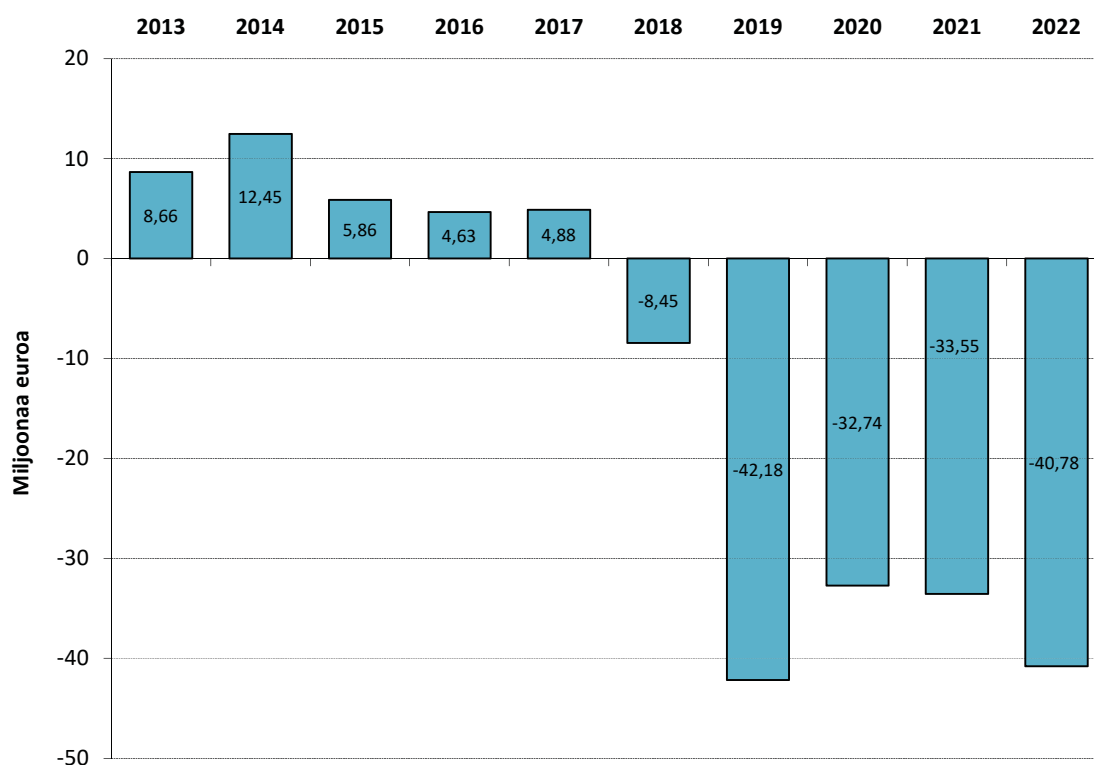
Tulos ja ylijäämä

Tilikauden tulos kuvaa tilikaudelle kuuluvien tuottojen ja kulujen erotusta. Siinä huomioidaan myös pitkävaikutteisten tuotantotekijöiden käyttöä kuvaavat poistot, arvonalennukset sekä satunnaiset erät. Tilikauden ylijäämä voidaan siirtää varauksiin, rahastoida tai liittää tilinpäätöstä seuraavan vuoden tilinpäätöksessä edellisiltä vuosilta kertyneeseen yli- tai alijäämään. Ylijäämää lisääviä tai alijäämää vähentäviä eriä ovat varausten ja rahastojen vähentäminen. Tilikauden tulos oli -7,8 miljoonaa euroa, ja noin 0,6 miljoonan euron poistoeron vähennyksen jälkeen tilikauden alijäämäksi muodostui 7,2 miljoonaa euroa. Mikkelin kaupungin taseessa on vuoden 2022 tilinpäätöksessä noin 40,8 miljoonaa euroa kumulatiivista alijäämää, joka on katettava vuoden 2023 loppuun mennessä.

Vuosikatteen, nettoinvestointien ja poistojen kehitys vuosina 2013–2022

Tilikausien kumulatiivinen yli- ja alijäämä vuosina 2013–2022

Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

Ulkoinen

1 000 euroina

	01.01.-31.12.2022	01.01.-31.12.2021
Toimintatuotot		
Myyntituotot	39 201	33 701
Maksutuotot	5 263	4 766
Tuet ja avustukset	21 335	13 495
Muut toimintatuotot	14 369	14 163
Toimintatuotot yhteensä	80 169	66 124
Valmistus omaan käyttöön	670	647
Toimintakulut		
Henkilöstökulut	-104 721	-99 804
Palkat ja palkkiot	-81 308	-77 563
Henkilösivukulut	-23 414	-22 241
Palvelujen ostot	-298 926	-281 958
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-16 111	-14 804
Avustukset	-9 733	-10 463
Muut toimintakulut	-11 353	-9 890
Toimintakulut yhteensä	-440 845	-416 919
Toimintakate	-360 006	-350 148
Verotulot	245 937	237 122
Valtionosuudet	135 900	127 869
Rahoitustuotot ja -kulut	3 285	2 894
Korkotuotot	1 084	1 141
Muut rahoitustuotot	6 864	4 981
Korkokulut	-2 866	-3 145
Muut rahoituskulut	-1 797	-83
Vuosikate	25 115	17 736
Poistot ja arvonalentumiset	-24 592	-21 664
Satunnaiset erät	-8 331	
Tilikauden tulos	-7 807	-3 928
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	576	-2 615
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	0	2 699
Tilikauden ylijäämä (+) alijäämä (-)	-7 231	-3 844
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	18,2	15,9
Vuosikate/Poistot, %	102,1	81,9
Vuosikate, euroa/asukas	483	340
Asukasmäärä (ennakkoluku)	52 001	52 121

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= 100*Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)

Vuosikate prosenttia poistoista

=100 * Vuosikate/Poistot ja arvonalentumiset

1.3.2 Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmaan kootaan kaikki kaupungin rahan lähteet ja käytöt. Myös liikelaitoksen ja taseyksikön erät sisältyvät rahoituslaskelmaan.

Toiminnan ja investointien rahavirta

Toiminnan rahavirta kuvaa tuloslaskelmassa esitettyjen tuottojen ja kulujen vaikutusta rahavirtoihin osoittaen paljonko varsinainen toiminta on tuottanut tilikauden aikana rahavaroja käytettäväksi investointeihin ja lainojen lyhennyksiin. Tulorahoituksen korjauseerillä ja satunnaisten erien määrällä oikaistu toiminnan rahavirta oli noin 23,2 miljoonaa euroa, kun se edellisenä vuonna oli 14,25 miljoonaa euroa. Tulorahoituksen korjauseerät on aiemmasta vuodesta poiketen positiivinen luku, sillä tulorahoituksen korjauseeriin sisällytetään oikaisuna myös pakollisten varausten lisäykset ja vähennykset. Oikaisut tehdään, sillä kirjattu pakollinen varaus ei ole vielä rahan käyttöä; vastaavasti pakollisten varausten vähennys menojen toteutuessa huomioidaan tulorahoitusta vähentävällä oikaisulla. Vesiliikelaitoksen tilinpäätökseen kirjattiin pakollisia varauksia yhteensä noin 10 miljoonalla eurolla (kts. tarkemmin toimintakertomuksen kohta 1.1.4 ja liitetieto 4). Lisäksi Essote-kuntayhtymän kumulatiivisen alijäämän kattamiseen liittyen purettiin vuoden 2019 tilinpäätöksessä kirjattu noin 2,2 miljoonan euron pakollinen varaus.

Rahoituslaskelman investointien rahavirta muodostuu investointimenoista, niihin saaduista rahoitusosuuksista sekä pysyvien vastaavien luovutustuloista. Investointimenojen bruttomäärä oli 29,5 miljoonaa euroa vuonna 2022, kun edellisenä vuonna bruttoinvestoinnit olivat 26,9 miljoonaa euroa. Rahoitusosuudet investointimenoihin olivat noin 0,7 miljoonaa euroa. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot olivat 2,3 miljoonaa euroa. Näin ollen investointien rahavirta oli -26,5 miljoonaa euroa. Toiminnan ja investointien rahavirta oli yhteensä -3,2 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2021 oli -7,8 miljoonaa euroa.

Investointien tulorahoitusprosentti, joka kertoo, kuinka monta prosenttia investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella, oli 87,10 prosenttia (70,38 prosenttia vuonna 2021). Tulorahoitus ei näin ollen riittänyt kattamaan investointimenoja.

Rahoituksen rahavirta

Rahoitusrakenne muuttui vuoden 2022 aikana siten, että pitkäaikaisten lainojen määrä lisääntyi edelleen. Pitkäaikaisista uutta lainaa nostettiin 57 miljoonaa euroa ja pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 37,1 miljoonalla eurolla. Lyhytaikaisia kuntatodistuslainoja ei ollut tilinpäätöshetkellä lainkaan.

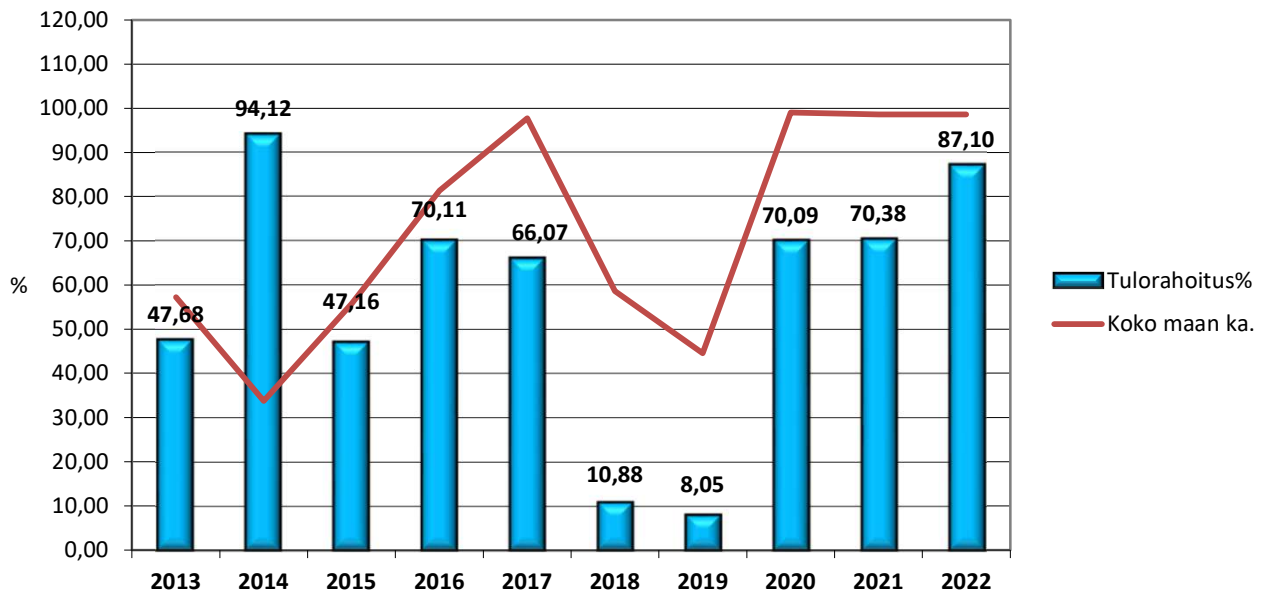
Kaupunginvaltuusto on päätöksellään 17.6.2019 § 78 hyväksynyt konsernirahoitus- ja takausperiaatteet. Rahoituksen rahavirrassa antolainauksen lisäyksistä havaitaan, että tilikauden aikana myönnettiin konsernilainoja 7 miljoonalla eurolla. Konsernilainaa myönnettiin 5,5 miljoonaa euroa Kiinteistökehitys Naistinki Oy:lle (KH 4.4.2022 § 160) ja 1,5 miljoonaa euroa Metsäsairila Oy:lle (KH 5.9.2022 § 319). Rahoituslaskelmasta voidaan myös todeta, että vuonna 2021 konsernipankista ei myönnetty konsernilainoja kaupunkiorganisaation ulkopuolelle. Vesilaitokselle vuonna 2021 myönnetty 8 miljoonan euron konsernilaina (KH 22.11.2021 § 470) ei näy ulkoisessa rahoituslaskelmassa sisäisten erien eliminoinnin vuoksi. Konsernipankkitoiminnalla tavoitellaan kaupunkikonsernille kokonaistaloudellisesti edullisempaa rahoitusta. Kaupunki saa lähtökohtaisesti edullisemmin rahoitusta markkinoilta kuin konserniyhtiöt, joten kaupungin antaessa lainaa konserniyhtiölle saadaan korkokuluissa konsernitasolla säästöä.

Rahoituksen rahavirran eränä ilmoitettava Oman pääoman muutokset, noin 3 miljoonaa euroa vuonna 2021, liittyy aiempien tilikausien yli-/alijäämätalille tehtyihin oikaisukirjauksiin. Oikaisuja tehtiin Otavian valtionosuuksien takaisinperinnän kohtuullistamisen johdosta (2,4 miljoonaa euroa) sekä Essoten kalliin hoidon rahaston kaupungin ja Essoten toisistaan poikenneen kirjanpitokäsittelyn takia (n. 0,6 miljoonaa euroa). Oikaisut tehtiin tasetilien välillä, joten niillä ei ollut tulosvaikutusta. Vuoden 2022 tilinpäätöksessä ei ole tehty kirjauksia, jotka näkyisivät erässä Oman pääoman muutokset.

Mikkelin kaupungin lainakanta on suojattu johdannaisopimuksilla ja pitkäaikaisilla kiinteillä lainakoroilla. Johdannaisopimuksilla pyritään tasaamaan korkomenojen heiluntaa, parantamaan kassavirtojen ennustettavuutta sekä alentamaan korkokustannuksia. Mikkelin kaupungin johdannaisopimukset ovat koronvaihtosopimuksia. Koronvaihtosopimuksissa kaupunki on sitonut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon. Koronvaihtosopimuksilla suojaudutaan vaihtuvien korkojen muutoksia vastaan noudattaen valtuuston hyväksymiä rahoitusperiaatteita ja talousarviossa määriteltyjä suojausperiaatteita. Sopimukset on tehty kaupungin rahoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti olemassa olevien tai tulevien lainojen korkoriskin suojaamistarkoituksessa.

Mikkelin kaupungin lainakanta kasvoi vuoden 2021 tilinpäätöksessä olleesta 298,2 miljoonasta eurosta kokonaisuutena 22,4 miljoonaa euroa. Lainakanta vuoden 2022 lopussa oli 320,6 miljoonaa euroa.

Investointien tulorahoitusprosentin kehitys vuosina 2013–2022

Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

1 000 euroina	2022	2021
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	25 115	17 736
Satunnaiset erät	-8 331	0
Tulorahoituksen korjauserät	6 465	-3 491
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-29 496	-26 874
Rahoitusosuudet investointimenoihin	660	1 674
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 341	3 137
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3 245	-7 818
Rahoituksen rahavirta		
<i>Antolainauksen muutokset</i>		
Antolainasaamisten lisäykset	-7 001	-219
Antolainasaamisten vähennykset	986	917
<i>Lainakannan muutokset</i>		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	57 000	50 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-37 056	-23 476
Lyhytaikaisten lainojen muutos	2 429	-6 863
Oman pääoman muutokset	0	3 031
<i>Muut maksuvalmiuden muutokset</i>		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	644	563
Vaihto-omaisuuden muutokset	-731	52
Saamisten muutokset	-1 932	2 667
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	9 646	-7 318
Rahoituksen rahavirta	23 985	19 354
Rahavarojen muutos	20 739	11 536
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	32 333	11 594
Rahavarat 1.1.	11 594	58
	20 739	11 536
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, euroina	-88 410	-88 773
Investointien tulorahoitus, %	87,10	70,38
Laskennallinen lainanhoitokate	0,65	0,52
Lainanhoitokate	0,70	0,78
Kassan riittävyys, pv	22,77	9,00
Asukasmäärä (ennakkoluku)	52 001	52 121

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymä

Investointien tulorahoitus, %

=100*Vuosikate/Investointien omahankintameno

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Laskennallinen lainanhoitokate

=(Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate

=(Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Kassan riittävyys, pv

=365 pv * Rahavarat 31.12./Kassasta maksut tilikaudella

1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

Taseen sisältö

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Tase sisältää kaupungin omaisuus- ja pääomaerät tilikauden päättyessä ryhmiteltynä luonteensa mukaan. Taseessa on mukana myös liikelaitosten omaisuus- ja pääomaerät. Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Kaupungin taseen loppusumma on 589,6 miljoonaa euroa. Loppusumma on kasvanut edellisestä vuodesta 31,8 miljoonaa euroa.

Taseen erät

Taseen vastaavaa-puolella merkittävin erä on pysyviin vastaaviin kuuluva aineelliset hyödykkeet, joka vastaa 67 prosenttia taseen loppusummasta. Toiseksi suurin erä on pysyvien vastaavien sijoitukset, joka vastaa 21,6 prosenttia taseen loppusummasta. Konserniyhtiöomistusten ja kuntayhtymäosuuksien lisäksi erään sisältyy mm. konsernipankkitoimintaan liittyviä lainasaamisia. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt konsernirahoitus- ja takausperiaatteet päätöksellään 17.6.2019 § 78.

Taseen vastattavaa-puolella oma pääoma on 172,9 miljoonaa euroa. Oma pääoma sisältää kumulatiivista alijäämää noin 40,8 miljoonaa euroa. Taseessa on vierasta pääomaa yhteensä 391,1 miljoonaa euroa, joka on 32 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2021. Pitkäaikainen vieras pääoma, yhteensä 299 miljoonaa euroa, kasvoi edellisvuodesta noin 47,8 miljoonalla eurolla. Lyhytaikaisen vieraan pääoman määrä puolestaan väheni yli 15,7 miljoonalla ollen 92,2 miljoonaa euroa.

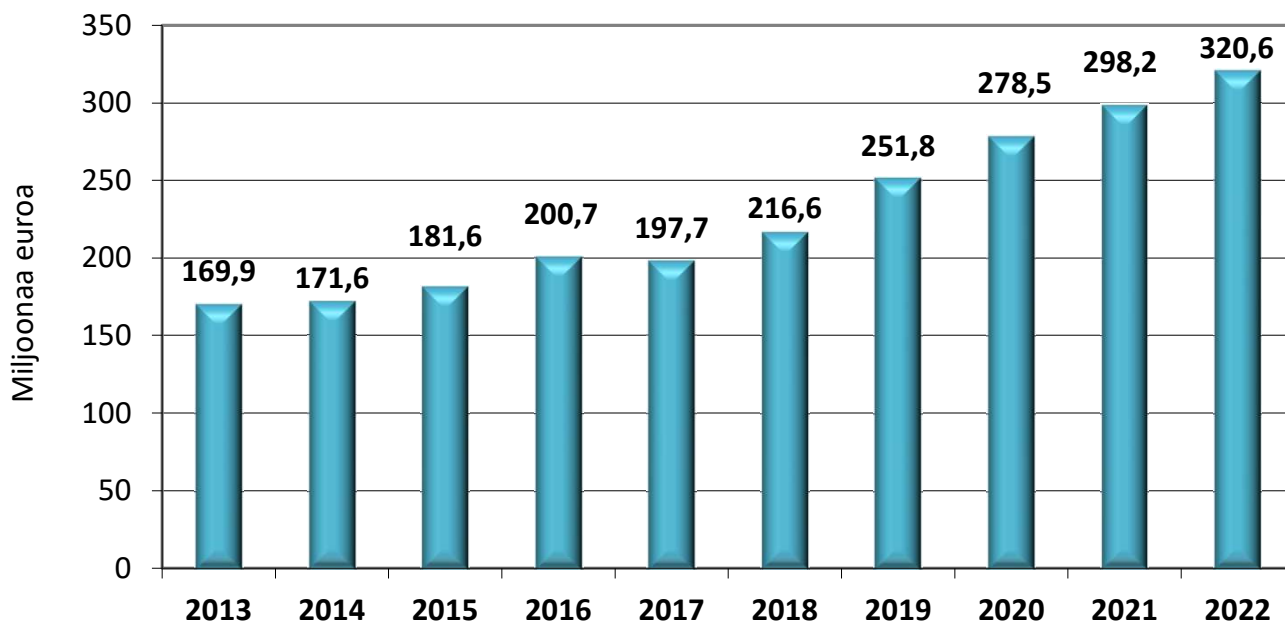
Taseen tunnusluvut

Suhteellinen velkaantuneisuusprosentti kertoo, kuinka suuri osa kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuloista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista. Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska käyttöomaisuuden ikä, käyttöomaisuuden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Suhteellisen velkaantuneisuuden tunnuslukua voidaan pitää heikkona, jos se on yli 50 prosenttia. Mitä pienempi ko. tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Mikkelin kaupungin suhteellinen velkaantuneisuus oli 84,1 prosenttia vuonna 2022 eli tunnusluku on heikko. Suhteellinen velkaantuneisuus heikentyi eli kasvoi edellisen vuoden tasosta 1,3 prosenttiyksiköllä. Koko maan kunnissa suhteellinen velkaantuneisuus oli keskimäärin 57,7 prosenttia vuonna 2021 ja 59,9 prosenttia vuonna 2020.

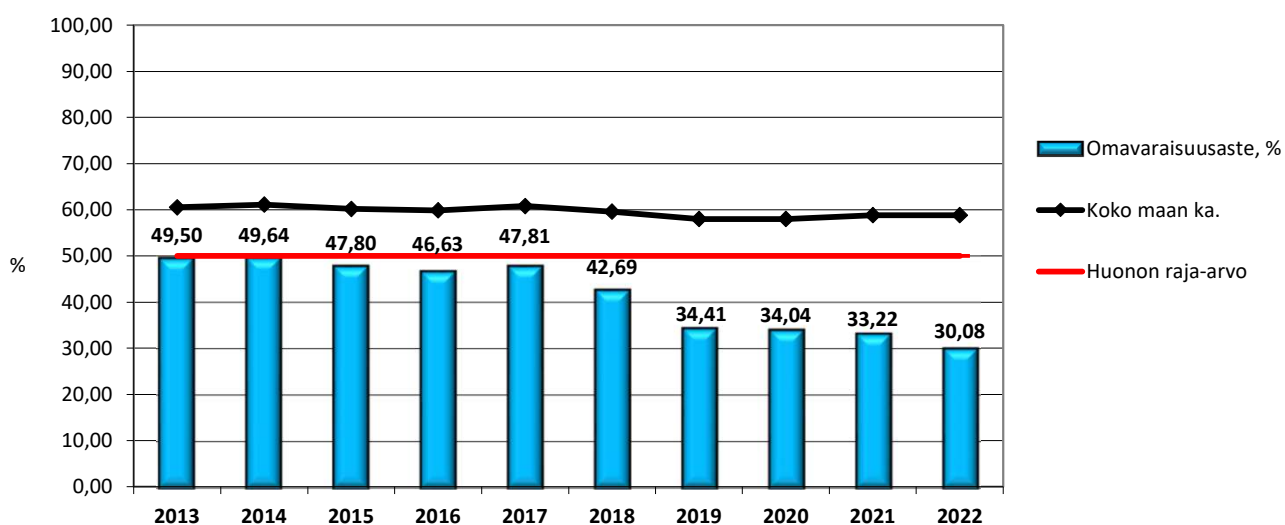
Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla, osto- ja siirtovelloilla sekä muilla veloilla. Mikkelin kaupungin lainamäärä oli 320,6 miljoonaa euroa vuonna 2022. Lainakanta kasvoi 22,4 miljoonaa euroa vuodesta 2021. Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä; tilinpäätöksen laatimisessa on käytetty Tilastokeskuksen ilmoittamaa ennakkotietoa 31.12.2022 tilanteesta, joka oli 52 001 asukasta. Mikkelin kaupungin lainakanta asukasta kohden oli 6 146 euroa/asukas, jossa oli kasvua 443 euroa/asukas vuodesta 2021. Koko maan kunnissa lainakanta asukasta kohden oli vuoden 2021 tilinpäätöstietojen mukaan keskimäärin 3 465 euroa/asukas ja vuoden 2020 tilinpäätöksissä 3 448 euroa/asukas.

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä omista sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Yleisesti ottaen omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntataloudessa keskimäärin 60–70 prosentin omavaraisuutta. Keskimääräinen omavaraisuusaste kunnissa oli 58,8 prosenttia vuonna 2021 ja 58,0 prosenttia vuonna 2020. Omavaraisuusastetta voidaan pitää heikkona, jos tunnusluku on alle 50 prosenttia. Mikkelin kaupungin omavaraisuusaste oli 30,08 prosenttia vuonna 2022 ja se heikkeni 3,15 prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta.

Lainakannan kehitys vuosina 2013–2022

Omavaraisuusasteen kehitys vuosina 2013–2022

Tase ja sen tunnusluvut

Eliminoitu, kaupunki, liikelaitokset ja taseyksiköt yhteensä 1 000 euroina

VASTAAVAA	31.12.2022	31.12.2021
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	29	78
Muut pitkävaikutteiset menot	10 036	11 429
Ennakkomaksut	185	47
	<hr/>	<hr/>
	10 249	11 553
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	103 383	100 809
Rakennukset	179 230	189 831
Kiinteät rakenteet ja laitteet	84 562	88 194
Koneet ja kalusto	3 498	5 099
Muut aineelliset hyödykkeet	597	597
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	23 837	6 318
	<hr/>	<hr/>
	395 107	390 849
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	81 199	81 781
Muut lainasaamiset	44 113	38 099
Muut saamiset	2 207	2 206
	<hr/>	<hr/>
	127 520	122 086
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen varat	962	946
Muut toimeksiantojen varat	67	67
	<hr/>	<hr/>
	1 030	1 013
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1 417	686
	<hr/>	<hr/>
	1 417	686
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	939	999
Muut saamiset	4	4
	<hr/>	<hr/>
	943	1 003
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	3 172	2 841
Lainasaamiset	6 450	5 077
Muut saamiset	4 431	5 302
Siirtosaamiset	6 913	5 753
	<hr/>	<hr/>
	20 966	18 974
Rahoitusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	20	20
Rahat ja pankkisaamiset	32 313	11 574
VASTAAVAA YHTEENSÄ	589 565	557 759

	31.12.2022	31.12.2021
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	160 936	160 936
Arvonkorotusrahasto	52 709	52 934
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-33 549	-29 705
Tilikauden yli-/alijäämä	-7 231	-3 844
	<hr/> 172 864	<hr/> 180 321
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	3 644	4 220
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	24	24
Muut pakolliset varaukset	14 829	7 668
	<hr/> 14 853	<hr/> 7 692
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	760	930
Lahjoitusrahastojen pääomat	5 982	5 147
Muut toimeksiantojen pääomat	313	318
	<hr/> 7 055	<hr/> 6 395
VIERAS PÄÄOMA		
<i>Pitkäaikainen</i>		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	287 777	244 352
Lainat julkisyhteisöiltä	1 876	2 065
Liittymismaksut ja muut velat	4 318	4 210
Siirtovelat	4 995	579
	<hr/> 298 965	<hr/> 251 206
<i>Lyhytaikainen</i>		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	13 575	36 875
Lainat julkisyhteisöiltä	189	181
Lainat muilta luotonantajilta	17 134	14 706
Saadut ennakot	2 673	2 319
Ostovelat	37 414	25 414
Liittymismaksut ja muut velat	2 000	1 699
Siirtovelat	19 198	26 731
	<hr/> 92 183	<hr/> 107 925
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	589 565	557 759

TASEEN TUNNUSLUVUT	2022	2021
Omavaraisuusaste, %	30,08	33,22
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	84,1	82,8
Velat ja vastuut käyttötuloista %	89,1	88,2
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	-40 780	-33 549
Kertynyt yli-/alijäämä, €/ asukas	-784	-644
Lainakanta 31.12. , Milj. €	320,6	298,2
Lainakanta 31.12., €/asukas	6 164	5 721
Lainat ja vuokravastuut, 31.12. milj. €	343,6	321,7
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	6 607,1	6 171,9
Lainasaamiset, 1000 €	44 113	38 099
Asukasmäärä (ennakkoluku)	52 001	52 121

Omavaraisuusaste, %

=100*(Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

=100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista

=100* (Vieras pääoma-Saadut ennakot+vuokravastuut) /Käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

=Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

=[Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)]/Asukasmäärä

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)+Vuokravastuut

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoitukseen merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

1.5 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat ja joissa liikelaitokset ja muut taseyksiköt on yhdistelty rivi riviltä.

Kokonaistulo ja -meno -käsitteet kattavat laskelmissa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

Valtionosuudet merkitään tuloihin tulonvähennyksenä silloin, kun niiden määrä on negatiivinen. Vähennyseriä tuloissa ovat lisäksi pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja menoissa valmistus omaan käyttöön, pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot ja pakollisten varausten muutos silloin, kun varausten määrä on tilikaudella kasvanut.

Lyhytaikaisten lainojen ja oman pääoman muutokset esitetään kumpikin nettoeränä joko tulona tai menona.

Kokonaistulot- ja menot

Tulot	M€	%	Menot	M€	%
Toiminta			Toiminta		
Toimintatuotot	80,2	15,08	Toimintakulut	440,8	85,04
Verotulot	245,9	46,27	- Valmistus omaan käyttöön	-0,7	-0,13
Valtionosuudet	135,9	25,57	Korkokulut	2,9	0,55
Korkotuotot	1,1	0,20	Muut rahoituskulut	1,8	0,35
Muut rahoitustuotot	6,9	1,29	Satunnaiset kulut	8,3	1,61
Satunnaiset tuotot	0,0	0,00	Tulorahoituksen korjauserät		
Tulorahoituksen korjauserät			Pakollisten varausten muutos		
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-1,9	-0,35	- Pakollisten varausten muutos	-7,2	-1,38
			- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	-1,2	-0,23
Investoinnit			Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,7	0,12	Investointimenot	29,5	5,69
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2,3	0,44	Rahoitustoiminta		
Rahoitustoiminta			Antolainasaamisten lisäykset	7,0	1,35
Antolainasaamisten vähennykset	1,0	0,19	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	37,1	7,15
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	57,0	10,72	Lyhytaikaisten lainojen muutokset	0,0	0,00
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	2,4	0,46	Oman pääoman muutokset	0,0	0,00
Oman pääoman muutokset	0,0	0,00			
Kokonaistulot yhteensä	531,5	100,00	Kokonaismenot yhteensä	518,4	100,00

”Lyhytaikaiset lainat” ja ”Oman pääoman muutokset” nettoeränä joko tulona tai menona.

1.6 Kaupunkikonsernin toiminta ja talous

1.6.1 Mikkelin kaupunkikonsernin rakenne

Mikkelin kaupunki, sen liikelaitokset ja taseyksikkö yhdessä kaupungin määräysvallassa olevien tytäryhteisöjen kanssa muodostavat kuntakonsernin. Kuntakonserniin kuuluu 11 merkittäväksi katsottua osakeyhtiötä, joista osa muodostaa konsernin, ja 12 asunto- tai kiinteistöyhtiötä, joiden katsotaan omistusosuudeltaan tai määräysvallan kautta kuuluvan konsernin tytäryhtiöiksi tai -yhteisöiksi. Lisäksi kaupungilla on suoraa omistusta 13 osakkuusyhteisössä sekä 31.12.2022 saakka neljässä kuntayhtymässä joista kahden toiminta siirtyy sote-uudistuksen myötä hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen. Kaupunki on mukana myös kuudessa säätiössä, joista kaksi tulee purkautumaan vuoden 2023 aikana. Myös kaupungin taseyksikkönä toiminut Etelä-Savon Pelastuslaitos siirtyy Etelä-Savon hyvinvointialueelle 1.1.2023 lukien. Merkittäväksi katsotuille tytäryhtiöille on asetettu valtuustoon nähden sitovia tavoitteita, joiden toteutumisesta raportoidaan kohdassa 2.2.1 Konsernin tavoitteiden toteutuminen.

Konsernin ytimen muodostaa Mikkelin kaupunki (peruskunta + liikelaitokset), jonka taseen loppusumma on noin 56 prosenttia kaupunkikonsernin taseen loppusummasta. Omistajaohjauksen kannalta peruskunta, liikelaitokset ja tytäryhtiöt muodostavat keskeisimmän kokonaisuuden. Näihin omaisuuseriin kaupunki pystyy vaikuttamaan omilla päätöksillään. Kuntayhtymät, osakkuusyhtiöt ja säätiöt ovat omistuksellisia kokonaisuuksia, joissa kaupunki on osaomistaja. Näiden omaisuuserien kohdalla kaupungin vaikutusvalta on rajattu omistuksen suuruuteen. Alla olevassa Konsernirakenne-taulukossa sekä jäljempänä esitettyssä Mikkelin kaupunkikonserni -kuviossa on esitetty omistussuoksien jakaantuminen Mikkelin-konsernissa.

Konserniin kuuluvat osakkuusyhtiöt ovat tarkastelussa mukana pelkästään oman pääoman osuuksina. Kaupunki pystyy vaikuttamaan ainoastaan yhtiöön sijoittamansa oman pääoman osuudella. Osakkuusyhtiön yksittäisiin omaisuuseriin ei kaupunki pysty merkittävästi omilla päätöksillään vaikuttamaan.

Konsernirakenne 31.12.2022	kaupunki	konserni
Tytäryhteisöt		
Etelä-Savon Energia Oy (konserni)	100,00 %	
- ESE-Tekniikka Oy		100,00 %
- ESE-Verkko Oy		100,00 %
- Haukivuoren Lämpö Oy		100,00 %
Kiinteistökehitys Naistinki Oy	100,00 %	
Metsäsairila Oy	100,00 %	
- Biosairila Oy		60,00 % (konserniom. yht. 100 %)
Mikalo Oy	100,00 %	
Mikkelin Asumisoikeus Oy	100,00 %	
Mikkelin opiskelija-asunnot Oy	100,00 %	
Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy	100,00 %	
Mikkelin Jäähalli Oy	74,88 %	89,10 %
Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy	80,65 %	
Etelä-Savon Koulutus Oy (konserni)	62,50 %	
- KasvuEsedu Oy		62,50 %
Mikkelin Ravirata Oy	75,47 %	
Mikkelin Matkailu Oy (ei toimintaa)	100,00 %	
<i>Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt</i>		
As. Oy Pirttitie III	100,00 %	
Kiint. Oy Jääkärintie 31 (Naistinki Oy:n tytär)		100,00 %
Kiint. Oy Kyyhkylä (Naistinki Oy:n tytär)		100,00 %
Kiint. Oy Koppelonpesä (ESE:n tytär)		100,00 %
As. Oy Tuppura	97,00 %	
As. Oy Hirvipari	95,69 %	
Kiint.Oy TeknoGraani (Naistinki Oy:n tytär)		75,64 %
Kiint. Oy Ristiinan Suopursu	70,00 %	
Kiint.Oy Kenkäveronniemi	66,70 %	
Kiint.Oy Mikkelin Takojankatu 1	58,63 %	
Mikkelin Arkistotalo Oy	56,00 %	
Kiint.Oy Mikkelin Tietotaitokortteli	51,56 %	

Kuntayhtymäosuudet

	kaupunki	konserni
Etelä-Savon kampuskiinteistöt kuntayhtymä	72,30 %	
Etelä-Savon Sosiaali- ja terveystoimen kuntayhtymä	57,42 % (31.12.2022 saakka)	
Etelä-Savon Maakuntaliitto	33,02 %	
Vaalijalan kuntayhtymä	12,37 % (31.12.2022 saakka)	

Osakkuus-/omistusyhteisöt

Kyyhkylän Asuntolat Oy	49,20 %	
Kiint. Oy Otavan Ketola	47,26 %	
Kiint. Oy M:lin mlk:n Kuuselan kulma	41,02 %	
Etelä-Savon Kaapelitelevisio Oy (ei toimintaa)*	36,80 %	
Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy (konserni)	36,20 %	
Saimaa Stadiumi Oy	35,39 %	
Mikkelin Mikaeli Oy	33,33 %	
Kiint.Oy Kattilansillan kauppakeskus	32,11 %	
As. Oy Orijärven Kyläpuisto	26,64 %	
Kiint. Oy Laaninkulma	25,27 %	
Kiint. Oy Mikkelin Musiikkiopistotalo	21,24 %	
Sodan ja rauhan keskus Muisti Oy	20,00 %	
Kiint. Oy Mikkelin Torikioski	17,70 %	44,30 %
Koskienergia Oy (ESEN omistus)		45,00 %
Suomen Voimatieto Oy (ESEN omistus)		21,70 %
K-S Energiavälitys Oy (ESEN omistus)		20,00 %

Säätiöt, joissa kaupunki on mukana

Haukivuoren Vanhustentalosäätiö
Juvan ajoharjoitteluratasäätiö**
Karjala-tietokantasäätiö***
Kyyhkylä-säätiö
Sodan ja rauhan keskus Muistin tukisäätiö
Suomen elinkeinoelämän keskusarkiston säätiö

*Etelä-Savon Kaapelitelevisio Oy päätetty purkaa KV 17.10.2022 § 134

** Juvan ajoharjoitteluratasäätiöllä ei toimintaa, purkuprosessi on kesken

*** Karjala-tietokantasäätiö purettu 10.1.2023

Omistusyhteisöllä tarkoitetaan kuntakonserniin kuulumatonta yhteisöä, jossa kunnalla on sellainen omistusosuus, joka luo kunnan ja yhteisön välille pysyvän yhteyden ja on tarkoitettu edistämään kunnan tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yhteisön toimintaa. Jollei kunta muuta näytä, yhteisöä pidetään omistusyhteisönä, jos kunnalla on vähintään viidesosa yhteisön osakepääomasta tai vastaavasta pääomasta. Omistusyhteisyhteisö voi olla kysymyksessä myös silloin, kun omistusosuus on alle viidesosan, jos pysyvä yhteys syntyy esimerkiksi hallituksen jäsenyyden kautta.

Osakkuusyhteisö on omistusyhteisyhteisö, jossa konserniyhteisöllä yksin tai yhdessä muiden samaan kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on huomattava vaikutusvalta liiketoiminnan ja rahoituksen johtamisessa, mutta joka ei kuulu kuntakonserniin. Jollei kunta muuta näytä, omistusyhteisyhteisöä pidetään osakkuusyhteisönä, jos kunnalla on vähintään viidesosa ja enintään puolet omistusyhteisyhteisön osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä. Huomattava vaikutusvalta merkitsee sitä, että konserniyhteisöllä on mahdollisuus vaikuttaa toisen yhteisön taloudellisten ja operatiivisten päätösten tekemiseen, mutta sillä ei ole konsernisuhteelle ominaista määräysvalta.

Mikkelin kaupunki ja liikelaitokset

Tytäryhteisöt 100 %

- Kiint. Oy Jääkärintie 31 100 %
- Kiinteistö Oy Kyyhkylä 100 %
- Kiinteistö Oy Teknograani 75,64 %

Kunnallista liiketoimintaa harjoittavat tytäryhtiöt

- ESE-Tekniikka Oy 100 %
- ESE-Verkko Oy 100 %
- Haukivuoren Lämpö Oy 93,63 %
- Kiint. Oy Koppelonpesä 100 %
- Koskienergia Oy 45 %
- BioSairila Oy 100 % (Metsäsairila Oy 60 %, Etelä-Savon Energia Oy 40 %)
- KasvuEsedu 100 %

Muut tyttäret

Osakkuus-/omistusyhteisöt

Kyyhkylä Asuntolat Oy 49,2 %, Kiint Oy Otavan Ketola 47,3 %, Kiint Oy Milin mkl:n Kuuselan kulma 41,2 %, Etelä-Savon Kaapelitelevisio Oy 36,8 % (ei toimintaa, ei yhdistely), Kaakkois-Suomen Amk Oy 36,2 %, Saimaa Stadiumi Oy 35,39 %, Mikkelin Mikaeli Oy 33,3 %, Kiint Oy Kattilansillan kauppakeskus 32,1 %, As Oy Orijärven Kyläpuisto 26,64 %, Kiint. Oy Laaninkulma 25,27 %, Kiint Oy Mikkelin Musiikkiopistotalo 21,2 %, Sodan ja rauhan keskus Muisti Oy 20 %, Kiint Oy Torikioski 17,7 % (konserniom. 44,3 %), Sodan ja rauhan keskus Muisti Oy 20 %, Suomen Voimatieto Oy *konserniom.* 21,7 % (ei yhdistely), K-S Energia-välitys Oy *konserniom.* 20,0 % (ei yhdistely)

Säätiöt

Ei yhdistelty

- Juvan ajoharjoitteluratasäätiö
- Karjala-tietokantasäätiö
- Sodan ja rauhan keskus Muistin tukisäätiö
- Suomen elinkeinoelämän keskusarkiston säätiö

Yhdistelty

- Haukivuoren Vanhustentalosäätiö
- Kyyhkylä-säätiö

Etelä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (konserni) 57,42 %

- Islab liikelaitos ky 9 %

Etelä-Savon Kampuskiinteistöt kuntayhtymä 72,3 %

Etelä-Savon maakuntaliitto 33,02 %

Vaalijalan kuntayhtymä 12,37 %

Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt

As Oy Pirttitie III 100 %, As Oy Tuppura 97 %, As Oy Hirvipari 95,69 %, Mikkelin Jäähalli 74,88 % (konserniomistus 89,10%), Kiinteistö Oy Ristiinan Suopursu 70 %, Kiinteistö Oy Kenkäveronniemi 66,7 %, Kiinteistö Oy Mikkelin Takojankatu 1 58,6 %, Mikkelin Arkistotalo Oy 56 %, Kiinteistö Oy Mikkelin Tietotaitokorttel 51,56 %

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Mikkelin kaupunginvaltuusto on vahvistanut omistajapolitiittiset linjaukset päätöksellään 20.2.2017 § 15. Omistajapolitiikka koostuu erityisesti omistajastrategian valinnasta ja sen onnistuneisuuden arvioinnista sekä konserniohjauksesta. Omistajapolitiittisissa linjauksissa määritellään omistukselle asetettavat tuotto- ja muut tavoitteet sekä omaisuuden käytöstä vastuussa olevat tahot. Samoin linjauksissa määritellään, miten seuranta ja raportointi on järjestetty.

Tehokkaalla omistajapolitiikalla kaupunki pyrkii pääoman ja omaisuuden tehokkaaseen käyttöön; pääomia vapauttamalla ja uudelleen kohdistamalla kaupunki pyrkii lisäämään kunnan pääomien tuottavuutta ja kehittämään kaupunkia sekä luomaan hyvän kuntatalouden. Omistuksille määritetään kaupungin talousarviossa yhteisökohtaiset tuotto- ja muut toiminnalliset tavoitteet.

Kaupunginvaltuuston hyväksymässä Mikkelin kaupungin konserniohjeessa (päivitys 7.6.2021 § 82) on määritelty konsernin johtosuhteet ja johtamisen säännöt. Konserniohje yhtenäistää ohjausta, lisää toiminnan läpinäkyvyyttä ja tehostaa tiedonkulkua. Ohjetta sovelletaan kaikissa kaupunkikonserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä siltä osin, kun se ei aiheuta ristiriitaa osakeyhtiölain tai muun erityislainsäädännön kanssa. Konserniohje merkitään tiedoksi tai hyväksytään tytäryhteisön hallituksessa tai vastaavassa toimielimessä. Osakkuusyhteisöissä konserniohjetta noudatetaan kaupungin päätävävallan asettamissa rajoissa.

Kaupunginhallitus on hyväksynyt 22.6.2009 konserniohjauksen järjestämistä koskevat periaatteet. Periaatteiden mukaan konserniohjauksen ja -valvonnan käytännön järjestämiseksi on tarkoituksenmukaista, että valvonta- ja seurantavastuu delegoidaan yhtiökohtaisesti kaupungin johtoryhmään kuuluville viranhaltijoille. Kaupunginjohtaja on tehnyt konserniohjeen nojalla uusimman delegointipäätöksen marraskuussa 2022. Nämä konsernivalvonnan vastuuhenkilöt esitetään myös talousarviokirjassa.

Mikkelin kaupungin tytäryhteisöjen tavoitteet määritellään vuosittain kaupungin talousarviossa. Yhteisöjen tavoitteet valmistellaan yhteistyössä tytäryhtiön ja yhteisön konsernivastuuhenkilön kanssa. Konsernitavoitteiden toteutumista raportoidaan kaupungin heinäkuun talousseurannan yhteydessä siten, että kaupungin seuraavan vuoden talousarvion tavoitteiden määrittelyssä voidaan huomioida kuluvan vuoden tavoitteiden toteutuminen. Lisäksi keskeisimmät konserniyhteisöt raportoivat toimintaansa, talousarviotavoitteiden toteutumia ja muita ajankohtaisia asioita vähintään kerran vuodessa konserni- ja elinvoimajaoston kokouksissa. Keskeisten konserniyhtiöiden yhteinen ajankohtaisseminaari, eli ns. konsernipäivä järjestettiin 24.11.2022.

Kaupunginhallitus antaa konsernitilinpäätöksen yhteydessä tiedot kaupunginvaltuustolle konsernin tavoitteiden ja talouden toteutumisesta. Konsernin strategiasta johdetut tavoitteet ohjaavat konsernin ja sen tyttärien toimintaa. Tilinpäätöksen yhteydessä havaitut tarvittavat korjaavat toimenpiteet viedään seuraaviin talousarvioihin, ellei tilanne vaadi toimenpiteitä tätä nopeammin. Konsernivalvonnan kohdealueita ovat erityisesti konserniyhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi. Tätä tehtävää varten on talousarvioihin määritelty seurattavat tunnusluvut ja mittarit, joilla tytäryhteisöjen toiminnan kannattavuutta, vaikuttavuutta ja talouden tilaa kuntakonsernissa arvioidaan. Konsernivalvonnassa seurataan myös valtuuston tytäryhteisöjen toiminnalle asettamien tavoitteiden toteutumista sekä konserniohjeen noudattamista.

Osuudet kuntayhtymissä ja sijoitukset muissa yhteisöissä palvelevat suoranaisesti kaupungin vastuulla olevaa palvelutuotantoa tai kaupungin kehittämistä. Tällaiset sijoitukset ovat perus-, osake- tai osuuspääomasijoituksia kuntayhtymiin, osakeyhtiöihin tai osuuskuntiin, antolainat näille yhteisöille taikka rahoitusosuuksia nimettyihin investointikohteisiin tai hankkeisiin. Sijoitusten tarkoitus voi olla myös kaupungin taseen keventäminen siirtämällä kiinteistöjä, muita tuotantovälineitä ja myös velkoja kaupungilta jonkun toisen yhteisön omistukseen ja vastuulle. Omistajapolitiittisissa linjauksissa otetaan kantaa myös sijoituksiin ja niiden määrään omistajan näkökulmasta.

1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat vuonna 2022

- Kiinteistö Oy Mikkelin Mannerheimintie 30:n purkaminen saatiin päätökseen 3.1.2022 (11.11.2019 § 121)
- 29.6.2022 Etelä-Savon Energia Oy myi Venäjällä toimineen tytäryhtiönsä OOO ESEn (KV 23.5.2022 § 69)
- 30.9.2022 Etelä-Savon Energian tytäryhtiöt Biohauki Oy sekä Huippuenergia Oy sulautuivat Etelä-Savon Energia Oy:öön.
- 17.10.2022 § 135 kaupunginvaltuusto hyväksyi Etelä-Savon Energia Oy:n sekä Metsäsairila Oy:n biokaasu- ja kiertotalousliiketoimintojen liiketoimintojen siirtämisen BioSairila Oy:lle. Liiketoimintasiirrot tapahtuivat osakkeiden luovutuksella, ja niiden jälkeen Metsäsairila Oy:n omistus BioSairila Oy:stä on 60 % ja Etelä-Savon Energia Oy:n omistus on 40 %.

Konsernirakenteen olennaisia muutoksia aiemmilta vuosilta ovat:

- Itä-Suomen päihdehuollon kuntayhtymä purettiin 2021 (Mikkelin omistus 10,81 %). KV 18.3.2019 § 34.
- Mikkelin kaupunki myi Mikkelin Pesula Oy:n osakkeet (omistus 42,86 %) Osuuskauppa Suur-Savolle (15.3.2021 § 37).
- Kyyhkylä-säätiön hallituksen puheenjohtajuus ja sen myötä myös säätiön määräysvalta siirtyi Mikkelin kaupungille alkuvuodesta 2021. Säätiön omistaman Kyyhkylä Oy:n osakekannasta myytiin yksityiselle yritykselle 51 % alkuvuodesta 2021.
- Etelä-Savon Energia Oy myi loppuvuodesta 2021 Venäjällä toimineen OOO Russkij Les -yhtiön (omistus 100 %) (KV 8.11.2021 § 166).
- Mikkelin Ravirata Oy:n osakkeiden osto (KH 12.8.2019 § 307), joka nosti kaupungin omistusosuuden yhtiöstä 75,47 prosenttiin (aiemmin 52,70 %).
- Kaupungin kokonaan omistama Etelä-Savon Energia Oy myi osuutensa 20,6 % Lumme Energia Oy:stä Suur-Savon sähkölle (2019)
- Kiinteistö Oy Mikkelin Mannerheimintie 30:n koko osakekannan osto (KV 18.3.2019 § 30)
- Sodan ja rauhan keskus Muistin tukisäätiön sekä Sodan ja rauhan keskus Muisti Oy:n perustaminen (KV 20.8.2019 § 91)
- Etelä-Savon Koulutus Oy:n tytäryhtiön (KasvuEsedu Oy) perustaminen (KV 9.10.2017 § 67)
- Etelä-Savon Työterveys Oy:n myynti (KV 12.6.2017 § 32)
- Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy:n 100 % omistaman tytäryhtiö Miktech Consulting Oy:n myynti (KV 19.12.2016 § 148)
- YIT Kuntatekniikka Oy:n liiketoimintakauppa (KV 14.11.2016 § 133)
- Kiinteistöosakeyhtiö Kyyhkylän osakkeiden ostaminen Kyyhkylä-säätiöltä Naistinki Oy:n 100 % omistaman Kiinteistöosakeyhtiö Kyyhkylän lukuun (KV 13.6.2016 § 83 ja KV 14.11.2016 § 132)

1.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Konsernin merkitys kaupungille on sekä päättyneellä tilikaudella että tulevaisuudessa merkittävä. Kaupungin oman taseen loppusumma on vain hieman yli puolet (56,1 %) konsernitaseen loppusummasta. Konsernitaseessa oleva edellisten tilikausien ylijäämä 33,3 miljoonaa euroa on kaupungille tärkeä voimavara. Peruskaupungin vastuulla olevista palveluista sosiaali- ja terveystaloudelliset sekä pelastuslaitoksen toiminta on siirtynyt Etelä-Savon hyvinvointialueen vastuulle 1.1.2023 alkaen, joten jatkossa konserniyhtiöiden suhteellinen osuus konsernin tuottamista palveluista korostuu merkittävästi.

Konsernin emon, eli Mikkelin kaupungin taloustilanne on heikko, ja myös tulevaisuudennäkymät ovat huolestuttavat. Taseeseen kertyneet kumulatiiviset alijäämät, joiden kokonaismäärä vuoden 2022 tilinpäätöksessä on 40,8 miljoonaa euroa, tulee kuntalain mukaisesti kattaa vuoden 2023 loppuun mennessä, jotta Mikkelin välttää ns. kriisikuntamenettelyn. Vuoden 2023 talousarvioesityksen pohjana oli kaupunginvaltuuston 17.10.2022 § 136 tekemä linjapäätös siitä, että taseeseen vuoden 2018 tilinpäätöksestä alkaen kertyneet kumulatiiviset alijäämät tulee kattaa kaupungin energiaomistuksiin liittyvin ratkaisuin. Vuoden 2023 aikana kaupunginvaltuuston tulee tehdä ratkaisut alijäämien kattamiseksi, ja ratkaisu todennäköisesti vaikuttaa myös konsernirakenteeseen omistusten realisoinnin myötä.

Konsernirakenteen tiivistämistä ja toiminnan tehostamista on toteutettu jo edellisvuosina, ja tämä näkyy esimerkiksi pienempien ja strategisesti merkityksellisten kiinteistö- ja osakeomistusten realisoinnina. Tätä suuntausta tulee jatkaa edelleen, jolloin Mikkelin kaupunkikonserni voi keskittyä vahvemmin lakisääteisten palveluiden tuottamiseen sekä elinvoimaa edistävien toimien toteuttamiseen.

1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kuntakonsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa sekä lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan. Konserniyhtiöiden tulee noudattaa Mikkelin kaupungin konserniohjetta (KV 7.6.2021 § 82), sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjetta (KH 21.6.2021 § 276) sekä kaupunkikonsernin hankintasääntöä (KH 10.5.2021 § 192).

Konserniyhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen on yhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajien vastuulla. Näistä ne myös raportoivat konserniohjeen mukaisesti konsernijohtolle. Sisäistä valvontaa toteuttavat

lisäksi kaikki työntekijät kaikilla organisaatiotasolla osana toimintarutiineihin sisältyvää toimintojen ja varojen käytön valvontaa. Kaikkien tulosalueiden ja tulosyksiköiden on toimintaa suunnitellussa otettava huomioon sisäisen valvonnan asettamat vastuut ja velvoitteet sekä varattava niille tarvittavat resurssit.

Koska kaupungin omistuksessa olevat osakeyhtiöt vastaavat operatiivisesta toiminnastaan sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallintansa järjestämisestä, vaihtelevat käytännöt yhtiökohtaisesti. Keskeiset tytäryhtiöt raportoivat tilinpäätöstietojensa yhteydessä avaintiedot sisäisestä valvonnastaan ja riskienhallinnastaan. Keskeiset konserniyhtiötä koskevat riskit on kirjattu kunkin yhtiön kohdalle niiden tavoitteiden toteutumisen raportoinnin yhteyteen. Vuodesta 2018 alkaen konserniyhtiöiden on myös edellytetty toimittavan tilinpäätöstietojensa liitteeksi Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen (KH 2.5.2016 § 148) liitteenä olevan arviointimallin mukaiset tiedot erikseen dokumentoituina.

Konserniohjeen mukaisesti menestyksellinen konsernijohtaminen edellyttää, että konsernin riskit on tunnistettu kokonaisvaltaisesti ja niihin on varauduttu. Riskien menestyksellinen tunnistaminen ja dokumentointi vaativat jatkuvaa konsernitaseista ohjausta ja selkeää raportointimallia. Konserniyhtiöiden perehdytystä riskienhallinnan kysymyksiin on syytä jatkaa myös jatkossa, ja riskienhallinta on pystyttävä vakiinnuttamaan yhdeksi keskeiseksi osaksi osakeyhtiöiden hallitustyöskentelyä. KPMG toteutti vuoden 2021 lopussa konserniohjauksen sisäisen tarkastuksen, jonka myötä tavoitteena on kehittää konserniohjaukseen liittyviä käytäntöjä. Tarkastusraportti esiteltiin kaupunginhallitukselle 21.1.2022 § 74, ja raportin myötä määritetyt kehittämistoimenpiteet on lähes kaikilta osin saatu käytäntöön jo vuoden 2022 aikana. Kehittämistoimenpiteet ovat edistäneet konsernin yhtenäisiä käytänteitä sekä prosessien ja tiedonkulun kehittämistä myös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan näkökulmasta.

1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös (kuntalaki 410/2015 § 114). Konsernitilinpäätös tulee laatia samalta päivältä kuin kunnan tilinpäätös. Konsernitilinpäätös laaditaan konserniyhteisöjen taseiden ja tuloslaskelmien sekä niiden liitetietojen yhdistelmänä. Konsernitilinpäätökseen sisällytetään lisäksi konsernin rahoituslaskelma, jossa annetaan selvitys kuntakonsernin varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana. Kuntayhtymän tilinpäätös yhdistellään jäsenkunnan konsernitilinpäätökseen. Kunnan, jolla ei ole tytäryhteisöjä, mutta joka on jäsen kuntayhtymässä tai liikelaitoskuntayhtymässä, tulee sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätöstä vastaavat tiedot.

1.6.6.1 Konsernituloslaskelma

1000 euroa	TP 2022	TP 2021
Konsernin toimintakate	334 155	332 530
Konsernin vuosikate	68 843	54 846
Konsernin korkomenot	6 144	6 317
Suunnitelman mukaiset poistot	52 159	50 910

Konsernin toimintatuotot olivat 326,9 miljoonaa euroa ja toimintakulut 661,7 miljoonaa euroa. Edellisen tilikauden vastaavat luvut olivat 299,0 miljoonaa ja 632,4 miljoonaa euroa. Tuotot nousivat siten edellisvuodesta noin 9,3 prosenttia ja vastaavasti kulujen nousu oli noin 4,6 prosenttia. Konsernin toimintakate heikkeni edellisvuodesta noin 1,7 miljoonaa. Vuonna 2022 toimintakate oli -334,2 miljoonaa euroa, kun vuonna 2021 se oli -332,5 miljoonaa euroa. Mikkelin kaupunkikonsernin vuosikate koheni 68,8 miljoonaan euroon, kun edeltävänä vuonna vuosikate oli 54,8 miljoonaa.

Konsernin korkomenot olivat 6,1 miljoonaa, joten merkittävää muutosta edellisvuoteen ei tapahtunut. Yleinen korkotason nousu ei siten näkynyt konsernitaseella vielä vuonna 2022. Konsernin (pl. kaupunki) rahoitus on painotunut kiinteisiin lainakorkoihin; esimerkiksi kiinteistötoiminnassa kiinteät korot ovat luontaisia, koska tulovirrat eivät korreloi taloussuhdanteita.

Konsernin suunnitelman mukaiset poistot olivat 52,2 miljoonaa euroa, josta Mikkelin kaupungin osuus oli 22,4 miljoonaa euroa. Konsernituloslaskelma päättyi 2,4 miljoonan euron ylijäämään. Vuotta aikaisemmin tulos oli 0,14 miljoonan euroa alijäämäinen. Kaupungin tuloksen ollessa 7,2 miljoonaa euroa alijäämäinen, käänsivät muut konsernin osat konsernituloksen positiiviseksi.

Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut

tuhansin euroin

	01.01.-31.12.2022	01.01.-31.12.2021
Toimintatuotot	326 928	298 952
Toimintakulut	-661 652	-632 437
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	570	955
Toimintakate	-334 155	-332 530
Verotulot	243 543	234 803
Valtionosuudet	164 075	156 443
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	237	561
Muut rahoitustuotot	3 519	2 168
Korkokulut	-6 144	-6 317
Muut rahoituskulut	-2 232	-281
Vuosikate	68 843	54 846
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-52 159	-50 910
Omistuksen eliminointierot	210	24
Arvonalentumiset	-3 185	-1 974
Satunnaiset erät	-8 087	0
Tilikauden tulos	5 621	1 987
Tilikauden verot	-1 957	-1 034
Laskennalliset verot	-1 140	-803
Vähemmistöosuudet	-269	-292
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 256	-143
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2022	2021
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	49,4	47,3
Vuosikate/Poistot, %	124,4	103,7
Vuosikate, euroa/asukas	1 323,9	1 052,3
Asukasmäärä (ennakkoluku)	52 001	52 121

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= 100 * Toimintatuotot / Toimintakulut

Vuosikate prosenttia poistoista

=100 * Vuosikate/(Suunnitelman mukaiset poistot + Arvonalentumiset)

Vuosikate euroa/asukas

1.6.6.2 Konsernin rahoituslaskelma

Konsernin toiminnan rahavirta oli 57,2 miljoonaa euroa, eli yhden miljoonaan edellisvuotta vähemmän. Vaikka vuosikate koheni edellisvuodesta, painoi jätevedenpuhdistamoinvestointiin vahingonkorvauksiin liittyvä satunnaisten erien kirjaus toiminnan rahavirran hieman edellisvuotta heikommaksi. Konsernin investointimenot kohosivat edellisestä vuodesta 8,7 miljoonalla eurolla, ollen vuonna 2022 noin 67 miljoonaa euroa.

Konsernin investointien tulo-rahoitusprosentti oli 107,0 %, eli vuosikate riitti investointien omahankintamenojen kattamiseen. Kaupungin osalta investointien tulo-rahoitusprosentti oli 87 %, mutta myös kaupungin osalta suuntaus oli parempaan edellisvuodesta, jolloin luku oli 70 %.

Konsernin lainanhoitokate laski edellisenä vuonna alle yhden, eli heikoksi luokitellulle tasolle, tunnusluvun ollessa 0,88. Vuonna 2022 arvo oli 1,10 ja kohosi näin ollen tyydyttävälle tasolle.

1 000 euroa	TP 2022	TP 2021
Toiminnan rahavirta	57 226	58 228
Konsernin investointimenot	66 569	57 899
Konsernin investointien tulo-rahoitusprosentti	107,0 %	98,8 %
Kaupungin investointien tulo-rahoitusprosentti	87,1 %	70,4 %
Konsernin lainanhoitokate	1,10	0,88

Konsernin rahoituslaskelma

Tuhansin euroin

	31.12.2022	31.12.2021
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	68 843	54 846
Satunnaiset erät	-8 087	0
Tilikauden verot	-1 957	-1 034
Tulorahoituksen korjauserät	-1 572	4 416
	<hr/>	<hr/>
	57 226	58 228
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-66 569	-57 899
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 233	2 411
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	4 562	5 024
	<hr/>	<hr/>
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 547	7 764
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-272	-2 253
Antolainasaamisten vähennykset	107	16 207
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	76 508	78 120
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-61 957	-63 426
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	2 388	-18 638
	<hr/>	<hr/>
	16 773	10 010
Oman pääoman muutokset	-165	2 550
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	636	690
Vaihto-omaisuuden muutos	-1 323	-440
Saamisten muutos	-2 099	-51
Korottomien velkojen muutos	12 613	3 965
	<hr/>	<hr/>
Rahoituksen rahavirta	26 434	16 724
Rahavarojen muutos	23 887	24 488
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	73 466	49 579
Rahavarat 1.1.	49 579	25 091
	<hr/>	<hr/>
	23 887	24 488

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Investointien tulorahoitus, %	107,0	98,8
Laskennallinen lainanhoitokate	0,9	0,8
Lainanhoitokate	1,1	0,9
Kassan riittävyys, pv	33,5	23,7
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, 1000 euroa	-115 086	-143 034

Investointien tulorahoitus

100*Vuosikate/Investointien omahankintameno

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman pysyvien vastaavien investointeja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Laskennallinen lainanhoitokate

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate

(Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Kassan riittävyys, pv

365*Rahavarat 31.12./Kassasta maksut tilikaudella

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

Toiminnan ja investointien rahavirta-välitulos tilinpäätösvedeltä ja neljältä edelliseltä.

1.6.6.3 Konsernitase

Taseen sisältö

Konsernin rahoituksen rakennetta kuvataan, samoin kuten kunnalla, taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta, joiden avulla voidaan arvioida keskeisesti konsernin taloudellista asemaa. Konsernin taseen vuoden 2022 loppusumma on 1 052,5 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin oli 1 020,4 miljoonaa euroa. Taseen loppusumma kasvoi näin ollen 31,3 miljoonalla eurolla eli noin 3,1 prosentilla.

Taseen erät

Taseen vastaavaa -puolella pysyviin vastaaviin kuuluva aineelliset hyödykkeet olivat 865,5 miljoonaa euroa, joka on 82 prosenttia taseen loppusummasta. Aineelliset hyödykkeet lisääntyivät edellisestä tilikaudesta 8,6 miljoonalla eurolla. Aineettomien hyödykkeiden arvo taseessa pieneni noin 2,4 miljoonaa euroa edelliseen tilikauteen verrattuna, ollen noin 13,8 miljoonaa. Kaikkiaan pysyvät vastaavat lisääntyivät edellisestä vuodesta noin 5,3 miljoonaa euroa eli 0,6 prosenttia. Sijoitusten määrä pieneni noin 0,8 miljoonalla eurolla. Vaihto-omaisuuden arvo nousi 1,3 miljoonaa. Konsernin rahat ja pankkisaamiset kasvoivat noin 26 miljoonalla eli 57 prosentilla.

Taseen vastattavaa -puolella oman pääoman suuruus on 258,1 miljoonaa euroa, nousten hieman edellisen vuoden 256,4 miljoonasta. Vieraan pääoman määrä lisääntyi 756,8 miljoonaan euroon edellisvuoden 728,4 miljoonan euron määrästä. Konsernin lainakanta oli 614,0 miljoonaa euroa, joten lainakanta nousi 14,5 miljoonalla eurolla vuodesta 2021. Konsernitaseessa on vuoden 2022 tilinpäätöksessä 35,5 miljoonaa euroa ylijäämää.

Alijäämän kattamisvelvollisuus kuntakonsernissa

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Mikkelin kaupungin tasapainotamistoimenpiteitä on selvitetty tilinpäätöksen kappaleessa 1.7.2.

Taseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste mittaa kuntakonsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä omista sitoumuksistaan pitkällä tähtäyksellä. Mikkelin kaupunkikonsernin omavaraisuusaste oli 25,5 prosenttia vuonna 2022, ja se heikkeni edellisestä vuodesta 0,6 prosenttiyksikköä. Kuntakonsernien keskimääräinen omavaraisuusaste Suomessa vuonna 2021 oli 42,3 prosenttia, luku koheni vuoden 2020 tilanteesta vain 0,2 prosenttiyksikköä. Vuoden 2022 osalta vertailulukua ei ole saatavilla tilinpäätöstä laadittaessa.

	TP 2022	TP 2021
Konsernin omavaraisuusaste	25,5 %	26,1 %
Konsernin lainakanta (milj. €)	614,0	599,5
Konsernilainat €/asukas	11 808	11 502
Konsernin kertyneet ylijäämät €/asukas	684	638

Konsernin lainakanta on 614 miljoonaa euroa ja se kasvoi edellisvuodesta 14,5 miljoonalla eurolla. Asukasta kohden laskettuna vuoden 2022 lainamäärä tarkoittaa 11 808 euroa per asukas, kun se edeltävänä vuonna oli 11 502 euroa. Kaikkien Suomen kuntakonsernien lainakanta oli vuonna 2021 keskimäärin 7681 euroa/asukas. Vuonna 2020 luku oli 7457. Edeltävinä vuosina kuntakonsernien lainakannat ovat valtakunnallisesti olleet voimakkaassa nousussa, mutta vuonna 2022 nousuvauhti näyttää kuitenkin hieman hidastuneen.

Konsernitaseeseen kertyneet ylijäämät vuoden 2022 tilinpäätöksessä ovat 684 euroa per asukas. Vuonna 2021 asukasta kohden laskettu ylijäämän määrä oli 638 euroa. Tunnusluku on yhä jatkanut kohenemistaan vuoden 2019 romahtamisen jälkeen, mutta oikeasta suuntauksesta huolimatta on edelleen vaatimattomalla tasolla verrattuna vuoden 2018 tasoon, jolloin määrä oli 865 euroa/asukas.

Konsernin kriisikuntakriteerit

Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelystä sekä siihen liittyvistä kriteereistä (ns. kriisikuntakriteerit) määritellään kuntalain 118 pykälässä.

Kriisikuntakriteerien mukaisesti arviointimenettely voidaan käynnistää

- jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa
- jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa

TAI

- jos rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat *kahtena* vuonna peräkkäin täyttäneet *kaikki* seuraavat raja-arvot
  1. kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 %
  2. kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti
  3. asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla
  4. konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8

	Raja-arvo	Mikkeli				Konserni			
		2022	2021	2020	2019	2022	2021	2020	2019
Peruskunnan alijäämien kattaminen (milj. €)	katettava 4 vuodessa	-40,78	-33,55	-32,74	-42,18				
Kuntakonsernin taseen alijäämä	yli -1000 €/as.*					684	638	575	384
Kuntakonsernin taseen alijäämä edellisenä vuonna	väh. -500 €/as.*					638	575	384	865

	Raja-arvo 2022	Mikkeli		Konserni	
		2022	2021	2022	2021
1. Konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde	alle 80 %			124,4 %	103,7 %
2. Veroprosentti 2 %-yksikköä yli kuntien keskiarvon	Yli 22,01 %	22,0 %	22,0 %		
3. Konsernilainojen ja vuokravastuiden määrä/asukas yli 50 % yli kuntien KA (ka.2021)	Yli 13 598 eur/asukas			12 159	11 850
4. Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate	alle 0,8			0,9	0,8

* Asukkaita kohden lasketuissa tunnusluvuissa on käytetty Tilastokeskuksen ennakkotietoa Mikkelin asukasmäärästä per 31.12.2022, 52 001 asukasta.

Konsernitasolla yli-/alijäämän tunnusluvut eivät ole huolestuttavalla tasolla kriisikuntarajojen näkökulmasta, joten edellä olevan (ylemmän) taulukon kahdesta niin sanotusta superkriteeristä ainoastaan peruskunnan alijäämä on täyttämässä kriisikuntakriteerin vuonna 2023. Se kuitenkin yksinäänkin jo riittäisi arviointimenettelyn käynnistämisen perusteeksi, ja tämän tilanteen välttämiseksi kaupunki on pitkälle valmistellut energiaomaisuusjärjestelyä toteutettavaksi vuoden 2023 aikana.

Edellä esitetyssä alemmassa taulukossa esitetyistä tunnusluvuista kaikkien arvojen tulisi ylittää ilmoitettu raja-arvo kahtena vuonna peräkkäin, jotta kriisikuntakriteerit täyttyisivät. Yksikään neljästä raja-arvosta ei ylity vuonna 2022, eikä ylittynyt myöskään edellisenä vuonna. Lähimpänä raja-arvoa on veroprosentti, joka jää vertailuarvon alapuolelle 0,01 prosenttiyksikköä. Kohdassa 3 vertailuluku perustuu vuoden 2021 tilinpäätöstietoihin, sillä tilinpäätöksen laatimishetkellä vuoden 2022 osalta kuntakonsernien keskiarvot eivät ole vielä tiedossa.

Arviointimenettelyn käynnistämisen kriteerejä koskevan lain valmistelussa on varsinaisten raja-arvojen lisäksi säädetty ns. keltaiset valot, jotka eivät itsessään johda arviointimenettelyn käynnistämiseen, mutta joiden täyttyessä kunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota taloutensa kehitykseen ja analysointiin, koska kunta on lähellä varsinaisen raja-arvon täyttymistä. Sekä vuoden 2022 että vuoden 2021 tilinpäätöslukujen perusteella Mikkelin osalta keltaiset valot syttyivät 3/5 kriteerin kohdalla.

Keltaisten valojen raja-arvot ovat:

- konsernin kertynyt alijäämä on vähintään 500 euroa per asukas
- konsernin vuosikatteen osuus poistoista on alle 100 prosenttia
- tuloveroprosentti on 1,5 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (keltainen valo Mikkelille)
- konsernin lainat ja vastuut ylittävät kaikkien kuntien lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän 25 prosentilla (keltainen valo Mikkelille)
- konsernin laskennallinen lainanhoitokate on alle 1,0 (keltainen valo Mikkelille)

Konsernitase (lyhyt) ja sen tunnusluvut

1000 euroa

VASTAAVAA

PYSYVÄT VASTAAVAT

Aineettomat hyödykkeet

	31.12.2022	31.12.2021
Aineettomat oikeudet	3 229	4 104
Konserniliikearvo	336	382
Muut pitkävaikutteiset menot	10 064	11 677
Ennakkomaksut	210	67
	13 839	16 230

Aineelliset hyödykkeet

Maa- ja vesialueet	107 608	105 112
Rakennukset	527 894	524 738
Kiinteät rakenteet ja laitteet	93 332	96 745
Koneet ja kalusto	96 634	100 563
Muut aineelliset hyödykkeet	5 059	4 662
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	34 971	25 051
	865 498	856 871

Sijoitukset

Osakkuusyhteisöosakkeet	18 125	17 694
Osakkeet ja osuudet	9 749	10 803
Muut lainasaamiset	1 399	9 693
Muut saamiset	9 785	1 716
	39 058	39 906

TOIMEKSIANTOJEN VARAT

2 494

3 078

VAIHTUVAT VASTAAVAT

Vaihto-omaisuus

8 905

7 582

Saamiset

Pitkäaikaiset saamiset	3 379	2 863
Lyhytaikaiset saamiset	45 883	44 299
	49 262	47 162

Rahoitusarvopaperit

2 297

4 341

Rahat ja pankkisaamiset

71 168

45 238

VASTAAVAA YHTEENSÄ

1 052 522

1 020 408

VASTATTAVAA**OMA PÄÄOMA**

Peruspääoma	160 936	160 936
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat	340	340
Arvonkorotusraho	56 867	57 093
Muut omat rahastot	4 461	4 729
Edellisten tilikausien yli- / alijäämä	33 291	33 406
Tilikauden yli- / alijäämä	2 256	-143
	<hr/>	<hr/>
	258 151	256 360

VÄHEMMISTÖOSUUS	9 623	9 360
-----------------	-------	-------

PAKOLLISET VARAUKSET

Eläkevaraukset	24	24
Muut pakolliset varaukset	19 189	17 569
	<hr/>	<hr/>
	19 212	17 593

TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	8 732	8 681
-------------------------	-------	-------

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	563 023	523 954
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	26 034	20 851
Lyhytaikainen korollinen pääoma	38 856	64 554
Lyhytaikainen koroton pääoma	128 892	119 056
	<hr/>	<hr/>
	756 805	728 415

VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 052 522	1 020 408
-----------------------------	------------------	------------------

KONSERNIN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %	25,5	26,1
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	102,6	105,1
Kertynyt yli-/ alijäämä 1000 €	35 547	33 263
Kertynyt yli-/ alijäämä euroa/ asukas	684	638
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	614 041	599 511
Konsernin lainat, euroa/asukas	11 808	11 502
Lainat ja vuokravastuut 31.12. 1000 €	632 280	617 654
Konsernin lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	12 159	11 850
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	1 399	9 693
Kunnan asukasmäärä (ennakkoluku)	52 001	52 121

Omavaraisuusaste, %

= 100 x (Oma pääoma + Vähemmistöosuus + Konsernireservi + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakkot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

=100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakkot) / Käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

=(Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä))/Asukasmäärä

Konsernin lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakkot + Ostovelat + Siirtovelat + Liittymismaksut ja Muut velat)

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

=Vieras pääoma - (Saadut ennakkot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Konsernin lainat, euroa/asukas

=Lainakanta/asukasmäärä

Konsernin lainasaamiset 31.12.

=Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

1.7 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

1.7.1 Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tai sen antamisen yhteydessä tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelyä sekä talouden tasapainottamista koskeviksi toimenpiteiksi.

Kaupunginhallitus esittää tilikaudelle 2022 muodostuneen 7 230 982,99 euron alijäämän käsittelyksi:

- tilikauden tuloslaskelman tulos ennen varaus- ja rahastosiirtoja -7 807 308,84 euroa.
- kirjataan tulona suunnitelman mukaan Vesiliikelaitoksen poistoeron vähennys 158 590,69 euroa.
- kirjataan tulona suunnitelman mukaan Etelä-Savon pelastuslaitokselle poistoeron vähennys 407 147,21 euroa.
- kirjataan tulona suunnitelman mukaan Mikkelin kaupungin poistoeron vähennys 10 587,95 euroa.
- kirjataan tilikauden alijäämä 7 230 982,99 euroa tilikauden yli-/alijäämän tilille taseeseen.

Alijäämää on taseessa vuoden 2022 tilinpäätöksen jälkeen 40 780 438,34 euroa.

1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kuntalain 110.3 §:n mukaan kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Mikkelin kaupungin taseessa on vuoden 2022 tilinpäätöksen jälkeen 40,8 miljoonaa euroa kumulatiivista alijäämää. Vuoden 2018 tilinpäätöksestä alkaen kertyneet alijäämät on katettava vuoden 2023 loppuun mennessä, jotta Mikkelin välttäisi kuntalain 118 § mukaisen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arvionitimenettelyn eli nk. kriisikuntamenettelyn. Kuntalain 118.2 §:n mukaan arvionitimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut taseeseensa kertynyttä alijäämää säädettyssä määräajassa.

Mikkelin kaupunginvaltuusto päätti 17.10.2022 § 136, että Mikkelin kaupungin kumulatiiviset alijäämät katetaan energiaomaisuus-järjestelyillä vuoden 2023 loppuun mennessä. Ensisijaisena keinona kaupunginvaltuusto pitää tuloutuksia Etelä-Savon Energia Oy:stä. Toissijaisesti kaupunginvaltuusto valtuutti kaupunginhallituksen valmistelemaan Etelä-Savon Energia Oy:n vähemmistöosuuden myyntiä siltä varalta, että Etelä-Savon Energia Oy:n tuloutukset eivät riitä kertyneiden alijäämien kattamiseen. Mahdollisessa myyntitilanteessa tavoitteena on strateginen omistajakumppani, joka tuo aitoa lisäarvoa yhtiöön, ja mahdollisimman korkea myyntihinta. Tilinpäätöksen laatimishetkellä energiaomaisuusjärjestelyitä koskeva kaupunginhallituksen 13.3.2023 § 89 tekemä päätösesitys odottaa kaupunginvaltuuston käsittelyä 20.3.2023. Esityksenä on 49% vähemmistöosuuden myyminen Etelä-Savon Energia Oy:stä. Saman kokouksen esityslistalla on myös talousarvion ja -suunnitelman päivittäminen mm. edellä kuvatun osakekaupan talousvaikutuksilla. Vähemmistöosuuden myymisestä saatava myyntivoitto riittäisi kattamaan kaupungin taseeseen kertyneen kumulatiivisen alijäämän ja tuomaan puskuria myös haastavalta näyttävien taloussuunnitelmavuosien varalle siten, että kaupungin käyttötalous saataisiin suunnitelmallisesti ja hallitusti saatettua tasapainoon suunnitelmakauden aikana.

Alijäämien kattamiseksi tarpeellisen kertaluontoisen tuloutuksen lisäksi kaupunginvaltuusto on päättänyt lukuisista talouden tasapainotustoimenpiteistä. Palvelu- ja kulurakenteiden tarkastelu on äärimmäisen tärkeää, sillä kaupungin käyttötalouden tulojen ja menojen välillä on jo pitkään vallinnut merkittävä epäsuhde, jota vuoden 2023 alussa toteutunut sote-uudistukseen ei tule korjaamaan. Viimeisin kaupunginvaltuuston hyväksymä tasapainotusohjelma on 28.3.2022 § 44 hyväksytty Palvelut ja tulevaisuus -ohjelma. Samassa yhteydessä kaupunginvaltuusto vahvisti myös yhteenvetotaulukon aiemmin linjatuista tasapainotustoimenpiteistä paremman kokonaiskuvan muodostamiseksi. Aiemmin hyväksytyt säästöohjelmat ovat kaupunkirakenneselvitys (KV 18.6.2018 § 17), palvelusuunnitelma (KV 18.3.2019 § 35) ja talous- ja tulevaisuusohjelma (KH linjapäätös, 22.6.2020 § 231). Lisäksi vuoden 2022 talousarvion yhteydessä vahvistettiin joukko uusia säästötoimia tasapainotusohjelmien toimenpiteiden lisäksi. Nämä kaikki on huomioitu Palvelut ja tulevaisuus -ohjelman yhteyteen laaditussa koontitaulukossa.

Taloussuunnitelmavuosien heikon näkymän perusteella on selvää, että kaupunki joutuu etsimään vielä runsaasti lisää keinoja talouden tasapainottamiseen. Mikkelin on käyttötalouden tulojen ja menojen tasapainottamiseksi ryhdyttävä

laatimaan jälleen uutta sopeutusohjelmaa viimeistään siinä vaiheessa, kun energiaomaisuusjärjestelyjen ratkaisulinja on hyväksytty ja siten myös ratkaisun taloudellisia vaikutuksia kokonaistalouteen pystytään tarkemmin arvioimaan.

Seuraava taulukko sisältää raportoinnin talouden tasapainotustoimenpiteiden toteuttamisesta.

TOIMENPIDE	Vastuuhiö	2018	2019	2020	2021	2022	ONKO TAVOITE TOTEUTUNUT TAI EDENNYT (2022 aikana ja/tai aiempina vuosina)	LYHYT PERUSTELU 12/2022
ICT	Talousjoht					100 000	V	
Taloushallinto	Talousjoht			100 000	300 000		V	
Ryhmisten lakkauttaminen ja lapset päiväkoteihin	Sivistysjoht		10 500	27 700	15 800		K	1.1.2023 edelleen yksi ryhmis toiminnassa, Rahula
Kansalaisopiston kurssimäärä	Sivistysjoht		10 000	10 000	20 000	20 000	V	
TMT-maksu	Hallintojoht	170 000	130 000			400 000	P	Trnt- listalla olevat työttömät eivät kohtaa avoimna olevia työpaikkoja, tavoite ei toteutunut.
Lukion tuntikehys ja kurssitarjotin	Sivistysjoht		100 000	120 000	70 000		V	
Yleisavustukset, kumppanuudet (hyvos)	Sivistysjoht		30 000	75 000	35 000		V	
Konsernipalvelut: kiinteistöyhtiöiden ja muiden yhtiöiden yhdistäminen	Talousjoht			5 000	5 000		K	saavutettu lähinnä välillisiä säästöjä hallintokuluista
Konserniyhtiöiden lisätuloutus	Talousjoht			600 000	200 000	1 200 000	V	Vuoden 2022 talousarviossa tavoitteeksi asetetut osingot toteutuivat sovitusti. Jatkossa tuloutusvaatimuksissa on kyettävä huomioimaan konserniyhtiöiden todellinen osingonmaksukyky.
Konsernipankin korkotuotot	Talousjoht			38 000	10 000	40 000	K	Lisätulojen saaminen riippuu myönnettävien lainojen määrästä. V. 2021 myönnettiin konsernilainaa vain vesiliikelaitokselle, joten saatu lisäkorkotulo on sisäistä.
Arkistojen tiivistys	Hallintojoht			25 000	25 000		K	Ristina ja S-niemi siirretty keskustaan. Haukivuori kesken, mutta suurin osa siirretty.
Liikuntapaikat	Sivistysjoht			79 000	181 000		V	
Miksein sopimussumman vähentäminen	Hallintojoht			100 000	100 000		V	

Taulukko kuvaa vuodesta 2018 alkaen eri säästöohjelmissa asetettujen tavoitteiden toteutumista. Patu-toimenpiteiden tavoitteet on esitetty KV 28.3.2022 § 44 mukaisina, muilta osin raportointi vastaa vuoden 2022 talousarviokirjan liitteenä olleen yhteenvetotaulukon tavoitteita. Rivittäin esitetyissä tavoitetoimenpiteissä on nähtävissä vuosikohtaisesti kullekin toimenpiteelle kohdistettu <i>säästötavoite</i> , eli summa, jonka verran kustannuksia on edellisvuoteen nähden leikattava/tuloja lisättävä. Värikoodi ja/tai värin kirjain kertoo toimenpiteen edistymisen tilasta. Oikeassa sarakkeessa lisätiedot/perustelut (täysin toteutuneita tavoitteita ei ole välttämätön perustella).							ONKO TAVOITE TOTEUTUNUT TAI EDENNYT (2022 aikana ja/tai aiempina vuosina)		LYHYT PERUSTELU 12/2022	
TOIMENPIDE	Vastuuhiö	2018	2019	2020	2021	2022				
Jaoston uudelleenorganisointi	Hallintojoht				10 000					
Kilpailutusten säästö/kulujen kasvun rajaus	Kaup.keh,joht			100 000	100 000					
Metsien hoito, tonttien myyntiproj., mittauspalvelu, puistot, julk.alueet	Kaup.keh,joht			100 000	100 000					
Taksat tekniikassa	Kaup.keh,joht			25 000	25 000					
Tontinmyynnin tehostaminen	Kaup.keh,joht				145 000	145 000				
Kirjastoratkaisut	Sivistysjoht			19 500	189 500					
Mikkelin lukion Ristiinan toimipisteen lakkautus	Sivistysjoht			288 000	288 000					
Kunnallisveroprosentin nosto	Talousjoht			13 000 000						
Kiinteistöveroprosenttien nosto	Talousjoht			440 000	1 560 000					
16.12.2019 päättyneet YT-neuvottelut	Henk.joht			1 986 830	1 319 657	313 303				
Varhaiskasvatus / henkilöstösäästö (pl. Itäinen alue)	Sivistysjoht				62 500	88 000				
Kaupunginorkesterin toimintakulujen leikkaus	Sivistysjoht				10 000					
Museon palveluverkko	Sivistysjoht				11 700	7 800				
4H-kumppanuussopimuksen pienentäminen	Sivistysjoht				6 300					

TOIMENPIDE	Vastuuhiö	2018	2019	2020	2021	2022	ONKO TAVOITE TOTEUTUNUT TAI EDENNYT (2022 aikana ja/tai aiempina vuosina)	VIHREÄ (V) = Valmis KELT. (K) = Kesken PUN. (P) = Ei toteudu	LYHYT PERUSTELU 12/2022
		2018	2019	2020	2021	2022			
Anttolan nuorisotilasta luopuminen ja Ristiinan nuorisotilan järjestely	Sivistysjoht				20 000	10 000	V		
Otavan kirjasto-nuorisotilasta luopuminen	Sivistysjoht				12 000		V		
Kattilansillan nuorisotilan siirto tilapäistiloihin	Sivistysjoht			20 000			V		
LähiTapiola Areenan sopimuksen päättäminen	Sivistysjoht					12 000	V		
Säästö aluejohtokuntien toiminnasta	Kaup.keh.joht				50 000		V		
Katuvalojen kesäkauden sammutusjakson pidennys	Kaup.keh.joht				12 000		V		
Palveluasumisen isännöinnistä luopuminen	Kaup.keh.joht					30 000	P	Kesken. Palveluasumiseen liittyvän uuden omistuksen etsintää jatketaan.	
Yksityisteiden perusparannus- ja kestopäälylystämisen raamileikkaus	Kaup.keh.joht				150 000		V		
KOPA:n htv-vähennykset	Hallintojoht				166 000	72 000	V		
Johtamisjärjestelmän uudistaminen	Henk.joht				130 000		V		
Kamppiluaarenan käyttömaksu	Sivistysjoht				15 000	5 000	V		
Omaisuuuden realisoiminen (kertaluonteinen)	Kaup.keh.joht				220 000	1 010 000	V		

TOIMENPIDE	Vastuuhiö	2018	2019	2020	2021	2022	ONKO TAVOITE TOTEUTUNUT TAI EDENNYT (2022 aikana ja/tai aiempina vuosina)	VIHREÄ (V) = Valmis KELT. (K) = Kesken PUN. (P) = Ei toteudu	LYHYT PERUSTELU 12/2022
<p>Taulukko kuvaa vuodesta 2018 alkaen eri säästöohjelmissa asetettujen tavoitteiden toteutumista. Patu-toimenpiteiden tavoitteet on esitetty KV 28.3.2022 § 44 mukaisina, muilta osin raportointi vastaa vuoden 2022 talousarviokinjan liitteenä olleen yhteenvetotaulukon tavoitteita. Riveittäin esitetyissä tavoitetoimenpiteissä on nähtävissä vuosikohtaisesti kullekin toimenpiteelle kohdistettu <i>säästötavoite</i>, eli summa, jonka verran kustannuksia on edellisvuoteen nähden leikattava/tuloja lisättävä. Värikoodi ja/tai värin kirjain kertoo toimenpiteen edistymisen tilasta. Oikeassa sarakkeessa lisätiedot/perustelut (täysin toteutuneita tavoitteita ei ole välttämättömän perustella).</p>									
VOUDEN 2022 TA-VALMISTELUSSA PÄÄTETYT LISÄSÄÄSTÖT									
Varhaiskasvatus: Rantakyliän, Lähemäen, Ristiinan avoimien vaka-ryhmien toiminnan supistus	Sivistysjoht					82 900	V		
Varhaiskasvatus: resurssilastenhoitajien ja kiertävien lastenhoitajien määrän tarkastelu	Sivistysjoht					128 000	V		
Varhaiskasvatus: perhepäivähoidon lasten sijoittaminen päiväkerhoihin	Sivistysjoht					124 000	V		
Lukiokoulutus	Sivistysjoht					60 000	V		
Kansalaisopisto	Sivistysjoht					50 000	V		
Museot, menosäästö (painatukset ja ilmoitukset, muut palvelut, muu materiaali)	Sivistysjoht					8 000	V		
Museot, säästö kumppanuussopimuksesta 10 %	Sivistysjoht					5 700	V		
Yleiset kulttuuripalvelut, määrärahalieikkaus	Sivistysjoht					28 500	V		
Yleisten kulttuuripalvelujen avustusten leikkaaminen 10 %	Sivistysjoht					14 630	V		
Liikuntapalveluiden avustusten leikkaaminen 10 %	Sivistysjoht					20 000	V		
Liikunta / Raviradan pukuhuoneiden siivouksen lopetus	Sivistysjoht					3 500	V		
Liikunta / lisätulot harjoitusjäähallin koustilasta	Sivistysjoht					3 600	V		

TOIMENPIDE		Vastuuhenkilö	2018	2019	2020	2021	2022
		Liikunta / tulolisäys, useita toimenpiteitä	Sivistysjoht				
Nuorisopalveluiden avustuksista leikkaaminen 10 %	Sivistysjoht					8 270	
Orkesterin rahoitus- ja toimintajärjestelyt	Sivistysjoht					-	
Lentokentän toiminnan tehostaminen	Kaup.keh.joht					-	
Maaseudun kehittämisen avustusleikkaus 10 %	Kaup.keh.joht.					10 000	
Hissivastusten leikkaus	Kaup.keh.joht					50 000	
Katujen uusintapäällystys	Kaup.keh.joht					100 000	
Satamien ylläpito	Kaup.keh.joht					20 000	
Paikallisvalvojan tehtävä	Kaup.keh.joht					25 000	
Katusilatusjärj. korjausinvestoinnin säästövaikutus (inv.summa 40 teur)	Kaup.keh.joht					40 000	
Haukivuori-talon myynti tai purku (v. 22 säästö 0, jos joudutaan purkamaan)	Kaup.keh.joht						
Metsätähden myynti, säästö kiinteistön kuluista	Kaup.keh.joht					15 000	
Kisakaaren myynti, säästö kiinteistön kuluista	Kaup.keh.joht					25 000	

Taulukko kuvaa vuodesta 2018 alkaen eri säästöohjelmissa asetettujen tavoitteiden toteutumista. Patu-toimenpiteiden tavoitteet on esitetty KV 28.3.2022 § 44 mukaisina, muilta osin raportointi vastaa vuoden 2022 talousarviokirjan liitteenä olleen yhteenvertotaulukon tavoitteita. Riveittäin esitetyissä tavoitetoimenpiteissä on nähtävissä vuosikohtaisesti kullekin toimenpiteelle kohdistettu *säästötavoite*, eli summa, jonka verran kustannuksia on edellisvuoteen nähden leikattava/tuloja lisättävä. Värikoodi ja/tai värin kirjain kertoo toimenpiteen edistymisen tilasta. Oikeassa sarakkeessa lisätiedot/perustelut (täysin toteutuneita tavoitteita ei ole välttämättömän perustella).

LYHYT PERUSTELU 12/2022

ONKO TAVOITE TOTEUTUNUT TAI EDENNYT (2022 aikana ja/tai aiempina vuosina)
 VIHREÄ (V) = Valmis KELT. (K) = Kesken PUN. (P) = Ei toteudu

P ei toteutunut kokonaisuudessaan, alkuvuoden 2022 koronarajoitukset rajoittivat toimintaa

V

(vuodelle 2023)

(vuodelle 2023)

V

V

V

V

V

V

V

P

K

K

Asemakaavataarkastelu kesken, myyntilupa saatu. Markkinat koeponnistetaan kun on lainvoimainen kaava.

Myynti ei ole toteutunut, mutta tavoiteltu säästö on saavutettu tilojen vuokraamisella. Myyntiselvittely kaupunginlakimiehellä.

Kisakaaren myyntiprosessi kesken maaperäselvityksen vuoksi. Kauppa allekirjoitetaan 02/23

Taulukko kuvaa vuodesta 2018 alkaen eri säästöohjelmissa asetettujen tavoitteiden toteutumista. Patu-toimenpiteiden tavoitteet on esitetty KV 28.3.2022 § 44 mukaisina, muilta osin raportointi vastaa vuoden 2022 talousarviokirjan liitteenä olleen yhteenvetotaulukon tavoitteita. Riveittäin esitetyissä tavoitetoimenpiteissä on nähtävissä vuosikohtaisesti kullekin toimenpiteelle kohdistettu säästötavoite, eli summa, jonka verran kustannuksia on edellisvuoteen nähden leikattava/tuloja lisättävä. Värikoodi ja/tai värin kirjain kertoo toimenpiteen edistymisen tilasta. Oikeassa sarakkeessa lisätiedot/perustelut (täysin toteutuneita tavoitteita ei ole välttämätön perustella).	ONKO TAVOITE TOTEUTUNUT TAI EDENNYT (2022 aikana ja/tai aiempina vuosina)					LYHYT PERUSTELU 12/2022
	Vastuuhiö	2018	2019	2020	2021	
TOIMENPIDE						
Matkailutoimisto virastotalolle, lisätulo kaupungille	Kaup.keh,joht					50 000
Säästö ostopalveluista, Asto-palvelualueen yhteinen	Kaup.keh,joht					180 000
Oppisopimusrahojen leikkaus	Hallintojoht					100 000
Säästö työllisyshoidon palvelukokonaisuudesta (kilpailutus)	Hallintojoht					100 000
Tasoleikkaus KH:n avustuksiin/kumppan., joita ei ole sidottu sopimuksiin v. -22	Hallintojoht					31 740
Työttömien terveystarkastukset	Hallintojoht					50 000
Vaihdopalvelun siirto Essotelta Telialle	Hallintojoht					12 000
KOULUVERKKORATKAISUT						
Oikkola, Moisio, Urpola, Urh.puisto yhdistäminen Eteläiseen aluekouluun	Sivistysjoht					(2024 alkaen)
Urheilupuiston koulun väistöparakkitarpeen päättäminen	Sivistysjoht					(2024 alkaen)
Rouhialan koulu Päämajakoululle	Sivistysjoht					(2024 alkaen)
Rahulan koulu Sairilaan	Sivistysjoht	76 155	76 155			V
Ihastjärven ja Vanhalan koulut Kalevankankaalle	Sivistysjoht		228 619	228 619		V

Taulukko kuvaa vuodesta 2018 alkaen eri säästöohjelmissa asetettujen tavoitteiden toteutumista. Patu-toimenpiteiden tavoitteet on esitetty KV 28.3.2022 § 44 mukaisina, muilta osin raportointi vastaa vuoden 2022 talousarviokirjan liitteenä olleen yhteenvetotaulukon tavoitteita. Riveittäin esitetyissä tavoitetoimenpiteissä on nähtävissä vuosikohtaisesti kullekin toimenpiteelle kohdistettu <i>säästö tavoite</i> , eli summa, jonka verran kustannuksia on edellisvuoteen nähden leikattava/tuloja lisättävä. Värikoodi ja/tai värin kirjain kertoo toimenpiteen edistymisen tilasta. Oikeassa sarakkeessa lisätiedot/perustelut (täysin toteutuneita tavoitteita ei ole välttämätön perustella).						ONKKO TAVOITE TOTEUTUNUT TAI EDENNYT (2022 aikana ja/tai aiempina vuosina) VIHREÄ (V) = Valmis KELT. (K) = Kesken PUN. (P) = Ei toteudu	LYHYT PERUSTELU 12/2022	
	TOIMENPIDE	Vastuuhiö	2018	2019	2020			2021
Anttolan koulun väistöparakkitarpeen päättyminen	Sivistysjoht			240 000			V	
PALVELUT JA TULEVAISUUS (PATU)								
Määräaikaiset, jotka eivät ole sijaisia (kohdentuvat myöhemmin)	Henk.joht					150 000	V	
Budjettiin varatut palkat, aleneva htv-määrä kohdentuu myöhemmin	Henk.joht					420 000	V	
Palkkauksen täyttölupamenettely, htv-määrä kohdentuu myöhemmin	Henk.joht					80 000	V	
Konsernipalvelut -1.1 HTV	Hallintojoht					268 571	K	osa siirrosta tapahtuu vasta 1.4.2023
Otavan lähipalvelupisteen sopimuksen uudistaminen	Hallintojoht					-		(vuodelle 2023)
Talouspalveluiden kehitysrahat	Talousjoht.					102 000	V	
Ulkovaaliliteet	Hallintojoht					-		(vuodelle 2023)
KH ja KJ ostopalvelut	Hallintojoht					10 000	P	määrärahat leikattu Patu-ohjelman mukaisesti, mutta ostopalvelubudjetti ylittyi
Strategia, asiantuntijapalvelut	Hallintojoht					13 000	V	
Äänestysalueet	Hallintojoht					-		(vuodelle 2023)
Työajatoimintojen siirtyminen HVA:lle	Hallintojoht					-		(vuodelle 2023)
Kehityshankerahat, kertaluontoinen	Hallintojoht					293 000	V	

TOIMENPIDE	Vastuuhiö	2018	2019	2020	2021	2022	ONKO TAVOITE TOTEUTUNUT TAI EDENNYT (2022 aikana ja/tai aiempina vuosina) VIHREÄ (V) = Valmis KELT. (K) = Kesken PUN. (P) = Ei toteudu	LYHYT PERUSTELU 12/2022
Säästö kesätyörahasta	Henkioht					150 000	V	
Hanke-eurot, kertaluontoinen	Hallintojoht					50 000	V	
Ruoka ja puhtaus, vuosisuivous	Hallintojoht					110 000	V	
Satunnainen myyntivoitto	Hallintojoht / kaup.keh.joht					500 000	P	Patussa asetettu lisätavoite ei toteutunut v. 2022 aikana, valmistelu jatkuu
Peitsarin koulun yhdistäminen Lähemäkeen	Sivistysjoht					134 000	V	toteutuu 129.000 €
Leikkaus kasvatus- ja opetuslautakunnan hankintoihin	Sivistysjoht					300 000	V	
Tilauskuljetusten rajoittaminen Walkti-kortin avulla	Sivistysjoht					50 000	V	säästö toteutui koulumatkakuljetuksissa (koulupäivien aikana tahtuneessa tilauskuljetuksissa ei ko. säästö toteutunut)
Lukion säästötavoite	Sivistysjoht					150 000	V	
Kansalaisopisto	Sivistysjoht					100 000	V	
Asiointipalvelu kirjastolle	Hallintojoht					-		(vuodelle 2023)
Kirjastot: Suomentien ja Otavan kirjastot	Sivistysjoht					-		(vuodelle 2023) kirjastot jatkavat omaoimikirjastoina
Vapaa-aika, liikuntapalvelut	Sivistysjoht					-		(vuodelle 2023)
Nuorisopalvelut	Sivistysjoht					-		(vuodelle 2023)
Asuminen ja toimintaympäristö -5,5 HTV	Kaup.keh.joht					141 429	V	

Taulukko kuvaa vuodesta 2018 alkaen eri säästöohjelmissa asetettujen tavoitteiden toteutumista. Patu-toimenpiteiden tavoitteet on esitetty KV 28.3.2022 § 44 mukaisina, muilta osin raportointi vastaa vuoden 2022 talousarviokirjan liitteenä olleen yhteenvetotaulukon tavoitteita. Riveittäin esitetyissä tavoitetoimenpiteissä on nähtävissä vuosikohtaisesti kullekin toimenpiteelle kohdistettu <i>säästö tavoite</i> , eli summa, jonka verran kustannuksia on edellisvuoteen nähden leikattava/tuloja lisättävä. Värikoodi ja/tai väri kirjain kertoo toimenpiteen edistymisen tilasta. Oikeassa sarakkeessa lisätiedot/perustelut (täysin toteutuneita tavoitteita ei ole välttämätön perustella).							ONKO TAVOITE TOTEUTUNUT TAI EDENNYT (2022 aikana ja/tai aiempina vuosina) VIHREÄ (V) = Valmis KELT. (K) = Kesken PUN. (P) = Ei toteudu	LYHYT PERUSTELU 12/2022
		Vastuuhiö	2018	2019	2020	2021		
TOIMENPIDE								
Naistingin ja rakennuspalveluiden yhteistyön syventäminen	Kaup.keh,joht						(vuodelle 2023)	
Yksityistieavustukset 100 + 140 teur KH:n kumppauudet 27 teur	Kaup.keh,joht					127 000	V	
Avustukset ja kumppanuudet, jotka on lukiittu 2022; 10% ja 20%	Hallintojoht					-	(vuodelle 2023)	
Hankintojen leikkaus	Talousjoht.					831 400	V	Määrärahat leikattu Patu-ohjelman mukaisesti.

2

Talousarvion toteutuminen

2.1 Kaupungin strategia ja tavoitteiden toteutuminen 2022

Mikkelin kaupunkistrategia 2018–2021 visionaan ”Teemme yhdessä Saimaan kauniin Mikkelin” on hyväksytty valtuustossa 11.12.2017. Samalla hyväksyttiin Mikkelin kaupungin arvoiksi luottamus, avoimuus, yhdenvertaisuus, kestävä kehitys ja vaikuttavuus. Kaupunkistrategiaa toteuttavat ja konkretisoivat strategiset ohjelmat, Hyvän elämän ohjelma, Kestävän kasvun ohjelma ja Elinvoimaohjelma, hyväksyttiin valtuustossa 20.8.2018 § 92. Hyvän elämän ohjelma on samalla kaupungin lakisääteinen hyvinvointikertomus.

Uuden valtuustokauden strategia vuosille 2022-2025 valmisteltiin ja hyväksyttiin syksyllä 2021 ja se vaikutti vuoden 2023 talousarvion laadintaan. Vuoden 2022 talousarviossa tavoitteet asetettiin aiemman strategian mukaisina.

Hyvän elämän ohjelman toteutuminen

Hyvän elämän laaja-alainen ohjelmaryhmä ohjaa toimenpiteiden toteuttamista ja seuranta. Hyvän elämän ohjelmajohtajana toimii sivistysjohtaja ja valmistelijana ja ryhmän sihteerinä hyvinvointikoordinaattori.

Yhteisöllisyys - tavoitteiden toteutuminen

Syrjäytymisen ehkäisy

- Maksuttomia tapahtumia järjestettiin eri palveluissa: kulttuuripalveluiden järjestämistä tapahtumista suurin osa ovat olleet maksuttomia, kaupunginorkesteri järjesti 11 maksutonta tapahtumaa. Kaikki kirjastopalveluiden järjestämät tapahtumat ovat maksuttomia, tapahtumatarjontaa on eri-ikäisille.
- Koululaiskilpailut toteutuivat kahden vuoden tauon jälkeen. Senioreiden ryhmämuotoinen elintapaohjaustointi vakiintui. Senioreiden avoimet ja maksuttomat liikuntavuorot Kalevankankaalla, Ristiinassa ja Hauki-vuorella toteutuvat viikoittain.
- Varhaiskasvatuksessa on käytössä yksikkökohtainen tunne- ja vuorovaikutuspolku. 2 varhaiskasvatuksen sosionomia ja 2 S2-opettajaa toimii yksiköissä. Jokaisessa yksikössä on miniverso tutor. Myös perusopetuksessa tunne- ja vuorovaikutuskasvatuspolkua on rakennettu tutoreiden tuella jokaisessa koulussa. Lukiossa kouluterveydenhoitajat ja terveystiedon opettajat ovat kartoittaneet tilannetta ja ohjanneet opiskelijoita päihdeasioissa.
- Perusopetuksessa elintapaohjaus toteutuu osana opetussuunnitelmaa mm. ympäristöopin ja terveystiedon sisältöjä sekä kouluterveydenhuollossa yhteisöllisenä ja yksilökohtaisena työnä. Harrastamisen Suomen malli/Oma juttu kaikille toteutuu kaikilla kouluilla.
- Lukiossa opiskelijoiden elintapaneuvontaa on toteutettu mm. terveystiedossa ja Liikkuva opiskelu -hankkeessa teemapäivien ja taukoliikunnan avulla.
- Etsivän nuorisotyön ilmoituksia oli 323 nuoresta. Kutsunnoissa kohdattiin 320 nuorta.

Kumppanuustalo –toimintamalli

- Kumppanuuspöytämalli on otettu käyttöön ja kumppanuustalotoimintamallia sovelletaan kumppanuudessa yleisellä tasolla, koska sopivaa kiinteistöä kumppanuustalolle ei ole löytynyt. Kaupunki on tehnyt yhteistyötä maakunnallisen YHES-järjestöneuvottelukunnan kanssa.

Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen

- Kaupunginorkesteri järjesti kaksi striimattua konserttia. Seurafoorumi järjestettiin 3 kertaa. Kirjaston järjestämä sosiaaliset kohtaamiset mahdollistavassa sisältötyö: 2 119 osallistujaa.
- Aktiivinen Arki -tapahtuma toteutettiin 3.9.2022. Kävijöitä 825, esittelijöitä 25 kpl. Kulttuuri- ja liikuntatoimijoille järjestettiin Kulttuurin unelmavuoden kanssa striimauskoulutus, jossa oli 11 osallistujaa.
- Alueellisen nuorisotyön toiminnoissa 26476 osallistumiskertaa, toimipisteitä 6. Young Mikkelin perintörahoja myönnetty 5 nuorten hankkeeseen yhteensä 7125 euroa.
- Timmi –tilanvarausohjelman päivitys toteutettu asiakasystävällisempään muotoon.
- Kirjaston digiopastukset järjestetään yhteistyössä Vapaaehtoisverkoston kanssa. Vuoden aikana opastusker-toja oli 30 ja opastettavia yhteensä 307. Kirjaston omia tietotunteja järjestettiin 4, osallistujia 8. Aikuisten digivalmennusryhmän tutustumiskäyntejä 3, yhteensä 33 osallistujaa.
- Kansalaisopiston kurssihallinnointijärjestelmää on ohjelmatoimittajan toimesta kehitetty käyttäjäystävällisemmäksi.
- Kaupunki jätti yhdessä Kakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kanssa osallisuuteen liittyvän ESR-hakemuksen, mutta hakemukseen ei saatu päätöstä kertomusvuoden aikana.
- Osallistuvaa budjetointia kokeiltiin aluejohtokuntien työssä. Anttolan ja Ristiinan aluejohtokunnat kanavoivat kumpikin 10000 euroa alueilleen osallistuvan budjetoinnin kautta. Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue käytti osallistuvaan budjettiin noin 175 000 euroa.
- Organisoidun liikuntatoiminnan käyntikerrat olivat 10 455. Osallistuneita seuroja 25.

- Varhaiskasvatuksessa kehittämiskohteena lasten kiireetön kuuleminen ja yksilöllinen huomioiminen. Vasu ja esiops -keskustelut pidetään säännöllisesti.
- Oppilaskunnan hallitukset toimivat kaikilla peruskouluilla. Kaupungin yhteisenä toimintana Lasten parlamentti ja Nuorisovaltuusto, jonka edustaja mukana kasvatus- ja opetuslautakunnan kokouksissa.
- Mikkelin lukiolaiset voivat vaikuttaa opiskelijakunnan hallituksen kautta. Hallitus tekee aloitteita ja kannanottoja, joita pyritään ottamaan huomioon lukion päätöksenteossa. Opiskelijakunnan hallituksen puheenjohtaja osallistuu lukion neuvottelukunnan kokouksiin ja vastaavasti varapuheenjohtaja lukion yhteisöllisen opiskelu-huoltoryhmän kokouksiin.

Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki -tavoitteiden toteutuminen

Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen

- Avoin kohtaamispaikka Koppa kirjaston alakerrassa on toiminut aktiivisesti koronatilanne huomioiden ja on vakiinnuttanut toimintansa koronarajoitusten poistuttua.
- Harrastamisen Suomen mallin rahoituksella lisännyt harrastustoimintaa lapsille ja nuorille. Kaikissa kouluissa kerhoja harrastamismallin ja/tai Opetushallituksen avustuksella.
- Lukiossa tutortoimintaa on kehitetty yhteistyössä Xamkin kanssa. Yhteisöllisen opiskelu-huoltoryhmän kehityskohteeksi on nostettu ryhmänohjaus.

Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet

- Liikennekasvatus on osa perusopetuksen opetussuunnitelmaa.
- Kävelyn ja pyöräilyn edistämisyhmä järjesti keväällä päättäjäpyöräilyn, jossa tutustuttiin keskustan pyöräilyolosuhteisiin. Myös pyöräilykuntien verkoston asiantuntijoiden kanssa tutustuttiin Mikkelin pyöräilyolosuhteisiin.
- Osallistuttiin Pyöräilyviikkoon ja Liikkujan viikkoon. Rikspyöräilyä ikäihmisille jatkettiin kesän aikana, samoin senioripyöräilyä Mikkelin Ladun ja Velo Saimaan toimesta. Retkeilyreittejä parannettiin. Syksyllä järjestettiin heijastinpuutempauksia.

Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten hyödyntäminen

- Julkisen taiteen poikkihallinnollinen työryhmä kokoontui kevätkaudella kolme kertaa (19.1., 10.3., 12.5.) ja syyskaudella kahdesti (18.10. ja 3.11.).
- Saimaanportin yhtenäiskoulun suunnittelussa on huomioitu myös ilta- ja viikonloppukäyttö. Lähiliikuntapaikkasuunnitelman tekeminen on aloitettu.
- Ehkäisevän päihdetyön tapahtumissa kohdattu 547 nuorta.
- Kulttuurikameli ja kulttuuripolku ovat vakiintunutta toimintaa.
- Perusopetuksessa lähiluonto sekä paikalliset liikunta- ja kulttuuripaikat ovat osa oppimisympäristöä.
- Lukio-opetuksessa on pyritty hyödyntämään lähiliikuntapaikkoja sekä paikallista kulttuuritarjontaa.

Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin -tavoitteiden toteutuminen

Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan

- Essoten ja kaupungin yhteinen Mikkelin lasten, nuorten ja perheiden johtoryhmä kokoontui keskimäärin kerran kuussa. Samoin monialainen oppilashuolenpidon ohjausryhmä. Monialainen nuorten ohjaus- ja palveluverkosto kokoontui säännöllisesti.
- Keväällä 2022 saatiin Opetushallituksen avustus Etelä-Savon yhteiseen Lasten ja nuorten Etelä-Savo -hankkeeseen, jossa kehitetään monialaista yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa.
- Tiiviissä yhteistyössä Essoten toimijoiden kanssa on seurattu lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja jaksamista erityisesti vallitsevassa pandemiatilanteessa.
- Erityisluokanopetusta on siirretty entistä enemmän oppilaiden lähikouluun ja myös oppilashuolto on suunniteltu alueellisesti yhteistyössä Essoten kanssa. Tällä hetkellä Essoten oppilashuoltotiimistä puuttuu useita vakinaisia koulupsykologeja. Oppilashuoltohenkilöstön vaihtuvuus vaikeuttaa yhteistyötä.
- Hyvinvointialueen ja kaupungin yhteistyössä ollaan tunnistettu yhdyspintoja ja aloitettu mallintaa yhteisiä toimintamalleja.

Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus

- Liikuntapalveluiden soveltavan liikunnan ryhmiä järjestetty 46 kpl. Liikunnallista nuorisotyötä toteutettu avoimen toiminnan ja koulunuorisotyön puitteissa.
- Esteettömyyttä ja saavutettavuutta on edistetty palveluissa. Vammaisneuvosto on aktiivisesti antanut lausuntoja rakentamisen ja suunnitelmien esteettömyydestä.
- Perusopetuksen sisäilmaongelmallisista kiinteistöistä on siirrytty väistötiloihin. Yksikkökohtaiset sisäilmatyöryhmät kutsutaan kokoon, jos ongelmia ilmenee.
- Perusopetuksen ja lukion turvallisuussuunnitelmat on uudistettu ja koulukohtaisia päivityksiä on tehty syksyn

2022 aikana. Turvallisuuteen liittyviä harjoituksia tehdään kouluilla vuosittain.

- Perusopetuksessa käytössä KiVa-kouluohjelma sekä Verso- ja Resto-menetelmät, joiden käyttöön henkilöstöä on koulutettu.

Valittujen seurantamittareiden mukaisesti hyvinvoinnin tilasta voidaan todeta seuraavaa:

- Kouluterveyskyselyn mukaan positiivisen mielenterveyden kokemus ei ole parantunut missään ikäryhmässä.
- Tyytyväisyys elämään on lisääntynyt vain 4.–5. -luokkalaisilla hieman.
- Kaverin/ystävän puute on lisääntynyt hieman kaikissa ikäryhmissä.
- Yksinäisyyden tunne on lisääntynyt kaikissa ikäryhmissä. Tilanne kuitenkin parempi kuin maassa keskimäärin.
- Tyytyväisyys elämään on lisääntynyt vain 4.-5. -luokkalaisilla hieman.
- Harrastaminen ja liikkuminen on lisääntynyt kaikissa lasten ja nuorten ikäryhmissä.
- Raittiiden osuus on lisääntynyt kaikissa ikäryhmissä. Alkoholin käyttö on vähentynyt kaikissa nuorten ikäryhmissä. Kannabiskokeilut ovat vähentyneet perusopetusikäisillä ja ammatillisilla opiskelijoilla, mutta lisääntyneet lukiotyöillä.
- Koulukiusaaminen on vähentynyt lasten ja nuorten keskuudessa. Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa on parantunut kaikissa ikäryhmissä.

Kestävän kasvun ohjelman toteutuminen

Ecosairila on osoittautunut pk-teollisuutta kiinnostavaksi alueeksi. Salttisenkadun teollisuus- ja varastoinnin korttelialueella on voimassa kaksi tonttivarausta kiertotalouteen ja jätehuoltoon keskittyville yrityksille. Lisäksi alueella tutkitaan mahdollisuutta uusiutuvan energiatalouden tuotantoalueena. Myös muita aurinkovoima-alueita on suunnitella, mm. Naistingin pellolle, joka on kaupungin omistama maa-alue. EcoSairilan vuoden 2022 toiminnasta on myös raportoitu Elinvoimaohjelman raportoinnin yhteydessä.

Päästöttömien liikennepolttoaineiden tuotantopaikkojen kehittäminen on jatkunut vuoden 2022 aikana. Yhteistyötä tehdään ESEn ja heidän yhteistyökumppaneiden kanssa. Pursialassa on käynnissä maankäytön suunnittelua niin, että Mikkeli nousee uudeksi päästöttömän liikennepolttoaineen tuotantopaikkakunnaksi lähitulevaisuudessa.

Purku- ja rakennusmateriaalien kierrätysshanke CityLoops (2019–2023) on jalostumassa kokonaisvaltaiseksi toimintatavaksi, jossa jatkossa huomioidaan kaupungin eri purku- ja uudisrakennuskohteet. Uusia purkukohteita suunnitella rakennusmateriaalien kierrätys sisällytetään purkulupa.

Maankäyttö ja kaupunkirakenne -yksikössä käynnistetty Veturitallialueen hankesuunnittelu on edennyt ja jatkuu asemakaavatyönä. Kohdealuetta suunnitellaan kuluttajaorientoituneena erikoiskaupan alueena. Käyttötarkoituksen mukainen rakennustehokkuus on parempi kuin päivittäistavarakaupan alueena. Veturitallialueen sekä koko Satamalahden kattava liikennesuunnittelu on valmistunut ja Satamalahden asemakaavoitusta käynnistetään.

Maankäyttö- ja kaupunkirakenne -yksikössä on vuonna 2022 alkanut useampi aluesuunnitteluhanke, joiden tavoitteena on luoda kestävä kasvua kaupunkirakennetta ja jotka tiivistävät kaupunkirakennetta. Näistä tärkeimpinä voidaan mainita mm. Porrassalmenkatu 1 asemakaavamuutoshanke (yksityinen kiinteistöosakeyhtiö), Mikkelin Tripla -asemakaavamuutoshanke (kaupunki), Urheilupuiston koulun tontin kumppanuuskaavahankkeen valmistelu (kaupunki; liittyy CityLoops-tavoitteeseen) sekä Pankalampi II ("Repunpää") kumppanuuskaavahankkeen valmistelu (kaupunki sekä palveluiden järjestämistä vastaava Etelä-Savon hyvinvointialue).

Elinvoimaohjelman toteutuminen

EcoSairilan teollisuusalueen ja laajemmin kiertotalousliiketoiminnan kehittämiseen on suunniteltu Green Economy Mikkeli (GEM) -koordinointiohjelma. Tällä hetkellä koordinointia toteutetaan varsinaisen toimen ohessa Miksein kestävän kehityksen tiimissä. Koordinointiohjelma on tarkoitus hankkeistaa vuoden 2023 aikana ja varata sen toteuttamiseen lisää resursseja. Osana ohjelmaa on päätetty Mikkelin Kiertotalouspäivien järjestämisestä 2023 alkaen vuosittain. Tavoitteena on nostaa Mikkelin profiilia kiertotalouskaupunkina myös kiinteiden materiaaliavarojen kestävän kiertotalouden osalta. EcoSairilassa tasatulla Salttisenkadun teollisuuskorttelialueella on kaksi voimassa olevaa tonttivarausta. Molemmat tarvitsevat ympäristöluvan. Kolmannesta varauksesta on neuvottelut käynnissä. Yhteensä kyse on noin neljän hehtaarin alueesta. Tasaamattomalle alueelle tehty isompi varaus on rauennut. Asfalttiaseman toiminta on alkanut.

Blue Economy Mikkeli (BEM) -osaamiskeskuksen avajaiset pidettiin 12.12.2022 ja samalla vihittiin käyttöön jätevedenpuhdistamon yhteydessä olevat TKI-tilat. Tilojen varustelun ensimmäisen vaiheen suunnitelma on valmistunut yhteistyössä Operonin, LUT-Yliopiston ja Xamkin kanssa. BEM-testauspalvelun pilottiasiakkaana aloittaa japanilainen AWA Paper & Technological Company testaamalla kehittämiään suodatinkalvoja. TKI-toimintaa ja yrityksiä palvelevan

EcoS-ympäristötietoalustan ensimmäiset toiminnallisuudet valmistuivat. Myös muiden BEM-palveluiden suunnittelu on edennyt. Puhdistamolle järjestettyihin esittelykiertoiksi on osallistunut lähes 500 henkilöä. BEM-klusterin jäsenmäärä on 22, joista 17 yrityksiä. Kehittämistyötä ja markkinointia on tehty useassa MikseiMikkelin hankkeessa sekä kaupungin koordinaatiohankkeessa, jota toteutetaan kaupungin ja valtion välisen Innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimuksen puitteissa.

Vuoden 2022 alusta Memory Campuksen koordinointi siirtyi Mikkelin kehitysyritys Mikseiltä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamkille. Memory Campuksen Kasvuohjelma laadittiin alkuvuodesta 2022 ja loppuvuoden toimenpiteet suunnattiin sen mukaisesti. MikseiMikkeli ja Xamk saivat Vuoden arkistoteko 2022 –kunniamaininnan Arkistoyhdistykseltä Digitoiminnan osaamisen ja kehittämisen hankkeista ja koulutuksista. Memory Labin laitteistoinvestointihanke käynnistyi keväällä 2022. Hankkeessa hankitaan mm. tekoälylaskentakapasiteettia Memory Campuksen toimijoiden tarpeisiin. Vuoden aikana suunniteltiin myös Memory Labin omaa toimitilaa ja keskusteltiin sen toteuttamisvaihtoehdoista. Memory Labin palveluiden tuotteistusta edistettiin kehittämishankkeiden myötä. Memoriaali-verkkopalvelun suunnitteluhanke (aineistojen sähköinen vastaanottopalvelu) saatettiin loppuun vuoden 2022 aikana. Vuoden 2022 aikana toteutettiin myös Digitoiminnan taitajaksi -koulutushanke, jossa koulutettiin 33 uutta digitointiprojektien suunnittelun ja hallinnan osaajaa. Hankkeessa tuotettiin Digiksi - Digitointiprojektin suunnittelijan ja toteuttajan opas. Vuoden 2022 lopussa Memory Campukseen liittyvissä työtehtävissä tai hankkeissa työskenteli noin 130 henkilöä. Uusia yrityksiä ei sijoittunut fyysisesti vuoden 2022 aikana. Vuoden lopussa käynnissä oli kymmenen kappaletta eri toimijoiden Memory Campukseen liittyviä kehittämishankkeita. Hankkeiden yhteisvolyyymi vuoden 2022 lopussa 6 miljoonaa euroa.

Kalevankankaan kehittämisalustalle laadittiin kasvuohjelma 2022-2024, ja sen toimeenpano aloitettiin välittömästi. Alueen toimijoiden yhteistyössä panostettiin palveluiden tuotteistamiseen ja yhteisen myynnin kehittämiseen. Maan käytön suunnittelu (kaavoitusprosessi) eteni alueella vuoden aikana. Kalevankankaalla järjestettiin Farmari-messut ja vuoden aikana järjestetyistä tapahtumista muita esimerkkejä ovat vakiintuneet alueen kärkituotteet St. Michel-ravit ja Jukurien kotiottelut, Black Box-konserttitapahtuma ja kaiken kaikkiaan aktiivinen liikuntatapahtumatoiminta. Kaikille avoimia Kalis-päiviä järjestettiin kolme kertaa. Alueen kävijäseurantaa kehitettiin investoimalla ajoneuvolaskuriin ja kevyen liikenteen laskuriin. Tutkimus- ja kehitystoiminnassa Xamk Active Life Labin työntekijämäärä jatkoi kasvua, ja yksikössä aloittivat työnsä ensimmäiset ulkomaiset tutkijat. Yksikkö julkaisi yhteensä 12 tieteellistä julkaisua (40 % Xamkin tieteellisistä julkaisuista).

Mikkelin yliopistokeskuksella jatkettiin työskentelyä vuonna 2021 tehdyn kehittämisselvityksen pohjalta. Selvityksessä nousi esille erityisesti tarve kehittää yliopistokoulutusta ja sen saatavuutta. OKM:ltä saadun lisärahoituksen avulla käynnistyi Kestävän talouden toimenpidekokonaisuus, jossa kehitetään mikro-osaamiskokonaisuuksia ja yritysyritystyötä. LUT:n Vesitekniikan DI-ohjelmaan kerättiin kevään 2022 aikana starttipaketti ja ohjelma käynnistyy Mikkeliin syksyllä 2023. Yliopisto-opintojen ohjaukseen pyritään rakentamaan maakunnallista mallia yhteistyössä Mikkelin ja Savonlinnan kesäyliopistojen ja Otavian kanssa.

TEM:n ekosysteemisopimuksen osalta yliopistokeskuksen toimijoista keskiössä on LUT:n erotustekniikan osasto, jossa alkaa syksyllä 2023 vesitekniikan DI-ohjelma. Mikkelin yliopistokeskuksen toimijat (Helsingin yliopisto, LUT-yliopisto ja Aalto-yliopisto) ovat mukana elinvoimaohjelmassa erityisesti kehittämisalustojen näkökulmasta, joiden osalta yliopistojen T&K-toiminta painottui eniten EcoSairiaan ja Memory Campukseen. Kehittämisalustoihin liittyen on tehty Aalto-yliopiston opinnäytetöitä. Tutkimustoimintaa rahoitetaan laaja-alaisesti monista alueellisista, kansallisista ja kansainvälisistä rahoituslähteistä. Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti tuotti yhteistyössä Xamkin ja Esedun kanssa Etelä-Savon ruokamatkailun tutkimus- ja kehittämissuunnitelman. Samat toimijat ovat mukana myös perustetussa ruokaklusterissa.

Ammatillisen toisen asteen koulutuksessa paikattiin vielä kuluneen tilikauden aikana koronaepidemian jälkeisiä oppimisvajeita ja -viivästymisiä, johon onneksi myönnettiin vielä lisärahoitusta vuonna 2022. Opintojen ja ohjauksen digitaalisia toteutuksia kehitettiin edelleen ja Esedulla alkoi eKampuksen toiminta, jota edistetään vuonna 2023 eteenpäin. Joustavan jatkuvan oppimisen mallintamista jatketaan Esedulla edelleen ja opiskelijarekrytointi erityisesti aikuisempien opiskelijoiden osalta ulotettiin entistä vahvemmin myös maakunnan rajojen ulkopuolelle. Laajennetun oppivelvollisuuden osalta toteutui toinen yhteishakukierros ja vuoden lopussa oppivelvollisia opiskelijoita oli kaikkiaan 815. Vuoden 2023 loppuun mennessä lukumäärä kasvaa noin 1100-1200:aan. Opiskelijavuosista oppivelvollisten osuus on noin 30 % ja jatkuvan haun osuus noin 70 %. Venäjän käynnistettyä hyökkäyssodan Ukraina Esedu lopetti Venäjälle suuntautuneen koulutusviennin välittömästi. Yhteistyötä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kanssa on syvennetty edelleen ja tämä mahdollistaa joustavat opiskelupolut Esedusta korkeakouluopintoihin. Uusista yrityksistä pääosa rakentuu edelleen toisen asteen koulutuksesta valmistuneiden varaan. Opiskelijarakenteen muutoksia, jatkuvan haun painottumista, opintojen digitaalisuuden kehittymistä ja kestävän tulevaisuuden huomioimista prosesseissa sekä yksilöllisten opintopolkujen rakentumista on pystytty toteuttamaan arjen työssä sekä tukemaan kehittämishankkeiden ja tiedolla johtamisen kautta. Tietovaraston käyttöä toiminnan jatkuvan ohjauksen ja parantam-

misen välineenä on tehostettu edelleen. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi marraskuussa järjestämisluvan englanninkielisiin perustutkintoihin kone- ja tuotantotekniikkaan, ravintola- ja cateringalalle sekä sosiaali- ja terveystalalle.

Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy:llä oli vuonna asiakkaita 1160 kappaletta. Yhtiön tilaisuuksiin osallistui 2500 henkilöä. Yhtiön hanketoiminnan kautta syntyi 36 työpaikkaa ja Mikkelin sijoittui seitsemän yritystä. MikseiMikkelin avulla käynnistettiin yritysten hankkeita 3,2 miljoonan euron arvosta. Yhtiön asiakastytyvyyden arvosana oli 4/5. Etelä-Savon pääomarahasto on tehnyt 2022 loppuun mennessä neljä sijoitusta. Lisäksi kehitysyritys on ollut mukana 31 omistajanvaihdoksessa. Syntyneiden työpaikkojen ja uusien yritysten vähäinen määrä edellisvuosiin verrattuna selittyy kokonaisuudessaan Uusyrityskeskus Dynamon rahoituksen eriytyemisellä MikseiMikkelin rahoituksesta. Näin ollen Dynamoin tilastot, eli uudet yritykset ja uudet työpaikat, poistuivat kehitysyrityksen tulostavoitteista.

Hankekauden 2021-2027 jatkuva viivästyminen asetti omat haasteensa kehitysyrityksen toiminnan osalta. Hankehakemuksia päästiin jättämään elokuussa, mutta virallisia päätöksiä odotellaan edelleen tätä kirjoitettaessa. Yrityshankerahoituksen edelleen jatkuva lykkääntyminen piti yritysten uusien kehittämishankkeiden käynnistämisen edelleen pääsääntöisesti pysähdyksissä. Kuitenkin messutoiminta alkoi vähitellen käynnistyä uudelleen ja yritys osallistui muutamiiin tapahtumiin kotimaassa ja ulkomailla. Yritysten omistajanvaihdoksia tehtiin erityisesti loppuvuodesta. Matkailun ja vapaa-ajan kehittämislusta käynnistettiin loppuvuodesta ensimmäisen suunnittelukokouksen muodossa.

Kehitysyritys Miksei Uusi toimitusjohtaja aloitti tehtävässään 28.2.2022. Kehitysyrityksen ja kaupungin välisen palvelusopimuksen solmiminen, toimitilojen vuokratilustusten kohtuullistaminen, huomattavan taloudellisen riskin sisältäneen työsuhderiita-asian sopiminen sekä tavoitteellisen myyntityön organisointi ja käynnistäminen kehitysyrityksessä lienevät merkittäviä onnistumisia ensimmäiselle vuodelle.

Vuonna 2022 globaali koronapandemia jatkui vielä kevään ajan, mutta kesää kohden tilanne vakiintui ja kotimaan matkailukesä onnistui hyvin, vaikka aivan edellisten vuosien huipputasoon ei päästy kotimaan matkailun osalta. Vuonna 2022 majoitusvuorokausia rekisteröitiin Mikkelissä yhteensä 179 000 vrk (+ 2,5 %), joista 159 000 vrk (-2,1 %) oli kotimaasta ja 20 200 vrk (+ 63,1 %) ulkomailta. Rekisteröityjen majoituskohteiden majoitusmyynti kasvoi n. 1,1 milj. euroa ollen yhteensä 9,87 milj. euroa (+ 12,5 %).

Kaikkien majoituskohteiden yhteen laskettu majoitusmyynti väheni 72 9000 euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Lasku johtui ns. ei-rekisteröidyn majoituskapasiteetin tarjonnan ja myynnin merkittävästä pienenemisestä edelliseen vuoteen verrattuna. Rekisteröidyn majoituksen euromääräinen kasvu oli merkittävä ottaen huomioon, että myös rekisteröity kapasiteetti oli pienempi kuin edellisenä vuotena.

Tammi-joulukuussa kotimaisten rekisteröityjen yöpymisten määrä sijainnissa Mikkelin seutu oli 210 000 (-4,2 %) ja ulkomaalaisten 25 200 (+45,8 %), eli yhteensä 235 000 rekisteröityä (-0,5 %) yötä.

Rekisteröityjen kohteiden majoitusmyynti Mikkelin seudulla kasvoi 884 000 euroa (+ 8 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Kaikkien kohteiden yhteen laskettu majoitusmyynti 1,1 milj. euroa ollen 18,1 milj. euroa. Myös Mikkelin seudun osalta ei-rekisteröidyn kapasiteetin väheneminen oli merkittävin selittävä tekijä majoitusmyynnin laskuun.

Kansainvälinen matkailu elpyi hieman, mutta oli edelleen merkittävästi alemmalla tasolla kuin vuonna 2019. Venäjän hyökkäys Ukrainaan johti Suomen ja Venäjän välisen rajan sulkeutumiseen ja venäläisten matkustus loppui täysin syksyn aikana. Muu kansainvälinen matkailu ei vielä korvannut venäläisten matkailijoiden puuttumista.

Osa sovitusta matkailuinvestoinneista käynnistyi Mikkelin seudulla, mutta moni niistä viivästyi mm. rakennustarvikkeiden toimitusvaikeuksien vuoksi. Kesän 2022 sesongin kasvua rajoitti myös työvoimapula, joka johti mm. aukioloaikojen supistamiseen.

Vuoteen 2022 ajoittui hankekausien vaihtuminen ja se aiheutti merkittäviä haasteita myös matkailun hankkeiden rahoitukseen ja johti siihen, että markkinointihankkeiden rahoitus katkesi täysin syksyllä 2022. Katkos rahoituksessa johtaa lähes vuoden pituiseen katkokseen hyvin alkaneiden markkinointi- ja brändihankkeiden työssä (vrt. VisitSaimaa, D.O.Saimaa ja Laiturilla). Tämä tulee näkymään vuoden 2023 matkailutilastoissa ja yritysten tuloksissa. Monen yrityksen taloudellinen tilanne on koronapandemian ja nousseiden kustannusten vuoksi kriittinen. Vapaa-ajan asumisen kehittämistyötä jatkettiin alueella hankerahoituksella. Kestävän mökkeilyn edistämisen teemalla keuhällä ja kesällä 2022 toteutettu monikanavainen Laiturilla-brändikampanja kasvatti alueen ja brändin tunnettua, herätti kiinnostusta aluetta kohtaan ja toi positiivista palautetta. Kampanja tavoitti uusia potentiaalisia vapaa-aikanasukkaita ja vahvisti nykyisten suhdetta mökkiseutuunsa. Koronapandemian aikana alkanut mökkibuumi laantui hieman, mutta etätyöskentely mökeillä jatkui. Vapaa-ajan asukkaiden viipymä oli selvitysten mukaan yli 100 vrk, joka on selvästi pidempi kuin ennen pandemiaa. Polttoaineen ja energian hinnannousu ei näytä vaikuttaneen mökkeilyyn merkittävästi ainakaan vielä vuonna 2022.

Tilikauden aikana työllisyydenhoito ja työvoimapalvelut siirtyivät Covid-epidemian jälkeiseen aikaan. Työvoiman kysyntä on ollut vuoden aikana vahvaa ja osaan avoimista työpaikoista on ollut jopa puutetta osaavasta työvoimasta. Vuonna 2022 laki julkisista työvoima- ja yrityspalveluista uudistui ja myös työllisyyden kuntakokeilu toteutti uutta henkilöasiakkaiden palvelumallia. Uuden palvelumallin käyttöönotolla oli vaikutuksia asiakaspalvelun määrään ja asiakkaiden työnhakuvelvollisuuksiin. Palvelumallin vaikuttavuudesta saatiin loppuvuodesta vasta viitteitä. Työmarkkinatuen kuntaosuus oli vuonna 2022 yhteensä 3,8 miljoonaa euroa. Vähennys edelliseen vuoteen verrattuna oli 0,56 miljoonaa euroa. Asiakkaiden aktivointi eri palveluihin toteutui edelleen hyvin. Marraskuussa 2022 aktivointiaste (montako % työttömistä osallistuu työllistymistä edistäviin palveluihin) oli 36,5 %, joka oli prosenttiyksikön enemmän kuin vuosi sitten vastaavaan aikaan. Myönteinen asia on ollut nuorten työmarkkinoille ohjautuminen. Kuntakokeilun alkaessa (1.3.2021) työttöminä alle 30v. asiakkaina oli 907 henkilöä. Vuoden 2022 lopussa (lokakuun)vastaava luku oli 544 alle 30v. työtöntä työnhakijaa. Vuoden 2022 aikana aloitettiin valmistautuminen TE2024 uudistukseen. Myös hyvinvointialueiden käynnistyminen 2023 vuoden alusta aiheutti muutoksia kaupungin työllisyydenhoitoon. Nuorten työpajat päättivät toimintansa kaupungin alaisuudessa ja siirtyivät hyvinvointialueelle. Sen sijaan vastuu nuorten ohjaamopalveluista ja vierasmaalaisten kotoutumisen edistymisestä siirtyi vuoden 2022 päätyttyä kaupungin vastuulle.

Vuonna 2022 kaupunki toteutti kaksi merkittävämpää markkinointi- ja viestintäkampanjaa. Kaupungin arvoja jalkauttavassa juttusarjassa julkaistiin yksi artikkeli viikossa helmikuun alusta vuoden 2022 loppuun. Markkinointihahmo Mikkelin Miksu lanseerattiin. Kaupungin syntymäpäivä toteutettiin 7.3.2022 kulttuuriteemalla verkossa. Kaupunki, ympäristökunnat sekä VisitMikkeli näyttäytyivät yhteisellä osastolla Farmari-messuilla. Vuoden lopulla valmisteltiin uuden markkinointisuunnittelijan rekrytointia.

2.2 Käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan toteutuminen

2.2.1 Konsernin tavoitteiden toteutuminen

2.2.1.1 Etelä-Savon Energia -konserni

Omistus	100 %	
Toimiala	Sähkön- ja lämmöntuotanto, sähkönsiirto	
Toimitusjohtaja	Erkki Karppanen	
Hallituksen jäsenet	<u>31.5.2022 jälkeen</u> Heikki Nykänen pj. Jani Sensio vpj (eronnut 27.1.2023, tilalle nimetty Sami Nalli 16.2.2023) Paavo Barck Soile Kuitunen (eronnut 27.1.2023, tilalle nimetty Eveliina Naumanen 16.2.2023) Päivi Ylönen Pekka Selenius Jenni Oksanen Jaana Strandman Panu Jouhkimo	<u>31.5.2022 asti</u> Heikki Nykänen pj. Jani Sensio vpj Paavo Barck Soile Kuitunen Päivi Ylönen Pekka Selenius Jenni Oksanen Jaana Strandman Panu Jouhkimo
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Henkilöstön edustaja Roni Koskelin Konsernivastuuhenkilö (kaupunginjohtaja)	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2023–2026

Vuonna 2022 oli historiallisen korkeat sähköhinnat, mutta odotettavissa on, että sähköhinnat palaavat lähelle aiempaa tasoa vuosien 2023-2026 aikana. Koska Suomessa yhä suurempi osuus sähköstä tuotetaan tuulella, sähkön hinta tulee suuresti vaihtelevaan sen mukaan, kuinka tuulista on. Tähän ESE vastaa rakentamalla sähkökattilan, jolla voidaan tuottaa lämpöä. Sähkön ollessa halpaa, sitä ei kannata tuottaa itse, mutta sähköllä kannattaa tällöin tuottaa lämpöä.

Venäjältä tuotiin Suomessa käytettävistä puupolttoaineista noin 20 % aina vuoteen 2022 saakka. Tämä puupolttoainemäärä pitää nyt saada Suomesta ja jo lähtökohtaisesti Suomesta puuttuu tällaisen määrän tarvitsema puunkorjauskalusto. Tämän johdosta puupolttoaineista tulee olemaan niukkuutta ja toisaalta niiden hintataso nousee voimakkaasti, mikä vaikeuttaa polttolaitosten irtaantumista turpeen käytöstä. Turpeen poltto taasen vaatii päästöoikeuksia, toisin kuin puun polttaminen, ja päästöoikeuksien hinta on tuplaantunut muutaman vuoden takaisesta.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2022 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Historiallisen korkeat sähköhinnat vuonna 2022 selittävät ESEn erittäin hyvää tulosta. Toisaalta ESE teki suuren alaskirjauksen 700 000 euroa Fennovoima -omistuksestaan kyseisen projektin päätyttyä. ESEn omavaikeusaste nousi noin neljä prosenttiyksikköä.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteuma 31.12.
Kaukolämmössä ja sähkönsiirrossa turvataan asiakkaiden energiansaanti	Kaukolämpö ja sähkönsiirto ovat kyenneet turvaamaan asiakkaiden energiansaannin.
Rikinsyöttölaitteiston rakentaminen Pursialan voimalaitoksen 1 yksikköön, jotta turpeen osuutta voidaan edelleen merkittävästi vähentää.	Rikinsyöttölaitteisto käytössä

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Työsuuhdepyörän mahdollistaminen henkilöstölle	toiminnassa oleva työsuuhdepyörän hankintamalli.	Henkilöstön on mahdollista hankkia työsuuhdepyörä eli sille on rakennettu hankintamalli.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Liikenne päästöjen vähentäminen	Biokaasujakelun turvaaminen, neljä jakeluasemaa Mikkeliissä ja yksi Pertunmaalla. Tuotannon lisääminen (BioHauki + BioSairila)	Tuotantokapasiteetin kasvattaminen olemassa olevilla laitoksilla	Molempien laitosten tuotantomäärät ovat kasvaneet vuodesta 2021.
	Kaasuajoneuvojen määrä kaupunkikonsernissa lisääntyy	Myös konserniyhtiöissä	ESE:ssä ja Metsäsairilassa kasvua
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Hanhikankaan pohjavesialueen suojeleusuunnitelma, otettu mm. kaukolämpövesi huomioon.	ESE mukana aktiivisesti Hanhikankaan pohjavesialueen suojeleusuunnitelman tekemisessä	Toteutui.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Turpeen käytön vähentäminen/ Voimaliiketoiminta (nykytaso 20 %)	Tavoitteena 10 %	Ei ole onnistunut polttoainehankinnallisista syistä, tekninen valmius tähän on.
	Rikinsyöttöjärjestelmän rakentaminen Pursialan voimalaitokselle turpeen käytön vähentämisen mahdollistamiseksi.	Käyttöön otettu vuonna 2022.	Käyttöön otettu 2022
	Kaasu- ja sähköautojen lisääminen kaupunkikonsernissa	Vähentää fossiilisia tuontipolttoaineita	Kaasu- ja sähköautojen määrä on lisääntynyt

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta	Kaukolämpöasiakkaiden kulutustiedon parantaminen energiamittareita vaihtamalla / Energialiiketoiminta. Vaihto aloitettu jo vuonna 2019	Mittarit nykyaikaisiksi, tavoite 2024	Vaihto käynnissä
	Hukkalämpökapasiteetin selvitykset, mm. datakeskukset	ESE/Miksei Mikkeli toteuttaa selvitykset	On selvitetty
	Aurinkolämmön hyödyntäminen kaukolämmössä	Uusi aurinkolämpölaite Tuskuun 2022	On valmis, käyttöönotto 2023

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
EcoSairila -kehittämialusta	BioSairila Oy, vesilaitos, Metsäsairila Oy päätoimijat nyt – tavoitellaan uusia	Muita toimijoita saatu uusille tonteille	PEAB tullut
	Lämpöpumput hyödyntävät jätevedenpuhdistamon jäteämpöä laitoksen kuivaamiseksi/ Energialiiketoiminta	Toiminnan saaminen täyteen kapasiteettiin	Toiminnassa
	Puuterminaalialueen lisääminen turpeen käytön vähentämisen mahdollistamiseksi.	Lisää aluetta kaksi hehtaaria.	Toteutunut
Kalevankangas -kehittämialusta	Kaukokylmä ja hukkalämmön hyödyntäminen nyt jäähallilla, Stadiumilla ja Raviradalla	Jakelun laajentaminen	Selvitykset menossa
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Koulutusyhteistyö ESEDU:n kanssa	Tarvittavat resurssit ESE-Tekniikalle	ESEDU:n kanssa jatkuu työharjoittelijayhteistyö
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Yhteistyö LUT Mikkelin, Aalto Ruralian sekä XAMK:n kanssa.	Osallistuminen hankkeisiin	Hankkeita käynnissä
	Kaukokylmä ja hukkalämmön hyödyntäminen nyt jäähallilla, Stadiumilla ja Raviradalla	Jakelun laajentaminen	Selvitykset menossa

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kaupunkiorganisaation markkinoinnin ja viestinnän viestien ja visuaalisen ilmeen yhtenäistäminen	Osallistuminen kaupunkimarkkinointiin / Hallinto	Osallistuminen kaupunkimarkkinointiin ja viestinnässä mukana Mikkeli -brändi, kuten sähköpostin allekirjoitukset ja viralliset julkaisut	ESE osallistui kaupunkimarkkinointiin
Tapahtumat	ESE tukee sopivia kaupungin järjestämiä tapahtumia/ Hallinto	1 tapahtuma/ vuosi	Toteutuu

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Korkean sähköhinnan johdosta taloudelliset tavoitteet niin liikevaihdon kuin tuloksenkin suhteen ylittyivät merkittävästi. Muutoin liiketoiminnat toteutuivat budjetoidusti.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2021	TA 2022	Tilinpäätös 2022
Liikevaihto	56 021	51 000	67 924
Tilikauden voitto/tappio (verojen jälkeen)	5 834	2 300	11 437
Osinko	2 800	2 000	3 600
Investoinnit	12 342	9 000	6 600
Ulkoinen velka	67 069	75 000	65 208
Sisäinen velka	28 224	28 652	28 225
Konsernitilin limiitti	4 200	4 200	4 200
Omavaraisuusaste	18,5 %	16 %	22,9 %
Henkilöstö	96	95	94
vakituinen	94	94	92
määräaikainen	2	1	2

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

ESE rakensi uuden lämpölaitoksen Tuskuun ja sinne tuli myös aurinkokeräimet, joilla voidaan tehdä lämpöä kaukolämpöverkkoon. Lisäksi Ristiinan aluelämpöverkon toinen kattila on uusittu. Pursialan voimalaitoksella on uusittu kattilan muurauksia ja rikinsyöttöjärjestelmä. Vuonna 2022 ei toteutettu suuria investointeja, joten investointitaso oli aiempia vuosia alhaisempi.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

ESEN strategiset riskit liittyvät Pursialan voimalaitoksen tuotannon ja kaukolämmön myynnin kannattavuuteen. Lämpiminä vuosina Pursialan voimalaitoksen tuotantomäärät ovat vähäisiä ja ns. minimikuormalla ajaminen heikentää tuotannon hyötysuhdetta. Pursialan voimalaitos pystyisi tuottamaan enemmän lämpöä kuin mitä tällä hetkellä on olemassa lämpökuormaa. Voimalaitoksen toiminnan kannattavuuteen kytkeytyy myös poliittisia riskejä, kuten muutokset polttoaineiden verotuksessa, käyttökielloissa ja tuissa. On tärkeää, että voimalaitokselle saapuvien polttoaineiden energiamäärät saadaan mitattua oikein, sillä se vaikuttaa suoraan tuotannon kannattavuuteen.

Tukkusähkömarkkinoilla hinnat ovat olleet voimakkaassa heilunnassa. Sähkön hintariskeihin varaudutaan ESEN hallituksen hyväksymällä riskipolitiikalla. Riskipolitiikka määrittelee, miten tulee varautua markkinahintariskiin, määräris-kiin, vastapuoliriskiin, likviditeettiriskiin ja aluehintariskiin. Lisäksi riskipolitiikka määrittelee rajat, joissa riskien tulee pysyä. Riskipolitiikan toteutumista seurataan kuukausittain.

Kaukolämmössä haasteena on kiinteistöjen energiankulutuksen väheneminen sekä maalämpöratkaisujen imagoetu markkinoinnissa. Myös ilmaston lämpeneminen on riski, koska se vaikuttaa lämmön myyntimääriin.

• Operatiiviset riskit

Operatiivisista riskeistä huomattavimmat ovat polttoaineiden saannin turvaaminen Pursialan voimalaitoksella, lämmöntuotanto-kapasiteetin riittävyys ja toimivuus sekä sähköjakelun varmistaminen.

Polttoaineiden saantia on pyritty turvaamaan riittäväillä polttoainesopimuksilla, omilla polttoaineiden varmuusvarastoilla sekä keskittämällä puupolttoaineiden terminaalityönnöt Mikkelin Metsä-Sairilaan. Pitkän aikavälin epävarmuustekijät liittyvät turpeen verotukseen ja mahdollisiin käyttökieltoihin. ESE on strategiansa päätännyt luopua

turpeen käytöstä vuoteen 2035 mennessä, mutta todennäköisesti turpeen poltosta pystytään luopumaan merkittävästi aikaisemmin.

Lämmöntuotantokapasiteetin riittävyys häiriötilanteissa ja suurissa kuormitustilanteissa on varmistettu vara- ja huippulämpökeskuksilla. Pursialan lämmöntuotantokapasiteetti on noin 130 MW ja vara- ja huippulämpökeskusten kapasiteetti hieman alle 100 MW. Vara- ja huippulämpökeskusten kapasiteetin tulee vastata kaukolämmön myyntimäärien kehitystä. Vuonna 2023 tullaan investoimaan sähkökattilaaan lämmöntuotantokapasiteetin lisäämiseksi.

Verkkotoiminnan riskeinä ovat sähkönjakelun häiriöt ja sallitun tuoton laskentaan vaikuttavat viranomaissäädökset. Sähköverkon pitkän aikavälin kehittämiseksi on laadittu suunnitelma. Se ohjaa verkkoon tehtäviä investointeja, joilla pyritään turvaamaan sähköverkon toimintavarmuus ja kehittämään verkkoa. Sähkönjakelun häiriöitä pyritään lisäksi ennaltaehkäisemään siten, että verkon toimintakunnosta huolehditaan mm. huoltotoimenpiteillä ja verkonraivauksella. ESE-Verkko Oy jatkaa verkkonsa maakaapelointiasteen nostamista.

Muita riskejä ovat päästöoikeuksien riittävyys, muutokset sähkön markkinahinnassa sekä henkilöriskit. Yhtiö joutui ensimmäisen kerran ostamaan päästöoikeuksia vuonna 2022 ja niitä tullaan ostamaan myös lähivuosina. Pursialan kattilateknikka mahdollistaa puunkäytön aina 85 prosenttiin saakka, mutta haasteet puupolttoaineiden saannissa voivat pakottaa käyttämään turvetta. Sähkön hintariskeihin on varauduttu riskipolitiikalla.

Hallituksella tulee aina olla suunnitelma toimitusjohtajan mahdollisesta korvaamisesta. Lisäksi henkilöriskeihin on varauduttu sijaisuusjärjestelyin ja dokumentoimalla tietoa siten, että tieto on myös muiden saatavilla. Sijainen tekee sijastettavan työn ja tulee samalla perehdytetyksi toisen työhön käytännön kautta.

Uutena haasteena on polttoainekäytön äärevöityminen. Tämä tarkoittaa sitä, että voimalaitos käyttää hyvin lyhyinä pakkasjaksoina paljon polttoainetta, kun muina aikoina polttoaineen käyttö on huomattavasti pienempää. Polttoainetoimittajilta vaadittaisiin näin ollen entistä enemmän terminaalivarastointia, jolla tuetaan haketusta kylminä kuukausina. Se vaatii kuitenkin investointeja. Venäjältä puupolttoaineiden tuonnin loppuminen vuonna 2022 teki noin 20 % loven Suomessa

• Rahoitusriskit

Konsernin rahoitusriskeihin on varauduttu joko kiinteäkorkoisilla lainoilla tai hankkimalla lainoille suojaustuotteita. Tällä tavoin suojattuja lainoja tulee olla noin 50–80 % konsernin lainakannasta aina seuraavien 10 vuoden ajan. Muutoksia voidaan tehdä hallituksen päätöksellä. ESE-konsernilla on käytössään kaupunkikonsernitiliin liitetty limiitti, joka auttaa maksuvalmiudessa.

Hankintoihin liittyvät menettelyt ja oikeudet ilmenevät ESE-konsernin Hyvä hallintotapa -asiakirjasta. Siinä on määriteltä myös lähipiiriliiketoiminnan valvonta, sopimusten laadinta, omaisuuden hallinnointi, kirjanpidon ja maksuliikenteen järjestäminen sekä sisäinen valvonta ja tarkastus. ESE-konsernissa aloitettiin vuonna 2020 ulkopuolisen toimijan suorittama sisäinen tarkastustoiminta.

• Vahinkoriskit

Konsernissa on tunnistettu seuraavat vahinkoriskit: omaisuusvahinkoriskit, vastuuvahingot, tuotannon keskeytysriskit, ympäristövahingot, rikosvahingot ja tapaturmat. Vakuutusmäärät ja vakuutusten kattavuus tarkistetaan vuosittain. Konsernilla on käytössään vakuutusmeklari, joka avustaa mm. vakuutusten kattavuuden määrittelyssä sekä korvaushakemuksissa.

Omaisuusvahinkoriskeihin on varauduttu omaisuusvakuutuksilla, joita ovat mm. laitosten ja irtaimiston vakuutukset sekä ajoneuvovakuutukset. Sähkö- ja kaukolämpöverkkoja ei ole vakuutettu.

Toiminnan vahinkojen varalta yhtiöllä on vastuuvakuutus, joka sisältää liiketoiminnan lisäksi myös toimitusjohtajan, hallituksen ja johtoryhmän vastuuvakuutukset. Yrityksellä on myös rikosvakuutus. Pursialan voimalaitoksen ja Tikkan lämpökeskuksen tuotantojen mahdollisen keskeytyksen varalta on keskeytysvakuutus.

Ympäristövahinkoihin on varauduttu mm. ympäristövahinkovakuutuksin sekä valitsemalla vähäpäästöisiä polttoaineita, parantamalla tulipalotilanteiden toimintavalmiuksia ja vaihtamalla sähköverkkoon ympäristöystävällisiä muuntajia.

Työtapaturmia pyritään ehkäisemään järjestämällä työturvallisuuskoulutusta koko henkilöstölle ja lisäämällä näin tietoisuutta turvallisista työtavoista. Työturvallisuuden kehittymistä seurataan yhtiön mittareista laaditun työturvallisuusindeksin avulla. Lisäksi yhtiössä järjestetään säännöllisesti ensiapukoulutusta ja turvavartteja sekä ylläpidetään työturvallisuuskortteja.

Työtapaturmien varalta henkilöstöllä on lakisääteinen tapaturmavakuutus ja matkavakuutus työmatkoille. Henkilöstölle on otettu myös vapaaehtoinen sairauskuluvakuutus, joka kattaa kaikki sairaus- ja tapaturmakustannukset 10 000 euroon asti. Vakuutuksen avulla pyritään pitämään huolta henkilöstön työkyvystä ja nopeasta töihin paluusta tapaturma- tai sairaustilanteiden jälkeen.

• Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

Tilintarkastajien suorittamassa valvonnassa ei ole todettu, että sääntöjä tai päätöksiä olisi jätetty noudattamatta eikä ole havaittu, että noudattamatta jättäminen olisi aiheuttanut haittaa yhtiölle.

• Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

Hallitus määrittelee konsernille strategian, vision, arvot ja palvelulupaukset. Strategian päivistytyö on aikataulutettu alkuvuoteen 2022. Niiden perusteella konsernille määritellään toiminnalliset tavoitteet vuosisuunnittelun yhteydessä. Tavoitteet perustuvat pitkälti hallituksen vahvistamaan strategiaan. Tavoitteiden toteutumista seurataan johtoryhmätasolla kaksi kertaa vuodessa pidettävissä johdon katselmuksissa. Yksiköiden vuositavoitteet perustuvat sekä strategian mukaisiin tavoitteisiin että kehityskeskusteluissa asetettuihin tavoitteisiin. Yksikötason tavoitteiden toteutumista seurataan yksiköiden osastopalavereissa vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Konsernille laaditaan vuosittain budjetti sekä investointisuunnitelma, jotka hallitus vahvistaa. Näiden suunnitelmien pohjalta laaditaan konsernin kassabudjetti, johon esimerkiksi rahoitustarve perustuu. Tulosbudjetti seurataan kuukausittain ja kassabudjettia viikoittain. Toteutuneet investoinnit tarkastetaan vuosittain.

Jokaiseen maksuun tarvitaan asiatarkastaja ja hyväksyjä, joiden tulee olla eri henkilöt. Mikäli poikkeustilanteessa maksumääräys annetaan sähköpostilla ilman tarkastaja-hyväksyjä -menettelyä, tulee maksun oikeellisuus varmentaa puhelinsoitolla maksumääräyksen antaneille henkilölle. Kirjanpidossa tehdään täsmäytykset ja erot tarkastetaan eli siinä toimii omaehtoinen valvonta.

• Omaisuuden hankinta, luovutus ja hoito

Hankintoihin liittyvät menettelyt ja oikeudet on määritelty ESE-konsernin Hyvä hallintotapa -asiakirjassa. Siinä on määritelty myös lähipiiriliiketoiminnan valvonta, sopimusten laadinta, omaisuuden hallinnointi, kirjanpidon ja maksuliikenteen järjestäminen sekä sisäinen valvonta ja tarkastus. Jokainen työntekijä on velvollinen käsittelemään työntekijän omaisuutta vastuullisesti, kuten heidän tulee myös kunnioittaa asiakkaan omaisuutta. Nämä on määritelty ESElän pelisäännöissä, joka on osa ESEn toimintajärjestelmää. Omaisuuteen kohdistuvat riskit arvioidaan vuosittain vakuutusyhtiön kanssa ja riskit pyritään poistamaan omaisuusvakuutuksin. ESE-konserni noudattaa hankinnoissaan Erityisalojen hankintalakia ”Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista”. Hankintojen tulee aina olla tarkoituksenmukaisia. Näiden hankintarajojen alle jäävät hankinnat tehdään ESEn hallituksen hyväksymän pienhankintaohjeen mukaisesti.

Hankintoja valvotaan siten, että ostoreskontramaksuissa tulee olla laskun tarkastajan ja hyväksyjän kuittaus. Lasku ei mene maksuun ilman tarkastus- ja hyväksyntävaiheiden suorittamista, joista jää joko sähköinen merkintä. Laskulla ei saa olla hyväksyjänä sama henkilö, joka on laskun tarkastanut. Tarkastajana toimii hankinnasta tietävä henkilö. Reskontran ohi suoritetuissa maksuissa tulee myös olla tarkastajan ja hyväksyjän varmennus (maksumääräys tai lasku). Yksiköt vastaavat siitä, että heidän hankintoihin liittyvissä laskuissa on riittävät merkinnät siitä, että laskusta käy selvästi ilmi, miten kustannus liittyy liiketoimeen. Mikäli näin ei ole, tulee laskun tarkastajan tai hyväksyjän täydentää laskun tietoja.

Investoinneista käydään erikseen talousosaston toimesta läpi, että investoinneiksi kirjatut kulut ovat investointeja ja varmistetaan, että laskuilta löytyvät riittävät tiedot, joilla voidaan varmistaa kulun olevan investointi. Yksiköt vastaavat siitä, että investointikirjaukset ovat oikein ja että laskuilta löytyvät riittävät tiedot. Konsernissa on erillinen ohje investointien määrittelyyn. Hankintoja omalta lähipiiriltä (perheenjäsenet, joiksi katsotaan mm. avio- tai avopuoliso sekä henkilön omat tai puolison lapset ja muut huollettavat) voi tehdä ainoastaan esimiehen kirjallisella luvalla ja siten, että tarjoukset toimitetaan muulle kuin hankinnan tekeväälle henkilölle. Hankintoja suoritettava ei saa saada hankinnoista itselleen henkilökohtaista hyötyä. Sopimusten laadinnassa tulee ottaa huomioon seuraavat asiat:

- sopimuksissa on ESE:ä suojaavat ja kohtuulliset pykälät
- sopimuksilla on omistaja, joka seuraa sopimusten noudattamista, voimassaoloa sekä maksujen aiheellisuutta ja oikeellisuutta
- mahdolliset sakkopykälät (viivästyskorko, myöhästymissakko)
- sopimuksen vakuudet ja takuut
- sopimuksen allekirjoittajalla on asianmukaiset allekirjoitusoikeudet (asemavaltuus, prokura tai nimenkirjoitusoikeus)

- sopimukset eivät pääse raukeamaan, kun niille on vielä tarvetta
- sopimukset sanotaan irti, kun ne eivät ole enää tarpeen
- sopimuksen irtisanomis-, purku- ja siirtomahdollisuudet (exit-pykälä)
- sopimus arkistoidaan ESEn sopimusarkistoon ESE:lle on laadittu sopimuspolitiikka vuonna 2020, jossa on määritelty periaatteet sopimusehdoille, sopimusprosessille, sopimusvaltuuksille sekä sopimusten hallinnalle ja elinkaarelle.

•Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta

Sisäinen valvonta on osa päivittäistä toimintaa. Sen tavoitteena on saada riittävä varmuus toiminnan tuloksellisuudesta, toiminnan ja talouden lainmukaisuudesta, hyväksytyjen budjettien noudattamisesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä raportoinnin oikeellisuudesta ja riittävytydestä.

Sisäisen valvonnan järjestämisestä ja toiminnan tuloksellisuudesta vastaavat konsernin hallitukset sekä toimitusjohtajat. Kaikkien liiketoimintayksiköiden ja yhtiöiden on kuitenkin toimintaa suunnitellessaan otettava huomioon sisäisen valvonnan asettamat vastuut ja velvoitteet ja he vastaavat sisäisestä valvonnasta vastuualueillaan. Sisäistä valvontaa toteuttavat myös kaikki työntekijät kaikilla organisaatiotasoilla osana toimintarutiineihin sisältyvää toimintojen ja varojen käytön valvontaa. Johdon ja esimiesten tulee omalla toiminnallaan näyttää esimerkkiä ja luoda organisaatioon myönteinen sisäisen valvonnan ilmapiiri. Johtamistapa ja toimintakulttuuri luovat perusta valvontaprosessille ja edistävät tavoitteiden toteutumista sekä henkilöstön valvontatietoisuutta.

Yhtiössä on käytössä sisäisen valvonnan toimintamalli. Sisäisessä valvonnassa ei ole tullut ilmi väärinkäytöksiä tai kirjattu poikkeamia, joiden perusteella voitaisiin todeta, että konsernissa olisi tapahtunut väärinkäytöksiä.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu- vastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
ESEn venäjätoimintojen riskien vähentäminen	3/2022		ESE	Mikkelin kaupunki	OOO Russkij Les myyty 2021 ja OOO ESE myyty 07/2022. ESE:llä ei enää ole mitään toimintoja Venäjällä.
Energiaselvitys	12/2022		Mikkelin kaupunki	ESE	Mikkelin kaupunki myy vähemmistöosuuden ESE:stä, mikäli ESE ei kykene tekemään alijäämän kattamiseksi tarvittavia tuloutuksia. Alijäämän ja tarvittavien puskurien määrän kasvaessa on käynyt ilmeiseksi, että tuloutustarpeet ovat liian suuria, että ESE pystyy ne tuloutuksillaan kattamaan.

2.2.1.2 Etelä-Savon Koulutus Oy (Esedu)

Omistus	62,5 %	
Toimiala	Yhtiön toimialana on ylläpitää kulloinkin voimassa olevassa lainsäädännössä tarkoitettua ammatillista koulutusta sekä lukiokoulutusta (vaihtoehtoisesti toisen asteen koulutusta) sille toimiluvassa/järjestämisluvassa määrätyn koulutustehtävän mukaisesti. Yhtiö voi harjoittaa myös toimialansa puitteissa muuta koulutustoimintaa. Lisäksi yhtiö järjestää toisen asteen koulutuksen tasoista aikuiskoulutusta sekä koulutustaan tukevaa palvelu-, majoitus-, ravintola-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Yhtiö voi toimintaansa varten omistaa ja hallita osakkeita, osuuksia ja kiinteistöjä sekä käydä niillä kauppaa ja vuokrata niitä sekä vastaanottaa avustuksia ja lahjoituksia	
Toimitusjohtaja	Arja Flinkman	
Hallituksen jäsenet	<u>7.6.2022 jälkeen</u> Raine Lehtonen pj Katariina Asikainen Riikkaliina Laulainen Sakari Ojala Lotta Salminen Mikko Siitonen Janne Strengell Jarmo Vuorinen Jari Sihvonen, varajäsen	<u>7.6.2022 asti</u> Raine Lehtonen, pj Katariina Asikainen Riikkaliina Laulainen Sakari Ojala Lotta Salminen Mikko Siitonen Janne Strengell Jarmo Vuorinen Jari Sihvonen, varajäsen
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Arja Flinkman, toimitusjohtaja, Anu Pynnönen hallintojohtaja, sihteeri. Lisäksi vuosikellon mukaan toimialajohtajat rehtori Taru Särkkä, koulutusjohtajat Vesa Vainikainen ja Marja Anttalainen, kehitysjohtaja Tiina Tervaniemi Konsernivastuuhenkilö (sivistysjohtaja)	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2023–2026

Jatkuvan oppimisen rahoitusmallia tullaan todennäköisesti uudistamaan siten että kokonaisten tutkintojen lisäksi tulee tarjota vahvemmin tutkinnonosia sekä pienempiä osaamiskokonaisuuksia digitalisaation ja vihreän siirtymän osaamisvaateisiin vastataksemme. Valtakunnallisesti osuus on tällä hetkellä vain noin 13 prosenttia. Lisäksi huoltovarmuuden kannalta keskeisten alojen osaamisesta tulee pitää huolta kaikissa tilanteissa.

Julkisen talouden kestävyysvajeen osalta rahoitusta jouduttaneen myös ammatillisessa koulutuksessa vähentämään noin 10 prosenttia vuosien 2024–2026 aikana. Tämä perustuu opetus- ja kulttuuriministeriön viestiin koulutuksen järjestäjille valtakunnallisessa seminaarissa marraskuussa 2022.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2022 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Venäjän aloittama sota Ukrainaa vastaan nosti elintarvikkeiden hintoja 8,8 prosenttia vuoden 2021 toteutumasta (338.628 euroa -> 368.446 euroa) ja polttoaineiden hintoja keskimäärin 46 prosenttia (278.162 euroa -> 406.121 euroa). Lämmityskulujen noustessa myös tilakustannusten osuutta jouduttiin korottamaan vuoden 2023 talousarviota tehtäessä 4,53 miljoonasta eurosta 5,21 miljoonaan euroon, eli korotusta tilakuluissa on 15 prosenttia (682.000 euroa).

Suomen suurimpana metsäkoneenkuljettajien kouluttajana sekä merkittävänä logistiikka-alan kouluttajana em. korotukset ovat olennaisesti pienentäneet yhtiön tulosta. Onneksi tiloja on tiivistetty vuosina 2012-2022 noin 60 prosenttia, joten Esedu on tiukenneesta taloudellisesta tilanteesta huolimatta kyennyt takaamaan laadukkaan opetuksen.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteutuma
Taloudellinen tulos on noin 250 000 euroa positiivinen ja mahdollistaa kehittämisen	314.000 euroa.
Henkilöstömäärä yli 300	307 henkilöä.
Uusia yrityksiä alueelle yhteistyössä Miksein ja muiden toimijoiden kanssa	Uusia yrityksiä on syntynyt Etelä-Savossa 593 Q3/2022 mennessä (tilastokeskus). Vuoden 2021 vastaava luku oli 461.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Syrjäytymisen ehkäisy	Oppivelvollisuuden laajenemisen mukaiset toiminnot on otettu täysimääräisesti käyttöön. Tuva-koulutus (tutkinto-koulutukseen valmentava) käynnistetään Mikkelin seutukunnalla Esedu koulutuksen järjestäjänä ja Pieksämäellä tuetaan kaupungin järjestämisluvan alla yhteistyössä toimintaa	KTK-indikaattorit ohjelman mukaan (kouluterveyskysely)	TUVA-koulutus käynnistynyt, opiskelijoita lähes 80, opiskelijoita otetaan TUVA-koulutukseen jatkuvasti. KTK: 83,8 % pitää koulunkäynnistä (koko maa: 76,9%), opettajalta saatu välittävä ja oikeudenmukainen kohdeltu 79.9% (koko maa 75,5%)
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Eri hankkeet sekä yhteisöllisyyttä tukevat tapahtumat. Opiskelijajyhdistyksen toiminta. Moniammatillinen verkostotyö.	Tavoitteet ja mittarit keskeyttämisen tasolle, työllistymiselle ja jatko-opinnoille Esedun sitovissa tavoitteissa	ChillEdussa aktiivista toimintaa päivittäin, opiskelijatoimintaa jalkautettu eri toimipisteisiin. Moniammatillista verkostotyötä tehdään opiskelijoiden hyvinvoinnin parantamiseksi. Esedu mukana hyvinvointia tukevilla hankkeilla: mm. Liike ja tunne, Yhessä eteenpäin. Keskeyttäneet 12,1 % (tavoite 10 %). Työllistyneet ja työlliset opiskelijat 68,13 % (tavoite 70 %), jatko-opintoihin (päätoimiset opiskelijat) 8,06 % (tavoite 15 %).

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Opiskelijoiden turvallisuuden tukeminen opintojen aikana	KTK-indikaattorit ohjelman mukaan	Terveellisen, turvallisen ja hyvinvoivan oppilaitoksen tarkastukset toteutettu THL:n ohjeistuksen mukaisesti eri toimipisteissä. Kiusaamisen vastainen toimintamalli päivitetty ja käytössä. KTK: koulukiusaaminen 1,4% (koko maa 2,9%)

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Resurssitehokkuus	Vastuullinen ja aluekehitystä tukeva ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoituksen käyttö	100 % valtionosuusrahoituksen käyttö	Valtionosuusrahoitus on käytetty 100 %:sti ja se on riittänyt sekä toimintaan että sen kehittämiseen.
	Tilojen käytön tehostaminen synergiaa lisäämällä	Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa	Tilat tiivistetty ja synergia toimii Spesian ja peruskoulun kanssa.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Saavutettavuus	eEsedu saavutettava yrityksille ja opiskelijoille	Verkko-opetus laajenee	Verkko-opetus lisääntynyt.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Valtionosuusrahoituksen tehokas käyttö ammatillisessa koulutuksessa	Ammatillisen koulutuksen rahoitusindikaattorit	Opiskelijavuodet / tavoite: 2547 / 2600 (painottamaton), 2996 / 3061 (painotettu). Työllisyys+ jatko-opinnot edellä. Suoritteet: 828 / 1000 tutkintoa. Opiskelijapalaute: 4,27 / 5.
	Koulutus sopimusten ja oppisopimusten kohdentaminen työllistymisen tueksi	Koulutus- ja oppisopimukset noin 40 % opiskelijavuosista	Opiskelijavuosista 37,7 % työpaikoilla koulutus- ja oppisopimuksina.
	Työelämäfoorumien toiminnan uudistaminen	Uudenlainen toimintamalli 2022	Työelämäfoorumeissa on kehitetty erilaisia toimintamalleja.

Painopiste: Asiakaslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	KasvuEsedu Oy:n tarjoamat kehittämisen- ja koulutuspalvelut, osaamistarvekartoitukset. Elinvoimayhteistyö kaupungin kanssa	KasvuEsedu Oy:n liikevaihto ja muut mittarit Esedun tavoitteissa	KasvuEsedun ostot Etelä-Savon Koulutus Oy:lta tavoitteen mukaiset. Etelä-Savon Koulutus Oy:n toimitusjohtaja on osallistunut aktiivisesti elinvoimayhteistyöhön.

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Osaavan työvoiman varmistaminen	Kuntakokeiluun osallistuminen	Yksi Esedun uraohjaaja kuntakokeilun käytössä	2 uraohjaajaa kuntakokeilun käytössä 2022 ajan OKM:n erityisavustuksella.
	Osallistuminen työllisyyttä tukeviin hankkeisiin	Yhteistyö kaikkien alueen työllisyyttä tukevien toimijoiden kanssa	4 hanketta työllisyyden eri näkökulmista, yhteistyö kuntakokeilu/ ELY / TE kanssa, ohjausryhmä-työskentely
	Kiinteä yhteistyö TE-palveluiden kanssa	Neuvottelukunnat ja kuukausineuvottelut	Osallistuminen ELY:n ja TE:n neuvottelukuntiin, ohjausryhmät

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Tilinpäätös osoittaa voittoa 314.000 €, mikä ylittää alkuperäisen tavoitteen

Tunnusluvut (1000 euroa) Esedu konserni

	TP 2021	TA 2022	Tilinpäätös 2022
Liikevaihto	30 097	28 679	30 255
Tilikauden voitto/tappio (verojen jälkeen)	422	272	314
Osinko	0	0	0
Investoinnit	1 169	1 200	1 111
Ulkoisen velka	4 685	5 500	5 703
Sisäinen velka	0	0	0
Konsernitilin limiitti	3 000	3 000	3 000
Omavaraisuusaste	65,4 %	64 %	61,6 %
Henkilöstö vakituinen	322	325	307
määräaikainen	287	290	287
	35	35	20

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Hankerahalla Luonnonevää -hankkeessa tuotteiden kuivaamotila. Kannettavat tietokoneet oppivelvollisuuden piirissä oleville opiskelijoille. Autoalalle uuden teknologian ajoavustimilla varustettu sähköauto. Metallialalle CNC-jyrsin ja -metallisorvi. Logistiikka-alalle erillisumpikorinen pakettiauto. Metsäalalle hakkuukone. Metallialalle Pieksämäelle metallilevyjen varastointi/hyllytaso. Metsäalalle Pieksämäelle ajokone.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

Kriittinen osaaminen joissain tapauksissa yhden henkilön varassa. Tietoteknistä osaamista tarvittaisiin enemmän.

• Operatiiviset riskit

Sähkönjakelu kriisitilanteessa.

• Rahoitusriskit

Ei ole tällä hetkellä tietoa, miten rahoitusmekanismia aiotaan muuttaa. Oletus on edelleen, että oppivelvollisuuden ja jatkuvan oppimisen rahoitus eriytyisi, kuten valtakunnallisella tasolla on jo tehty valtion talousarviossa. Yhtiön jatkuvan oppimisen osuus opiskelijavuosimäärästä on noin 70 prosenttia ja sen rahoitus on edunvalvonnalla turvattava.

• Vahinkoriskit

Mahdolliset kone- ja kalustovahingot sekä mahdollisen henkilövahingot. Näitä riskejä on pyritty vähentämään ja hallitsemaan tiiviissä yhteistyössä AVIn ja muiden viranomaisten kanssa tehtyjen kartoitusten avulla.

• Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

Sääntöjen ja päätösten noudattaminen on ollut pääsääntöisesti moitteetonta Esedulla.

• Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

Jatkuva valvonta mm. PowerBI:n avulla ja Controllerin toimesta. Valvonta on läpinäkyvää ja keskustelevaa.

• Omaisuuden hankinta, luovutus ja hoito

Hankinnat kilpailutetaan, omaisuuden luovutuksessa noudatetaan avoimuuden periaatetta. Omaisuutta hoidetaan asianmukaisesti ja sen kuntoa seurataan.

• Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta

Esedun sisäisen valvonnan määritelmät ja tavoitteet, valvontajärjestelmä ja organisointi sekä valvontaprosessi ja valvonnan kohteet on kirjattu ja määritelty yhtiön hallituksen 29.4.2010 hyväksymässä yhtiön sisäisen valvonnan yleisohjeessa. Mikkelin kaupungin Sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan ohje on päivitetty kaupunginhallituksessa 21.6.2021 § 276. Esedun hallitus on päivittänyt ohjeistusta 15.12.2016 ja se on käsitelty viimeksi kokonaisuutena Esedun hallituksen kokouksessa 16.11.2021 (§92). Toimintaa ohjaa kolme hallituksen hyväksymää asiakirjaa:

- Sisäisen valvonnan yleisohje
- Riskien hallinnan periaatteet
- Sisäisen tarkastuksen toimintaohje.

Esedun sisäinen valvonta ja riskienhallinta perustuu COSO-malliin ja se on ollut voimassa yhtiön perustamisesta saakka. Sisäinen valvonta raportoidaan hallitukselle vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä. Sisäisen valvonnan tarkastusohjelma laaditaan aina kolmivuotiskaudelle ja sisäinen valvonta on toteutunut ohjelman mukaisesti.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistuminen (ajan-kohta)	Huomioitavaa	Valmistelu-vastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Selvitys toisen asteen koulutuksen tulevaisuudesta	2024		Esedu	Mikkelin kaupunki, Pieksämäen kaupunki, toisen asteen koulutuksen tarjoajat	Koulutusjohtaja Anttalainen kuuluu konsernissa toisen asteen yhteistyöryhmään.

2.2.1.3 Kiinteistökehitys Naistinki Oy

Omistus	100 %	
Toimiala	Kiinteistöjen hallinta, vuokraaminen, ylläpito ja investoinnit.	
Toimitusjohtaja	Kyösti Ylijoki	
Hallituksen jäsenet	<u>19.5.2022 jälkeen</u>	<u>19.5.2022 asti</u>
	Kari Ojala (pj.), Juha Vuori (vpj.), Mervi Eskelinen, Päivi Ylönen ja Harri Kivinen	Kari Ojala (pj.), Juha Vuori (vpj.), Mervi Eskelinen, Päivi Ylönen ja Harri Kivinen
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat: Konsernivastuuhenkilö (kaupunkikehitysjohtaja), kaupungin talousjohtaja	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2023–2026

Vuonna 2023 yhtiön sähköenergian hinta on erittäin korkea. Tilanne helpottuu vuodelle 2024 ja edelleen oletetusti 2025-2026 riittävän aikaisten futuurikiinnitysten ansiosta. Vieraan pääoman rahoituksen hinta hillitsee rakennuttamista kohoavien vuokraindikaatioiden takia. Toimitilakysyntä etenkin toimistotilojen osalta on ollut ja tulee olemaan vähenemään päin.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2022 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Yhtiö teki mittavia halli-investointeja vuonna 2022 ja niiden tulonmuodostuminen alkaa vuonna 2023. Investoinnit saatiin tehtyä alhaiseen kiinteään vieraan pääoman rahoitukseen. Investointien odotetaan vahvistavan yhtiötä. Toisaalta inflaatio alkoi vaikuttamaan yhtiön talousrakenteeseen erityisesti 2022 jälkimmäisellä puoliskolla. Siihen liittyvät haittojen minimointitoimenpiteet aloitettiin jo 2022 vuoden lopulla.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteuma 31.12.
Talouden vahvistaminen edelleen ja käynnissä olevien saneerauksien ja uudisrakennushankkeiden läpivieminen taloudellisesti kannattavasti Mikkelin elinkeinoelämää virkistäen	Sekä Mölnlycken että Nikarantien halli-investoinnit saatiin toteutettua suunnitellusti. Nikarantien osalta kehittyi mielenkiintoinen tilanne, jossa alueelle saattaisi muodostua vetovoimainen sähköisen liikkumisen klusteri. Sillä olisi merkittävä arvo Mikkelille.
Yhtiön nykyisen kiinteistöomaisuuden korjausvelkaa tulee edelleen pienentää sekä ennakoida kiinteistöjen teknistä uudistamistarvetta	Korjaustoimintaa on tehty suunnitelman mukaisesti. Päätettiin aloittaa 10v PTSn laatiminen/päivittäminen kaikille kiinteistöille
Vuoden 2022 investoinnit lienevät maksimissaan n. 3M€. Toisaalta Naistingin on oltava tarpeen mukaan ketterä ja nopea hankkeiden käynnistämässä, jolloin vuoden 2022 investointiohjelmaan ehtisi vielä syntyään uusia kannattavia hankkeita.	Olimme ketteriä ja kaiken kaikkiaan investointisumma oli n. 6,5M€. Kaikki investoinnit olivat tuotannollista toimintaa Mikkelissä lisääviä, paitsi Satamamakasiinien purku ei suoraan johtanut uuden rakennuttamiseen.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	KOy Tietotaitokorttelin toimintaedellytysten turvaaminen (useita kansalaisjärjestöjä)	Kiinteistöjen pitäminen toimivina	TTK on säilynyt Mikkelin kansalaisjärjestötoiminnan keskittymänä korkeakouluopiskelun ohella.

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Kiinteistöiden energiatehokkuuden parantaminen	Energiankäytön väheneminen	Vuoden 2022 jälkimmäisellä puoliskolla käytiin läpi kaikkien kiinteistöjen mahdollisuudet säästää energiaa ja samalla kartoitettiin mm. sellaisia kohteita, joissa lämmön talteenotto tai valaistuksen muutokset antaisivat energiasäästöjä. Havaintojen mukaisia muutoksia tehdään resurssien mukaan.

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Matkailun edistäminen	Kyyhkylän matkailullisten toimintaedellytysten turvaaminen	Kiinteistöjen pitäminen matkailullisesti toimivina	Kyyhkylän toiminta saatiin vakuutettua vuoden 2022 aikana ja näkymät ovat paremmat kuin vuosiin
	Kenkäveron matkailullisten toimintaedellytysten turvaaminen	Kiinteistöjen pitäminen matkailullisesti toimivina	Kaikki välttämättömät korjaukset kiinteistön pitämiseksi ennaltaan saatiin tehtyä. Kenkäveron kiinteistöjen ylläpidon haaste on investointirahoituksen puute. Pelkällä liiketoiminnalla ei ole mahdollista ylläpitää museoviraston vaatimuksia. Ulkopuolisen rahoituksen saaminen kohteelle otettiin työn alle.
Resurssitehokkuus	Rakennuttamis- ja purkutöissä kierrätöiden huomioiminen	Sekajätteen määrän väheneminen	Satamamakasiinin purkutöissä purkujätteet lajiteltiin mallikkaasti. Muutoin purkutöitä ei juurikaan ollut.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Memory Campus -kehittämialusta	Sanomalehtivaraston uudistaminen ja Kansalliskirjaston toimintaedellytysten turvaaminen	Kansalliskirjaston toiminta säilyy ja kehittyy	Asiakkaan kiinteistöihin liittyvistä tarpeista on pidetty hyvää huolta. Uudisrakentamiseen ei olla päästy, koska HYN aikajänne investoinneissa on pitkä.
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	TUMAn pitäminen toiminnallisesti LUTn tarpeita vastaavana	LUTin toiminta säilyy	LUTin toimintaympäristö on pidetty hyvänä. Miksein pois-lähtö TUMasta käynnistyi 2022 ja sen vaikutukset toimintaympäristöön ovat vielä auki.
	KOy tietotaitokorttelin (TTK) pitäminen toiminnallisesti korkeakoulujen tarpeita vastaavana	Toiminta säilyy	Korkeakoulujen toimintaympäristö TTKssa on pidetty hyvänä. TTKn tiloihin hankittiin uusi ravintoloitsija, jotta kampuksen ruokapalvelut toimivat opiskelijahintaisina. TTKn osalta käynnistyivät korkeakouluopetuksen lisäämisneuvottelut.

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Aktiivinen toimitilavuokraaminen	Vapaiden tilojen määrä	Valmiudet toimistotilojen osalta ovat erinomaiset. Hallit-latarpeeseen olemme tehneet investointeja.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Strategian jalkauttaminen ja brändityö	Oma toiminta tukee kaupunki-strategiaa	Toimenpiteet strategian mukaisia	Olemme mukana konsernin markkinointityössä
Kaupunkiorganisaation markkinoinnin ja viestinnän viestien ja visuaalisen ilmeen yhtenäistäminen	Kaupunkimarkkinoinnissa mukana	Näkyvyys	Olemme mukana konsernin markkinointityössä
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Oma laadukas toiminta	Asiakaspalaute hyvää	Asiakkaamme ovat tyytyväisiä ja Naistingin asiakkuus on haluttua

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Tavoitteet saimme täytettyä hyvin. Omavaraisuusaste laskee, koska osinkojen maksu vuodesta 2018 lähtien pitää samana tai laskee omaa pääomaa.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2021	TA 2022	Tilinpäätös 2022
Liikevaihto	5 788	5 700	6 188
Tilikauden voitto/tappio	411	100	305
Osinko*	600	400	400
Investoinnit	2 000	3 000	6 500
Ulkoinen velka	21 170	22 500	20 000
Sisäinen velka	4 900	5 000	9 400
Konsernitilin limiitti	2 000	2 000	2000
Omavaraisuusaste	23,9 %	26 %	20,7 %
Henkilöstö vakituinen	7	7	7
määräaikainen	7	7	0
	0	0	0

*kunkin tilikauden osinko tilitetään vasta seuraavan kalenterivuoden aikana

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Nikarantie ja Mölnlycke kumpikin toteutuivat suunnitellusti

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

Mikkelin vetovoiman hiipuminen edelleen.

• Operatiiviset riskit

Inflaatio

• Rahoitusriskit

Vieraan pääoman hinta jossain määrin. Suojaukset ovat yleisesti ottaen pitäviä.

• Vahinkoriskit

Vakuutukset on olemassa. Erillisellä riskinarviointimenettelyllä on kaikki riskit kartoitettu

• Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

Noudatamme kaikkia

• **Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta**

Toimitamme on toteutunut erittäin hyvin vapaalla markkinalla toimivaksi osakeyhtiöksi. Toimimme täysin asiakastu-
loilla. Varojen käytön valvonnasta on kattavat prosessit.

• **Omaisuuksien hankinta, luovutus ja hoito**

Toimimme lakien ja säädösten mukaisesti.

• **Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta**

Valvonta on onnistunut hyvin.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistuminen (ajan-kohta)	Huomioitavaa	Valmistelu- vastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Resurssien ja osaamisen yhteiskäyttö konsernissa	2019>	Onnistumiseksi vaaditaan ymmärtäminen ja hyväksyntä koko konsernissa	Naistinki	Emo ja konserniyhtiöt	Olemme tehneet konsernille useita hankkeita ja osa toiminnastamme konserniyhtiöille on jatkuvaa yhteistyötä
Teollisuustilakapasiteetin lisääminen	2022->	Tarkasteltava samalla nykyisten tilojen riskiä	Naistinki	Emo, yritykset	Lisäsimme hallitiloja investoimalla suunnitelman mukaisesti
Purkukiinteistöiden hallinta	2022->	Yhtiön tuloksen ja rahoituksen varmistaminen	Naistinki		Teimme Satamamakasiinin purun. Toisen kohteen suunnittelu ja neuvottelut olivat työn alla.

2.2.1.4 Metsäsairila Oy

Omistus	100 %	
Toimiala	Jätehuolto ja jätteiden hyötykäytön edistäminen	
Toimitusjohtaja	Ville Kakkonen	
Hallituksen jäsenet	4.5.2022 jälkeen	4.2.2022 asti
	Olli Miettinen, pj Noora Ruuth Anne Hujala Sami Nalli Vesa Tikkanen Pia Vänninen Anna Forsström	Olli Miettinen, pj Noora Ruuth Anne Hujala Sami Nalli Vesa Tikkanen Pia Vänninen Anna Forsström
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Konsernivastuuhenkilö (kaupunkikehitysjohtaja)	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2023–2026

Uuden jätelain myötä kuntien vastuulle tulee uutena kerättävänä jakeena poistotekstiilin erilliskeräys vuoden 2023 alusta alkaen. Lisäksi kuntien vastuulle siirtyy vuosina 2023-2024 muovin, metallin, paperin, kartongin ja biojätteen erilliskeräys. Vuoden 2025 helmikuun alusta alkaen myös taajama-alueen sekajätteen erilliskeräys siirtyy Mikkelissä kunnan vastuulle. Metsäsairilassa työ muutosten eteen on käynnissä. Muutokset näkyvät ensin kasvavana resurssitarpeena valmisteleavassa työssä. Resurssitarve painottuu muutosten edetessä asiakaspalveluun, laskutukseen ja jätehuollon kokonaisuuden hallintaan ja kehittämiseen.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2022 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

EU:n ja Venäjän toisilleen asettamat pakotteet Ukrainan sodan seurauksena ovat vaikuttaneet merkittävästi kustannuksien nousuun erityisesti polttoaineiden hinnannousun vuoksi. Kustannusten nousulla on ollut negatiivinen vaikutus yhtiön talouteen.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteuma 31.12.
Lajittelu ja kierrätyksen lisääminen eri jättemateriaaleille. Sekajäte hyödynnetään 100 % energiana. Erilliskerätyt hyötyjätteet materiaalina. Biojätteen erilliskeräyksen kehittäminen.	Tavoite on toteutunut. Sekajäte on hyödynnetty 100 % energiana ja erilliskerätyt hyötyjätteet materiaalina. Biojätteen erilliskeräystä on kehitetty erityisesti lisäämällä biojätteen aluekeräyspisteitä ja pilotoimalla eri tapoja lisätä biojätteen erilliskeräystä.
Päästöjen vähentäminen kuljetuksissa, käyttäen jätteistä tuotettua liikennebiokaasua. Haja-asutuksen jätteenkuljetusten urakka on toiminut biokaasulla vuodesta 2020 alkaen. Tavoitteena on lisätä biokaasun käyttöä vuonna 2022 jätteiden kuljettamisessa ja jätehuoltopalveluiden järjestämiseen liittyvissä kuljetuksissa	Tavoite on toteutunut. Biokaasun käyttö on lisääntynyt jätekuljetuksissa.
Uusi heinäkuussa 2021 voimaan astunut jätelaki velvoittaa kunnat aloittamaan tekstiilijätteen erilliskeräyksen vuoden 2023 alusta alkaen. Tavoitteena on vuoden 2022 aikana tutkia tekstiilien keräykseen liittyviä haasteita ja kehittää ratkaisuja, joita hyödyntämällä tekstiilien laatu saadaan pysymään hyvänä jatkokäsittelyä varten. Teknisten ratkaisujen lisäksi pyritään luomaan mahdollisuuksia uuden paikallisen liiketoiminnan syntymistä tekstiilin lajitteluun ja hyötykäyttöön liittyen EcoSairilassa	Tavoite on toteutunut. Poistotekstiilin erilliskeräys on aloitettu vuoden 2023 alusta alkaen. Metsäsairila on ollut aktiivisesti mukana keskusteluissa uuden liiketoiminnan kehittämisessä EcoSairilaan.
Heinäkuussa 2021 voimaan astuneen uuden jätelain myötä bio- ja pakkausjätteiden (muovi, metalli, kartonki, lasi) kuljetus siirtyy kunnan vastuulle. Sekajätteen osalta kunta voi päättää vastaako kuljetuksista jatkossa kiinteistön haltija vai kunta. Mikkelissä jätehuoltoviranomainen valmistelee päätöksentekoa ja suoritti asiassa kuulemisen 1.8-30.9.2021. Tavoitteena on valmistella kilpailutuksia vuoden 2022 aikana niin, että kaupungin kilpailuttamat kuljetukset alkavat siirtymäaikojen mukaisessa aikataulussa.	Tavoite on toteutunut. Vuosina 2023 ja 2024 alkavat uudet kuljetusurakat on kilpailutettu onnistuneesti.
Selvitys eri vaihtoehdoista tarjota markkinaehtoisia jätehuollon ja kiertotalouden palveluita TSV-sopimusten päätyttyä vuonna 2022. Tavoitteena saada selvitystyö valmiiksi vuoden 2021 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen.	Tavoite on toteutunut. Markkinaehtoisia jätehuoltoa on siirretty liiketoimintasiirrolla 31.12.2022 tytäryhtiö BioSairilaan.

OHJELMAKORTIT

1. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Liikennepäästöjen vähentäminen	Biokaasun käytön lisääminen jätekuljetuksissa ja jätehuoltopalvelujen järjestämiseen liittyvissä kuljetuksissa.	Metsäsairilan kuorma-, paketti- ja henkilöautot kulkevat biokaasulla vuonna 2022	Tavoite on toteutunut.

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Resurssitehokkuus	Materiaalia ohjataan hyötykäyttöön, sekajäte	sekajäte 100 % energiaksi	Tavoite on toteutunut.
	Materiaalia ohjataan hyötykäyttöön, biojäte	biojäte 100 % biokaasun tuotantoon vuonna 2022	Tavoite on toteutunut.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Palvelujen digitalisointi	Uuden vaakajärjestelmän käyttöönotto lajittelu- ja kierrätyskeskuksella	Uusi vaakajärjestelmä otettu käyttöön vuoden 2022 aikana	Tavoite on toteutunut.

2. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
EcoSairila -kehittämislusta	Metsäsairila on aktiivisesti mukana EcoSairilan kehittämissess.	Demonstraatioympäristön rakentaminen kiertotalouden sivuainevirroille EcoSairilassa vuoden 2022 aikana	Tavoite on toteutunut.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Metsäsairila ylitti arvioidun liikevaihtotavoitteen, mutta tilikauden voitto jäi arvioidusta. Tilikauden voiton jääminen arvioitua alemmas johtui yleisen kustannustason ja erityisesti polttoaineiden hintojen noususta arvioitua enemmän.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2021	TA 2022	Tilinpäätös 2022
Liikevaihto	8 122	7500	7744
Tilikauden voitto/tappio	797	700	304
Osinko	650	500	500
Investoinnit	623	800	1198
Ulkoisen velka	5 934	6100	5494
Sisäinen velka	0	0	1500
Konsernitilin limiitti	500	500	500
Omavaraisuusaste	58 %	56 %	54,1 %
Henkilöstö	25	25	26
vakituinen	19	22	26
määräaikainen	6	3	0

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Lajittelu- ja kierrätyskeskuksen infrarakentaminen. Jätekontit, lavat ja astiat. Investoinnit toteutuivat suunnitellusti.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

Kiertotalouden toimintojen kokonaisoptimointi puuttuu. Jätekuljetukset tulee saada taajamassa asumisen jätehuollon osalta keskitetyn kilpailutuksen piiriin. Näin jätevirtojen kokonaishallinta, kiertotalouden kehittäminen ja Ecosairila-kehitysalustan toimiminen olisi mahdollista. Kiertotaloutta päästään kokonaisoptimoimaan vuoden 2025 helmikuusta alkaen.

• Operatiiviset riskit

Eri jätemateriaalien laatu eteenpäin toimittamisessa on operatiivinen riski. Jätejakeiden lajitteluun ja kuormaamiseen liittyvät työt tehdään omana työnä, joka vähentää riskiä jätteiden laadun osalta.

Ympäristölupien saaminen eri hankkeille on erittäin vaikeaa turhista valituksista johtuen. Lupaprosessit kestävät useita vuosia.

• Rahoitusriskit

Ei merkittäviä rahoitusriskejä. Lainoissa on vahva suoja korkojennousun varalta.

• Vahinkoriskit

Riskienarviointi osana sertifioitua toimintamallia.

• Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

Noudatetaan sääntöjä ja päätöksiä, ympäristöluvan mukaiset viranomaistarkastukset ja –raportoinnit vuosittain.

• Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

Hallituksen kokouksissa seurataan tavoitteiden toteutumista ja talouden kehitystä.

• Omaisuuden hankinta, luovutus ja hoito

Hallituksen päätöksillä.

• **Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta**

Taloushallinnon tehtävät järjestetty siten, että laskujen tarkastaja ja hyväksyjä on eri henkilö. Sisäisen valvonnan asiat ovat esillä myös sertifioidun toimintajärjestelmän ulkoisissa auditoinneissa.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomi- oitavaa	Valmistelu- vastuullinen	Muut osal- listuvat ta- hot	Toteuma 31.12.
Valmistellaan siirtymistä kun- nan järjestämisvastuulla ole- vien jätteiden kuljettamisen osalta kaksoisjärjestelmästä kunnan järjestämään jätteen- kuljetukseen.	2022		Jätehuoltoviran- omainen, kau- punkikehitys- johtaja	Metsäsairila	Tavoite on toteutunut.
Selvitys Bioenergiantuotan- non ja jakelun keskittämi- sestä yhteen yhtiöön	2022		Metsäsairila toi- mitusjohtaja, Etelä-Savon Energian toimi- tusjohtaja		Tavoite on toteutunut.

2.2.1.5 Mikalo Oy

Omistus	100 %	
Toimiala	Asuntojen vuokraus. Yhtiö on perustettu sosiaalista vuokraustoimintaa harjoittavaksi, joka vuokraa asuntoja arava- ja korkotukilakien edellyttämien käyttö- ja luovutusrajoitusten mukai- sesti. Yhtiö hoitaa omalta osaltaan kunnan asunto- ja aluepoliittisen veloitteen, jossa kunnan on luotava alueelleen yleiset edellytykset asunto-olojen kehittymiselle sekä järjestää kohtuulli- set asumisolot.	
Toimitusjohtaja	Hannu Sormunen	
Hallituksen jäsenet	<u>28.4.2022 jälkeen</u> Ville Rahikainen, pj Eveliina Naumanen, vpj Aija Himanen Pertti Karhunen Tuula Kohvakka Eila Peltoniemi Pirkko Elo	<u>28.4.2022 asti</u> Ville Rahikainen, pj Eveliina Naumanen, vpj Aija Himanen Pertti Karhunen Tuula Kohvakka Eila Peltoniemi Pirkko Elo
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Konsernivastuuhenkilö (kaupunkikehitysjohtaja)	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2023–2026

Toimintaympäristöön lähivuosien aikana heijastevaikutus tulee globaaleista kriiseistä, inflaatiopaineista sekä korkojen noususta. Nämä luovat sekä taloudellista että toiminnallista haastetta yhtiön toimintaan makrotasolla. Kasvava maa- hanmuutto lisää asuttamisen mahdollisuuksia sekä työvoiman saatavuuden potentiaalia. Lähivuosien aikana osaavan työvoiman saatavuus tulee olemaan haaste myös Mikalo Oy:lle.

Väestökehityksen taantuessa asumisen kysyntä ja tarve muuttuvat. Yhden henkilön ruokakuntien määrä lisäänty, jolloin isompia asuntoja tarvitaan vähemmän ja kysyntä kohdistuu alueille, joissa on palveluita tarjolla. Erityistä huomiota on kohdistettava kiinteistökannan kehittämiseen. Tähän lisäpainetta luo väestökehitys, asuntojen kysyntä, käyttöastekehitys sekä yhtiön taloudellinen perusta. Suunnittelukauden merkittävin investointikohde on valmistelussa oleva Kortteli 8 -hanke.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2022 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Taloudellinen kehitys on suoraan riippuvainen käyttöasteen kehityksestä eli asuntojen kysynnän toteutumisesta.

Käyttöastetavoite on ollut yli 92 %, toteutunut noin 92 %. Toisaalta isompien asuntojen kysyntä on hieman parantunut osin johtuen tilapäistä suojelua hakevien henkilöiden asuttamiseksi. Tässä yhteistyökumppaneina ovat SPR ja Kotokunta Oy.

Vuoden 2022 aikana syntynyt energiakriisi sekä voimakas kustannusten nousu on synnyttänyt nousupaineen vuoden 2023 tuleviin vuokriin. Kiinteistökannan merkittävimmät muutokset vuonna 2022 olivat rivitalokohteen valmistuminen Rastaankadulle sekä Yrjönkatu 19 perusparannuksen käynnistyminen. Tuppuralassa ja Pellosniemellä on purettu kohteet, joilla ei ollut kysyntää ja/tai olivat heikkokuntoisia. Rakennus- ja purkuaikaisten kustannusten vaikutus on huomioitu yhtiön talouden suunnittelussa.

Tavoite	Toteuma 31.12.
Asuntojen kysyntään pyritään vastaamaan parhaalla mahdollisella tavalla. Yksioita ja pieniä kaksioita on tarjonnassa liian vähän. Asuntojen sijainnilla on entistä suurempi merkitys.	Rivitalokohde Rastaankatu 1 ja 2 ovat valmistuneet elo- ja joulukuussa (asuntoja yht. 18). Myös isompien asuntojen vuokraus yksinä (n. 60 kpl).
Käyttöaste yli 92 %	91,94
Vuosittain tehtävän asukastytyväisyyden kriteerin painotetun keskiarvon tavoite on vähintään 4,0.	4,3

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Syrjäytymisen ehkäisy	Asuntoja asunnottomille ja vähävaraisille. Asunnottomien määrää pyritään vähentämään. Asunnottomuutta esiintyy mutta kokonaisuus ei ole tiedossa	Ns. sosiaalisen asuttamisen veloitteen täyttäminen.	Kiireellisemmässä asunnontarpeessa olevien hakijoiden asuttaminen
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Asukastoimikuntien tukeminen ja niiden perustamisen edistäminen sekä toiminnan kehittäminen.	Toimivien toimikuntien määrän kasvattaminen. Nykyisin 10 toimikuntaa ja 2 yhdyshenkilöä.	Ei toteutunut

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Asukastoimikuntien toiminnallisuuden tukeminen	Toimikuntien antama palaute asukaskyselyn perusteella.	Huomioitu. Vuokralaisneuvoston kokoukset kolme kertaa vuodessa.
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Asuntojen sijainti	Asunnot keskitetään hyvien liikenneyhteyksien varrelle ja rakennuksiin järjestetään tilat välineille.	Huomioitu esim. Kortteli 8 – hanke, kiinteistöstrategia käyttöön
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Energiansäästöratkaisut	VAETS, Kiinteistöalan energiatehokkuussopimus 2017–2025 jakautuu kahteen toiminta-alueeseen: vuokra-asuinkiinteistöihin (VAETS) ja toimitilakiinteistöihin (TETS).	Energiansäästötavoitteet on huomioitu.

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan	ESSOTE yhteistyö	Toimikuntien antama palaute asukaskyselyn perusteella.	Huomioitu. ESSOTE-yhteistyö on ollut tiivistä
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	ESSOTE yhteistyö	Toimikuntien antama palaute asukaskyselyn perusteella.	Huomioitu. ESSOTE-yhteistyö on ollut tiivistä

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Liikennepäästöjen vähentäminen	Sähkö- ja kaasuautojen soveltuvuuden käytön selvittäminen	Sähköautojen latauspisteiden lisääminen	Lisätty muutamia. Yhtiön käyttöön ei ole hankittu sähkö- tai kaasuautoja.
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Riskien kartoitus Kiinteistöjen kunnon seuranta	Seurataan kiinteistöjen kuntoa, jotta vaaraa pohjavesille ei aiheudu. Kemikaalien käytön vähentäminen sekä käytettävien aineiden koostumuksen huomioiminen kiinteistöjen ylläpidossa.	Ei tapahtuneita vahinkoja
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Energiansäästöratkaisut	Kiinteistöjen energian kulutuksen minimoiminen. Kts. VAETS	Tehostettu kiinteistöissä ja ohjeistettu asukkaita

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Palvelujen digitalisointi	Asukkaiden internetliittymät Sähköisten palvelujen kehittäminen. Liittymät jokaisen asuntoon, jos se on kustannusteknisesti mahdollista.	Toimikuntien antama palaute asukaskyselyn perusteella. Mahdollisuus asioida myös sähköisesti asuttamisen/asumisen eri vaiheissa	Asumispalvelujen käyttö sähköisesti mahdollistettu.
Kestävä kehitys ja ilmasto- muutoksen torjunta	Elinkaarimallin ohjauksessa oleva rakentamisen suunnittelu	Kiinteistöjen energian kulutuksen minimoiminen. Kts. VAETS	Energiakriisin myötä ohjeistusta lisätty ja tarkennettu

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Koulutussuunnitelmien laadinta	Koulutussuunnitelmien toteutuminen	Toteutunut
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Oppisopimukset Perus- ja ammattitutkinnot Täydennyskoulutukset	Opintosuoritusten lukumäärä	Toteutunut suunnitelman mukaan

Painopiste: Asiakaslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Yhteistyö kehitysyritys Miksein kanssa	City Loops -hanke (kiertotalouden kehittäminen) Hankintayhteistyö	City Loops -hankkeessa mukana, aktiivinen hankintayhteistyö

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Mikkelin vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen ja brändin rakentaminen	Alueen ja ympäristön esiintuominen markkinoinnissa Etätyö	Markkinointiyhteistyön tiivistäminen ja yhteisen näkyvyyden lisääminen	Osin toteutunut

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Osaavan työvoiman varmistaminen	Koulutussuunnitelmat. Oppisopimukset.	Työharjoittelupaikat	Useita työharjoittelujaksoja toteutunut

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kaupunkiorganisaation markkinoinnin ja viestinnän viestien ja visuaalisen ilmeen yhtenäistäminen	Kaupunkikonsernin ja emokaupungin väliseen markkinointiyhteistyöhön osallistuminen	Markkinointiyhteistyön tiivistäminen entisestään kaupungin viestinnän kanssa	Kesken
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Mikkelin seutukunnan esiintuonti omassa markkinoinnissa	Markkinointiyhteistyön tiivistäminen entisestään kaupungin viestinnän kanssa	Kesken

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Talousarviossa asetettu liikevaihtotavoite toteutui lähes suunnitellusti. Käyttöaste jäi hieman alle kaksi prosenttiyksikköä tavoitteesta, mutta toimintamenot vastaavasti alittuivat

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2021	TA 2022	Tilinpäätös 2022
Liikevaihto	21 822	22 100	21 931
Tilikauden voitto/tappio	1	0	0
Osinko	0	0	0
Investoinnit	866	3000	3 424
Ulkoisen velka	50 520	47 845	46 785
Sisäinen velka	3 709	3 482	3 483
Konsernitilin limiitti	0	0	0
Omavaraisuusaste	36 %	34 %	40 %
Henkilöstö	77	76	77
vakituinen	67	67	67
määräaikainen	10	9	10

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Rastaankadun rivitalokohteen valmistuminen. Yrjönkatu 19 perusparannus aloitettu.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

Strategisia riskejä ovat kiinteistökannan ikääntyminen ja soveltuvuus kysyntään, kustannuskriisi, osaavan henkilöstön saatavuus ja kohdentuminen, investointitarpeiden ja muutosten taloudellinen hallinta.

• Operatiiviset riskit

Operatiivisia riskejä ovat henkilöstön riittävyys ja oikea mitoitus, käyttöasteen kehitys, lisääntyvä lainsäädännöllinen velvoite, riittävän maksuvalmiuden säilyminen

• Rahoitusriskit

Rahoitusriskejä ovat lainojen suojaus, käyttöaste, riittävän maksuvalmiuden säilyminen, aktiivinen vuokra- ja vuokratilavaltio.

• Vahinkoriskit

Vuotovahingot, luonnonilmiöt ja tulipalot. Näihin on varauduttu vakuutusin sekä kuntoarvioinneilla ja asuntojen ennakkotarkastuksilla.

• Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

Yhtiö toimii lakien, johtosäännön ja päätösten mukaisesti. Toimiva johto valvoo näiden noudattamista.

• Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

Yhtiö toimii lakien, johtosäännön ja päätösten mukaisesti. Toimiva johto valvoo näiden noudattamista.

• Omaisuuden hankinta, luovutus ja hoito

Yhtiö hankkii tai myy omaisuutta toimivan johdon ja hallituksen päätöksillä. Hankinnat ja investoinnit huomioidaan vuosittain budjetoinnissa. Merkittävimmistä muutoksista keskustellaan omistajaohjauksesta vastaavan kanssa.

• **Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta**

Yhtiön toimiva johto muodostaa sisäisen valvonnan ytimen. Johtoryhmä arvioi toimintaympäristön muutoksia, tavoitteiden täyttymistä, riskien olemassaoloa, toimenpiteitä varautumisessa, tiedonkulkua ja raportointia. Riskien hallinnan avulla arvioidaan, havainnoidaan ja hallitaan niitä liiketoiminnan tavoitteita uhkaavia tekijöitä, joita toimialalla voi esiintyä.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Yhteistyö MOAS ja ASO	2022	Yhteistyötä MOAS:n ja ASO kanssa synergiaetujen saavuttamisessa. Kilpailutuksen ym. kautta. Sopimuksilla varmistetut yhtäläiset toimintatavat	Mikalo Oy	MOAS, ASO	Toteutunut
Yhteistyö MIKSEI ja Naistinki	2022	Yhteistyötä MIKSEI ja Naistinki kanssa synergiaetujen saavuttamisessa. Kilpailutuksen ym. kautta.	Mikalo	MIKSEI ja Naistinki	Selvitetty yhteistyömahdollisuuksia
Kiinteistöjen myynti/purku	2022	Vajaakäyttöisistä on päästävä eroon	Mikalo Oy	Omistaja-ohjaus, MKP	Edetty suunnitelman mukaan. Tarve on olennaisesti suurempi pidemmällä aikavälillä.
Kortteli 8. Kohde on Mikalo Oy:n ja ESSOTE:n yhteistyöhanke, jossa rakennetaan palveluasuntoja sekä normaaleja vuokra-asuntoja sisältävä kiinteistö.	2022	Suunnittelu meneillään	Mikalo ja ESSOTE	ESSOTE	Etenee. Alustava valmistuminen nykyisen suunnitelman mukaan vuoden 2025 aikana.

2.2.1.6 Mikkelin Asumisoikeus Oy

Omistus	100 %	
Toimiala	Asuminen	
Toimitusjohtaja	Hannu Sormunen	
Hallituksen jäsenet	<u>14.4.2022 jälkeen</u> Ulla Yli-Karro, pj Keijo Partio, vpj Ari Lehtinen Seija Korpinen Raimo Pitkänen	<u>14.4.2022 asti</u> Ulla Yli-Karro, pj Keijo Partio, vpj Ari Lehtinen Seija Korpinen Raimo Pitkänen
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Konsernivastuuhenkilö (kaupunkikehitysjohtaja)	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2023–2026

Asuntojen kysyntä keskittyy keskusta-alueelle palvelujen ääreen. Omistusasumisen kalleus sekä väestön ikääntyessä asumisen keskittyminen keskustaan muodostavat asumisoikeusasumisen kasvulle mahdollisuuksia. Asumisoikeuslaki uudistuu vaiheittain ja mm. hakemiseen tarvittava kunnallinen järjestysnumerokäytäntö muuttuu valtakunnalliseksi

1.9.2023. Nykyisen kiinteistökannan ikääntyessä ylläpidon kustannukset kohoavat ja talouden ennustettavuutta ja ylläpitoa vaikeuttavat kasvavat energiakustannukset ja rahan hinta. Toisaalta asumisoikeusasumisen houkuttelevuuteen vaikuttaa oleellisesti oikealla sijainnilla oleva tonttitarjonta.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2022 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Yhtiön taloudellinen tilanne on ollut kaksijakoinen. Toisaalta kustannukset ovat kasvaneet edellä mainituista syistä johtuen, mutta toisaalta markkinoinnin tehostamisen myötä kysyntä on lisääntynyt, joka näkyy kohonneena käyttöasteena. Korjaustoimenpiteitä on tehty suunnitelmien mukaan.

Tavoite	Toteuma 31.12.
Käyttöaste yli 93%	94,07 %
Asumisoikeusasuntojen tunnettuuden lisääminen	Toteutunut

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Aktivoidaan asukastoimintaa	Asukastoimikunta jokaiseen kustannuspaikkaan	Ei toteutunut

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Asukastoimikuntien toiminnallisuuden ylläpitäminen	Toimikuntien antama palaute asukaskyselyn perusteella	Osin toteutunut – mm. yhtiön talousarvion ja tilinpäätöksen yhteydessä
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Asuntojen sijainti	Asunnot keskitetään hyvien liikenneyhteyksien varrelle ja rakennuksiin järjestetään tilat välineille.	Ei toteutettu uudiskohteita

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Liikennepäästöjen vähentäminen	Sähkö- ja kaasautojen soveltuvuuden käytön selvittäminen	Sähköautojen latauspisteiden lisääminen	Ei toteutunut
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Riskien kartoitus Kiinteistöjen kunnon seuranta	Seurataan kiinteistöjen kuntoa, jotta vaaraa pohjavesille ei aiheudu. Kemikaalien käytön vähentäminen sekä käytettävien aineiden koostumuksen huomioiminen kiinteistöjen ylläpidossa	Kiinteistöjen kuntoa seurataan Kemikaalien käyttö ei ole yhtiön toimintaa
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Energiansäästöratkaisut	Kiinteistöjen energiakulutuksen minimoiminen	Asumisen yhtiöillä yhteinen energiankulutuksen säästämisen ohjeistus

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Palvelujen digitalisointi	Asukkaiden internetliittymät Sähköisten palvelujen kehittäminen	Toimikuntien antama palaute asukaskyselyn perusteella. Liittymät jokaisen asuntoon, jos se on kustannusteknisesti mahdollista Mahdollisuus asioida myös sähköisesti asuttamisen/asumisen eri vaiheissa	Liittymät toteutettu kahdessa kohteessa Sähköinen asiointi on osin mahdollista
Kestävä kehitys ja ilmasto- muutoksen torjunta	Elinkaarimallin ohjauksessa oleva rakentamisen suunnittelu	Kiinteistöjen energian kulutuksen minimoiminen	Asumisen yhtiöillä yhteinen energiankulutuksen säästämisen ohjeistus

3. ELINVOIMAOHJELMA

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Yhteistyö kehitysyritys Miksein kanssa	City Loops -hanke (kiertotalouden kehittäminen) Hankintayhteistyö	Hankintayhteistyö toteutuu

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Mikkelin vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen ja brändin rakentaminen	Alueen ja ympäristön esiintuominen markkinoinnissa Etättyö	Markkinointiyhteistyön tiivistäminen ja yhteisen näkyvyyden lisääminen	Toteutunut

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Mikkelin seutukunnan esiintuonti omassa markkinoinnissa. Laadukkaat ASO-asunnot.	Markkinointiyhteistyön tiivistäminen entisestään kaupungin viestinnän kanssa.	Tiivistymässä

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Taloudelliset tavoitteet on saavutettu. Liikevaihtotavoite saavutettiin ja omavaraisuusaste on hieman parantunut.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2021	TA 2022	Tilinpäätös 2022
Liikevaihto	1 873	1 905	1 943
Tilikauden voitto/tappio	0	0	0
Osinko	0	0	0
Investoinnit	0	0	0
Ulkoisen velka	8 357	7 356	7 561
Sisäinen velka	0	0	0
Konsernitilin limiitti	0	0	0
Omavaraisuusaste	33 %	14 %	37 %
Henkilöstö vakituinen	0	0	0
määräaikainen	0	0	0

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Ei merkittäviä investointeja toimintavuonna.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Riskienhallinnan ohje on laadittu Mikalo Oy:ssä kesäkuussa 2022. Ohjeessa kuvattu riskienhallintatoimenpiteet ja seuranta. Manageerausopimuksen mukaan Mikalo Oy hoitaa yhtiön hallinnon.

• Strategiset riskit

Strategisia riskejä ovat kiinteistökannan ikääntyminen ja soveltuvuus kysyntään, kustannuskriisi sekä investointitarpeiden ja muutosten taloudellinen hallinta.

• Operatiiviset riskit

Operatiivisia riskejä ovat käyttöasteen kehitys, lisääntyvä lainsäädännöllinen velvoite ja riittävän maksuvalmiuden säilyminen.

• Rahoitusriskit

Rahoitusriskejä ovat lainojen suojaus, käyttöaste, riittävän maksuvalmiuden säilyminen ja aktiivinen vuokra- ja vuokratilavala.

• Vahinkoriskit

Vuotovahingot, luonnonilmiöt ja tulipalot. Näihin on varauduttu vakuutuksin sekä kuntoarvioinneilla.

• Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

Yhtiö toimii lakien, johtosäännön ja päätösten mukaisesti. Toimiva johto valvoo näiden noudattamista.

• Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

Yhtiö toimii lakien, johtosäännön ja päätösten mukaisesti. Toimiva johto valvoo näiden noudattamista.

• Omaisuuden hankinta, luovutus ja hoito

Yhtiön hankkii tai myy omaisuutta toimivan johdon ja hallituksen päätöksillä. Hankinnat ja investoinnit huomioidaan vuosittain budjetoinnissa. Merkittävimmistä muutoksista keskustellaan omistajaohjauksesta vastaavan kanssa.

• Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta

Voimassa olevan manageerausopimuksen mukaisesti Mikalo Oy hallinnoi ja hoitaa Mikkelin Asumisoikeus Oy:n käytännön toimintaa.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu- vastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Asumisen yhtiöiden yhteisen strategian päivittäminen	2022		Yhtiön hallitus	Mikalo, MOAS	Toteutunut
Kaupungin asumisoikeusyhdistiön vahvempi kytkeytyminen muiden asumiseen liittyvien yhtiöiden kokonaisuuteen	2022		Yhtiön hallitus	Mikalo, MOAS	Toteutunut

2.2.1.7 Mikkelin Jäähalli Oy

Omistus	suora omistus 74,88 % / konsernin omistus 89,10 %	
Toimiala	Kiinteistöliiketoiminta	
Toimitusjohtaja	Kyösti Ylijoki	
Hallituksen jäsenet	31.5.2022 jälkeen	31.5.2022 asti
	Lasse Pöyry, pj. Vesa Pöntinen Linda Asikainen Kari Ojala Jukka Toivakka	Lasse Pöyry, pj. Vesa Pöntinen Linda Asikainen Kari Ojala Jukka Toivakka
Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Konsernivastuuhenkilö (v. 2022 sivistysjohtaja, 1.1.2023 alkaen hallintojohtaja) Kari Ahonen, kiinteistöpäällikkö		

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2023–2026

Yhtiön toimintaan tulee vaikuttamaan merkittävästi 2023 voimaan astunut uusi konsernin sähköenergian hinta sekä jo 2022 aikana nousuun lähtenyt vieraan pääoman rahoituksen kallistuminen.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2022 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Tilikautena 2022 ei ollut merkittäviä yhtiön toimintaan tai talouteen vaikuttavia asioita vieraan pääoman kustannusten nousua lukuun ottamatta.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteuma 31.12.
Jäähalli säilyttää asemansa Mikkelin jääliikunnan aktiivisena ja tuloksellisena toimijana	Jäähalli on toiminut erittäin aktiivisen jääturheilun keskuksena.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Jäähalli Oy toimii monipuolisen kansalaisaktiivisuuden keskuksena	Hallissa on edellytykset toimia	Hallissa toimii vapaaehtois-pohjalta kymmeniä joukkueita, joiden ympärillä on satoja talkootyöntekijöitä.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Jäähalli Oy toimii monipuolisen kansalaisaktiivisuuden keskuksena	Hallissa on edellytykset toimia	Jäähalli on Mikkelin vilkkaimpia liikuntapaikkoja, jossa satoja eri-ikäisiä harrastajia käy säännöllisesti liikkumassa.

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Jäähalli Oy toimii turvallisenä liikuntapaikkana	Hallissa on edellytykset toimia turvallisesti	Kiinteistöturvallisuudesta pidetään huolta

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Matkailun edistäminen	Osana Kalevankankaan ulkoilukeskittymää osaltaan toimia siten, että yhteistyö lisääntyy ja sitä kautta liikuntamatkailullinen toiminta lisääntyy	Toiminta on kasvavaa	Jäähalli on ollut vilkkain tapahtumapaikka ja ollut avoin kehittämiselle. Jäähallin KOy:n rooli ei ole itse olla tapahtumatuottajana.
Resurssitehokkuus	Alueen toimintaa kehitetään yhteistyön suuntaan ja säästetään kustannustehokkuutta	toiminnan edistyminen	Resurssitehokkuutta on haettu pääsääntöisesti energian osalle. 2022 valmistui lämmöntalteenottoinvestoinnin suunnitelmat.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kalevankangas -kehittämisalusta	Jäähalli Oy osaltaan edesauttaa alueen kehittymistä ja käytön monipuolistumista	Kasvava toiminta	Jäähalli on avoin yhteistyölle. KOy:n resurssit tarjoavat alustan, itse tapahtumia järjestävät muut toimijat.

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Mikkelin vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen ja brändin rakentaminen	Kalevankankaan kokonaisuuden esilletuonti osaltaan	Kasvava toiminta	Jäähalli on päättänyt tuoda Kalevankangasta ja itseään tehokkaammin julkisuuteen.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Strategian jalkauttaminen ja brändityö	Toimiminen osaltaan strategiaa tukevasti	edistyminen	Toimijoiden (mm. Jukurit) kautta toimii hyvin
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Jäähalli on toimiva ja tunnettu liikuntapaikka	edistyminen	Toimijoiden (mm. Jukurit) kautta toimii hyvin

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Talous toimii budjetoidusti. AV-tekniikan uusiminen saatiin tehtyä 2022.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2021	TA 2022	Tilinpäätös 2022
Liikevaihto	688	680	688
Tilikauden voitto/tappio	0	0	0
Osinko	0	0	0
Investoinnit	0	100	150
Ulkoisen velka	6 600	6 700	6 300
Sisäinen velka	0	0	0
Konsernitilin limiitti	0	0	0
Omavaraisuusaste	30 %	33 %	31 %
Henkilöstö vakituinen määräaikainen	0	0	0

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

AV-järjestelmä uusittiin kuva- ja äänitekniikan toimivuuden varmistamiseksi.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

Tulevat investointitarpeet ja niiden rahoitus

• Operatiiviset riskit

Toiminnan tason hiipuminen

• Rahoitusriskit

Koronnousu

• Vahinkoriskit

Vakuutukset olemassa

• Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

Noudatetaan

• Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

Toteutuu ja valvotaan

• Omaisuuden hankinta, luovutus ja hoito

Määräysten mukaan

• Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta

Henkilöstön ja toimitusjohtajan operatiivinen valvonta. Hallituksen kokouskäytännöt ja valvonta. Kaikki toimii hyvin ja kuten pitää toimia yhtiössä.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Kalevankankaan toiminnan tiivistäminen ja yhteistyö	2022		Konserni	Stadiumi, Ravirata	KOy Jäähalli ei mukana järjestyksessä. Toimenpiteet Stadiumin kanssa olivat aktiivisia.

2.2.1.8 Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy

Omistus	80,65 %	
Toimiala	Liiketoiminnan ja matkailun kehitys	
Toimitusjohtaja	Timo Paakki 28.2.2022 alkaen (Maarit Randelin 27.2.2022 asti)	
Hallituksen jäsenet	<u>yhtiökokouksen 20.5.2022 jälkeen</u> Tomi Sikanen, pj Armi Salo-Oksa, vpj Jani Himanen, jäsen Kati Häkkinen, jäsen Esko Pitkänen, jäsen Kalevi Niemi, jäsen Arto Seppälä, jäsen	<u>yhtiökokoukseen 22.5.2022 asti</u> Tomi Sikanen, pj Armi Salo-Oksa, vpj Jani Himanen, jäsen Kati Häkkinen, jäsen Esko Pitkänen, jäsen Kalevi Niemi, jäsen Arto Seppälä, jäsen
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Konsernivastuuhenkilö (kaupunginjohtaja), kaupunginhallituksen puheenjohtaja, kaupungin strategia- ja kehityspäällikkö	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2023–2026

Vuonna 2022 alkaneen Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan aiheuttama energian hinnan raju vaihtelu ja siitä seurannut inflaatiokehitys leimaa talouden näkymiä tarkastelujaksolla. Kuluttajien luottamus oman talouden kestokykyyn vaikuttaa toistaiseksi yllättävän vahvalta, vaikkakin nähtävissä on rahankäytön muuttumista aikaisempaa selvästi harkitummaksi. Yritykset lykkäävät investointejaan ja on odotettavissa taseeltaan heikompien yritysten konkursseja. Suomi ajautuu lievään, todennäköisesti lyhytaikaiseen taantumaan muun Euroopan mukana. Talouden maltillinen nousu on todennäköisesti nähtävissä jakson puolenvälin paikkeilla energian hinnan normalisoituessa ja hintavaihtelun tasaantuessa.

Hankekauden 2021-2027 odotettu käynnistyminen vuoden 2023 aikana tulee palauttamaan yhtiön hanketoiminnan normaaliksi. Vihreää siirtymää ja vähähiilisyttä edistävät hankkeet nousevat jaksolla yhä suurempaan rooliin ja merkitykseen. Uusiutuvan energian hankkeet, eli aurinko- ja tuulivoimalta sekä vedyn tuotantoon tähtäävät projektit keräävät huomattavia investointeja. Itä-Suomi pysyy paitsiossa tuulivoimaloiden rakentamisen osalta.

Osaavan työvoiman huono saatavuus pysyy valtakunnallisena ilmiönä ja leimaa seutujen strategisia toimintasuunnitelmia.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2022 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Yllä mainittu sota on merkittävin vuoden tapahtumista vaikuttaen koko Eurooppaan ja erityisesti Itä-Suomen matkailuun ja liike-elämään laajemminkin. EU-hankekauden 2021-2027 aloituksen lykkääntyminen työ- ja elinkeinoministeriön EURA2021-järjestelmän valmistumisen viivästymisestä johtuen aiheutti ylimääräistä työtä ”siltahankkeiden” hakemisen muodossa. Myös epävarmuus jatkosta loi varjonsa henkilöstön mielialoihin. Toiminnan volyymi ja henkilöstön määrä pienenivät hieman.

Matkailukesä 2022 ei ollut aivan edeltäjänsä veroinen, koska koronaepidemian aiheuttamat matkustusrajoitukset purettiin asteittain alkuvuoden aikana. Kauan kaivatuille ulkomaiden lomakohteille lähdeittiinkin joukoittain. Tästä huolimatta Etelä-Savon matkailuun liittyvät tulot säilyivät kohtuullisina. Näyttääkin siltä, että 10 vuoden tarkastelujaksolla matkailijoiden määrä vuositasolla vaihtelee varsin vähän.

Loppuvuodesta sovittiin onnistuneesti, hyvin kohtuullisin kustannuksin, vuodesta 2021 käräjätyösuhderiita.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteuma 31.12.
Kehittää toimintaympäristöä, uudistaa yritystoimintaa sekä hyödyntää alueen ulkopuolista rahoitusta	Numeeriset tavoitteet ja tulokset ohjelmakorteissa
Kasvattaa Mikkelin vetovoimaa yritysten, työvoiman ja matkailijoiden näkökulmasta	Numeeriset tavoitteet ja tulokset ohjelmakorteissa
Rakentaa toimijana ja kumppanina verkostoja, tuottaa asiakaslähtöisiä, tunnettuja ja tuloksellisia yrityspalveluja	Numeeriset tavoitteet ja tulokset ohjelmakorteissa

OHJELMAKORTIT

1. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
EcoSairila -kehittämialusta	Yritysten houkuttelu sijoittamaan toimintojaan alustaan	sijoittuneiden yritysten määrä, 14 kpl	14
	Yritysten liiketoiminnan edistäminen	uudet työpaikat	3
	TKI-toiminnan edistäminen	TKI-resurssit	25 htv
Memory Campus -kehittämialusta	Yritysten houkuttelu sijoittamaan toimintojaan alustaan	sijoittuneiden yritysten määrä, 4 kpl	0
	Yritysten liiketoiminnan edistäminen	uudet työpaikat	130
	TKI-toiminnan edistäminen	TKI-resurssit	10 hanketta/n. 6milj.€

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Yritysten houkuttelu sijoittumaan Mikkelin seudulle	sijoittuneiden yritysten määrä, 14 kpl	7
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Uusien asiakkuuksien hankinta	Asiakkuuksien määrä, 1500 kpl	1162
	Tilaisuuksien järjestäminen	Tilaisuuksien/osallistujien määrä, 175 kpl/3500 hlöä	138/2477
	Yritysten neuvonta- ja kehittämispalvelut	Asiakastyytyväisyys, 4/5	4/5
		Uudet työpaikat, 300 kpl	213. Miksei 36 / Uusyrityskeskus Dynamo 177
		Yritysten kehityshankkeet, 100 kpl	34
Yritysten perustamisneuvonta	Uudet yritykset, 120 kpl	118 (Uusyrityskeskus Dynamo)	

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Matkailun ja vapaa-ajanasumisen ympärivuotinen kasvu ja pitkäjänteinen kehittäminen	Pitkäjänteinen markkinointityö kotimaassa ja kansainvälisillä markkinoilla. Saimaabrändin rakentaminen ja matkailun kehittämishankkeiden tehokas toteuttaminen. Vapaa-ajan ja asumisen asukasmarkkinointi, kehittäminen ja Laiturilla-brändin rakentaminen. Vastuutahona matkailujohtaja/matkailutiimi.	Rekisteröidyt majoitusvuorokaudet, 180 000 kpl	179 000 vrk (+ 2,5 %)

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Kaupungin markkinointi yritysten sijoittumiskohteena	sijoittumisvinkkien määrä	182
	Elinvoimamarkkinointikampanja Matkailumarkkinointikampanja	kumpikin toteutettu, vähint. 1 kpl	El toteutunut, eivät sisälly kumppanuussopimukseen
Tapahtumat	Kaupungin markkinointi tapahtumien järjestämispaikkana	tapahtumavinkkien määrä	18

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Liikevaihto toteutui lähes arvion mukaisesti. Tulos oli positiivinen kauan vireillä olleen oikeustapauksen sovinnon myötä.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2021	TA 2022	Tilinpäätös 2022
Liikevaihto	5 388	5 000	4912
Tilikauden voitto/tappio	-17	0	27
Osinko	0	0	0
Investoinnit	0	0	0
Ulkoisen velka	1 113	1 000	1176
Sisäinen velka	1 439	1 000	755
Konsernitilin limiitti	1 500	1 500	1500
Omavaraisuusaste	10 %	13 %	13 %
Henkilöstö	43	42	37
vakituinen	23	24	19
määräaikainen	20	18	18

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Ei investointeja

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

- Osaajien menettäminen
  - Kohtalaisen todennäköinen, koska puolet työntekijöistä määräaikaisilla työsuhteilla ja lähes kaikkien työntekijöiden palkat tulevat hankerahoituksesta.
  - Muutos tähän vaatisi rahoitusmallin muutoksen.
- Kaupungin maineokuva
  - Ilmeinen, kaupunki menestyy vuosi vuodelta huonommin esimerkiksi EK:n kuntaranking-kyselyssä. Melkoinen haaste, kun haetaan sijoittuvia yrityksiä.
  - Vaatii yhteisen kaikkien sidosryhmien yhteisen tahtotilan ja tavoitteen kaupungin kehittämiseksi
- Riippuvuus kaupungin rahoituksesta sekä muutokset ohjelmakausien rahoituksessa
  - Ilmeinen, kuluvan vuoden rahoituspäätösten ja maksatusten edelleen viivästyessä on odotettavissa kassan riittämättömyys
  - Varaudutaan YT-neuvotteluihin ja henkilöstön lomautuksiin tarvittaessa
- Omistajaohjauksen epätasaisuus
  - Ilmeinen, omistajaohjauksessa tulisi olla yhteinen päämäärä ja selkeät tavoitteet
  - Keskitytään ydintekemiseen ja yritysten toiminnan tukemiseen

• Operatiiviset riskit

- Operatiivinen johtaminen ja sisäinen yhteistyö ei toimi
  - Kohtalaisen todennäköinen, pienennetään kehittämällä sisäisiä toimintamalleja ja prosesseja ja edistämällä toimintojen sijoittumista yhteisiin tiloihin
- Reagointikyky asiakkaiden tarpeisiin ei ole riittävä
  - Kohtalaisen todennäköinen, varmistetaan riittävä joustavuus toimenkuivissa ja että on oikeanlaista osaamista
- Hankesalkku ei vastaa toiminnan tavoitteita
  - Ei kovin todennäköinen, kun strategia ja tavoitteet kommunikoidaan hyvin ja noudatetaan hankkeiden valmisteluprosessia

• Rahoitusriskit

- Kustannusten hylkäys tai takaisinperintä hankkeissa
  - Merkittävät tappiot eivät ole todennäköisiä, kun hankehallinnon laatu pidetään korkealla tasolla. Puutteita on kuitenkin myös rahoittajilta saatavissa ohjeissa.
- Suunnitellut hankkeet eivät toteudu: tuloja jää saamatta
  - Melko todennäköinen, pienennettävissä soveltamalla osin määräaikaisia työsuhteita ja neuvottelemalla ennakkoon hankerahoittajien kanssa
- Kaupungin rahoitusta leikataan lisää
  - Vallitseva suunta, tarvitaan rahoituspohjan laajentamista edelleen mm. EU-hankkeisiin

• Vahinkoriskit

- Vahingonkorvausvastuu asiakasyritykselle
  - Melko epätodennäköinen, toimintaohjeet asiakastyössä ja vastuuvakuutus
- Matkustamiseen liittyvät riskit
  - Kohtalaisen todennäköinen, toimintaohjeet ja matkavakuutus
- Työsuhteen päättämiseen liittyvä sopimusriita
  - Mahdollinen, työsopimuslainsäädännön osaaminen ja asiantuntijoiden käyttäminen tarvittaessa
- Päätyvät työsuhteet ja lomien maksaminen rahana
  - Melko todennäköinen, ohjeistus lomien pitämiseen ajallaan

• Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

Yhtiössä noudatetaan osakeyhtiölain määräyksiä, hallituksen päätöksiä sekä konserniohjetta. Julkisen rahoituksen saajana yhtiö noudattaa myös eri rahoittajien ehtoja ja määräyksiä. Säännöt on tehty tunnetuiksi sisäisen ohjeistuksen avulla. Ohjeistuksen ajantasaisuutta seurataan yhtiön johtoryhmässä.

• Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

Tavoitteiden toteutumista seurataan keräämällä tulostietoja jatkuvasti toiminnoittain. Seurantaa on kehitetty hyö-

dyntäen mm. asiakkuuksien hallintajärjestelmää (CRM). Varojen käyttöä valvovat johtoryhmä ja hallitus. Hankkeiden osalta tavoitteiden toteutumista ja varojen käyttöä valvoo lisäksi rahoittaja (Maakuntaliitto, ELY-keskus ja muut hanke-rahoittajat).

• **Omaisuuksien hankinta, luovutus ja hoito**

Ei merkittävää toimintaa.

• **Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta**

Sisäinen valvonta on toteutunut hyvin yhdistelmänä johdon/johtoryhmän, hallituksen ja hankerahoittajien seuranta-toimenpiteitä.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomi- oitavaa	Valmistelu- vastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Yhtiön strategian uudistaminen	Q1/2022		MikseiMik- keli/hallitus	kaupunki, valitut si- dosryhmät	Q4/2022 – kick-off henkilöstölle 2/23
Toimitilaratkaisu	Q12022		MikseiMikkeli	kaupunki, Naistinki	Matkailu sijoittui virastotalolle 3/22 TUMA-talon tilojen vuokrasopi- muksen uudistaminen 10/22

2.2.1.9 Mikkelin opiskelija-asunnot Oy, MOAS

Omistus	100 %	
Toimiala	Yhtiön toimialana on vuokrata asuntoja opiskelijoille sekä itsenäistyville nuorille.	
Toimitusjohtaja	Hannu Sormunen	
Hallituksen jäsenet	<u>13.4.2022 jälkeen</u> Sami Nalli, pj Susanna Rusakko, vpj Janne Strengell Anne Hujala Janne Korhonen Rico Martikainen varajäsenet: Satu Hasanen ja Annaliisa Leino- nen	<u>13.4.2022 asti</u> Jussi Marttinen, pj Susanna Rusakko, vpj Janne Strengell Anne Hujala Janne Korhonen Rico Martikainen varajäsenet: Satu Hasanen ja Annaliisa Leino- nen
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Konsernivastuuhenkilö (kaupunkikehitysjohtaja)	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2023–2026

Opiskelija-asuntojen kysyntä nykyisin on entistä enemmän, niin Mikkeliin kuin muuallakin Suomessa painottunut lähes pelkästään yksioihin ja hyvään sekä keskeiseen sijaintiin, ts. joko keskustaan tai sen lähelle ja mm. Mikkelin vanhan kasarmien alueelle. Soluja hakevat lähinnä kv. opiskelijat ja marginaalisesti suomalaiset. Tämä aiheuttaa enemmän vajaakäyttöä MOAS:n reuna-alueen opiskelijatalojen soluasunnoissa. Myös opiskelijoiden siirtyminen yleisen asumisen piiriin vähentää soluasuntojen kysyntää.

Muutokset kaupungin vetovoimassa tai korkeakouluverkostossa saattavat vaikuttaa opiskelijamääriä alentavasti. Lisäksi opiskelija-asuntojen kysyntään vaikuttaa lisääntyvä etäopiskelumahdollisuus. Myös maailmanpoliittinen tilanne heijastuu asuntojen kysyntään. Kaupungin reuna-alueiden (Launiala ja Tusku) solujen ja kaksioiden kysyntä tulee todennäköisesti edelleen laskemaan. Yhtiön on tarkoin harkittava, riittääkö kysyntä edes peruskorjauksen tai asuntotyypinmuutosten jälkeenkään riittävästi kysyntää tulevaisuudessa. MOAS:n mahdollinen uustuotanto kohdis-

tuisi jatkossa poistuvien asuntojen korvaamiseen, mikäli kohtuuhintaisia tontteja keskustan tai kasarmin kampuksen lähellä on saatavilla.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2022 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Vuoden 2022 käyttöaste hieman parani edellisvuoden tilanteeseen nähden. Euroopassa syttynyt sota vaikutti kansainvälisten opiskelijoiden asuntokysyntään. Tilapäistä suojelua hakevia henkilöitä on asutettu muutamaaan asuntoon. Taloudellista painetta aiheuttaa toisaalta matalahko käyttöaste sekä teknisesti ikääntyvä rakennuskanta.

Tavoite	Toteuma 31.12.
Eniten kysytyjä asuntotyyppinä, yksiöitä ja pieniä kaksioita, on tarjonnassa liian vähän. Kiinteistömarkkinoita sopeutetaan kysyntää vastaavaksi.	Huoneistokorjaukset keskitetty kysyntäalueille
Käyttöastetavoite yli 87 %	81,31 % (kumulatiivinen v. 2022)

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Opiskelijatoimikuntien tukeminen ja niiden perustamisen edistäminen	Toimikuntien määrän kasvattaminen. Asukaskokouksia pidetään vuosittain	Asukaskokous pidetty

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Opiskelijatoimikuntien tukeminen ja niiden perustamisen edistäminen	Asukkaiden antama palaute asukaskyselyn perusteella.	Jatkuva palautteenanto ja seuranta WheelQ-järjestelmällä, indikaattorina NPS
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Asuntojen sijainti	Asunnot keskitetään hyvien liikenneyhteyksien varrelle ja rakennuksiin järjestetään tilat välineille.	Toteutunut osittain, purkupyynnö Kontionkatu 1 ja 5 osalta. Taloissa tilat välineille.
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Energiansäästöratkaisut	VAETS, Kiinteistöalan energiatehokkuussopimus 2017-2025 jakautuu kahteen toiminta-alueeseen: vuokra-asuinkiinteistöihin (VAETS) ja toimitilakiinteistöihin (TETS).	Ohjeistus energian säästämiseksi annettu

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan	Asumisen yhtiöiden yhteistyö	Asukkaiden antama palaute asukaskyselyn perusteella.	Toteutuu. WheelQ-järjestelmä käytössä, indikaattorina NPS
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Asumisen yhtiöiden yhteistyö	Asukkaiden antama palaute asukaskyselyn perusteella.	Jatkuva kontaktointimahdollisuus

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Liikennepäästöjen vähentäminen	Sähkö- ja kaasuautojen soveltuvuuden käytön selvittäminen	Sähköautojen latauspisteiden lisääminen.	Ei toteutunut
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Riskien kartoitus Kiinteistöjen kunnon seuranta	Seurataan kiinteistöjen kuntoa, jotta vaaraa pohjavesille ei aiheudu. Kemikaalien käytön vähentäminen sekä käytettävien aineiden koostumuksen huomioiminen kiinteistöjen ylläpidossa.	Kemikaaliohjeistus annettu
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Energiansäästöratkaisut	Kiinteistöjen energian kulutuksen minimoiminen. Kts. VAETS	Jatkuva seuranta. Kaukolämmön, veden ja sähkön kulutuksen seuranta kuukausittain/ kiinteistöittäin, (tarkempi raportointi 03/2023)

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Palvelujen digitalisointi	Yhtiö järjestää asukkaille internet-liittymät, jos se on kustannusteknisesti mahdollista, asukkaiden opiskeluvaihtoehtojen parantamiseksi sekä sähköisten palvelujemme käytön mahdollistamiseksi.	Mahdollisuus asioida myös sähköisesti asuttamisen/asumisen eri vaiheissa. Asukkaiden antama palaute asukaskyselyn perusteella.	Toteutunut
Kestävä kehitys ja ilmasto- muutoksen torjunta	Elinkaarimallin ohjauksessa oleva rakentamisen suunnittelu	Kiinteistöjen energian kulutuksen minimoiminen. Kts. VAETS	Huomioidaan korjaustoimenpiteissä Jatkuva seuranta. Kaukolämmön, veden ja sähkön kulutuksen seuranta kiinteistöittäin, (tarkempi raportointi 03/2023)

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Työelämän tarpeista lähtävä koulutus	Koulutussuunnitelmien laadinta	Koulutussuunnitelmien toteutuminen	Toteutunut
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Oppisopimukset, työharjoittelu.	Opintosuoritusten lukumäärä. Harjoittelupaikkojen määrä.	Toteutunut muutama

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Yhteistyö Mikalon ja MIKSEI:n kanssa	City Loops -hanke (kiertotalouden kehittäminen) Hankintayhteistyö	Hankintayhteistyötä toteutettu asumisen yhtiöiden sekä konsernin kesken

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Mikkelin vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen ja brändin rakentaminen	Alueen- ja ympäristön esiintuominen markkinoinnissa. Etätö.	Markkinointiyhteistyön tiivistäminen ja yhteisen näkyvyyden lisääminen	Markkinointiyhteistyötä asumisen yhtiöiden kesken

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Osaavan työvoiman varmistaminen	Koulutussuunnitelmat. Oppisopimukset.	Keskustelut oppilaitosten kanssa niin, että annetaan opiskelijoille mahdollisuuksia työharjoitteluun.	Oman henkilöstön kouluttaminen oppisopimuksella Yksi työharjoittelija siivoustoimessa

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kaupunkiorganisaation markkinoinnin ja viestinnän viestien ja visuaalisen ilmeen yhtenäistäminen	Markkinointiyhteistyö, toivotaan kaupungin huomiota yhtiön osalta myös heidän markkinoinnissaan	Markkinointiyhteistyön tiivistäminen entisestään kaupungin viestinnän kanssa	Ei toteutunut
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Mikkelin seutukunnan esiintuonti omassa markkinoinnissa	Markkinointi yhteistyön tiivistäminen entisestään kaupungin viestinnän kanssa	Ei toteutunut

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Liikevaihto parani vuoteen 2021 verrattuna, mutta jäi talousarviotavoitteesta noin 200 000 euroa. Käyttöaste jäi lähes kuusi prosenttiyksikköä asetetusta talousarviotavoitteesta, mikä näkyy liikevaihdossa.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2021	TA 2022	Tilinpäätös 2022
Liikevaihto	3 569	3 943	3 729
Tilikauden voitto/tappio	0	0	0
Osinko	0	0	0
Investoinnit	0	0	42
Ulkoisen velka	16 670	15 651	15 611
Sisäinen velka	754	684	684
Konsernitilin limiitti	0	0	0
Omavaraisuusaste	14 %	13	16 %
Henkilöstö vakituinen	8	8	7
määräaikainen	8	8	7
	0	0	0

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Ei merkittäviä PTS-korjauksia. Purkulupaa anottu Kontionkatu 1 ja 5 -kohteille.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

Strategisia riskejä ovat kiinteistökannan ikääntyminen ja soveltuvuus kysyntään, kustannuskriisi ja investointitarpeiden taloudellinen hallinta.

• Operatiiviset riskit

Operatiivisia riskejä ovat käyttöasteen kehitys sekä riittävän maksuvalmiuden säilyminen.

• Rahoitusriskit

Rahoitusriskejä ovat lainojen suojaus, käyttöaste, riittävän maksuvalmiuden säilyminen, aktiivinen vuokravaltio.

- **Vahinkoriskit**

Vuotovahingot, luonnonilmiöt ja tulipalot. Näihin on varauduttu vakuutuksin sekä toteutettavilla kuntoarvioinneilla ja asuntojen ennakkotarkastuksilla.

- **Sääntöjen ja päätösten noudattaminen**

Yhtiö toimii lakien, johtosäännön ja päätösten mukaisesti. Toimiva johto valvoo näiden noudattamista.

- **Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta**

Yhtiö toimii lakien, johtosäännön ja päätösten mukaisesti. Toimiva johto valvoo näiden noudattamista.

- **Omaisuuksien hankinta, luovutus ja hoito**

Yhtiö myy omaisuutta toimivan johdon ja hallituksen päätöksillä. Investoinnit huomioidaan vuosittain budjetoinnissa. Merkittävimmistä muutoksista keskustellaan omistajaohjauksesta vastaavan kanssa.

- **Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta**

Yhtiön toimiva johto muodostaa sisäisen valvonnan ytimen. Johtoryhmä arvioi toimintaympäristön muutoksia, tavoitteiden täyttymistä, riskien olemassaoloa, toimenpiteitä varautumisessa, tiedonkulkua ja raportointia. Riskien hallinnan avulla arvioidaan, havainnoidaan ja hallitaan niitä liiketoiminnan tavoitteita uhkaavia tekijöitä, joita toimialalla voi esiintyä.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu-vastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Kiinteistöjen peruskorjaukset ja purkamiset	PTS-mukaisesti	Yhteistyö Mikalon ja ASO:n kanssa synergiaetujen saavuttamisessa. Kilpailutuksen ym. kautta. Sopimuksilla varmistetut yhtäläiset toimintatavat	Toimitusjohtaja	Mikalo, ASO	Toteutettu yhteisin puitesopimuksin
Toiminnallisen yhteistyön tiivistäminen Mikalon kanssa	Jatkuva prosessi	Mikalon kanssa voimassa oleva isännöinti- ja manageeraus sopimus	Toimitusjohtaja	Mikalo	Toteutunut
Soluasuntojen vähentäminen	Jatkuva prosessi	Asuntojen kysynnän mukainen arviointi.	Toimitusjohtaja	Mikalo	Ei toteutunut

2.2.1.10 Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy

Omistus	100 %	
Toimiala	Omistaa ja hallita kiinteistöjä. Tämän lisäksi toimialana on rakennuttaa, omistaa, ylläpitää koulutus- ja opetustoiminnan, muun julkisen palvelutoiminnan, majoitustoiminnan sekä asuinhuoneistotoiminnan tarvitsemia tiloja sekä vuokrata niitä käyttäjille.	
Toimitusjohtaja	Kyösti Ylijoki	
Hallituksen jäsenet	19.5.2022 jälkeen	19.5.2022 asti
	Osku Nykänen (pj.), Jenni Oksanen ja Aki Husso Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Kari Ahonen kiinteistöpäällikkö, konsernivastuuhenkilö (kaupunkikehitysjohtaja) ja kaupungin talousjohtaja	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2023–2026

Inflaation vaikutus tulee olemaan merkittävä sekä rahoituksen, että energian osalta.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2022 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

Otavan koulutilan lunastaminen vaikutti oleellisesti yhtiön kassatilanteeseen loppuvuodesta. Vältimme pitkäaikaisen rahoituksen ottamista. Oleellinen tulee olemaan 2022 tilinpäätöksen verotekninen käsittely keväällä 2023. Sillä tulee olemaan merkittävä rooli tulevina vuosina.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteuma 31.12.
ESEDUn muutoksessa mukana eläminen ja ratkaisuiden löytäminen muuttuvan tarpeen mukaan. Tavoitteena on nollatuloksen pitäminen kassan näkökulmasta. Tämä tarkoittaa tulevina vuosina kirjanpidollisen tuloksen positiivisuutta	Otavan koulutilan lunastaminen muutti tuloksellista ja rahoituskellista asetelmaa. Otavan toiminnoilla putsattuna vuosi meni suunnitelmien mukaisesti.
Terveellisten ja kilpailukykyisten toimitilojen ylläpitäminen ESEDUlle	Tilikauden aikana jatkettiin saneeraustoimenpiteitä esiin tulleiden tarpeiden mukaisesti ja tavoitteissa pysyttiin hyvin.
Otavan koulutilan tulevaisuuden ratkaiseminen	Joulukuussa 2022 saatiin lunastusmenettely valmiiksi sekä OKMn, että ESEDUn suuntaan. Mitä kohteella tehdään jatkossa on vielä avoinna.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Otavan tilojen käyttö kansalaistoimintaan	Käytettävissä olevat tilat	Alue on suhteellisen vapaasti kansalaisten käytössä korvauksetta. Alueella toimii myös useita järjestöjä.
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Otavan alueen kulttuuriarvon säilyttäminen ja mm. museokohteiden kohtuullinen kunnossapito	Alueen erityisarvon säilyminen	Alueen erityispiirteitä on säilytetty resurssien mukaan. Paljon enemmänkin tulisi tehdä.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Matkailun edistäminen	Hotelli Uusikuun toiminnan saattaminen mahdollisimman hyvin Kalevankankaan kehittymistä tukevaksi	Operaattorin toiminnan turvaaminen ja kehittymisen edesauttaminen	On toiminut hyvin. Asiakas on saanut majoitustoiminnan kannattavaksi ja toimintaa on kehitetty uusilla palveluilla.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kalevankangas -kehittämialusta	Hotelli Uusikuun menestymisen	Toiminta kasvaa ja kehittyy	Yhtiö on lunastanut paikkansa verkostossa.
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Kilpailukykyisten toimitilojen tarjoaminen ESEDUlle	Tyytyväinen asiakas	Systemaattisen saneerausohjelman avulla on tilat saatu pidettyä kilpailukykyisinä ja toimivina.

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Otavan yritystilat ja ESEDU:lta vapautuneet muut tilat käytettävissä	Vuokrausaste	Tilojen käyttöaste on kohtuullisen hyvä. Haasteena lähinnä Otavan vuokrataso vs. kustannukset.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Strategian jalkauttaminen ja brändityö	Omalta osaltaan toimia strategian onnistumiseksi	Strategian mukaisia toimenpiteitä	Yhtiö on osaltaan mahdollistanut asiakkailensa omien brändiensä vahvistamisen. Mm. ESEDU ja Jukurit
Kaupunkiorganisaation markkinoinnin ja viestinnän viestien ja visuaalisen ilmeen yhtenäistäminen	Osallistuminen kaupungin toimenpiteisiin	Näkyvyys	Lähes kaikkeen olemme osallistuneet avoimesta.
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Aktiivinen ja positiivinen toiminta verkostoissa	Oman panoksen antaminen tarvittaessa	Aktiivinen toiminta kaupunkikonsernin työryhmissä.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Yhtiön talous toteutui suunnitelman mukaisesti, paitsi Otavan koulutilan lunastaminen aiheutti kertaluontoisen erän n. 750 000 € joulukuulle. Erän maksamiseksi otettiin lyhytaikaista lainaa, jonka vaikutus tulee näkymään yhtiön kasanhallinnassa vuonna 2023.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2021	TA 2022	Tilinpäätös 2022
Liikevaihto	4 205	4 200	4 260
Tilikauden voitto/tappio	304	200	-559
Osinko	0	0	0
Investoinnit	118	400	400
Ulkoinen velka	17 150	16 500	15 000
Sisäinen velka	909	0	1 500
Konsernitilin limiitti	1 000	1 000	1 000
Omavaraisuusaste	32 %	34 %	27,5 %
Henkilöstö	0	0	0
vakituisen	0	0	0
määräaikainen	0	0	0

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Vuosisaneeraukset tehty suunnitellusti. Otavan koulutilan lunastaminen kertaluoteisena eränä on vielä kokonaisvaikutuksiltaan avoin.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

Mikkelin vetovoiman heikkeneminen

• Operatiiviset riskit

Rahoitusjärjestelyt ja Otavan koulutilan tulevaisuus

• Rahoitusriskit

Korkotaso

• Vahinkoriskit

Vakuutukset kattavat

• Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

Noudatamme

• Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

Valvonta toimii usealla eri tasolla

• Omaisuuden hankinta, luovutus ja hoito

Noudatamme siitä asetettuja määräyksiä

• **Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta**

Henkilöstön ja toimitusjohtajan operatiivinen valvonta. Hallituksen kokouskäytännöt ja valvonta. Kaikki toimii hyvin ja kuten pitää toimia yhtiössä.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Resurssien yhteiskäyttö	2019->	Toimii, jatkuvuus tärkeää	Naistinki	Konserni	Asiantuntijaresursseja käytetään yli organisaatorajojen 7 yhtiön ja emon kanssa.
Otavan koulutilan ratkaisut	2022	Monitahoinen haaste	Emo	MIKKO	Lunastus on hoidettu. Omistajapoliittinen linjaus tulevaisuudesta puuttuu
ESEDUn tilojen pitäminen asiakaalle hyvässä kunnossa ja tarpeita vastaavia	2022	Jatkuva	MIKKO		Vuosittainen investointiohjelma toimii ja pitää tilat kunnossa.

2.2.1.11 Mikkelin Ravirata Oy

Omistus	75,47 %	
Toimiala	ravirata	
Toimitusjohtaja	Kari Tiainen	
Hallituksen jäsenet	<u>13.12.2022 jälkeen</u> Markku Kakriainen, pj, Heikki Kosonen, vpj Ismo Kovanen Kari Manninen Seppo Myyryläinen Suvi Kähkönen-Valtola Terho Rautiainen	<u>13.12.2022 asti</u> Markku Kakriainen, pj, Heikki Kosonen, vpj Ismo Kovanen Kari Manninen Seppo Myyryläinen Suvi Kähkönen-Valtola Terho Rautiainen
	Hallituksen kokouksiin kutsuttavat asiantuntijat Konsernivastuuhenkilö (v. 2022 sivistysjohtaja, 1.1.2023 alkaen hallintojohtaja)	

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2023–2026

Veikkauksen tuotoista MMM:n kautta tuleva toiminta- ja palkintotuki uhkasi Veikkauksen tuottojen laskun myötä pudota, mutta tuotonlasku kompensoidaan edunsaajille yleisistä budjettivaroista. Vuodesta 2024 alkaen Veikkauksen tuotto menee valtion budjettiin ja nykyisten edunsaajien tulot tulevat valtion budjetin yleiskatteesta. Hevosten, varsinkin lämminverihevosten, syntyvyys on laskenut muutaman vuoden ajan ja kilpailevien hevosten määrä on laskenut. Ravikilpailujen määrää jouduttaneen pudottamaan. Mikkelin ravien (suhteellinen) määrä kasvaa hyvän sijainnin (hevosten sijoittumisen suhteen) ja hyvien olosuhteiden vuoksi.

Koronapandemian aiheuttama ihmisten käyttäytymisen muutos tapahtumiin osallistumisessa voi ainakin väliaikaisesti heikentää tapahtumajärjestäjä Mikkelin Ravirata Oy:n taloutta.

Merkittävimmät tapahtumat vuonna 2022 ja niiden vaikutus yhtiön talouteen

St Michel -ravien 16.-17.7.2022 yleisömäärän kehitys jatkui myönteisenä korona-rajoitusten jälkeen. Tapahtuma järjestettiin edellisvuotta pienemmin kv-kilpailutoiminnan kustannuksin, mikä näkyy positiivisesti yhtiön vuoden 2022 tuloksessa.

Tulostavoitteet

Tavoite	Toteuma 31.12.
Mikkelin Ravirata Oy järjestää 17 ravit ja hyvän St Michel -tapahtuman 16.-17.7.2022	Yleisömäärän kehitys positiivista ja taloudellinen tulos merkittävästi edellisvuotta parempi.
Koronan mahdolliset rajoitteet pyritään kääntämään positiivisiksi asioiksi	On onnistuttu, vaikka työ on kesken. Yleisömäärä kääntyi kasvuun ja korona-rajoituksen ajan toimet, mm. kustannussäästöt ja hinnankorotukset näkyvät nyt tuloksessa.
Olosuhdeinvestoinnin kasvattamista poistoista huolimatta pyritään hyvään taloudelliseen tulokseen lisäämällä muuta varainhankintaa	Yhtiön tulos n. 140 000€ edellisvuotta parempi eli noin +70 000€.
Maksettava palkintotaso pyritään pitämään vähintään vuoden 2021 tasolla (960.000€).	Maksetut palkinnot v. 2022 n. 1 010 000 € eli noin +50 000 edellisvuoteen verrattuna samassa määrässä raveja.

OHJELMAKORTIT**1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA**

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Syrjäytymisen ehkäisy	Nuorille viikoittain järjestettävät ravinuorten tapaamiset ja koulutukset/ravinuorten ohjaaja ... Toimiminen virikkeisenä yhdyskuntapalvelupaikkana	Ravinuorten jäsenmäärän lisääminen nykyisestä noin 160:sta noin +20 %. Kaksi palvelusuorittajaa koko ajan raviradalla.	Ravinuorten jäsenmäärä pysynyt noin 160 nuoren määrässä. Palvelusuorittajia otettu aina, kun heitä on tarjottu. Koko ajan vähintään yksi.
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Ravinuorisotoiminnan esittely päiväkodeissa ja kouluissa.	Min 20 vierailua/vuosi.	Toteutunut kevätkesällä 2022.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Talkoo- ja seuratoimijoiden käyttö ravien tapahtumajärjestelyissä	Seuroille maksettavien korvausten määrä	On kasvanut koko ajan ja osan maksaa Ok SS, joka ravintolaoperaattori.
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Hyvät pysäköintipaikat polku- ja pyörille. Vuokrapyöriä suurtahtumien kävijöille kaupungin sisäiseen liikenteeseen.	Pyöräilijämäärien kasvu tapahtumissa.	Seuranta ei toteutunut.

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan	Yhteistyö alueen hevosseurojen kanssa.	Uusia paikallisravi- ja hevostahtumia alueelle.	Harjoitusravien määrä on kasvanut (+5). Uudet nuorten ravit suunnittelussa (toteutuu 4.3.2023)
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Maanrakennus-, valaistus-, äänentoistoinvestointi lisää alueen käyttöturvallisuutta.	Onnettomuuksien/kolareiden väheneminen tapahtumissa.	Seuranta ei toteutunut.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Liikennepäästöjen vähentäminen	Joukkoliikenteen hyödyntäminen tapahtumissa. Järjestetyt joukkoliikennekuljetukset suurtapahtumiin. Polkupyöriä vuokrattavaksi suurtapahtumiin kaupungin sisäiseen liikenteeseen. Sähköpotkulautoja lisää suurtapahtumayleisön käyttöön.	Vähemmän yksityisautoja tapahtumassa. Enemmän hlö/auto.	Seuranta ei toteutunut.
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Tallialueen valumavesien johtaminen imeytyskaivoihin.	Toteutetaan kesällä 2022	Toteutettu
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Vaatus Suomen Hippokselle ravien järjestämisestä siellä. missä ovat hevoset; Keski- ja Itä-Suomi. Paremmat opasteet raviradalle vähentää turhaa liikennöintiä	Ravipäivien suhteellinen määrä kasvaa Mikkelin raviradalla.	Toteutunut. Ravipäivien kokonaismäärä valtakunnassa tippui vuodelle 2022 59 kpl, Mikkelissä pysyi entisellään (17).

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Maapolitiikka	Ravirata-alueen siirtäminen kaavassa maaseutualueeksi.	Parempi hyötysuhde investointitukiin.	On toteutuksessa 2022-2023, kun ravirata siirtymässä ns. maaseutualueeksi.
Matkailun edistäminen	Houkuttelevien ravitapahtumien (erityisesti St Michel) järjestäminen. Ravivieraan vierailun keston lisääminen erilaisin oheistapahtumin. Kansainvälisten vieraiden saaminen St Michel -tapahtumaan.	Lisää pöhinää kaupunkiin; hotelleihin ja ravintoloihin.	Yleisömäärä St Michelissä kasvoi (+3%). TAK:n tutkimuksen mukaan St Michel -yleisö haluaa lisää oheistapahtumia kaupunkiin. Kv-vieraiden saaminen St Micheliin ei toteutunut mainittavasti.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Saavutettavuus	Opastuksen parantaminen ja julkisen liikenteen järjestäminen kysynnän mukaan.	Suhteessa vähemmän yksityisautoja, enemmän hlö/auto.	"Virallinen" opastus ei ole parantunut.
Palvelujen digitalisointi	Osana Suomen Hippos ry:n ja Veikkaus Oy:n digiratkaisuissa.	Totopeli vain mobiililaitteilla.	Kasvaa koko ajan, netin kautta jo noin 80 %.
Kestävä kehitys ja ilmastomuu- toksen torjunta	Energiansäästö mm. olosuhdeinvestoinnin digivalaistuksen myötä. Keskeisille raviradoille suhteessa lisää raveja, mikä vähentää hevosten kuljetusmatkoja	Lisää raveja mm. Mikkeliiin, jonka vaikutusalueella paljon hevosia ja sijainti keskeinen.	Suhteellinen osuus kasvaa koko ajan, v. 2023 jo 17/459 osaa.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Kalevankangas -kehittämis- alusta	Mukana aktiivisena toimijana Kalevankankaan uusien liiketoiminta-alueiden kehittäjänä. Mukana alueen kiinteistöhoiton yhteistyön lisäämisessä.	Menestyvä ja kehittyvä Kalevankankaan alue.	Mukana yhteistyössä, mukana johtoryhmässä, konkreettiset lisäyhteistyön tulokset vielä puuttuvat.
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Oppisopimuskoulutus yhdessä Esedun kanssa, esim. talous, radanhoitohenkilöstö.	Yksi koulutettava/vuosi.	Toteutunut, toimistosihtööri Minna Roikonen koulutuksessa.
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Yhteistyö XAMK:n ja LUT:n kanssa.	Yksi koulutusyhteistyö/vuosi.	Syksyllä 2022 alkanut tuotteistamisyhteistyö XAMK:n matkailuopiskelijoiden kanssa.

Painopiste: Asiakaslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Uutta yritystoimintaa ravirata-alueelle.	Yksi uusi yritys aloittaa 2022-2024.	Ei toteutunut vielä 2022. Hevoshieroja vuokratiloissa kokeiluonteisesti aloittaa 3/2023.

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Matkailun ja vapaa-ajanasumisen ympärivuotinen kasvu ja pitkäjänteinen kehittäminen	Houkuttelevat ravitapahtumat, erityisesti St Michel.	Tapahtumien kävijämäärien palauttaminen v. 2019 tasolle viimeistään vuonna 2024	St Michel -yleisömäärä 2021 12 754, 2022 13 126 (+3 %).
Omat investoinnit matkailullisesti tärkeisiin kohteisiin sekä Invest-in	Investoinnit St Michel -tapahtuman ja sen markkinoinnin kehittämiseen.	Uusi digitaalinen markkinointikeino/vuosi.	St Michel -markkinointiprojekti Esko Seppänen urheilupodcastin kanssa toteutui kesällä 2022.
Mikkelin vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen ja brändin rakentaminen	St Michel -ravien tunnettavuuden hyödyntäminen Etelä-Savon/Saimaan alueen matkailumarkkinoinnissa.	St Michel -ravien/ravitapahtumien mainitseminen aina kesäkauden markkinointimateriaaleissa.	Seuranta ei toteutunut.

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
TMT-maksun pienentäminen	Toteutetaan työllisyysohjelman mukaisia toimenpiteitä/työllisyyspalvelut ja edistetään ravihenkilöstön rekrytointia.	Osaavaa ravihenkilökuntaa jatkossakin.	Uutta työvoimaa rekrytoitu onnistuneesti mm. somemarkkinoinnin avulla.
Osaavan työvoiman varmistaminen	Yhteistyö muiden tapahtumajärjestäjien kanssa.	Osaavaa ravihenkilökuntaa jatkossakin	Uutta työvoimaa rekrytoitu onnistuneesti mm. somemarkkinoinnin avulla.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	St Michel ja muut ravit. Mukana muiden tapahtumien toteuttamisessa yhdessä Kalevankankaan ja muiden eteläsavolaisten toimijoiden kanssa.	Tapahtumien kävijämäärien palauttaminen v. 2019 tasolle viimeistään vuonna 2024	St Michel -yleisömäärä 2021 12 754, 2022 13 126 (+3 %).
Tapahtumat	Lisää tapahtumia/kokouksia Kalevankankaalle.	Yhdessä muiden hevosalan toimijoiden kanssa pyritään raviradalle saamaan vuoden 2022 aikana myös muita hevosalan tapahtumia, joita voisivat olla esim. ratsastus-, valjakkoajo- ja työhevoskilpailut sekä erilaiset hevosalan näytökset.	Farmari-messuilla hevosvetokilpailun toteuttaminen; oli iso mielenkiinnon kohde messuyleisölle.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Suunnitellut, pienet investoinnit toteutuivat. Taloudellinen tulos oli budjetoitua parempi.

Tunnusluvut (1000 euroa)

	TP 2021	TA 2022	Tilinpäätös 2022
Liikevaihto	539	600	508
Tilikauden voitto/tappio	-72	0	69
Osinko	0	0	0
Investoinnit	0	50	40
Ulkoisen velka	400	320	553
Sisäinen velka	11	0	0
Konsernitilin limiitti	500	500	500
Omavaraisuusaste	62 %	-	65
Henkilöstö	6	6	6
vakituinen	6	6	6
määräaikainen	0	0	0

Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteutuminen

Korjausinvestoinnit, mm. ikkunoiden ja ulko-ovien uusimista, pääportin uusiminen, myyntikatosrakennuksen purkaminen, istumakatsomon ulkomaalaus, kaksi uutta hevosten sisäpesupaikkaa

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

Ravitalouden rahoitukseen liittyvät strategiset riskit. Ravitalouden hyväksyttävyyteen liittyvät riskit (eläinten käytön hyväksyttävyys).

• Operatiiviset riskit

Tapahtumiin, varsinkin St Michel, liittyvät sääriskit. Toimintaan liittyvät henkilöstöriskit.

• Rahoitusriskit

-

• Vahinkoriskit

-

• Sääntöjen ja päätösten noudattaminen

-

• Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

-

• Omaisuuden hankinta, luovutus ja hoito

-

• Tiivis selvitys oman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio sisäisen valvonnan onnistumisesta

-

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2022

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2022	Arvioitu valmistumisen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu- vastuullinen	Muut osallistuvat tahot	Toteuma 31.12.
Kalevankankaan alueen uusien liiketoiminta-alueiden hakeminen.	2022		toimitusjohtaja	Mikkelin kaupunki, XAMK, Saimaa Stadiumi, urheiluseurat, muut yhdistykset	Työ kovasti kesken. Viikoittaiset johtoryhmän kokoukset. Yhteinen myyntiorganisaatio/-yhtiö toistaiseksi vain keskustelussa. Raviradan sisätilojen soveltuvuus mm. seurojen toimistotiloiksi kartoitettu.
Kalevankankaan kiinteistöhoitoon yhteistyö	2022		toimitusjohtaja	Mikkelin jäähalli Oy, Mikkelin kaupunki, Saimaa Stadiumi	Ei toteutunut raviradan osalta.

2.2.2 Toimielinten tavoitteiden toteutuminen

2.2.2.1 Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on hoitaa kunnalle kuuluvia tehtäviä vaalilain mukaisesti. Vuonna 2022 järjestettiin aluevaalit.

Talous

Keskusvaalilautakunta

Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
--------------------------	-----------------------	-------------------------------	-----------	-----------

Toimintatulot	80 000		80 000	116 816	36 816
Toimintamenot	-94 400	-50 000	-144 400	-141 080	3 320
Toimintakate	-14 400	-50 000	-64 400	-24 264	40 136

2.2.2.2 Tarkastuslautakunta

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet sekä onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Talous

Tarkastuslautakunta

Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
--------------------------	-----------------------	-------------------------------	-----------	-----------

Toimintamenot	-76 000		-76 000	-71 066	4 934
Toimintakate	-76 000		-76 000	-71 066	4 934

2.2.2.3 Kaupunginvaltuusto

Talous

Kaupunginvaltuusto

Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
--------------------------	-----------------------	-------------------------------	-----------	-----------

Toimintamenot	-228 600	-45 000	-273 600	-280 013	-6 413
Toimintakate	-228 600	-45 000	-273 600	-280 013	-6 413

2.2.2.4 Hallinto- ja elinvoimapalvelut

Hallinto- ja elinvoimapalveluiden tehtävänä on tukea palvelualueiden ja liikelaitoksien ja taseyksikön tuloksellista toimintaa ja seurata asetettujen tavoitteiden toteutumista. Hallinto- ja elinvoimapalvelut tuottavat johtamista, kehittämistä ja päätöksentekoa varten ajantasaista tietoa kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnasta ja toimintaympäristön muutoksista. Hallinto- ja elinvoimapalvelut tuottavat palvelualueille keskitetyt tukipalvelut. Hallinto- ja elinvoimapalvelut sisältää hallintopalvelut, talouspalvelut, henkilöstöpalvelut sekä ruoka- ja puhtauspalvelut.

Sosiaali- ja terveystalouden palvelujen ostot Etelä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä Essotelta sisältyvät hallinto- ja elinvoimapalveluiden talousarvioon. Essote tuotti palveluita kaupunginvaltuuston 25.1.2016 § 13 hyväksymässä perustamissuunnitelmassa määritettyjen strategisten tavoitteiden mukaisesti vuoden 2022 loppuun asti. Hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa 1.1.2023 sosiaali- ja terveystalouden palveluiden sekä pelastuslaitoksen palveluiden tuottaminen siirtyi Mikkelin kaupungin vastuulta Etelä-Savon hyvinvointialueen vastuulle. Vuoden 2022 tilinpäätös on siten viimeinen tilinpäätös, johon sisältyy Essoten palveluostot sekä taseyksikkönä toimineen Etelä-Savon Pelastuslaitoksen.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Hallinto- ja elinvoimapalvelut tuottaa hallinnon tukipalveluita, toteuttaa ja kehittää työllisyyspalveluita ja vastaa kaupunkimarkkinoinnista, koordinoi kaupunkistrategian toteuttamiseen ja kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä sekä vastaa seutuhallinnon valmistelu- ja toimeenpanotehtävistä. Yleishallintotiimi purettiin 1.8.2022 alkaen, jolloin yleishallintotiimin henkilöstö (toimisto- ja koulusihteerit) siirtyi palvelualueille. *Talouspalvelut* tuottaa talous- ja tietohallinnon sekä hankinnan tukipalveluita ja tukee sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä omistajaohjauksen valmistelua ja toimeenpanoa. Talous-, henkilöstö- ja tietohallinnon palvelutuotannossa keskeinen rooli on myös inhouse-yhtiö Meidän IT ja talous Oy:lla, joka hoitaa sille ulkoistettua osaa ao. palveluista. *Henkilöstöpalvelut* tukee johdon, esimiesten ja koko henkilöstön työtä ja työhyvinvointia sekä tavoitteiden saavuttamista läpi kaupungin organisaation. *Ruoka- ja puhtauspalvelut* toteuttaa palvelusopimuksien mukaista toimintaa.

Talouden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat

Hallinto- ja elinvoimapalveluiden toimintatulot ylittivät alkuperäisen talousarvion kokonaisuutena noin 13,7 miljoonalla, ja muutetun talousarvion noin 13,3 miljoonalla eurolla. Ylitys aiheutui sosiaali- ja terveysministeriön myöntämistä korona-avustuksista (14,3 miljoonaa euroa), joita myönnettiin vuoden 2022 sekä takautuvasti vuoden 2021 korona-sotekustannuksiin.

Hallinto- ja elinvoimapalveluiden yleishallintotiimi purettiin 1.8.2022 alkaen, jolloin yleishallintotiimin henkilöstö eli toimisto- ja koulusihteerit siirtyivät palvelualueille. Tämä laski hallinto- ja elinvoimapalveluiden sisäisiä tuottoja laskutuksen päätyttyä, mutta vastaavasti myös henkilöstökulut vähenivät palkkakustannusten siirryttyä palvelualueille. Palkkausrahoja säästyti työllisyysbudjetista, joka kattaa mm. lakisääteisen velvoitetuottojen, palkkatuetun työn ja oppisopimukset. Samalla työmarkkinatuen kuntaosuus ylitti talousarviossa asetetun tavoitteen noin 0,9 miljoonalla eurolla, mutta alitti vuoden 2021 toteuman 0,6 miljoonalla eurolla.

Henkilöstöpalvelut alitti muutetun talousarvion mukaiset toimintakulunsa noin 0,3 miljoonalla eurolla. Merkittävimmät syyt alitukseen olivat henkilöstön koulutuskulujen ja kehittämismenojen odotettua matalampi toteutumistaso sekä henkilöstöjuhlan korvaaminen taloudellisemmalla kaupungin yhteisellä työhyvinvointitilaisuudella. Talouspalvelut alitti muutetun talousarvion mukaiset toimintakulunsa noin 0,6 miljoonalla eurolla. Merkittävin syy alitukseen oli ns. kehittämismenojen odotettua matalampi toteutumistaso.

Ruoka- ja puhtauspalveluiden kokonaistoteuma oli n. 0,4 miljoonaa ylijäämäinen. Toimintatuotot toteutuivat budjetoidusti, mutta toimintakuluihin vaikutti eniten virastotalon lounashuoneen palveluiden tuotannon siirtyminen yksityiselle yrittäjälle ja palkattomista vapaista syntyneet henkilöstökulusäästöt.

Essoten laskutukseen oli alkuperäisessä talousarviossa varattu 226,7 miljoonaa euroa. Perussopimuksen mukaisen laskutuksen toteuma oli 251,1 miljoonaa euroa. Varsinaisen kuntalaskutuksen lisäksi Mikkelin tuli tässä tilinpäätöksessä kattaa osuutensa Essoten taseessa olevasta kumulatiivisesta alijäämästä. Essoten alijäämien vuoksi oli tehty jo vuoden 2019 tilinpäätöksessä pakollinen varaus, joka nyt kattoi kaupungin n. 2,3 miljoonan euron alijäämäosuuden lähes kokonaan; tulosvaikutukseksi alijäämän kattamisen osalta jäi noin 100 teur lisäkulu. Yhteensä Essoten vuodelta 2022 laskuttamat kustannukset olivat siten 251,2 miljoonaa euroa, joka ylittää alkuperäisen talousarvion 24,5 miljoonalla eurolla. Lokakuun talousseurannan yhteydessä Essoten kustannuksiin haettiin valtuustolta 28 miljoonan euron lisämääräraha, joka riitti kattamaan vuoden 2022 sote-laskutuksen.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 2022
Syrjäytymisen ehkäisy	Työmahdollisuuden tarjoaminen tukityöllistettäville ruoka- ja puhtauspalveluissa	1–2 hlö/v	2 hlö
	Työmahdollisuuden tarjoaminen kuntouttavan työtoiminnan ja työkokeilujen kautta ruoka- ja puhtauspalveluissa	4–5 hlö/v	6 hlö
	Työmahdollisuuden tarjoaminen kehitysvammaisille työtoimintana ruoka- ja puhtauspalveluissa	2 hlö/v	5 hlö
	Työllistyminen/työllistämismuotojen hankinnoissa.	7 tukityöllistettyä/vuosi.	Työllistetty ruoka- ja puhtauspalveluissa 6 hlö tukityöllistettäviä, pesulapalveluihin 1 hlö, joukkoliikenteessä 3 hlö.
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Esimiesten työn tukeminen yhteisillä koulutuksilla ja yhteiskoulutuksilla (henkilöstöpalvelut)	Eduhouse-oppimisympäristön käyttö. Keskiviikkoinfojen toteuttaminen ja osallistumismäärät.	Eduhouse: 55 käyttäjää/379 suoritusta, joista esihenkilöitä 24 käyttäjää/199 suoritusta. Hallintoakatemia otettu käyttöön 8/2022: 53 käyttäjää/105 koulutussuoritusta, joista esihenkilöitä 5 käyttäjää/ 16 koulutussuoritusta Keskiviikkoinfo: 31 infoa 62–125 osallistujaa/info

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 2022
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Luomu-/lähialueen elintarvikkeiden käyttömäärän säilyttäminen vähintään nykyisellä tasolla (ruoka- ja puhtauspalvelut, hankintapalvelut)	Otetaan huomioon kaikissa soveltuissa elintarvikekilpailuissa.	Ei ole toteutettu elintarvikekilpailuksia
	Sydänmerkki-aterioiden määrä koulu- ja päiväkotiruokailussa (ruoka- ja puhtauspalvelut)	koulut: 2–3 ateriaa/vko päiväkodit: 1–2 ateriaa/vko	koulut: 3 ateriaa/vko päiväkodit: 2 ateriaa/vko

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 2022
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Henkilöstön hyvinvoinnilla on vaikutusta työn tuottavuuteen ja asiakaspalvelun laatuun (henkilöstöpalvelut)	Työhyvinvointiohjelman mukainen toiminta/mittarina terveysperusteiset tunnusluvut Työhyvinvointikysely (QWL)	Sairauspoissaolopäivät 41 395 pv (2021, 34120 pv) eli 19,3 /htv. Covid -19 + vahva virusinfektio (13 748 pv= yli 33% s-poissaoloista) nostaa lukua huomattavasti. Pulssi-tyhy kyselyn pisteet on hieman nousseet (v.21 56,4 – v.22 57,8), samoin QWL-indeksi (v.21 55% - v.22 58,8 %)
	Palvelukuvauksen mukainen puhtaustaso kaupungin kiinteistöissä (ruoka- ja puhtauspalvelut)	Sisäiset laatueroerot tehty kaikissa työkohteissa	Tehty - keittiöt 100 % (41/41) - puhtaus 100 % (45/45)
	Kouluympäristön kalusteiden ym. ergonomisuus (hankintapalvelut)	Huomioidaan soveltuissa koulu-, päiväkoti- ym. irtokaluste-hankinnoissa.	Ei ole hankittu tälle vuodelle, aiemmin hankinnoissa huomioitu ergonomia.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 2022
Liikennepäästöjen vähentäminen	Liikennöintikilpailuissa huomioidaan veloitteena bio-kaasu- ja/tai sähköautot (hankintapalvelut)	Kilpailutetaan 2021 voimaantulleen CVD-direktiivin vaatimusten mukaisina. <i>Kaupunkikonsernin hankintasäännön 2021</i> tavoitteen täytäminen	CVD-direktiivin määräyksiä toteuttavan kansallisen lainsäädännön vaatimukset täytetään uusissa hankinnoissa. Aiemmin tavoitteita toteutettu mahdollisuuksien mukaan.
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Järvikalatuotteiden käytön lisääminen	Vakiotuotevalikoimaan lisätyt järvikalatuotteet	Järvikalapihvi (lahna) Lahnamassa kalamuru (silakka, särki)

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 2022
Saavutettavuus	Saavutettavuusdirektiivin toimeenpanon jatkaminen ja direktiivin noudattaminen. Palveluiden saavutettavuusselosteiden jatkaminen. (viestintä ja tietohallinto)	Hankinnoissa noudatetaan saavutettavuusdirektiiviä ja huolehditaan, että uusissa palveluissa tai järjestelmissä on saavutettavuusseloste valmiina.	Kaupungille on hankittu saavutettavuustyökalu SiteImprove ja se on käytössä kaupungin verkkosivuilla. Kaupungin verkkosivuille on toteutettu tekninen verkkosivu-uudistus, joka on lisännyt sivuston saavutettavuutta. Saavutettavuus otetaan huomioon kaikissa uusissa projekteissa ja järjestelmissä. Vanhempia korjataan saavutettavaan muotoon henkilöstöressurssien salliessa.
Palvelujen digitalisointi	Verkkomaksamisen edistäminen (talouspalvelut)	Verkkokaupan ostotapahtumien sekä tuotevalikoiman lisääntyminen. Uusien verkkomaksuratkaisujen käyttöönotto soveltuvilta osin. Myyntilaskumäärän väheneminen.	Verkkokaupan ostotapahtumien lukumäärä 809 v.2021 (käyttö alkoi 3/2021). 2022 ostotapahtumia 3215 kpl. Tuotevalikoimaa ja verkkomaksuratkaisuja on lisätty. Myyntilaskumäärä n. 76 000 kpl on hieman noussut (mm. lomituksen laajeneminen).
	Sähköisen valtuustoaloitteen pilotointi (Tietohallinto)	Valtuustoaloitteen pilotointi ja testaus vuonna 2022.	Sähköinen allekirjoitus on käytössä ja sen soveltuvuutta sähköiseen valtuustoaloitteeseen testataan.
	Kilpailutus ja hankintasopimusten hallinta sähköisiksi (hankintapalvelut)	100 % käyttö	Kilpailutus aina sähköinen 100 % Sopimushallinnan sähköisyysaste 85 %.
	Sähköisten osto-/tilausprosessien maksimaalinen hyödyntäminen (hankintapalvelut)	Sopimustoimittajien sähköisten palvelujen hyödyntäminen ja maksuaikakorttien suosiminen satunnaisissa verkko-ostoksissa.	Sähköisiä palveluita käytetään aktiivisesti ja maksuaikakortin käyttäjiä ohjeistetaan verkkomaksamiseen.
Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta	Ruoka- ja puhtauspalveluiden työprosessien kehittäminen kestävän kehityksen näkökulmasta	Toteutetut toimenpiteet	Vastuullisuussuunnitelma (taloudellinen, ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen) laadittu, määritetty toimenpiteet, mittarit ja aikataulut. Aloitettu toimenpiteiden toteutus, koulutettu henkilökunta
	Vastuulliset ruokapalvelut -kehitysohjelman toimenpiteet	Toteutetut toimenpiteet	Vastuullisuussuunnitelma (taloudellinen, ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen) laadittu, määritetty toimenpiteet, mittarit ja aikataulut. Aloitettu toimenpiteiden toteutus, koulutettu henkilökunta

	Ympäristötekijöiden huomioiminen hankintojen vaatimuksissa (hankintapalvelut)	Tunnistetaan erityispiirteitä, joilla on ympäristövaikutuksia. Esim. liikennöintiin, teknologioihin, kiertotalouden edistämiseen liittyvät vaikutukset. Huomioidaan kaikissa soveltuvissa tarjouspyynnöissä.	Hankintojen pakollisia vaatimuskriteereitä on tarkennettu. Hankintasopimusohjat on päivitetty ja niissä huomioitu ympäristötekijät. Hankintasopimusluonnos on aina tarjouspyynnön liitteenä. Hankinnoissa on käytössä ZEF-työkalu, jota käytetään erityispiirteiden tunnistamiseen ennen hankintaprosessin käynnistämistä. ZEF-kysely on ollut osittain käytössä mutta oman työn ohessa hankintoja tekeville haasteellinen täyttää, vaatii toistaiseksi hankintapalveluiden apua.
--	---	--	---

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 2022
Memory Campus -kehittämialusta	Kaupungin rakennusvalvonnan analogisen arkiston digitoitinhankkeen toteuttaminen, johon kuuluu vaadittavien digitoitinkriteerien määrittely ja digitoijan kilpailuttaminen, aineiston järjestäminen ja valmistelu digitoitavaksi, digitoituidun aineiston lähettäminen digitoitavaksi, digitoituidun aineiston palauttamisen valvonta sekä digitoituidun aineiston laadun tarkastaminen ja siirtäminen sähköiseen arkistoon. (hallintopalvelut, rakennusvalvonta, Memory Campus)	Digitointiprojektin ensimmäinen tosiasiallinen projektivuosi alkaa vuoden 2022 alussa. Tavoitteena on, että vuoden 2022 aikana saadaan digitoitua 1/3 projektin aikana digitoitavasta aineistosta vuonna 2021 kilpailutetun palveluntuottajan kanssa.	Digitoitavan aineiston järjestäminen sujui hyvin. Digitoitavaksi valmista aineistoa on valmiina 2/5 kaikesta projektin aikana järjestettävästä aineistosta. Aineiston digitointi saatiin aloitettua vasta loppukeväästä 2022. Digitoinnin aloitus näin ollen viivästyi tavoitellusta aikataulusta, jonka vuoksi vuonna 2022 saatiin digitoitua vain 1/10 projektissa digitoitavasta aineistosta.
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Teamsin käyttötaitojen ja tietoturvaosaamisen kohentaminen henkilöstökoulutuksilla ja Eduhouse-oppimisympäristöä hyödyntämällä (tietohallinnon ja henkilöstöpalveluiden yhteistyö)	Toteutetut henkilöstökoulutukset	Teams-koulutukset Eduhousen kautta 15 suoritusta
	Sähköisen perehdytys- ja työnopastusmateriaalin tekeminen ruoka- ja puhtauspalveluihin	Toteutetut toimenpiteet	Perehdytysmateriaali tehty ja otettu käyttöön Seppo-alustalle, aloitettu työnopastusmateriaalin siirto digitaaliseen muotoon
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	oppisopimuskoulutus (ruoka- ja puhtauspalvelut)	3–4 hlö/v	5 hlö

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 2022
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Vuoropuhelut, yritysvaikutusten arvioinnit sekä yritysillat konsernin hankinnoista yritysten kanssa. Mahdollisuus paikallisten yritysten osallisuudesta hankintoihin. (hankintapalvelut)	Vuoropuhelu ja yritysvaikutusten arviointi käytössä hankintasäännön mukaisesti. Konsernin yritysillat 2kpl/vuosi. Osatarjoukset hyväksytään aina kun ei ole perusteltua syytä sen poissulkemiselle.	Toteutettu yksi yritysilta helmikuussa 2022 ja toinen (ei varsinaisen hankintailta) elokuussa 2022, silloin kyseessä oli hankintadatan julkaisuutilaisuus ja tapaaminen yrittäjien kanssa. Osatarjouksia on hyödynnetty laajasti mahdollisuuksien mukaan. Mikäli kokonaisuus mahdollistaa hankinnan jakamisen osiin tätä on useissa hankinnoissa hyödynnetty mm. mahdollistaen paikallisten yritysten osallistumisen tarjouskilpailuun.

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 2022
Pitkään työttömänä olleiden ja nuorten aktivoiminen, työelämävalmiuksien kehittäminen ja palkkatukityöllistäminen.	Ensisijaisen tavoitteena on kuntien ja valtion (TE-Toimisto) resurssien yhdistäminen Työllisyyden kuntakokeilun kautta Vastuu; Kuntakokeilu, Työllisyyspalvelut, Essote, Toimintakeskus ry, TE-palvelut, yritykset, järjestöt, oppilaitokset, Kasvopilotti, Ohjaamo, ELY. Keha	Tavoitteena asiakkaiden parempi palveleminen, oikean palvelun löytäminen, koulutukseen hakeutuminen tai avoimille työmarkkinoille työllistyminen. / TMT-maksu (v. 2022 / 2,9 M€) asiakkaiden aktivointi sekä työllisyysasteen nosto	Kuntakokeilun asiakaspalvelun toteuma palveluihin ohjauksessa toteutui hyvin. Ainoastaan UEG:n asiakaspaikat joltain osin vajaaksi. TMT-maksun kokonaistoteuma vuodelta 2022 oli 3,82 milj. euroa.
Aktiivinen työnantajien kontaktointi	Työllisyyspalvelut/MikseiMikeli/Solmu/TE-Toimisto	Tavoitteena toteuttaa työnantajien rekrytointitarpeet kuntakokeilun toimesta työvoimapaivelluna. Käynnistetään Miksein kanssa hanke alueellisten työvoima- ja yrityspalvelujen uudelleenmuotoilemiseksi 2022.	Työtarjojia kuntakokeilusta tehty 912 ja ne ovat kohdistuneet 522 avoimena olleeseen työpaikkaan. ”Yhdessä”-hanke jätetty Miksen toimesta rahoittajalle kesäkuussa, mutta hanke päätöstä ei saatu vielä vuoden 2022 aikana.
Lakisääteinen velvoitetyöllistäminen	Työllisyyspalvelut	Velvoitetyöllistäminen hoidetaan lain edellyttämällä tavalla.	Velvoitetyöllistämistä toteutettu 267 kuukautta ja se on kohdistunut 58 henkilölle.
Työllistämisperusteiset oppisopimukset ja muu koulutukseen ohjaus	Työllisyyspalvelut, oppilaitokset, Essote, konserniyhtiöt	Kaupungin oman oppisopimuskoulutuksen volyymin vähentyminen korvataan oppisopimustyösuhteina yksityisellä sektorilla. Vähimmäistaso on edelleen ohjata vuoden aikana 15 työtöntä oppisopimuskoulutukseen.	Työllistämisperustaista oppisopimusta on toteutettu 132 opiskelijakuukautta ja se on kohdistunut 17 henkilölle.
Kehittämiskumppanuus	Tarjotaan pitkäaikaistyöttömille työllistymis- ja kuntoutumismahdollisuuksia sekä turvataan samalla myös paikallisten elinkeinojen toimintaedellytyksiä. Kehittämiskumppanuuden liittäminen osaksi Työllisyyden kuntakokeilua Työllisyyspalvelut, Toimintakeskus ja mahdolliset muut kolmannen sektorin toimijat	Sopimuskausi uudistetaan vuosille 2022-2023. Asiakkaita on jatkuvasti palvelun piirissä noin 200. / Asiakkaiden lukumäärä, tavoitteet sekä vaikuttavuusmittarit on määritetty erikseen kumppanuussopimuksessa.	Kehittämiskumppanuuden keskimääräinen asiakasmäärä on ollut tarkastelujaksolla 198.
Työpajatoiminta	Parannetaan yksilön valmiuksia hakeutua koulutukseen tai työhön sekä vahvistetaan arjenhallintataitoja. Asiakkaiden osaamisen tunnistaminen, tunnustaminen sekä vahvistaminen. Työllisyyspalvelut, oppilaitokset, Toimintakeskus, Essote (Ohjaamo), TYP-Reitti, Kasvopilotti	Asiakkaiden lukumäärä pyritään pitämään nykyisellä tasolla 150 asiasta/ vuosi. Asiakashankinnassa kiinnitetään jo huomiota 2023 lainsäädäntöön ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämisvastuun siirtymisestä hyvinvointialueelle. 70 % asiakkaista lähtee töihin tai opiskelemaan / Asiakkaiden lukumäärä sekä vaikuttavuusmittari, kuinka moni asiakkaista lähtee töihin tai opiskelemaan eli määrä/%	Valmentautujia yhteensä 130 henkilöä, joista kuntouttavassa työtoiminnassa 74 henkilöä eli 57 %. Vapaaehtoisella sopimuksella 27 henkilöä (vapaaehtoiset yleensä Kelan kuntoutusrahalla). Opiskelijoita 22 henkilöä. Työkokeilu 6 henkilöä ja palkkatuella 1 hlö. Sijoittuminen työpajajakson jälkeen: opiskelu 22 hlöä, muut palvelut 11 hlöä, sairausloma 5 hlöä, työkokeilu 6 hlöä, työtön 7 hlöä, työhön 3 hlöä. Prosentuaalisesti vuonna 2022 oli potentiaalista vuoden 2023 Etelä-Savon hyvinvointialueen asiakaskuntaa 74 % kaikista asiakkaista (Kuntouttava työtoiminta ja vapaaehtoiset).

Osaavan työvoiman varmistaminen	Tavoitteena saada uusia asukkaita ja lisätä seudun näkyvyyttä Työllisyyspalvelut (Solmu), kaupunkimarkkinointi, Miksei, Mikkelin seudun kunnat + Juva, Maakuntaliitto, Yrittäjät	Miksein kanssa käynnistytävä hanke keskittyy alueellisen kohtaantohaasteen hoitamiseen. Hyödynnetään Foreammattia ja sisällytetään Solmun toimintakonsepti. Sisällyttää edelleen tavoitteen 100 uutta perhettä Muuttoliikkeen kääntäminen positiiviseksi / Kokonaisnettomuuttomäärä & Solmun kautta tulleet	Miksein hanke ei saanut rahoituspäätöstä vielä vuoden 2022 aikana. Tämä johtui Eura-järjestelmän käyttöönottoaikeudesta ja koskee kaikkia EU-rahoitteisia hankkeita.
	Työmahdollisuuden tarjoaminen tukityöllistettäville	vähintään 150 hlö/v. Työllisyydenhoitomalliin sisällytetään tulosperustainen hankinta, jossa pyritään sopimusvälittäjien toiminnan tuloksena saamaan työllistymisiä avoimille työmarkkinoille 20/ensimmäinen vuosi.	Tulosperustainen hankinta ei ole toteutunut vuoden 2022 aikana.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 2022
Strategian jalkauttaminen ja brändityö	Jatkamme kaupunkiorganisaation ja yhteistyökumppaneiden sitouttamista strategiaan ja kaupunkibrändin toteuttamiseen / viestintätiimi, kaupunkimarkkinointitiimi	Uutisoinnissa lisätään linkitystä kaupungin strategiaan. Brändi näkyy kaikessa kaupungin viestinnässä.	Kaupunki toteutti vuoden 2022 aikana juttusarjakokonaisuuden, joka linkittyy kaupungin strategiassa tunnistettuihin arvoihin. Kaupungin strategiaa on havainnollistettu kaaviolla. Brändin jalkauttamista on jatkettu.
Kaupunkiorganisaation markkinoinnin ja viestinnän viestien ja visuaalisen ilmeen yhtenäistäminen	Markkinoinnin ja viestinnän työvälineiden laajamittainen käyttöönotto kaupunkiorganisaatiossa: kuvapankki, esitysmateriaalit yms. / viestintätiimi	Materiaalit ovat ajantasaisia ja aktiivisessa käytössä. Kaupunkiorganisaation materiaali on brändin mukaista.	Päivityksiä aineistoihin on tehty tarpeen mukaan resurssien sallimissa puitteissa.
	Yhteistyön tiivistäminen konsernitasolla viestinnässä ja markkinoinnissa / viestintätiimi, kaupunkimarkkinointitiimi	Yhteistyön mahdollisuuksia tarkastellaan ja yhteistyötä tiivistetään. Konsernin viestijät tapaavat kaksi kertaa vuodessa.	Kaupunki toteutti vuoden 2022 aikana juttusarjan, jossa esitellään konserniyhtiöiden toimintaa. Konserniyhtiöt ovat osallistuneet aktiivisesti kaupunkimarkkinointitiimin kokouksiin.
Mikkelin vetovoiman ja tunnetavuuden lisääminen	Tuomme esiin Mikkelin hyviä puolia monikanavaisesti Markkinoimme sähköisiä kanaviamme niin sisäisesti kuin ulkoisesti	Mikkelin sosiaalisen median kanavien seuraajien kokonaismäärä kasvaa vuosittain nykyisestä vähintään 20 %. Nykytila (lokakuu 2021): Facebook 4908 seuraajaa, Instagram 3408 seuraajaa, Twitter 2430 seuraajaa.	Seuraajamäärät somekanavissa vuoden 2022 lopussa Facebook 5394 (vuosikasvu +9,9%), Instagram 3893 (+8,8%) ja Twitter 2524 (+3,1%)
	Ammattitaitoiset henkilöt oikeissa tehtävissä vaikuttaa palvelun laatuun ja Mikkelin vetovoimaan. Osaamisen johtaminen käynnistyy OSS-ohjelman avulla	Onnistuneet rekrytoinnit, hakijat /avoin työpaikka Pehdytyksen onnistuminen / kysely OSS ohjelman avulla määritelty kaupungin osaamistarpeet sekä mitattu nykytila suhteessa tarpeeseen	Työpaikkoja 305/hakemuksia 2017 => 6,6 hakijaa/avoin työpaikka Pehdytyskysely päivitetty keuhällä 2022, kukaan ei ole vastannut. OSS ohjelman Taidot-osio otettu käyttöön 1.10.2022

Tapahtumat	Toteutetaan kaupungin syntymäpäivätapahtuma sekä konsernipäivä / viestintätiimi, kaupunkimarkkinointitiimi	Tapahtumat toteutuvat odotetusti.	Kaupunki toteutti syntymäpäiväohjelman virtuaalisena.
	Tuetaan viestinnän keinoin muita kaupungissa toteutettavia tapahtumia. / viestintätiimi	Mikkelissä järjestettävät tapahtumat saavat näkyvyyttä Mikkelin verkkosivuilla ja sosiaalisen median kanavissa. Vuositasolla vähintään 50 tapahtumaa esitellään kaupungin sosiaalisen median kanavissa.	Tapahtuma-artikkeleiden määrä on noussut merkittävästi koronan helpotettua. Tapahtumateemaisia uutisia julkaistiin vuonna 2022 yhteensä noin 130 kappaletta.

Talous

Hallinto- ja elinvoimapaalvelut

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatulot	17 642 100	378 200	18 020 300	31 330 178	13 309 878
Valmistus omaan käyttöön	292 900		292 900	151 933	-140 967
Toimintamenot	-272 469 500	-27 065 740	-299 535 240	-295 419 368	4 115 872
Toimintakate (netto)	-254 534 500	-26 687 540	-281 222 040	-263 937 257	17 284 783

Hallinto- ja elinvoimapaalvelut (ilman Ruoka- ja puhtauspalveluja)

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatulot	8 219 000	500 000	8 719 000	22 053 019	13 334 019
Valmistus omaan käyttöön	292 900		292 900	151 933	-140 967
Toimintamenot	-263 069 100	-27 197 540	-290 266 640	-286 624 815	3 641 825
Toimintakate (netto)	-254 557 200	-26 697 540	-281 254 740	-264 419 863	16 834 877

Josta sosiaali- ja terveystalouden (Essote kuntayhtymälaskutus) osuus

Toimintamenot	-226 662 900	-28 000 000	-254 662 900	-251 217 435	3 445 465
----------------------	---------------------	--------------------	---------------------	---------------------	------------------

Kohderahoitteinen

Ruoka- ja puhtauspalvelut

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Myyntitulot	9 380 800	-121 800	9 259 000	9 228 106	-30 894
Tuet ja avustukset	42 300		42 300	49 053	6 753
Toimintatulot	9 423 100	-121 800	9 301 300	9 277 159	-24 141
Materiaalit ja palvelut	-4 038 700		-3 906 900	-3 635 590	271 310
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 344 500		-2 344 500	-2 221 910	122 590
Palvelujen ostot	-1 694 200	131 800	-1 562 400	-1 413 680	148 720
Henkilöstömenot	-4 975 500		-4 975 500	-4 755 173	220 327
Palkat ja palkkiot	-3 973 300		-3 973 300	-3 814 126	159 174
Henkilösivukulut	-1 002 200		-1 002 200	-941 047	61 153
Muut menot	-386 200		-386 200	-403 790	-17 590
Toimintamenot	-9 400 400	131 800	-9 268 600	-8 794 553	474 047
Toimintakate (netto)	22 700	10 000	32 700	482 606	449 906
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot				-73 949	
Tilikauden tulos				408 657	

Ympäristönsuojelun osalta palvelusuunnitelma on toteutunut suunnitellusti. Ympäristönsuojelun yksikössä valmistettiin vuoden 2022 aikana seitsemän ympäristö- tai maa-aineslupapäätöstä (Mikkeli 4, Mäntyharju 2, Pertunmaa 1), ja seitsemän ympäristöluvan muutos- tai rauettamispäätöstä. Määrä on vähäisempi kuin aikaisempina vuosina, koska lupia haettiin vuonna 2022 selvästi keskimääräistä vähemmän. Erillislainsäädännön mukaisia viranhaltijapäätöksiä tehtiin noin 30 ja muita erilaisia kirjallisia asiakassuoritteita (lausunnot, tarkastuspöytäkirjat, kehotukset yms.) kertyi yhteensä 977, mikä on suunnilleen saman verran kuin edellisinä vuosina. Suoritteet jakautuivat kuntien kesken seuraavasti: Mikkeli 781, Hirvensalmi 38, Kangasniemi 87, Mäntyharju 45, Pertunmaa 26.

Viranomaistoiminnan lisäksi Ympäristöpalvelut on hallinnoinut vuoden 2022 aikana kahta ympäristönsuojelun edistämiseen liittyvää hanketta (Pursialan ja Porrassalmen pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien päivittämishanke ja Ilmastopolku -hanke). Hankkeiden avulla on ollut mahdollista toteuttaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluvaa ympäristönsuojelun edistämistehtävää laajemmin kuin viranomaistoimintaan mitoitettujen henkilöstöresurssit muuten mahdollistaisivat. Pursialan ja Porrassalmen pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien päivittämishankkeen kustannusarvio oli noin 50 000 euroa siten, että puolet hankkeen rahoituksesta saatiin Etelä-Savon ELY-keskukselta ja puolet omarahoitusosuutta. Mikkelin seudun ympäristöpalvelut sai vuonna 2021 YM:n kuntien ilmastohankkeet -ohjelmasta rahoitusta 32 900 euroa Ilmastopolku -hankkeen toteuttamiseen Mikkelin seudun kunnissa. Hankkeen omarahoitusosuus (30 % hankkeen kokonaiskustannuksista, 14 100 €) saatiin Mikkelin seudun kehityshankerahastosta. Hanke päättyi marraskuussa 2022. Lisäksi Etelä-Savon ELY-keskus myönsi vuoden 2022 lopussa rahoitusta Pursialan pohjavesialueen suojelusuunnitelman päivittämiseen liittyviin erilliselimityksiin.

Pohjavesien suojeleluun liittyvä Rainman -hanke (2019–2021) ja Mikkelin seudun kuntailmasto -hanke (2019-2021) päättyivät vuoden 2021 lopussa. Molempien hankkeiden loppuraportointi tehtiin vuoden 2022 puolella. Rainman -hankkeessa päivitettiin Hanhikankaan pohjavesialueen suojelusuunnitelma siten, että suojelusuunnitelmassa otettiin myös ilmastonmuutoksen vaikutukset huomioon. Hanhikankaan pohjavesialueen uudistettu suojelusuunnitelma hyväksyttiin Mikkelin seudun ympäristölautakunnassa marraskuussa 2022. Kuntailmasto -hankkeessa valmisteltiin ilmasto-ohjelmat kaikille Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen toimialueen kunnille. Kaikkien Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden toimialueen kuntien ilmasto-ohjelmat on hyväksytty kunnanvaltuustoissa vuoden 2021 lopussa tai vuoden 2022 alussa. Ympäristöpalvelut on kerännyt Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden toimialueen kunnista ilmasto-ohjelmien seurantatietoa vuosilta 2021 ja 2022.

Ilmastopolku -hankkeessa kuvattiin ja laskettiin päästövähennyksiä Mikkelin seudun kuntien toteuttamista kasvi-huonekaasupäästöjä vähentävistä ratkaisuita Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämälle Kestävyysoiikka -sivustolle. Lisäksi kustakin Mikkelin seudun kunnasta valittiin ilmastonsuojelun kannalta hyviä esimerkkejä Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen ylläpitämälle Mikkelin seudun ilmastopolku -sivustolle (mikkeli.fi/ilmasto). Esimerkeistä teetettiin myös kohteeseen asennettava Info-taulu. Osana Mikkelin seudun kuntailmasto 2050-hanketta perustettiin Mikkeliin Kalevankankaan luontopolun yhteyteen vuonna 2022 ilmastopolku, joka tarjoaa tietoa ilmastonmuutoksesta ja ilmastomuutoksen vaikutuksista Mikkelin seudun luontoon.

Talouden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat

Ympäristölautakunnan toimintakulut vuonna 2022 olivat kokonaisuutena 2 187 825 euroa ja ne alittuivat talousarvioon nähden 209 475 euroa. Toimintatuotot (sisältää kuntaosuudet) vuonna 2022 olivat 1 165 524 euroa ja valtuustoon nähden sitovat tuotot alittuivat 12 376 euroa. Toimintakate oli 197 099 euroa parempi kuin talousarviossa.

Ympäristöpalvelujen kaikkien tulosalueiden toimintakulut olivat vuonna 2022 talousarviota pienemmät. Toimintakuluissa euromääräisesti eniten säästöä syntyi henkilöstökuluissa ja palvelujen ostoissa. Henkilöstökulujen säästö vuodelta 2022 kertyi pääasiassa rekrytointihaasteista johtuneesta täyttämättä olleiden eläinlääkäriin virkojen palkkakustannuksista.

Vastaavasti toimintatuotot, kuntalaskutuksia lukuun ottamatta, olivat kaikilla tulosalueilla talousarviota paremmat. Yleisen terveystalouden ja ympäristönsuojelun lupa- ja valvontamaksujen sekä eläinlääkintähuollon klinikkamaksujen tulokertymät vuonna 2022 olivat talousarviota paremmat. Lisäksi ulkopuolista rahoitusta hankkeisiin saatiin talousarviota enemmän. Korvaukset kunnilta muodostuivat talousarviota pienemmiksi, koska osuuksien laskennan perusteena käytettävät toimintakulut olivat talousarviota pienemmät sekä toimintatuotot arviota paremmat.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus/vastuu	tavoite/mittari	Toteuma 31.12.2022
Syrjäytymisen ehkäisy	Tarjotaan tukityö- ja harjoittelupaikkoja.	Tarjotaan yhteensä vähintään 10 kk harjoittelupaikkaa	Harjoittelupaikkoja on tarjottu 28 kk (ympäristönsuojelu 11 kk, terveysvalvonta 13 kk, eläinlääkintähuolto 4 kk). Opiskelijoille ja vastavalmistuneille on tarjottu sijaisuuksia ja kesätyöpaikkoja (terveysvalvonta 3 kk, eläinlääkintähuolto n. 10 kk, ympäristönsuojelu 3 kk).
Kumppanuustoimintamalli	Ympäristöpalveluissa on matala kynnyks yhteysdenottoon sekä asiakkailta että kuntalaisilla.	Asiakaskysely sekä kuntalaisille että asiakkaille	Ympäristönsuojelu osallistui Mikkelin ja Hämeenlinnan kaupunkien yhteiseen Kestävä maankäyttö -hankkeeseen, jossa kartoitettiin erilaisista maankäyttöön liittyvistä lupa- ym. prosesseista saatua asiakaspalautetta asiakshaastattelujen avulla. Ympäristönsuojelun osalta haasteltiin kolmea ympäristölupaa hakenutta yritystä ja kahta konsulttia. Palaute oli hyvää.
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Edistetään kuntalaisten mukaan ottamista omaan elinympäristöön liittyvistä asioista päättämiseen ja ympäristön hoitamiseen (esim. vieraslajien torjunta ja siivoustalkoot).	Vähintään 1 ympäristötalokootapahtuma vuodessa, jossa Ympäristöpalvelut on aktiivisesti mukana	Siivoustalkoita ei järjestetty vuonna 2022, VieKas -hanke on järjestänyt vieraslajien torjuntatalkoita.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus/vastuu	tavoite/mittari	Toteuma 31.12.2022
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Edistetään kuntalaisten mukaan ottamista omaan elinympäristöön liittyvistä asioista päättämiseen ja ympäristön hoitamiseen (esim. vieraslajien torjunta ja siivoustalkoot).	Vähintään yksi ympäristötalokoo- tapahtuma vuodessa, jossa ympäristöpalvelut aktiivisesti mukana	Ks. edellinen kohta.
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen maankäytön suunnittelussa.	Kaavalausuntojen lukumäärä, jossa asiasta lausuttu	Ympäristöpalvelut on antanut lausuntoja sellaisista kaava-suunnitelmista, joissa ei ole ollut tarpeen lausua kävelyn ja pyöräilyn edistämisestä. Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen on ollut vahvasti esillä Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen toimialueen kunnille laadituissa ilmasto-ohjelmissa, ja kaupunkialueen kaavahankkeita koskevissa yhteistyöpalaverissa.

<p>Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen</p>	<p>Edistetään luontomatkailua ja kuntalaisten luonnossa liikumista.</p> <p>Huolehditaan siitä, että maankäytön suunnittelussa varataan riittävästi tilaa viheralueille.</p>	<p>Urpolan ja Kalevankankaan luontopolkujen kunnossa pitäminen.</p> <p>Hankkeisiin osallistuminen.</p>	<p>Luontopolkujen ylläpitotöistä on huolehdittu. Kalevankankaalle on perustettu uusi ilmastopolku syksyllä 2022.</p> <p>Ympäristöpalvelut on osallistunut vieraslajien torjuntaa edistävään VieKas -hankkeeseen ja Naistingin lintuveden kunnostamishankkeeseen.</p> <p>Nastinkilampi on Mikkelin alueen tärkein lintujen muuton aikainen lintujen tarkkailupaikka.</p>
---	---	--	---

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus/vastuu	tavoite/mittari	Toteuma 31.12.2022
<p>Liikennepäästöjen vähentäminen</p>	<p>Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen. Yhteiskäyttöön hankittujen biokaasuautojen aktiivinen käyttö. Työmatkapyöräilyn edistäminen.</p>	<p>Selkeät tavoitteet liikennepäästöjen vähentämiselle uudessa vuosille 2021–2035 laadittavassa ilmasto- ja energiastrategiassa.</p>	<p>Ilmasto-ohjelma on hyväksytty Mikkelin kaupunginvaltuustossa 13.12.2021. Mikkelin tavoitteet liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liikenteen kasvihuonekaasupäästöt puolitetaan vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasosta. • Kasvatetaan paikallisen liikennebiokaasun käyttöä. • Vähennetään auton käyttöä erityisesti lyhyillä matkoilla.
<p>Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen</p>	<p>Vesistöjen tutkimusohjelmassa seurataan painetekijöiden kehitystä ja vesistöjen tilaa säännöllisellä tarkkailulla.</p>	<p>Hyvässä ekologisessa tilassa olevien vesimuodostumien osuus, painetekijöiden kehitys valituissa keskeisissä vesienhoidon painopistevesistöissä (Mikkelin alapuolinen Saimaa, Otavan Kotalahti, Kyyvesi)</p>	<p>Uusimmassa vuonna 2021 vahvistetussa luokituksessa vesien ekologinen tila on parantunut hyväksi Otavan Kotalahdella. Muilla kahdella tarkastelualueella on edelleen ekologiselta tilaltaan luokissa tyydyttävä ja välttävä olevia vesimuodostumia. Näitä ovat Mikkelin alapuolinen Saimaa Kyyhkylänselälle asti, Kyyveden Hirviselkä ja Suovonselkä, Lisko ja Pankalampi. Käytännössä näihin vesimuodostumiin joudutaan kohdistamaan jatkossakin erityisiä vesienhoidon suunnittelussa nimettäviä vesienhoitotoimia.</p> <p>Valtaosa mainittuihin vesimuodostumiin kulkeutuvasta ihmistoiminnasta aiheutuvasta ulkoisesta kuormituksesta on hajakuormitusta (maa- ja metsätaloudesta sekä haja-asutuksesta). Tarkastelluilla alueilla noin 70–95 % kokonaisfosforikuormituksesta on hajakuormitusta.</p>

			<p>Painetekijöiden kehityksen osalta todetaan, että haja-kuormituksen kasvua ei ole saatu pysäytettyä mutta kuormituksen kasvua on onnistuttu hillitsemään/hidastamaan jonkin verran.</p> <p>Asiassa kunnan ympäristövalvonnan toimivalta liittyy pääosin nitraattiasetuksen ja YSL hajavesisäännösten valvontaan, jota koskeva valvontaohjelma on hyväksytty ympäristölautakunnassa 10.6.2020 § 44. Valvontaa on toteutettu <u>ohjelman mukaisesti</u>.</p>
Pintavesien ja pohjavesien laadun parantamiseen tähtääviin hankkeisiin osallistuminen.	Hankkeiden lkm, joissa Ympäristöpalvelut on mukana.		Ympäristöpalvelujen tai Mikkelin kaupungin hallinnoimat hankkeet, yht. 3 kpl (Naistingin kunnostushanke, Pursialan ja Porrassalmen pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien päivittämishanke, Pursialan pohjavesialueen erillisselvitykset), useita Xamkin tutkimushankkeita.
Terveellisen juomaveden saatavuuteen liittyvien riskien hallinta.	Vesivälitteisten epidemioiden esiintymisen välttämisen.		Vesivälitteisiä epidemioita ei ole ollut.
Tutkitaan Seitsennimisen joen valuma-alueilla olevia riskitekijöitä ja annetaan suosituksia Hanhikankaan pohjavesialueen pohjaveden puhtauden turvaamiseksi Rainman-projektin avulla.	Hanhikankaan pohjavesialueen suojelusuunnitelman päivitys		Hanhikankaan pohjavesialueen suojelusuunnitelma on hyväksytty Mikkelin seudun ympäristölautakunnassa marraskuussa 2022.
Lisätään ihmisten tietoisuutta pohjavesistä nettisivuilla.	Ympäristöpalveluiden nettisivujen päivitys		Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien päivittämisestä on tiedotettu kaupungin nettisivuilla. Pohjavesialueita koskevia uusimpia tutkimustuloksia on viety Ympäristöpalvelujen www-sivuilla (Rainman -hanke).
Edistetään vesienhoidon edellytysten syntymistä edistämällä vesitilusten yhdistämistä suuremmiksi yksiköiksi	Osakaskuntien keskikoko, joissa Mikkelin on jäsenenä vesialueen omistajana.		Osakaskuntien yhdistymistä edistävä Vetovoimaa maaseudulle -hanke on päättynyt. Tulokset ovat erinomaisia. Sen ja edeltävän vastaavan hankkeen toimilla on saatu yhdistettyä osakaskuntia useaksi suureksi osakaskunnaksi Mikkelissä ja Mikkelin seudun kunnissa mm. Puulalla, Kyyvedellä, Paljavedellä, Yövedellä ja Mikkelin alapuolisella Saimaalla. Hankkeiden tulokset parantavat oleellisesti edellytyksiä vesienhoitoon liittyville hankkeille, kalastuksen kehittämiselle ja muille vesiluontoon tukeutuville virkistyskäyttöhankkeille. Tulokset tukevat myös kumppa-

		Osallistutaan vesienhoidon toimenpiteiden suunniteluun.	nuustoimintamallin käyttöönottoa. Hankkeet ovat toteutuneet suunnitellusti.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Ilmanlaadun tarkkailu, ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen	Jatketaan ilmanlaadun tarkkailua. Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen vuosina 2019–2021.	Ilmanlaadun tarkkailua on tehty jatkuvatoimisesti vuonna 2021 Mikkelissä hiukasten osalta. Meneillään oleva tarkkailujakso loppui Mikkelissä vuoden 2021 loppuun. Tarkkailua jatketaan suunnitelman mukaisesti maakunnallisena yhteistarkkailuna viiden vuoden jaksoissa. Mittauslaitteisto on vuosina 2022–2023 Savonlinnassa. Ilmasto-ohjelma on valmistunut ja hyväksytty valtuustossa 13.12.2021.
	Aktiiviset sisäilmatyöryhmät kaikissa jäsenkunnissa. Osallistutaan aktiivisesti sisäilmatyöskentelyyn kaikissa jäsenkunnissa. Valvotaan tarkastusten yhteydessä sisäilman laadun tarkkailua ja reagoidaan puutteisiin ennen ongelmien muodostumista.	Sisäilmaongelmaisten terveys- ja suojelulain mukaisten kohteiden lukumäärä (koulut, päiväkodit, laitokset). Nykyiset ja uudet tapaukset.	Mikkelin kaupungin toimialueella aktiivisia sisäilmaryhmiä oli 4, joissa terveysvalvonta oli mukana. Sisäilmaryhmät toimivat kaikissa ympäristöpalvelujen jäsenkunnissa kohdekohtaisesti tarpeen mukaan. Mikkelissä on kohdekohtaisten työryhmien lisäksi kaupungin sisäilmatyöryhmä, joka toimii aktiivisesti koostuen 4–6 kertaa vuodessa. Sisäilmaongelmien ennaltaehkäisevään työhön kannustetaan.

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus/vastuu	tavoite/mittari	Toteuma 31.12.2022
Matkailun edistäminen	Edistetään luontomatkailun edellytyksiä Mikkelin seudulla mm. retkeilyreitistöjen osalta.	Osallistutaan luontomatkailuun tukeviin hankkeisiin. Edistetään terveellisen ja monipuolisen luontoympäristön ja viheralueverkoston säilymistä kaikissa jäsenkunnissa.	Ympäristöpalvelut ei ole osallistunut varsinaisiin luontomatkailuhankkeisiin vuonna 2022. Naistingin lintukosteikon kunnostamishanke on saatu päätökseen vuonna 2022. Terveellisen ja monipuolisen luontoympäristön ja viheralueverkoston säilymistä on edistetty mm. kaavahankkeiden yhteydessä.

	<p>Turvataan toimivat, laadukkaat ja helposti saavutettavat eläinlääkäripalvelut 24/7 kaikissa jäsenkunnissa.</p>	<p>Hyvä asiakaspalaute myös vapaa-ajanasukailta.</p>	<p>Eläinlääkäripalvelut on saatu turvattua 24/7 kaikissa jäsenkunnissa, huolimatta valtakunnallisesta ja myös Mikkelin seudun ympäristöpalveluita vaivanneesta vaikeasta eläinlääkäripulasta. Kesäajaksi saatiin hyvin eläinlääkärien sijaisia. Palveluista on tullut kiitosta, eikä hoitovirhevalituksia ole tullut. Suuri suoritemäärä saavutettu henkilövajeesta huolimatta ja on mahdollista henkilöstön venymisen vuoksi. Pitkäaikainen työkuormitus on kuitenkin tärkeä saada mahdollisimman pikaisesti vähemmäksi saamalla resursivaje korjattua.</p>
	<p>Turvallisen ja terveellisen ruoka- ja majoituspalveluiden ja muiden matkailijoiden käyttämien palveluiden (esim. uimarannat, torit, juomavesi, lähiruoan myynti) edistäminen.</p>	<p>Suunnitelman mukaisten tarkastusten toteutuminen, riittävä neuvonta ja ohjaus sekä nopea reagointi mahdollisiin ongelmatilanteisiin.</p> <p>LaatuNet ja sisäinen auditointi käytössä.</p>	<p>Suunnitelmallisten tarkastusten määrä elintarvikevalvonnassa on jäänyt alle tavoitteen mutta tarkastuksia on tehty riskinarvion perusteella kohdennetusti. Uuden elintarvikelain mukainen valvonnan perusmaksun käyttöönotto on edellyttänyt merkittävää lisätyötä elintarvikevalvonnassa.</p> <p>Terveysvalvonnassa terveysuojelun tiimissä on tapahtunut työnkuvan muutoksia. Terveysuojelun osalta valvonnan tavoitteet on saavutettu. Myös terveysuojelussa on otettu käyttöön valvonnan perusmaksu.</p> <p>Yrittäjille on annettu neuvontaa yrityksen elinkaaren eri vaiheissa.</p> <p>Juomaveden jakeluun liittyviä häiriötilanteita tai epidemioita ei ole ollut. Elintarvikevälikkeisiä suuria epidemioita ei ole ollut, ainoastaan yksittäisiä epäilyjä.</p> <p>Uimarantojen suunnitelmalliset tarkastukset ja näytteenotot on tehty valvontasuunnitelman mukaisesti. Sinileväesiintymisistä on tiedotettu kahdella rannalla, yhteensä kolme kertaa. Uimavesien laadussa ei ole ollut muita ongelmia.</p> <p>LaatuNet on käytössä, auditointeja ei ole tehty.</p>

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus/vastuu	tavoite/mittari	Toteuma 31.12.2022
Saavutettavuus	Ympäristöpalveluiden työntekijöihin saadaan yhteyttä arkisin eri kanavien kautta. Sähköiset palvelut toimivat 24/7 ja niiden toimintaa kehitetään. Toimivat lakisääteiset eläinlääkäripalvelut kaikissa jäsenkunnissa 24/7.	Eläinlääkintähuollon, terveysvalvonnan ja ympäristönsuojelun palvelut saavutettavissa arkisin klo 8–16 ja lakisääteinen kiireellinen eläinlääkäriapu saavutettavissa 24/7.	Ympäristöpalveluiden työntekijät ovat olleet tavoitettavissa normaaliin tapaan. Eläinlääkäripalvelut ovat toimineet 24/7. Ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun tarjoamat lakisääteiset palvelut ovat saatavilla Suomi.fi -verkkopalvelussa.
Palvelujen digitalisointi	Terveysvalvonnan sähköinen VATI-järjestelmä ja ympäristönsuojelu YLVA-järjestelmä käytössä. Ympäristöpalveluiden tarjoamat lakisääteiset palvelut kuvattuina ajantasaisesti suomi.fi -palveluissa. Lomakkeiden ja ilmoitusten digitalisointia kehitetään jatkuvasti.	Uudet sähköiset palvelut ovat kattavasti käytössä. Lupapiste -palvelujen käytön jatkuminen.	VATI- ja YLVA- ja Ilppa -järjestelmät ovat käytössä. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen tarjoamat palvelut löytyvät myös Suomi.fi- verkkopalvelusta. Sähköisiä lomakkeita on käytössä ja uusia sähköisiä lomakkeita kehitellään. Lupapisteen käyttö ympäristölupien hakemisessa ja käsittelyssä jatkuu. Selvitetään Lupapisteen ja TEM:n kehittämisen Luvat ja valvonta -palvelun integraatiota.
	Nettisivujen säännöllinen päivitys	Nettisivujen päivitys	Nettisivuja päivitetään aina tarvittaessa.
Kestävä kehitys ja ilmasto- muutoksen torjunta	Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen ja siinä valitut tavoitteet ja toimenpiteet. Ympäristökasvatus. Osallistuminen ilmastotyöhön kaikissa jäsenkunnissa. Pyritään tunnistamaan ilmastomuutoksen uhka.	Ilmasto- ja energiastrategian päivittäminen kaikissa jäsenkunnissa vuoden 2021 aikana.	Ilmasto-ohjelmat on hyväksytty kaikissa Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen kunnissa. Lisäksi Mikkelin seudun ympäristöpalvelut toteutti vuonna 2022 ilmastokasvatusta ja kuntien ilmastotyötä tukevan Ilmastopolku –hankkeen, jota rahoitti Ympäristöministeriö ja Mikkelin seudun kehityshankerahasto.
	Hanhikankaan pohjavesialueelle ja ennalta ehkäisemään sen aiheuttamia riskejä.	Hanhikankaan pohjavesialueen suojelusuunnitelman päivitys.	Hanhikankaan pohjavesialueen suojelusuunnitelma on hyväksytty Mikkelin seudun ympäristölautakunnassa marraskuussa 2022.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	XAMKin ympäristöteknologiaopiskelijoiden opinnäytetyöt	Valmistuu kaksi opinnäytetyötä/vuosi	Ympäristönsuojelussa ja terveysvalvonnassa (elintarvikevalvonta) on valmistunut molemmissa yksi opinnäytetyö. Terveysvalvonnassa on tekeillä kaksi opinnäytetyötä ja ympäristönsuojelussa yksi.
	Pyritään luomaan XAMK:n kanssa tehtävällä tiiviillä yhteistyöllä (opinnäytteet, harjoittelijat, hankkeet) omien toimialojen kannalta (terveysvalvonta, ympäristönsuojelu) osapuolten osamista kasvattava tietoon ja erilaisiin valmiuksiin perustuva verkosto. Esim. hulevesien hallinta, alueiden käyttö, ympäristöriskien arviointi.	Harjoittelukuukausien lkm/vuosi, yhteishankkeet XAMK:n kanssa.	<p>Terveysvalvonnassa on ollut harjoittelijoita yhteensä 13 kk, ja ympäristönsuojelussa 11 kk. Lisäksi kesäsijaiseksi on palkattu Xamkin opiskelijoita.</p> <p>Yksi terveysvalvonnan viranhaltija osallistunut keväällä ja syksyllä 2022 XAMK:in opeutukseen pitämällä luennot terveystarkastajan työstä elintarvikevalvonnassa. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa ja resurssien mukaan jatkossa.</p> <p>Ympäristönsuojelun viranhaltijat ovat mukana asiantuntijoina tai ohjausryhmäyöskentelyssä useissa XAMK:in tai LUT:n hankkeissa. Hankkeiden etenemistä seurataan Ympäristöpalvelujen ja XAMK:n yhteisessä ympäristötiedonarkisto -ryhmässä, joka kokoontuu säännöllisesti.</p>

Painopiste: Asiakslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus/vastuu	tavoite/mittari	Toteuma 31.12.2022
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Huomioidaan eri toimintojen järkevä sijoittuminen kaavalausunnoissa ja osallistutaan aktiivisesti maankäytön suunnitteluun yhteistyössä muiden kaupungin yksiköiden kanssa.	Kaavalausuntojen lkm/ vuosi.	10 kpl
Laadukkaat neuvonta- ja kehittämispalvelut sekä yhteistyöverkostot yritykselle elinkaaren eri vaiheisiin	Yhteistyön käynnistäminen Miksein kanssa liittyen yrityspalveluihin ja kehittämishankkeisiin.	Järjestelmällisten yhteistyömuotojen syntyminen	Miksein kanssa yhteistyötä tehdään hankekohtaisesti mm. ohjeistamalla alueelle sijoittuvia yrityksiä lupamenettelyistä ja yritysten sijoittumisratkaisuisissa ympäristönäkökohdat huomioiden.
	Yrittäjien tasapuolinen ja ammattitaitoinen neuvonta ja ohjaus, ja suunnitelmallisen valvonnan toteutuminen ympäristöterveydenhuollossa ja ympäristönsuojelussa.		Tuetaan yrityksiä yritysten perustamisvaiheessa ja toiminnan kehittämisessä. Ajankohtaisia tiedotusasioita (mm. helteet ja Ukrainan kriisi) on välitetty yrityksille ja muille tahoille.

			<p>Ympäristöterveydenhuollon vesitiimi on antanut neuvontaa vesilaitoksille Valviran vedenjakelualueisiin liittyvässä paikkatietohankkeessa. Terveysvalvonta oli varautunut antamaan koronaepidemiaan liittyvää neuvontaa ja ohjausta yrityksille ja eri organisaatioille Essoten ja Avin ohjeiden mukaan.</p> <p>RYMY-ryhmä on kokoontunut ESSOTEN kanssa.</p> <p>Ympäristöterveydenhuolto on lisännyt sähköistä tiedottamista rekisterissä oleville toimijoille.</p> <p>Ohjeistuksen laatiminen alueen elintarvikeyrityksille uusista jätelain velvoitteista elintarvikejätteen ja hävikki-ruoan käsittelystä (ympäristönsuojelu).</p>
--	--	--	--

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Matkailun ja vapaa-ajanasumisen ympärivuotinen kasvu ja pitkäjänteinen kehittäminen	Luontomatkailun edistäminen.	Luontomatkailuhankkeisiin osallistuminen, luontokohteet Ympäristöpalvelujen nettisivuilla.	Tietoa luontoretkeilykohteista on päivitetty Ympäristöpalvelujen www-sivuille.
	Huomioidaan ympäristölupien käsittelyssä vapaa-ajanasukkaiden tarpeet lainsäädännön asettamissa puitteissa.	Laadukas ympäristölupien valmistelu.	Ympäristöluvat valmistellaan aina hankekohtaisesti huolellisesti ja varmistetaan, että lupien valmisteluun on käytävissä riittävä asiantuntemus.
	Turvataan toimivat, laadukkaat ja helposti saavutettavat eläinlääkäripalvelut 24/7 kaikissa jäsenkunnissa.	Hyvä asiakaspalaute myös vapaa-ajanasukkailta.	Eläinlääkäripalvelut on saatu turvattua 24/7 kaikissa jäsenkunnissa, huolimatta valtakunnallisesta eläinlääkäripulasta. Suuri suorit määrä kaupungin vastaanotoilla on tehty siitä huolimatta, että myös kaupungineläinlääkäreillä on ollut kesää lukuun ottamatta praktikkoeläinlääkäripula. Tämä on kuormittanut praktikkoeläinlääkäreitä ja vaatinut heiltä joustamista ja venymistä. Kesäajaksi eläinlääkärintensijaisia saatiin hyvin. Palveluista on tullut kiitosta, eikä hoitovirhevalituksia ole tullut.

	Turvallisen ja terveellisen ruoka- ja majoituspalveluiden ja muiden matkailijoiden käyttämien palveluiden (esim. uimarannat, torit, juomavesi, lähiruoan myynti) edistäminen.	Suunnitelman mukaisten tarkastusten toteutuminen, riittävä neuvonta ja ohjaus sekä nopea reagointi mahdollisiin ongelmatilanteisiin.	Juomaveden jakeluun liittyviä häiriötilanteita tai epidemioita ei ole ollut. Uimarantojen tarkastukset ja näytteenotto on toteutunut suunnitellusti. Sinileväesiintymistä on tiedotettu kolme kertaa yhteensä kahdella rannalla. Laboratorionäytteiden tulokset ovat olleet vaatimusten mukaiset.
		Laatunet ja sisäinen auditointi käytössä.	LaatuNet on käytössä. Sisäisiä auditointeja ei ole tehty vuoden 2022 aikana.
Omat investoinnit matkailullisesti tärkeisiin kohteisiin sekä Invest-in	Ympäristöpalveluille kuuluvat luontopolut pidetään kunnossa	Luontopolkujen rakenteiden kunnossapitoon suunnatut toimet	Ylläpitotoimia tehdään tarpeen mukaan yhteistyössä metsätoimen ja työllisyyspalvelujen kanssa. Vuonna 2022 Kalevankankaalle perustettiin ilmastopolku.

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
	Tukityöpaikkojen tarjoaminen resurssien sallimissa puitteissa.	1 tukityöpaikka / vuosi	Vuonna 2022 tukityöpaikkoja ei ole ollut Mikkelin seudun ympäristöpalveluissa.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Vetovoiman ja tunnettavuuden lisääminen	Luontokohteiden tiedot näkyville Ympäristöpalveluiden nettisivuille. Luontomatkailun edistäminen.	Luontokohteet Ympäristöpalvelujen nettisivuilla.	Tietoa luontoretikohteista on päivitetty Ympäristöpalvelujen www-sivuilla.
	Turvallisen ja terveellisen ruoka- ja majoituspalveluiden ja muiden matkailijoiden käyttämien palveluiden (esim. uimarannat, torit, juomavesi, lähiruoan myynti) edistäminen.	Suunnitelman mukaisten tarkastusten toteutuminen, yrittäjien riittävä neuvonta ja ohjaus sekä nopea reagointi mahdollisiin ongelmatilanteisiin. Laatunet ja sisäinen auditointi käytössä.	Suomi.fi sivuston jatkuva päivittäminen varmistaa alueen nykyisille ja uusille matkailijoille ja yrittäjille helposti saavutettavat tiedot lakisääteisistä palveluista ja mm. toiminnan aloittamiseen liittyvistä vaatimuksista. Paikallisten tiedotusvälineiden kautta on annettu haastatteluja ajankohtaisiin teemoihin liittyen.

Tunnusluvut

	TP 2021	TA 2022	TP 2022	Toteuma % 2022
Terveysvalvonnan tarkastukset (suunnitelman mukaiset)	383	700	251	36
Eläinlääkintähuollon virka- ja sairasmatkak	1 975	1900	1798	95
Vastaanotolla hoidetut pieneläimet	7 806	6000	7523	125
Lupavelvollisten kohteiden tarkastukset (ympäristönsuojelu)	105	100	104	104
Ympäristönsuojelun kirjallinen asiakassuorite (päätökset, lausunnot, kehotukset)	951	800	977	122

Talous

Talous

Ympäristölautakunta

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatuotot	1 177 900		1 177 900	1 165 524	-12 376
Toimintamenot	-2 397 300		-2 397 300	-2 187 825	209 475
Toimintakate (netto)	-1 219 400		-1 219 400	-1 022 301	197 099

2.2.2.6 Kasvatus- ja opetuslautakunta

Lautakunta vastaa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestämisestä ja tuottamisesta. Lautakunta luo edellytyksiä ja toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta ja perusopetusta lapsille ja nuorille. Lukiokoulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lautakunta tukee lasten, nuorten ja aikuisten edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen sekä henkiseen että myös fyysiseen hyvinvointiin.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Lautakunnan alaiset toimijat ovat osallistuneet Etelä-Savon hyvinvointialueen valmistelutyöhön erilaisissa työryhmissä. Essoten ja kaupungin yhteinen Mikkelin lasten, nuorten ja perheiden johtoryhmä on kokoontunut keskimäärin kerran kuussa, samoin monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä. Monialainen nuorten ohjaus- ja palveluverkosto kokoontuu säännöllisesti. Keväällä 2022 valmistui maakunnallinen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Keväällä 2022 saatiin Opetushallituksen avustus Etelä-Savon kuntien yhteiseen Lasten ja nuorten Etelä-Savo -hankkeeseen, jossa kehitetään monialaista yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Kehittämistyötä tehdään 1.8.2022-31.12.2023. Lautakunnan hallinnon alle on sijoittunut Opetus- ja kulttuuriministeriön hanke "Harrastamisen Suomen malli", jolla on tarjottu ja toteutettu jokaisessa peruskoulussa erilaisia harrastusmahdollisuuksia jokaiselle oppilaalle.

Talouden tasapainottamiseksi varhaiskasvatuksen osalta suunnitellut avoimen toiminnan yhdenmukaistaminen eri yksiköissä, resurssihoitajien palkkaaminen ja tasainen jakautuminen sekä perhepäivähoidosta ja ryhmäperhepäivähoidosta vapautuvan resurssin hyödyntäminen erityisvarhaiskasvatuksen avustajina ovat toteutuneet. Itäisen alueen päiväkotiratkaisussa otettiin aikalisä. Hankerahoituksella työskentelee kaksi varhaiskasvatuksen sosionomia tunnetaitokasvatuksen parissa sekä kaksi S2-opettajaa. Uusia hankkeita on haettu ja saatu varhaiskasvatuksen kolmiportaisen tuen järjestämiseksi, johtamisen, laadun ja arvioinnin sekä digipedagogiikan kehittämiseksi. Hankerahoituksella on palkattu varhaiskasvatuksen erityisopettajia, digipedagogiikan kehittäjä sekä pedagoginen johtaja.

Peitsarin koulu on yhdistetty Lähemäen kouluun 1.8.2022 alkaen (lisätilaa saatiin kirjastolta vapautuneista tiloista). Muilta osin itäisen alakoulun ratkaisua ei ole tehty. Saimaanportin yhtenäiskoulun rakennustyöt etenevät ja valmistumisaikataulu on tällä hetkellä edelleen kevät 2024. Perusopetukseen on haettu ja saatu useita hankerahoituksia, joiden painopistealueena on ollut lasten ja nuorten hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tukeminen. Koronatilan aikana lasten ja nuorten tuen tarve on lisääntynyt. Korona-avustusta on haettu ja saatu ja se on kohdennettu syrjäytymisen ehkäisyyn ja oppimisen tueksi. Perusopetuksen ja nuorisopalveluiden hankerahoituksilla saadut koulunuo- risotyöntekijät ovat tehneet erinomaista työtä syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä. Oppivelvollisuuden laajeneminen edellyttää entistä tehostetumpaa tukea ja ohjausta perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheeseen. Tätä tärkeää nivelvaihetta tukemassa on ollut myös nivelvaiheen opinto-ohjaaja.

Lukiokoulutuksen talouden tasapainottamistoimenpiteistä toteutettiin Mikkelin etä- ja aikuislukion lakkauttaminen 31.7.2022. Aikuisten lukiokoulutus keskitettiin Otavian Netti- ja Otavan Opiston aikuislukioon. Mikkelin luki- oissa järjestetään 1.8.2022 alkaen lukio-opetusta myös Etelä-Savon ammattiopiston kahden tutkinnon opiskelijoille. Lukiokoulutusta kehitettiin useampien hankkeiden avulla. Vuonna 2022 panostettiin erityisesti kansainvälisyysosa-amisen kasvattamiseen Erasmus+ akkreditoinnin rahoituksella. Lukiolaisten oppimisen tuen tarve lisääntyi entisestään

kuluneen vuoden aikana. Korona-avustuksella perustettiin lisäryhmiä ja annettiin lisää oppiainekohtaista tukea sekä erityisopetuksen tukea. Toisen asteen maksuttomuuden piiriin kuuluville opiskelijoille hankittiin oppimateriaalia ja muuta lukio-opiskelussa tarpeellista välineistöä.

Talouden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat

Lautakunnan toimintatuotot alittivat tulo-odotuksen noin 153 000 eurolla. Kotikuntakorvaukset ja päivähoitomaksut alittuivat, mutta tukia ja avustuksia kertyi talousarviota enemmän. Alkuperäisestä talousarviosta leikattiin muutetussa talousarviossa toimintakuluja 821 000 euroa. Toimintakulut ylittivät muutetun talousarvion 420 000 eurolla. Henkilöstökulut ylittivät noin miljoonalla eurolla. Tästä ylityksestä 416 000 euroa johtui yleishallinnon sihteeriresurssin siirtymisestä 1.8.2022 alkaen palvelualueen henkilöstöön, johon käytetty määräraha oli varattu alun perin sisäisten palveluiden ostoihin. Henkilöstökuluja kasvatti myös ennakoitua suurempi sijaistarve, arvioitua suurempi hankkeiden määrä sekä turvapaikkahakijoiden opetuksen järjestäminen. Myös avustuksissa ja muissa toimintakuluissa ylitettiin määrärahavaraus. Toimintakate muodostui näin ollen lähes 574 000 euroa muutettua talousarviota heikommaksi.

Hallinnon toimintatuotot alittuivat lähes 23 000 euroa. Tuloalitus johtui ”Harrastamisen Suomen malli”-hankkeen toteuttamisen viiveestä alkuvuodesta 2022 koronarajoituksista johtuen. Toimintakulut alittuivat lähes 10 000 euroa. Toimintakate muodostui näin ollen noin 13 000 euroa muutettua talousarviota heikommaksi.

Varhaiskasvatuksen maksutuottoja on kertynyt päivähoitomaksujen osalta 370 000 euroa ennakoitua vähemmän. Kotikuntakorvaukset ja avustukset ovat ylittyneet 379 000 euroa. Koronapandemiasta johtuen lasten ja aikuisten sairastavuus on ollut suurta. Sijaiskulut ovat kasvaneet ja henkilöstömenot ovat ylittyneet 490 000 euroa. Palvelusetelikulut ja esiopetuksen palveluostot ovat ylittyneet 372 000 euroa kesken budjettivuoden tehtyjen palvelusetelihintojen korotusten vuoksi. Kustannussäästöä on syntynyt kuljetuskustannuksissa 80 000 euroa ja aineiden sekä tarvikkeiden osalta 110 000 euroa. Kesken toimintakautta tehdyt leikkaukset varhaiskasvatuksen osalta olivat 195 000 euroa. Toimintatuotot ylittivät noin 9 500 euroa ja toimintakulut ylittivät noin 631 000 euroa muutettuun talousarvioon verrattuna. Toimintakate oli noin 621 500 euroa muutettua talousarviota heikompi.

Perusopetuksessa kotikuntakorvauksia saatiin arvioitua vähemmän. Sen sijaan hanketuloja saatiin lähes 200 000 euroa budjetoitua enemmän. Hankerahoituksella on palkattu lisähenkilöstöä oppilaiden kasvun ja oppimisen tueksi. Henkilöstökulujen ylitys johtui em. hanketulojen lisääntymisestä, koronatilanteen aiheuttamista lisääntyneistä sijaiskuluista, hallintopalveluista perusopetukseen siirtyneiden koulusihteereiden palkkakuluista ja Ukrainasta Suomeen siirtyneiden lasten ja nuorten opetusjärjestelyistä. Kustannussäästöä syntyi kuljetuskustannuksista sekä aineiden ja tarvikkeiden hankinnoissa. Kesken toimintakautta tehty lisäleikkaus oli perusopetuksen osalta 444 000 euroa. Toimintatuotot alittuivat 141 000 euroa ja toimintakulut ylittivät 163 000 euroa muutettuun talousarvioon verrattuna. Toimintakate oli 304 000 euroa muutettua talousarviota heikompi.

Lukiokoulutuksen kurssimaksutuottoja kertyi noin 8 000 euroa ja muita toimintatuottoja noin 15 000 euroa ennakoitua enemmän. Tukia ja avustuksia kertyi noin 22 000 euroa ennakoitua vähemmän, koska hankerahoitusta siirtyi ennakoitua enemmän vuodelle 2023. Lukiokoulutuksen toimintatuotot ylittivät noin 1 200 euroa. Henkilöstökulut alittuivat noin 190 000 eurolla. Säästöä syntyi määräraikaisten ja vakinaisten opettajien palkoista. Sairausvakuutuskorvauksia kertyi myös ennakoitua enemmän. Kustannussäästöä syntyi palvelujen ostoissa noin 121 000 euroa (ict-kulut, matkakulut, koulutukset), vuokrakuluissa noin 12 000 euroa, muissa toimintakuluissa noin 15 000 euroa sekä aineiden, tavaroiden ja tarvikkeiden hankinnoissa noin 23 000 euroa. Kesken toimintakautta lukiokoulutuksen osalta tehdyt leikkaukset olivat 178 200 euroa. Toimintakulut alittuivat noin 363 000 euroa muutettuun talousarvioon verrattuna. Toimintakate oli 364 500 euroa muutettua talousarviota parempi.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Syrjäytymisen ehkäisy	Tunne- ja vuorovaikutuskasvatuspolku varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen (sis. mm. kiusaamisen ehkäisyn ja moniammatillisen yhteistyön)/varhaiskasvatus, perusopetus Ehkäisevä päihdetyön toimenpiteet eri ikäisille 4-vuotisuunnitelman mukaisesti/varhaiskasvatus, peruskoulut, lukio, nuorisopalvelut	Vastuullinen ja aidosti välittävä asennoituminen kaikilla varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa työskentelevillä aikuisilla. Humalajuominen, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: Mli 8,3 %/10,2 % amm. opp.: Mli 29,2 %/ 28,1 % lukio: Mli 17,1 %/ 18,3 % tavoite: vähenee kaikissa ryhmissä Tupakointi/sähkösavukkeiden käyttö päivittäin, (Kouluterveyskysely) lähtötilanne (MLI/koko maa 2017) 8.-9. lk: 8,1 % /9,7 % amm. Opp.: 26,1 %/23,2 % Lukio: 2,6 %/3,4 % tavoite: vähenee kaikissa ryhmissä Nuuskaa päivittäin; % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 4 %/4,5 %, tavoite: vähenee kaikissa ryhmissä	Varhaiskasvatuksessa on käytössä yksikkökohtainen tunne- ja vuorovaikutuspolku. 2 varhaiskasvatuksen sosionomia ja 2 S2-opettajaa toimii yksiköissä. Jokaisessa yksikössä on miniverso tutor. Myös perusopetuksessa tunne- ja vuorovaikutuskasvatuspolkua on rakennettu tutoreiden tuella jokaisessa koulussa. Lukiossa kouluterveydenhoitajat ja terveystiedon opettajat ovat kartoittaneet tilannetta ja ohjanneet opiskelijoita päihdeasioissa. Humalajuominen, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2021) 8.-9. lk: 8,5 % / 8,9 % lukio: 10,9 % / 14,9 % amm: 25,4 % / 24,0 % Vähentynyt toisen asteen opiskelijoilla. Tupakointi/sähkösavukkeiden käyttö päivittäin, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2021) 8.-9. lk: 4,9 % /7,6 % amm: 24,1 % / 26,3 % lukio: 2,6 % / 4,7 % Vähentynyt tai pysynyt samassa kaikissa ikäryhmissä. Nuuskaa päivittäin; % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2021) 8.-9. lk: 2,5 % / 3,8 % amm: 10,3 % / 12,1 % lukio: 1,1 % / 2,6 % Vähentynyt kaikissa ikäryhmissä.
		Käyttää alkoholia viikoittain, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 3,8 %/5 %, tavoite: vähenee kaikissa ryhmissä Kokeillut marihuanaa tai kannabista ainakin kerran, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 8,3 %/7,9 %, tavoite: vähenee kaikissa ryhmissä	Käyttää alkoholia viikoittain, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2021) 8.-9. lk: 3,2 % / 4,1 % lukio: 5,2 % / 5,5 % amm: 11,9 % / 11,0 % Vähentynyt kaikissa ikäryhmissä. Kokeillut marihuanaa tai kannabista ainakin kerran, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2021)

		<p>Raittius, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 8.-9. lk: 64,5 %/61,7 %, tavoite: raittiiden osuus lisääntyy kaikissa ryhmissä</p>	<p>8.-9. lk: 7,2 % / 7,7 % lukio: 10,9 % / 12,4 % amm: 14,2 % / 17,3 % Vähentynyt perusopetusikäisillä ja ammatillisilla opiskelijoilla. Raittius, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2021) 8.-9. lk: 67,0 % / 65,4 %, lukio: 44,9 % / 40,2 % amm: 31,0 % / 34,0 % Raittiiden osuus lisääntynyt kaikissa ikäryhmissä.</p>
	<p>Verkostomaiset monitoimijaiset toimintamallit sekä yhteisöllisessä työssä että yksilökohtaisissa tukimuodoissa/kaikki tulosalueet</p> <p>Oppivelvollisuuden laajentuminen</p>	<p>Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 90,8 %/90,2 %, tavoite: 95 % 8.-9. lk: 75,7 %/75,1 %, tavoite: 80 % lukio: 74,5 %/75,2 %, tavoite: 80 % amm: 78 %/76,5 %, tavoite: 80 % Ohjausta ja yhteistyörakenteita kehitetään siten, että kaikille peruskoulun päättävälle löytyy mielekäs opiskelupaikka.</p>	<p>Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2021) 4.-5. lk: 92,0 %/ 88,9 % 8.-9. lk: 68,5 %/ 68,2 % lukio: 68,5 %/ 68,4 % amm: 74,8 %/ 70,8 % Tyytyväisyys lisääntynyt hieman vain 4.-5. luokkalaisilla.</p> <p>Syksystä 2021 alkaen on palkattu nivelvaihepo tukemaan perusopetuksesta toiselle asteelle siirtymistä. Yhteistyö nivelvaiheen opinto-ohjaajan ja lukion opinto-ohjauksen ja opiskeluhuollon henkilöstön kanssa on tiivistynyt.</p> <p>Niille oppilaille, joilla on koulupudokkuuden uhkaa, on perustettu hankerahoituksella pienryhmiä, joissa on yksilöllisesti suunniteltuja tukitoimia.</p>
	<p>Elintapaneuvonta edistää hyviä ravinto-liikunta-unitotumuksia/varhaiskasvatus, perusopetus, lukiokoulutus</p>	<p>PYLL- indeksi (Potential Years of Life Lost), Ennenaikaisesti menetetyt elinvuodet Lähtötilanne (2010-2014): Miehet: Tilanne koko maata huonompi, etenkin alkoholin ja tupakan osalta. Ennenaikaiset menetykset suurimmat: 1) Tapaturmat ja myrkytykset, joista 58 % itsemurhat 2) verenkiertoelinsairaudet ja pahanlaatuiset kasvaimet (keuhkosyöpä) Naiset: Tilanne koko maan tasolla. Kehitys positiivisinta koko maassa alkoholin suhteen. Huomio tupakan haittoihin. Ennenaikaiset menetykset suurimmat 1) pahanlaatuiset kasvaimet (keuhkosyöpä), trendi huonompaan suuntaan 2) tapaturmat ja myrkytykset, trendi</p>	<p>Perusopetuksessa elintapaneuvonta toteutuu osana opetussuunnitelmaa mm. ympäristöopin ja terveystiedon sisältöjä sekä kouluterveydenhuollossa yhteisöllisenä ja yksilökohtaisena työnä. Lukiossa opiskelijoiden elintapaneuvontaa on toteutettu mm. terveystiedossa ja Liikkuva opiskelu -hankkeessa teemapäivien ja taukoliikunnan avulla.</p>

		parempaan suuntaan, alkoholihaitat pienentyneet Tavoite: koko maan taso, erityinen huomio: Miehet: alkoholin ja tupakan haittojen vähentäminen. Naiset: Tupakan haittojen vähentäminen. Molemmilla lihavuuden ehkäisy.	
Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen	Lasten ja nuorten kuuleminen ja osallisuus/varhaiskasvatus, perusopetus, lukio-koulutus	<p>Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017):</p> <p>4.-5. lk: 90,8 %/90,2 %, tavoite: 95 %</p> <p>8.-9. lk: 75,7 %/75,1 %, tavoite: 80 %</p> <p>lukio: 74,5 %/75,2 %, tavoite: 80 %</p> <p>amm: 78 %/76,5 %, tavoite: 80 %</p> <p>Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017):</p> <p>8.-9. lk: 26,3 %/26,9 %, tavoite: 33 %</p> <p>lukio: 29,1 %/30,5 %, tavoite: 33 %</p> <p>amm: 31,3 %/28,6 %, tavoite: 33 %</p>	<p>Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2021)</p> <p>4.-5. lk: 92,0 %/ 88,9 %</p> <p>8.-9. lk: 68,5 %/ 68,2 %</p> <p>lukio: 68,5 %/ 68,4 %</p> <p>amm: 74,8 %/ 70,8 %</p> <p>Tyytyväisyys lisääntynyt vain 4.-5. luokkalaisilla hieman.</p> <p>Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>8.-9. lk: 23,4 %/ 25,5 %, lukio: 26,0 %/ 26,0 %</p> <p>amm: 31,3 %/ 28,6 %</p> <p>Tilanne ei ole parantunut missään ikäryhmässä.</p> <p>Varhaiskasvatuksessa kehittämiskohteena on lasten kiiireetön kuuleminen ja yksilöllinen huomioiminen. Vasu ja esiops -keskustelut pidetään säännöllisesti.</p> <p>Oppilaskunnan hallitukset toimivat kaikilla peruskouluilla. Kaupungin yhteisenä toimintana Lasten parlamentti ja Nuorisovaltuusto, jonka edustaja mukana kasvatus- ja opetuslautakunnan kokouksissa. Uuden Saimaanportin yhtenäiskoulun suunnittelussa kuultu myös oppilaita.</p> <p>Mikkelin lukiolaiset voivat vaikuttaa opiskelijakunnan hallituksen kautta. Hallitus tekee aloitteita ja kannanottoja, joita pyritään ottamaan huomioon lukion päätöksenteossa. Opiskelijakunnan hallituksen puheenjohtaja osallistuu lukion neuvottelukunnan kokouksiin ja vastavasti varapuheenjohtaja lukion yhteisöllisen opiskelu-huoltoryhmän kokouksiin.</p>

		<p>Ei yhtään läheistä kaveria/ystävää, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 0,6 %/0,7 %, tavoite: 0 % 8.-9. lk: 7,2 %/8,5%, tavoite: 0 % lukio: 8 %/7,2 %, tavoite: 0 % amm: 7,6 %/7,4 %, tavoite: 0 %</p> <p>Tuntee itsensä yksinäiseksi, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 1,8 %/2,7 %, tavoite: 0 % 8.-9. lk: 8,6 %/9,5 %, tavoite: 0 % lukio: 10,3 %/10,4 %, tavoite: 0 % amm: 7,4 %/10 %, tavoite: 0 %</p>	<p>Ei yhtään läheistä kaveria/ystävää, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2021) 4.-5. lk: 0,7 %/0,9 % 8.-9. lk: 9,0 %/9,4 % lukio: 8,2 %/8,0 % amm: 7,7 %/8,6 % Kaverin/ystävän puute lisääntynyt hieman kaikissa ikäryhmissä.</p> <p>Tuntee itsensä yksinäiseksi, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2021) 4.-5. lk: 3,3 %/4,0 % 8.-9. lk: 14,5 %/15,9 % lukio: 16,7 %/17,8 % amm: 15,1 %/17,0 % Yksinäisyyden tunne lisääntynyt kaikissa ikäryhmissä. Tilanne kuitenkin parempi kuin maassa keskimäärin. Opiskelijoiden parissa toimivat koulunuorisotyö-hankkeen työntekijät tapaavat opiskelijoita viikoittain ja pyrkivät ennaltaehkäisemään yksinäisyyttä. Kerhotoiminnalla (hankerahoitus) on tuettu kohtaamisia ja yhdessä tekemistä.</p>
--	--	--	---

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	<p>Alueelliset matalan kynnyksen kohtaamispaikat/johto, varhaiskasvatus, perusopetus</p> <p>Verkostomaiset monitoimijaiset toimintamallit/johto, varhaiskasvatus, perusopetus</p> <p>Eri ikäisten ja eri ryhmien kohtaamisen edistäminen läpäisevästi toiminnassa/kaikki tulosalueet</p> <p>Yhdenvertainen harrastusmahdollisuuksien edistäminen ja harrastusmahdollisuuksien hakujärjestelmä/kaikki tulosalueet</p> <p>Tutortoiminta ja lukioiden yhteisölliset tapahtumat ja toiminta/lukioiden rehtorit, opinto-ohjaajat, ryhmäohjaajat ja opiskelijakuntien ohjaavat opettajat</p>	<p>Perheiden avoin kohtaamispaikka Koppa pääkirjaston alakerrassa on perustettu ja toimintaa jatketaan omin varoin.</p> <p>Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 82 %/83,3 %, tavoite: 100 % 8.-9. lk: 89 %/89,9 %, tavoite: 100 % Lukio: 94 %/93,4 %, tavoite: 100 % Amm. opp: 78,3 %/81,5 %, tavoite: 100 %</p>	<p>Avoin kohtaamispaikka Koppa kirjaston alakerrassa on toiminut aktiivisesti koronatilanne huomioiden ja on vakiinnuttanut toimintansa koronarajoitusten poistuttua.</p> <p>Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2021) 4.-5. lk: 81,2 % / 83,7 % 8.-9. lk: 95,2 % / 95,8 % Lukio: 97,8 % / 98,0 % Amm. opp: 92,6 % / 91,8 % Harrastaminen lisääntynyt nuorten ikäryhmissä.</p> <p>Harrastamisen Suomen mallin rahoituksella lisännyt harrastustoimintaa lapsille ja nuorille. Kaikissa kouluissa kerhoja harrastamismallin ja/tai Opetushallituksen avustuksella.</p>

		<p>Aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus,% (FinSote, aikuisväestö) Lähtötilanne (2015): Kaikki MLI 25,5 %/koko maa 27,6 %, tavoite: MLI 30 % 20-64 v. 22,9 %/27,6 %, tavoite: 30 % 65+ 31,6 %/27,8 %, tavoite: 33 %</p> <p>Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 48,1/ 45,1 %, tavoite: 100 % 8.-9. lk: 22,1 %/19,2 %, tavoite: 100 % lukio:13,6 %/ 13.1 %, tavoite: 100 % amm: 11,5 %/12,6 %, tavoite: 100 %</p>	<p>Lukiossa tutortoimintaa on kehitetty yhteistyössä Xamkin kanssa. Uusia tutoreiksi haluvia nuoria löytyy Mikkelin lukiosta lisää joka vuosi. Yhteisöllisen opiskelu-huoltoryhmän kehityskohdeena on ollut ryhmänohjaus jo useamman vuoden ajan.</p> <p>Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, %(Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2021) 4.-5. lk: 45,2 %/ 42,8 % 8.-9. lk: 26,5 %/ 24,3 % lukio: 21,9 %/ 17,5 % amm: 15,3 %/ 15,4 %</p> <p>Liikkuminen lisääntynyt nuorten ikäryhmissä.</p>
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet	<p>Kannustetaan sekä oppilaita että henkilökuntaa koulu-matkapyöräilyyn, liikennekasvatus/kasvatus- ja opetushenkilöstö Rikspyörät ja ikäihmisten ulkoilu/hyvinvointikoordinaattori</p>	<p>Vapaa-aikana liikuntaa harastavien osuus, % (FinSote, aikuisväestö) Lähtötilanne (2015): 81,2 %/ koko maa (2016) 78,8 %, tavoite: 100 %</p>	<p>Liikennekasvatus on osa perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Pyöräilykuntien verkoston asiantuntijat tutustuivat Mikkelin pyöräilyolosuhteisiin. Kävelyn ja pyöräilyn edistämisyryhmä järjesti keväällä päättäjäpyöräilyä, jossa tutustuttiin keskustan pyöräilyolosuhteisiin. Osallistuttiin Pyöräilyviikkoon ja Liikkujan viikkoon.</p> <p>Rikspyöräilyä ikäihmisille jatkettiin kesän aikana. Samoin senioripyöräilyä Mikkelin Ladun ja Velo Saimaan toimesta. Retkeilyreittejä parannettiin. Syksyllä järjestettiin heijastinpuutempauksia.</p>
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	<p>Lähiluontoympäristön hyödyntäminen Liikuntapaikkojen ym. rakennetun toimintaympäristön hyödyntäminen Kulttuuritoiminta hyvinvoinnin edistäjänä/kasvatus- ja opetushenkilöstö</p>		<p>Kulttuurikameli ja kulttuuripolku ovat vakiintunutta toimintaa. Perusopetuksessa lähiluonto sekä paikalliset liikunta- ja kulttuuripaikat ovat osa oppimisympäristöä. Lukio-opetuksessa on pyritty hyödyntämään lähiliikunta-paikkoja sekä paikallista kulttuuritarjontaa.</p>

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan	<p>Yhteensovittava johtaminen kaupungin ja muiden toimijoiden kesken, mm. si-sotejärjestöt/johto, varhaiskasvatus, perus-opetus, lukio-koulutus</p> <p>Perheiden hyvinvoinnin tukeminen eri elämäntilanteissa/kasvatus- ja opetushenkilöstö</p> <p>Erityistilanteiden tunnistaminen (myös heikot signaalit) matalalla kynnyksellä, parisuhteiden tuki varhain sekä ero-auttaminen/kasvatus- ja opetushenkilöstö</p> <p>Lähikouluperiaatteen vahvistaminen siten, että lapsille ja nuorille mahdollistuu tarvittavat tukitoimet ensisijaisesti omalla koulualueellaan. Toimintaa kehitetään yhdessä Essoten koulutiimien kanssa turvaten lapsen ja perheen palvelut matalalla kynnyksellä ja varhaisesti./kasvatus- ja opetushenkilöstö</p>	<p>Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017):</p> <p>4.-5. lk; 6,7 %/ 7,3 %, tavoite: 0 %</p> <p>8.-9. lk: 6,6 %/5,8 %, tavoite: 0%</p> <p>lukio: 1 %/1.1 %, tavoite: 0 %</p> <p>amm: 3 %/3,3 %, tavoite: 0 %</p> <p>Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): Tavoite: Paranee kaikissa ryhmissä</p> <p>4.-5. lk: MLI 58,6 %/ koko maa 58,3 %</p> <p>8.-9. lk: 36,4 %/39,5 %</p> <p>lukio: 33,8 %/38,8 %</p> <p>amm: 40,5 %/40,5 %</p>	<p>Essoten ja kaupungin yhteinen Mikkelin lasten, nuorten ja perheiden johtoryhmä kokoontui keskimäärin kerran kuussa. Samoin monialainen oppilashuolenpidon ohjausryhmä. Monialainen nuorten ohjaus- ja palveluverkosto kokoontui säännöllisesti. Keväällä 2022 saatiin Opetushallituksen avustus Etelä-Savon yhteiseen Lasten ja nuorten Etelä-Savo -hankkeeseen, jossa kehitetään monialaista yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa.</p> <p>Tiiviissä yhteistyössä Essoten toimijoiden kanssa on seurattu lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja jaksamista erityisesti vallinneessa pandemiatilanteessa.</p> <p>Erityisluokanopetusta on siirretty entistä enemmän oppilaiden lähikouluun ja myös oppilashuolto on suunniteltu alueellisesti yhteistyössä Essoten kanssa. Essoten oppilashuoltotiimistä puuttui useita vakinaisia koulupsykologeja. Oppilashuoltohenkilöstön vaihtuvuus vaikeuttaa yhteistyötä.</p>
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	<p>Sisäilmaongelmien hallittu hoitaminen ja ehkäisy/koko tulosalue sekä Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue</p> <p>Kokemus turvallisuudesta (mm. ympäristön siisteys, esteettisyys, valaistus, ei lymypaikkoja)/kaikki tulosalueet</p> <p>Kotouttaminen, maahanmuuttajat osaksi yhteisöjä/kaikki tulosalueet</p> <p>Osallisuuden kokeminen/kasvatus- ja opetushenkilöstö</p> <p>Sensitiivinen havainnointi lasten kiusaamisen ehkäisemiseksi.</p> <p>Turvallisuuden tunteen luominen kiusaamiseen ja häirintään välittömästi puuttumalla. Teoille nollatoleranssi/koko henkilöstö</p> <p>Koulutetaan henkilökunta tunnistamaan ja puuttumaan erilaisiin turvallisuutta yksilö- tai yhteisötasolla vaarantaviin ilmiöihin.</p>	<p>sisäilmaongelmaisten kiinteistöjen määrä vähenee</p>	<p>Perusopetuksen sisäilmaongelmaisista kiinteistöistä on siirrytty väistötiloihin. Yksikkökohtaiset sisäilmatyöryhmät kutsutaan kokoon, jos ongelmia ilmenee. Sisäilmaongelmaisista kiinteistöistä yksi (Ristiinan päiväkot).</p> <p>Perusopetuksen ja lukion turvallisuussuunnitelmat on uudistettu ja koulukohtaisia päivityksiä on tehty syksyn 2022 aikana. Turvallisuuteen liittyviä harjoituksia tehdään kouluilla vuosittain.</p> <p>Ukrainan sodan takia Mikkelin on tullut lähes 100 perusopetusikäistä ukrainalaista oppilasta, joille on järjestetty valmistavaa opetusta.</p> <p>KiVa Koulu -ohjelma sekä Verso- ja Resto -menetelmät ovat perusopetuksessa käytössä kiusaamiseen puuttumisen keinoina. Henkilöstöä on koulutettu näiden menetelmien käyttöön.</p>

	<p>Ääritapauksissa yhteistyö poliisin kanssa/koko henkilöstö</p> <p>Kartoitetaan lukuvuosittain opiskelijoiden turvallisuuden tuntemuksia/rehtorit</p> <p>Harjoitellaan turvallisuutta ylläpitäviä asioita ja toimia/rehtorit</p> <p>Luokkien ryhmytymiseen panostaminen/ryhmänohjaajat</p> <p>Päivitetty pelastus- ja turvallisuussuunnitelmat</p> <p>Turvakävelyt/rehtorit</p>	<p>Asuinalueensa turvallisuuden tyytyväisten osuus, % (FinSote, aikuisväestö) Lähtötilanne (2015): Kaikki MLI 92,8 %/ koko maa 91,2 %, tavoite: 95 %</p> <p>65v + 92,9 %/91,8 %, tavoite: 95 %</p> <p>Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017):</p> <p>4.-5. lk: 6,7 %/ 7,3 %, tavoite: 0 %</p> <p>8.-9. lk: 6,6 %/5,8 %, tavoite: 0%</p> <p>lukio: 1 %/1.1 %, tavoite: 0 %</p> <p>amm: 3 %/3,3 %, tavoite: 0 %</p> <p>Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): Tavoite: Paranee kaikissa ryhmissä</p> <p>4.-5. lk: MLI 58,6 %/ koko maa 58,3 %</p> <p>8.-9. lk: 36,4 %/39,5 %</p> <p>lukio: 33,8 %/38,8 %</p> <p>amm: 40,5 %/40,5 %</p>	<p>Ei tilastotietoa vuodelta 2022.</p> <p>Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % (Kouluterveyskysely)</p> <p>(MLI/koko maa 2021)</p> <p>4.-5. lk: 6,8 % / 7,9 %</p> <p>8.-9. lk: 5,1 % / 6,0 %</p> <p>lukio: 0,4 % / 1,1</p> <p>amm: 1,7 % / 2,9 %</p> <p>Kiusaaminen vähentynyt nuorten keskuudessa.</p> <p>Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa, %(Kouluterveyskysely)</p> <p>(MLI/koko maa 2021)</p> <p>4.-5. lk: 62,3 % / 60,1 %</p> <p>8.-9. lk: 45,2 % / 42,2 %</p> <p>lukio: 41,3 % / 38,9 %</p> <p>amm: 48,3 % / 42,4 %</p> <p>Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa parantunut kaikissa ikäryhmissä.</p>
--	--	--	--

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Liikennepäästöjen vähentäminen	Waltti-kortin käyttö Liikkuminen kävellen ja pyöräillen/kasvatus- ja opetushenkilöstö	Huoltajien koulukyyditykset vähenevät, kun oppilaat käyttävät julkisia kulkuneuvoja tai kävelevät tai pyöräilevät	Waltti-kortti on edelleen käytössä. Sen avulla kannustetaan kestävän kehityksen tavoitteen mukaisesti julkisen liikenteen käyttöön.
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Ympäristökasvatus, teemapinnot/kasvatus- ja opetushenkilöstö	Kestävän kehityksen suunnitelmien mukainen aktiivinen toiminta.	Ympäristökasvatus on osa esiopetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmaa sekä perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen tiedepolkua yhdessä Mikkelin yliopistokeskuksen kanssa, jossa yhtenä osana ympäristökasvatus.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen			Kasvisruoka on kaikille lapsille ja nuorille vaihtoehtona.

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Resurssitehokkuus	Biojätteiden kierrätyksen lisääminen syntypaikkalajittelun ja keräämisen tehostamisella/kasvatus- ja opetushenkilöstö	Syntyvän sekajätteen määrä/määrä pienenee siihen toimipisteissä (koulut ja päiväkodit)	Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa jätteet lajitellaan ja pakkausmateriaaleja hyödynnetään askartelussa. Perusopetuksen opetussuunnitelmaan kuuluu kestävä kehitys ja kierrättäminen.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Saavutettavuus	Viisaan liikenteen kokeilut (joukko-liikenteen kutsupalvelut, yhteis-kuljetukset esim. koulu-, palvelu- ja asiointiliikenteessä, työmatkaliikennekokeilu AIKO –hankkeessa) – Waltti-kortin käyttö mahdollistaa maksuttoman joukko-liikenteen peruskoululaisille/Kyytineuvo ja koulut	joukkoliikenteen käyttäjämäärät (suoritetta)/määrä kasvaa	Waltti-kortti on edelleen käytössä peruskoululaisilla edistämässä julkisen liikenteen käyttöä. Joukkoliikenne 2022/2021: Waltti-korttilataukset, kpl 37736/34 554 Joukkoliikenteen kyytiinnouset, kpl 1 051 511/994 555, joista peruskoululaisia 47 %/50 %
Palvelujen digitalisointi	Kaupungin omistamien tilojen ja alueiden varausjärjestelmän sähköistäminen sekä markkinoinnin tehostaminen – koulujen käytön laajentaminen kouluajan ulkopuolella/yhteistyö vuokrauspalvelujen kanssa TVT-taitoja opetellaan varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa, Google-maailman hyödyntäminen opetuksessa digimateriaalien kanssa/kasvatus- ja opetushenkilöstö Monipuolisia TVT-taitoja vahvistetaan lukiokoulutuksessa. Netti-lukion kurssi-tarjonnan tarkoituksenmukainen hyödyntäminen joustavien opiskelupolkujen mahdollistamiseksi/ tulosaluejohtaja ja lukiokoulutuksen johtoryhmä Daisy-toiminnanohjausjärjestelmä varhaiskasvatuksessa ja Wilma käytössä perusopetuksessa ja lukiossa/kasvatus- ja opetushenkilöstö	julkisten tilojen käyttöaste, vajaakäyttöiset kiinteistöt/Lähtötilanne (15 h/vrk) 43 % / Tavoite 65 % Lähtötilanne Rakennuskohdainen varausjärjestelmä / Tavoite Avoin ja hlö riippumaton varausjärjestelmä Sujuvat palvelut Verkkokurssisuoritusten määrä Sujuvat palvelut	Tietoa ei ole saatavilla. Julkisten tilojen käyttöastetta pyritään kasvattamaan – mm. uusien koulujen suunnittelussa tämä otetaan huomioon. Tällä hetkellä koulujen käyttöaika on klo 8-21 ja noin 50 % kouluista on ilta-käyttömahdollisuus, joista laskien käyttöasteen arvioidaan olevan lähes 90 %. Varausjärjestelmä ei ole vielä valmis. Perusopetuksessa TVT-yhdyshenkilöt huolehtivat yksikön TVT-osaamisesta PERTTU-tiimin koordinoimana. Etäopetusvaiheissa perusopetuksessa on opittu entistä enemmän digitaalista materiaalia. Wilma on aktiivisessa käytössä perusopetuksessa ja lukiossa. Lukio-opetuksessa on siirrytty pääosin sähköisten materiaalien käyttöön. Ylioppilaskirjoitukset ovat olleet sähköisiä jo useamman vuoden ajan. Mikkelin lukion opiskelija voi valita Otavian Netti-lukion opintoja opinto-ohjelmaansa.

Kestävä kehitys ja ilmasto- muutoksen torjunta	Kestävän kehityksen suunnitelmat käytössä kaikissa yksiköissä/kasvatus- ja opetushenkilöstö Kaupungin virka-autojen käyttö/koko henkilöstö	käytetään kaupungin biokaasuautoja virka- ja virantoimitusmatkoissa	Kestävän kehityksen suunnitelmat ovat käytössä perusopetuksessa. Perusopetuksen ja lukion täydennyskoulutuksissa hyödynnetään edelleen paljon etäkoulutuksia.
---	---	---	--

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Kalevankangas -kehittämialusta	Edistetään kuntalaisten tasa-vertaisuutta ja osallisuutta liikunnalliseen elämäntapaan /varhaiskasvatus, perusopetus ja lukiokoulutus käyttää Kalevankankaan alueen palveluja /kasvatus- ja opetushenkilöstö	Kalevankankaan liikuntapaikkojen käyttö kasvaa	Kalevankankaan liikuntapaikat koulujen aktiivisessa käytössä. Kalevankankaan koululle ja erityisesti sen urheilukoulun oppilaille alue tarjoaa loistavat lähiliikuntamahdollisuudet.
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Osallisuuden ja hyvinvoinnin varmistaminen (nuoret ja aikuiset) osaamisen kehittämisen keinoin/lukiokoulutus	Toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuuden kasvu/Ei tutkintoa: v. 2016: 12 698 hlö / pienenee vuosittain	Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa v. 2021: 10 893 hlö (Tilastokeskus)
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Opintotarjonnan Outlet (monimuotoinen verkostomainen koulutustarjotin)/lukiokoulutus	Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuuden kasvu/v. 2016: 13 645 hlö / kasvaa vuosittain	Korkea-asteen tutkinnon suorittaneet 14 223/2021 (Tilastokeskus)
	Yhteinen näkyvyys/lukiokoulutus	Nuorisotyöttömyyden (17-24 v.) väheneminen/Lähtötilanne Mikkeli/koko maa (2016): 21,8 % / 17 %	Nuorisotyöttömyys alle18-24-vuotiaat, työvoimasta (2021): 14 %/Mikkeli ja koko maa 14 % (Sotkanet)
	Rekrytointiyhteistyö korkeakoulujen ja oppilaitosten kanssa/varhaiskasvatus	Tavoite: korkeintaan maan keskiarvotaso	Tiedepolkupilotointivaihe on edennyt hyvin. MiniMikkeli- yrittäjyyskasvatusta järjestetään yhteistyössä Xamkin kanssa kaikille kuudesluokkalaisille oppilaille. Myös yläkoululaisten yrittäjyyskasvatusta sekä koulunuorisotyötä ja osallisuutta on kehitetty yhteistyössä Xamkin kanssa. Perusopetus tarjoaa opiskelijoille harjoittelupaikkoja. Lukiokoulutuksessa korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyötä on toteutettu paikallisesti, seudullisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti kunkin toimijan yhteistyöintressit huomioon ottaen.

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Työllistämisperusteiset oppisopimukset ja muu koulutukseen ohjaus	Oppisopimuksia palvelualueelle mahdollisuuksien mukaan/kaikki tulosalueet	Oppisopimusten lukumäärä/ 15 kpl/vuosi	Perusopetuksen henkilöstön täydennyskoulutuksiin liittyviä oppisopimuskoulutuksia on alkanut vuonna 2022 11 henkilöllä ja syyskuussa alkoi noin 10 lisää. Vuonna 2021 alkaneita oppisopimuksia on jatkunut n. 20 henkilöllä. Edellä mainitut eivät ensisijaisesti ole työllistämistoimia vaan vakinaiselle henkilöstölle suunnattuja. Varhaiskasvatuksessa kolme oppisopimuslaista.
Osaavan työvoiman varmistaminen	Aktiivinen rekrytointi/kaikki tulosalueet	Tavoitteena saada uusia asukkaita ja lisätä seudun näkyvyyttä	Vakinaisten varhaiskasvatuksen opettajien rekrytointi on ollut haastavaa. Tehtäviin kelpoisia ei ole ollut aina saatavilla. Sijaisuuksiin ja määräaikaisiin tehtäviin on ollut välillä vaikea saada kelpoisia työntekijöitä varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Strategian jalkauttaminen ja brändityö	Sitoutetaan kaupunkiorganisaatio ja yhteistyökumppanit strategian ja kaupunkibrändin toteuttamiseen Koulutetaan kaupunkiorganisaatiota ja yhteistyökumppaneita/koko henkilöstö	Kaupunkiorganisaatio, yhteistyökumppanit ja kaupunkilaiset tuntevat kaupunkistrategian sisältöä ja käyttävät aktiivisesti Mikkelin brändiä	Strategia ja sen sisältämät ohjelmat on otettu huomioon mm. esimieskoulutuksissa, kehityskeskusteluissa ja perusopetuksen lukuvuosisuunnitelmissa.
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Tuodaan esiin Mikkelin hyviä puolia monikanavaisesti Markkinoidaan sähköisiä kanaviamme niin sisäisesti kuin ulkoisesti Laadukkaat kasvatus- ja perusopetuspalvelut sekä terveet, turvalliset ja uudet tilat lisäävät kaupungin vetovoimaa/koko henkilöstö Laadukkaat ja monipuoliset lukiopalvelut, joita kehitetään aktiivisesti yhteistyössä mm. Viisiapilaverkoston ja LUKE –verkoston kanssa. Mikkelin rooli verkko-oppimisen ja monimuoto-oppimisen kehittäjänä nostetaan aktiivisesti esille/tulosaluejohtaja ja lukioiden rehtorit		Saimaanportin yhtenäiskoulun rakentaminen etenee. Perusopetuksessa aktiivista hanketoimintaa, jonka avulla laatua on kehitetty. Mikkelin lukiopalvelut ovat laadukkaita ja monipuolisia.

Varhaiskasvatus ja hoidon tuki

Vuosi Palvelu	2022			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
2211 - Päiväkodit				
asiakkaat kpl	1 048,00	1 027,00	1 165,00	113,44 %
menot / asiakas €/kpl	-13 028,06	-14 015,87	-12 898,96	92,03 %
alle 3-vuotiaat %	18,30	21,40	22,70	106,07 %
erityisasiakkaat %	15,60	11,40	13,20	115,79 %
päiväkotien 3-6v asiakkaat kpl	856,00	807,00	900,00	111,52 %
2370 - Yksityinen päivähoito				
yksityinen päiväkotihoito, asiakkaita kpl	604,00	566,00	622,00	109,89 %
menot / asiakas €/kpl	-7 530,02	-8 584,28	-8 154,98	95,00 %
yksityinen päiväkotihoito, alle 3-vuotiaita %	23,50	25,30	24,00	94,86 %
2400 - Vuorohoito				
asiakkaat kpl	351,00	339,00	252,00	74,34 %
menot / asiakas €/kpl	-14 483,06	-13 069,03	-17 294,13	132,33 %
2410 - Ryhmäperhepäivähoito				
ryhmäperhepäivähoidon asiakkaat kpl	24,00	27,00	24,00	88,89 %
menot / asiakas €/kpl	-36 278,21	-21 640,74	-21 346,10	98,64 %
2430 - Perhepäivähoito hoitajan kodis				
perhepäivähoito hoitajan kodissa, asiakkaat kpl	44,00	42,00	29,00	69,05 %
menot / asiakas €/kpl	-17 419,32	-14 652,38	-20 758,40	141,67 %
2470 - Lasten kotihoidontuki				
kotihoidontuella hoidettavat lapset kpl	385,00	405,00	359,00	88,64 %
menot / hoidettava lapsi €/kpl	-4 664,71	-3 888,40	-4 865,01	125,12 %
2480 - Lasten yksityisen hoidon tuki				
yksityisen perhepäivähoidon tukilapset kpl	55,00	55,00	49,00	89,09 %
menot / asiakas €/kpl	-4 138,25	-4 407,27	-3 612,39	81,96 %
2500 - Esiopetus				
asiakkaat kpl	451,00	449,00	449,00	100,00 %
menot / asiakas €/kpl	-9 470,82	-10 002,45	-9 475,43	94,73 %
erityisasiakkaat %	24,80	15,80	36,10	228,48 %
päiväkodit, pelkässä esiopetuksessa kpl	62,00	59,00	48,00	81,36 %
2570 - Yksityinen esiopetus				
yksityinen esiopetus, asiakkaat kpl	105,00	100,00	124,00	124,00 %
menot / esiopetusasiakas €/kpl	-3 420,60	-3 026,00	-3 436,90	113,58 %
yksityiset päiväkodit, pelkässä esiopetuksessa kpl	4,00	4,00	3,00	75,00 %

Sarakeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Alle 3-vuotiaiden määrä kasvanut ja vastaavasti 3 - 6-vuotiaiden määrä vähentynyt. Yksityisessä päivähoitossa alle 3-vuotiaiden määrä kasvanut. Vuoro- ja ryhmäperhepäivähoidon lapset vähentyneet. Laskennassa siirretty Naisvuoren päiväkodin lapset laajennetun hoidon asiakkaiksi pois vuoro- ja ryhmäperhepäivähoidon piiristä. Sekä perhepäivähoidon että ryhmäperhepäivähoidon lapset ovat vähentyneet. Kotihoidontuen lapset ovat vähentyneet samoin yksityisen perhepäivähoidon lapset. Esiopetuksen erityisasiakkaiden määrä on kasvanut.

Lukiokoulutus

Vuosi Palvelu	2022			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
2110 - Lukiot				
aineopiskelijoiden lukumäärä kpl	105,00	110,00	76,00	69,09 %
menot / aineopiskelija €/kpl	-51 821,34	-52 129,09	-70 738,47	135,70 %
opetuskurssien lukumäärä kpl	787,00	760,00	812,00	106,84 %
menot / opetuskurssi €/kpl	-6 913,90	-7 545,00	-6 620,84	87,75 %
varsinaiset opiskelijat kpl	771,00	790,00	760,00	96,20 %
menot / varsinainen opiskelija €/kpl	-7 057,38	-7 258,48	-7 073,85	97,46 %

Sarakeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Varsinaisten opiskelijoiden ja aineopiskelijoiden lukumäärän pienenemisessä näkyy Mikkelin etä- ja aikuislukion lakkauttaminen 1.8.2022. Opetuskurssien lukumäärä on ennakoitua suurempi johtuen korona-avustuksen mahdollistamista pienemmistä opetusryhmistä ja toteutetuista lisäkursseista.

Perusopetuspalvelut ja iltapäivätoiminta

Vuosi Palvelu	TP -1v	2022		Toteutuma%
		TA	TP	
2610 - Perusopetus				
oppilaita kpl	4 749,00	4 753,00	4 649,00	97,81 %
joista erityistä tukea tarvitsevat oppilaat kpl	546,00	539,00	522,00	96,85 %
menot / oppilas €/kpl	-9 885,24	-10 047,40	-10 147,07	100,99 %
tuntia, koulut h	9 004,00	9 004,00	8 903,00	98,88 %
2900 - Iltapäivätoiminta				
aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistujia kpl	419,00	419,00	412,00	98,33 %
menot / osallistuja €/kpl	-1 565,11	-1 060,62	-1 669,13	157,37 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Peitsarin koulu yhdistyi Lähemäen kouluun 1.8.2022 alkaen.

Talous

Kasvatus- ja opetuslautakunta

Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
--------------------------	-----------------------	-------------------------------	-----------	-----------

Toimintatulot	5 420 100		5 420 100	5 266 773	-153 327
Toimintamenot	-93 094 400	821 000	-92 273 400	-92 693 842	-420 442
Toimintakate (netto)	-87 674 300	821 000	-86 853 300	-87 427 069	-573 769

2.2.2.7 Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta

Tavoitteena on edistää kaupunkilaisten hyvinvointia ja harrastuneisuutta, lisätä poikkihallinnollisuutta, kehittää toimintaympäristöjä ja sähköisten palvelujen käyttöä sekä tehostaa kumppanuussuhteita yhdistysten ja järjestöjen kanssa.

Lautakunta vastaa kansalaisopiston, yleisten kulttuuripalvelujen, liikuntapalvelujen, nuorisopalvelujen, kirjastopalvelujen, museopalvelujen ja orkesteripalvelujen tuottamisesta.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Kulttuurin unelmavuosi 2022 -hankkeen avulla on tuettu monipuolisesti kulttuuritoimintaa eri puolilla kaupunkia. Hanke loi myös uusia tapahtumia ja rahoitusmalleja hyödynnettäväksi kaupungin palvelutuotannossa. Kulttuurin unelmavuoden tapahtumiin osallistui Mikkeliissä yli 33 000 ihmistä. Tapahtumia järjestettiin yli 150 ja niitä oli toteuttamassa jopa 270 eri kulttuuri-, taide- ja luovan alan toimijaa, ammattilaisista harrastajiin. Kulttuuritoimijoiden ostopalveluna toteuttamia kulttuuritupsahduksia toteutettiin vuoden aikana yhteensä 77 kappaletta. Tapahtumia järjestettiin eri puolilla Mikkeliä, myös kantakaupungin ulkopuolella pitäjissä Haukivuorella, Anttolassa, Ristiinassa ja Suomenniemellä.

Liikuntapalvelut kunnosti vuoden 2022 aikana retkeilyreitit, kuntoratoja ja taukopaikkoja. Anttola sai koulun viereen uuden jääkiekkokaukalon vanhan huonokuntoisen tilalle. Lähi liikuntapaikkasuunnitelman ensimmäinen osa eli ulkokuntosalisuunnitelma valmistui ja ensimmäinen lisäpainoilla varustettu ulkokuntosali rakentui Urheilupuis-

toon. Liikuntapalvelut oli mukana Saimaanportin yhtenäiskoulun sekä sisä- että ulkoliikuntapaikkojen suunnittelussa. Kalevankankaan alueen myynnin ja markkinoinnin edistämiseksi perustettiin työryhmä. Seurafoorumi kokoontui kolme kertaa. Uimahallien kävijämäärät nousivat edellisvuodesta noin 30 %, mutta ovat edelleen noin 30 % koronaa edeltävästä tasosta. Senioreiden elintapaohjaustoiminta yhteistyössä Essoten kanssa vakiinnutti paikkansa palvelutarjonnassa. Avoin senioriliikuntavuoro laajeni Kalevankankaan alueelta myös Ristiinaan ja Haukivuorelle. Aktiivinen Arki –tapahtuma sekä koululaiskilpailuja järjestettiin jälleen kahden vuoden tauon jälkeen. Liikuntapaikkojen vuorohintoihin sekä uimahallimaksuihin tuli korotuksia. Avustettavien yhdistysten määrä oli 42, joka oli 8 yhdistystä enemmän kuin edellisvuonna.

Museoissa toteutettiin vuonna 2022 neljä vaihtuvaa näyttelyä, joista kolme taidemuseossa ja yksi Suur-Savon museossa. Luonnon valokuvaamiseen keskittyvä Kenen luonto -näyttely oli taidemuseossa esillä yleisölle 4.3.-22.5.2022. Osuuspankki Taidesäätiön kokoelmia esittelevä Jälkiä historiassa – Oman aikansa nykytaidetta -näyttely avautui 4.6. ja näyttely jatkui 18.9. saakka. Syksyllä taidemuseossa oli esillä pieksämäkeläislähtöisen Hinni Huttusen valokuva- ja videotaidetta. Suur-Savon museon vaihtuva näyttely Nappihyrrästä Nintendoon – kurkistus lelujen ja pelien historiaan on esillä ajalla 7.5.2022-25.2.2023. Lisäksi Päämajamuseossa avattiin kesäkuussa uudistettu sotien aikaista poliittista johtamista käsittelevä näyttelyhuone. Mikkelin taidemuseo osallistui valtakunnalliseen kahdeksaluokkalaisille suunnattuun Taidetestaajat -hankkeeseen, joka toteutui ajalla 9.3.-13.5. Osallistujia oli kaikkiaan 1001 henkeä. Museoiden yö järjestettiin 28.10.2022. Tapahtumassa olivat mukana Mikkelin taidemuseo, Suur-Savon museo, Sodan ja rauhan keskus Muisti/Päämajamuseo, Jalkaväkimuseo, Valokuvakeskus ja Ortodoksinen kirkko. Yhden illan aikana kohteissa oli yhteensä 12 792 käyntiä. Vuoden loppuun mennessä museoissa otettiin käyttöön Disec Oy:n uusi kokoelmahallintajärjestelmä.

Kansalaisopiston kevätkausi eteni suunnitelman mukaisesti ja koronakauden jälkeen kurssit voitiin toteuttaa käytännössä normaalisti. Kurssitarjontaa supistettiin hieman. Syksyksi toimintaa ja kuluja vähennettiin osana kaupungin säästötoimia. Opiskelijamäärä ei palautunut koronaa edeltävien vuosien tasolle. Osallisuuden alueella valmisteltiin yhdessä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kanssa yhteistä EU-rahoitteista osallisuushanketta. Hankehakemus jätettiin syyskuussa, mutta hakemukseen ei saatu kertomusvuoden aikana päätöstä. Vanhus- ja vammaisneuvoston toiminta sujui koronan vaikutuksia lukuun ottamatta normaalisti.

Kirjastopalveluissa alkuvuoden koronarajoitukset estivät tapahtumat ja ryhmäkäynnit, mutta osa niistä toteutettiin etäyhteyksillä (Kirjastopolku, Tietotunnit). Lumme-kirjastojen Aikuisten lukudiplomi ja Luku-Lumme -Facebook-ryhmä julkistettiin. Tapahtumatuotanto käynnistyi maaliskuussa. Uusia tapahtumakonsepteja olivat muun muassa Kulttuurikahvila (yhteistyössä Kulttuurin unelmavuoden kanssa), Tutustu tutkijaan (yhteistyössä Mikkelin yliopistokeskuksen kanssa, jonka kanssa myös muuta tiedeaiheista yhteistyötä) ja Mieli-ikä -runopiirit (yhteistyössä Mikkelin kriisikeskuksen ja Mikkelin seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry:n kanssa). Ulvova mylläri -tarinatapahtumassa oli useita yhteistyökumppaneita XAMKista kyläyhdistykseen. Useita yhteistyötahoja oli myös Vaatevallankumouksessa, joka oli osa kirjastojen valtakunnallisen Nuoret ja ympäristötunteet -hankkeen toimintaa, sekä lapsiperheiden hyvinvointia monipuolisesti tukevassa Mikkelin vauvaviikossa. Vauvaviikko toteutettiin Ensiaskeleet lukemisen polulla -hankkeessa, kiinteässä yhteistyössä Avoimen kohtaamispaikka Kopan ja Mikkelin lapsiperheverkoston kanssa. Vauvaviikko on tarkoitus vakiinnuttaa jokavuotiseksi. Ristiinan kirjasto muutti koulukeskukselle remontoituihin tiloihin syyskuussa. Kirjastot tarjosivat tiloja omaehtoiseen toimintaan myös omatoimiaikana. Etäyhteydellä tarjottiin muun muassa kirjavinkkauksia koululuokille ja verkkolukupiirejä. Vapaaehtoisverkoston toteuttamat digiopastukset jatkuivat säännöllisinä pääkirjastolla ja yksittäisinä joissakin lähikirjastoissa. Supistuneiden henkilöresurssien vuoksi muutettiin muun muassa Kirjastopolussa annettavaa ohjausta ja liikkuvien kirjastopalveluiden toimintaa.

Kulttuuripalveluiden alkuvuosi meni edelleen koronarajoitusten varjossa ja osa toiminnoista jouduttiin jättämään järjestämättä tai siirtämään. Säästösyistä kolmasosan vajeus henkilöstöressurssissa vuoden 2022 ajan on näkynyt myös väijäämättä kulttuuripalveluiden toiminnassa. Kesän tapahtumat päästiin toteuttamaan jotakuinkin normaalein järjestelyin ja kävijämäärät palailivat vähitellen ennen koronaa edeltävien vuosien tasolle. Hulivilikarnevaalien 30 -vuotisjuhlafestivaalilla tehtiin kävijäennätys ja palaute on ollut suurimmilta osin positiivista. Essoten yksiköihin suunnitellut kulttuurivierailut päästiin viime vuoden osalta aloittamaan vasta alkukesästä. Museoiden Yö toteutettiin yhteistyössä museopalveluiden kanssa 28.10. ja käyntikertoja kirjautui illan aikana 12 791. Peruspalvelut toteutettiin alkuvuoden rajoitusten jälkeen melko normaalisti. Avustuksia jaettiin pienentyneen määrärahan puitteissa.

Kaupunginorkesterin alkuvuodesta jouduttiin koronarajoitusten vuoksi perumaan kolme konserttia ja isoimpana muutoksena Elinan surma –opperan siirto vuodelle eteenpäin. Varsinkin oopperan siirto vaikuttaa merkittävästi siihen, että tulotavoitteeseen ei päästä. Suunnitellun mukainen tapahtumamäärä jää myös toteutumatta. Maaliskuun lopulta alkaen orkesteri on pystynyt esiintymään suunnitellusti ja loppuvuosi toteutui suunnitellusti. Yleisö ei vielä käy tapahtumissa samassa määrin kuin ennen koronaa, joten kuulijatavoitteesta jäätin.

Ristiinan yhtenäiskoulun yhteyteen peruskorjattu nuorisotila avattiin vuoden alkupuolella ja tila on monipuolisessa käytössä päivä- ja ilta-aikaan. Koulu- ja oppilaitosnuorisotyön edelleen kehittämiseksi saatiin ESR-rahoitus Kohti

nivelvaihetta ja sen yli -hankkeelle ajalle 1.7.2022 – 31.12.2023. Etsivä nuorisotyö, joka toimii osana Ohjaamo-tiimiä, on pääosin kohdennettua nuorisotyötä ja sitä toteutetaan moniammatillisesti ja monipuolisia verkostoja hyödyntäen. Nuorten ehkäisevän päihdetyön puitteissa on koulutuksen avulla lisätty henkilökunnan osaamista ja syksyllä toteutettiin Safe7-kokonaisuus kaikille 7-luokkalaisille. Nuorisovaltuusto on toiminut aktiivisesti mm. tapahtumia järjestäen ja kannanottoja esittäen. Lasten parlamentti kokoontui ja toi esiin ajatuksiaan unelmakaupungista. YoungMikkeli -perintörahoja on myönnetty viiteen nuorten esittämään kohteeseen. Nuorten Nordic Ice-breaker -tapaaminen toteutettiin Erasmus+-rahoituksen turvin elokuun alussa; tapaamisen osallistui ystävyyskaupunkiemme nuoria Norjasta, Ruotsista ja Tanskasta. Nuorisopalvelujen kehittämisen ja arvioinnin tueksi laadittava nuorisotyön perussuunnitelma NUPS on tekeillä. Nuorisojärjestöjä tuettiin toiminta- ja kohdeavustuksin.

Talouden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat

Lautakunnan talousarvio toteutui seuraavasti. Alkuperäisen talousarvion toimintatuottoja vähennettiin 556 000 euroa ja toimintakuluista leikattiin 182 000 euroa (muutettu talousarvio). Toimintatuotot ylittivät muutetun talousarvion 83 000 euroa ja toimintakulut alittivat muutetun talousarvion noin 1 282 000 euroa. Näin ollen lautakunnan toimintakate muodostui noin 1 365 000 euroa muutettua talousarviota paremmaksi.

Toimintatuotoissa talousarvion ylittivät myyntituotot, tuet ja avustukset sekä vuokratuotot – talousarviota heikomminkin kertyi maksutuottoja ja muita toimintatuottoja. Toimintakuluissa alittuivat henkilöstökulut, palvelujen ostot, aineet & tavarat & tarvikkeet, avustukset ja muut toimintakulut – vain vuokrat toteutuivat lähes talousarvion mukaisina (ylitystä 32 000 euroa).

Lautakunnan alaisen hallinnon toimintatuotot ylittyivät lähes 82 000 euroa (hanketuottojen jaksotus 2021/2022: osa vuodelle 2022 kirjautuneista tuloista olisi kuulunut vuodelle 2021) ja toimintakulut alittuivat 36 000 euroa. Toimintakate muodostui näin ollen 118 000 euroa muutettua talousarviota paremmaksi.

Liikuntapalvelujen toimintatuotot alittivat muutetun talousarvion tulo-odotuksen lähes 28 000 euroa. Alkuperäisestä talousarviosta vähennettiin tuotto-odotusta 367 000 euroa johtuen edelleen koronavaikutuksista. Mm. uimahallien kävijämäärä ei ole vielä palannut tasolle ennen koronaa. Myöskään maksullisiksi muuttuneiden massatenniskenttien ja Urpolan kaukalon varatut vuorot (tekojään myötä) ei ole saavuttanut odotettuja kävijämääriä. Toimintakulut alittivat talousarvion 485 000 euroa. Mm. henkilöstökulut alittuivat lähes 175 000 euroa tiukan henkilöstöpolitiikan ja rekrytointirajoitusten johdosta ja Urpolan lämmitettävä tekonurmen ja kuplahallin lämmityksen vähentäminen ja tarkka säätely vähensi kuluja yhteensä noin 100 000 euroa. Toimintakate muodostui näin ollen noin 457 000 euroa talousarviota paremmaksi.

Museopalvelujen toimintatuotot ylittivät talousarvion noin 11 000 euroa. Tukia ja avustuksia saatiin noin 32 000 euroa (talousarvio 0 euroa) ja museokaupan myyntituotot ylittivät talousarvion yli 3 000 euroa, kun taas museon pääsylipputulot alittuivat lähes 25 000 euroa. Toimintakulut alittivat talousarvion noin 90 000 euroa. Säästöä syntyi henkilöstökuluissa, aineissa & tavaroissa & tarvikkeissa ja muissa toimintakuluissa – palvelujen ostot ylittyivät hieman. Toimintakate muodostui näin ollen noin 101 000 euroa talousarviota paremmaksi.

Kansalaisopiston ja osallisuuden tulosalueen toimintatuotot alittivat talousarvion lähes 45 000 euroa – kursсилаisten määrä ei ole palautunut koronaa edeltävälle tasolle. Toimintakulut alittuivat noin 44 000 euroa - säästöä syntyi mm. palvelujen ostoissa, aineissa & tavaroissa & tarvikkeissa, avustuksissa ja vuokrissa. Toimintakate muodostui näin ollen lähes talousarvion mukaisesti, ylitystä vain reilut 500 euroa.

Kirjastopalvelujen toimintatuotot ylittivät talousarvion noin 96 000 euroa – tiliryhmittäisistä tuotoista vain muut toimintatuotot alittivat talousarvion. Toimintakulut alittuivat 318 000 euroa verrattuna talousarvioon. Toimintakate muodostui näin ollen 414 000 euroa talousarviota paremmaksi.

Yleisten kulttuuripalvelujen toimintatuotot alittuivat noin 61 000 euroa (hanketuotot). Myös toimintakulut alittuivat 173 000 euroa. Henkilöstökulut alittuivat lähes 85 000 euroa kulttuurituottajan siirryttyä Kulttuurin unelmavuoden hankkeeseen ja säästöyistä ei saatu lupaa rekrytoida tuottajan tilalle sijaista. Palvelujen ostot, aineet & tavarat & tarvikkeet ja avustukset alittivat talousarvion. Vuokrissa ja muissa toimintakuluissa oli hieman ylitystä.

Kaupunginorkesterin toimintatuotot alittuivat 47 000 euroa. Koronan johdosta oopperaproduktio siirtyi vuodelle 2023, jolloin siihen kohdistuneet avustus- ja lipputulo-odotukset eivät toteutuneet. Toimintakulut toteutuivat lähes talousarvion mukaisina, ylitys vain 1 600 euroa. Toimintakate muodostui näin ollen noin 48 600 euroa talousarviota heikommaksi.

Nuorisopalvelujen toimintatuotot ylittyivät lähes 74 000 euroa (hanketuotot). Toimintakulut alittivat talousarvion lähes 137 000 euroa. Henkilöstökulut ylittyivät hieman (reilut 7 000 euroa) ja muissa kuluryhmissä talousarvio alitettiin. Toimintakate muodostui näin ollen noin 211 000 euroa talousarviota paremmaksi.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Syrjäytymisen ehkäisy	Maksuttomat tapahtumat ja teemapäivät/kaikki tulosalueet Kuntalaisten liikuntaharrastamisen mahdollistaminen /liikuntapalvelut Etsivä nuorisotyö tavoittaa alle 29-vuotiaan nuoren, joka kaipaa tukea koulutukseen, työelämään tai elämänhallintaan liittyvissä asioissa. Nuorisolain mukaiset ilmoitukset ja muut yhteydenotot otetaan käsittelyyn viiveettä. Kutsuntaikäiset kohdataan kutsunnoissa ja tarvittaessa ohjataan etsivän nuorisotyön palveluihin. /nuorisopalvelut Nuorisotyö ja nuorisotilat huomioidaan kouluverkko ratkaisussa. Alueellisen nuorisotyön menetelmiä käytetään monipuolisesti. /nuorisopalvelut	Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % (Kouluterveyskysely) lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 90,8%/90,2%, tavoite 95% 8.-9. lk: 75,7%/75,1%, tavoite 80% lukio: 74,5 %/75,2 %, tavoite: 80% amm: 78 %/76,5 %%, tavoite: 80% Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus, % (FinSote, aikuisväestö), lähtötilanne (2015): Kaikki MLI 53,8 %/koko maa 54,5 %, tavoite: 60 % 65+ 56,6 %/52,4 %, tavoite 60 % Kokenut vahvaa positiivista mielen-terveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.- 8.-9. lk: 26,3 %/26,9 %, tavoite: 33 % lukio: 29,1%/30,5%, tavoite 33% amm: 31,3%/28,6%, tavoite 33% Ei yhtään läheistä kaveria/ystävää, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 0,6 %/0,7 %, tavoite: 0% 8.-9. lk: 7,2 %/8,5%, tavoite: 0 % lukio: 8 %/7,2 %, tavoite: 0 % amm: 7,6 %/7,4 %, tavoite: 0 % Tuntee itsensä yksinäiseksi, % (Kouluterveyskysely) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017):	Suurin osa yleisten kulttuuripalveluiden järjestämistä tapahtumista on ollut maksuttomia. Kaupunginorkesteri järjesti 11 maksutonta tapahtumaa. Kaikki kirjastopalveluiden järjestämät tapahtumat ovat maksuttomia, tapahtumatarjontaa on eri-ikäisille. Koululaiskilpailut toteutuivat kahden vuoden tauon jälkeen. Senioreiden ryhmämuotoinen elintapaohjaustoiminta vakiintui. Senioreiden avoimet ja maksuttomat liikuntavuorot Kalevankankaalla, Ristiinassa ja Haukivuorella. Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus, % Mikkelin/ koko maa 2020: 20-64 v: 58 %/ 57 % yli 65 v: 54 %/ 55,5 % Työikäiset kokevat elämänlaatussa parantuneen. Harrastamisen Suomen malli/Oma juttu kaikille kaikilla kouluilla. Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2021) 4.-5. lk: 92,0 %/ 88,9 % 8.-9. lk: 68,5 %/ 68,2 % lukio: 68,5 %/ 68,4 % amm: 74,8 %/ 70,8 % Tyytyväisyys lisääntynyt hieman vain 4.-5. luokkalaisilla . Etsivän nuorisotyön ilmoituksia 323 nuoresta. Kutsunnoissa kohdattiin 320 nuorta.
Kumppanuustalo-toimintamalli	Kumppanuusmallin valmistelu hankkeessa yhteistyössä kolmannen sektorin, kuntalaisten, maakunnan ja Essoten kanssa/kansalaisopisto	4.-5. lk: 1,8 %/2,7 %, tavoite:0 % 8.-9. lk: 8,6 %/9,5 %, tavoite:0 % lukio: 10,3 %/10,4 %, tavoite:0% amm: 7,4 %/10 %, tavoite:0% Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus, % (FinSote, aikuisväestö) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2015): Kaikki 9,9 %/8,6 %, tavoite: 0 % 20-64 v. 10,2 %/8,6, tavoite: 0 % 65+ 9,1%/8,6%, tavoite:0 %	Kumppanuuspöytämalli on otettu käyttöön ja kumppanuustalotoimintamallia sovelletaan kumppanuudessa yleisellä tasolla, koska sopivaa kiinteistöä kumppanuustalolle ei ole löytenyt. Kaupunki on tehnyt yhteistyötä maakunnallisen YHES-järjestöneuvottelukunnan kanssa.
	Lasten ja nuorten osallisuuden tukeminen: lasten ja nuorten		

<p>Osallisuuden ja toimijuuden edistäminen</p>	<p>vaikuttajaryhmien kuuleminen päätöksenteossa/kaikki tulosalueet Palvelujen saavutettavuuden parantaminen digitaalisilla palveluilla ja digiopastuksella/kaikki tulosalueet Osallistuvan budjetoinnin kokeilujen jatkaminen ja sopivien mallien löytäminen Kumppanuuspöytätoimintamallin käyttö. Sosiaaliset kohtaamiset mahdollistava sisältötyö; satutunnit, lukupiirit, selkolukupiiri, senioreille suunnatut tari- natuokiot, taidemusiikkiklubi, sanataidepajat, lukukoiratoiminta, lukuneuvojatoiminta, sosiokulttuurisen lukemisen työpa- jakokeilut ”Yhdessä lukemisen sinfonia”-hankkeessa yhteistyössä Xamkin kanssa/kirjastopalvelut Aktiivinen arki ja muut vapaa-ajantoimintoihin kannustavat tapahtumat/kaikki tulosalueet Seurafoorumin toiminta/liikuntapalvelut Kulttuuri- ja liikuntapalveluiden yhdistyskentältä koulutustarpeiden kartoitus ja koulutusten järjestäminen yhteistyössä Vakiinnutetaan nuva-perintöra- haston käyttö osallistavien menetelmin mikkeliäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi./nuorisopalvelut</p>	<p>Osallistuvalla budjetoinnilla ja- ettu raha euroina Kumppanuuspöytätilaisuuksien määrä Etsivään nuorisotyöhön tulleiden ilmoitusten määrä, palveluihin ohjautuminen, kutsunnassa tavoitettujen määrä Alueellisen nuorisotyön toimipisteiden määrä ja sijoittelu, kohdattujen nuorten määrä Organisoidun liikuntatoiminnan käyntikerrat (uimahallit oma- naan) Osallistuvien seurojen määrä Koulutus järjestetty / ei järjestetty, osallistujamäärä Ehdotusten määrä, myönnettyjen kohteiden määrä</p>	<p>Kokenut vahvaa positiivista mielen- terveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % (Kouluterveyskysely) (MLI/Koko maa 2021) 8.-9. lk: 23,4 %/ 25,5 %, lukio: 26,0 %/ 26,0 % amm: 31,3 %/ 28,6 % Tilanne ei ole parantunut missään ikäryhmässä. Kaupunginorkesteri järjesti kaksi striimattua konserttia. Seurafoorumi järjestettiin kolme kertaa. Kirjaston järjestämä sosiaaliset kohtaamiset mahdollistavassa sisältötyö: 2 119 osallistujaa. Aktiivinen Arki -tapahtuma toteutettiin 3.9.2022. Kävijöitä 825, esittelijöitä 25 kpl. Kulttuuri- ja liikuntatoimijoille järjestettiin striimauskoulutus. Ei yhtään läheistä kaveria/ystävää, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2021) 4.-5. lk: 0,7 %/ 0,9 % 8.-9. lk: 9,0 %/ 9,4 % lukio: 8,2 %/ 8,0 % amm: 7,7 %/ 8,6 % Kaverin/ystävän puute lisääntynyt hieman kaikissa ikäryhmissä. Tuntee itsensä yksinäiseksi, % (Kouluterveyskysely) (MLI/koko maa 2021) 4.-5. lk: 3,3 %/ 4,0 % 8.-9. lk: 14,5 %/ 15,9 % lukio: 16,7 %/ 17,8 % amm: 15,1 %/ 17,0 % Yksinäisyyden tunne lisääntynyt kaikissa ikäryhmissä. Tilanne kuitenkin parempi kuin maassa keskimäärin. Alueellisen nuorisotyön toiminoissa 26476 osallistumiskertaa, toimipisteitä 6. Young Mikkeli perintörahoja myönnetty viiteen nuorten hankkeeseen yhteensä 7 125 euroa. Timmii –tilanvarausohjelman päivitys asiakasystävällisempään muotoon on tehty. Kirjaston digiopastukset järjestetään yhteistyössä Vapaaehtoisverkoston kanssa. Vuoden aikana opastuskertoja oli 30 ja opastettavia yhteensä 307. Kirjaston omia tietotunteja järjestettiin 4, osallistujia 8. Aikuisten digivalmennusryhmän</p>
--	---	---	---

			<p>tutustumiskäyntejä 3, yhteensä 33 osallistujaa.</p> <p>Kansalaisopiston kurssihallinnointijärjestelmää on ohjelma-toimittajan toimesta kehitetty käyttäjäystävällisemmäksi.</p> <p>Kaupunki jätti yhdessä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kanssa osallisuuteen liittyvän ESR-hakemuksen, mutta hakemukseen ei saatu päätöstä vuoden 2022 aikana.</p> <p>Osallistuvaa budjetointia kokeiltiin aluejohtokuntien työssä. Anttolan ja Ristiinan aluejohtokunnat kanavoivat kumpikin 10 000 euroa alueilleen osallistuvan budjetoinnin kautta.</p> <p>Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue käytti osallistuvaan budjettiin noin 175 000 euroa.</p> <p>Vuoden aikana pidettiin kaksi kumppanuuspöytätilaisuutta. Toisen aiheena oli hyvinvointialueen valmistelu ja toisen aiheena kulttuuri.</p> <p>Organisoidun liikuntatoiminnan käyntikerrat: 10 455 Osallistuneita seuroja: 25</p> <p>Striimauskoulutus järjestetty yhteistyössä Kulttuurin unelma-vuoden kanssa, 11 osallistujaa.</p>
--	--	--	--

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Luontoympäristön, kulttuurin ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutusten edistäminen	Julkisen taiteen edistämisen/museopalvelut	Julkisen taiteen poikkihallinnollisen työryhmä kokoontuu säännöllisesti	Työryhmä kokoontui kevät kaudella kolme kertaa (19.1., 10.3., 12.5.) ja syyskaudella kahdesti (18.10. ja 3.11.).
	Vapaasti koulu- ja vapaa-ajan käytössä olevien lähiliikuntapaikkojen huomiointi kouluverkkoratkaisujen yhteydessä, liikkumaan kannustavat ratkaisut koulusuunnitelussa/liikuntapalvelut	Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % (Kouluterveyskeskus) Lähtötilanne (MLI/koko maa 2017): 4.-5. lk: 48,1/45,1 %, tavoite MLI: 100 % 8.-9. lk: 22,1 %/19,2 %, tavoite: 100 % lukio: 13,6 %/13,1 %, tavoite: 100 % amm: 11,5 %/12,6 %, tavoite: 100 %	Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, %(Kouluterveyskeskus) (MLI/koko maa 2021) 4.-5. lk: 45,2 %/ 42,8 % 8.-9. lk: 26,5 %/ 24,3 % lukio: 21,9 %/ 17,5 % amm: 15,3 %/ 15,4 % Liikkuminen lisääntynyt nuorten ikäryhmissä. Saimaanportin yhtenäiskoulun suunnittelussa on huomioitu myös ilta- ja viikonloppukäyttö. Lähiliikuntapaikkasuunnitelman tekeminen on aloitettu.

	Toteutetaan suunnitellusti nuorten ehkäisevää päihdetyötä. Tehdään ohjaustyössä liikkumista, riittävää unta ja terveellistä ravintoa tukevia valintoja./nuorisopalvelut	Ehkäisevässä päihdetyössä kohdattujen nuorten määrä, toiminnan raportit	Ehkäisevän päihdetyön tapah- tumisissa kohdattu 547 nuorta.
--	---	---	--

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Monipuoliset, laadukkaat ja helposti saavutettavat soveltavan liikunnan ryhmät aikuisille ja lapsille/liikuntapalvelut, nuorisopalvelut	Ryhmien määrä	Liikuntapalveluiden soveltavan liikunnan ryhmiä järjestetty 46 kpl. Liikunnallista nuorisotyötä toteutettu avoimen toiminnan ja koulunuorisotyön puitteissa.
	Esteettömyyden edistäminen palveluissa/kaikki tulosalueet		Esteettömyyttä on edistetty toiminnoissa ja palveluissa, mm. Säynätin esteetön kota valmistui, ulkoilureittien pohjia on tasoitettu helpommin kuljettaviksi ja uusien kohteiden suunnittelussa on otettu esteettömyys huomioon (mm. Saimaanportin yhteinäiskoulu ja Urheilupuiston ulkokuntoilualue). Esteettömyysfoorumi järjestetty. Vanhus- ja vammaisneuvostoa on kuultu useissa eri yhteyksissä. Kirjastolla tehty parannuksia opasteisiin, mm. lisätty kirjaston edustalla esteetön reitin opaste portaat kiertävälle reitille, kirjastotilassa lisätty inva-wc- ja muita opasteita.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Matkailun edistäminen	Muistin toteuttaminen ja Päämajamuseon perusnäyttelyn uusiminen/museojohdaja	Muisti avautui kävijöille 4.6.2021. Päämajamuseon näyttelyhuoneita uudistetaan vuoden 2022 aikana. Viestikeskus Lokin toiminnasta kertova väliaikainen näyttely rakennetaan yhdessä Kaakkois-Suomen viestikillan kanssa Päämajamuseoon.	Poliittisen johtamisen huone avattiin Päämajamuseossa kesäkuussa osaksi Muistin näyttelykierrosta. Lokkia esittelevä näyttely avattiin Päämajamuseossa 27.11.2021. Sodan ja rauhan keskus Muistissa/Päämajamuseossa oli 30 139 käyntiä.
	Museostrategian liittäminen matkailustrategiaan/ museojohdaja	On liitetty	On liitetty
Palvelujen digitalisointi	Otetaan käyttöön uusi kunnallisen nuorisotyön tilastointijärjestelmä (aikaisemmin Lokikirja) sekä sähköinen yhteydenottojärjestelmä yhteysetsivaan.fi Tilavarauksjärjestelmän kehittäminen/liikuntapalvelut Tiettyjen, harkittujen sisältö-	Tilastojen kattavuus ja käytettävyys Sujuvampi yksittäisen vuoron varaaminen	Uusi kunnallisen nuorisotyön tilastointijärjestelmä nuodo otettu käyttöön tammikuussa 2023, vuonna 2022 tilastoinnissa Lokikirja. Yhteysetsivaan.fi toimii. Timmijärjestelmän käyttöliittymän päivitys tehty:

	<p>jen digitaalisessa muodossa tarjoaminen (yleiset kulttuuripalvelut) Seppo-pelin hyödyntäminen toiminnassa</p>	<p>Digitaalisten palveluiden määrä / käyttökokemukset</p> <p>Luotujen pelien määrä / pelikertojen määrä</p>	<p>asiakasystävällisempi, toimii jatkossa myös mobiilissa. Lisäksi vuoron maksaminen tilavarauksen yhteydessä mahdollista eli Timmi-CPU verkkomaksuliittymä on hankittu.</p> <p>Osana AKKU-hanketta toteutettu mobiiliseikkailukokeilu (yleiset kulttuuripalvelut). Seppo -peliä hyödynnetty mm. Kulttuuripolun kotiseutuosuudessa ja liikuntapaikkojen toiminnan esittelyssä.</p> <p>Seppo-peli säännöllisesti käytössä kirjastopalveluiden kouluyhteistyössä, lisäksi mm. AKKU-hankkeen Vetehis-lukuhaasteeseen liittyvä Seppo-pelitoteutus.</p>
--	--	---	--

3. ELINVOIMAOHJELMA

Painopiste: Matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri ja liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Mikkelin vahvuuksien täysimääräinen hyödyntäminen ja brändin rakentaminen	<p>Laadukkaiden tapahtumien, konserttien ja näyttelyiden järjestäminen/museopalvelut, yleiset kulttuuripalvelut, kaupunginorkesteri, nuorisopalvelut</p> <p>Laadukkaat kirjastopalvelut ja kansalaisopisto/kirjastopalvelut, kansalaisopisto</p> <p>Laadukkaiden liikuntapaikkojen rakentaminen ja kunnossapito/liikuntapalvelut</p> <p>Laadukasta nuorisotyötä tehdään näkyväksi kaupunkikuvassa, tiedotuksessa ja sosiaalisessa mediassa./nuorisopalvelut</p>	<p>Kävijämäärät, tavoite: kaikissa kävijämäärät kasvavat lähtötilanne (2017): Kirjasto: 635 534 Museo: 38 500 Orkesteri: 16 918 Kulttuuripalvelut: kävijämäärä omissa ja muiden kanssa yhteistyössä järjestetyissä tapahtumissa: 47 467; kävijämäärä tapahtumissa, joihin on myönnetty kohdeavustusta: 13 293; säännöllistä kulttuuriavustusta saavien kävijä-/osallistujamäärä: 12 011 Uimahalli: 148 829 Teatteri: 37 586 Kansalaisopisto: 5500 opiskelijaa</p>	<p>Kirjasto: 381 711. Museo: 47 445. Kaupunginorkesteri: 13 186 Valtakunnalliseen Taidettaajat –projektiin osallistui taidemuseossa 1001 kahdeksaluokkalaista koululaista. Kulttuuripalvelut: kävijämäärä omissa ja yhteistyössä järjestetyissä tapahtumissa 38 075; kävijämäärä tapahtumissa, joihin on myönnetty kohdeavustusta 3 157; säännöllistä kulttuuriavustusta saavien kävijä-/osallistujamäärä: tieto puuttuu Uimahallit: 133 828 Teatteri: 26 679 Kirjaston järjestämissä tapahtumissa oli 4 272 kävijää. Myös muut toimijat järjestävät runsaasti tapahtumia kirjastojen tiloissa, mutta niiden kävijämääriä ei tilastoida kirjaston toimesta. Kansalaisopiston kurseilla opiskeli vuoden aikana 3 939 opiskelijaa (eri ihmistä) ja kurssilaisia oli 7 435. Opiskelijoiden määrä ei ole palautunut koronaan edeltäneelle tasolle, vaikka kurssien toteutustapa on monipuolistunut ja tarjonta pysynyt laadukkaana. Järjestettiin nuorille Mikkelin On Air – ja Syysbreikki-tapahtumat, joissa oli yhteensä 1200 kävijää.</p>

			Retkeilyreittejä, kuntoratoja ja taukopaikkoja on kunnostettu. Urpolaan valmistui talukooporukan kanssa yhteistyössä maastopyöräreitti. Urheilupuiston ulkokuntosalin laajennus. Anttolaan uusi jääkiekkokaukalo.
--	--	--	---

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Nuorten sujuvan opiskelupolun ja työelämään siirtymisen tukeminen	Etsivä nuorisotyö kohtaa nuoria erilaisissa toimintaympäristöissä sekä motivoi ja ohjaa heitä koulutukseen ja työllistymistoimenpiteisiin. Toiminta on monialaista ja sitä tehdään yhteistyössä Ohjaamo Olkkarin eri toimijoiden kanssa./nuorisopalvelut	Etsivän nuorisotyön asiakasmäärä, työvoimapalveluihin ohjattujen nuorten määrä	Etsivässä nuorisotyössä tavoitettuja nuoria 213, joista 100 nuorta ohjattu työvoima- tai opintopalvelujen piiriin.

Nuorisotoiminta

Vuosi Palvelu	2022			
	TP -1v	TA	TP	Toteutuma%
4510 - Nuorisotoiminta				
nuorisotilat ja -toiminta käynnit kpl	20 137,00	24 500,00	26 476,00	108,07 %
menot / käynti €/kpl	-60,42	-47,71	-38,51	80,71 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Vuoden 2022 aikana nuoret palasivat koronavuosien jälkeen aktiivisesti toimintoihin. Päästiin järjestämään kaksi suurta nuorisotapahtumaa, Mikkeli on Air ja Syysbreikki, joihin osallistui yhteensä 1200 nuorta. Kaikille 7-luokkalaisille suunnattu ehkäisevän päihdetyön tapahtuma Safe7 toteutui. Myös nuorisotilojen toiminta oli vilkasta. Pohjoismaiset nuorisopäivät "Nordic Ice-Breaker" toteutettiin elokuussa Erasmus+-rahoituksella. Koulunuorisotyöhankkeelle "Kohti nivelvaihetta ja sen yli" saatiin ESR-rahoitus.

Liikuntapaikat

Vuosi Palvelu	2022			
	TP -1v	TA	TP	Toteutuma%
4000 - Liikuntapalvelut				
ohjaaja-avustusta saaneiden järjestöjen määrä kpl	33,00	34,00	42,00	123,53 %
menot / avustettu järjestö €/kpl	-10 044,50	-15 829,41	-10 375,80	65,55 %
4300 - Uimahallit				
uimahallien käynnit kpl	94 776,00	183 000,00	133 828,00	73,13 %
menot / käynti €/kpl	-17,24	-10,13	-12,32	121,60 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Vuonna 2022 uimahallien kävijämäärät olivat noin 30 % suuremmat kuin vuonna 2021 mutta edelleen määrät ovat noin 30 % pienemmät verrattuna koronaa edeltävään aikaan. Liikuntapaikoista kunnostettiin ennen kaikkea retkeilyreittejä, taukopaikkoja ja kuntoratoja. Uudistettuja kohteita olivat Anttolan jääkiekkokaukalo ja Urheilupuiston ulkokuntosali. Koulujen pihojen lähiliikuntapaikkasuunnitelman tekeminen alkoi. Senioreiden ryhmämuotoinen elintapaohjaus vakiintui osaksi palvelukokonaisuutta yhteistyössä Essoten kanssa. Kalevankankaalle perustettiin myynnin ja markkinoinnin edistämisen työryhmä.

Vapaa sivistystyö

Vuosi Palvelu	2022			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
3700 - Vapaa sivistystyö				
opiskelijat kpl	3 850,00	5 000,00	3 939,00	78,78 %
menot / opiskelija €/kpl	-399,87	-322,60	-420,75	130,42 %
opetustunnit kpl	15 089,00	20 000,00	17 115,00	85,58 %
menot / opetustunti €/kpl	-102,03	-80,65	-96,83	120,07 %
kurssilaisia kpl	6 537,00	9 000,00	7 435,00	82,61 %
menot / kurssilainen €/kpl	-235,51	-179,22	-222,91	124,37 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Opiskelijamäärä ei ole palannut koronaa edeltävälle tasolle ja opiskelijoita oli kurssia kohti keskimäärin vähemmän kuin aiempina vuosina. Tämä vaikutti myös siihen, että henkilöstömenojen (tuntiopettajien palkkiot) määrä suhteessa kurssimaksutuctoihin oli suuri.

Kirjastot

Vuosi Palvelu	2022			Toteutuma %
	TP -1v	TA	TP	
3600 - Mikkelin kirjastot				
Mikkelin kirjastot yhteensä, lainat kpl	624 070,00	650 000,00	689 948,00	106,15 %
menot / laina €/kpl	-4,62	-4,96	-4,23	85,36 %
Mikkelin kirjastot yhteensä, käynnit kpl	247 935,00	550 000,00	381 711,00	69,40 %
menot / käynti €/kpl	-11,62	-5,86	-7,65	130,55 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Lainojen määrä nousi 10,6 % edelliseen vuoteen verrattuna ja tavoite ylitettiin 39 948 lainalla. Käyntejä oli 381 711, lisäystä edellisvuoteen 54 %, mutta silti tavoitteesta jäätin. Alkuvuodesta oli voimassa kirjaston toimintaan vaikuttavia koronarajoituksia. Toimintatuottojen toteuma oli 122,5% ja toimintakulut allittuivat. Henkilöstömenot allittuivat eläköitymisten ja irtisanoutumisten myötä, kun osa tehtävistä jätettiin täyttämättä säästösyistä ja osa rekrytoineista pitkittyi.

Kaupunginorkesteri

Vuosi Palvelu	2022			Toteutuma %
	TP -1v	TA	TP	
3300 - Kaupunginorkesteri				
konsertit ja esitykset kpl	70,00	85,00	67,00	78,82 %
menot / konsertti tai esitys €/kpl	-14 691,15	-11 964,71	-15 202,84	127,06 %
kuulijoiden määrä kpl	14 908,00	20 000,00	13 186,00	65,93 %
menot / kuulija €/kpl	-68,98	-50,85	-77,25	151,91 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Koronarajoitusten vuoksi alkuvuodesta jouduttiin perumaan konsertteja tai muuttamaan ne verkkokonserteiksi. Tämän vuoksi tapahtumamäärä jäi vajaaksi. Samasta syystä myös kuulijamäärä jäi tavoitteesta. Yleisömäärät eivät yleisestikään ole vielä palautuneet koronaa edeltävälle tasolle.

Museopalvelut

Vuosi Palvelu	2022			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
3400 - Museopalvelut				
käynnit kpl	40 176,00	38 500,00	47 445,00	123,23 %
menot / käynti €/kpl	-34,25	-36,95	-28,08	76,00 %
näyttelyiden määrä kpl	10,00	9,00	9,00	100,00 %
tallenteiden määrä kpl	64 693,00	49 000,00	59 297,00	121,01 %
sijoitettavien teosten määrä kpl	650,00	650,00	356,00	54,77 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Tammi-helmikuussa yleisötilaisuuksissa oli rajoituksia koronaepidemian vuoksi. Keväällä koronatilanne rauhoittui ja museokohteiden avoinnapidon osalta palattiin normaaleihin käytäntöihin. Koronaepidemia vähensi kuitenkin tapahtumien järjestämistä ja ryhmäkäyntejä museokohteissa. Sodan ja rauhan keskus Muisti ja Päämajamuseo muodostavat näyttelykokonaisuuden, johon pääsee yhteislipulla. Muistin ensimmäinen vuosi 2021 sujui erinomaisesti ja kävijätavoitteet saavutettiin. Toisena aukiolovuotena 2022 jäätin tavoitteesta ja kohteessa oli 30 139 kävijää. Päämajamuseon osalta euromäärisiä tulostavoitteita ei saavutettu. Viestikeskus Lokki oli edelleen yleisöltä suljettuna, koska luolaston huollon yhteydessä ilmeni kallion voimakasta rapautumista. Kesäkaudeksi ei palkattu lainkaan museoalan opiskelijoita museokohteiden valvontaan ja opastuksiin. Taidemuseossa oli vuoden aikana kolme vaihtuvaa näyttelyä ja Suur-Savon museossa yksi vaihtuva näyttely. Museoiden yö järjestettiin 28.10.2022 Mukana oli kuusi kohdetta; Suur-Savon museo, Mikkelin taidemuseo, Sodan ja rauhan keskus Muisti/Päämajamuseo, Jalkaväkimuseo, Valokuvakeskus ja Ortodoksinen kirkko. Kohteissa oli yhteensä 12 792 käyntiä yhden illan aikana. Kävijöitä eri museokohteissa oli yhteensä 47 445. Kokonaisuudessaan museot saavuttivat tulotavoitteen (toteuma 109,5 %). Toimintakuluissa budjetista säästyi noin 90 000 euroa (toteuma 93,6 %).

Talous

Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatulot	3 464 600	-556 000	2 908 600	2 991 617	83 017
Toimintamenot	-20 292 600	182 080	-20 110 520	-18 828 604	1 281 916
Toimintakate (netto)	-16 828 000	-373 920	-17 201 920	-15 836 987	1 364 933

Talous

Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue yhteensä

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatulot	8 884 700	-556 000	8 328 700	8 258 390	-70 310
Toimintamenot	-113 387 000	1 003 080	-112 383 920	-111 522 446	861 474
Toimintakate (netto)	-104 502 300	447 080	-104 055 220	-103 264 056	791 164

2.2.2.8 Kaupunkikehityslautakunta

Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue tuottaa kaupunkilaisille ja elinkeinoelämälle kustannustehokkaasti Mikkelin kaupungin alueella vetovoimaisen elin- ja toimintaympäristön puitteet suunnittelemalla, rakentamalla ja ylläpitämällä kiinteistöjä ja yhdyskuntateknisiä verkostoja sekä viher- ja virkistysalueita. Palvelualue tarjoaa tilaratkaisuja pääsääntöisesti kaupungin omien prosessien asiakkaille, edistää toimitilojen käytön tehokkuutta taloudellisesti sekä vastaa kiinteistöjen arvon säilymisestä. Maaseututoimen toiminta-alueena on maataloushallinnon järjestäminen seitsemän kunnan alueella. Lomituspalveluiden toiminta-alueena on maatalouslomituksen järjestäminen kahdenkymmenen kunnan alueella.

Asumisen ja toimintaympäristön palvelualueen tulosalueet

- kaupunkikehitys (maankäyttö- ja kaupunkirakenne sekä vuokraus- ja käyttöpalvelut)
- kaupunkiympäristö (infra- ja viheraluepalvelut, talonrakennuspalvelut)
- rakennusvalvonta
- maaseututoimi

Vesiliikelaitos on sijoitettu palvelualueelle itsenäisenä yksikkönä. Vesiliikelaitoksen johtokunnassa on kaupunkiympäristölautakunnan edustaja.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Vuosi 2022 oli edelleen maailmaa kovasti myllertävä vuosi. Covid-19 virus, eikä sen heijastukset yhteiskunnan toimintoihin poistunut, mutta sen kanssa opittiin vuoden kuluessa elämään. Venäjä hyökkäsi Ukrainaan helmikuussa 2022, mikä muutti rakentamisenkin viitekehystä rajusti. Materiaalien, tuotteiden ja henkilöstön saatavuus heikkeni oleellisesti. Energian hinnat nousivat historiallisen kovasti. Rakentamisen kustannukset nousivat rajusti ja nopeasti. Inflaatio kasvoi historiallisen kovaksi.

Vuosi 2022 oli poikkeuksellinen vuosi yhteiskunnassa, joka vaikutti monipuolisesti koko toimintaympäristöön, yritystoimintaan ja kaupungin omaan palvelutuotantoon. Ihmisten ja elinkeinoelämän asiakaskäyttäytyminen on muuttunut. Toimintaympäristö ja vuorovaikutus digitalisoitui.

Yhteiskunnan ja päätöksenteon digitaalisuus on pysyvää. Päätyneen vuoden aikana palvelualueella ja palvelualueen päätöksenteossa on hyödynnetty uusia tapoja vuoropuhelussa ja sähköisessä kokoustekniikassa. Kaikki yhteiskunnan toimijat, palvelualueen asiakkaat ja tavanomaiset palvelualueen prosessien käyttäjät eivät ole kokeneet muutosta tai digitaalista vuoropuhelua täysin omakseen.

Kaupungin elinvoimaisuuskehityksen, väestökehityksen ja taloudellisen tuloksen näkökulmasta palvelualueella ja sen työntekijöillä on keskeinen tehtävä, vastuu ja rooli. Palvelualueen laaja-alaisen perustehtävän ja asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa isossa mittakaavassa onnistuttiin, huolimatta edellä kuvatusta toimintaympäristön häiriötilanteesta.

Ulkoiset asiakkaat ja arvoverkossa toimiminen ovat keskeistä kaupungin elinvoimakehityksen onnistumisen kannalta. Sisäisenä asiakkuutena sivistyksen palvelualueen koulut ja päiväkodit kokonaisuutena olivat keskeisiä palvelualueen tuotteita. Tehtävän ja vastuun laaja-alaisuus näkyy kuntalaisille, kesäasukkaille ja yrityksille mutkattomana, hoidettuna ja toimivana arkena jokaisena päivänä.

Mikkelissä käynnistyi ja käynnistettiin useita asumisen kohteita mm. kerrostalorakentamista. Vuoden mittaan tapahtunut loppuasiakkaille kohdistuvien kustannusten nousu (mm. pankkien korot, inflaatio) ja yleinen tulevaisuuden epävarmuus hiljensi asuntokaupan Suomessa. Loppuvuodesta Mikkelissä ei juurikaan aloitettu uusia asumisen investointikohteita. Veturitallien alueen kehittäminen yhdessä Suur-Savon Osuuskaupan kanssa oli keskeinen elinvoimakehityksen ponnistus, mutta Suur-Savon Osuuskauppa vetäytyi hankkeesta tammikuussa 2023.

Kehittämälustojen merkitys myönteisen yritys- ja työpaikkakehityksen sekä kaupungin elinvoimaisuuden kehittämiseksi on keskeistä, jolloin myös asioiden ja tekemisien konkreettisuus lyhyelläkin aikavälillä korostuu. Ecosairilassa alueen yritystoiminnan vastaanottokykyä lisättiin avaamalla mm. BEM-osaamiskeskus. Ecosairilan kiertotalousklusteri on rakentumassa Metsä-Sairila Oy:n rinnalle ja alueelle on tehty tonttivarauksia. Visulahden teollisuusalueeseen (brändinimenä "Visulahti Itä") on kohdentunut mielenkiintoa.

Asiakasrajapinnassa ja aikataulullisissa reagoinnissa palvelupyyntöihin on edistytty, mutta siinä voidaan edelleen kehittyä.

Jätehuoltoviranomaisen henkilöresurssi ei ollut koko vuotta käytettävissä, jonka vuoksi päätösten ja ilmoitusten käsittely ruuhkautui. Ruuhkaa saatiin osittain purettua syksyn aikana ja työ jatkuu edelleen. Lain mukainen kompos-

tointi-ilmoitusten vastaanottaminen käynnistettiin. Syksyllä käynnistyi jätehuoltoviranomaisen valtiovarainministeriön rahoittama kehityshanke sähköisten rekistereiden kehittämiseksi.

Rakennusvalvonnan avoinna olevat virat saatiin täytettyä kesän lopussa. Toiminta on normalisoitunut ja asiakasvies-teihin reagointi on nopeutunut, joka on nähtävissä asiakaskyselyjen tuloksissa. Rakennusvalvonnan arkiston digitointi jatkuu. Asiakaspalvelun sekä toimintaprosessien kehittämistä tehtiin yhteisissä palvelualueen kehittämishankkeissa.

Vuoden aikana seurattiin talouden kehittymistä tiiviisti ja siihen reagoitiin, kehittyen. Vuoden aikana päivitetty johdon ennuste talouden kehittymisestä oli varovainen ja onnistunut. Tulokseen vaikuttivat mm. tiiviinä pidetty oma organi-saatio ja ostopalveluiden hallinta.

Saimaanportin Yhtenäiskoulun rakentaminen käynnistyi keväällä 2022. Runko saatiin valmiiksi vuoden 2022 aikana ja vuodenvaihteen jälkeen keskitytään vesikattoon sekä sisätöihin. Koulun suunnittelu on edennyt samanaikaisesti rakennustyön edetessä. KVR-urakoitsija NCC Suomi Oy on saanut hankkeeseen monia hyviä urakoitsijoita lähialueelta, joka näkyy positiivisesti aluetaloudellisessa mielessä. Uuden koulun on tarkoitus valmistua vuoden 2024 alussa.

Rakennusalalla jatkettiin epävarmuuden ja ylikuumenemisen aikaa. Toimitusketjut alkoivat loppuvuonna normali-soitua ja rakennusmateriaalien hinnan kohoaminen näytti taittumisen merkkejä. Koronan aikaan (2020-) kiihtynyt rakentamisen buumi vaikutti kuitenkin edelleen hintatasoon ja urakoitsijoiden työllisyysasteeseen. Kohonnut hintata-so huomattiin mm. Ristiinan päiväkodin kilpailutuksessa, jossa tarjoushinnat nousivat huomattavasti yli talousarvion. Tilaukskannan laantuminen tuli kuitenkin äkisti loppuvuodesta 2022, kun urakoitsijoiden edelliset kohteet valmistuivat ja talouden epävarmuus pysäytti uusia investointeja valtakunnallisesti. Vuoteen 2023 siirrytään enemmän "tilaajan markkinana", jolloin hintatasot ovat kilpailutilanteesta johtuen maltillisemmat. Ristiinan päiväkodin osalta kaupungin-hallitus päätti kilpailuttaa hankkeen uudestaan vuoden 2023 aikana.

Maatalousyrittäjien lomituspalveluiden toimintayksikön maantieteellinen alue on laaja (21 kunnan alue). Palveluiden yhtenäistäminen ja toimintakulttuurin rakentaminen koko uutta aluetta vastaavaksi oli keskeistä.

Paikkatietoalustan ja karttaohjelmistojen hankinta ("MikMap"-hanke) kilpailutettiin vuonna 2022. Kilpailussa palvelun tuottaja ratkesi ja hankinnan lainvoimaisuus siirtyi vuodelle 2023.

Henkilökunta on laajasti osaavaa ja hyvin sitoutunutta. Henkilöstössä oli normaalin verran vaihtuvuutta. Henkilöstön kokonaismäärä on pysynyt saman kokoluokan suuruisena (Huom. vuonna 2021 henkilöstön kululatiivinen lukumäärä kasvoi lomituspalveluiden ylikunnallisesta organisaatiointegraatiosta johtuen). Digitaalisen kanssakäymisen lisäänty-minen ja työtehtävien suorittaminen sähköisin välinein kuormittaa toisella tapaa henkilökuntaa ja työssä jaksamista.

Talouden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat

Palvelualueen toimintatuotot olivat n. 50,1 miljoonaa euroa ja toiminnan kulut olivat n. 47,2 miljoonaa euroa. Tuotot ylittivät noin 0,3 miljoonaa ja kulut alittuivat noin 3 miljoonaa. Toimintakatteeksi muodostui n. 3,5 miljoonaa euroa, joka on n. 3,3 miljoonaa euroa muutettua talousarviota parempi.

Talouden ennustettua parempi tulos tarkoittaa jossakin määrin palvelun tai tuotannon tuloksien reivaamista. Henkilökunta ja arvoketju tekivät merkittävän työn tuloksen eteen. Talouslukujen näkökulmasta palvelualueen tulos oli erinomainen.

Henkilöstömenot toteutuivat n. 0,8 miljoonaa euroa talousarviota pienempänä. Suhtautuminen rekrytointeihin oli kriittistä ja vastaavasti palvelusaatavuudessa tämä kehitys näkyi. Ylläpidon indeksien korjaus (ylöspäin) vaikuttivat panoskustannuksiin syksystä alkaen. Lämmön kustannuskehitys oli ennustettavissa. Laajemmin kulurakenne toteutui talousarvion mukaan ennakoidusti. Palveluiden ostot alittuivat mm. asiantuntijapalveluiden oston osalta. Joukkoliikenteen kustannukset kasvoivat arvioidusta. Palvelualueen sisäisiä (tulosalueet) määrärahasiirtoja tehtiin.

Saimaan rannalle, Pappilanselälle sijoittuneen ja myöhemmin peruuntuneen yksityisen kaupallisen satamahankkeen käsittely on käräjäoikeudessa kesken.

OHJELMAKORTIT

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Maatalousyrittäjien sijaisapu-lomitus / maaseutuasiamies	sijaisapu-lomitus päivät / vuosi	tot. 7781 päivää

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Liikennepäästöjen vähentäminen	ELY-keskus poisti kaudelle 2019-20 omasta alueurakasta tehostetun hoidon talvipyöräilyreitit. Verkostollisesti kaupungin kokeilureitit yhtyivät ELY-keskuksen vastaaviin kokeiluihin. Kaupunki poisti tehostetun kunnossapidon kokeilureitit eo. ja taloudellisista syistä jo kaudelle 2021.	Ei mittaria.	Tehostettua hoitoa ei ollut.
	Joukkoliikennepalveluiden kehittämisellä parannetaan edellytyksiä yksityisautoilun vähentämiseksi. Henkilöresurssit ovat pienemmät vuonna 2022. 2021 alkavien liikennöintisopimusten myötä merkittävä lisäys biokaasun käyttöön, ja trendi jatkuu vuonna 2022. Lisäksi täyssähköbussien käyttö lisääntyy.	Joukkoliikenteen matkamäärät. Biokaasun käyttö (vrt. fossiilinen diesel) 2021 alkavissa sopimuksissa ja täyssähköbussien liikennöinti rinnalla 2022.	Uusi kilpailutus keskeytettiin ja kalusto sekä päästövaatimuksia helpotettiin maailman tilanteen johdosta (kaluston saatavuus heikentynyt oleellisesti). Uuden kilpailutuksen osalta toimeenpano on kesken markkinaoikeuden käsittelyn vuoksi. Päätös saataneen Q1/23.
	Virkamatkat tehdään ensisijaisesti kaupungin omilla biokaasuautoilla tai julkisilla liikennevälineillä. Käytössä on viisi yhteiskäyttöautoa. Käyttökapasiteetti muina kuin loma-aikoina on korkealla.	Virka-autojen käyttöasteen nosto. Polttoaineena käytetään pääsääntöisesti biokaasua.	Yhteiskäyttöautoista (virka-autot) kaksi kilpailutettiin syksyllä, mutta tarjouksia kaasuautoista ei tullut. Leasingsopimuksia jatkettu, ja uusi tarjouksia pyydetään suoraan autoliikkeestä. Ratkaisu tehdään talousnäkökulmasta.
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Vesistöjä pilaavien tai riskiä aiheuttavien toimintojen poistaminen tai riskin vähentäminen. Hulevesijärjestelmien rakentaminen siten, että vedet johdetaan vesistöihin puhtaimpina.	Hulevesitoimenpiteet.	Katusaneeraushankkeissa rakennetaan uutta hulevesiputkistoa ja hulevedet ohjataan hallitusti viivytsalaiden kautta luonnon vesistöihin.
Ilmanlaadun parantaminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Alue-urakoiden hiekanpoiston aloittamisen ajankohtaa täsmennetään olosuhteiden mukaisesti. Urakoitsijoiden toimenpideaika esim. Hiekanpoiston osalta on kaksi viikkoa.	Toteuttamisaika 14/vrk.	Hiekanpoistoon toteutunut kahdessa viikossa. Lumisadannan johdosta katkaistiin hiekanpoisto ja jatkui sovitus niin, että hiekan poistoon käytettiin 14 vuorokautta.
	Kaupunkikonsernin ja –yhtiöiden (omistus >50%) uudet autot hankitaan kotimaista ja päästötöntä energiaa käyttävinä (esim. biokaasu, sähkö). / Kaupunkikonserni; Hankintapalvelut ja kaupunkikonsernin yhtiöt	Pääpolttoaineina fossiilista Be/DI- käyttäviä autoja ei hankita.	Autojen hankinta-ajat ovat viivästyneet tai saatavuutta ei ole esim. yhteiskäyttöautot. Kotimainen ja päästötön energia on ollut määrittelynä.

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Maapolitiikka	Uuden maapoliittisen ohjelman valmistelu vastaamaan tulevaisuuden vaatimuksia. / Maankäyttöjohtaja	Maapoliittinen ohjelma valmistuu ja viedään valtuuston päätettäväksi vuoden 2021 aikana.	Toteutunut (Kv 25.4.2022).
	Päivitetään valtuuston hyväksymät tontinluovutusperiaatteet. / Maankäyttöjohtaja	Tontinluovutusperiaatteet valtuuston hyväksyttäväksi vuoden 2021 aikana.	Toteutunut (Kv 24.1.2022). (Tontinluovutusperiaatteiden ja -hinnaston sisällöntarkastus on tavoitteena talven 2023 aikana.)
	Ennakoiva ja strategiaa tukeva raakamaan hankkiminen ja myyminen. / Maankäyttöjohtaja	Maahankinnat ja myynnit Satamalahden kehittämiseksi.	Toteutunut (Kv 13.6.2022/VR-Yhtymä Oy:n maakauppa, allek. 12.8.2022) ja Väyläviraston maakauppa toteutuu talven 2023 aikana.
Matkailun edistäminen	Urpolan Luontokeskuksen toimintaa kehitetään edelleen mm. vuosittain vaihtuvilla näyttelyillä ja palveluilla. Luontokeskus on yksi kolmesta Saimaa Geopark Visitor Centeristä, jossa ovat näkyvillä geologia, luonto, matkailu ja luontokasvatus. Keskus palvelee monikielisesti mm kansainvälistä matkailua.	Urpolan luontokeskuksen toiminnan tunnettuuden lisääntyminen ja kävijämäärän kasvu. Kävijämäärän seuranta (kotimaiset/ulkomaiset, ryhmät jne.). Kajakki- ja soutuvenevuokrauksen kehittymisen seuranta. Asiakaspalautte uusista näyttelyistä -> kehittämisideat	Urpolan luontokeskus oli auki kesäajan suunnitellusti. Vierailijoiden viipymisiä ja toiminnallisia mahdollisuuksia on lisätty. Matkailuinvestointimäärärahalla tehtiin Kivisakastin viheralueiden peruskunnostus, samalla uusittiin kohdevalaistusta nykyajan vaatimustason mukaiseksi. Viimeistelyitä tehdään keväällä 2023. Lisäksi kolmen matkailukohteen laiturit uusittiin.
	Rakennamme ja tuomme osaltamme Urpolanjokilaakso - Kaihun matkailukokonaisuuden kehittymistä ja toiminnallisuutta. Saimaa Central park –hanke käynnissä Kenkäveron ja Kaihun alueella.	Kävijämäärän kehittyminen.	Urplanjokilaakso-Kaihun alueen tunnettavuus ja saavutettavuus on parantunut mikä näkyy kävijämäärässä positiivisesti. Urpolanjoen ennallistaminen ja patojen poisto valmistui 2022 syksyn aikana, viimeistelyitä tehdään vielä keväällä 2023.
	Huolehditaan vesimatkailun kasvun mahdollisuuksista mm. retkisatamaverkostoa ja opastausta parantamalla. / Saimaa Geopark, retkisatamaverkko	Kunnostettujen kohteiden (4 kpl) määrä.	Osallistuttiin Pidä Saaristo Siistinä ry:n hankkeeseen retkisatamien laitureiden ja rakenteiden kunnostamiseksi. Hankeaika 2022-24.
Resurssitehokkuus	Jättemateriaalien tehokkaampi hyödyntäminen. / Metsäsairila Oy	Jätteen vastaanotto ja lajittelukeskuksen tunnettavuuden ja käyttöönoton varmistaminen Metsä-Sarilassa. Uusia materiaalien kierrätyksen käynnistymisiä.	Kieppiä eli Lajittelu- ja kierrätyskeskuksen pientuojien uutta vastaanottoaluetta on mainostettu ja asiakkaat ovat alkaneet löytää sen hyvin. Materiaaleille etsitään koko ajan uusia taloudellisteknisesti järkeviä hyödyntämismahdollisuuksia

			Jäteasfaltin sekä kattohuovan toimittaminen materiaalihyötykäyttöön on käynnistynyt. Mikkelin kaupungin purkukohteissa hyödynnetään materiaaleja joko kaupungin omassa toiminnassa tai myydään toimintakeskuksen kautta. Tämän jälkeen kaikki purkujätteet toimitetaan Metsäsairilaan.
Biohajoavat jätteet (biojäte, vihermassa, jätevesiliete yms.) käsitellään biojalostamossa (biokaasun tuottaminen). Ravinteiden kierrätys tehostuu. Liikennebiokaasun tuotantokapasiteetti on käytössä. Liikennebiokaasun käytön lisääminen konsernin omissa ja kilpailuttamissa kuljetuksissa.	Jätteen vastaanoton tehostaminen Metsä-Sarilassa.		Bioperäisiä materiaaleja on otettu biokaasulaitoksella vastaan aiempaa enemmän ja kasvu jatkuu myös tulevaisuudessa. Liikennebiokaasun tuotanto on kasvanut. Konsernissa on myös muiden toimijoiden puolesta lisätty kaasun käyttöä ajoneuvoissa.
Asumisen jäte hyödynnetään materiaalina tai energiana mahdollisimman tehokkaasti. Kehitetään materiaalien hyödyntämisen lähtökohtia. / Metsäsairila Oy, hankintayksikkö, palvelualue Jäteviranomaisen alueelliset tarkastuskierrokset / aluevalvontakäyntejä keskittyen jätehuoltomääräysten toteutumiseen sekä rakennetun ympäristön valvontaan. / Jäteasiantarkastaja, rakennusvalvonta.	Asumisen jätteen hyödyntäminen n 98 % Kiinteistöjä kohdekäyntialueilla 100 kpl / vuosi.		Metsäsairilan järjestelmään tulevasta asumisesta syntyvästä jätteestä hyödynnetään lähes kaikki, joko materiaalina tai energiana. [Vuoden 2022 lukema on 97,62 %, josta puuttuu SER sekä vaaralliset jätteet ja pientuojien puutarhajätteet, joiden avulla prosentti yli 98 %:n.] Toteutunut osittain 30 kpl keväällä, viranomais-resurssissa alkukesästä lähtien vajausta. Alueellisia kompostointitarkastuskierroksia ei toteutettu, mutta kiinteistöjen kompostointia selvitettiin jätehuoltoviranomaisen hakemusten sekä päätösten yhteydessä.
Ylijäämämaiden sekä tiilen ja betonin jalostus hyötykäyttöön, esim. EcoSairilan rakentamiseen. Purkumateriaalin hyödyntäminen kohteessa esim vanha putsarin alue sekä uudelleen käyttämällä rakennusosina tai materiaalina / Talonrakennuspalvelut, Metsäsairila Oy, hankintayksikkö, palvelualue	Materiaalivirtojen kartoittaminen ja hyödyntämistason nosto CityLoops hankkeen Asfalttirouhe uusiokäytetään uudessa asfaltissa tai kerrosmateriaalina.		On osallistuttu CityLoops hankkeeseen. Kaikki katukohteiden käyttökelpoiset maamassat ajettiin uusiokäyttöä varten vanhan jätevesipuhdistamon alueelle. Metsäsairila jalostaa tulevan betonin sellaiseksi, että sitä voidaan hyödyntää maarakentamisessa. Käynnistynyt: jäteasfaltin toimittaminen uuden asfaltin valmistukseen sekä kattohuovan toimittaminen materiaalihyötykäyttöön.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Saavutettavuus	<p>Joukkoliikennepalveluita kehitetään asiakaslähtöisesti kaupunkiympäristön muutokset huomioiden.</p> <p>-Paikallisiikenteen palvelutasouudistuksen mukaista liikennöintiä kehitetään edelleen.</p> <p>-Biokaasun käyttöä edistetään.</p> <p>Täyssähköbussien liikennöintimarkkinoille tuleminen.</p> <p>-Joukkoliikenteen helppokäyttöisyyttä kehitetään huomioiden mm. maksutavat, myyntikanavat, informaatiojärjestelmät sekä viestintä ja markkinointi. / henkilöliikennepalvelut, logistiikkapäällikkö</p>	<p>Joukkoliikenteen matkamäärät koronatilanteen elvyttyä. Mobiilimaksamisen ja Walthi-kortin käytön lisääminen. Joukkoliikenteen näkyvyyden ja profiilin nosto</p>	<p>Joukkoliikenteen matkustajamäärät ovat nousussa, mutta ei vielä tasolla "ennen koronaa" aikaan. Tähän vaikuttavat etäopetuksen määrän kehittyminen, maahanmuuttajien määrän kasvu sekä KelaOpiskelija –lippu-uudistus. Käyttövoimana biokaasu tai sähkö ei kasva bussikannassa, hankinnan esteenä bussien yleinen markkinatilanne sekä tekninen valmistus ja kehitys.</p> <p>Lipputuotteissa siirrytty ID-kantaan, joten asiakkaan kannalta on suuntana helppokäyttöisyys. Informaatiojärjestelmä ja tiedotus vaativat edelleen lisäponnisteluja. Joukkoliikenteen seudullinen hankinta ja suunnittelu yhteistyössä Pohjois-Savon Ely-keskuksen kanssa.</p>
Palvelujen digitalisointi ja palvelumuotoilu	<p>Sähköisen allekirjoituksen mahdollisuudet rakennettujen kiinteistöjen ja asunto-osakkeiden kaupoissa sekä tilavuokrasopimuksissa nopeuttaa asiakaspalveluprosessia. Digitaalisen palvelun käyttöönotto selvityksen alla kaupunkiorganisaatiossa. /palvelujohtaja</p> <p>Koulutilojen iltakäytön tehostaminen tekniikan ja resurssien osalta. Osa kouluista henkilöresurssin varassa. Pyritään mahdollistamaan lukituksen/etähallinnan kautta. Erityinen kehityskohde ja pilotti on rakenteilla oleva eteläinen aluekoulu (Urpola), jonka käytön tulee olla sisällöltään ja toimijaryhmältään laaja-alaista, päivä/viikko/kuukausitasolla kohdetta laajasti</p>	<p>Sähköisten allekirjoitusten kappalemäärät, kun palvelu käytössä.</p> <p>Tavoite: Varausasteen nostaminen prosessien kehittymisen myötä ja uudenlaisen toimintamallin omaksuminen omassa organisaatiossa.</p> <p>Käyttäjien kulkeminen tiloissa turvallisesti ja helposti kulunhallinnan suunnittelun avulla.</p>	<p>Sähköinen allekirjoitus otettiin käyttöön syyskaudella 2022.</p> <p>Koulutilojen iltakäyttö lisääntynyt, koska toimijat ovat osittain siirtyneet pois omista tiloistaan, erityisesti satelliittipitäjissä. Tilojen markkinointia tulee silti tehostaa.</p> <p>On demottu omavalvonta -periaatetta, jossa käyttäjä vastaa tilojen siisteydestä iltakäytön aikana. Malli jatkuu, koska se on toimiva.</p>

	<p>hyödyntävää. Koulu on kohteessa päävuokralaisen asemassa. /palvelujohtaja</p> <p>- Tapahtumasivusto-verkkopalvelu www.mikkeli.fi -sivustolla: Aluevarausten ohjaaminen ja keskittäminen jatkuu. Asiakasohjaus keskiössä. / Palvelujohtaja</p> <p>-Torivarausten kehittäminen ja siirtyminen digiaikaan. Osa organisaation, keskitettyä, sähköiset järjestelmät - kartoitustyötä. / palvelujohtaja</p> <p>- Uuden paikkatietojärjestelmän mahdollisuudet vuokraus- ja käyttöpalvelujen toiminnoissa.</p>	<p>- Tapahtumalupa-anomusten tavoitteellinen keskittäminen verkkoon.</p> <p>-Tavoitteena asiointin nykyaikaistaminen ja palvelutehokkuus</p> <p>-Digitalisoitumisen aste torivaraajien osalta vrt. Aiemmat vuodet</p>	<p>Tapahtumalupa-anomukset ovat pääsääntöisesti verkkopalvelussa.</p> <p>Prosessin kehittäminen jatkuu.</p> <p>Paikkatietojärjestelmä tuo apuja toimintoihin. Lisäksi myyntikohteet tulevat näkymään keskitetysti tonttimarkkinointi - portaalissa. MikMap-hankinta on käynnissä, vuokraus- ja käyttöpalveluiden hyödynnettävyys ratkeaa hankittavan järjestelmän ominaisuuksien myötä.</p>
	<p>Jätehuollon valvonta ja sähköinen informaationäkymä - hanke. Jätehuoltopalveluiden paikkatiedon parantaminen sekä viranomaisvalvontatietojen yhteen liittäminen / jätehuoltoviranomainen. Valtiovarainministeriö myöntänyt avustusta hankkeelle 83300e, omarahoitusosuus 14700e, yht 98000e, toteutus 30.10.2023 mennessä. Biojätereisterin luominen /jäteasiantarkastaja</p> <p>- Rakennusvalvonnan paperiarkiston digitointi ja asiakirjakaupan avaaminen Asiakirjapyyntöjen siirtyminen kuntalaisten saavutettavaksi sähköisen asiakirjakaupan kautta. / rakennusvalvonta ja kaupungin arkistopalvelut.</p>	<p>Viranomaisvalvontatiedot karttaohjelmaan.</p> <p>yli 10000 asukkaan taajamassa olevien kiinteistöjen biojätereisteri</p> <p>Digitoituja hyllymetrejä. Asiakirjakaupan avaaminen</p>	<p>Projektihenkilön aloitti alkusyksystä hankkeessa ja projektityö käynnistynyt.</p> <p>Rekisterin lähtötietojen parannusta tehty.</p> <p>Tiedotettu ja käynnistetty ja kompostointi-ilmoitusten vastaanotto.</p> <p>Digitointi käynnissä. Digitoidut asiakirjat siirretään kaupungin sähköiseen arkistoon sitä mukaan, kun niitä saadaan digitoitua. Toteutunut: Kauppa avattu sähköisesti saapuneille lupahakemuksille.</p>
	<p>Sähköinen maataloustukihaku / maaseutujohtaja</p>	<p>Sähköisten hakemusten prosentuaalinen määrä vuositasolla. tavoite 95%</p>	<p>toteuma 96 %</p>

Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta	Uusien kohteiden toteuttaminen A-energialuokan kohteina / Talonrakennuspalvelut	Vuosittain toteutuneiden kohteiden määrä per kaikki uudiskohteet	Saimaanportin yhtenäiskoulun rakentaminen aloitettiin A-energialuokan kohteena.
	Parannetaan sähköautojen latauspisteiden kattavuutta, toteuttamalla latauspisteitä julkisiin kohteisiin. Laaditaan suunnitelma ja toteutusaikataulu kiinteistön omistajille tulevasta sähkölatauspistevelvoitteiden täyttämistä.	Toteutetut latauspisteet per vuosi.	Satamaan on valmistunut sähköautojen latauspiste ulkopuolisen investorin toimesta. (Tesla). Virastotalolle on kilpailutettu latauspiste. Toteutus jatkuu vuonna 2023.
	Tarjotaan turvallisia pyöräparkkeja julkisissa kohteissa.	Toteutetut kohteet per vuosi.	Selvityksessä kirjaston edustalle pyöräparkki.
	Osallistetaan kiinteistön käyttäjät (kuten koululaiset) kulutuksen vähentämiseen kertomalla rakennusten kulutuksesta esim. infonäyttöillä.	Toteutetut kohteet per vuosi.	Rantakeitaalle toteutettiin infonäyttö aurinkopaneelien tuotosta ja rakennuksen kulutuksesta.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
EcoSairila -kehittämialusta	Tontinluovutukset mahdollistetaan infran rakentamisella. Osa tonteista siirretään erillisellä kiviaineksen hyödyntämissopimuksella palvelun tuottajien pitkäaikaiseksi tuotantoalueeksi (palautuu kaupungille esim 7 vuoden kuluttua tasattuina). / Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue	Käyttöön otettavaa ja tontitettavaa korttelia on 3 hehtaaria.	Käyttöön otettavaa aluetta on valmiina 6 hehtaaria.
	Alueen tonttien varaaminen ja käyttöönotto on käynnissä. /Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue	2 kpl v. 2022	Alueelle on 2 tonttivarausta Salttisenkadun alueelta ja Palvasenkadun alueelta neuvotelut aloitettu tonttivarauksesta.
	Uusien yritysten lokalisointi EcoSairilaan. /Mikkelin kehitysyritys MikseiMikkeli Oy	2 kpl v. 2022	MikseiMikkelin kautta alueelle on saatu kolme uutta yritystä.

Painopiste: Asiakaslähtöiset yrityspalvelut			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Sujuvat sijoittautumispalvelut, joustava ja ennakoiva kaavoitus	Asiakaspalveluprosessin tehostaminen: kaavoitus – tontin luovutus – rakennuslupa.	Kaupunki myy ja tarjoaa tehokkaammin eri käyttötarkoituksiin tontteja. Pientalotonttien varaajien asiakastytyväisyyskysely. Rakennusvalvonnan pysyvä (luvan saaneet) asiakastytyväisyyskysely.	OKT-tonttimarkkinointia tehostava työ on aloitettu Kv:n päätöksellä (§ 28, 21.3.2022) ja K- ja T-tonttien myynti on parantunut MikseiMikkelin ja ASTO:n tulosyksiköiden yhteistyöllä. Asiakastytyväisyyskysely voidaan liittää uuteen paikkatieto- ja kartastojärjestelmään. Toteutunut: Lähetetään jokaisen lupapäätöksen jälkeen. Jatkuva seuranta ja palautteen läpikäynti henkilöstöpalavereissa. Palvelualue osallistui “Kestävän maankäytön malli” -kehittämishankkeeseen yhdessä Hämeenlinnan kaupungin kanssa.
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Täydennyskoulutusta suunnitellaan ja järjestetään työntekijän koulutustarpeen mukaisesti /maaseutujohtaja ja maaseutuasiamies Rakennusvalvonnan asiakaspalvelukoulutus sekä tietomalli, lakiasiat ja tekniikkakoulutukset. /Rakennusvalvonta Viranomaisen informaatiotiedottaminen oleellisten lakimuutosten yhteydessä alueen ammattihenkilöille asiakokonaisuuksittain. /Rakennusvalvonta	1 päivä / työntekijä 1 koulutus / työntekijä tiedottaminen / lakimuutos	Rakennusvalvonnan henkilöstö osallistunut rakennusvalvonnan tietomallikoulutuksiin. Asiakaspalvelukoulutusinfot henkilöstöpalavereissa. Rakentamislainsäädännön muutoksen infotilaisuuksiin osallistuttu. Nettisivuja päivitetään aktiivisesti eikä rakennusvalvonnan sähköpostijakelutiedote postituslista avattu. Järjestetään koulutustilaisuus, kun laki vahvistetaan.

Lentoasema

Vuosi Palvelu	2022			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
5150 - Lentoasema				
laskeutumiset lukumäärä kpl	249,00	2 280,00	312,00	13,68 %
menot / laskeutuminen €/kpl	-2 105,49	-247,68	-1 870,74	755,30 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Toteutuneisiin suoritteisiin on huomioitu kentän ylimääräiset avaukset, palolentotoiminta sekä koululennot. Toteumaan ei ole kuitenkaan huomioitu yleisilmailua, koska näiden osalta ei ole tällä hetkellä mahdollisuutta tarkempaan dokumentointiin. Arviolta yleisilmailuun liittyviä laskeutumisia on ollut 1-7 per päivä eli arviolta n. 1500 laskeutumista vuoden aikana.

Kaavoitus

Vuosi Palvelu	2022			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
5320 - Erityiset kaavahankkeet sekä y				
yleiskaavoituksen hyväksytyt kaavat kpl	6,00	4,00	14,00	350,00 %
5330 - Asemakaavat				
asemakaavoituksen hyväksytyt kaavat kpl	12,00	11,00	4,00	36,36 %
menot / hyväksytyt kaava €/kpl	-42 249,11	-27 800,00	-101 953,54	366,74 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Maankäytön suunnittelussa on yleis- ja asemakaavoituksen osalta ollut normaalia toimintaa ja merkittävä, tilipääöstietoja muuttavia poikkeamia ei ole syntynyt vuoden 2022 aikana. Eräiden kaavahankkeiden osalta on jouduttu käyttämään ennakoitua enemmän varoja esim. erilaisten selvitysten tekemiseen -- ja eräissä toisissa kaavahankkeissa on edetty ennakoitua pienemmillä kuluilla. Toiminta on näin ollen taloudellisesti tasapainossa.

Maaomaisuuspalvelut

Vuosi Palvelu	2022			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
5350 - Tonttien ja kiinteistöjen luov				
rekisteröidyt kiinteistöt kpl	43,00	15,00	20,00	133,33 %
menot / rekisteröity kiinteistö €/kpl	-9 255,28	-21 326,67	-16 673,66	78,18 %
operoidut kiinteistöt kpl	87,00	80,00	65,00	81,25 %
menot / operoitu kiinteistö €/kpl	-4 574,45	-3 998,75	-5 130,36	128,30 %
5360 - Paikka- ja maastotieto				
kunnan maapinta-ala km2	2 550,00	2 550,00	2 550,00	100,00 %
menot / neliökilometri €/km2	-188,60	-171,83	-143,86	83,72 %
ylläpidettävä alue km2	152,00	152,00	152,00	100,00 %
menot / ylläpidetty neliökilometri €/km2	-3 163,97	-2 882,72	-2 413,47	83,72 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Palveluiden järjestäminen toteutui talousarvion mukaisesti siten, että lisähankinnoille haettiin kaupunginvaltuustosta erilliset määrärahat (Annilanrannan ja Veturitalialueen maakauppojen toteutukset).

Henkilöliikennepalvelut

Vuosi Palvelu	2022			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
5720 - Henkilöliikenne-palvelut				
Waltti-korttilatausten lukumäärä kpl	31 554,00	33 000,00	37 736,00	114,35 %
menot / Waltti-korttilataus €/kpl	-163,32	-144,74	-145,92	100,81 %
joukkoliikenteen kyytiinnousut kpl	994 555,00	750 000,00	1 051 511,00	140,20 %
menot / kyytiinnousu €/kpl	-5,18	-6,37	-5,24	82,22 %
peruskoululaisten osuus kyytiinnousuista %	50,00	43,00	47,00	109,30 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Matkustajamäärät ovat nousussa pandemian jälkeen, mutta myös maahanmuuttajien lisääntyminen vaikuttaa lukemiin. KelaOpiskelijalippu-uudistus, Farmari-messujen tapahtumalippu ja walttiMobiliin käytön lisääntyminen.

Kunnallistekniikan suunnittelu

Vuosi Palvelu	2022			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
5820 - Suunnittelu				
hyväksytyt suunnitelmat kpl	65,00	80,00	35,00	43,75 %
menot / hyväksytyt suunnitelma €/kpl	-4 342,96	-4 082,50	-6 260,07	153,34 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Hyväksytyt suunnitelmat yhteensä 35 kpl joista 9 kpl liikennesuunnitelmiä. Suunnitelmien lukumäärää ei voi vertailla vuosittain keskenään koska lukumäärä sisältää hyvin erittyviä ja eri mittaluokan kohteita. Vuoden aikana valmistui mm. katujen yleissuunnitelmiä, katusuunnitelmiä sekä liikennesuunnitelmiä.

Kunnossapito

Vuosi Palvelu	2022			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
5840 - Kunnossapito				
rakenteelliset katualueen neliöt m2	5 438 161,00	5 500 823,00	5 548 449,00	100,87 %
menot / katuneliö €/m2	-1,17	-1,14	-1,16	102,03 %
talvihoidossa olevat katuneliöt m2	2 941 583,00	2 955 534,00	2 958 337,00	100,09 %
menot / talvihoidon katuneliö €/m2	-2,16	-2,12	-2,18	102,81 %
liikenneväylien valaisimet kpl	12 996,00	12 799,00	13 147,00	102,72 %
menot / valaisin €/kpl	-488,16	-489,52	-490,43	100,19 %
liikenneväylien ohjauslaitteet kpl	27,00	27,00	27,00	100,00 %
menot / ohjauslaite €/kpl	-234 969,21	-232 051,85	-238 803,74	102,91 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Urakkasopimusten mukainen indeksin vaikutus liikenneväylien osalta oli noin 280 000 euroa, tämän lisäksi kasvaneet hoitoneliöt lisäsivät kustannuksia 18 000 euroa. Runsa lumisen talven johdosta lumensiirtokulut ylittivät urakkasopimusten mukaisista määristä jokaisella kolmella urakka-alueella. Talven johdosta myös Oravinmäen lumenvastaanottoapaikan ylläpito on ollut normaalia talvea kalliimpaa mutta samalla lumen vastaanotosta tuloja on tullut enemmän.

Puistot

Vuosi Palvelu	2022			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
6000 - Puistot				
puistojen hoito ja ylläpito m2	1 186 422,00	1 179 542,00	1 097 718,00	93,06 %
menot / neliometri €/m2	-1,04	-1,24	-1,27	102,28 %
2. hoitoluokan puistot m2	354 492,00	352 608,00	349 236,00	99,04 %
menot / 2. luokan neliometri €/m2	-3,48	-4,16	-4,00	96,10 %
3. hoitoluokan puistot m2	831 930,00	826 934,00	748 482,00	90,51 %
menot / 3. luokan neliometri €/m2	-1,48	-1,77	-1,87	105,16 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Venäjän hyökkäys Ukrainaan aiheutti polttoaineiden, energian ja muiden tarvikkeiden hinnan nousemisen. Tarvikkeiden toimitusajat pitenevät. Ylläpitourakat ovat käynnissä suunnitelman mukaisesti. Urakkasopimusten mukainen indeksivaikutus viheralueilla oli noin 120 000 euroa, tämä kustannusvaikutus jouduttiin kompensoimaan viheralueiden muusta kunnossapidosta. Kaupungin kaikki viralliset uimarannat siirtyivät viheraluepalveluiden ylläpidettäväksi. Uimarannoissa korvausinvestointien tarve on kasvanut laitureiden ja muiden kalusteiden saavuttaessa elinkaarensa pään. Uimarantojen vaatimat lisäkustannukset ja palvelut ja tulevaisuus -ohjelman säästöt yhdessä vähensivät puistojen ja viheralueiden korjaamista, joka näkyy korjausvelan kasvamisena. Mikkelin kaupunki sai toisen kerran kansainvälisen Green Flag -statuksen 2022-2023 Naisvuorelle hyvin ylläpidetystä viheralueesta. Mikkelin kaupunki on mukana Suomen luonnonsuojeluliiton koordinoimassa vieraslajien torjunnassa VieKas Life -hankkeessa 2019-2023.

Metsät ja vesialueet

Vuosi Palvelu	2022			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
6020 - Metsät ja vesialueet				
talousmetsät ha	5 081,00	5 158,00	5 158,00	100,00 %
menot / talousmetsien hehtaari €/ha	-104,18	-127,17	-100,89	79,33 %
taajamametsät ha	1 575,00	1 679,00	1 679,00	100,00 %
menot / taajamametsien hehtaari €/ha	-336,09	-390,68	-309,95	79,33 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Keskeiset tapahtumat kaudella

Palvelujen ostoissa saavutettiin vuoden aikana isoja säästöjä ja tulotavoitteisiin päästiin hyvin vajavaisesta henkilöstöstä huolimatta. Uuden metsätaloussuunnitelman päivytystä käynnisteltiin esiselvityksin.

Rakennusvalvonta

Vuosi Palvelu	2022			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
6100 - Rakennusvalvonta				
luvat kpl	750,00	700,00	686,00	98,00 %
menot / lupa €/kpl	-1 126,79	-1 519,00	-1 404,87	92,49 %
katselmukset kpl	1 059,00	750,00	1 149,00	153,20 %
menot / katselmus €/kpl	-798,01	-1 417,73	-838,76	59,16 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Tärkeimmät tapahtumat kaudella

Toteutui suunnitelmien mukaisena. Menoissa saatiin säästöä.

Rakennusvalvonnan projektit

Vuosi Palvelu	2022			Toteutuma%
	TP -1v	TA	TP	
6300 - Rakennusvalvonnan projektit				
tarkastetut kiinteistöt kpl	391,00	350,00	287,00	82,00 %
menot / tarkastettu kiinteistö €/kpl	-273,32	-352,29	-332,72	94,45 %
tehdyt selvitykset kpl	333,00	350,00	330,00	94,29 %
menot / tehty selvitys €/kpl	-320,92	-352,29	-289,36	82,14 %
uusia rakennuksia rekisteriin kpl	255,00	250,00	119,00	47,60 %
menot / uusi rakennus rekisteriin €/kpl	-419,09	-493,20	-802,43	162,70 %

Sarakkeessa TA on huomioitu mahdolliset määrärahamuutokset.

Talous

Kaupunkikehityslautakunta

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatulot	49 883 400	-75 600	49 807 800	50 143 099	335 299
Valmistus omaan käyttöön	482 000		482 000	470 427	-11 573
Toimintamenot	-51 170 300	1 123 561	-50 046 739	-47 030 208	3 016 531
Toimintakate (netto)	-804 900	1 047 961	243 061	3 583 318	3 340 257

2.2.2.9 Etelä-Savon pelastuslaitos -taseyksikkö

Etelä-Savon pelastuslaitos huolehti 12 kunnan pelastustoimen tehtävistä ja sen lakisääteisenä tehtävänä on huolehtia pelastustoimelle kuuluvista onnettomuuksien ennaltaehkäisystä, pelastustoiminnasta, öljyntorjunnasta ja väestönsuojelusta normaali- ja poikkeusoloissa. Etelä-Savon pelastuslaitos tuotti sopimusten mukaan myös ensivaste- ja ensihoitopalveluita. Ensivastepalveluista ja ensihoitopalveluista pelastuslaitos on sopinut Etelä-Savon ja Itä-Savon sairaanhoitopiirien kanssa.

Etelä-Savon pelastuslaitoksen palvelutuotannon perusteet on päätetty alueen pelastustoimen palvelutasopäätöksessä.

Itä- ja Kaakkois-Suomen pelastuslaitokset ovat saaneet vuoden 2021 lopulla päätöksen EU-rahoituksesta metsäpalojen sammutukseen käytettävän pelastusmuodostelman rakentamiseksi. Euroopan komissio on myöntänyt osarahoituksen Etelä-Karjalan, Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Kymenlaakson pelastuslaitosten yhteishankkeelle metsäpalojen sammutukseen tarvittavan erikoiskaluston hankkimiseksi. Vuoden 2022 aikana toteutettiin kalustohankintoja ja koulutettiin henkilöstö pelastusmuodostelman käyttöön. Pelastusmuodostelma on nopeasti toimintavalmis erikoispelastusmuodostelma, jota voidaan käyttää metsäpalojen sammutukseen ja veden kuljetukseen sekä Suomessa että laajemminkin Euroopassa. Lisäksi pelastusmuodostelmaa voidaan käyttää tulvivilla alueilla veden suurtehopumppaukseen. Lähimmät vastaavat pelastusmuodostelmat tällä hetkellä ovat Ranskassa ja Puolassa. Pelastusmuodostelma on osa Suomen Finn Rescue Team -kokonaisuutta ja on kansainväliseltä nimeltään Arctic Ground Forest Firefighting using Vehicles (FI GFFF-V). Pelastusmuodostelma parantaa Suomen varautumista suuriin metsäpalotilanteisiin ja on tarvittaessa käytettävissä myös muualla Euroopassa.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Etelä-Savon pelastuslaitos tuottaa palvelut Etelä-Savon pelastuslautakunnan päättämän palvelutasopäätöksen mukaisesti. Turvallisuus näyttää tilastojen valossa parantuneen Etelä-Savossa. Pelastuslaitoksella oli Etelä-Savossa vuonna 2022 noin 2 900 tehtävää, mikä on noin 20 % vähemmän kuin kolmen edellisen vuoden aikana keskimäärin.

Etelä-Savon pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän tavoitteena on tavoittaa 15 % Etelä-Savon asukkaista turvallisuusneuvonnalla ja -koulutuksilla, erilaisissa yleisötilaisuuksissa ja joukkoviestinnällä. Vuonna 2022 turvallisuusviestinnällä tavoitettiin tavoitteen mukainen osuus alueen asukkaista. Tilaisuuksia järjestettiin 245 ja niissä kävi yhteensä noin 18 000 ihmistä.

Pelastuslaitoksen sosiaalisen median kanavilla tavoitetaan noin 5 % maakunnan asukkaista. Lisäksi paikallislehdistö julkaisi vuoden aikana satoja uutisia pelastustoimen tehtävistä ja useita turvallisuusneuvonta-aiheisia artikkeleita.

Suunnitellusta valvonnasta toteutettiin 85 %. Palotarkastuksia tehtiin 509 kappaletta. Muita valvontatehtäviä, kuten asuinrakennusten itsearviointeja, paloteknisten laitteistojen pöytäkirjojen valvontaa, kemikaalilainsäädäntöön liittyvää valvontaa sekä asiantuntijapalveluita, toteutettiin 4 546.

Varautumisessa pääpaino oli kokonaisturvallisuudessa ja varautumisessa erilaisiin poikkeustilanteisiin niin Venäjän Ukrainassa käymän hyökkäyssodan kuin uhkaavan energiapulan vuoksi. Vuoden aikana päivitettiin evakointisuunnitelmia ja kartoitettiin väestönsuojien tilannetta yhdessä Etelä-Savon kuntien ja muiden viranomaisten kanssa.

Etelä-Savon pelastuslaitos vetää Etelä-Savon valmiusjohtoryhmää sekä laajempaa foorumia, jotka koostuvat maakunnan alueen viranomaisista sekä kuntien, elinkeinoelämän ja kolmannen sektorin edustajista. Etelä-Savon valmiusfoorumi kokoontui muutaman viikon välein käsittelemään Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan Suomen-vaikutuksia, Ukrainan pakolaistilannetta, varautumista mahdolliseen energiapulaan ja sähkökatkoihin sekä muita valmiuteen ja kokonaisturvallisuuteen liittyviä ajankohtaisia asioita.

Pelastuslaitos hankki muun muassa Sammutusauton Savonlinnaan ja maastopalomuodostelmaan metsäkoneen ja kuljetusalustan.

Talouden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat

Vuonna 2022 pelastustoimen ja ensihoidon toimintatuotot olivat noin 18,1 miljoonaa euroa ja myös toimintakulut olivat noin 18,1 miljoonaa euroa. Talousarvioon verrattuna toimintatulojen toteuma oli 0,5 miljoonaa budjetoitua suurempi ja toimintamenot ylittivät alkuperäisen talousarvion 0,8 miljoonalla ja muutetun talousarvion 0,7 miljoonalla. Vuonna 2022 pelastuslaitoksen investointien nettosumma oli 124 000 euroa.

OHJELMAKORTIT

Painopiste: Sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 2022
Yhdyspintatyössä valmistautuminen uuteen maakuntaan	Etelä-Savon pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti uuden maakunnan suunnitteluun.	Toteutuu kyllä/ei	Kyllä
Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen turvallisuus	Etelä-Savon pelastuslaitoksen palvelut tuotetaan palvelutasopäätöksen mukaisesti.	Ks. tunnusluvut	Toteutui osittain, ks. tunnuslukutaululukko

TUNNUSLUVUT

		TP 2021	TA 2022	TP 2022
Pelastustoimen tehtävät	kpl	3 423	vähenee	2888
Palokuolemat	kpl	1	0	1
Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika				
I riskialueella 6min	%	70 %	80 %	62 %
II riskialueella 10 min	%	84 %	80 %	80 %
III riskialueella 20min	%	92 %	80 %	97 %

Etelä-Savon pelastuslaitos

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Liikevaihto	17 369 700		17 369 700	17 504 771	135 071
Liiketoiminnan muut tuotot	240 000		240 000	606 676	366 676
Materiaalit ja palvelut	-2 969 000	91 000	-2 878 000	-3 567 673	-689 673
<i>Ostot tilikauden aikana</i>	-1 426 300	51 000	-1 375 300	-1 660 812	-285 512
<i>Palvelujen ostot</i>	-1 542 700	40 000	-1 502 700	-1 906 862	-404 162
Henkilöstökulut	-11 927 700		-11 927 700	-11 844 542	83 158
<i>Palkat ja palkkiot</i>	-9 723 400		-9 723 400	-9 632 449	90 951
<i>Henkilösivukulut</i>	-2 204 300		-2 204 300	-2 212 093	-7 793
<i>Eläkekulut</i>	-1 847 900		-1 847 900	-1 808 854	39 046
<i>Muut henkilösivukulut</i>	-356 400		-356 400	-403 238	-46 838
Suunnitelman mukaiset poistot	-289 600		-289 600	-448 632	-159 032
Liiketoiminnan muut kulut	-2 423 400		-2 423 400	-2 655 426	-232 026
Liikelylijäämä (-alijäämä)	0	91 000	91 000	-404 827	-495 827
Rahoitustuotot ja -kulut				-2 321	-2 321
<i>Korkotuotot</i>				49	49
<i>Muut rahoituskulut</i>				-2 369	-2 369
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	0	91 000	91 000	-407 147	-498 147
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia					
Poistoeron vähennys				407 147	407 147
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	0	91 000	91 000	0	-91 000

Etelä-Savon pelastuslaitoksen tuloslaskelma 2022

Ostot ja myynnit kaupungilta mukana

	1.1.-31.12.2022	1.1.-31.12.2021
Liikevaihto	17 504 770,60	16 305 822,44
Liiketoiminnan muut tuotot	606 676,18	1 038 788,61
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-1 660 811,50	-1 294 508,28
Palvelujen ostot	-1 906 861,54	-1 851 408,68
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-9 632 449,30	-9 046 589,38
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-1 808 854,37	-1 662 862,20
Muut henkilösivukulut	-403 238,49	-367 988,30
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-448 632,21	-510 776,78
Liiketoiminnan muut kulut	-2 655 425,96	-2 597 852,99
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-404 826,59	12 624,44
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot	48,54	52,39
Muut rahoituskulut	-2 369,16	-1 855,16
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-407 147,21	10 821,67
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-407 147,21	10 821,67
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	407 147,21	-10 821,67
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	0,00	0,00

Etelä-Savon pelastuslaitoksen rahoituslaskelman toteutumisvertailu

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toiminnan rahavirta					
Liikelyjäämä (-alijäämä)				-404 827	-404 827
Poistot ja arvonalentumiset	289 600		289 600	448 632	159 032
Rahoitustuotot ja -kulut				-2 321	-2 321
Tulorahoituksen korjaukset				-365 000	-365 000
	289 600		289 600	-323 515	-613 115
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-324 000		-324 000	-334 513	-10 513
Rahoitusosuudet investointimenoihin	60 000		60 000	180 075	120 075
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot				30 000	30 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	25 600		25 600	-447 953	-473 553

Etelä-Savon pelastuslaitoksen rahoituslaskelma

varsinainen toiminnan ja investointien rahavirta

	1.1.-31.12.2022		1.1.-31.12.2021	
Toiminnan rahavirta				
Liikelyjäämä (-alijäämä)	-404 826,59		12 624,44	
Poistot ja arvonalentumiset	448 632,21		510 776,78	
Rahoitustuotot ja -kulut	-2 320,62		-1 802,77	
Muut tulorahoituksen korjaukset	-365 000,00		-22 812,91	
	-323 515,00	-323 515,00	498 785,54	498 785,54
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-334 513,00		-679 733,38	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	180 075,00		306 064,00	
Käyttöomaisuuden myyntitulot	30 000,00	-124 438,00	92 906,07	-280 763,31
Toiminnan ja investointien rahavirta		-447 953,00		218 022,23
Rahoituksen rahavirta				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos kunnalta	1 226 643,57		677 850,37	
Saamisten muutos muilta	-705 343,34		435 331,68	
Korottomien velkojen muutos muilta	-73 347,23	447 953,00	-1 331 204,28	-218 022,23
Rahoituksen rahavirta		447 953,00		-218 022,23
Rahavarojen muutos				
		0,00		0,00
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.		0,00		0,00
Rahavarat 1.1.		0,00		0,00
		0,00		0,00

Etelä-Savon pelastuslaitoksen tase 31.12.2022

	2022	2021
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	766 068,00	1 198 775,21
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	138 513,00	0,00
	<u>904 581,00</u>	<u>1 198 775,21</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Lyhytaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	28 530,24	10 077,01
Myyntisaamiset	70 885,30	39 790,58
Saamiset kunnalta ja kuntayhtymältä	1 080 087,95	2 306 731,52
Muut saamiset	599 777,32	177 768,88
Siirtosaamiset	329 737,02	95 950,07
	<u>2 109 017,83</u>	<u>2 630 318,06</u>
Rahat ja pankkisaamiset	0,00	0,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	3 013 598,83	3 829 093,27
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	7 049,04	7 049,04
Tilikauden yli-/alijäämä	0,00	0,00
	<u>7 049,04</u>	<u>7 049,04</u>
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	766 068,00	1 173 215,21
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	0,00	335 000,00
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	0,00	3 890,32
Ostovelat	523 837,43	458 506,15
Muut velat	220 182,85	185 105,29
Siirtovelat	1 496 461,51	1 666 327,26
	<u>2 240 481,79</u>	<u>2 313 829,02</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	3 013 598,83	3 829 093,27

2.2.3 Liikelaitosten tavoitteiden toteutuminen

Valtuusto asettaa toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet liikelaitoksille. Liikelaitokset noudattavat toiminnassaan talousarviossa määriteltyjä tavoitteita. Talousarviossa toiminnalliset tavoitteet on määritelty sitoviksi ja niiden mahdollisista muutoksista päättää valtuusto. Talousarviossa esitettävät tunnusluvut muodostuvat suoritettavista, tehokkuutta ja taloudellisuutta ilmaisevista luvuista, toiminnan laajuustiedoista sekä voimavaroja osoittavista tunnusluvuista, jotka eivät ole määrärahojen tapaan valtuustoon nähden sitovia. Liikelaitosten tavoitteiden toteutuminen on esitetty erillistilinpäätöksinä tilinpäätöskirjassa.

Asetettujen tavoitteiden rajoissa johtokunta päättää toiminnan kehittämisestä sekä seuraa ja raportoi tavoitteiden saavuttamista. Liikelaitoksille asetettujen toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan kerran vuodessa heinäkuun toteutumana ja tilinpäätöksen yhteydessä kaupungin toimintakertomuksessa. Liikelaitosten taloudellisesta tilanteesta on raportoitu kaupungin talousraportointiaikataulun mukaisesti 3/2022, 7/2022 ja 10/2022 seurantaraporteissa. Kaupunginvaltuusto on konserniohjeen hyväksyessään (KV 7.6.2021 § 82) määritellyt myös liikelaitoksia koskevan konserniohjauksen ohjeistuksen.

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian talouden kaupunginvaltuustoon nähden sitova tavoite oli 16 000 euron liikeylijäämä. Vuoden 2022 talous toteutui huomattavasti suunniteltua parempana, sillä liikelaitos teki 674 216 euron liikeylijäämän. Otavian tuloista merkittävimmän osan muodostavat lukiokoulutuksen ja perusopetuksen sekä vapaan sivistystyön valtionosuudet.

Toiminnallisina tavoitteina olevien opiskelijamäärien osalta lukion toteuma oli 959, joka on 39 opiskelijaa tavoitetta parempi. Peruskoulun opiskelijamäärä oli 304 opiskelijaa, joka ylitti talousarvion 94 oppilaalla. Vapaan sivistystyön opiskelijaviikkojen tavoitteena oli 1 410 opintoviikkoa, ja toteumaksi muodostui 1 094, eli tavoite alittui 316 opintoviikolla. Vapaan sivistystyön kurseista osa jäi toteutumatta koronan vuoksi. Liikelaitokselle oli asetettu tavoitteita myös strategisissa ohjelmakorteissa, joiden toteutuminen on raportoitu yksityiskohtaisesti Otavian omassa toimintakertomuksessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö teki lukiokoulutuksen valtionosuuksista takaisinperintäpäätöksen vuosien 2013–2017 osalta (15,65 miljoonan euroa). Takaisinperittävien valtionosuuksien määrä kirjattiin vuoden 2019 tilinpäätöksessä liikelaitos Otavian taseeseen oikaisemaan edellisten tilikausien yli-/alijäämiä. Kaupunki teki takaisinperintäpäätöksensä oikaisuvaatimuksen, johon 16.6.2020 antamassaan päätöksessä OKM kohtuullisesti takaisinperittävää summaa 2,4 miljoonalla eurolla. Päätöstä koskeneen muutoksenhakuprosessin päätyttyä 2,4 miljoonan euron kohtuullistamissumma kirjattiin vuoden 2021 tilinpäätöksessä uutena oikaisuna. Näin ollen Otavian taseessa edellisten tilikausien yli-/alijäämässä oleva nettilukiotoiminnan takaisinperittävien valtionosuuksien jäljelle jäänyt määrä on 13,2 miljoonaa euroa. Kaupunki haki valtiolta takaisinperintään akordia, jota ei kuitenkaan myönnetty. OKM:n kanssa laadittiin keväällä 2022 maksuaikataulu, jonka mukaan takaisinmaksu tehdään kolmessa yhtä suuressa erässä 1.12.2022–30.6.2024 välisenä aikana. Takaisinmaksettavasta summasta ei peritä korkoja.

Mikkelin Vesiliikelaitoksella oli talousarviossa kaksi valtuustoon nähden sitovaa tavoitetta: vähintään 840 000 euron liikeylijäämä ja 500 000 euron korvaus peruspääomasta. Vesiliikelaitokselle muodostui kuitenkin 1 219 132 euroa liikeylijäämää, joten talous toteutui sitovaa tavoitetta heikompana. Kaupunginvaltuusto hyväksyi talouden seurantaraportoinnin yhteydessä 12.12.2022 § 165 Vesiliikelaitoksen liikeylijäämätavoitteen alittumisen siten, että liikelaitokselle muodostuisi 750 000 liikeylijäämää. Talouden toteuduttua vielä tätä ennustetta heikompana oli Vesilaitoksen haettava valtuustolta hyväksyntä muutetun tavoitteen alittamiseen 469 132 eurolla. Valtuusto hyväksyi alituksen 20.3.2022 § 43. Korvaus peruspääomasta toteutui talousarvion mukaisena.

Etelä-Savon käräjäoikeus antoi 28.12.2022 tuomion Metsä-Sairilan jätevedenpuhdistamon pääurakan ja tulo-pumppaamon urakkasopimusten purkamista koskevassa riita-asiassa. Tuomio ei ole lainvoimainen ja kaupunki on ilmoittanut tyytymättömyydestään päätökseen. Koska kirjanpitolaki edellyttää oikean ja riittävän kuvan antamista tilinpäätöksessä, on tuomiossa maksettavaksi määräytyt erät huomioitu Vesiliikelaitoksen tilinpäätöksessä. Vahingonkorvausluontoisten maksujen ja viivästyskorkojen vaikutus vuoden 2022 tuloslaskelmaan on yhteensä 9 979 564 euroa. Riidattomat määrät maksamattomista urakkahinnoista sekä lisä- ja muutostöistä on tilinpäätöksessä aktivoitu osaksi ao. omaisuserien hankintamenoa, yhteensä 515 387 euroa. Aktivoinnille oli haettava kaupunginvaltuustolta lupa investointiohjelman ylittämiseen. Ylityslupa myönnettiin KV 20.3.2023 § 43.

Vesiliikelaitoksen tilikauden alijäämäksi muodostui 12 266 425 euroa.

Vesilaitoksen toimintaa kuvaavissa tunnusluvuissa veden myynti jäi hieman alle talousarvion 2,58 miljoonan m³ tavoitteen, kun toteuma oli 2,47 miljoonaa m³. Jätevettä laskutettiin 2,413 miljoonaa m³, kun talousarvion mukainen tavoite oli 2,630 miljoonaa m³, eli myös jäteveden osalta talousarviossa asetettu myyntitavoite alittui hieman.

Vesilaitoksen palvelusuunnitelman toteutumisen osalta talousvesi oli laatuvaatimukset täyttävää ja vedenjakelu toimi häiriöttömästi. Jätevesiviemärointi toteutui ilman merkittäviä häiriöitä, ja jätevesipuhdistamojen toiminta oli pääosin lupamääräysten mukaista. Anttolan puhdistamolla oli lieviä alituksia puhdistustehossa hapenkulutuksen ja fosforin osalta sekä kiintoainepitoisuudessa. Vesilaitos osallistui tilikauden aikana EcoSairilan kehittämisohjelman valmisteluun. Ohjelmakorttien mukaiset tavoitteet saavutettiin.

Liikelaitosten erillistilinpäätökset toimintakertomuksineen on esitetty tilinpäätöksen kohdassa 5, Eriytetyt tilinpäätökset.

2.2.4 Liikelaitosten ja taseyksikön vaikutus tulokseen

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen mukaan kunnan tulee esittää laskelmat, joista käy ilmi liikelaitosten vaikutus kunnan tilikauden tuloksen muodostumiseen ja toiminnan rahoitukseen. Laskelmien tarkoituksena on osoittaa, miten liikelaitostamisesta johtuen talousarvion toteumavertailu ja tilinpäätöksen laskelmat poikkeavat toisistaan. Kunnan talousarviossa ja toteutumisvertailussa liikelaitosta käsitellään ulkoisena talousyksikkönä, kun taas tilinpäätöksessä liikelaitos on osa kunnan taloutta.

Mikkelin kaupungin kahden liikelaitoksen (Mikkelin Vesiliikelaitos ja Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia) sekä yhden taseyksikön (Etelä-Savon pelastuslaitos) vaikutus on esitetty laskelmassa ”Liikelaitosten ja taseyksiköiden vaikutus kunnan tilikauden tuloksen muodostumiseen”. Taseyksikkö on nyt viimeistä kertaa mukana Mikkelin kaupungin tilinpäätöksessä, sillä pelastuslaitoksen toiminta on siirtynyt vuoden 2023 alusta alkaen hyvinvointialueen vastuulle.

Laskelma liikelaitosten vaikutuksesta kaupungin tuloksen muodostamiseen kokoaa yhteen talousarvion tuloslaskelman toteumavertailun, liikelaitosten tuloslaskelmat ja kaupungin tilinpäätöksen tuloslaskelman. Liikelaitosten vaikutus on esitetty laskelmassa niin sanotun peruskaupungin eli kaupungin ilman liikelaitoksia sekä liikelaitosten eliminoidujen lukujen avulla. Eliminoidut luvut on esitetty Kunta eliminoitu ja Liikelaitokset ja taseyksiköt yhteensä eliminoitu -sarakkeissa. Sarakkeen ”Kokonaistarkastelu kunta ulkoinen eliminoitu” luvut eivät sisällä sisäisiä eriä eli kaupungin yksiköiden välisiä myynti- ja ostotapahtumia sekä niistä aiheutuvia yksiköiden tuloja ja menoja.

Tuloslaskelman *muut rahoituskulut* -rivillä näkyy Vesiliikelaitokselle kohdistetut viivästyskorkokulut, joiden perusteena on käräjäoikeuden päätös jätevedenpuhdistamoinvestointia koskevaan oikeusriitaan. Liikelaitoksista vain Vesiliikelaitos maksaa korvausta peruspääomasta, jonka kaupunki on sijoittanut liikelaitokseen. Peruspääomakorvaus on 500 000 euroa vuodessa.

Suunnitelman mukaisista poistoista liikelaitosten ja taseyksikön osuus oli noin 6 miljoonaa euroa eli 26,6 prosenttia koko kaupungin suunnitelman mukaisista poistoista. Tästä Mikkelin Vesiliikelaitoksen osuus oli noin 5,5 miljoonaa euroa eli 24,5 prosenttia koko kaupungin poistoista.

Liikelaitosten vaikuttavuus kaupungin tulokseen oli poikkeuksellisen merkittävä vuonna 2022. Koko kaupungin tulokseen negatiivisesti vaikuttava suuri ja kertaluonteinen kuluerä 8,33 miljoonaa euroa on kirjattu satunnaisiin kuluihin. Tämä kirjaus tarkoittaa jätevedenpuhdistamoinvestoinnin oikeusriidasta maksettavaksi määrättyjä vahingonkorvauksia (liitetieto 4). Näitä korvausvelvoitteita koskien Mikkelin kaupunki on ilmaissut tyytymättömyytensä käräjäoikeuden päätökseen, joten asian käsittely tulee vielä jatkumaan. Kirjanpitolaki edellyttää varovaisuuden periaatteen noudattamista, ja sen mukaisesti korvausvelvoite ja aiemmin mainitut viivästyskorkokulut kirjattiin kuluksi vuoden 2022 tilinpäätökseen.

Liikelaitosten ja taseyksiköiden vaikutus kunnan tilikauden tuloksen muodostumiseen 1000 euroina

	Sitovuustarkastelu			Kokonaistarkastelu
	Talousarvion toteutuminen			
	Kunta	Liikelaitokset ja taseyksiköt yhteensä	Eliminointi	Kokonaistarkastelu kunta ulkoinen eliminoitu
Toimintatuotot				
Myyntituotot	28 091	30 314	-19 203	39 201
Maksutuotot	5 200	70	-6	5 263
Tuet ja avustukset	20 353	6 597	-5 615	21 335
Muut toimintatuotot	37 370	142	-23 143	14 369
Valmistus omaan käyttöön	622	47	0	670
Toimintamenot				
Henkilöstömenot	-86 935	-17 786	0	-104 721
Palvelujen ostot	-311 644	-6 246	18 964	-298 926
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-11 859	-4 498	246	-16 111
Avustukset	-15 104	-244	5 615	-9 733
Muut toimintakulut	-31 110	-3 387	23 143	-11 353
Toimintakate	-365 016	5 009	0	-360 006
Verotulot	245 937	0	0	245 937
Valtionosuudet	135 900	0	0	135 900
Rahoitustulot ja -menot				
Korkotuotot	1 312	0	-228	1 084
Muut rahoitustuotot	7 357	7	-500	6 864
Korkokulut	-2 368	-726	228	-2 866
Muut rahoituskulut	-138	-2 159	500	-1 797
Vuosikate	22 984	2 132	0	25 115
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-16 419	-5 959	0	-22 378
Arvonalentumiset	-2 214	0	0	-2 214
Satunnaiset erät	0	-8 331	0	-8 331
Tilikauden tulos	4 351	-12 158	0	-7 807

2.2.5 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (kuntalaki 410/2015 § 110). Toteutusvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen. Toteutusvertailusta on lisäksi käytävä ilmi se, onko menot rahoitettu talousarviossa määrättyllä tavalla vai lisäksi muulla rahoituksella. Muulla rahoituksella tarkoitetaan tällöin kassavarojen käyttöä ja muita maksuvalmiuden muutoseriä rahoituslaskelmassa.

Kunnan toimintaa ohjataan käyttötalouden avulla. Talousarvion käyttötalouden osassa on valtuusto asettanut tehtäväkohtaiset tavoitteet sekä osoittanut tavoitteiden edellyttämät tuloarviot ja määrärahat tehtävien hoitamiseen. Käyttötalouden toteutumisessa selvitetään tavoitteiden, määrärahojen tuloarvioiden poikkeamat ja niiden syyt siltä osin kuin valtuusto ei ole niitä hyväksynyt talousarviomuutoksina. Käyttötalouden määrärahat sitovat toimielimiä valtuustoon nähden lautakuntatasolla. Määrärahat ja tuloarviot sisältävät sisäiset erät. Liikelaitosten tavoitteiden toteutumista on arvioitu erikseen kappaleessa 2.2.3.

Talousarvion määrärahojen toteutuminen

Hallinto- ja elinvoimapalvelut ylitti tulotavoitteensa noin 13,2 miljoonalla sosiaali- ja terveysministeriön julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin myöntämien korona-avustusten ansiosta. Kaupunkikehityslautakunnan

talousarvion tulotavoite ylittyi noin 0,3 miljoonalla eurolla. Muutetun talousarvion mukaisen tulotavoitteensa ylittivät myös hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta (+ 0,1 milj. euroa) ja keskusvaalilautakunta (+ 37 tuhatta euroa). Kasvatus- ja opetuslautakunnan tulotavoite alittui 0,15 miljoonalla eurolla ja seudullisen ympäristölautakunnan 13 tuhannella eurolla. Nettositovien ruoka- ja puhtauspalveluiden tulot alittuivat noin 24 tuhannella, Etelä-Savon pelastuslaitos ylitti tulotavoitteensa 0,5 miljoonalla eurolla.

Muutetun talousarvion määrärahat ylittyivät kasvatus- ja opetuslautakunnalla (0,4 miljoonaa euroa) ja kaupunginvaltuustolla (6 tuhatta euroa) sekä menonsa kuntien maksuosuuksilla kattavalla Etelä-Savon pelastuslaitoksella (0,8 miljoonaa euroa). Muilta osin nähtiin suuriakin alituksia suhteessa muutetun talousarvion määrärahavarauksiin; kaupunkikehityslautakunnan toimintamenot alittuivat 3 miljoonalla, hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan 1,3 miljoonalla ja ympäristölautakunnan 0,2 miljoonalla. Keskusvaalilautakunnan toimintamenot alittuivat kolmella ja tarkastuslautakunnan viidellä tuhannella eurolla. Muiden hallinto- ja elinvoimapalveluiden määrärahojen käytön toteuma oli 0,2 miljoonaa euroa muutettua talousarviota pienempi, Essoten kuntalaskutus toteutui 3,5 miljoonaa euroa joulukuussa haettua lisämäärärahaa pienempänä. Lisäksi nettositova ruoka- ja puhtauspalvelut alitti määrärahansa n. 0,5 miljoonalla eurolla.

Kokonaisuutena talousarviovuoden aikana tehtiin talousarviomuutoksia käyttötalouden toimintatuottoihin -0,25 miljoonalla eurolla ja toimintamenoihin +25 miljoonalla eurolla.

Tulo- ja kustannuserien toteutuminen

Myyntituotot alittivat alkuperäisen talousarvion noin 2 miljoonalla ja muutetun talousarvion 1,7 miljoonalla eurolla. Maksutuotot alittivat alkuperäisen ja muutetun talousarvion noin 0,1 miljoonalla eurolla. Tuet ja avustukset ylittivät alkuperäisen talousarvion 16,5 miljoonalla ja muutetun talousarvion 16,3 miljoonalla; ylityksestä 14,3 miljoonaa oli budjetoimattomia sosiaali- ja terveysministeriön korona-avustuksia. Muut toimintatulot alitti alkuperäisen talousarvion 0,3 miljoonalla eurolla ja muutetun talousarvion 0,2 miljoonalla eurolla.

Henkilöstömenot alittivat alkuperäisen talousarvion 3,7 miljoonalla eurolla ja muutetun talousarvion 2,3 miljoonalla eurolla. Toteuman perusteella voidaan todeta kaupungin onnistuneen hyvin tavoitteessaan hillitä henkilöstömenojen kasvua.

Palvelujen ostot ylittivät alkuperäisen talousarvion 20,7 miljoonalla eurolla, muutettu talousarvio alittui 7,5 miljoonalla eurolla. Sosiaali- ja terveyspalvelujen maksuosuudet Essotelta ylittivät alkuperäisen talousarvion 24,5 miljoonalla eurolla, kun taas muutetun talousarvion määrärahavaraus alittui 3,5 miljoonalla. Kun tarkastellaan palvelujen ostojen määrärahoja ilman Essoten osuutta, eli kaupungin oman palvelutuotannon osalta, voidaan havaita alkuperäisen talousarvion alittuneen noin 3,9 miljoonalla ja muutetun talousarvion noin 4 miljoonalla eurolla. Toisin sanoen palveluostojen kokonaisylitys jäi alkuperäiseen talousarvioon nähden Essoten 24,5 miljoonan euron ylitystä matalammaksi, koska palveluostoissa saavutettiin säästöjä kaupungin oman palvelutuotannon puolella.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat ylittivät alkuperäisen ja muutetun talousarvion noin 0,2 miljoonalla eurolla. Avustukset liikelaitoksille, eli Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavialle tilitetyt valtionosuudet, ylittivät talousarvion noin 0,5 miljoonalla. Avustukset muille ylittivät alkuperäisen talousarvion noin 0,6 miljoonalla ja muutetun talousarvion 0,7 miljoonalla eurolla; pääasiallinen syy ylitykselle oli tiliryhmän sisältämän työmarkkinatuen kuntaosuusmaksun ylittyminen. Muut toimintamenot ylittivät alkuperäisen ja muutetun talousarvion 1,3 miljoonalla eurolla.

Verotulot ylittivät talousarvion noin 9,6 miljoonalla eurolla ja valtionosuudet noin 2,7 miljoonalla eurolla. Valtionosuuksien ylityksestä 1,6 miljoonaa on harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta. Rahoitustulot ja -menot toteutuivat nettona 0,3 miljoonaa euroa talousarviota heikommin. Suunnitelman mukaiset poistot alittivat talousarvion noin miljoonalla, mutta kertapoistoja tehtiin 2,2 miljoonaa talousarviota enemmän. Näin ollen poistot ja arvonalentumiset yhteensä ylittivät talousarvion noin 1,1 miljoonalla. Satunnaisten kulujen toteuma oli 8,3 miljoonaa euroa, kun talousarvio ei sisältänyt satunnaisia eriä lainkaan.

Tilinpäätöksen alijäämä oli 7,2 miljoonaa euroa, kun alkuperäinen talousarvio laadittiin 4,68 miljoonaa euroa alijäämäiseksi.

Talousarvion toteutuminen (kaupunki, taseyksikkö ja liikelaitokset)

(1000 euroina)

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama (-) alle (+) yli
Toimintatuotot	114 058	-244	113 814	128 136	14 322
Myyntituotot	60 391	-312	60 079	58 404	-1 675
Maksutuotot	5 395	-55	5 340	5 269	-70
Tuet ja avustukset	10 488	208	10 696	26 950	16 255
Muut toimintatuotot	37 785	-85	37 700	37 512	-188
Valmistus omaan käyttöön	775		775	670	-105
Toimintamenot	469 240	26 544	495 783	488 812	-6 971
Henkilöstömenot	108 416	-1 439	106 977	104 721	-2 256
Palvelujen ostot	297 224	28 131	325 355	317 890	-7 465
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	16 193	-42	16 151	16 357	206
Avustukset muille	9 153	-143	9 011	9 756	746
<i>Avustukset liikelaitoksille</i>	5 098		5 098	5 592	494
Muut toimintamenot	33 156	36	33 192	34 496	1 304
Toimintakate	-354 407	-26 788	-381 194	-360 006	21 188
Verotulot	236 313		236 313	245 937	9 624
Valtionosuudet	133 204		133 204	135 899	2 695
Rahoitustulot ja -menot	3 550		3 550	3 285	-265
Korkotulot muilta	1 110		1 110	1 084	-26
<i>Korkotulot liikelaitoksilta</i>	240		240	228	-12
Muut rahoitustulot muilta	5 500		5 500	6 864	1 364
<i>Korvaus peruspääomasta liikelaitoksilta</i>	500		500	500	
Korkomenot	3 000		3 000	3 094	94
Muut rahoitusmenot	800		800	2 297	1 497
Vuosikate	18 661	-26 788	-8 127	25 115	33 242
Poistot ja arvonalentumiset	23 500	0	23 500	24 592	1 092
Suunnitelman mukaiset poistot	23 500		23 500	22 378	-1 122
Arvonalentumiset				2 214	2 214
Satunnaiset erät				8 331	8 331
Satunnaiset kulut				8 331	8 331
Tilikauden tulos	-4 840	-26 788	-31 627	523	32 150
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	160		160	576	416
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-4 680	-26 788	-31 467	-7 231	-24 236

Verotulojen erittely

(1000 euroina)

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Verotulot	236 313		236 313	245 937	9 624
Kunnan tulovero	196 629		196 629	199 948	3 319
Osuus yhteisöveron tuotosta	17 765		17 765	23 269	5 504
Kiinteistövero	21 919		21 919	22 720	801

	Tuloveroprosentti	Verotettava tulo, milj.€	Muutos
2018	20,50	829	1,80 %
2019	20,50	844	1,97 %
2020	22,00	852	0,95 %
2021	22,00	882	3,52 %
2022	22,00	tietoa ei vielä saatavissa	

Kiinteistöveroprosentit

	2018	2019	2020	2021	2022
Yleinen kiinteistövero%	1,25	1,25	1,37	1,37	1,37
Vakituinen asuinrakennus	0,58	0,58	0,62	0,62	0,62
Muu kuin vakituinen asuinrakennus	1,15	1,15	1,50	1,50	1,50
Yleishyödyllinen yhteisö	-	-	-	-	-
Rakentamaton rakennuspaikka	3,30	3,30	4,00	4,00	4,00
Voimalaitoksen kiinteistöveroprosentti	2,75	2,75	3,10	3,10	3,10

Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaus

(1000 euroina)

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Valtionosuudet	104 719		104 719	106 692	1 973
Kunnan peruspalveluiden valtionosuus, ml. tasaukset	104 050		104 050	104 034	-16
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus				1 600	1 600
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	669		669	1 058	389
Verotulojen menetysten korvaus	28 485		28 485	29 208	723
<i>Yhteensä</i>	133 204		133 204	135 900	2 696

2.3 Investointien toteutuminen

Koko kaupungin nettoinvestointien toteutuma oli 26,495 milj. euroa. Alkuperäinen talousarvion nettoinvestointi oli 29,187 milj. euroa ja muutettu talousarvio 32,333 milj. euroa.

Investoinnit 2022 (1 000 €)	TULOT	MENOT	NETTO
PERUSKAUPUNKI	2 790	26 893	-24 102
• Muut pitkävaikutteiset menot		327	-327
• Maa- ja vesialueet	1 797	2 893	-1 096
• Rakennusten myynnit/hankinnat	266		266
• Kiinteät rakenteet ja laitteet	21	4 709	-4 688
• Rakennukset	459	18 004	-17 545
• Koneet ja kalusto	12	587	-575
• Osakkeet, osuudet	236	373	-137
VESILIIKELAITOS		2 269	-2 269
LIIKELAITOS OTAVIA			
E-S PELASTUSLAITOS	210	335	-124
INVESTOINNIT YHTEENSÄ	3 001	29 496	-26 495

Lisämäärärahat/määrärahasiirrot vuoden aikana hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa seuraavasti:

Investointien määrärahamuutokset 10/2022, KV §165 12.12.2022

Menomäärärahamuutokset

- Jalkaväkimuseon esteettömyys ja vesikatto (TA 200.000 euroa), menoylitys +40.000 euroa
Siirretään projektilta Naisvuoren tornin kunnostus (TA 1.650.000 euroa)
- Energiataloudelliset investoinnit, MENOT (TA 150.000 euroa), menoylitys +80.000 euroa.
Siirretään projektilta Naisvuoren tornin kunnostus (TA 1.650.000 euroa)
- Pyöräilyn ja kävelyn edistämishjelma (TA 100.000 euroa), menoylitys +50.000 euroa
Siirretään projektilta Ecosairila (TA 200.000 euroa)
- Sairaalakampuksen ympäristö (TA 200.000 euroa), menoylitys +50.000 euroa
Siirretään projektilta Ecosairila (TA 200.000 euroa)

Tulomäärärahamuutokset

- Mikkelin joet, patojen poistaminen TULOT, hankkeesta vuoden 2022 kustannukset jäävät kaupungille ja vuodelta 2023 ELY-keskukselle, tuloalitus -100.000 euroa

Lisäksi aiemmin lisämääräraha on myönnetty kaupunginvaltuustossa seuraaviin kohteisiin:

- Maa- ja vesialueiden hankintaan +575.000 euroa KV §28 21.3.2022 ja +2.225.000 euroa KV §186 13.6.2022
- Lähemäen kirjaston muutostyöt koulukäyttöön +200.000 euroa. Siirretty projektilta Launialan koulun muutos päiväkodiksi. KV §87 13.6.2022
- Katuvalojen saneeraukseen +300.000 euroa. Siirretty projekteilta Savilahden rannan yhtenäinen kevytvyäly (200.000e), Kalevankankaan alue (50.000e) ja Meijeripuiston rannan yhtenäinen puistovyäly (50.000e). KV §117 26.9.2022
- Tornimäen rinneinfran irtaimisto +155.000 euroa. KV §118 26.9.2022

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 20.3.2023 § 43 investointeihin liittyviä määrärahaylityksiä (yli 5 %) ja tulojen alitukset seuraavasti:

Tulojen alitukset:

- Maa- ja vesialueiden tuottojen alitus 203.000 euroa
- Sotakoulu, Ristiina tuottojen alitus 69.000 euroa
- Lentoasema (sis. Valtion investointituen), tuottojen alitus 150.000 euroa

Menojen ylitykset:

- Eteläinen aluekoulu (Saimaanportin yhtenäiskoulu), menojen ylitys 2.204.000 euroa
- Ristiinan koulukeskuksen kehittäminen, menojen ylitys 25.000 euroa
- Energiataloudelliset investoinnit, menojen ylitys 37.000 euroa
- Karikon liittymä VT13, menoylitys 3.000 euroa
- Kadut, Sairaalakampuksen ympäristö, menojen ylitys 33.000 euroa
- Hulevesiohjelma, menojen ylitys 236.000 euroa
- Osakkeet ja osuudet, menojen ylitys 34.000 euroa.

Menojen ylitykset olivat yhteensä 2.572.000 euroa. Nämä investointien määrärahojen ylitykset tulivat katetuiksi muiden projektien alittuneista määrärahoista. Rakennusinvestoinnit alittuvat kokonaisuudessaan noin 1,6 miljoonalla ja Kiinteiden rakenteiden ja laitteiden osalta noin 1,7 miljoonalla eurolla.

Eteläisen aluekoulun osalta talousarviomäärärahan ylitys johtui maksuerien painottumisesta suunniteltua enemmän jo vuodelle 2022. Kokonaisuudessaan hanke etenee kustannusarvion mukaisesti. Ristiinan koulukeskuksella tehtiin kirjastomuutostyön yhteydessä aikaisempaa vuonna toteuttamatta jääneet nuorisotilan piha-alueen parannukset. Energiataloudellisissa investoinneissa ylitys muodostui Anttolatalon maalämpöjärjestelmän uusimisesta. Öljylämmityksestä luopumiseen saatiin ARA:n avustus, jolloin nettoylitys saatiin nollattua.

Maankäyttö ja kaupunkirakenne -yksikkö hankki kaupungin omistukseen kaksi strategisesti merkittävää maa-alueita vuoden 2022 aikana. Molemmat hankinnat tehtiin hinta- ja sopimusehtoja koskeneiden neuvottelujen perusteella yksityisiltä tahoilta. Annilanharjun kiinteistöä koskeva maakauppa koski pääasiassa tulevan Annilanrannan asuinalueen maa-alueita. Kiinteistö sijoittuu Saimaan rannalle. Hankitulle maa-alueelle sekä kaupungin jo omistamalle alueelle on kaavoitettu suuren kysynnän vuoksi rantatontteja, joista kaupungin nyt kokonaan omistamalle maalle tulee 18 kappaletta (17 okt- ja yksi rivitalotontti). Maakaupan yhteydessä kaupunginvaltuusto myönsi myös erillismäärärahan tonttimarkkinoinnin kehittämiseen, joka on kohdennettu markkinointia edistävään investointiin (tonttiportaali, joka avautuu kesällä 2023).

Lisäksi kaupunki hankki omistukseensa VR Yhtymä Oy:ltä strategisesti tärkeitä maa-alueita Veturitallin ja Satamalahden alueilta sekä Mannerheimintien varrelta. Hankinnat liittyvät Veturitallialueen kehittämiseen kaupallisten palveluiden korttelialueena, Satamalahden uuden kaupunginosan liikennejärjestelyiden toteuttamiseen sekä matkakeskusten alueen liityntäpysäköintiolosuhteiden parantamiseen.

Paikkatietoalustan ja karttaohjelmiston hankinnan siirtyminen vuodelle 2023:

Kaupungin ja kaupunkikonsernin yhteisen paikkatietoalustan ja kartasto-ohjelmiston hankinnan määräraha oli alkuperäisen suunnitelman mukaan tarkoitus käyttää kahtena budjettivuotena: 2022, osuus 600 000 euroa ja 2023, osuus 300 000 euroa. Hankintaprosessin aikana tapahtuneet, ja hankinnan kannalta keskeisissä tehtävissä ja viroissa toteutuneet henkilömuutokset (tietohallintopäällikkö, hankintapäällikkö) sekä hankintaprosessin aikana tehdyt ennakoitua laajemmat selvitykset ohjelmistojen vaativuusmäärittelyistä ja muista hankintakriteereistä johtivat siihen, että hankinnalle varattu investointimääräraha oli tarkoituksenmukaista siirtää kokonaisuudessaan vuoden 2023 talousarvioon.

INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN (1000 €)	Kumulatiivinen toteuma	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talous-arvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama (-) alle (+) yli
S=SITOVUUSTASO						
KAUPUNKI						
Muut pitkävaikutteiset menot						
Maaseudun nopeat tietoliikenneyhteydet		150		150		-150
Rakennusvalvonnan arkiston digitointiprojekti	170	293		293	152	-141
Osallistava budjetointi	175	200		200	175	-25
Paikkatietoalustan uusiminen		600		600		-600
Muut pitkävaikutteiset menot yhteensä		1 243		1 243	327	-916
Maa- ja vesialueet						
Maa- ja vesialueiden myynti, TULOT *	S	2 000		2 000	1 797	-203
Maa- ja vesialueiden hankinta, MENOT	S	250	2800	3 050	2 893	-157
*sis. myyntivoiton 1.703.168,92 euroa						
Rakennukset						
Rakennusten myynti *	S	50		50	266	216
*sis. myyntivoitot/-tappiot neton -434.149,23 euroa						
RAKENNUKSET						
Sivistystoimi						
Tikanpellon päiväkotiki	11	150		150		-150
Launialan koulun muutos päiväkodiksi		200	-200			
Ristiinan uusi päiväkotiki	111	1 500		1 500	77	-1 423
Päivystävien päiväkotien kesäolosuhdehallinta		200		200	115	-85
Eteläinen aluekoulu, TULOT	49				49	49
Eteläinen aluekoulu, MENOT	15 871	13 000		13 000	15 204	2 204
Itäinen aluekoulu	84	100		100	19	-81
Itäinen päiväkotiki		100		100		-100
Ristiinan koulukeskuksen kehittäminen	848	450		450	475	25
Lähemäen koulun muutostyöt	153		200	200	153	-47
Kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntatoimi						
Mikaelin kunnostus	459	100		100	87	-13
Jalkaväkimuseon vesikatko, TULOT	60				60	60
Jalkaväkimuseon vesikatko, MENOT	257	200	40	240	243	3
Rantakylän uimahallin kloorikone		150		150		-150
Rantakylän kentän huoltorakennus TULOT	278				190	190
Julkiset rakennukset						
Kaupungin virastotalo, peruskorjaus						
<i>Sisätyöt</i>	2121	150		150	123	-27
Naisvuoren tornin kunnostus	951	1 650	-120	1 530	905	-625
Sotakoulu, Ristiina TULOT	111	125		125	56	-69
Sotakoulu, Ristiina MENOT	658	250		250	261	11
Haukivuoren palvelutalon vesikatkon uusiminen		150		150		-150
As Oy Partinkartano, Ristimäenkatu		500		500	2	-498
Kiinteistöjen muut muutos- ja peruskorjaustyöt						
<i>Koulu- ja esiopetus</i>	25	200		200	25	-175
<i>Hyvinvointi ja osallisuus</i>		100		100		-100
<i>Julkiset rakennukset</i>	15	100		100	15	-85
<i>Sote-kiinteistöt</i>		100		100		-100
Rakennusten suunnittelumääräraha		75		75		-75
Energialoudelliset investoinnit TULOT	84	40		40	84	44
Energialoudelliset investoinnit MENOT	267	150	80	230	267	37
Sähköautolataus (3/2x35 kW), TULOT	20	20		20	20	
Sähköautolataus (3/2x35 kW), MENOT	29	50		50	29	-21
Alv-tarkistukset					3	3
RAKENNUKSET YHTEENSÄ						
MENOT	S	19 625		19 625	18 003	-1 622
TULOT	S	185		185	459	274
NETTO		19 440		19 440	17 544	-1 896

INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN (1000 €)		Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talous-arvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama (-) alle (+) yli
S=SITOVUUSTASO						
Kiinteät rakenteet ja laitteet						
Satamalahden kehittäminen		405	500	500	145	-355
EcoSairila		3067	200	-100	100	85
Kalevankankaan alue		115	200	-50	150	25
Matkailu		116	200		200	116
Ruutukaavakeskustan kehittäminen		83	150		150	83
Vt5 yhteysväli Mli Juva, kaupungin osuus		6944	150		150	83
VT13 Karikon liittymä		1869				3
Kadut, Sairaalakampuksen ympäristö		283	200	50	250	283
Kadunsulatusjärjestelmän uusiminen		16	40		40	16
Kadut (yritys- ja asuinrakentamisen tukeminen)		746	800		800	746
Kadut		1211	1 200		1 200	1 211
Pyöräilyn ja kävelyn edistäminen						
<i>Pyöräilyn ja kävelyn edistäminen</i>		111	100	50	150	111
<i>Savilahden rannan yhtenäinen kevytväylä</i>		316	400	-200	200	114
<i>Meijeripuiston rannan yhtenäinen puistoväylä</i>		1	150	-50	100	1
Lentoasema (sis. valtion investointuen) TULOT		14	150		150	-150
Lentoasema (sis. valtion investointuen) MENOT		390	200		200	31
Katuvalojen saneeraus (ohjausyksiköt)		387	200	300	500	387
Puistot ja leikkipaikat		240	250		250	240
Lähemäkitalon päiväkotit, piha			50		50	-50
Geopark hanke (Unesco Status)		300	50		50	12
Vesistö						
<i>Hulevesiohjelma</i>		536	300		300	536
<i>Hulevesialueen rakentaminen (Urpolan lampi)</i>		23	200		200	23
<i>Naistingin lintukosteikon kunnostaminen, hanke TULOT</i>		125	20		20	21
<i>Naistingin lintukosteikon kunnostaminen, hanke MENOT</i>		156	75		75	52
<i>Satamien kunnostus</i>		41	50		50	41
<i>Retkisatamien peruskunnostus</i>		120	120		120	120
<i>Mikkelin joet patajien poistaminen, hanke TULOT</i>			100	-100		
<i>Mikkelin joet patajien poistaminen, hanke MENOT</i>			200		200	103
Liikkuminen						
<i>Uimarantojen kunnostukset</i>		47	50		50	47
<i>Liikuntapaikkarakentaminen ja kunnostus</i>		94	100		100	94
<i>Ladun siirto ja ensilumenladun sijoittaminen Kalevankankaalle</i>		2	250		250	2
Kiinteät rakenteet ja laitteet menot	S	6 385		6 385	4 709	-1 675
Kiinteät rakenteet ja laitteet tulot	S	270	-100	170	21	-149
Kiinteät rakenteet laitteet netto		6 115	100	6 215	4 689	-1 526
Koneet ja kalusto						
Hallinnon palvelualue (keskushallinto/ruoka- ja puhtaus)		90	90		90	90
Vaalimainostelineiden uudistaminen		4	75		75	4
Sivistyksen palvelualue						
<i>Opetuslautakunta</i>		162	190		190	162
<i>Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta</i>		177	170		170	177
Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue			75		75	-75
<i>Tornimäen rinnerakenteet</i>		155		155	155	155
Kaluston myyntivoitto/-tappio		12			12	12
Koneet ja kalusto menot		600	155	755	587	-168
Koneet ja kalusto tulot					12	12
Koneet ja kalusto netto		600		755	575	-180
SIIJOITUKSET						
Osakkeet ja osuudet						
Menot			750	750	373	377
<i>Saimaa Stadiumi Oy</i>		800	200	200	200	
<i>Muiden osakkeiden hankinta</i>			250	250	70	180
<i>Itäradan suunnitteluhankeyhtiö</i>		68	300	300	68	232
<i>Sijoitus Etelä-Savon pääomasijoitusrahastoon</i>		48			34	-34
Tulot					236	236
<i>As Oy Ristimäenkatu</i>					93	93
<i>Osakkeiden myynti*</i>					143	143
<i>*sis. myyntivoitot/-tappiot neton -615.271,88 euroa</i>						
KAUPUNGIN INVESTOINNIT YHTEENSÄ						
MENOT	S	28 853	2 955	31 808	26 893	-4 915
TULOT	S	2 505	-100	2 405	2 791	386
NETTO		26 348	3 055	29 403	24 102	-5 301

INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN (1000 €)		Alkuperäinen	Talousarvio-	Talous-arvio	Toteutuma	Poikkeama
S=SITOVUUSTASO		talousarvio	muutokset	muutosten		(-) alle
				jälkeen		(+) yli
TASEYKSIKKÖ						
Etelä-Savon pelastuslaitos						
MENOT	S	324	279	603	335	-268
TULOT*	S	60	188	248	210	-38
NETTO		264		355	124	-231
*sis.myyntivoiton 30.000 euroa						
LIIKELAITOKSET						
Otavan opisto						
MENOT	S	15		15		-15
Vesiliikelaitos						
MENOT	S	2 560		2 560	2 269	-291
<i>Vesilaitokset</i>	S	370		370	35	-335
<i>Jätevesipuhdistamot</i>	S	920		920	455	-465
<i>Verkostot</i>	S	1 270		1 270	1 263	-7
<i>Metsä-Sairilan puhdistamo</i>	S				515	515
TULOT						
NETTO		2 560		2 560	2 269	-291
INVESTOINNIT YHTEENSÄ						
MENOT	S	31 752	3 234	34 986	29 496	-5 490
TULOT	S	2 565	88	2 653	3 001	348
NETTO		29 187	3 146	32 333	26 495	-5 838

2.4 Rahoitusosan toteutuminen

Kaupunki, taseyksikkö ja liikelaitokset sisäisin erin
(1000 euroa)

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	18 660		18 660	25 115	6 455
Satunnaiset erät				-8 331	-8 331
Tulorahoituksen korjauserät	-1 600		-1 600	6 465	8 065
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-31 752		-31 752	-29 496	2 256
Rahoitusosuudet investointimenoihin	515		515	660	145
Pv vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 050		2 050	2 341	291
Investointien rahavirta yhteensä	-29 187		-29 187	-26 495	2 692
Toiminnan ja investoinnit , netto	-12 127		-12 127	-3 245	17 212
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset muille	-7 000		-7 000	-7 001	-1
Antolainasaamisten vähennykset muilta	950		950	986	36
Antolainauksen muutokset	-6 050		-6 050	-6 015	-35
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	57 000		57 000	57 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-37 051		-37 051	-37 056	-5
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1 000		-1 000	2 598	3 598
Lainakannan muutokset	18 950		18 950	22 542	3 593
Oman pääoman muutokset				0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset				7 458	7 458
Rahoituksen rahavirta	12 900		12 900	23 985	11 086
Rahavarojen muutos	773		773	20 739	19 966

2.5 Yhteenvedo valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tulosarvioiden toteutumisesta

Päät. Kv 20.3.2023

	Sito- vuus	Määrärahat				Tuloarviot				Määräraha- yhtelys	Tuloarviot alitus
		Alkup.		TA muut:n		Alkup.		TA muut:n			
		Talouso	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma	Talouso	TA:n muutokset	TA muut:n jälkeen	Toteutuma		
		Poikkeama (+) alle (-) yli		Poikkeama (+) alle (-) yli		Poikkeama (-) alle (+) yli					
KÄYTTÖTALOUSOSA											
Keskusvaalilautakunta	B	94	50	144	141	3	80	117	37		
Tarkastuslautakunta	B	76	71	280	280	0					
Kaupunginvaltuusto	B	229	45	274	280	-6					6
Hallinto- ja elinvoimapaalvelut	B	272 470	27 066	299 536	295 418	4 117	17 935	31 482	13 169		
Muu hallinto- ja elinvoimapaalvelut	B	36 406	-802	35 604	35 407	197	8 512	22 205	13 193		
Etelä-Savon sos.- ja terv.palv.kyn laskutus	B	226 663	28 000	254 663	251 217	3 446	9 423	9 277	-24		
Ruoka- ja puhtauspalvelut	N	9 400	-132	9 269	8 795	474					
Ympäristölautakunta	B	2 397		2 397	2 188	209	1 178	1 165	-13		13
Sivistystoimi	B	113 387	-1003	112 384	111 522	862	8 885	8 258	-71		
Kasvatus- ja opetuslautakunta	B	93 094	-821	92 273	92 694	-420	5 420	5 267	-153		
Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta	B	20 293	-182	20 111	18 829	1 282	3 465	2 992	83		420
Kaupunkikehitys lautakunta	B	51 170	-1 124	50 047	47 030	3 017	50 365	50 614	324		
Kaupunki yhteensä											
Määrärahat	B	430 422	25 166	455 589	447 856	7 733	69 020	68 888	13 470		
Tuloarviot	B										
Määrärahat	N	9 400	-132	9 269	8 795	474	9 423	9 277	-24		
Tuloarviot	N										
Taseyksikkö		439 823	25 034	464 858	456 652	-839	78 442	78 189	91 636		
Etelä-Savon pelastustoimi	N	17 320	-91	17 229	18 068	-839	17 610	18 111	501		
Käyttötalous kaikki yhteensä											
Määrärahat	B	430 422	25 166	455 589	447 856	7 733	69 020	68 888	13 470		
Tuloarviot	B										
Määrärahat	N	26 720	-223	26 498	26 863	-365	27 033	26 911	477		
Tuloarviot	N										

3

Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Tuloslaskelma

Ulkoinen

	1.1.-31.12.2022		1.1.-31.12.2021	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	39 201 455,93		33 700 535,17	
Maksutuotot	5 263 046,68		4 765 902,78	
Tuet ja avustukset	21 335 310,09		13 495 039,30	
Muut toimintatuotot	<u>14 368 944,68</u>	80 168 757,38	<u>14 163 019,26</u>	66 124 496,51
Valmistus omaan käyttöön		669 664,58		646 939,28
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-81 307 536,69		-77 562 859,91	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-20 355 933,94		-19 225 473,57	
Muut henkilösivukulut	<u>-3 057 871,74</u>	-104 721 342,37	<u>-3 016 066,10</u>	-99 804 399,58
Palvelujen ostot	-298 926 056,31		-281 958 523,96	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-16 111 393,90		-14 804 564,31	
Avustukset	-9 732 785,36		-10 462 500,32	
Muut toimintakulut	<u>-11 353 459,99</u>	-336 123 695,56	<u>-9 889 842,44</u>	-317 115 431,03
Toimintakate		-360 006 615,97		-350 148 394,82
Verotulot		245 936 784,42		237 121 659,35
Valtionosuudet		135 899 500,00		127 868 986,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	1 084 274,97		1 140 530,29	
Muut rahoitustuotot	6 864 218,84		4 981 351,84	
Korkokulut	-2 866 088,98		-3 145 175,61	
Muut rahoituskulut	<u>-1 796 909,16</u>	3 285 495,67	<u>-82 754,17</u>	2 893 952,35
Vuosikate		25 115 164,12		17 736 202,88
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-22 377 885,51		-20 561 319,55	
Arvonalentumiset	<u>-2 213 927,83</u>	-24 591 813,34	<u>-1 102 732,17</u>	-21 664 051,72
Satunnaiset erät				
Satunnaiset kulut	<u>-8 330 659,62</u>	-8 330 659,62	<u>0,00</u>	0
Tilikauden tulos		-7 807 308,84		-3 927 848,84
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		576 325,85		-2 615 491,39
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)		0,00		2 698 849,76
Tilikauden ylijäämä (+) alijäämä (-)		-7 230 982,99		-3 844 490,47

3.2 Rahoituslaskelma

	2022	2021
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	25 115 164,12	17 736 202,88
Satunnaiset erät	-8 330 659,62	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	6 465 160,04	-3 490 551,99
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-29 496 059,54	-26 874 389,22
Rahoitusosuudet investointimenoihin	659 942,80	1 673 748,13
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 341 096,61	3 136 583,43
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3 245 355,59	-7 818 406,77
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-7 001 056,80	-218 994,60
Antolainasaamisten vähennykset	986 072,32	916 979,02
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	57 000 000,00	50 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-37 056 239,37	-23 476 003,03
Lyhytaikaisten lainojen muutos	2 428 626,06	-6 863 420,94
Oman pääoman muutokset	0,00	3 031 502,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	643 864,09	562 749,06
Vaihto-omaisuuden muutokset	-730 742,70	52 623,59
Saamisten muutos	-1 931 678,50	2 666 690,80
Korottomien velkojen muutos	9 645 941,41	-7 318 143,79
Rahoituksen rahavirta	23 984 786,51	19 353 982,11
Rahavarojen muutos	20 739 430,92	11 535 575,34
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	32 333 261,72	11 593 830,80
Rahavarat 1.1.	11 593 830,80	58 255,46
	20 739 430,92	11 535 575,34

3.3 Tase

	31.12.2022	31.12.2021
VASTAAVAT		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	28 583,39	77 583,35
Muut pitkävaikutteiset menot	10 035 930,66	11 428 646,90
Ennakkomaksut	184 706,13	46 702,92
	<u>10 249 220,18</u>	<u>11 552 933,17</u>
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	103 382 521,87	100 808 789,98
Rakennukset	179 230 369,41	189 830 642,63
Kiinteät rakenteet ja laitteet	84 562 374,27	88 194 388,51
Koneet ja kalusto	3 497 694,66	5 099 347,73
Muut aineelliset hyödykkeet	597 277,85	597 277,85
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	23 836 858,03	6 318 376,35
	<u>395 107 096,09</u>	<u>390 848 823,05</u>
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	81 199 387,82	81 780 863,45
Muut lainasaamiset	44 113 336,87	38 099 409,19
Muut saamiset	2 206 974,73	2 205 917,93
	<u>127 519 699,42</u>	<u>122 086 190,57</u>
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen varat	962 317,24	945 874,41
Muut toimeksiantojen varat	67 350,43	67 350,43
	<u>1 029 667,67</u>	<u>1 013 224,84</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1 417 214,66	686 471,96
	<u>1 417 214,66</u>	<u>686 471,96</u>
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	938 579,50	998 850,00
Muut saamiset	4 000,00	4 000,00
	<u>942 579,50</u>	<u>1 002 850,00</u>
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	3 172 004,60	2 841 318,20
Lainasaamiset	6 449 928,86	5 077 270,49
Muut saamiset	4 430 760,23	5 302 266,63
Siirtosaamiset	6 913 485,95	5 753 375,32
	<u>20 966 179,64</u>	<u>18 974 230,64</u>
Rahoitusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	20 202,36	20 202,36
	<u>20 202,36</u>	<u>20 202,36</u>
Rahat ja pankkisaamiset	32 313 059,36	11 573 628,44
VASTAAVAA YHTEENSÄ	589 564 918,88	557 758 555,03

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Peruspääoma	160 935 630,56	160 935 630,56
Arvonkorotusrahasto	52 708 591,16	52 934 468,01
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-33 549 455,35	-29 704 964,88
Tilikauden yli-/alijäämä	-7 230 982,99	-3 844 490,47
	<u>172 863 783,38</u>	<u>180 320 643,22</u>

POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET

Poistoero	3 644 021,15	4 220 347,00
-----------	--------------	--------------

Pakolliset varaukset

Eläkevaraukset	23 506,29	23 892,93
Muut pakolliset varaukset	14 829 254,64	7 667 953,48
	<u>14 852 760,93</u>	<u>7 691 846,41</u>

TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT

Valtion toimeksiannot	760 000,00	930 000,00
Lahjoitusrahastojen pääomat	5 981 979,45	5 146 756,39
Muut toimeksiantojen pääomat	313 458,15	318 374,29
	<u>7 055 437,60</u>	<u>6 395 130,68</u>

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen

Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	287 776 881,00	244 351 673,00
Lainat julkisyhteisöiltä	1 876 214,92	2 065 496,19
Liittymismaksut ja muut velat	4 317 792,99	4 210 187,96
Siirtovelat	4 994 554,80	578 543,80
	<u>298 965 443,71</u>	<u>251 205 900,95</u>

Lyhytaikainen

Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	13 574 792,00	36 874 792,00
Lainat julkisyhteisöiltä	189 281,28	181 447,38
Lainat muilta luotonantajilta	17 134 407,30	14 705 781,24
Saadut ennakot	2 673 049,09	2 318 876,19
Ostovelat	37 414 452,95	25 414 083,78
Liittymismaksut ja muut velat	1 999 569,12	1 698 953,34
Siirtovelat	19 197 920,37	26 730 752,84
	<u>92 183 472,11</u>	<u>107 924 686,77</u>

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

	589 564 918,88	557 758 555,03
--	-----------------------	-----------------------

3.4 Konsernin tuloslaskelma

	01.01.-31.12.2022	01.01.-31.12.2021
Toimintatuotot	326 928 061,52	298 952 134,22
Toimintakulut	-661 652 399,82	-632 436 827,09
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	569 683,35	954 734,75
Toimintakate	-334 154 654,95	-332 529 958,12
Verotulot	243 543 143,80	234 802 914,81
Valtionosuudet	164 074 849,00	156 442 571,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	237 312,21	560 727,38
Muut rahoitustuotot	3 518 679,01	2 168 299,40
Korkokulut	-6 144 489,40	-6 317 050,83
Muut rahoituskulut	-2 232 202,97	-281 339,72
Vuosikate	68 842 636,70	54 846 163,92
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-52 158 774,50	-50 909 639,40
Omistuksen eliminointierot	209 670,49	23 688,81
Arvonalentumiset	-3 185 280,60	-1 973 629,82
Satunnaiset erät	-8 087 380,57	0,00
Tilikauden tulos	5 620 871,52	1 986 583,51
Tilinpäätössiirrot		
Tilikauden verot	-1 956 567,05	-1 034 329,60
Laskennalliset verot	-1 139 826,03	-803 253,57
Vähemmistöosuudet	-268 701,19	-292 074,89
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 255 777,25	-143 074,55

3.5 Konsernin rahoituslaskelma

	31.12.2022		31.12.2021	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	68 842 636,70		54 846 163,90	
Satunnaiset erät	-8 087 380,57			
Tilikauden verot	-1 956 567,05		-1 034 329,60	
Tulorahoituksen korjaukset	-1 572 496,53	57 226 192,55	4 415 763,70	58 227 598,00
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-66 568 797,41		-57 898 617,92	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 233 356,68		2 410 990,09	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	4 562 190,30	-59 773 250,43	5 024 378,59	-50 463 249,24
Toiminnan ja investointien rahavirta		-2 547 057,88		7 764 348,76
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	-272 460,08		-2 253 008,55	
Antolainasaamisten vähennykset	106 916,11	-165 543,97	16 206 813,90	13 953 805,35
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	76 507 861,99		78 120 415,76	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-61 956 990,95		-63 426 454,06	
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	2 387 884,49	16 938 755,53	-18 637 865,25	-3 943 903,55
Oman pääoman muutokset		-165 365,00		2 550 359,83
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	636 308,93		689 704,85	
Vaihto-omaisuuden muutos	-1 323 247,81		-439 939,78	
Saamisten muutos	-2 099 492,85		-50 956,48	
Korottomien velkojen muutos	12 612 660,49	9 826 228,76	3 964 505,49	4 163 314,08
Rahoituksen rahavirta		26 434 075,32		16 723 575,71
Rahavarojen muutos		23 887 017,44		24 487 924,47
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	73 465 570,85		49 578 553,41	
Rahavarat 1.1.	49 578 553,41	23 887 017,44	25 090 628,94	24 487 924,47

3.6 Konsernitase (lyhyt)

VASTAAVAA	31.12.2022	31.12.2021
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	3 229 327,68	4 104 379,48
Konserniliikearvo	336 252,67	381 715,81
Muut pitkävaikutteiset menot	10 063 582,91	11 677 031,13
Ennakkomaksut	210 269,22	66 702,92
	13 839 432,48	16 229 829,34
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	107 608 139,24	105 112 326,37
Rakennukset	527 893 521,94	524 737 847,68
Kiinteät rakenteet ja laitteet	93 332 061,09	96 745 022,20
Koneet ja kalusto	96 634 273,99	100 562 851,00
Muut aineelliset hyödykkeet	5 058 661,01	4 662 324,87
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	34 971 323,28	25 050 807,22
	865 497 980,55	856 871 179,34
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet	18 124 803,85	17 693 861,22
Osakkeet ja osuudet	9 749 091,29	10 802 866,15
Muut lainasaamiset	1 399 400,47	9 693 122,47
Muut saamiset	9 785 128,94	1 715 921,55
	39 058 424,55	39 905 771,39
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2 493 561,08	3 078 467,95
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	8 905 461,88	7 582 214,07
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	3 379 009,29	2 862 824,76
Lyhytaikaiset saamiset	45 882 528,52	44 299 220,18
	49 261 537,81	47 162 044,94
Rahoitusarvopaperit	2 297 373,70	4 340 938,18
Rahat ja pankkisaamiset	71 168 197,15	45 237 615,23
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 052 521 969,20	1 020 408 060,44

VASTATTAVAA**OMA PÄÄOMA**

Peruspääoma	160 935 630,56	160 935 630,56
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat	340 000,00	340 000,00
Arvonkorotusrahasto	56 866 675,64	57 092 552,49
Muut omat rahastot	4 461 144,08	4 728 662,57
Edellisten tilikausien yli- / alijäämä	33 291 431,01	33 405 794,53
Tilikauden yli- / alijäämä	2 255 777,25	-143 074,55
	<u>258 150 658,54</u>	<u>256 359 565,60</u>

VÄHEMMISTÖOSUUS	9 622 505,54	9 359 730,40
------------------------	--------------	--------------

PAKOLLISET VARAUKSET

Eläkevaraukset	23 506,29	23 892,93
Muut pakolliset varaukset	19 188 600,78	17 569 408,69
	<u>19 212 107,07</u>	<u>17 593 301,62</u>

TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT

	8 732 147,82	8 680 746,34
--	--------------	--------------

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	563 023 050,22	523 953 824,14
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	26 034 325,20	20 850 623,90
Lyhytaikainen korollinen pääoma	38 855 567,91	64 553 777,43
Lyhytaikainen koroton pääoma	128 891 606,90	119 056 491,01
	<u>756 804 550,23</u>	<u>728 414 716,48</u>

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

	1 052 521 969,20	1 020 408 060,44
--	-------------------------	-------------------------

4

Liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt, mikäli myöhemmin näissä liitetiedoissa ei toisin mainita. Mikäli tytäryhteisön konsernitilinpäätöksen tekemisen edellytykset eivät täyty, eikä se ole tehnyt konsernitilinpäätöstä, on sen tyttären tiedot yhdistelty konsernitilinpäätökseen suoraan. Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Konsernitilinpäätökseen ei ole yhdistetty sellaisia tytäryhtiöidemme yhtiöitä, joita tyttäremme eivät ole olennaisuuden arvioinnin perusteella yhdistelleet omaan tilinpäätökseensä. Nämä yhtiöt ovat: KS Energiavälitys Oy, Suomen Voimatieto Oy ja Finn Wind Oy. Mikkelin kaupungin omistusyhteisöistä Etelä-Savon Kaapelitelevisio Oy, ei toimintaa.

Konsernitilinpäätöksessä on huomioitu kaikki olennaiset yhdisteltävien yhteisöjen ilmoittamat korjaukset, jotka ovat tulleet 9.3.2023 mennessä.

Konsernirakenteessa tilikauden aikana tapahtuneet muutokset

Mikkelin kaupunki myi omistuksensa Asunto Oy Mikkelin Partinkartanosta ja Kiinteistö Oy Mannerheimintie 30 purkautui.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on eliminoitu. Konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on eliminoitu vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuusien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemissä.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhtiöiden sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Asunto-osakeyhtiöiden ja muiden keskinäisten kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisöjen poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Konsernitaseesta esitetään lyhennetty versio.

Myyntituotot

Myyntituottoihin kirjattu Etelä-Savon Koulutus Oy:n yksikköhintarahoitus 28 175 349,00 euroa on oikaistu konsernitilinpäätöksessä valtionosuuskohtaan. Vuoden 2021 vastaava summa on 28 573 585,00 euroa.

Verotulot

Verotuloista on oikaistu kiinteistöveroja 2,4 milj. euroa.

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät (KPA 2:2.1 § 1-kohta)

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvät vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti, joita on muutettu vuoden 2013 alusta vastaamaan Kuntaliiton suosituksen mukaisia alimpia poistoaikoja. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskenta-perusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen FIFO-periaatteen mukaisesti hankintameno tai sitä alemman todennäköisen hankintameno tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia. Kaikki koronvaihtosopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa korkoriskin hallitsemiseksi. Kaupunki on sitonut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvaa korkoa koronvaihtosopimuksilla kiinteäksi koroksi. Koronvaihtosopimukset on eritelty sopimuskohtaisesti liitetiedoissa.

Muut toimintakulut

Luottotappioiden kirjaus

Saatavista poistetuista myyntilaskuista on tehty luottotappiokirjaukset tuloslaskelman erään muut toimintakulut.

Varausten ja rahastojen muutos

Poistoeron muutos ja varausten muutos pelastuslaitos

Pelastuslaitoksen investoinnit rahoitetaan kunnilta kerättävällä maksuosuudella.

Konsernitili

Konsernitiliosopimukseen liitettyjen kaupungin tytäryhteisöjen rahavarat esitetään kaupungin tilinpäätöksessä sekä osana rahoja ja pankkisaamisia, että lyhytaikaisena velkana tytäryhteisöille. Vastaavasti tytäryhteisöjen negatiiviset tilien saldot esitetään sekä kaupungin lyhytaikaisena lainasaamisena tytäryhteisöiltä että rahojen ja pankkisaamisten vähennyksenä.

Vaalijala-kuntayhtymän ylijäämän käsittely

Vaalijalan kuntayhtymän yhtymäkokous on päätöksillään 14.12.2022 § 38 ja 39 päättänyt ylijäämien palauttamisesta jäsenkunnilleen. Päätöksistä on valitettu, joten ne eivät ole lainvoimaisia. Kyse on aikaisempien tilikausien tapahtumiin liittyvästä omaisuuserästä, jonka olemassaolo varmistuu vasta, kun yksi tai useampi epävarma tapahtuma, joka ei ole kirjanpitovelvollisen määräysvallassa, on toteutunut tai jäänyt toteutumatta. Viime kädessä tuomioistuin ottaa kantaa siihen, ovatko kuntayhtymän jäsenkunnat oikeutettuja ylijäämien palautuksiin. Koska saamiserä on edellä kuvatuin tavoin luonteeltaan poikkeuksellinen, edellyttää KPL 3:3.1 §:n 3 kohdassa tarkoitettu varovaisuuden periaate, että tällaisen saamiserän tilinpäätökseen merkitsemisessä tulee ehtojen olla tavanomaisiin liiketoimiin liittyviä ehtoja tiukemmat. Kirjanpitolautakunnan lausunnoissa esitetyn linjan perusteella tällaisen poikkeuksellisen saamiserän tulisi olla perustellusti varma, jotta se voitaisiin tilinpäätöksessä merkitä tuloksi ja saatavaksi. Koska erät eivät ole perustellusti varmoja, ei niitä voida merkitä tuloksi ja saatavaksi, vaan niistä annetaan oikean ja riittävän kuvan vaatimuksen täyttämiseksi liitetieto.

Mikkelin kaupungin osuus kuntayhtymän peruspääomasta on 12,37 %. Päätösten mukainen kirjanpidollisten ylijäämien palautussumma kuntayhtymän v. 2021 tilinpäätöksen kumulatiivisista ylijäämistä olisi 1 330 552,50 euroa ja tilikauden 2022 ylijäämästä 24.2.2023 saadun ennakkotiedon (1 166 351,47 e) mukaan laskettuna 144 277,68 euroa. Summia ei ole merkitty tuloksi ja saatavaksi kaupungin tilinpäätökseen edellä esitetyin perustein.

Koronapotilaiden hoitoon osallistuneelle henkilöstölle maksettavan kertaerän kirjanpitokäsittely

Essote-kuntayhtymän tilinpäätöstä laativalta Etelä-Savon hyvinvointialueelta saadun ilmoituksen mukaan valmius-lain aikaisiin erityisolosuhteisiin liittyvän sote-sopimuksen alaiselle henkilöstölle koronatyön johdosta maksettavan kertaerän kokonaisvaikutus ei ole tilinpäätöshetkellä ollut tiedossa, ja siitä on tehty Essoten tilinpäätökseen arvioon perustuva 1,2 miljoonan euron suuruinen kulu- ja siirtovelkakirjaus. Tämä summa on huomioitu kuntayhtymän tilinpäätökseen jo sisältyvässä ja kunnille ilmoitetussa kuntalaskutusosuudessa. Lopullinen kertakorvausten kokonaissumma ja sen kuntakohtainen jako saadaan tietoon vasta, kun hyvinvointialueen aluehallituksen 16.3.2023 tekemän päätöksen perusteella maksettavien korvausten palkka-ajo on tehty maaliskuun lopulla, minkä jälkeen kustannuksen kuntakohtainen jako tehdään perussopimuksen mukaisesti. Mikäli korvaussumma ja/tai sen kohdistuminen jäsenkunnille poikkeaa tilinpäätöshetken oletuksista, on mahdollista, että erä tulee aiheuttamaan myöhemmin keväällä korjaustarpeen jäsenkuntien, myös Mikkelin, tilinpäätöksiin.

Hyvinvointialueelta saadun alustavan tiedon perusteella on mahdollista, että Essoten tilinpäätökseen tehdyt kulu- ja siirtovelkakirjaukset ovat mahdollisesti n. 0,64 miljoonaa euroa liian pienet, jolloin summa laskutettaisiin jäsenkunnilta jälkikäteen ja kirjattaisiin korjauksena vuoden 2022 tilinpäätöksiin. Karkea arvio Mikkelin osuudesta on noin 0,39 miljoonaa euroa. Mahdolliset korjaukset tehdään tilinpäätökseen oletettavasti huhtikuussa.

Liitetieto 4

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Etelä-Savon Pelastuslaitos on kirjannut pakollisen varauksen 280 tuhatta euroa vuodelle 2020 sekä kirjannut siihen lisäyksen 55 tuhatta euroa vuodelle 2021. Viime vuosina uuden oikeuskäytännön ja täsmentyneen työaikalain johdosta Suomessa on tullut vireille useita työoikeudellisia riitoja varallaoloon liittyen. Etelä-Savossa on neljä työoikeudellista riitaa vireillä eri oikeusasteissa ja työnantaja varautuu mahdollisesti tuleviin kustannuksiin ko. varauksella. Korvaukset on maksettu 2022 ja varaus purettu tilinpäätökseen 2022.

Otavian valtionosuuksien takaisinperintä 15 648 033,00 euroa kirjattiin TP2019 oikaisuna edellisten tilikausien yli/alijäämään siten, että 25 % kirjattiin lyhytaikaisiin ja 75 % pitkäaikaisiin siirtovelkoihin. OKM on oikaisuvaatimuksen seurauksena kohtuullistanut takaisinperittävää summaa 2 400 000 eurolla (VN/5826/2020). Mikkelin kaupunki teki päätöksestä oikaisuvaatimuksen hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus jätti OKM:n päätöksen voimaan. KHO ei myöntänyt Mikkelin kaupungille valituslupaa hallinto-oikeuden päätöksestä (18.1.2022 Dnro 23297/03.04.04.01/2021,) joten OKM:n päätös takaisinperinnästä on tullut lainvoimaiseksi. Takaisinperittäväksi summaksi on oikaistu kirjanpitoon 13 248 033 euroa (15 648 033 – 2 400 000).

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Mikkelin kaupunki ovat sopineet, että Mikkelin kaupunki maksaa palautettavat valtionosuudet yhteensä 13 248 033,00 euroa ilman korkolain (633/1982) mukaisia vuosittaisia korkoja 1.12.2022 – 30.6.2024 välisenä aikana ja kolmessa (3) erässä seuraavasti:

1. 1.12.2022 mennessä 4 416 011,00 euroa
2. 30.6.2023 mennessä 4 416 011,00 euroa
3. 30.6.2024 mennessä 4 416 011,00 euroa

Tilinpäätöksessä 2021 takaisinperittävä summa 13 248 033,00 kirjattiin kokonaisuudessaan lyhytaikaisiin siirtovelkoihin. Maksuaikataulun mukaisesti 1. erä 4 416 011,00 euroa maksettiin 30.11.2022. Tilinpäätöksessä 2022 2. maksuerä on kirjattu lyhytaikaisiin siirtovelkoihin ja 3. maksuerä on kirjattu pitkäaikaisiin siirtovelkoihin.

Metsä-Sairilan jätevedenpuhdistamon sähkömittausta tarkastettiin tilikauden aikana. Tarkastusajanjakso ulottui käynnistysvaiheesta kesäkuulle 2022. Sähkömittarissa havaitun kalibrointivirheen vuoksi aikaisempaa laskutusta tasattiin takautuvasti. Tasauksen taloudellinen vaikutus oli – 395 082 euroa, josta 242 420,69 euroa kohdistui edellisille tilikausille. Vastaavasti 45 0032,32 euroa laskutettiin edelleen toiselta yhtiöltä sähköenergian käyttöön perustuen.

Käräjäoikeuden 28.12.2022 antamassa tuomiossa (asianro L 20/613) Mikkelin vesiliikelaitos on tuomittu maksamaan Metsä-Sairilan jätevedenpuhdistamon pääurakan ja Kenkäveronniemen tulopumppaamon pääurakan vuonna 2020 tapahtuneesta urakkasopimusten purkamisesta korvauksia, maksamattomia urakkahintoja ja viivästyskorkoja entiselle sopimuskumppanilleen. Tuomio ei ole lainvoimainen. Kirjanpitolain 3:2.1 § edellyttää oikean ja riittävän kuvan antamista tilinpäätöksessä, minkä vuoksi kokonaisuuteen liittyvät erät on kirjattu vuoden 2022 tilinpäätökseen. Erät on kirjattu tilinpäätökseen seuraavasti:

Vahingonkorvausluontoiisiin maksuihin ja viivästyskorkoihin 31.12.2022 asti laskettuna varaudutaan pakollisena varauksena. Summat on kirjattu tuloslaskelmassa satunnaisiin kuluihin (olennainen, tavanomaisesta toiminnasta poikkeava ja kertaluontoinen erä) ja viivästyskorot muihin rahoituskuluihin.	9 979 563,87 e
Riidattomat määrät maksamattomista urakkahinnoista sekä maksamattomista lisä- ja muutostöistä on aktivoitu osaksi ao. omaisuuserien hankintamenoa.	515 386,61 e
Yhteensä	10 494 950,48 e

Liitetieto 6

Toimintatuotot tehtäväalueittain				
	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Keskushallinto	23 477 271,82	21 083 495,08	18 976 795,08	13 042 215,16
Sosiaali- ja terveystoimet	140 881 865,30	127 449 238,96		
Ympäristöpalvelut	7 588 941,91	8 250 881,79	1 136 946,10	1 114 416,35
Opetuspalvelut	9 940 990,05	9 277 865,57	6 185 351,37	6 051 204,18
Kulttuuri- ja vapaa-aika	2 908 423,88	2 116 803,62	2 908 423,88	2 116 803,62
Yhdyskuntapalvelut	46 247 596,65	44 478 269,69	38 421 801,37	31 680 595,05
Muut palvelut	95 882 971,91	86 295 579,51	12 539 439,58	12 119 262,15
Kunnan toimintatuotot yhteensä	326 928 061,52	298 952 134,22	80 168 757,38	66 124 496,51

Liitetieto 7

Verotulojen erittely

	2022	2021
Kunnan tulovero	199 948 234,61	191 019 257,34
Osuus yhteisöveron tuotosta	23 269 029,86	24 330 595,90
Kiinteistövero	22 719 519,95	21 771 806,11
Verotulot yhteensä	245 936 784,42	237 121 659,35

Liitetieto 8

Valtionosuuksien ja verotulomenetysten korvausten erittely

	2022	2021
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	105 633 650,00	101 857 503,00
<i>Siitä</i> :Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	20 391 473,00	21 928 776,00
<i>Siitä</i> :Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	1 600 000,00	0,00
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	1 058 135,00	494 863,00
Verotulojen menetysten korvaus	29 207 715,00	25 516 620,00
Valtionosuudet ja verotulojen menetysten korvaukset yhteensä	135 899 500,00	127 868 986,00

Liitetieto 9

Palvelujen ostojen erittely		
	Kunta	
	2022	2021
Asiakaspalvelujen ostot	255 324 138,28	239 990 182,84
Muiden palvelujen ostot	43 601 918,03	41 968 341,12
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	298 926 056,31	281 958 523,96

Pysyvien vastaavien suunnitelman mukaiset poistot

	Poistotapa	Poistoaika tai poisto-%	Vuotuiset poistoprosentit
Aineettomat hyödykkeet			
Aineettomat oikeudet	tasapoisto	5 v	
Muut pitkävaikutteiset menot			
ATK-ohjelmistot *	tasapoisto	2-5 v	
Osallistuminen toisen yhteisön			
- tiehankkeisiin *	tasapoisto	15 v	
- ratahankkeisiin *	tasapoisto	30 v	
- väylähankkeisiin - sovelletaan vastaavanlaisen hyödykkeen hankintamenoa koskevia poistoaikoja *			
Muut *	tasapoisto	2-5 v	
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet		ei poistoa	
Rakennukset ja rakennelmat			
Hallinto- ja laitosrakennukset	tasapoisto	20 v, 30 v, 50 v	2%, 3,34%, 5%
Tehdas- ja tuotantorakennukset	tasapoisto	30 v, 50 v	2 %, 3,34%
Vapaa-ajan rakennukset	tasapoisto	20 v, 30 v	3,34%, 5 %
Asuinrakennukset	tasapoisto	30 v, 50 v	2 %, 3,34%
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
Kadut, tiet, torit ja puistot	mj-poisto	15%, 20%	15%, 20%
Sillat, laiturit ja uimalat	mj-poisto	15%, 20%	15%, 20%
Muut maa- ja vesirakenteet	mj-poisto	15%, 20%	15%, 20%
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	mj-poisto	15 %	15 %
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	tasapoisto	10 v	10 %
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	tasapoisto	10 v -20 v	5 % - 10 %
Lentoasema	mj-poisto	20 %	0,2
Vesimittarit (käytössä vain Vesilaitoksella)	mj-poisto	20 %	0,2
Vesijohto- ja viemäriverkostot (käytössä vain Vesilaitoksella)	mj-poisto	30 v	3,34 %
Koneet ja kalusto			
Kuljetusvälineet	tasapoisto	4 v, 5 v	20% - 25%
Liikkuvat työkoneet	tasapoisto	5 v	20 %
Liikkuvat työkoneet (käytössä vain Vesilaitoksella)	tasapoisto	10 v	10 %
Muut laitteet ja kalusteet	tasapoisto	3 v, 5 v	20% - 33,34%
Atk-laitteet	tasapoisto	3 v	33,34 %
Sairaala- , terveydenhuolto- yms.laitteet	tasapoisto	5 v	20 %
Muut aineelliset hyödykkeet			
Luonnonvarat	poisto käytön mukaan		
Arvo- ja taide-esineet	ei poistoa		
Keskeneräiset hankinnat			
Pysyvien vastaavien sijoitukset	ei poistoa		
Osakkeet ja osuudet	ei poistoa		
Taseyksiköt (Etelä-Savon pelastuslaitos)			
Noudattaa kaupungin käyttämiä poistoaikoja			
Liikelaitos (Mikkelin kaupungin liitelaitos Otavia)			
Noudattaa kaupungin käyttämiä poistoaikoja			
Liikelaitokset (Vesilaitos)			
Noudatetaan liikelaitoksen johtokunnan määrittelemiä poistoaikoja			

* Jollei vaikutusaika ole luotettavasti arvioitavissa, on hankintameno poistettava enintään 10 vuodessa.

Liitetieto 12

Pakollisten varausten muutokset				
	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Ympäristövaraukset 1.1.	1 760 603,09	1 805 602,27	1 760 603,09	1 805 602,27
Lisäykset tilikaudella	68 000,00	0,00	68 000,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	2 251,00	44 999,18	2 251,00	44 999,18
Ympäristövaraukset 31.12.	1 826 352,09	1 760 603,09	1 826 352,09	1 760 603,09
Muut pakolliset varaukset 1.1.	11 704 857,55	5 274 286,14	3 721 300,39	4 547 401,12
Lisäykset tilikaudella	9 986 433,87	7 311 672,14	9 979 563,87	55 000,00
Vähennykset tilikaudella	7 942 759,85	881 100,73	697 961,71	881 100,73
Muut pakolliset varaukset 31.12.	13 748 531,57	11 704 857,55	13 002 902,55	3 721 300,39
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 1.1.			2 186 050,00	2 186 050,00
Lisäykset tilikaudella			0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella			2 186 050,00	0,00
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 31.12.			0,00	2 186 050,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu (ky) 1.1.	3 513 745,70	3 470 680,70		
Lisäykset tilikaudella	52 786,78	43 065,00		
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00		
Potilasvahinkovakuutusmaksu (ky) 31.12.	3 566 532,48	3 513 745,70		
Ei-suojaava koronvaihtosopimus 1.1.	590 202,35	535 759,88		
Lisäykset tilikaudella	0,00	54 442,47		
Vähennykset tilikaudella	543 017,71	0,00		
Ei-suojaava koronvaihtosopimus 31.12.	47 184,64	590 202,35		
Eläkevastuu 1.1.	23 892,93	40 056,00	23 892,93	40 056,00
Lisäykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	386,64	16 163,07	386,64	16 163,07
Eläkevastuu 31.12.	23 506,29	23 892,93	23 506,29	23 892,93

Liitetieto 13

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot				
	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	1 739 301,48	1 315 871,49	1 704 970,82	1 315 871,49
Rakennusten luovutusvoitot	111 230,33	40 669,35	111 230,33	40 669,35
Muut luovutusvoitot	1 591 292,23	1 598 154,82	66 993,80	1 387 090,02
<i>Luovutusvoitot yhteensä</i>	<i>3 441 824,04</i>	<i>2 954 695,66</i>	<i>1 883 194,95</i>	<i>2 743 630,86</i>
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	1 801,90	0,00	1 801,90	0,00
Kiinteistöjen luovutustappiot	563 467,30	106 508,15	545 379,56	106 508,15
Muut luovutustappiot	652 248,89	42 370,33	640 259,01	33 833,70
<i>Luovutustappiot yhteensä</i>	<i>1 217 518,09</i>	<i>148 878,48</i>	<i>1 187 440,47</i>	<i>140 341,85</i>

Liitetieto 14

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely				
	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Satunnaiset tuotot				
ISLAB liikelaitoskuntayhtymän tilikausien voittovarojen jako	289 396,80	0,00	0,00	0,00
<i>Satunnaiset tuotot yhteensä</i>	<i>289 396,80</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
Satunnaiset kulut				
Tuomio, asianro L 20/613 Sateenkaaren koulun kuntayhtymän alkukäyttöpääoma	8 330 659,62	0,00	8 330 659,62	0,00
<i>Satunnaiset kulut yhteensä</i>	<i>8 377 047,12</i>	<i>0,00</i>	<i>8 330 659,62</i>	<i>0,00</i>

Liitetieto 15

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely		
	2022	2021
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä		
Etelä-Savon Energia Oy	2 860 000,00	2 000 000,00
Metsäsairila Oy	650 000,00	500 000,00
Kiinteistökehitys Naistinki Oy	600 000,00	320 004,29
<i>Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä yhteensä</i>	<i>4 110 000,00</i>	<i>2 820 004,29</i>
Osinkotuotot muista yhteisöistä		
Muut yhtiöt	258 589,71	137 020,18
Suur-Savon Sähkö Oy	1 090 800,00	1 090 800,00
<i>Osinkotuotot muista yhteisöistä yhteensä</i>	<i>1 349 389,71</i>	<i>1 227 820,18</i>
Osuuspääoman korot	18 290,15	18 609,66
<i>Yhteensä</i>	<i>5 477 679,86</i>	<i>4 066 434,13</i>

Liitetieto 18

Arvonkorotukset				
	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Maa- ja vesialueet arvonkorotukset 1.1.	53 178 974	52 518 312	52 838 068	52 816 926
Arvonkorotukset	0	761 851	0	122 331
Arvonkorotusten purku	225 877	101 189	225 877	101 189
Maa- ja vesialueet arvonkorotukset 31.12.	52 953 096	53 178 974	52 612 191	52 838 068
Rakennukset arvonkorotukset 1.1.	3 817 179	6 722 099	0	0
Arvonkorotusten purku	0	2 904 920	0	0
Rakennukset arvonkorotukset 31.12.	3 817 179	3 817 179	0	0
Arvonkorotukset yhteensä 31.12.	56 770 276	56 996 153	52 612 191	52 838 068

ARVONKOROTUKSEN PERIAATTEET JA NIIDEN KOHTEIDEN ARVONMÄÄRITYKSEN MENETELMÄT
Mikkelin maa- ja vesialueiden arvonkorotukset on tehty tonttirekisteriohjelman laskelmien mukaan, arvonkorotuksista ei ole tehty ulkopuolista arviota.
Osakkeissa ja osuuksissa sekä muussa käyttömässä ei ole arvonkorotuksia.

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

	Kaupunki	Etelä-Savon Pelastus- laitos	Mikkelin Vesiliike- laitos	Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia	Yhteensä
Aineettomat hyödykkeet 31.12.2022	10 064 821	0	184 400	0	10 249 221
Aineettomat oikeudet					
Poistamaton hankintameno 1.1.	0	0	77 583	0	77 583
Tilikauden poistot	0	0	-49 000	0	-49 000
Kirjanpitoarvo 31.12.	0	0	28 583	0	28 583
Muut pitkävaikutteiset menot					
Poistamaton hankintameno 1.1.	11 318 217	0	110 430	0	11 428 647
Siirrot erien välillä	82 838	0	65 403	0	148 241
Tilikauden poistot	-1 506 286	0	-34 672	0	-1 540 957
Poistamaton hankintameno 31.12.	9 894 769	0	141 161	0	10 035 930
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat, aineettomat 1.1.					
Poistamaton hankintameno 1.1.	18 119	0	28 585	0	46 704
Lisäykset tilikauden aikana	161 733	0	0	0	161 733
Siirrot erien välillä	-9 800	0	-13 930	0	-23 730
Poistamaton hankintameno 31.12.	170 052	0	14 655	0	184 707
Aineelliset hyödykkeet 31.12.2022	285 334 229	904 581	108 866 312	1 973	395 107 095
Maa- ja vesialueet 1.1.					
Poistamaton hankintameno 1.1.	100 484 561	0	324 228	0	100 808 789
Lisäykset tilikauden aikana	2 893 490	0	0	0	2 893 490
Vähennykset tilikauden aikana	-319 758	0	0	0	-319 758
Poistamaton hankintameno 31.12.	103 058 293	0	324 228	0	103 382 521
Rakennukset					
Poistamaton hankintameno 1.1.	130 076 765	0	59 753 878	0	189 830 643
Vähennykset tilikauden aikana	-695 227	0	0	0	-695 227
Siirrot erien välillä	867 030	0	547 702	0	1 414 731
Tilikauden poistot	-7 459 733	0	-1 646 285	0	-9 106 017
Arvonlennukset ja niiden palautukset	-2 213 760	0	0	0	-2 213 760
Poistamaton hankintameno 31.12.	120 575 074	0	58 655 295	0	179 230 369
Kiinteät rakenteet ja laitteet					
Poistamaton hankintameno 1.1.	40 264 527	0	47 929 861	0	88 194 389
Vähennykset tilikauden aikana	-4 437	0	0	0	-4 437
Siirrot erien välillä	4 000 407	0	1 971 069	0	5 971 477
Tilikauden poistot	-6 355 799	0	-3 243 256	0	-9 599 054
Poistamaton hankintameno 31.12.	37 904 700	0	46 657 675	0	84 562 374
Koneet ja kalusto					
Poistamaton hankintameno 1.1.	1 751 317	1 198 775	2 141 838	7 418	5 099 348
Vähennykset tilikauden aikana	-113	0	0	0	-113
Siirrot erien välillä	465 559	15 925	0	0	481 484
Tilikauden poistot	-1 097 300	-448 632	-531 480	-5 445	-2 082 856
Arvonlennukset ja niiden palautukset	-167	0	0	0	-167
Poistamaton hankintameno 31.12.	1 119 295	766 068	1 610 358	1 973	3 497 695

	Kaupunki	Etelä-Savon Pelastuslaitos	Mikkelin Vesiliikelaitos	Mikkelin kaupungin liikelaite Otavia	Yhteensä
--	----------	----------------------------	--------------------------	--------------------------------------	----------

Muut aineelliset hyödykkeet

Poistamaton hankintameno 1.1.	597 278	0	0	0	597 278
Poistamaton hankintameno 31.12.	597 278	0	0	0	597 278

Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat,

aineelliset 1.1.	4 398 026	0	1 920 350	0	6 318 376
Lisäykset tilikauden aikana	23 567 465	334 513	2 268 650	0	26 170 628
Rahoitusosuudet tilikaudella	-479 868	-180 075	0	0	-659 943
Siirrot erien välillä	-5 406 034	-15 925	-2 570 244	0	-7 992 203
Poistamaton hankintameno 31.12.	22 079 589	138 513	1 618 756	0	23 836 858

Olenneiset arvonalentumiset

Erittely olennaisista arvonalentumisista

Ihastjärven koulu 2 037 645,21

Liitetieto 19a

Maa- ja vesialueet erittely				
	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	1 705 020,23	1 551 270,71	266 935,48	266 935,48
Muut maa- ja vesialueet	105 903 119,01	103 561 055,66	103 115 586,39	100 541 854,50
Maa- ja vesialueet yhteensä	107 608 139,24	105 112 326,37	103 382 521,87	100 808 789,98

Liitetieto 19b

Pysyvien vastaavien sijoitukset										
	Osakkeet ja osuudet					Jvk-, muut laina- ja muut saamiset				
	Osakkeet konserni-yhtiöt	Osakkeet omistusyht. yhteisöt	Kunta-yhtymä-osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Jvk-laina-saamiset	Saamiset konserni-yhteisöt	Saamiset kunta-yhtymät	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	47 552 949,98	10 142 541,39	19 787 962,23	4 297 409,85	81 780 863,45	0,00	37 194 237,42	0,00	3 111 089,70	40 305 327,12
Lisäykset	70 208,70	200 000,00	0,00	0,00	270 208,70		7 006 100,00		0,00	7 006 100,00
Vähennykset	609 600,00	227 053,70	0,00	15 030,63	851 684,33		889 698,21		101 417,31	991 115,52
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00					0,00
Hankintameno 31.12.	47 013 558,68	10 115 487,69	19 787 962,23	4 282 379,22	81 199 387,82	0,00	43 310 639,21	0,00	3 009 672,39	46 320 311,60
Arvonlennukset										
Arvonkorotukset										
Kirjanpitoarvo 31.12										

Tytäryhteisöt						
	Y-tunnus	Kunnan omistus-osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Kuntakonsernin osuus, euroa		
				omasta pää- omasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/ tappiosta
Asunto Oy Hirvipari	0765824-3	95,69	95,69	501 423	219 615	44
Asunto Oy Pirttitie III	0464332-9	100,00	100,00	220 536	437 692	46
Asunto Oy Tuppura	0578812-4	97,00	97,00	799 129	296 452	46
Kiinteistö Oy Kenkäveronniemi	0846454-7	66,70	66,70	988 878	41 033	-17 409
Kiinteistö Oy Mikkelin Tietotaitokortteli	0913161-3	51,56	51,56	3 117 236	77 622	41 701
Kiinteistö Oy TeknoGraani	1507061-8		75,64	1 881 846	12 786	-3 206
Mikkelin kehitysytio Miksei Oy	0600598-8	80,65	80,65	230 328	1 560 723	21 406
Etelä-Savon Energia Oy (konserni)	0940995-3	100,00	100,00	38 123 772	128 266 802	11 436 679
Kiinteistökehitys Naistinki Oy	0514772-2	100,00	100,00	8 244 381	31 430 307	305 176
Metsäsairila Oy	2011619-0	100,00	100,00	9 134 515	6 994 087	303 785
Mikkelin Arkistotalo Oy	0822437-5	56,00	56,00	3 192 195	16 320	173 574
Mikkelin Asumisoikeus Oy	0881150-2	100,00	100,00	2 685 229	7 830 592	41
Mikkelin Matkailu Oy	0164990-1	100,00	100,00	124 436	0	158
Mikkelin opiskelija-asunnot Oy	0165428-4	100,00	100,00	9 530	16 914 802	194
Mikkelin Ravirata Oy	0165007-2	75,47	75,47	1 241 369	675 362	49 008
Mikalo Oy	0165298-3	100,00	100,00	3 373 950	53 546 552	357
Mikkelin Jäähalli Oy	2418213-6	74,88	74,88	2 216 148	4 946 987	6
Etelä-Savon Koulutus Oy (konserni)	2249317-6	62,50	62,50	5 724 043	3 429 293	196 118
Kiinteistö Oy Jääkärintie 31	2290196-9		100,00	55 721	6 706 060	8
Kiinteistö Oy Mikkelin Takoankatu	0841514-7	58,63	58,63	292 870	3 334	-1 427
Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy	2512829-7	100,00	100,00	6 927 872	18 210 280	-559 354
Kiinteistö Oy Ristiinan Suopursu	0238191-9	70,00	70,00	83 159	138 909	32
Kiinteistö Oy Kyyhkylä	2379106-0		100,00	441 491	2 198 883	11 507
BioSairila Oy	2740947-1		100,00	2 664 386	10 087 927	-837 035
Haukivuoren Vanhustentalosäätiö sr.	0758881-2	jäsen		2 374	1 375 770	8
Kyyhkylä-säätiö sr	1861046-4	jäsen		1 361 906	231 202	-112 188
			Yhteensä	93 638 724	295 649 393	11 009 275

Mikkelin Asumisoikeus Oy:n omassa pääomassa on kirjattuna asumisoikeusmaksuja 2 709 196,91 euroa, jotka yhtiö on velvollinen palauttamaan asukkaille heidän luopuessaan asumisoikeudestaan. Ilman asumisoikeusrahastoa konsernin osuus omasta pääomasta on -23 967,72 euroa.

Organisaation sisäinen

Kuntayhtymät						
	Y-tunnus	Kaupungin omistus-osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Kuntakonsernin osuus, euroa		
				omasta pää- omasta	vieraasta pää- omasta	tilikauden voitosta / tappiosta
Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä	0825508-3	57,42	57,42	17 116 783	122 307 921	2 166 626
Etelä-Savon maakuntaliitto	0215839-7	35,24	35,24	385 396	266 697	-19 365
Etelä-Savon kampuskiinteistöt kuntayhtymä	1013321-0	72,30	72,30	12 076 612	23 629 788	76 106
Vaalijalan kuntayhtymä	0207327-0	12,37	12,37	3 184 381	3 825 525	144 295
			Yhteensä	32 763 172	150 029 930	2 367 663

Osakkuusyhteisöt							
	Y-tunnus	Kaupungin omistus-osuus %	Konsernin omistus-osuus %	Kuntakonsernin osuus, euroa			
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden tappiosta / voitosta	
Yhteisyhteisöt							
Mikkelin Mikaeli Oy	2015248-2		33,3	33,3	46 191	78 165	-40 553
Osakkuusyhteisöt							
Kiinteistö Oy Kattilansillan Kauppakeskus	0605561-9		32,1	32,1	85 054	467	1 505
Kiinteistö Oy M:lin mlk:n Kuuselan Kulma	0765742-7		41,2	41,2	321 842	11 367	16
Kiinteistö Oy Mikkelin Musiikkiopistotalo	1093066-6		21,2	21,2	342 602	36 509	-14 673
Kiinteistö Oy Otavan Ketola	0615795-7		47,3	47,3	98 628	793	-4 080
Kyyhkylän Asuntolat Oy	0165613-2		49,2	49,2	10 061	4 510	25
Kiinteistö Oy Mikkelin Torikioski	0351423-4		17,7	44,3	494 484	1 615	2 551
Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy	2472908-2		36,2	36,2	11 566 981	8 757 856	715 552
Saimaa Stadiumi Oy	2671378-9		35,4	35,4	2 580 754	2 845 120	-57 178
Sodan ja rauhan keskus Muisti Oy	2945093-7		20,0	20,0	36 939	80 098	-31 090
Kiinteistö Oy Laaninkulma	0540337-8		25,3	25,3	219 328	8 584	11
Asunto Oy Orijärven Kyläpuisto	1963315-8		26,6	26,6	480 034	7 820	13
Yhdistelemättömät osakkuusyhteisöt							
Etelä-Savon Kaapelitelevisio Oy	0605560-0		36,8	36,8	Ei toimintaa		
KS Energiävälitys Oy	0948714-2			20,0			
Suomen Voimatieto Oy	1861343-8			21,7			
			Yhteensä		15 583 536	11 816 498	572 073

Saamisten erittely				
	2022		2021	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		528460,93		430 154,99
Lainasaamiset	42 233 936,40	4307710,84	36 123 634,61	4 692 540,20
Muut saamiset	774 504,81		768 404,81	
Siirtosaamiset		619 051,62		335 021,62
Yhteensä	43 008 441,21	5 455 223,39	36 892 039,42	5 457 716,81
Kuntayhtymiltä, joissa Mikkelin jäsenenä				
Myyntisaamiset		134 870,06		235 429,08
Lainasaamiset		2 142 218,02		367 730,29
Siirtosaamiset		4 794 531,70		4 099 154,69
Yhteensä	0,00	7 071 619,78	0,00	4 702 314,06
Osakkuus- ja muilta omistusyhteisöiltä				
Myyntisaamiset		122 501,98		9 888,51
Lainasaamiset	938 579,50		979 554,50	
Yhteensä	938 579,50	122 501,98	979 554,50	9 888,51
Saamiset yhteensä	43 947 020,71	12 649 345,15	37 871 593,92	10 169 919,38

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät				
	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Tapaturmavak.maksut-tilien saldot	68 199,52	0,00	68 199,52	0,00
Kelan korvaus työterveydenhuollosta	1 287 251,21	1 081 166,81	526 794,29	522 596,45
Palkkatuet/Ely-keskus	169 688,74	257 727,24	169 688,74	257 727,24
Muut siirtosaamiset, projektit	1 225 768,43	1 958 359,21	521 085,81	353 858,23
Muut tulojäämät	25 219 379,39	8 846 205,94	5 627 717,59	4 619 193,40
<i>Siirtosaamiset yhteensä</i>	<i>27 970 287,29</i>	<i>12 143 459,20</i>	<i>6 913 485,95</i>	<i>5 753 375,32</i>

Oma pääoman erittely				
	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Peruspääoma 1.1.	160 935 630,56	160 935 630,56	160 935 630,56	160 935 630,56
Peruspääoma 31.12.	160 935 630,56	160 935 630,56	160 935 630,56	160 935 630,56
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma 1.1.	340 000,00	0,00		
Lisäykset		340 000,00		
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma 1.1.	340 000,00	340 000,00		
Arvonkorotusrahasto 1.1.	57 092 552,49	59 240 410,10	52 934 468,01	52 913 325,62
Lisäykset		122 331,23		122 331,23
Vähennykset	225 876,85	2 270 188,84	225 876,85	101 188,84
Arvonkorotusrahasto 31.12.	56 866 675,64	57 092 552,49	52 708 591,16	52 934 468,01
Muu rahastot/oma pääoma 1.1.	4 728 662,57	4 571 264,56		
Lisäykset	118 694,31	157 398,01		
Vähennykset	386 212,80			
Muut rahastot/oma pääoma 31.12.	4 461 144,08	4 728 662,57		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	33 262 719,96	30 249 073,18	-33 549 455,35	-32 736 466,88
Muut muutokset	28 711,05	3 156 721,35		3 031 502,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	33 291 431,01	33 405 794,53	-33 549 455,35	-29 704 964,88
Tilikauden yli-/alijäämä	2 255 777,25	-143 074,57	-7 230 982,99	-3 844 490,47
<i>Oma pääoma yhteensä</i>	<i>258 150 658,54</i>	<i>256 359 565,58</i>	<i>172 863 783,38</i>	<i>180 320 643,22</i>

Liitetieto 27

Pitkäaikaiset velat		
Velat, jotka erääntyvät 1.1.2028 tai sen jälkeen		
	2022	2021
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	201 875 020,00	173 901 427,00
Lainat julkisyhteisöiltä	1 219 833,07	1 550 765,28
Muut velat	4 303 754,77	4 196 354,77
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	<i>207 398 607,84</i>	<i>179 648 547,05</i>

Liitetieto 29

Pakolliset varaukset				
	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Pakolliset varaukset				
Eläkevaraus	23 506,29	23 892,93	23 506,29	23 892,93
Ympäristövastuiden varaukset	1 826 352,09	1 760 603,09	1 826 352,09	1 760 603,09
Osuus kuntayhtymän alijäämästä				2 186 050,00
Vahingonkorvausvaraus	9 979 563,87		9 979 563,87	
Muut pakolliset varaukset	3 768 967,70	11 704 857,55	3 023 338,68	3 721 300,39
Etelä-Savon sairaanhoitopiiri ky:n potilasvakuutusvastuu	3 566 532,48	3 513 745,70		
Ei-suojaava koronvaihtosopimus	47 184,64	590 202,35		
<i>Pakolliset varaukset yhteensä</i>	<i>19 212 107,07</i>	<i>17 593 301,62</i>	<i>14 852 760,93</i>	<i>7 691 846,41</i>

Liitetieto 30

Vieras pääoma				
	2022		2021	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille				
Saadut ennakot				
Ostovelat		1 458 181,65		1 760 066,32
Muut velat	185 890,00	0,00	95 210,00	
Siirtovelat				
<i>Yhteensä</i>	<i>185 890,00</i>	<i>1 458 181,65</i>	<i>95 210,00</i>	<i>1 760 066,32</i>
Velat kuntayhtymille, joissa Mikkeli on jäsenenä				
Saadut ennakot				
Ostovelat		29 950 958,53		15 414 486,40
Muut velat	60 260,00	0,00	60 260,00	
Siirtovelat				
<i>Yhteensä</i>	<i>60 260,00</i>	<i>29 950 958,53</i>	<i>60 260,00</i>	<i>15 414 486,40</i>
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille				
Saadut ennakot				
Ostovelat		170 824,81		108 904,00
Muut velat				
Siirtovelat				
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>170 824,81</i>	<i>0,00</i>	<i>108 904,00</i>
<i>Vieras pääoma yhteensä</i>	<i>246 150,00</i>	<i>31 579 964,99</i>	<i>155 470,00</i>	<i>17 283 456,72</i>

Liitetieto 31

Sekkitililimiitti		
	2022	2021
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	25 000 000,00	25 000 000,00
-siitä käyttämättä oleva määrä	25 000 000,00	25 000 000,00

Liitetieto 32

Muiden velkojen erittely				
	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Muut velat				
Liittymismaksut	16 445 766,18	16 324 988,21	4 303 754,77	4 196 354,77
Muut velat	14 117 578,14	11 662 089,22	2 013 607,34	1 712 786,53
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>30 563 344,32</i>	<i>27 987 077,43</i>	<i>6 317 362,11</i>	<i>5 909 141,30</i>

Liitetieto 33

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät				
	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Pitkäaikaiset siirtovelat				
Vos.takaisinperintä 3.erä	4 416 011,00	0,00	4 416 011,00	0,00
Muut Pa siirtovelat	581 581,80	578 543,80	578 543,80	578 543,80
<i>Pitkäaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	<i>4 997 592,80</i>	<i>578 543,80</i>	<i>4 994 554,80</i>	<i>578 543,80</i>
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Menojäämät				
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	34 732 612,81	32 313 128,48	10 597 759,66	10 082 011,45
Korkojaksotukset	1 695 547,36	1 180 326,95	941 991,46	724 658,92
Pelastuslaitoksen lopullinen maksuosuus	110 665,31	346 579,51	110 665,31	346 579,51
Ta:n työttömyysvakuutusvelka	79 610,68	55 040,00	79 610,68	55 040,00
Työnantajan JuEL (KuEL-maksut)	1 197 590,05	1 096 210,59	1 197 590,05	1 096 210,59
Työntekijän JuEL (KuEL-maksut)	528 158,71	488 619,48	528 158,71	488 619,48
Valtionosuuden takaisinperintä 2013-2017	4 416 011,00	13 248 033,00	4 416 011,00	13 248 033,00
Valtionosuuden tarkistus	0,00	174 053,00	0,00	174 053,00
Muut siirtovelat	8 010 381,52	7 293 669,68	1 326 133,50	515 546,89
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	<i>50 770 577,44</i>	<i>56 195 660,69</i>	<i>19 197 920,37</i>	<i>26 730 752,84</i>
<i>Siirtovelat yhteensä</i>	<i>55 768 170,24</i>	<i>56 774 204,49</i>	<i>24 192 475,17</i>	<i>27 309 296,64</i>

Liitetieto 34

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin				
	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	109 592 978,63	104 569 388,79		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	116 998 390,01	98 394 054,77		
Lainat julkisyhteisöiltä	17 015 382,23	11 429 243,28		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	69 888 489,89	75 729 989,89		
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	0,00		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0,00	0,00		
<i>Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä</i>	<i>186 886 879,90</i>	<i>174 124 044,66</i>		
Velat, joiden vakuudeksi on annettu osakkeita				
	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	11 054 998,25	11 317 630,15		
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	8 519,16	8 519,16		
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00		
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	0,00	0,00		
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	0,00		
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	0,00	0,00		
<i>Pantatut osakkeet yhteensä</i>	<i>8 519,16</i>	<i>8 519,16</i>		

Liitetieto 37

Vakuudet				
	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	5 932 314,79			
Pantatut arvopaperit	7 019 321,60	2 284 060,49		
<i>Yhteensä</i>	<i>12 951 636,39</i>	<i>2 284 060,49</i>		
Muiden puolesta annetut vakuudet				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	2 124 000,00			
Pantatut arvopaperit				
<i>Yhteensä</i>	<i>2 124 000,00</i>			
<i>Vakuudet yhteensä</i>	<i>15 075 636,39</i>			

Liitetieto 38

Vuokravastuut

Vuokravastuut	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Toimitilojen vuokravastuut	10 789 452,81	12 363 087,56	18 963 120,61	19 294 068,44
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut (leasing)	6 368 259,17	4 371 543,94	3 843 110,01	3 992 621,64
Maa-alueiden vuokravastuut	681 698,09	801 633,26	220 343,32	221 520,55
Muut vuokravastuut	399 201,83	606 337,59		
Vuokravastuut yhteensä	18 238 611,90	18 142 602,35	23 026 573,94	23 508 210,63
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	8 468 844,04	7 023 116,59	4 327 756,83	4 408 097,20
- siitä PPP-hankkeet (public-private partnerships)				
- siitä sopimuksiin sisältyvät lunastusvelvoitteet	58 495,00	93 307,50		
- siitä kuntakonsernin sisäiset vuokravastuut			14 459 192,71	15 382 429,60
Leasingvuokrasopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuita				

Vastuusitoumukset

Kunta	
2022	2021

Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

Konserniyhtiöille annetut takaukset

<i>Alkuperäinen pääoma</i>	179 632 168,72	179 032 168,72
<i>Jäljellä pääomasta</i>	83 069 633,21	89 385 867,57

Takaukset konsernin ulkopuolisten yhteisöjen puolesta

Konsernin ulkopuolisten velasta

<i>Alkuperäinen pääoma</i>	9 831 048,92	10 251 048,92
<i>Jäljellä pääomasta</i>	2 456 679,11	2 907 581,86

Takaukset yhteensä

<i>Alkuperäinen pääoma</i>	189 463 217,64	189 283 217,64
<i>Jäljellä pääomasta</i>	85 526 312,32	92 293 449,43

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista

2021	2021
------	------

Osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	394 595 763,00	371 773 345,00
Osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.		
Mahd. vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	228 188,00	243 532,00

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt				
Järjestelyn tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Sopimusvastuut				
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset		13 880,01		
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus		2 069,01		
Sopimukseen sisältyvät palautusvastuut		25 264,80		
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus				
<i>Sopimusvastuut yhteensä</i>	0,00	39 144,81		
Arvonlisäveron palautusvastuu *)	16 194 710,80	7 881 175,04	8 884 136,79	10 483 989,76
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu	1 729 560,16	1 703 849,74		

*) Palautuksena ja vähennyksenä käsitellyt arvonlisäverot uudisrakennusten ja perusparantamisen hankintamenoista, joihin liittyy mahdollinen palautusvelvollisuus kiinteistöt myytessä tai niiden käyttötarkoituksen muuttuessa vähennykseen tai palautukseen oikeuttamattomaan tarkoitukseen (AVL 120 §). Palautusvastuuta määriteltäessä on otettu huomioon kaikki kiinteistöt myös ne, joiden osalta vastuun toteutuminen ei ole todennäköistä.

Koronvaihtosopimukset

Järjestelyn tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Järjestelyn tarkoitus				
Kaupunki				
Lisähyötyswapilla 1075684/1364062 suojataan koko lainasalkkua. Sopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntynyt 3.2.2022.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä			0,00	20 000 000,00
Käypä arvo			0,00	-470 068,00
Koronvaihtosopimuksella (KSWAP012/15) 67441 on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntyy 31.12.2040.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo			30 000 000,00	30 000 000,00
Käypä arvo			2 886 037,19	-6 094 274,23
Koronvaihtosopimuksella 31826/15371 on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus erääntyy 27.9.2041.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo			20 000 000,00	20 000 000,00
Käypä arvo			545 507,37	-8 458 242,03
Koronvaihtosopimus 31738 on tehty yksittäisen lainan korkoja koskevien kassavirtojen muuttamiseksi 3 kk euribor:sta 6 kk euriboriin. Sopimus erääntyy 18.4.2031.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo			6 375 000,00	7 125 000,00
Käypä arvo			12 616,22	8 621,62
Koronvaihtosopimus 32018 on tehty yksittäisen lainan korkoja koskevien kassavirtojen muuttamiseksi 3 kk euribor:sta 6 kk euriboriin. Sopimus erääntynyt 20.12.2022.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo			0,00	2 300 000,00
Käypä arvo			0,00	1 689,50
Tehostetulla koronvaihtosopimuksella MIKKELI1 on muutettu vaihtuva korko kiinteäksi. Sopimus erääntyy 14.12.2032.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo			18 000 000,00	0,00
Käypä arvo			675 360,10	0,00
Tytäryhteisöt				
Tehostetulla koronvaihtosopimuksella ETSAVENER1 varmistetaan yksittäisen lainan tietty korkotaso. Mikäli korko nousee ylisopimuksen mukaisen korkotason, myös suojauksen mukainen korkotaso nousee. Suojattu pääoma vastaa lainapääomaa. Suojauksen kassavirrat maksetaan neljä kertaa vuodessa. Sopimus päättyy 27 .8.2024.				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	1 000 000,00	1 500 000,00		
Käypä arvo	17 180,84	-28 001,54		
Koronvaihtosopimuksella 1823688/2902576 Varmistetaan yksittäisen lainan kiinteä korko. Suojauksen kassavirrat maksetaan kaksi kertaa vuodessa. Suojattu pääoma vastaa lainapääomaa. Sopimus päättyy 2.7.2026.				
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	4 200 004,00	4 666 670,00		
Käypä arvo	242 023,00	-162 732,00		
Koronvaihtosopimus 1197121/1581082 on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Yhtiö saa 6 kk:n euribor korkoa ja maksaa kiinteää korkoa. Sopimus erääntyy 5.5.2023.				
Sopimuksen nimellisarvo tilinpäätöshetkellä	922 250,00	981 750,00		
Käypä arvo	1 660,00	-33 218,00		

Järjestelyn tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Koronvaihtosopimus 1524661/2088483 on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Laina ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Yhtiö saa 6 kk:n euribor korkoa ja maksaa kiinteää korkoa. Sopimus erääntyy 26.5.2025. Bulleet-lainan pääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo	375 000,00 19 464,00	405 000,00 -12 794,00		
Koronvaihtosopimus 1769559/2770516 on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Laina ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Yhtiö saa 6 kk:n euribor korkoa ja maksaa kiinteää korkoa. Sopimus on voimassa 22.2.2027 saakka. Sopimuksen nimellisarvo tilinpäätöshetkellä Sopimuksen käypäarvo tilinpäätöshetkellä Koronvaihtosopimuksella 1505781-2059523 suojataan koko lainasalkkua. Yhtiö saa 1 kk:n euribor korkoa ja maksaa kiinteää korkoa. Sopimus erääntyy 20.5.2030. Laina pääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä Käypä arvo	1 377 500,00 85 098,00 6 250 000,00 -133 346,00	1 472 500,00 -62 863,00 6 250 000,00 -1 682 510,00		
Koronvaihtosopimus 1817460/2886857 Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Suojattu pääoma vastaa 50 % lainapääomasta. Koronvaihtosopimuksella muutetaan vaihtuva korko kiinteäksi ajalle 2018-2029. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 29.12.2029. Lainan pääoma Käypä arvo	3 000 000,00 374 497,00	3 000 000,00 -32 748,00		
Koronvaihtosopimuksella 18889970 varmistetaan yksittäisen lainan tietty korkotasoa. Suojattu pääoma vastaa lainapääomaa. Suojauksen kassavirrat maksetaan neljännesvuosittain. Sopimuksen tekopäivä 12.11.2021, alkamispäivä 7.9.2021 ja päättymispäivä 7.9.2028 Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo	6 280 006,00 476 668,07	7 326 672,00 -129 936,59		
Koronvaihtosopimuksella 18889975 nollakorkolattialla varmistetaan yksittäisen lainan osalta, että kiinteän koron ja marginaalin lisäksi ei tule muita korkoja maksettavaksi. Suojattu pääoma vastaa lainapääomaa. Suojauksen kassavirrat maksetaan neljännesvuosittain. Sopimuksen tekopäivä 12.11.2021, alkamispäivä 7.9.2021 ja päättymispäivä 7.6.2024 Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo	6 280 006,00 251,75	7 326 672,00 65 893,81		
Koronvaihtosopimuksella 1894342/3084569 varmistetaan yksittäisen lainan tietty korkotasoa. Suojattu pääoma vastaa 37,5 % lainapääomasta. Suojauksen kassavirrat maksetaan kaksi kertaa vuodessa. Sopimuksen päättymispäivä on 28.6.2028 Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo Käypä arvo	1 125 000,00 66 020,00	1 312 500,00 -42 029,00		

Koronvaihtosopimukset on tehty korkomenojen suojaamistarkoituksessa, joten ne on käsitelty taseen ulkopuolisina vastuina. Kukin koronvaihtosopimus on kohdistettavissa yhteen tai useampaan lainaan. Sopimukset päättyvät vuosina 2022-2041.

Hyödykejohtannaiset

Järjestelyn tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Sähkösuojaukset				
Kaupungin Energia -konsernin emoyhtiö käy sähkön myynnin ja oston suojaamiseksi kauppa sähköjohtannaisilla konsernissa hyväksytyyn riskopolitiikan mukaisesti. Suojaustarkoituksessa tehtyjen sopimusten ehdot ja kesto aika vastaavat suojattavan riskin (sähkön myyntihinta Spot -markkinoilla) ehtoja. Sähkönmyyntisuojaukset esitetään taseen ulkopuolisena eränä, koska niiden tasearvolla ei ole yhtiön kannalta merkitystä ennen kuin suojaukset realisoituvat tuloslaskelmassa. Vuodenvaihteen tasearvo on ainoastaan sen hetkinen suojauksen markkinahinta, joka ei kerro mitään siitä, minkä arvoinen suojaus on realisoituessaan.				
Myyntin suojaukset				
Ostohetken arvo				
Arvo 31.12.2022				
Tuotannon suojaukset				
Ostohetken arvo	13 621 827,00	6 162 030,00		
Arvo 31.12.2022	22 437 860,00	15 372 083,00		

Päästöoikeudet 2022	tCO2	€
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 1.1.	30 794,00	
Myönnetty vuodelle 2022	18 750,00	
Käytetyt päästöoikeudet vuonna 2022	65 086,00	
Päästöoikeuksien ostot vuonna 2022	46 336,00	
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 31.12.	30 794,00	2 533 114,44

Päästöoikeudet 2021	tCO2	€
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 1.1.	87 625,00	
Myönnetty vuodelle 2021	19 339,00	
Käytetyt päästöoikeudet vuonna 2021	76 170,00	
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 31.12.	30 794,00	2 465 059,70

Liitetieto 42

Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	2022	2021
Kaupunginhallitus	257	312
Ympäristölautakunta	33	30
Kasvatus- ja opetuslautakunta	1186	1192
Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta	133	132
Kaupunkiympäristölautakunta	280	210
Etelä-Savon pelastuslaitos	194	195
Mikkelin Vesiliikelaitos	23	26
Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia	75	79
	2 181	2 176
Vakituiset	1746	1736
Määräaikaiset	379	389
Työllistetyt	56	51
	2181	2176

Liitetieto 43

Henkilöstökulut	2022	2021
Henkilöstökulut		
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	82 923 441,15	78 725 894,42
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	20 355 933,94	19 225 473,57
Muut henkilösivukulut	3 057 871,74	3 016 066,10
Henkilöstökorvaukset ja muut korjauseurat	1 615 904,46	1 163 034,51
Yhteensä tuloslaskelman mukaan	104 721 342,37	99 804 399,58
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	667 930,58	642 912,42
Henkilöstökulut yhteensä	104 053 411,79	99 161 487,16

Liitetieto 44

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	2022	2021
Keskusta Mikkelin kunnallisjärjestö	22 335,43	18 988,62
Keskustan Etelä-Savon piiri	408,88	189,76
Mikkelin seudun Vihreät ry	9 044,85	8 597,57
Perussuomalaiset, Mikkelin piiri	6 376,09	3 355,06
SDP Mlin kunnallisjärjestö	12 094,27	15 396,12
Mikkelin Kristillisdemokraatit	890,12	911,06
SDP kaakkois-suomen sosiaalidemokraatit	160,00	109,25
Kaakkois-Suomen Kokoomus	76,00	76,00
Kokoomus Mikkelin kunnallisjärjestö	13 119,81	12 752,01
Kokoomus Savonlinna	0,00	225,13
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	64 505,45	60 600,58

Liitetieto 45

Tilintarkastajien palkkiot		
	2022	2021
KPMG Julkistarkastus Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	20 925,00	20 250,00
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	16 675,00	14 775,00
Muut palkkiot	1 550,00	650,00
Palkkiot yhteensä:	39 150,00	35 675,00

Liitetieto 46

Kunnan ja intressitahon väliset toimet

Mikkelin kaupungin johtaville viranhaltijoille ja luottamushenkilöille toteutetun kyselyn kautta saatujen tietojen mukaan heillä ei ole intressitahotapahtumia kaupungin kanssa.

Kaupunginjohtajan kanssa on solmittu kuntalain mukainen johtajasopimus, jossa on sovittu 12 kuukauden palkkaa vastaavasta erokorvauksesta, mikäli virkasuhde aiotaan työnantajan toimesta irtisanoa kuntalain 43 §:n perusteella.

Konsernin lähipiirin/intressipiirin kanssa ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

Mikkelin kaupungilla on käytössä konsernitilipalvelu. Kaupunginvaltuusto on viimeksi 15.2.2021 § 23 vahvistanut konsernisopimukseen liitetyt tililuotot.

Liitetieto

Laskennalliset verovelat ja -saamiset

Korottomaan vieraaseen pääomaan sisältyvät laskennalliset verovelat	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	4 526 835,06	3 848 922,55		
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	7 636 091,91	7 154 868,40		
Laskennalliset verovelat yhteensä	12 162 926,97	11 003 790,95		

5

Eriytetyt tilinpäätökset

5.1 Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia

Liikelaitoksen johtajan katsaus

Liikelaitoksen toiminnallinen ja taloudellinen tulos vuonna 2022 oli hyvä.

Lukiokoulutuksen valtionosuusrahoitukseen liittyvä erimielisyys opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) kanssa ratkaistiin hallinto-oikeudessa OKM:n eduksi, ja valtionosuuksien takaisinmaksun aikataulusta päästiin sopimukseen keväällä 2022. Takaisinmaksun ensimmäinen erä (4,416 milj.) OKM:lle maksettiin 30.11.2022. Ratkaisun seurauksena toiminnallisesti lukiokoulutus jatkuu ennallaan. OKM:n kanssa sovittu hallinnollinen muutos liittyi siihen, että Nettilukiolla on nyt oma oppilaitostunnus Otavan opiston internaattilukion lisäksi. Tulevina vuosina liikelaitoksen tulee edelleen huolehtia tuloksen näkökulmasta siitä, että valtionosuuksien takaisinmaksukyky säilyy ja Otavia itsenäisesti huolehtii valtionosuuksien takaisinperinnän maksusta OKM:lle.

Aikuisten perusopetuksen opiskelijamäärät ovat säilyneet keskimäärin aikaisempien vuosien tasolla. Valtionosuuden perusteena olevat suoritelmäärät ovat hieman laskeneet.

Liikelaitoksen hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian johtokunnassa on kahdeksan varsinaista jäsentä ja yhtä monta henkilökohtaista varajäsentä. Yksi jäsenistä on nimitetty henkilöstön esityksestä. Johtokunnan tehtävänä on ohjata ja valvoa Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian toimintaa ja sen kehittämistä, asettaa tavoitteet ja seurata niiden toteutumista Mikkelin kaupungin hallintosäännön määrittämän yleisen toimivallan mukaisesti. Johtokunnan ratkaisuvalltaan kuuluu mm. toimintakertomuksen ja tilikauden tuloksen käsittelyn hyväksyminen.

Johtaja-rehtori johtaa ja kehittää Liikelaitos Otavian toimintaa asetettujen tavoitteiden mukaisesti, huolehtii liikelaitoksen hallinnosta sekä taloudenhoidon ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä huolehtii johtokunnan kokouksessa käsiteltävien asioiden valmistelusta sekä johtokunnan tekemien päätösten toimeenpanemisesta. Johtaja-rehtorina ja koko organisaation ylimpänä esimiehenä ja tilivelvollisena viranhaltijana toimii Harri Jokinen.

Lukiokoulutuksen rehtori vastaa lukiokoulutuksen oppilaitostoiminnasta ja sen kehittämisestä, rahoitetuista hankkeista ja toimii opetushenkilöstön esimiehenä. Lukiokoulutuksen rehtorina toimii Miia Siven.

Ollennaiset muutokset liikelaitoksen toiminnassa ja taloudessa

Liikelaitos Otavian toiminnassa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia vuonna 2022.

Osana Nettiperuskoulun toimintaa varten perustettiin tukipalvelupiste Itä-Helsinkiin kansalaisjärjestö Monik ry:n tiloihin. Tukipalvelupisteen tarkoitus on laajentaa mahdollisuuksia osallistua Otavan opiston järjestämään aikuisten perusopetukseen lähituen avulla ja lisätä opiskelija- ja suoritusmääriä.

Talouden näkökulmasta Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Mikkelin kaupunki sopivat keväällä 2022 palautettavien valtionosuuksien yhteensä 13 248 033,00 euron maksuaikataulusta. Otavia suorittaa takaisinmaksun OKM:lle 1.12.2022 – 30.6.2024 välisenä aikana ilman korkolain mukaisia vuosittaisia korkoja kolmessa erässä seuraavasti:

1. 1.12.2022 mennessä 4 416 011,00 euroa
2. 30.6.2023 mennessä 4 416 011,00 euroa
3. 30.6.2024 mennessä 4 416 011,00 euroa

Maksuaikataulun mukaisesti ensimmäinen erä maksettiin 30.11.2022. Ensimmäisen erän maksua varten ei ollut tarvetta hakea lainarahoitusta, joten vuodelle 2022 ei tästä aiheutunut korkokuluja. Tulevia maksueriä varten Otavia hakee tarvittaessa lainarahoitusta kaupungilta. Tulevien vuosien osalta varaudutaan korkokulujen nousuun.

Liikelaitoksen henkilöstö

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavialla oli vuoden 2022 lopussa vakinaista henkilöstöä 59 ja määräaikaisia 16. Henkilöstökulut olivat yhteensä 4 616 423 euroa. Henkilöstökulut alittuivat talousarvioon nähden 84 077 eurolla.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Pitkällä aikavälillä väestönkehitys ja laajennettu oppivelvollisuus tulee vaikuttamaan koulutettavien lukumäärään, jos toiminnallisiin muutoksiin ei reagoida ajoissa. Toiminnallisesti ja taloudellisesti on tärkeää huolehtia nykyisen toiminnan laadusta ja vaikuttavuudesta sekä samanaikaisesti kehittää uudenlaisia toimintoja/koulutusmuotoja uusille kohderyhmille.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Talouden osalta vuonna 2023 OKM:lle maksettavaa valtionosuuden palautusta varten liikelaitos joutuu ottamaan konsernilainaa kaupungilta. Lainaa koskeva korkotason nousu tulee huomioida tulevien toimintavuosien aikana. Maksukyvyn varmistamiseksi tulee huolehtia positiivisesta taloudellisesta tuloksesta.

Nettilukion opettajien työehtosopimusta koskevan neuvottelutuloksen todennäköisesti astuessa voimaan vuoden 2023 aikana lukiokoulutuksen palkkakulut tulevat nousemaan. Vaikutus kohdistuu vuoden 2023 taloudelliseen tulokseen.

Riskin muodostaa myös asiantuntijaorganisaation henkilöstörakenne, jolloin mahdollisten pitkien poissaolojen ajaksi on vaikea löytää uusia asiantuntijoita tilalle.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian toimintaa valvoo ja ohjaa liikelaitoksen johtokunta. Johtokunta vastaa liikelaitoksen hallinnon ja toiminnan sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä. Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian johtaja-rehtori johtaa ja kehittää liikelaitoksen toimintaa voimassa olevien lakien, ohjeiden ja sääntöjen mukaisesti. Operatiivisesti riskejä ennakoidaan mm. oppilaitosanalyysin avulla, jolla seurataan mm. liikelaitoksen menneisyyttä, nykytilaa ja tulevaisuutta kuvaavia taloudellisia indikaattoreita sekä opiskelijamäärien kehittymistä. Oppilaitosanalyysi ennustaa trendiä toiminnan talouden ja volyymin kehittymisen osalta. Sisäiseen käyttöön on laadittu riskianalyysiasiakirja, jossa on kuvattu erilaisia toimintaan kohdistuvia riskejä sekä ennakoivia toimenpiteitä riskien vähentämiseksi. Matalalla organisaatorakenteella pyritään osaltaan mahdollisimman joustavaan ja nopeaan reagointiin mahdollisten riskien ennakoinnissa ja toteutuessa.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Talous toteutui odotettua paremmin vuonna 2022.

Liikelaitos Otavian taloutta ohjattiin vuoden 2022 aikana varautumalla tulevien vuosien taloudellisiin lisäkustannuksiin mm. OKM:n takaisinperintään ja Nettilukiokoulutuksen henkilöstömenojen kasvuun liittyen.

Lukiokoulutuksen painotettu opiskelijamäärä vuonna 2022 oli 959 opiskelijaa. Lukiokoulutuksen rahoitus toteutui ennakoitua paremmin, johtuen yksikköhinnan noususta sekä oppilasmäärän kasvusta. Perusopetuksen osalta kurssisuoritukset toteutuivat odotetusti. Vapaan sivistystyön opiskelijaviikkojen budjetoitu tavoite oli 1410 opintoviikkoa ja se jäi saavuttamatta toteuman ollessa 1094,4 opintoviikkoa. Yhden vuoden kiintiöalitus ei vielä merkittävästi heikennä seuraavien vuosien valtionosuusrahoitusta, koska mahdollinen vaikutus muodostuu pidemmällä aikavälillä valtionosuuslaskentatavan vuoksi.

Liikelaitos Otavian tulot vuonna 2022 olivat yhteensä 6 657 896 euroa, joista 5 592 210 euroa tuli lukiokoulutuksen ja perusopetuksen sekä vapaan sivistystyön valtionosuuksista. Liikevaihto oli 471 332 euroa. Liiketoiminnan muut tuotot olivat 594 354 euroa ja tähän hankkeista saatua tulo-rahoitusta kertyi 563 329 euroa. Vuoden 2022 lopulla oli 14 käynnissä olevaa hanketta, joihin Otavia sai ulkopuolista rahoitusta.

Materiaali- ja palveluostot ylittivät budjetoitua 16,9 % eli 140 800 eurolla. Henkilöstökulut toteutuivat 84 077 budjetoitua pienempinä. Liiketoiminnan muut kulut ylittivät budjetoidusta hieman 13 413 eurolla.

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian investointeihin oli vuodelle 2022 varattu 15 000 euroa. Investointeihin varattua rahaa ei käytetty vuonna 2022, vaan varaus siirtyy vuodelle 2023.

Tunnusluvut

	TP 2021	TA 2022	TP 2022	Toteutuma %
Lukion opiskelijamäärä	947	920	959	104
Peruskoulun opiskelijamäärä	285	210	304	145
Vapaan sivistystyön opintoviikot	1588	1 410	1094	78

Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden tulos 2022 on 674 314,52 euroa ylijäämäinen. Liikelaitos Otavian johtokunta esittää, että ylijäämä 674 314,52 euroa siirretään tilikauden yli-/alijäämättilille.

Sitovien tavoitteiden toteutuminen

Sitova tavoite	Mittari	Toteutuma 31.12.2022
Liikelylijäämä €	16 000	674 215,63

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Liikelaitos Otavia on säilyttänyt asemaansa yleissivistävän verkko-oppimisen valtakunnallisena palvelun tuottajana ja kehittäjänä. Verkko-opiskelijoiden määrä on vakiintunut. Aikuisten perusopetusta ja oppivelvollisten perusopetusta toteutetaan myös yhteistyössä useiden kuntien oppilaitosten kanssa tehtävien sopimusten avulla. Verkossa perusopetusta opiskelevien opiskelijoiden kokonaislukumäärä on hieman kasvanut vuoden aikana.

Kaupungin strategian tukeminen nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden parantamisessa erityisesti koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten aseman osalta on kohdistunut maahanmuuttajanuoriin ja turvapaikanhakijoihin. Em. kohderyhmissä lähiopetuksena järjestettävään aikuisten perusopetukseen osallistuneiden määrä on keskimäärin säilynyt samana.

Hankkeiden suunnitteluun ja yhteistyötahojen hankintaan liittyvää hakevaa työtä elinkeinojen tukemiseksi ja maahanmuuttajien osaamisen kehittämiseksi ja työllistymiseksi on tehty ilman mainittavia tuloksia vuoden 2022 aikana. Työtä jatketaan edelleen 2023 aikana.

Alueellisesti ja valtakunnallisesti on kehitetty pilotoivia verkkopalveluja eri toimijoiden käyttöön. Verkko-oppimisen vaikuttavuutta ja oppimista uudistavien mallien kehittämistä on viety eteenpäin hanketoiminnan avulla.

1. HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA

Painopiste: Yhteisöllisyys			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 2022
Syrjäytymisen ehkäisy	Aikuisten perusopetuksen järjestäminen maahanmuuttajille sisältäen luku- ja kirjoitustaitovaiheen koulutuksen (Seutukampustiimi).	Tavoite: koulutukseen osallistuvien määrän vakiinnuttaminen nykyiselle tasolle. Mittari: opiskelijamäärät. Laadullinen mittari: hyväksytysti koulutuksen suorittaneet.	Koulutukseen osallistuvien määrä on vakiintunut n. 120 opiskelijan tasolle. Suurin osa saa päättötodistuksen.

Painopiste: Aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 2022
Kansalaislähtöisen toiminnan mahdollistaminen	Vapaan sivistystyön toimintana kurssveja, jotka kohdistuvat osallistujilta lähtevään tarpeeseen (Vapaatiimi).	Tavoite: uudenlaisten kansalaislähtöisten kurssien järjestäminen. Mittari: kurssien määrä. Laadullinen mittari: kurssipalautte.	Korona on vaikuttanut vapaan sivistystyön kurssituotantomäärään. Osa kurseista jäi toteutumatta. Kurssipalautte kerätään joka kurssilta. Palautteen perusteella kurssit ovat onnistuneet.

2. KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Elinvoimaisuus			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 2022
Matkailun edistäminen	Suunnitellaan vapaan sivistystyön toimintana koulutuspalvelujen tarjontaa ulkomaille oleville koulutuksen ammattilaisille (sulautuvan oppimisen malli) => mahdollisuus toteuttaa osa koulutuksista lähikoulutusjaksoina (Liikelaitoksen hallinto ja Vapaatiimi).	Tavoite: vuoden 2022 aikana on löydetty kotimaiset yhteistyökumppanit koulutuksen toteuttamista varten. Mittari: yhteistyökumppaneiden lukumäärä	Konsortio on purettu.

Painopiste: Kaupungistuminen			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 2022
Saavutettavuus	Kehitetään verkko-oppimisympäristöä edelleen laajentaen sitä toimintoihin, jotka on perinteisesti nähty lähipalveluina (Liikelaitoksen työvaliokunta).	Hanketoiminnan kautta on todennettavasti luotu malli/malleja saavutettavuuden parantamiseksi.	Esitely Etelä-Savon vapaan sivistystyön kehittämislustan (digitaalinen alusta) toteuttamista alueen kuntien edustajille.
Palvelujen digitalisointi	Verkossa ja verkko-oppimisympäristössä tapahtuvan digitaalisen koulutuspalvelun kehittäminen ja palvelun mahdollistaminen yhä useammalle (Nettikoulutustiimi ja liikelaitoksen hallinto).	Tavoite: verkossa olevien opiskelijoiden määrän kasvaminen. Mittari: opiskelijoiden lkm. Laadullinen mittari: opiskelijoiden palaute.	Nettiperuskoulun opiskelijamäärä on kasvanut hieman. Digitaalista hyvinvointiympäristön kehittämistä osana oppimista tukevaa palvelua on jatkettu.
Kestävä kehitys ja ilmastomuutoksen torjunta	Hankintapäätösten yhteydessä huomioidaan kestävä kehityksen toteuttaminen. Poistot toteutetaan ainakin kaluston osalta kiertonetin kautta (Liikelaitoksen kestävä kehityksen –työryhmä).	Mahdollisimman monissa hankinnoissa on noudatettu kestävä kehityksen periaatetta. Kaikki kalustopoistot toteutetaan Kiertonetin kautta.	Toteutunut suunnitellusti.

3. ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 2022
Työelämän tarpeista lähtevä koulutus	Etsitään yhteistyömahdollisuuksia erityisesti maahanmuuttajien kouluttamiseksi alueellisesti työelämätarvetta vastaavaksi (Liikelaitoksen hallinto).	Useampi yhteistyökumppani löytyy.	Uusia yhteistyökumppaneita ei ole löytynyt.
Korkeakoulu- ja oppilaitosyhteistyö	Tehdään yhteistyötä verkossa tapahtuvan oppimisen kehittämiseksi valtakunnallisesti (koko liikelaitos).	Tavoite: opiskelijamäärien kasvu. Mittari: opiskelijoiden lkm.	Aiotun toimenpiteen seurauksena opiskelijamäärät eivät ole kasvaneet.

Työllisyydenhoito			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 2022
Osaavan työvoiman saatavuus	Selvitetään olemassa olevien rakenteiden pohjalta mahdollisuutta hyödyntää digitaalisuutta, joka houkuttelee osaavaa työvoimaa alueelle (Liikelaitoksen johto, Suuntatiimi).	Tavoite: liikelaitos hakee yhteistyökumppanuuksia alueella olevien korkeakoulujen kanssa yhteisen hankkeen suunnittelemiseksi. Mittari: hankehakemus on lähetetty rahoittajalle.	Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaan liittyvä hankehakemus lähti rahoittajalle kesällä.

Kaupunkimarkkinointi			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteutuma 2022
Mikkelin vetovoiman ja tunnettuuden lisääminen	Lisätään tietoisuutta Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian/Otavan opiston pitkäaikaisesta koulutukseen liittyvästä digitaalisesta osaamisesta ja valtakunnallisesta roolista koulutuksen edelläkävijänä jo 130 vuoden ajan (koko liikelaitos).	Järjestetään 130-vuotisjuhlat. Järjestettävien tilaisuuksien määrä.	Toteutettiin syksyn juhlatapahtuma verkossa ja lähitapahtumana.

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Liikevaihto	425 200		425 200	471 332	46 132
Liiketoiminnan muut tuotot	408 000		408 000	594 354	186 354
Tuet ja avustukset kunnalta	5 097 900		5 097 900	5 592 210	494 310
Materiaalit ja palvelut	833 000		833 000	973 800	140 800
<i>Ostot tilikauden aikana</i>	154 600		154 600	277 046	122 446
<i>Palvelujen ostot</i>	678 400		678 400	696 755	18 355
Henkilöstökulut	4 700 500		4 700 500	4 616 423	-84 077
<i>Palkat ja palkkiot</i>	3 876 400		3 876 400	3 821 233	-55 167
<i>Henkilösivukulut</i>	824 100		824 100	795 190	-28 910
<i>Eläkekulut</i>	684 000		684 000	660 425	-23 575
<i>Muut henkilösivukulut</i>	140 100		140 100	134 765	-5 335
Suunnitelman mukaiset poistot	7 000		7 000	5 445	-1 555
Liiketoiminnan muut kulut	374 600		374 600	388 013	13 413
Liikelylijäämä (-alijäämä)	16 000	0	16 000	674 216	658 216
Rahoitustuotot ja -kulut				99	-99
<i>Muut rahoitustuotot</i>				695	-695
<i>Muut rahoituskulut</i>				596	596
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	16 000	0	16 000	674 315	658 315
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	16 000	0	16 000	674 315	658 315
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	16 000	0	16 000	674 315	658 315

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian tuloslaskelma

Ostot ja myynnit kaupungilta mukana

	1.1.-31.12.2022		1.1.-31.12.2021	
Liikevaihto	471 332,13		428 358,46	
Liiketoiminnan muut tuotot	594 353,75		628 589,83	
Tuet ja avustukset kunnalta	5 592 210,08		5 565 832,00	
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-277 045,72		-188 288,57	
Palvelujen ostot	<u>-696 754,52</u>	-973 800,24	<u>-606 203,81</u>	-794 492,38
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-3 821 232,83		-3 968 481,42	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-660 425,21		-671 006,50	
Muut henkilösivukulut	<u>-134 764,80</u>	-4 616 422,84	<u>-146 695,99</u>	-4 786 183,91
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-5 444,66		-8 880,08	
Liiketoiminnan muut kulut	-388 012,59		-424 719,87	
Liikeylijäämä (-alijäämä)	674 215,63		608 504,05	
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	694,96		743,64	
Muut rahoituskulut	<u>-596,07</u>	98,89	<u>-27,30</u>	716,34
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	674 314,52		609 220,39	
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	674 314,52		609 220,39	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	674 314,52		609 220,39	

LIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT

Sijoitetun pääoman tuotto, %	-9,8	-7,0
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	-9,8	-7,0
Voitto, %	143,1	142,2

Sijoitetun pääoman tuotto, %

= 100 * (Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle/kuntayhtymälle maksetut korkokulut + Muille maksetut korkokulut + Korvaus peruspääomasta) / (Oma pääoma + Sijoitettu korollinen vieras pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %

= 100 * (Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä + Kunnalle maksetut korkokulut + Korvaus peruspääomasta) / (Oma pääoma + Lainat kunnalta/kuntayhtymältä + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Voitto, %

= 100 * (Yli-/alijäämä ennen varauksia / Liikevaihto)

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian rahoitusosan toteutumisvertailu 2022

Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
--------------------------	-----------------------	-------------------------------	-----------	-----------

Toiminnan rahavirta

Liikeylijäämä (-alijäämä)	16 000	0	16 000	674 216	658 216
Poistot ja arvonalentumiset	7 000	0	7 000	5 445	-1 555
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0	99	99
	<u>23 000</u>	<u>0</u>	<u>23 000</u>	<u>679 759</u>	<u>656 759</u>

Investointien rahavirta

Investointimenot	-15 000	0,00	-15 000	0	-15 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	<u>8 000</u>	<u>0</u>	<u>8 000</u>	<u>679 759</u>	<u>641 759</u>

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian rahoituslaskelma

varsinainen toiminnan ja investointien rahavirta

	1.1.-31.12.2022		1.1.-31.12.2021	
Toiminnan rahavirta				
Liikelylijäämä (-alijäämä)	674 215,63		608 504,05	
Poistot ja arvonalentumiset	5 444,66		8 880,08	
Rahoitustuotot ja -kulut	98,89		716,34	
	679 759,18	679 759,18	618 100,47	618 100,47
Investointien rahavirta				
Investointimenot		0,00		0,00
Toiminnan ja investointien rahavirta		679 759,18		618 100,47
Rahoituksen rahavirta				
Oman pääoman muutokset	0,00		2 400 000,00	
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos kunnalta	3 626 102,00		-280 416,54	
Saamisten muutos muilta	-125 201,93		-6 146,59	
Korottomien velkojen muutos muilta	-4 180 729,15	-679 829,08	-2 731 954,59	-618 517,72
Rahoituksen rahavirta		-679 829,08		-618 517,72
Rahavarojen muutos		-69,90		-417,25
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.		150,00		219,90
Rahavarat 1.1.		219,90		637,15
		<u>-69,90</u>		<u>-417,25</u>
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT				
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, €		-728 837,70		-970 050,40
Quick ratio		0,7		0,5
Current ratio		0,7		0,5

Quick ratio

= (Rahat ja pankkisaamiset+Rahoitusarvopaperit+Lyhytaikaiset saamiset) / (Lyhytaikainen vieras pääoma - Saadut ennakot)

Current ratio

= (Vaihto-omaisuus+Lyhytaikaiset saamiset+Rahoitusarvopaperit+Rahat ja pankkisaamiset)/(Lyhytaikainen vieras pääoma-Saadut ennakot)

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian tase

	31.12.2022	31.12.2021
Vastaavaa		
Pysyvät vastaavat		
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	1 973,34	7 418,00
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	71 709,81	63 765,47
Saamiset kunnalta ja kuntayhtymältä	3 182 154,25	6 808 256,25
Lainasaamiset	169 632,53	7 252,41
Muut saamiset	61 360,19	15 383,28
Siirtosaamiset	133 510,26	224 609,70
	3 618 367,04	7 119 267,11
Rahat ja pankkisaamiset	150,00	219,90
VASTAAVAA YHTEENSÄ	3 620 490,38	7 126 905,01
Vastattavaa		
Oma pääoma		
Peruspääoma	151 852,46	151 852,46
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-7 398 499,00	-8 007 719,39
Tilikauden yli-/alijäämä	674 314,52	609 220,39
	-6 572 332,02	-7 246 646,54
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen		
Siirtovelat	4 416 011,00	0,00
Lyhytaikainen		
Saadut ennakot	527 507,53	266 758,60
Ostovelat	64 358,25	64 478,74
Muut velat	95 023,13	104 659,21
Siirtovelat	5 089 922,49	13 937 655,00
	10 192 822,40	14 373 551,55
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	3 620 490,38	7 126 905,01
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	-212,5	-105,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	145,2	213,0
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	-6 724	-7 398
Lainakanta 31.12., 1000 €	0	0
Lainat ja vuokravastuut 31.12, 1000€	1	2
Lainat ja vuokravastuut 31.12., euroa/asukas	0,03	0,04
Omavaraisuusaste, %		
=100*(oma pääoma+poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) /(koko pääoma - saadut ennakot)		
Suhteellinen velkaantuneisuus, %		
=100*(vieras pääoma-saadut ennakot)/käyttötulot		
Lainakanta 31.12., 1000 €		
= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat+Korottomat velat kunnalta)		
Lainat ja vuokravastuut 31.12		
vieras pääoma-(saadut ennakot+ostovelat+siirtovelat+muut velat) + vuokra-vastuut)		
Lainat ja vuokravastuut 31.12, euroa/asukas		
vieras pääoma-(saadut ennakot+ostovelat+siirtovelat+muut velat) + vuokra-vastuut)/asukasmäärä		

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot**Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät (KPA 2:2.1 § 1-kohta)****Jaksotusperiaatteet**

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut

Otavian valtionosuuksien takaisinperintä 15 648 033,00 euroa kirjattiin TP2019 oikaisuna edellisten tilikausien yli-/alijäämään siten, että 25 % kirjattiin lyhytaikaisiin ja 75 % pitkäaikaisiin siirtovelkoihin. OKM on oikaisuvaatimuksen seurauksena kohtuullistanut takaisinperittävää summaa 2 400 000 eurolla (VN/5826/2020). Mikkelin kaupunki teki päätöksestä oikaisuvaatimuksen hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus jätti OKM:n päätöksen voimaan. KHO ei myöntänyt Mikkelin kaupungille valituslupaa hallinto-oikeuden päätöksestä (18.1.2022 Dnro 23297/03.04.04.01/2021,) joten OKM:n päätös takaisinperinnästä on tullut lainvoimaiseksi. Takaisinperittäväksi summaksi on oikaistu kirjanpitoon 13 248 033 euroa (15 648 033 – 2 400 000).

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Mikkelin kaupunki ovat sopineet, että Mikkelin kaupunki maksaa palautettavat valtionosuudet yhteensä 13 248 033,00 euroa ilman korkolain (633/1982) mukaisia vuosittaisia korkoja 1.12.2022 – 30.6.2024 välisenä aikana ja kolmessa (3) erässä seuraavasti:

1. 1.12.2022 mennessä 4 416 011,00 euroa
2. 30.6.2023 mennessä 4 416 011,00 euroa
3. 30.6.2024 mennessä 4 416 011,00 euroa

Tilinpäätöksessä 2021 takaisinperittävä summa 13 248 033,00 kirjattiin kokonaisuudessaan lyhytaikaisiin siirtovelkoihin. Maksuaikataulun mukaisesti 1. erä 4 416 011,00 euroa maksettiin 30.11.2022. Tilinpäätöksessä 2022 2. maksuerä on kirjattu lyhytaikaisiin siirtovelkoihin ja 3. maksuerä on kirjattu pitkäaikaisiin siirtovelkoihin.

Toimintatuotot tehtävälueittain *)		
	2022	2021
Opetuspalvelut	342 812,80	312 215,51
Muut palvelut	594 353,75	625 669,53
<i>Toimintatuotot yhteensä *)</i>	<i>937 166,55</i>	<i>937 885,04</i>

*) Toimintatuottojen erittely esitetään ulkoisista eristä

Liitetieto 9

Palvelujen ostojen erittely		
	2022	2021
Muiden palvelujen ostot	517 030,35	438 330,63
<i>Palvelujen ostot yhteensä</i>	<i>517 030,35</i>	<i>438 330,63</i>

Liitetieto 11

Pysyvien vastaavien suunnitelman mukaiset poistot

	Poistotapa	Poistoaika tai poisto-%
Aineettomat oikeudet		
Muut pitkävaikutteiset menot	tasapoisto	3-5 v
Koneet ja kalusto		
Muut laitteet ja kalusteet	tasapoisto	5 v
Atk-laitteet	tasapoisto	3 v
Keskeneräiset hankinnat	ei poistoa	

Liitetieto 19

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet 31.12.	1 973
--------------------------------------	--------------

Koneet ja kalusto

Poistamaton hankintameno 1.1.	7 418
Poistot tilikauden aikana	-5 445
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 973

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

Kirjanpitoarvo 31.12.	1 973
------------------------------	--------------

Liitetieto 23

Saamisten erittely		
	2022	2021
	Lyhyt-aikaiset	Lyhyt-aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä		
Myyntisaamiset	1 650,00	3 600,00
<i>Yhteensä</i>	<i>1 650,00</i>	<i>3 600,00</i>
Saamiset kunnilta ja kuntayhtymiltä		
Yhdystili, Otavia	3 182 154,25	6 808 256,25
<i>Yhteensä</i>	<i>3 182 154,25</i>	<i>6 808 256,25</i>
Saamiset yhteensä	3 183 804,25	6 811 856,25

Liitetieto 24

Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät		
	2022	2021
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Tulojäämät		
Kelan korvaus työterveydenhuollosta	13 623,28	13 130,82
EU-tuet ja avustukset	119 886,98	204 919,01
Muut tulojäämät	0,00	6 559,87
<i>Tulojäämät yhteensä</i>	<i>133 510,26</i>	<i>224 609,70</i>
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	<i>133 510,26</i>	<i>224 609,70</i>

Liitetieto 25

Oma pääoman erittely		
	2022	2021
Peruspääoma 1.1.	151 852,46	151 852,46
Peruspääoma 31.12.	151 852,46	151 852,46
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	-7 398 499,00	-10 407 719,39
Muut muutokset		2 400 000,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	-7 398 499,00	-8 007 719,39
Tilikauden yli-/alijäämä	674 314,52	609 220,39
Oma pääoma yhteensä	-6 572 332,02	-7 246 646,54

Liitetieto 32

Muiden velkojen erittely		
	2022	2021
Muut velat		
Muut velat	95 023,13	104 659,21
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>95 023,13</i>	<i>104 659,21</i>

Liitetieto 33

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		
	2022	2021
Pitkäaikaiset siirtovelat		
Vos.takaisinperintä 3.erä	4 416 011,00	0,00
<i>Pitkäaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	<i>4 416 011,00</i>	
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Menojäämät		
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	547 718,72	566 276,75
Vos.takaisinperintä 2.erä	4 416 011,00	
Muut siirtovelat	126 192,77	13 371 378,25
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	<i>5 089 922,49</i>	<i>13 937 655,00</i>
<i>Siirtovelat yhteensä</i>	<i>9 505 933,49</i>	<i>13 937 655,00</i>

Vuokrasopimusten mukaisten vuokrien jäljellä olevien määrien yhteissumma**Vuokravastuut**

	2022	2021
Koneiden ja laittiden vuokravastuut	1 102,00	1 450,00
Toimitilojen vuokravastuut	303,38	544,16
Vuokravastuut yhteensä	1 405,38	1 994,16
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava ouus	754,00	1 374,08

Leasingvuokrasopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta.

Liitetieto 42

Henkilöstön lukumäärä 31.12.		
	2022	2021
Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia vakinaiset	59	61
Määräaikaiset	16	17
<i>Yhteensä</i>	<i>75</i>	<i>78</i>

Liitetieto 44

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	2022	2021
Mikkelin kristillisdemokraatit	67,10	49,28
Mikkelin Seudun Vihreät ry	95,00	358,50
Mikkelin Kokoomuksen kunnallisjärjestö	74,81	57,00
Keskusta	95,00	152,00
SDP, Mlin kunnallisjärjestö	429,34	122,66
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	761,25	739,44

LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia

Päiväkirja

Pääkirja

Tase

Tuloslaskelma

Avoimet ostolaskut

Ostoreskontralista

Avoimet myyntilaskut

Myyntireskontralista

Käyttöomaisuusluettelo

LUETTELO KÄYTETYISTÄ TOSITELAJEISTA

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia

Laji	Tositelajin nimi
1	CPU kassa
16	Matkustuksenhallinta Otavia
2	Pankit
20	Muistiot
3	Maksut
30	Palkat
33	LTM-palkkiot
4	Poistot
40	Ostolaskut
60	Yleislaskut
61	Suoritukset
62	Hyvityslaskujen kohdistukset
68	Luottotappiot
76	Haahtela kiinteistö sisäiset
89	Jamix ruokatuotanto sisäiset
92	Timmi tilavaraus sisäiset
ALV	Alv-kirjaukset
	Liitetietotositteet

Allekirjoitukset

Liikelaitos Otavian tilinpäätöksen 2022 allekirjoitukset:

22. helmikuuta 2023

Liikelaitos Otavian johtokunta

Heikki Pyrhönen
johtokunnan puheenjohtaja

Jukka Saikkonen
johtokunnan jäsen

Lotta Pykkänen
johtokunnan jäsen

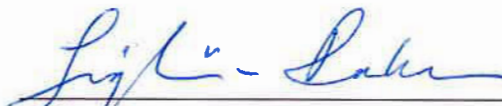
Nina Kurki
johtokunnan jäsen

Kimmo Tantt
johtokunnan jäsen

Heidi Särkkä
johtokunnan jäsen

Seija-Liisa Ruhanen
johtokunnan jäsen

Erkki Alanen
johtokunnan jäsen

Harri Jokinen
johtaja-rehtori, Liikelaitos Otavia

5.2 Mikkelin Vesiliikelaitos

Liikelaitoksen johtajan katsaus

Vesiliikelaitos on toiminut vuoden 2009 alusta kuntalain mukaisena kunnallisena liikelaitoksena. Mikkelin Vesilaitos vastaa vesihuollon palvelutuotannosta toiminta-alueillaan Mikkelin kantakaupungissa, Rantakylässä, Otavassa, Anttolassa, Haukivuorella, Ristiinassa ja Suomenniemellä. Vesilaitoksen asiakkaina ovat lähes kaikki kaava-alueilla olevat kiinteistöt ja tuotantolaitokset sekä Mikkelin alueella toimivat vesiosuuskunnat. Vesilaitoksen palvelut tuotetaan liiketaloudellisia periaatteita noudattaen. Vesilaitos hoitaa kaikki käyttömenonsa sekä tavoitteidensa mukaiset uus- ja korvausinvestoinnit hankkimallaan tulorahoituksella.

Vesihuoltoa koetteli vielä vuonna 2022 yhteiskunnassa jatkunut koronapandemia, mikä aiheutti riskejä vesihuollolle. Riskejä torjuttiin kansallisten, alueellisten sekä paikallisten määräysten ja suositusten avulla. Koronapandemiasta johdettavana merkittävimpana uhkana toimintavarmuudessa nähtiin tilanne, jossa iso osa vesihuoltolaitosten henkilökunnasta sairastuisi tai asetettaisiin karanteeniin yhtäaikaisesti.

Inflaation kasvu ja korkojen nousu on aiheuttanut kustannusten voimakasta nousua. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa aikaansai materiaalien ja energian saatavuus- ja kustannushaasteen. Vesihuoltoalallakin kärsittiin laite- ja komponenttipulasta. Suomalaisessa yhteiskunnassa panostettiin ja panostetaan valmius- ja varautumissuunnitteluun.

Metsä-Sairilan jätevedenpuhdistamon ensimmäinen kokonainen käyttövuosi oli vuosi 2022. Kenkäveronniemen jätevedenpuhdistamoa ei enää käytetty. Käyttökokemuksen näkökulmasta puhdistamon tehokkuus puhdistaa jätevettä on erittäin hyvä. Talousarviolaadinnassa puhdistuslaitoksen kustannuksia oli arvioitu ylioptimistisesti. Talteen otettu lietteen määrä kasvoi suunnitellusta, mikä toisaalta tarkoittaa alapuolisen Saimaan vesistön tilan paranemiselle hyvää. Kenkäveronniemen jätevesipuhdistamolla jatkettiin puhdistamon purkuvaiheeseen liittyviä selvityksiä ja käynnistettiin purkusuunnittelu.

Kiinnostus vedenkäsittelyn tutkimus- ja tuotekehitystyötä kohtaan jatkui vilkkaana ja kansainvälisenä. Tutkimusta tehtiin sekä lietteiden että puhdistetun jäteveden osalla yhteistyössä yliopistojen ja ammattikorkeakoulun kanssa. Metsä-Sairilan puhdistamon yhteydessä sijaitsevassa BEM-osaamiskeskuksessa viettiin syksyllä avajaisia. Osaamiskeskusta resursoidaan erillisellä emokaupungin hankkeella.

Metsä-Sairilan jätevedenpuhdistamon ja siirtopumppaamon keskeytyneistä urakoista johtunut varsinainen käräjäoikeuskäsittely tapahtui keväällä 2022. Käräjäoikeus antoi tuomion joulukuussa. Tuomio vaikuttaa merkittävästi Vesilaitoksen tilinpäätöslukuihin. Tuomio ei ole lainvoimainen ja kaupunki on ilmoittanut tyytymättömyytensä käräjäoikeuden tuomioon. Asian käsittely jatkuu vuoden 2023 aikana.

Liikelaitoksen hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Liikelaitoksella on kahdeksanjäseninen johtokunta, jonka tehtävänä on johtaa ja kehittää alaistiaan liikelaitosta sekä vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Johtokunta kokoontui tilikauden aikana kymmenen kertaa. Johtokunnan puheenjohtajana toimi Risto Rouhiainen 28.3.2022 asti. Perttu Noponen toimi puheenjohtajan loppuvuoden ajalla. Vesilaitoksen johtajana toimi Reijo Turkki 31.6.2022 saakka. Vesilaitoksen vt. johtajana toimi Jouni Riihelä 1.7.2022 alkaen vuoden loppuun. Tehtäväjärjestelyjen edellyttämät johtosääntömuutokset hyväksyttiin johtokunnan kokouksessa 16.6.2022. Uuden liikelaitoksen johtajan rekrytointi aloitettiin syksyllä. Uusi vesilaitoksen johtaja Jarkko Laitinen aloitti virassaan helmikuussa 2023.

Olennaiset muutokset liikelaitoksen toiminnassa ja taloudessa

Vesilaitoksen vedentuotannossa ja verkostotoiminnoissa toimintavuoteen ei sisällynyt merkittäviä muutoksia. Puhdistamojen operointipalvelu tuotettiin sopimuksen mukaisena. Hallintopalvelukeskuksen Vesilaitosta koskevat yleishallinnon tehtävät siirtyivät Vesilaitokselle 1.8.2022 yleishallintotiimin purkamisen johdosta.

Metsä-Sairilan Jätevedenpuhdistamon ensimmäinen kokonainen vuosi elettiin. Puhdistamo käynnistyi asteittain 6/2021.

Metsä-Sairilan jätevedenpuhdistamon sähkömittausta tarkastettiin tilikauden aikana. Sähkömittarissa havaitun kalibrointivirheen vuoksi aikaisempaa laskutusta tasattiin takautuvasti. Tasauksen taloudellinen vaikutus oli -395 082 euroa, josta 242 420,69 euroa kohdistui edellisille tilikausille. Vastaavasti 45 0032,32 euroa laskutettiin edelleen Etelä-Savon Energia Oy:n lämpöpumppulaitoksen sähköenergian käyttöön perustuen.

Metsä-Sairilan puhdistamourakoiden riita-asiat

Etelä-Savon Käräjäoikeus käsitteli kannetta Metsä-Sairilan jätevesipuhdistamon pääurakan ja tulopumppaamon urakkasopimuksista. Käräjäoikeuden tuomio asiassa saatiin 28.12.2022. Päätös ei ole lainvoimainen ja kaupunki on

ilmoittanut (2023) tyytymättömyyden päätökseen. Koska kirjanpitolaki edellyttää oikean ja riittävän kuvan antamista tilinpäätöksessä, on tuomioissa maksettavaksi määrättyt erät huomioitu Vesiliikelaitoksen tilinpäätöksessä. Vahingonkorvausluontoisten maksujen ja viivästyskorkojen vaikutus vuoden 2022 tuloslaskelmaan on yhteensä 9 979 564 euroa. Riidattomat määrät maksamattomista urakkahinnoista sekä lisä- ja muutostöistä on aktivoitu osaksi ao. omaisuuserien hankintamenoa, yhteensä 515 387 euroa.

Liikelaitoksen henkilöstö

Henkilöstömäärän kehitys toteutui kaupungin asettaman tavoiteorganisaation mukaisena. Vesilaitoksen vakituisen henkilöstön määrä oli tilikauden lopussa 23, joista vakituisia oli 22.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vesilaitostoiminta on yhteiskunnassa luonteeltaan vakaata, eikä merkittäviä muutoksia toiminnassa tai tehtävissä ole tiedossa. Koronapandemian vaikutukset ovat jääneet melko pieneksi. Venäjän hyökkäyssodan kaltaiset yhteiskunnan häiriötilat ovat vahvistaneet valmius- ja varautumissuunnittelua.

Vesilaitoksen johtokunta selvittää kevään 2023 aikana nykyisen toimintamallin ja osakeyhtiöpohjaisen toimintamallin eroja.

Uusia vesiliittymissopimuksia tehtiin 23 kappaletta. Liittyjämmäriin ei ole odotettavissa merkittäviä muutoksia.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Vesilaitostoimintaa säädellään laajalti lainsäädännön kautta. Vesihuoltoalaki, ympäristönsuojelulaki sekä terveydensuojelulaki määrittävät ne keskeiset puitteet ja vaatimukset, jossa vesihuoltopalvelua tuotetaan. Lainsäädännöstä tulevien vaatimusten täyttäminen edellyttää Vesilaitoksella jatkuvaa toiminnan suunnittelua, laitosten ja verkostojen huoltoa sekä kunnossapitoa. Tämän lisäksi edellytetään oikein kohdistettuja ja toteutettuja investointeja. Esimerkiksi säästösyistä talouteen tai toimintaedellytyksiin kohdistuvat muutokset voivat aiheuttaa sellaisia riskejä, ettei kaikkia lainsäädännön velvoitteita pystytä jatkossa toteuttamaan.

Vesilaitoksen tehtävät edellyttävät monelta osin pitkäaikaista ammatillista kokemusta ja perehtyneisyyttä. Työvoiman vaihtuvuus ja saatavuus voivat jatkossa muodostua haasteeksi vesihuollon toimintavarmuuden näkökulmasta. Oman tuotannon rinnalla on pyrittävä ylläpitämään myös riittävää, markkinaehtoista palvelutuotantoa.

Etelä-Savon käräjäoikeuden tai mahdollisten seuraavien oikeusasteiden käsittely Metsä-Sairilan hankinnan puhdistamotapauksessa tulevaisuudessa lainvoimaistuvine päätöksineen on ennustettavuuden näkökulmasta riski ja epävarmuustekijä.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Laadukas sekä toimintavarma vesihuolto on välttämätön edellytys väestölle ja merkittävälle osalle elinkeinoelämää. Vesihuolto turvaa puhtaan veden niin juomavedeksi, hygienian ylläpitämiseksi kuin teollisuuden raaka-aineeksi sekä jätevesien poisjohtamisen ja käsittelyn, siten ettei niistä aiheudu haittaa ihmisten terveydelle tai ympäristölle.

Vesihuollon toimialaan liittyy sen luonteen mukaisesti monenlaisia riskejä. Riskit liittyvät mm. talousveden laatuun, toimitushäiriöihin, laitteistovikojen tai sääilmiöiden aiheuttamiin vahinkoihin ulkopuolisille, jätevesipäästöihin, viemäritulviin, jne. Lainsäädäntö edellyttää vesihuoltolaitoksilta riskienhallintaa ja varautumista erilaisiin häiriöihin. Mikkelin Vesilaitos on kartoittanut riskit ja ne on huomioitu varautumissuunnitelmassa ja investointiohjelmassa. Ympäristöterveydenhuolto on hyväksynyt terveydensuojelulain 20 § mukaiset riskinarviot Mikkelin vesilaitoksille. Hyväksyminen koskee Mikkelin, Ristiinan, Haukivuoren ja Suomenniemen vedenjakelualueita ja vedenkäsittelylaitoksia. Riskinarvioinnit on laadittu wsp-periaatteiden mukaisesti.

Liikelaitoksen talous muodostaa oman riskinsä. Mikäli tulorahoitus ei ole riittävän suuri, laitosten ja verkostojen saneerauksiin ei voida panostaa riittävästi ja kertynyt saneerausvelka voi muodostaa toiminnallisia ongelmia. Verkostojen saneeraukset yhteensovitetaan katusaneeraustöiden kanssa. Samoin verkostojen laajennusinvestoinnit toteutetaan yhdessä uusien kaava-alueiden rakentamisen kanssa.

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että Mikkelin Vesiliikelaitoksen toiminta on taloudellista ja tulokSELLISTA, että päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lainsäädäntöä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan.

Mikkelin Vesiliikelaitoksen johtokunta ohjaa ja valvoo Mikkelin Vesilaitoksen toimintaa. Johtokunta johtaa ja kehittää

alaistaan liikelaitosta ja vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Johtokunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen.

Vesilaitoksen johtaja johtaa ja kehittää johtokunnan alaisena vesilaitoksen toimintaa ja huolehtii sen hallinnon, talouden ja sisäisen valvonnan järjestämisestä.

Myyntisaamisten hallinta toteutetaan kaupungin palveluntarjoajan Meidän IT ja talous Oy:n toimesta.

Vesilaitoksen verkosto-omaisuus on kertynyt sadan vuoden aikana ja sisältää saneerausvelkaa. Äkillisissä putkirikoissa syntyy vahinkoa kolmansille osapuolille, joiden selvityksessä hankittu vakuutusyhtiö on keskeisessä roolissa, niin vuoropuhelussa, kuin korjaustoimenpiteiden suorittamisenkin osalta.

Tuloksen muodostumisesta, talousarvion toteutumisesta ja raportoinnista sekä siinä mahdollisesti esiintyneistä poikkeamista ja sen johdosta tehdyistä toimenpiteistä sekä toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta on kerrottu edellä toimintakertomuksessa.

Mikkelin Vesilaitoksen toiminnalle aiheutuvista, vahinkoa aiheuttavista merkittävistä toiminnallisista riskeistä ei ole raportoitu. Pursialan pohjavesialueen kunnostustyöt ja raakaveden laatu edellyttävät kuitenkin jatkuvaa, tehostettua pohjaveden tarkkailua.

Tilikauden aikana Mikkelin Vesilaitoksessa ei ole todettu omaisuuden hankinnassa, luovutuksessa tai käyttöarvossa menetyksiä, arvon alennuksia eikä vesilaitos ole joutunut korvausvastuuseen tai muuhun oikeudelliseen vastuuseen.

Mikkelin Vesilaitoksen hankinnat ja sopimushallinta on vastuutettu. Sopimuksista aiheutuvia negatiivisia seuraamuksia ei ole ollut. Vesilaitos käyttää hankinnoissaan sähköistä kilpailutusta. Verkostorakentamisen urakkakilpailutukset tehtiin pääosin kaupunkikehityslautakunnan päätöksillä.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Vettä myytiin 2 472 170 m³ ja jätevettä laskutettiin 2 413 221 m³. Vedenmyynti tulona alitti talousarvion tavoitteen ja oli 532 000 euroa pienempi (toteuma 95,85 %). Puhtaan veden tuotanto laski edellisvuodesta n. 6 %, mikä vastaa asiakkaiden veden vähäkulutuksisen teknologian käyttöönoton etenemistä. Veden hintaa korotettiin vuodelle 2022 kolmella prosentilla.

Veden myynti aleni 2,7 % ja laskutettu jätevesimäärä aleni 2,4 % edellisvuoden tasosta. Aleneman määrä puolittui vuoden takaisesta. Pitkän aikavälin ennusteessa on nähtävissä veden ja jäteveden kulutuksen pieneneminen kulutus ja energiatehokkuuden edetessä.

Alkuperäisessä vuoden 2022 talousarviossa liikelaitoksen liikevaihdoksi esitettiin 12 829 100 euroa. Muutetussa talousarviossa esitetty liikevaihto on 12 839 100 euroa. Mikkelin Vesiliikelaitoksen liikevaihto tilinpäätöksessä vuonna 2022 on 12 306 838 euroa. Tämä on 532 262 euroa vähemmän kuin muutetussa talousarviossa esitetty. Ero muodostui vedenmyynnin alenemasta.

Hulevesistä vastaa peruskaupunki, joka kerää julkisoikeudelliset maksutulot ja vastaa kaikista kustannuksista. Vesilaitoksen talousarviossa oli arvioitu, että peruskaupunki tilaa hulevesitöitä Vesilaitokselta noin 260 000 eurolla. Tämä ei toteutunut, sillä hulevesitöistä kertyi tuloja vain 26 100 euroa.

Vesilaitoksen toiminnasta syntyi kuluja yhteensä 8 114 629 euroa. Tästä henkilöstökulujen osuus oli 1 325 247 euroa. Henkilöstökulut alittivat talousarvion 176 853 eurolla. Materiaalien ja palvelujen ostoja kertyi 6 202 401 euroa. Ostot ylittivät talousarvion 94 000 eurolla. Tähän vaikuttivat mm. käräjäoikeuden käsittelyssä olleen urakkasopimuskiistan asianajokustannukset ja sen taustaselvitykseksi tehty työskentely. Säästyneistä henkilöstökuluista merkittävä osuus siirtyi operointisopimusten myötä ostopalveluihin.

Vesiliikelaitoksen liikeylijäämä oli -1 655 975 euroa, kun sitovana liikeylijäämätavoitteena oli muutetussa talousarviossa -750 000 euroa. Sitovaa liikeylijäämätavoitetta ei näin ollen saavutettu. Jälkimmäisellä vuosipuoliskolla saatiin kulurakennetta oikaistua, mutta mittakaavallisesti ei riittävästi tavoitteisiin nähden.

Rahoituskuluja kirjattiin yhteensä 2 875 224 euroa. Tästä 500 000 euroa muodostui kaupungille talousarvion mukaisesti maksetusta peruspääomakorvauksesta.

Tilikauden alijäämäksi muodostui 12 266 425 euroa, joka on 10 426 425 euroa muutetussa talousarviossa esitettyä heikompi. Vesi- ja jätevesimyyntien aleneman vaikutus muutetun talousarvion mukaisen liikevaihdon laskuun oli noin

2,35 %. Vedenmyynnin alenema yhdessä ennakoitua suurempana toteutuneiden ostojen sekä Metsä-Sairilan puhdistamon urakan purkamisen riitatapauksen vuoksi tehtyjen varauskirjausten johdosta talousarvion mukaiseen tilikauden alijäämään ei päästy.

Vesi- ja viemäri liittymismaksuja kertyi 54 250 euroa. Poistojen määrä oli 5 504 691 euroa ja taseen loppusumma 111 463 5877 euroa.

Vesilaitoksen toiminta Kenkäveronniemen puhdistamoalueella on päättynyt. Rakenteiden ja rakennusten purulle on haettu purkulupa. Maa-alueiden kehittäminen ja luovutus kuuluu peruskaupungin tehtäviin. Maa-alueen luovutuksen periaatteista ja siirtymisestä peruskaupungille päätetään vuoden 2023 aikana.

Investoinnit olivat nettona yhteensä 2 269 000 euroa, kun talousarviossa oli varauduttu 2 560 000 euron nettoinvestointeihin. Vesilaitosten (puhdas vesi) investointeihin käytettiin 35 000 euroa. Käräjäoikeuden joulukuisen päätöksen johdosta Metsä-Sairilan jätevedenpuhdistamon hankintameno on aktivoitu tilinpäätösvaiheessa 515 387 euroa, joka vastaa maksamattomien urakkahintojen sekä maksamattomien lisä- ja muutostöiden riidatonta määrää. Käräjäoikeuden päätös ei ole lainvoimainen.

Vesilaitoksen investoinnit (netto) alittuivat 291 000 eurolla talousarviosta.

INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN (1000 €)		Kumulatiivinen toteuma	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talous- arvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama (-) alle (+) yli
S=SITOVUUSTASO							
Vesiliikelaitos							
MENOT	S		2 560		2 560	2 269	-807
<i>Vesilaitokset</i>	<i>s</i>		370		370	35	-335
<i>Jätevesipuhdistamot</i>	<i>s</i>		920		920	455	-465
<i>Verkostot</i>	<i>s</i>		1 270		1 270	1 263	-7
<i>Metsä-Sairilan puhdistamo</i>						515	
TULOT							
NETTO			2 560		2 560	2 269	-291

Tilikauden tuloksen käsittely

Mikkelin Vesiliikelaitoksen johtokunta esittää tilikaudelle 2022 muodostuneen 12 266 425,01 euron alijäämän käsittelyksi:

- Tilikauden tuloslaskelman alijäämä ennen satunnaisia eriä ja varauksia 4 094 356,08 euroa.
- Kirjataan satunnaisiin eriin kuluna 8 330 659,62 euroa.
- Kirjataan tulona poistoeron vähennys 158 590,69 euroa.
- Kirjataan tilikauden alijäämä 12 266 425,01 euroa tilikauden yli-/alijäämän tilille taseeseen.

Sitovien tavoitteiden toteutuminen

Sitova tavoite €	Mittari	Toteuma
Liikelylijäämä	-750 000	-1 219 132
Korvaus peruspääomasta	500 000	500 000

Tunnusluku	TP 2021	TA 2022	TP 2022
Veden myynti, 1000 m ³	2541	2580	2472
Jäteveden laskutus, 1000 m ³	2473	2630	2413
Vesi- ja jätevesitaksa yht.€/m ³	4,54	4,68	4,68

OHJELMAKORTIT

Mikkelin Vesilaitos tuottaa vesihuoltopalveluja toiminta-alueillaan Mikkelin kantakaupungissa, Rantakylässä, Otavassa, Anttolassa, Haukivuorella, Ristiinassa ja Suomenniemellä. Vesilaitoksen asiakkaina ovat lähes kaikki kaava-alueilla olevat kiinteistöt ja tuotantolaitokset sekä Mikkelin alueella toimivat vesiosuuskunnat. Vesilaitoksen palvelut tuetaan liiketaloudellisia periaatteita noudattaen. Vesilaitos hoitaa kaikki käyttömenonsa sekä tavoitteidensa mukaiset uudis- ja korvausinvestoinnit hankkimallaan tulo-rahoituksella.

Palvelusuunnitelma

Liikelaitoksella on kahdeksanjäseninen johtokunta, joka ohjaa ja valvoo liikelaitoksen toimintaa sekä vastaa sen hallinnon, toiminnan sekä sisäisen valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä. Vesiliikelaitoksen toiminnan painopisteet on asetettu siten että ne tukevat valtuuston vahvistamia kaupungin strategisia tavoitteita. Kaupungin talousarviossa on asetettu vesilaitokselle toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita.

Palvelusuunnitelman toteutuminen

Talousvesi oli laatuvaatimukset täyttävää ja vedenjakelu toimi häiriöttömästi. Jätevesiviemärointi toteutui ilman merkittäviä häiriöitä. Jätevesipuhdistamojen toiminta oli pääosin lupamääräysten mukaista. Muilta osin luvan vaatimukset täyttyivät. Anttolan puhdistamolla oli lieviä alituksia puhdistustehossa hapenkulutuksen ja fosforin osalla sekä kiintoainepitoisuudessa. Laitos- ja verkostoinvestoinnit alittuivat budjetoidusta. Vesilaitos osallistui EcoSairilan kehittämishjelman valmisteluun.

KESTÄVÄN KASVUN OHJELMA

Painopiste: Terveellinen ja turvallinen ympäristö			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
Vesistöjen laadun parantaminen ja pohjavesiriskin vähentäminen	Viemärlaitostoinnista huolehtiminen lupamääräysten mukaisesti. Häiriötilanteisiin varautuminen ja häiriötilanteiden hallinta suunnitelmallista (verkostopäällikkö)	Viemäriverkoston ylivuotoja enintään 5/vuosi. Yksi häiriötilanneharjoitus/vuosi.	Kaksi ylivuotoa.
	Verkostosaneeraukset (verkostopäällikkö)	100 m/vuosi	Saneerauksia valmiina 1 310 metriä.

ELINVOIMAOHJELMA

Osaaminen ja TKI-toiminta			
Toimenpide	Toiminnan kuvaus / vastuu	tavoite / mittari	Toteuma 31.12.2022
EcoSairila -kehittämialusta	Metsä-Sairilan jätevesipuhdistamon rakentaminen ja käyttöönotto (vesilaitoksen johtaja)	Laitos häiriöttömässä tuotantokäytössä.	Laitos tuotantokäytössä.
	Vesiosaamiskeskuksen toimintaa edistetään (vesilaitoksen johtaja)	Teollisuusvesilinjasto ja -prosessi valmisteilla EcoSairilan alueelle.	Osaamiskeskus avattu. Teollisuusvesilinjasto rakennettu, prosessi suunnittelussa.

Mikkelin Vesiliikelaitoksen rahoituslaskelma

varsinainen toiminnan ja investointien rahavirta

	1.1.-31.12.2022		1.1.-31.12.2021	
Toiminnan rahavirta				
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-1 219 132,45		460 781,85	
Poistot ja arvonalentumiset	5 504 691,54		4 831 648,71	
Rahoitustuotot ja -kulut	-2 875 223,63		-1 140 203,91	
Satunnaiset erät	-8 330 659,62			
Muut tulorahoituksen korjaukset	9 979 563,87		0,00	
	3 059 239,71	3 059 239,71	4 152 226,65	4 152 226,65
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-2 268 650,20		-4 894 842,20	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,00	-2 268 650,20	0,00	-4 894 842,20
Toiminnan ja investointien rahavirta		790 589,51		-742 615,55
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys muilta	0,00	0,00	-98 010,00	-98 010,00
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta	0,00		8 000 000,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	-1 666 664,00	-1 666 664,00	-1 666 664,00	6 333 336,00
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Vaihto-omaisuuden muutos	-116 589,56			
Saamisten muutos kunnalta	873 385,54		-873 385,54	
Saamisten muutos muilta	-234 135,38		445 529,52	
Korottomien velkojen muutos kunnalta	121 978,36		-4 469 582,22	
Korottomien velkojen muutos muilta	231 435,53	876 074,49	-595 272,21	-5 492 710,45
Rahoituksen rahavirta		-790 589,51		742 615,55
Rahavarojen muutos		0,00		0,00
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.		0,00		0,00
Rahavarat 1.1.		0,00		0,00
		<u>0,00</u>		<u>0,00</u>

VESILIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä

vuodelta, 1 000 €	-42 791	-53 957
Investointien tulorahoitus, %	62,2	84,8
Laskennallinen lainanhoitokate	0,3	0,6
Quick ratio	0,3	0,5
Current ratio	0,4	0,5

Investointien tulorahoitus, %

=100 * (Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä + Poistot ja arvonalentumiset - Tuloverot)

/ Investointien omahankintameno

Laskennallinen lainanhoitokate

= (Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä + Poistot ja arvonalentumiset + Korkokulut - Tuloverot) /

(Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Quick ratio

= (Rahat ja pankkisaamiset + Rahoitusarvopaperit + Lyhytaikaiset saamiset) /

(Lyhytaikainen vieras pääoma - Saadut ennakot)

Current ratio

= (Vaihto-omaisuus + Lyhytaikaiset saamiset + Rahoitusarvopaperit + Rahat ja

pankkisaamiset) / (Lyhytaikainen vieras pääoma - Saadut ennakot)

Mikkelin Vesiliikelaitos rahoituslaskelman toteutumisvertailu

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toiminnan rahavirta					
Liikelyjäämä (-alijäämä)	840 000	-1 590 000	-750 000	-1 219 132	-469 132
Poistot ja arvonalentumiset	5 820 000		5 820 000	5 504 692	-315 308
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 250 000		-1 250 000	-2 875 224	-1 625 224
Satunnaiset erät				-8 330 660	
Tulorahoituksen korjauserät				9 979 564	
	5 410 000	-1 590 000	3 820 000	3 059 240	-2 409 665
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-2 560 000		-2 560 000	-2 268 650	291 350
Toiminnan ja investointien rahavirta	2 850 000		1 260 000	790 590	-469 410
Rahoituksen rahavirta					
Lainakannan muutokset	-1 660 000		-1 660 000	-1 666 664	-6 664
Muut maksuvalmiuden muutokset			0	876 074	876 074
Rahoituksen rahavirta	-1 660 000		-1 660 000	-790 590	869 410
Rahavarojen muutos	1 190 000		-400 000	0	400 000

Mikkelin Vesiliikelaitoksen tase

	31.12.2022	31.12.2021
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	28 583,39	77 583,35
Muut pitkävaikutteiset menot	141 161,35	110 429,82
Keskeneräiset hankinnat, aineettomat	14 655,00	28 584,73
	184 399,74	216 597,90
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	324 228,91	324 228,91
Rakennukset	58 655 294,96	59 753 877,96
Kiinteät rakenteet ja laitteet	46 657 674,60	47 929 861,05
Koneet ja kalusto	1 610 358,15	2 141 837,69
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 618 756,04	1 920 350,23
	108 866 312,66	112 070 155,84
Sijoitukset		
Muut saamiset	1 043 652,60	1 043 652,60
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	116 589,56	0,00
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	1 176 620,22	950 848,72
Saamiset kunnalta ja kuntayhtymältä	0,00	873 385,54
Lainasaamiset	47 635,50	59 452,95
Muut saamiset	24 311,68	0,00
Siirtosaamiset	4 354,72	8 485,07
	1 252 922,12	1 892 172,28
Rahat ja pankkisaamiset	0,00	0,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	111 463 876,68	115 222 578,62

VASTATTAVAA**OMA PÄÄOMA**

Peruspääoma	29 872 760,29	29 872 760,29
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	18 326 556,58	18 924 254,98
Tilikauden yli-/alijäämä	-12 266 425,01	-597 698,40
	<u>35 932 891,86</u>	<u>48 199 316,87</u>

POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET

Poistoero	2 817 954,73	2 976 545,42
-----------	--------------	--------------

PAKOLLISET VARAUKSET

Muut pakolliset varaukset	9 979 563,87	0,00
---------------------------	--------------	------

VIERAS PÄÄOMA**Pitkäaikainen**

Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	34 666 676,00	36 333 340,00
Lainat kunnalta/kuntayhtymältä	20 000 000,00	20 000 000,00
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	4 339 534,77	4 232 134,77
	<u>59 006 210,77</u>	<u>60 565 474,77</u>

Lyhytaikainen

Lainat muilta luotonantajilta	1 666 664,00	1 666 664,00
Korottomat velat kunnalta/kuntayhtymältä	121 978,36	0,00
Ostovelat	688 773,97	1 363 760,84
Muut velat	283 285,25	43 871,98
Siirtovelat	966 553,87	406 944,74
	<u>3 727 255,45</u>	<u>3 481 241,56</u>

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

111 463 876,68   115 222 578,62

VESILIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %	34,8	44,4
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	507,8	528,5
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	6 060	18 327
Lainakanta 31.12., 1000 €	56 333	58 000
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	58 608	60 571
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	1 127,06	1 162,12

Omavaraisuusaste, %

=100*(Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

=100* (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Lainakanta 31.12., 1000 €

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat + korottomat velat kunnalta/kuntayhtymältä)

Lainat ja vuokravastuut 31.12

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainat ja vuokravastuut 31.12, euroa/asukas

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut/asukasmäärä

Mikkelin Vesiliikelaitoksen tuloslaskelma

Ostot ja myynnit kaupungilta mukana

	1.1.-31.12.2022		1.1.-31.12.2021	
Liikevaihto	12 306 838,45		12 056 871,15	
Valmistus omaan käyttöön	47 304,37		33 765,66	
Liiketoiminnan muut tuotot	46 045,65		61 295,60	
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-2 560 001,83		-1 755 903,33	
Palvelujen ostot	<u>-3 642 399,61</u>	-6 202 401,44	<u>-3 041 782,43</u>	-4 797 685,76
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-1 019 017,32		-1 163 765,69	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-285 826,88		-281 119,81	
Muut henkilösivukulut	<u>-20 402,99</u>	-1 325 247,19	<u>-60 606,91</u>	-1 505 492,41
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-5 504 691,54		-4 831 648,71	
Liiketoiminnan muut kulut	<u>-586 980,75</u>		<u>-556 323,68</u>	
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-1 219 132,45		460 781,85	
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	6 438,92		5 474,07	
Kunnalle maksetut korkokulut	-228 000,00		-135 733,33	
Muille maksetut korkokulut	-497 687,57		-499 026,89	
Korvaus peruspääomasta	-500 000,00		-500 000,00	
Muut rahoituskulut	<u>-1 655 974,98</u>	-2 875 223,63	<u>-10 917,76</u>	-1 140 203,91
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-4 094 356,08		-679 422,06	
Satunnaiset tuotot ja -kulut				
Satunnaiset kulut	-8 330 659,62			
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-12 425 015,70		-679 422,06	
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	158 590,69		-2 617 126,10	
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	0,00		2 698 849,76	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-12 266 425,01		-597 698,40	
VESILIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT				
Sijoitetun pääoman tuotto, %	-2,8		0,4	
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	-5,2		-0,1	
Voitto, %	-101,0		-5,6	

Sijoitetun pääoman tuotto, %

= 100 * (Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle/kuntayhtymälle maksetut korkokulut + Muille maksetut korkokulut + Korvaus peruspääomasta) / (Oma pääoma + Sijoitettu korollinen vieras pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %

= 100 * (Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä + Kunnalle maksetut korkokulut + Korvaus peruspääomasta) / (Oma pääoma + Lainat kunnalta/kuntayhtymältä + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Voitto, %

= 100 * (Yli-/alijäämä ennen varauksia / Liikevaihto)

Mikkelin Vesiliikelaitos - vesilaitoksen yksikkökohtainen tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2022		1.1.-31.12.2021	
Liikevaihto		5 621 554,16		5 587 568,85
Valmistus omaan käyttöön		30 051,42		4 832,07
Liiketoiminnan muut tuotot		17 145,97		23 127,67
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-793 912,78		-749 901,79	
Palvelujen ostot	<u>-850 216,05</u>	-1 644 128,83	<u>-836 789,07</u>	-1 586 690,86
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-726 398,86		-771 583,83	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-190 211,12		-170 847,41	
Muut henkilösivukulut	<u>-14 587,85</u>	-931 197,83	<u>-40 994,90</u>	-983 426,14
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		-1 455 943,01		-1 515 086,56
Liiketoiminnan muut kulut		<u>-256 224,99</u>		<u>-234 796,76</u>
Liikeylijäämä (-alijäämä)		1 381 256,89		1 295 528,27
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	6 438,92		5 474,07	
Kunnalle/Ky:lle maks.korkokulut	-228 000,00		-135 733,33	
Muille maksetut korkokulut	-497 687,57		-499 026,89	
Korvaus peruspääomasta	-500 000,00		-500 000,00	
Muut rahoituskulut	<u>-1 655 974,98</u>	-2 875 223,63	<u>-10 917,76</u>	-1 140 203,91
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä		-1 493 966,74		155 324,36
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia		-1 493 966,74		155 324,36
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		<u>23 648,17</u>		<u>25 497,61</u>
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		-1 470 318,57		180 821,97

Mikkelin Vesiliikelaitos - viemärlaitoksen yksikkökohtainen tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2022		1.1.-31.12.2021	
Liikevaihto		6 685 284,29		6 469 302,30
Valmistus omaan käyttöön		17 252,95		28 933,59
Liiketoiminnan muut tuotot		28 899,68		38 167,93
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-1 766 089,05		-1 006 001,54	
Palvelujen ostot	<u>-2 792 183,56</u>	-4 558 272,61	<u>-2 204 993,36</u>	-3 210 994,90
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-292 618,46		-392 181,86	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-95 615,76		-110 272,40	
Muut henkilösivukulut	<u>-5 815,14</u>	-394 049,36	<u>-19 612,01</u>	-522 066,27
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		-4 048 748,53		-3 316 562,15
Liiketoiminnan muut kulut		<u>-330 755,76</u>		<u>-321 526,92</u>
Liikeylijäämä (-alijäämä)		-2 600 389,34		-834 746,42
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä		-2 600 389,34		-834 746,42
Satunnaiset tuotot ja -kulut				
Satunnaiset kulut		-8 330 659,62		
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia		-10 931 048,96		-834 746,42
Poistoeron lis(-) tai väh.(+)		134 942,52		-2 642 623,71
Vapaaeht. varausten lis(-) tai väh.(+)		0,00		2 698 849,76
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		-10 796 106,44		-778 520,37

Mikkelin Vesiliikelaitos

Talousarvion toteutuminen

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma 2022	Poikkeama
Liikevaihto	12 829 100	10 000	12 839 100	12 306 838	-532 262
Valmistus omaan käyttöön				47 304	47 304
Liiketoiminnan muut tuotot	20 000		20 000	46 046	26 046
Materiaalit ja palvelut	4 201 400	1 568 600	5 770 000	6 202 401	432 401
<i>Ostot tilikauden aikana</i>	1 614 400	607 600	2 222 000	2 560 002	338 002
<i>Palvelujen ostot</i>	2 587 000	961 000	3 548 000	3 642 400	94 400
Henkilöstökulut	1 502 100		1 502 100	1 325 247	-176 853
<i>Palkat ja palkkiot</i>	1 072 700		1 072 700	1 019 017	-53 683
<i>Eläkekulut</i>	391 100		391 100	285 827	-105 273
<i>Muut henkilösivukulut</i>	38 300		38 300	20 403	-17 897
Suunnitelman mukaiset poistot	5 820 000		5 820 000	5 504 692	-315 308
Liiketoiminnan muut kulut	485 600	31 400	517 000	586 981	69 981
Liikelylijäämä (-alijäämä)	840 000	-1 590 000	-750 000	-1 219 132	-469 132
Rahoitustuotot ja -kulut	1 250 000		1 250 000	2 875 224	1 625 224
<i>Muut rahoitustuotot</i>	0		0	6 439	6 439
<i>Kunnalle maksetut korkokulut</i>	240 000		240 000	228 000	-12 000
<i>Muille maksetut korkokulut</i>	510 000		510 000	497 688	-12 312
<i>Korvaus peruspääomasta</i>	500 000		500 000	500 000	0
<i>Muut rahoituskulut</i>	0		0	1 655 975	1 655 975
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-410 000	-1 590 000	-2 000 000	-4 094 356	-2 094 356
Satunnaiset kulut				8 330 660	
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-410 000	-1 590 000	-2 000 000	-12 425 016	-10 425 016
Poistoeron vähennys (+)	160 000		160 000	158 591	-1 409
Varausten lisäys vähennys (+)					
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-250 000	-1 590 000	-1 840 000	-12 266 425	-10 426 425
Tilikauden tulos	-250 000	-1 590 000	-1 840 000	-12 266 425	-10 426 425

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät (KPA 2:2.1 § 1-kohta)

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempana todennäköiseen luovutushintaan.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempana todennäköiseen arvoon.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Käräjäoikeuden 28.12.2022 antamassa tuomiossa (asianro L 20/613) Mikkelin vesiliikelaitos on tuomittu maksamaan Metsä-Sairilan jätevedenpuhdistamon pääurakan ja Kenkäveronniemen tulopumppaamon pääurakan vuonna 2020 tapahtuneesta urakkasopimusten purkamisesta korvauksia, maksamattomia urakkahintoja ja viivästyskorkoja entiselle sopimuskumppanilleen. Tuomio ei ole lainvoimainen. Kirjanpitolain 3:2.1 § edellyttää oikean ja riittävän kuvan antamista tilinpäätöksessä, minkä vuoksi kokonaisuuteen liittyvät erät on kirjattu vuoden 2022 tilinpäätökseen. Erät on kirjattu tilinpäätökseen seuraavasti:

Vahingonkorvausluontoisiin maksuihin ja viivästyskorkoihin 31.12.2022 asti laskettuna varaudutaan pakollisena varauksena. Summat on kirjattu tuloslaskelmassa satunnaisiin kuluihin (olennainen, tavanomaisesta toiminnasta poikkeava ja kertaluontoinen erä) ja viivästyskorot muihin rahoituskuluihin.	9 979 563,87 e
Riidattomat määrät maksamattomista urakkahinnoista sekä maksamattomista lisä- ja muutostöistä on aktivoitu osaksi ao. omaisuuserien hankintamenoa.	515 386,61 e
Yhteensä	10 494 950,48 e

Toimintatuotot tehtävälueittain *)		
	2022	2021
Liikevaihto		
Vesilaitostoiminta	5 375 711,25	5 370 412,23
Viemärlaitostoiminta	6 299 406,96	6 121 115,92
Liiketoiminnan muut tuotot		
Vesilaitostoiminta	2 743,13	5 328,02
Viemärlaitostoiminta	2 109,86	3 469,71
Toimintatuotot yhteensä *)	11 679 971,20	11 500 325,88

*) Toimintatuotot tehtävälueittain ilmoitetaan vain ulkoisista eristä

Liitetieto 9

Palvelujen ostojen erittely		
	2022	2021
Muiden palvelujen ostot	3 513 299,65	2 877 797,64
<i>Palvelujen ostot yhteensä</i>	<i>3 513 299,65</i>	<i>2 877 797,64</i>

Liitetieto 11

Organisaation sisäinen.

Pysyvien vastaavien suunnitelman mukaiset poistot

	Poistotapa	Poistoaika tai poisto-%
Aineettomat oikeudet		
Muut pitkävaikutteiset menot	tasapoisto	2-5 v
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	ei poistoa	
Rakennukset ja rakennelmat		
Tehdas- ja tuotantorakennukset	tasapoisto	20 - 30 v
Asuinrakennukset	tasapoisto	30 - 50 v
Kallioluolat ja -tunnelit	tasapoisto	50 v
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Johtoverkostot ja laitteet	mj-poisto	7 %
Vesimittarit	mj-poisto	20 %
Vesimittarit	tasapoisto	10 v
Koneet ja kalusto		
Kuljetusvälineet	tasapoisto	4 - 5 v
Liikkuvat työkonet	tasapoisto	5 v, 10 v
Muut laitteet ja kalusteet	tasapoisto	3 v - 10 v
Muut laitteet ja kalusteet	mj-poisto	30 %
Atk-laitteet	tasapoisto	3 v, 5 v
Keskeneräiset hankinnat	ei poistoa	

Liitetieto 14

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely		
	2022	2021
Satunnaiset kulut		
Tuomio, asianro L 20/613	8 330 659,62	0,00
<i>Satunnaiset kulut yhteensä</i>	<i>8 330 659,62</i>	<i>0,00</i>

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet 31.12.2022	184 400
--	----------------

Aineettomat oikeudet

Poistamaton hankintameno 1.1.	77 583
--------------------------------------	---------------

Tilikauden poistot	-49 000
--------------------	---------

Kirjanpitoarvo 31.12.	28 583
------------------------------	---------------

Muut pitkävaikutteiset menot

Poistamaton hankintameno 1.1.	110 430
--------------------------------------	----------------

Siirrot erien välillä	65 403
-----------------------	--------

Tilikauden poistot	-34 672
--------------------	---------

Kirjanpitoarvo 31.12.	141 161
------------------------------	----------------

Keskeneräiset hankinnat, aineettomat

Poistamaton hankintameno 1.1.	28 585
--------------------------------------	---------------

Siirrot erien välillä	-13 930
-----------------------	---------

Kirjanpitoarvo 31.12.	14 655
------------------------------	---------------

Aineelliset hyödykkeet 31.12.2022	108 866 313
--	--------------------

Maa- ja vesialueet

Poistamaton hankintameno 1.1.	324 229
--------------------------------------	----------------

Kirjanpitoarvo 31.12.	324 229
------------------------------	----------------

Rakennukset

Poistamaton hankintameno 1.1.	59 753 878
--------------------------------------	-------------------

Siirrot erien välillä	547 702
-----------------------	---------

Tilikauden poistot	-1 646 285
--------------------	------------

Kirjanpitoarvo 31.12.	58 655 295
------------------------------	-------------------

Kiinteät rakenteet ja laitteet

Poistamaton hankintameno 1.1.	47 929 861
--------------------------------------	-------------------

Siirrot erien välillä	1 971 069
-----------------------	-----------

Tilikauden poistot	-3 243 256
--------------------	------------

Kirjanpitoarvo 31.12.	46 657 675
------------------------------	-------------------

Koneet ja kalusto

Poistamaton hankintameno 1.1.	2 141 838
--------------------------------------	------------------

Tilikauden poistot	-531 480
--------------------	----------

Kirjanpitoarvo 31.12.	1 610 358
------------------------------	------------------

Keskeneräiset hankinnat, aineelliset

Poistamaton hankintameno 1.1.	1 920 350
--------------------------------------	------------------

Lisäykset tilikauden aikana	2 268 650
-----------------------------	-----------

Siirrot erien välillä	-2 570 244
-----------------------	------------

Kirjanpitoarvo 31.12.	1 618 756
------------------------------	------------------

Liitetieto 19a

Maa- ja vesialueet erittely		
	2022	2021
Maa- ja vesialueet		
Kiinteistöjen liittymismaksut	266 935,48	266 935,48
Muut maa- ja vesialueet	57 293,43	57 293,43
<i>Maa- ja vesialueet yhteensä</i>	<i>324 228,91</i>	<i>324 228,91</i>

Liitetieto 23

Saamisten erittely				
	2022		2021	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset Mikkelin tytär yhteisöiltä				
Myyntisaamiset		368 390,03		94 984,29
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>368 390,03</i>	<i>0,00</i>	<i>94 984,29</i>
Saamiset kunnilta ja kuntayhtymiltä				
Myyntisaamiset		25 049,24		29 980,34
Yhdystili, Vesilaitos		0,00		873 385,54
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>25 049,24</i>	<i>0,00</i>	<i>903 365,88</i>
Osakkuus- ja muilta omistusyhteisöiltä (Mikkelin)				
Myyntisaamiset		1 650,87		644,02
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>1 650,87</i>	<i>0,00</i>	<i>644,02</i>
Saamiset yhteensä	0,00	395 090,14	0,00	998 994,19

Liitetieto 24

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät		
	2022	2021
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Tulojäämät		
Kelan korvaus työterveydenhuollosta	4 354,72	6 939,42
Muut tulojäämät	0,00	1 545,65
<i>Tulojäämät yhteensä</i>	<i>4 354,72</i>	<i>8 485,07</i>
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	<i>4 354,72</i>	<i>8 485,07</i>

Liitetieto 25

Oma pääoman erittely		
	2022	2021
Peruspääoma 1.1	29 872 760,29	29 872 760,29
Peruspääoma 31.12	29 872 760,29	29 872 760,29
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1 (*)	18 326 556,58	18 924 254,98
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12	18 326 556,58	18 924 254,98
Tilikauden yli-/alijäämä	-12 266 425,01	-597 698,40
Oma pääoma yhteensä	35 932 891,86	48 199 316,87

*) sis. vesilaitoksen liittymismaksuja
1.1.2001-1.4.2004 1 024 458,96
(siirtokelpoiset liittymismaksut)

Liitetieto 27

Pitkäaikaiset velat

Velat, jotka erääntyvät 1.1.2028 tai sen jälkeen

	2022	2021
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	28 000 020,00	29 666 684,00
Lainat kunnalta	20 000 000,00	20 000 000,00
Muut velat	4 339 534,77	4 232 134,77
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	<i>52 339 554,77</i>	<i>53 898 818,77</i>

Liitetieto 30

Vieras pääoma				
	2022		2021	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat kunnan tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	197 013,02	0,00	182 085,00
Muut velat	117 030,00	0,00	95 210,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>117 030,00</i>	<i>197 013,02</i>	<i>95 210,00</i>	<i>182 085,00</i>
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut velat	60 260,00	0,00	60 260,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>60 260,00</i>	<i>0,00</i>	<i>60 260,00</i>	<i>0,00</i>
Velat kunnalta				
Yhdystili, Vesilaitos	0,00 €	121 978,36 €	0,00 €	0,00 €
Muut velat	68 860,00	0,00	68 860,00	0,00
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	166,66
<i>Yhteensä</i>	<i>68 860,00</i>	<i>121 978,36</i>	<i>68 860,00</i>	<i>166,66</i>
Vieras pääoma yhteensä	246 150,00	318 991,38	224 330,00	182 251,66

Liitetieto 32

Muiden velkojen erittely		
	2022	2021
Muut velat		
Liittymismaksut	4 339 534,77	4 232 134,77
Muut velat	283 285,25	43 871,98
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>4 622 820,02</i>	<i>4 276 006,75</i>

Liitetieto 33

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		
	2022	2021
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	191 370,49	211 012,11
Korkojaksotukset	222 067,24	164 666,66
Tuomio, asianro L20/613	515 386,61	0,00
Muut siirtovelat	37 729,53	31 265,97
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	<i>966 553,87</i>	<i>406 944,74</i>
<i>Siirtovelat yhteensä</i>	<i>966 553,87</i>	<i>406 944,74</i>

Vuokravastuut

	Kunta	
	2022	2021
Toimitilojen vuokravastuut	2 024 756,22	2 399 703,33
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut (leasing)	127 986,72	171 213,65
Vuokravastuut yhteensä	2 152 742,94	2 570 916,98
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	320 384,45	320 952,68
Leasingvuokrasopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta		

Henkilöstön lukumäärä 31.12.		
	2022	2021
Vesiliikelaitos	23	26
<i>Yhteensä</i>	<i>23</i>	<i>26</i>

Henkilöstökulut		
	2022	2021
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	1 325 247	1 505 492
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	47 304	33 766
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>	<i>1 372 552</i>	<i>1 539 258</i>

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	2022	2021
Keskusta Mikkelin kunnallisjärjestö	699,50	514,69
Perussuomalaiset, Mikkelin piiri	80,76	131,06
SDP Mlin kunnallisjärjestö	277,86	560,02
Kokoomus Mikkelin kunnallisjärjestö	252,93	250,98
Mikkelin seudun Vihreät ry	180,50	220,65
Keskusta Etelä-Savon piiri	0,00	4,75
Mikkelin Kristillisdemokraatit	92,64	40,38
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	1 584,19	1 722,53

LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA

Mikkelin Vesilaitos

Päiväkirja
Pääkirja
Tase
Tuloslaskelma
Avoimet ostolaskut
Ostoreskontralista
Avoimet myyntilaskut
Myyntireskontralista
Käyttöomaisuusluettelo

LUETTELO KÄYTETYISTÄ TOSITELAJEISTA

Mikkelin Vesiliikelaitos

Laji	Tositelajin nimi
1	CPU kassa
14	Matkustuksenhallinta Vesi
2	Pankit
20	Muistiot
3	Maksut
30	Palkat
32	Tuntipalkat
33	LTM-palkkiot
4	Poistot
40	Ostolaskut
5	Luovutukset/kom
6	Aktivoinnit/siirrot er. välill
60	Yleislaskut
61	Suoritukset
62	Hyvityslaskujen kohdistukset
68	Luottotappiot
76	Haahtela kiinteistö sisäiset
80	Vesikanta
81	Vesikanta sisäiset
ALV	Alv-kirjaukset
	Liitetietotositteet

Allekirjoitukset

Mikkelissä 23 helmikuuta 2023

Mikkelin Vesiliikelaitoksen johtokunta

puheenjohtaja

Vesiliikelaitoksen johtaja Jarkko Laitinen

5.3 Muut eriytetyt laskelmat

Vuoden 2020 alussa voimaan tullut kilpailulain 30 d § edellyttää, että kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa harjoittavan kunnan tulee pitää tästä taloudellisesta toiminnastaan muusta toiminnastaan erillistä kirjanpitoa. Toiminnan hinnoittelun on mahdollistettava liiketaloudellisesti kannattava toiminta. Hinnoittelussa on huomioitava välittömien tuotantokustannusten ohella myös välilliset kustannukset, kuten hallinnon kulut. Kirjanpidon eriyttämisvaatimus koskee tilanteita, joissa markkinoilla tapahtuvan taloudellisen toiminnan liikevaihto on vuodessa vähintään 40 000 euroa

Mikkelin kaupunki esittää eriytetyt tuloslaskelmat kahdenlaisesta toiminnasta: ruoka- ja puhtauspalveluiden myynnistä kaupunkiorganisaation ulkopuolisille tahoille sekä tilojen vuokrauksesta, jonka katsotaan tapahtuvan kilpailutilanteessa markkinoilla.

5.3.1. Ruoka- ja puhtauspalveluiden eriytetty tuloslaskelma

Ruoka- ja puhtauspalvelut myy kolmesta keittiöstä aterioita tai aterioita ja palvelua Mikkelin kaupungin organisaation ulkopuolisille asiakkaille. Suurin yksittäinen ulkoinen asiakas vielä vuonna 2022 oli Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä Essote, jolle aterioita ja palveluita myytiin sellaisiin yksiköihin, jotka ennen vuotta 2017 olivat Mikkelin kaupungin omaa toimintaa. Sote-uudistuksen myötä ateria- ja palvelumyynti Essotelle on päätynyt vuoden 2023 alusta lukien. Muut ulkoiset asiakkaat ovat yksityisiä päiväkotia ja vuoden 2021 osalta kaupungin virastotalon henkilöstöravintolan asiakkaita. Aiemmin ruoka- ja puhtauspalveluille kuuluneen henkilöstöravintola Lounashuoneen toiminta on päätynyt, ja toiminta jatkuu yritysvetoisesti uuden toimijan aloitettua lounasravintolatoiminnan samassa tilassa helmikuussa 2022.

Ulkoisen ja sisäisen toiminnan eriyttäminen toteutetaan kirjanpidossa tähän tarkoitukseen avattujen laskentatunnisteiden avulla. Ulos tapahtuva myynti saadaan eriytettyä omalla laskentatunnisteellaan jo laskutusvaiheessa. Kustannusten kohdistamisessa ulkoiseen toimintaan hyödynnetään mm. Jamix-tuotannonohjauksen järjestelmän tuottamia ateriämäärätietoja. Välilliset kustannukset kohdistetaan vyörytyksillä, joiden jakoperusteena käytetään yksiköiden toimintakulujen prosenttiosuuksia kokonaiskustannuksista talousarvion määrärahoissa. Ruoka- ja puhtauspalveluiden hallinnon kustannukset kohdistetaan kustannuspaikoille kerran vuodessa toteutettavalla laskennalla, jolloin myös hallinnon kulut tulevat huomioiduksi markkinoilla tapahtuvan toiminnan kustannusrakenteessa.

Ruoka- ja puhtauspalveluiden eriytetty tuloslaskelma markkinoilla tapahtuvasta toiminnasta

	2022	2021
Liikevaihto	1 082 894,81	1 105 623,21
Liiketoiminnan muut tuotot	2 234,29	3 172,66
Materiaalit ja palvelut		
<i>Ostot tilikauden aikana</i>	208 588,00	277 377,78
<i>Palvelujen ostot</i>	61 036,55	84 374,07
Henkilöstökulut		
<i>Palkat ja palkkiot</i>	224 589,22	304 867,20
<i>Henkilösivukulut</i>		
<i>Eläkekulut</i>	48 826,40	62 891,57
<i>Muut henkilösivukulut</i>	8 165,76	11 779,35
Suunnitelman mukaiset poistot	2 814,38	3 616,24
Liiketoiminnan muut kulut	46 068,39	69 384,93
Liikelyijäämä (-alijäämä)	485 040,40	294 504,73
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	485 040,40	294 504,73

5.3.2 Vuokrauspalveluiden eriytetty tuloslaskelma

Kaupungin vuokraamista tiloista on tunnistettu kilpaillulla markkinalla olevaksi pääosa ulkoisille asiakkaille vuokratuista liiketiloista. Kaikkien kohteiden suorat tuotot ja kustannukset eriytetään kirjanpidossa omalla laskentatunnisteella, joten kohteiden tiedot ovat saatavissa suoraan kirjanpidosta otettavalla raportilla. Mikäli kilpaillulla markkinalla olevaksi katsotussa kohteessa on sekä ulkoisesti että sisäisesti vuokrattuja tiloja, on eriytetylle tuloslaskelmalle tältä osin kohdistettu vain ulos vuokrattujen tilojen osuus neliömäärien suhteessa. Hallinnon kustannuksia, kuten vuokrausyksikön henkilöstön palkkoja, puhelin-, IT- ja sovelluspalveluiden kuluja sekä kohteiden ylläpidon hallinnollisia kuluja, on kohdistettu eriytetylle tuloslaskelmalle markkinoille vuokrattujen kohteiden neliöiden määrän ja kaikkien vuokrakohteiden kokonaisneliömäärän mukaisessa suhteessa.

Toimitilojen osalta ulkoiset vuokralaiset ovat tiivistäneet vuokrattavien tilojen kokonaispinta-alaa parin vuoden sisällä, koska pandemia on muuttanut työn luonnetta etätoiksi tai hybridimalliksi. Myös Ukrainan sodasta johtuva taloushaaste näkyy vuokramarkkinoilla. Osa toimitiloista sijaitsee kokonaisuuksien sisällä, jossa vuokralaisina on myös sisäisiä vuokralaisia. Suurin osa listalla olevista kohteista on myös hyväksytty myyntikohteiksi, ja niiden myyntiä edistetään aktiivisesti. Kohteiden vuokrat on määritelty markkinahintaisiksi, jottei vääristävää kilpailua yksityisillä markkinoilla synny.

Vuokrauspalveluiden eriytetty tuloslaskelma markkinoilla tapahtuvasta toiminnasta

	2022	2021
Liikevaihto	524 144,89	152 675,92
Liiketoiminnan muut tuotot	20 995,87	
Materiaalit ja palvelut		
<i>Ostot tilikauden aikana</i>	162 689,48	73 235,36
<i>Palvelujen ostot</i>	78 260,63	37 194,32
Henkilöstökulut		
<i>Palkat ja palkkiot</i>	8 987,23	7 463,17
<i>Henkilösivukulut</i>		
<i>Eläkekulut</i>	4 220,68	4 047,01
<i>Muut henkilösivukulut</i>	370,67	283,05
Suunnitelman mukaiset poistot	67 244,91	79 500,45
Liiketoiminnan muut kulut	19 056,23	9 733,92
Liikelylijäämä (-alijäämä)	204 310,93	-58 781,36
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	204 310,93	-58 781,36

6

Allekirjoitukset

Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Tilinpäätös on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoitusmerkinnät ovat arkistoidussa kappaleessa.

Mikkelissä 27.3.2023

Pirjo Siiskonen
kaupunginhallituksen puheenjohtaja

Jarno Strengell

Jani Sensio

Eero Aho

Tanja Hartonen

Heli Kauppinen

Soile Kuitunen

Petri Pekonen

Pekka Pöyry

Armi Salo-Oksa

Pirkko Valtola

Janne Kinnunen
kaupunginjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Mikkelissä ____.____.2023

KPMG Julkistarkastus Oy

Elina Hämäläinen
vastuunalainen tilintarkastaja
JHT, KHT

7

**Luettelo kirjanpitokirjoista
ja tositelajeista sekä niiden
säilytystavasta**

LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA

Päiväkirja
Pääkirja
Tase
Tuloslaskelma
Rahoituslaskelma
Avoimet ostolaskut
Ostoreskontralista
Avoimet myyntilaskut
Myyntireskontralista
Käyttöomaisuusluettelo

LUETTELO KÄYTETYISTÄ TOSITELAJEISTA

Laji	Tositelajin nimi:
1	CPU kassa
13	Matkustuksenhallinta Mikkeli
14	Matkustuksenhallinta Vesi
15	Matkustuksenhallinta Pela
16	Matkustuksenhallinta Otavia
2	Pankit
20	Muistiot
3	Maksut
30	Palkat
32	Tuntipalkat
33	LTM-palkkiot
4	Poistot
40	Ostolaskut
5	Luovutukset/kom
6	Aktivoinnit/siirrot erien välillä
60	Yleislaskut
61	Suoritukset
62	Hyvityslaskujen kohdistukset
68	Luottotappiot
70	Koki tontin vuokrat
75	Haahtela kiinteistö
76	Haahtela kiinteistö sisäiset
80	Vesikanta
81	Vesikanta sisäiset
82	Hulevesi laskutus
84	Lomituspalvelu
86	Primus yo-maksut
87	Daisy varhaiskasvatus
88	Jamix Ruokatuotanto
89	Jamix Ruokatuotanto sisäiset
91	Timmi tilavaraus
92	Timmi tilavaraus sisäiset
21	Aikaisempien vuosien alv-korjaukset
ALV	Alv-kirjaukset
	Liitetietotositteet

